This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Это цифровая коиия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных иолках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира достуиными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие заииси, существующие в оригинальном издании, как наиоминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использовапия

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодостуиными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы иредириняли некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заиросы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.
  Мы разработали ирограмму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.

- Не отиравляйте автоматические заиросы.
  Не отиравляйте в систему Google автоматические заиросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оитического расиознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.

- Не удаляйте атрибуты Google.
  В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доиолнительные материалы ири иомощи ирограммы Поиск книг Google. Не удаляйте его.

- Делайте это законно.
  Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих оиределить, можно ли в оиределенном случае исиользовать оиределенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск кпиг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне достуиной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск ио этой книге можно выиолнить на странице `http://books.google.com/`

A 805,216

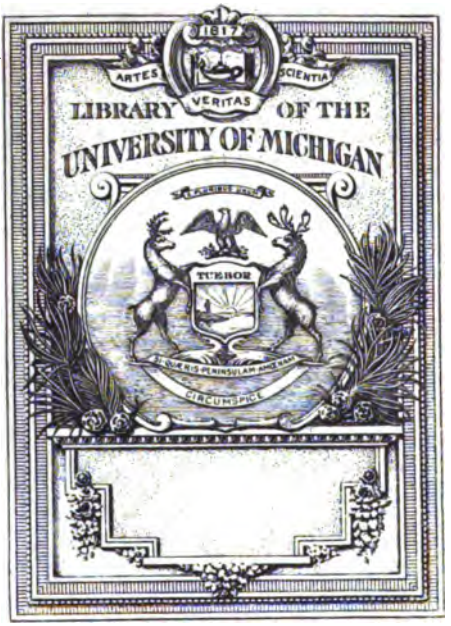
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

DIELA

IVANA GUNDULIĆA.

KNJIGA PARVA

OSMAN.

Izdano troškom narodne Matice.

U ZAGREBU.

Tiskom kr. povl. h. s. d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

---

1 8 4 4.

Kriehuber lith. Ged. b. J. Höfelich.

Ivan Gundulić,

u 33 godistu dobe svoje.

(Rodjen g. 1588 umro g. 1638.)

IVANA GUNDULIĆA

OSMAN

U DVADESET PIEVANJAH.

Sa slikom piesnika i rječnikom.

U ZAGREBU.

Tiskom kr. povl. h. s. d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja

1 8 4 4.

PRINTED IN YUGOSLAVIA

PG
1418
.G974
1844

Tebi Višnji osobitu
Srieću i razum sgar dopusti,
Govor sladak, zlate usti,
Viekovitu čast na svitu.

Jon Palmotić na slavu Gundulića.

PREDGOVOR.

Umietno piesničtvo naroda našega porodilo se je, na koliko znamo, u Dubrovniku okolo g. 1500. Od onoga doba bilo je sve neprestano vieštih piesnikah ne samo u Dubrovniku, nego i u susiednih gradovih Dalmacie; ali Ivan *Gundulić*, takodjer Dubrovčanin, pretečè svih nadaleko i pribavì si izmedju svih najveću slavu. Najznamenitie njegovo dielo jest »*Osman*,« koje evo uprav sada na svietlost izdajemo, i u kome naš proslavljeni piesnik i sám svoju najveću slavu polaže govoreći u istom dielu piev. III. 35 i 36:

»O preslavni kraljeviću,
Nedobitna tvoja dila
Ja bugareć slavan bit ću,
Tvoga imena ta je sila.

Ah prem sriećnieh moieh dana'!
Ki ću pokoj nać u trudu,
Ako u smàrti cara Osmana
Sried tvé slave živiet budu.«

Obilnii opis predmeta ove piesni naći će dobrovoljni štioc u riečniku, koga na kraju pridajemo, pod riečju »*Osman II.*«

Po mnienju velepoštovanog otca Ambroza *Markovića* Dubrovčanina bi sklopljena ova glasovita piesan god. 1627 [1]), a pàrvi put je štampana u Dubrovniku godišta 1826. po Antunu Martekinu, u tri razdielka na 8. [2])

Drugo štampano izdanje izišlo je na sviet cirilskimi pismeni pod naslovom: »*Razna diela Jefte Popovića*« u Budimu g. 1827. slovima kralj. univ. peštanskog na màlom 8. u dvie svezke. Svaka svezka sadàržaje deset pievanjah, i to pàrva ima 200, a druga 215 stranah.

Prie sada spomenutih dviuh utištenih izdanjah prepisivala se je ova slavna piesan malone kroz punih dvie sto godištah i razširivala se po svih pokrajinah

---

[1]) Na vecoj strani rukopisah, da nereknemo na svih, stoji god. 1621. Nu to nemože nipošto biti; jer kako svi historici jednim glasom spoviedaju, pogibè Osman na 20. svibnja god. 1622. Kako bi dakle mogò Gundulić sklopiti piesan vàrhu hude smàrti Osmana za njega jošte živa? Priličnie i istini spodobnie je kojegod potlašnje godište.

[2]) Naš veleštovani domorodac i viešti znalac domorodne stare ì nove literature g. Antun *Mihanović*, plemeniti Hàrvat od Petropolja, sadašnji c. kr. austrianski konzul u Solunu (Thessalonika) bio je izdao oglas u Padovi uprav 1. siečnja god. 1818., navieštujući, da će izdati glasovitu piesan Osmana Gundulićeva, i pozivaše na predplatu. Oglas i poziv biahu izdani u latinskom i narodnom našem jeziku. U oglasu svojem veli prie hvaljeni gospodin, da je u Mletcih godišta prošastoga (1817.) sve knjigarnice pretražio s namierom: nebi li što našega narodnoga našao? I tù, veli, izmedju ostalih dodjè mu i prekrasni rukopis od Osmana Gundulićeva u ruke, koga on za potricbovanu cienu i kupi. Rukopis isti, reče, sudeći po načinu pisanja nadhitio je jedan viek. Početna pismena izkitjena su càrvenom bojom. Nu dielo po njem navieštenо nevidjè svietlosti. A zašto? U predubоku snu ležaše uboga domovina. Izabrani sveštenik vile slovinske podigò je bio glas u doba gluho! —

slovinskih dàržavah; nu možemo si mislit, da ne bez mnogobrojnih pogriešakah, kao što obično u prepisivanju biva.

Izvornoga Gundulićeva rukopisa više nigdie neima (koi je valjada u potresu g. 1667. u Dubrovniku propó), a izmedju svih tako rukopisnih kako i dviuh utištenih izdanjah scienilo se je kao najbolje dubrovačko. I ne bez razloga; jer je ovo prispodobljeno bilo sa više rukopisah od različitih dobah, kako je to u razdielku tretjem istoga dubrovačkog izdanja na str. 268—269 obilnie zabilježeno.

Ali i ovo toli riedko u naših ovdie krajevih izdanje, ter k tomu jošte radi pravopisa, koi je po pravilu talianskoga — u nas malo komu znanoga — zasiečen, biaše naravno i većoj strani našega naroda nepoznato, da nereknem tudje. Goruća želja vieštih znalacah ovoga preizvàrstnoga piesničkoga diela i inih srietnih proizvodah hitre i blage vile dubrovačke nukala je neprestano domorodce, da utemelje jednu glavnicu, pomoćju koje bi se tako višerečena starinska kako i novia izvàrstna vile slovinske umna diela organičkim (glasoshodnim) i jednostavnim našim pravopisom ukrašena na bieli sviet iznosila. I to neumorno nukanje porodi narodnu Maticu, to jest novčanu glavnicu, pod koje ugodnom obrambom evo najsjajnie dielo Ivana Gundulića, po obćenitoj želji najpàrvo na sviet izlazi. Bože daj, da se pod kriepkim i blagim' njegovim' zrakami duh naroda našega oporavi i osviesti!

Sada nam je dužnost pred učenim svietom razlog dati, kako smo sa izdanjem ovoga diela postupali, to jest: jesmo li izvan gorispomenutoga dubrovačkog izdanja jošte kojih rukopisah u pomoć uzeli, što smo u prispodabljanju ovih sa onim opazili, dodali ili izostavili?

Na što evo odgovora: Kako neima izvornika Gundulićeva, uzesmo za temelj izdanje dubrovačko i prispodobismo ga sa *sedam* drugih rukopisah od različitih dobah, kakono je:

1. Rukopis od godišta 1699. Ovi bi godišta 1841. u Dubrovniku od g. *Betondića* povieren g. Dru. *Ljudevitu Gaju* na tu svàrhu, da ga izdade novim pravopisom u svojoj tiskarni, a on ga je ustupio nam da ga upotriebimo.

2. Rukopis od god 1727.

3. Rukopis od god. 1765.

4. Rukopis od god. 1786.

Ova tri rukopisa nalaze se u knjižnici g. Dra. *Ljudevita Gaja*, koje on putujući g. 1840—1841 po dalekom slavjanskom sieveru i jugu velikim svojim troškom pribavì i nam iz samoga domorodstva bez svake plate za upotriebljenje povierì. Rukopis od g. 1727 davao nam je izmedju ostalih ponajbolji saviet. Zatim biaše nam od dobre pomoći:

5. Rukopis od god. 1766. Ovi je bio niegda vlastitost Baltazara Adama *Kerčelića*, opata od Káča i kanonika zagrebačkoga, koga je on od jednoga prijatelja iz Dubrovnika, konzula dubrovačkog opata Mihoila Marie *Milešića* g. 1766. dobio, što je Kerčelić na prednjem listu istoga rukopisa svojom vlastitom

rukom u latinskom jeziku posviedočio. Isti rukopis je sada vlastitost ovdašnje biblioteke kr. akademie znanostih.

6. Rukopis bez godišta; nu od iste ruke i sklada kano i rukopis od god. 1766. Rukopis ovi jest vlastitost duhovne mladeži ovdašnjega sieminišta.

7. Rukopis càrnogorski bez godišta, koga je g. prof. Antun *Mažuranić* god. 1841. u Càrnoj Gori dobio od visokopreosvetjenoga gosp. vladike i gospodara càrnogorskoga, *Petra Petrovića Njegoša II.*

Prispodobivši sve gori imenovane rukopise s izdanjem dubrovačkim, uzesmo u dvojbenom slučaju ono uprav za dielo Gundulićevo, što kao najbolje iznadjosmo, bilo u većini rukopisah ili u manje njih, samo ako nam se inače pristojnie i liepše vidjaše. Niekoje strofe izpustismo, dàržeći ih da nisu iz uma Gundulićeva proiztekle, nego da su samo dodatak niekih prepisateljah ili inače po kojem ne vele vieštom i učenom vlastniku rukopisa primetnute, i tako bez razbora prepisivane. Tako n. p. u dubrov. izdanju piev. l. 53:

»Morsko stado lov od gora'
Povietarce sve što uzdàrži,
Na krajima tihich gora'
Za jestojsku njim sadruži.«

nije ništa drugo neg nespretna variacia od kratjega i liepšega Gundulićeva diela u strofi 52. istoga pievanja:

»Ptica u móru, riba u gori
Jestojske ih sliedom slièdе.«

Istim načinom uklonismo u piev. VII. polag dubrovačkoga izdanja strofu 22.

»*Šlje po otocieh na sve strane,*
Dievojčice da izbiraju,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on brodi k željnom' kraju;«

jer i ova nije ništa osobitoga, nego samo variacia strofe 10. u istom pievanju:

»*Šlje odtole na sve strane,*
Da se otok svaki obhodi,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on uprav more brodi.«

Najposlie zabacismo u piev. XX. polag dubrov. izdanja strofu 125:

»*Tiem Sofia càrkva sveta,*
U kój turski sad pas vije,
Kàrstjanska će bit opeta,
Kakono je bila i prije.«

kao očevidan novii dodatak; jer se u mnogih stariih rukopisih nenalazi.

Ima još više takovih strofah, koje razum veoma mute, i koje će jedva plod biti uma Gundulićeva; nu kratkoća vriemena nedopustì nam, da jih oštrie protresemo i kratak sud vàrhu njih izreknemo, tim manje budući, da se u većini rukopisah nalaze. Poštovani otac *Marković* bilježi u izdanju dubrovačkom takove razum smutjujuće strofe zviezdicom, što u razdielku tretjem na str. 268—9 napominje. Po njegovoj misli su takove i one tri, koje mi gore više spomenusmo, s tom samo razlikom, što on u piev. VII. štr. 10. a

mi 22. za suvišnu dàržasmo. Izvan oviuh triuh žigosao je goreimenovani pošt. otac zviezdom jošte sliedeće strofe:

U piev. VI. sedam: 19, 23, 26, 31, 32, 33, 48.
» » VII. četern.: 10, 28, 30—37, 46, 61, 70, 100.
» » VIII. pet: 13, 14, 16, 17, 18.
» » X. jednu: 131.

Svakako vriedi, da se ove strofe dobro na um uzmu, čim jih starii rukopisi nesadàržavaju.

Medjutim dodasmo mi u piev. VII. 103:

»Á on s družbom svoga dvora
Dìžè se uprav put Dunava,
Preko poljah, preko gora',
Kud najprečji put poznava,«

koju u svih naših rukopisih, izvan od g. 1699. nadjosmo, i koja, rekó bi, da prikladno na svome miestu stoji.

Gdiegod prilazi poslie rieči *»gdie«* koigod od samoglasnikah, u toj sgodi sliedeći primier blagoglasja (*euphonia*) narodnih naših piesamah stavismo *»gdi,«* izvan pàrvih niekoliko pievanjah, u kojih to nije podpuno ovàršeno. U poznatih pako riečih: bielo, viera, piesan, miesto, liepo, niegda, rieka, died, tielo i t. d. stavili smo svagdie *»ie«* — na koliko nam rima nije priečila, — dočim se u različitih rukopisih različito sad *e*, sad *i*, sad *ie*, sad *je* nalazi, kako su već ćudi prepisalacah različite bile. U ostalom nismo nikakove druge promiene načinili, osim što smo radi obćenitoga razumljenja razlučili predložne riečice *»pre«* i *»pri«* u sastavljenih riečih, kao: *pre*velik i *pri*velik,

*pre*nieti i *pri*nieti, što Dubrovčani bez razlike »*pri*« izgovaraju. Vidi ove rieči u dodatom riečniku.

Sasvim da smo svekolike gorespomenute rukopise pomnjivo pregledali i sa izdanjem dubrovačkim prispodobili ih, ter što po umu našem za popravit biaše, popravili i izpravili: nismo one misli, kao da se nebi jošte gdiešto amo i tamo izpraviti i ugladiti moglo. Zato pozivamo svesàrdno svukoliku gospodu rodoljube, koji rukopisah od Osmana Gundulićeva imadu, neka blagoizvole svoje rukopise sa ovim našim izdanjem prispodobiti, i ako bi štogod boljeg iznašli, marljivo zabilježiti i nama ovamo za buduće ravnanje poslati. Mi ćemo sve takove bilježke i pazke, koje bi se s razlogom i svojim vriemenom upotriebiti mogle, sa harnostju i saviestno napomenuti.

Gundulić je slavnu piesan svoju »*Osmana*« u dvadeset pievanjah umietno razdielio; nu od ovih pomanjkaše dva pievanja, sudeć po većoj strani od rukopisah, a i po istoj naravi od žice, koja se provlači kroz svukoliku piesan, *četàrnaesto* i *petnaesto*. Kad i kako izginuše, nemože se znati. Nieki vele u trešnji grada Dubrovnika godišta 1667, a ini inako. Nadoknadit tu štetu cielovito bez istih pievanjah Gundulićevih nije moguće; niti je, mniemo, to ikomu bilo na pameti, koi se ikada bieše uhvatio onu jazovitu jamu plodom vlastitoga svoga uma zatàrpati. Dosta je, da se izprieči preko one pukotine most, preko kojega bi lašnje mogó pregazit mliednii putnik, za kakova mi svakoga običnoga nenaučna štioca dàržimo; jer dobru skakaocu mosta netrieba, a ako i jest,

nesmeta mu; može bo skokom prevalit i most i jarugu. Za nekazat ništa o gere napomenutom, neizbrojnimi pogrieškami izopačenom i doista kukavnom izdanju budimskom Osmana Gundulićeva, štiju se u izdanju istoga dubrovačkom na miestu *ćetàrnaestoga* i *petnaestoga* pievanja dva pievanja, izpievana zaista ne bezumno ni neskladno, po gosparu *Pierku Franatice Sorga*, vlastelinu dubrovačkom, pače po ženskom i unuku od unukah svietloga Gundulića. Ali jedno, što su rečena Sorgova pievanja izbavivši Korevskoga (koi je u tamnici zadavljen, premda malo nakon smàrti Osmanove) odstupila od prave istine, koje se u svoj piesni svojoj veće neg itko od poznatih nam epikah Gundulić dàržaše, dapače rad novosti predmeta svoga i moradiaše dàržati; a drugo i poglavito s toga, što su rečena spievanja tudja vlastitost (izdatelja dubrovačkoga g. Antuna Martekina), načinio je g. Ivan *Mažuranić*, kao obćenito poznati vele viešti piesnik, na miesto praznine Gundulićeve dva pievanja, koja su u ovom izdanju pod brojem *četernaestim* i *petnaestim* umetnuta. U koliko se je u njima nedoletnoj, tako rekuć, visini Gundulićevoj približio, u koliko li učinio, da lašnje pregorimo neprocienjen gubitak, nije naše suditi, već posó razboritih štiocah.

Valja nam napomenuti još i to, da je kratki sadàržaj na čelu svakoga pievanja radi lašnjega pregleda i razumljenja sastavio g. Antun *Mažuranić*, profesor, a riečnik, kojega na kraju svietle ove piesni Gundulićeve pridajemo, sastavio je takodjer isti gosp. Ivan *Mažuranić* s pomoćju spomenutoga brata svo-

ga Antuna, nebi li možebiti time našemu jeziku bar medju inom slavjanskom bratjom lašnji put razkàrčili i probili!

Pisano u Zagrebu dana 20. mieseca Ožujka godišta 1844.

Vjekoslav Babukić,
advokat, kao tajnik sl. družtva narodne čitaonice zagrebačke.

O ŽIVOTU
IVANA SINA FRANA GUNDULIĆA,
VLASTELINA DUBROVAČKOGA.

Ivan sin Frana Gundulića rodio se u gradu Dubrovniku na 8 siečnja godišta 1588. od roda vlasteoskoga i u samostojnom onome za tada gradu veoma štovana i dična. Izučivši početne nauke i mudroljubje u ježovitah, podjè kao mladić od 20 godištah nastojat nauke pravoslovne, gdie za kratko napriedovà tako, da premda mlad, obnošaše u skupnovladanju onom pàrve službe.

Od 30 godištah potraživši mirnii život ožení se za Nikolicu kćer Sorkočevića, vlasteoku, koja mu rodi tri sina: Frana, Jerolima i Šišmana, od kojih pàrva dva biahu u službi austrianskoj na visokoj vojničkoj èasti, a tretji umriè godišta 1682 kao knez grada Dubrovnika.

Plod uma i pera Gundulićeva jesu sliedeća diela:

a) izvorna

1. »*Piesanca o veličanstvu božjem*,« štampana pàrviput u Rimu god. 1621 kod Zanetta, a god. 1622 u Mletcih kod Marka Ginama.
2. »*Suze sina razmetnoga*,« utištene pàrviput u Mletcih g. 1622 kod Marka Ginama, a zatim tù kod Šimuna Occhia g. 1703.
3. »*Arijadna*,« pàrviput u Jakinu g. 1633 kod Salviona.

4. »*Proserpina ugrabljena.*«
5. »*Dubravka.*«
6. »*Galatea.*«
7. »*Diana.*«
8. »*Armida.*«
9. »*Posvetilište ljuveno.*«
10. »*Cerere.*«
11. »*Kleopatra.*«
12. »*Adon.*«
13. »*Koraljka.*«
14. »*U slavu Ferdinanda II. velikoga hercega od Toskane.*« Ovi Ferdinando biaše velik ljubitelj slovinskoga jezika, koga je Marin Gundulić, ježovit i rodjak našega Gundulića, za tri ciela godišta učio na dvoru medicejskom.
15. »*U smàrt Marie Kalandrice.*«
16. »*Osman.*«

b) prevedena

1. »*Sedam piesnih pokornieh,*« utištenieh pàrviput u Mletcih kod Marka Ginama g. 1620.
2. »*Filida od Skira,*« iz talianskoga.
3. »*Ljubovnik sramežljiv,*« iz talianskoga od Preta.
4. »*Jerusolim oslobodjen,*« iz talianskoga od Tassa.

Pišu, da je Gundulić svoje drame većeputah u Dubrovniku i sám igrao. Preminuo je u svojoj postojbini na 1638*) od godištah 50.

---

*) Godišta 1838. kao na dviestogodišnji god od uspomene, od kako je naš slavni piesnik preminuo, bi na želju mnogih domorodacah ovdie u Zagrebu obsluživan dana 20. Prosinca u càrkvi akademičkoj sv. Katarine veliki abacialni Requiem. Obilnia o tom mogu se viditi u Danici od god. 1838. pod br. 50—52.

OSMAN.

Pievanje pàrvo.

Sadàržaj: Predlog i posvetjenje piesme. Osman nemože da zaboravi, kako je minuvšega godišta razbijen od Poljakah, radi česa se jako žalosti; i za ukrotit janjičare, koje misli, da su s neposluha toj nesgodi krivi, nakani pod izlikom bogoljubja krenut se s vojskom u Iztok, odkrivši namieru svoju velikomu veziru, hodži i kizlar-agi.

Ah! čiem si se zahvalila
Tašta ljudska oholasti!
Sve što više stereš krila,
Sve ćeš paka niže pasti.
Viekovite i bez svàrhe
Nie pod suncem kriepke stvari;
A u visocieh gorah vàrhe
Najprie ognjeni tries udari.
Bez pomoći višnje s nebi
Svieta 'e stavnos sviem bieguća:
Satiru se sama u sebi
Silna carstva i moguća.
Kolo od srieće u okoli
Vàrteći se neprestaje:
Tko bì gori, eto 'e doli,
A tko doli, gori ustaje.

Sad vàrh sablje kruna visi,
Sad vàrh krune sablja pada,
Sad na carstvo rob se uzvisi,
A tko car bì, rob je sada.
Kroz nesrieće srieća iznosi;
Iz kàrvi se kruna càrpe;
A oni, kieh se boje mnozi,
Strah od mnozieh i oni ţàrpe.
Od izdajstvah i od zasieda'
Ogradjena 'e glava u cara,
I u čas se sgoda ugleda,
Od ké nebì pametara.
O dievice čiste i blage,
Ké vàrh gore slavne i svete
Sladkom vlasti piesni drage
Sviem pievócim naričete,
Narecite sad í meni:
Kako iztočnom' caru mladu
Smàrt vitezi nesmiljeni
Daše u svom Carigradu.
Znam, da bi se odprie htilo,
Da ja pievam, vi kažete:
Kô se on rodì sriećno i milo
Caru Ahmetu pàrvo diete,
I po smàrti otca svoga
S ké pomoći, s ké zasiede
Vàrh prestolja otmanskoga
Mustafa mu dundo siede;
Kô li se opet carsko misto
Mustafi otè, tere u slavi
Na prestolje ono isto
Sultan Osman car se stavì;
I on mladjahan kako paka,
Željan starieh slavu sriesti,
Podiže se na Poljaka
S mnogom silom, s malom česti:

Ali da tiem piesni ove
Sasma duge neizhode,
Smàrti objav'te vi njegove
Hude uzroke, tužne sgode.
Vladislave, poljačkoga
Slavna kralja slavni sinu,
Čiem tvá puni slava mnoga
Svega svieta veličinu,
Na spievanja ova obrati
Veličanstvo vedra čela,
U kieh ti ištem prikazati
Nedobitna tvoja diela.
Kraljeviću glasoviti
Jur u smàrti cara Osmana,
Svemogućom tvóm dobiti
Zamniela je svaka strana.
Tiem s mé trublje da sviet sliša
Slavu tvoju svakčas veću,
Ti svedj dieluj diela viša,
A ja piet ih prestat neću.
Jadna u sàrcu usponiena
Caru Osmanu bieše ostala,
Da mu 'e vojska nebrojena
Od poljačke ruke pala;
I da zemljom svom velikom
Od toga se digla slava,
Glaseć carskiem dobitnikom
Kraljevića Vladislava.
Ili putnik kopnom jaše,
Il pomorac more brodi,
Vladislav se klikovaše
Slavan carskoj pri nesgodi.
Gosbe čineć družba mila
I pastiri stada pase'
Strenitelja turskieh sila'
Popievahu u sve glase.

Jur na krilieh od vietara'
Glas po svemu svietu pàrši,
Kô kraljević silna cara
Kopja slomì, sablje skàrši.
U vedrini nad oblacim
S istoka mu do zapada
Sunce upisà zlatnim zracim
Ime, kojim slava vlada,
Kažuć, da on pri Niesteru
Iztočnoga razbì zmaja,
Leteć za njim u potieru
Sivi oró do Dunaja.
Čiem s ovoga diete oholo
Pečali se, grize i mori,
Misleć, da sviet vàs okolo
Tudjom hvalom njega kori,
Kliče» »Ja ti, ah! nikako
Kràljeviću nezavidim;
Sudjeno je bilo tako,
Dobitnikom da te vidim.
Nit me veće srieća muči
Tebi dobra, meni huda;
Jer komu se što odluči,
Viek neubiegne toga suda.
Nu sve rane sàrca moga
I muke su i žalosti
S neposluha viteżkoga
I s bojničke neviernosti.
Ah! neumàrli vitezovi
Glasoviti Turci stari,
S kiem' dobiše vàs sviet ovi
Moji diedi, vaši cari;
Gdie načini vaši bojni
I diela su slavna ona,
U kieh izgled jest dostojni
Viteżkieh od zakona'?

Vi u trudu dni vodeći,
Snažna sàrca, smione obraze
Kazahote, podnoseći
Lietna sunca, zimne mraze.
U pogubah kriepci uzrokom
Od posluha viere čiste,
Tiekom polja, gore skokom,
Rieke plovom prohodiste,
Misleć, da je svake zledi
Tàrpiet bolje, pače umriti,
Neg careve zapoviedi
S neposluha prestupiti.
Sve požude, sve pohlepe
Vidjahu se vaše mile:
Jahat bojne konje liepe,
I iz lúka tratit strile.
Pače svaki u odluci
Za razkoše svoje obrà:
Sablju o pasu, kopje u ruci,
Lúk o plećieh, konja dobra.
Bila su vam brašna u putu
Bez razluke svaka žita,
A studenca bistra u skutu
Pitja od vode plemenita.
Konju i vama striehe obćene
Stahu noćnieh sried pokojah
Kućarice opletene
Od hrastovieh tancieh hvojah.
I vojvode i viteza,
I na kopnu i sried mora,
I postelja i tàrpeza
Bieše koža zvieri od góra'.
Pače u siever posried zime
Jezdeć mrazno Podunavje,
Steraše vam mnokrat svime
Snieg postelju, stienje uzglavje.

Odieća vas resi laka,
Svita sama i priprosta,
A za oklopje u junaka
Sàrce i pàrsi biehu dosta.
Gàrdjahote vi sva blaga
I sva plemstva, razmi ono,
Što dobie sablja i snaga
Vojujući svedj smiono.
Sudjahote, da nevolje
Najveće su stat bez rati,
I da je umriet vele bolje,
Neg izprazno dni trajati.
Veljahote, da kudielje
Žene predu doma u tmini,
A junaci nepriatelje
Da zatieču na ravnini.
Dàržahote za čás svoju
I najveću diku i slavu:
Za vašega cara u boju
Izgubiti rusu glavu.
Vapjahote: smàrti prieka,
Nestavljamo pamet na te,
Da se carstvo prostre, a neka
Životi se naši skrate!
Ah! blažena i čestita
Koli doba vaša scienim!
Lasno dobit krunu od svita
Bi s vitezim tak hrabrenim.
Jaoh! a sada sve je inako:
I vojvode i vojnici
Sve je otišlo naopako,
Nevierni su svikolici.
Na boj ide svak pod silu,
Grie ga lieto, zima mu údi;
A oblače zlato i svilu,
Ljudska obličja, ženske ćudi;

Ter pod zlatom dočiem sjaju
U napravah bez prociene,
Nepriatelje pozivaju
Ne na bienja, neg na pliene.
Hodeć zemlju, brodeć vodu,
Da u lasti plovu, hrane
Spried jedeke u povodu,
Napàrtjene zad sehsane.
Svioni su njih šatori,
Stoli zlatni, na kieh siede,
Ptica u moru, rĩba u gori
Jestojske ih sliedom sliede.
Na tàrpezah vàrhu saga'
Duge i obilne gosbe čine,
Pijuć dokle svies i snaga
Od vina im sviem pogine.
Pernice im razkošne su,
Gdie u bludu svu noć tonu
U mirisu i uresu,
Proć naravi i zakonu.
Od momakah i od dvorana'
Svaki ogradjen u okolo
Jaše u zlatu konja vrana,
Glavu diže, gleda oholo,
Ter se gizda, ter se dići
Tàštom slavom od junaka:
Vàs u vidu i u riči,
A u stvoru ništa paka.
Ah! kolikrat pun nemira,
Videć, jedan od kàrstjanah
Gdi ih na jata goni i tira,
Kako ovce sa svieh stranah,
Viknuh, skočih sám na konja
Bojnik ujedno ĩ vojvoda,
Pri sramoti bezzakonja
Nepazeć se od nesgoda'.

Pače neostah, za osvetit
Te prikore sasma grube,
Vratjat ovieh, oniem prietit,
Nemareći za pogube.
Ah! zločesti i neznani,
Od šta ste se, rieh, prepali?
Jedà i vi, kô i kàrstjani,
Po dvie ruke nieste imali?
Jedà i oni niesu ljudi?
Jedà i u vas sàrca nije?
Što vas straši? što vas trudi?
Tursko staro smienstvo gdi je?
Bolje vam je smàrt stignuti,
I u boju s kopjem pasti,
Neg li tako poginuti
Bez zamiene i bez časti.
Nu zaman se snaga mučì,
Jezik vikà, ruka udarà;
Jer od ovieh strah se sručì
S neposluhom janjičara'.
Spaholjani, kí sried' rati
Hàrvahu se još smioni,
Kô ovi počeše ustupati,
Uzmakoše prešno i oni.
Ovo uzroči, mé bojnike
Leški mači da posieku,
I od kàrvi druge rike
Kraj Niestera da proteku;
Pače, da ta rieka svudi
Napuni se i zajazi
Tielesima màrtvieh ljudi',
Kieh poljačka vlas porazì.
Ali hoću u naprieda,
Da má ruka svietom vàrti,
I ona sama zapovieda
Vàrh' života i vàrh smàrti.

Čiem mí cari štete svake
I svega smo uzrok vaja,
Ki častimo ne junake,
Neg hotime od saraja;
I hoćemo: tko odprije
Služeć bludno dni provodi,
S nepriateljim da boj bije,
I da vlada i gospodi.
Mi za uzmnožit veće zlata,
Negledamo niedna ina,
Ter junačka što bi plata,
Sad je carska tàrgovina;
Ali tàrg se carski tira
I od tàrgovác' namiesnikah:
Gone u vojsku skup pastira',
A plata im je od bojnikah.
Tiem pastiri izza stada
Vojvodami pod ovacim
Kako hoćeš da ikada
Udriti se smiu s junacim?
Ne, ne, iztočni bojni puci,
Začeo sam diela veća,
U ovoj sablji, u ovoj ruci
Svieta je udęs, vaša srieća.
Car Lesandro premogući,
U vriemena starieh lieta'
Mlad kô i ja vojujući,
Dobi carstvo svega svieta.
A i Suliman car hrabreni,
Pradied slavni moga dieda,
Sablju opasà vàrsnik meni,
I vojskami zapoviedà.
Dva cara ova još od davna
Za izgled stavih željam mojim:
Njih ću sliedit diela slavna,
Dokli vas saj sviet osvojim.

Hrabrene su ove sprave;
Ja znam, što ću, i što 'e triebi.«
Prestà, — i pun želje od slave,
Stvari uzmnožne zače u sebi.
Carska blaga nebrojena
U iztok odniet misó obratja,
I pisma, u kieh štiu se imena
Od svieh vitéz', kieh on platja;
A to, da tu, nepazeći
Sipat pienez, od svudjere
Ki uzmože skup najveći
Od junakah izabere;
K janjičarom ter saviše
Vele veći broj iznova
Po izboru još izpiše
Od iztočnieh vitezova';
A i čete spaholjana'
Dva krat veće s tiem učini
S nova skupa izabrana,
S kiem' ih sdruži i sjedini;
Neka se uzdom tom ukrote,
I poslušni u naprieda,
Ne štedeći své živote,
Lete, gdie car zapovieda.
Jošte odluči u svój volji,
Pod zakletvu pače reče:
Tko se ukaže junak bolji,
Da čás pred njim višju steče.
Na vladanja carska svoja
Hteći, samo da se uzvise,
Ki dobiju čás sried boja
S nepriateljim hàrvući se.
Ter ne pienez, blud i žene,
Neg li samo kriepos gola
Od milosti put i sciene
Do carskoga bude stola.

Blagodarstvom ovacime
Svemoguć se izit náda,
I u kratko prostriet vrime
S iztoka se do zapada.
Ovu odlukù stanovitu,
Pod zakletvu i pod vieru,
Najprie učini on očitu
Glavi od pašah Dilaveru.
S deset tisuć ki bojara',
U iztočnoj skupnieh strani,
Lanjsku jesen mlada cara
Od poljačke sile obrani;
Tiem car pašu velikoga
Huseina smaknù onáda,
A uzvisì slavno ovoga,
Da u své miesto carstvom vlada.
Nu što njemù nežatajà,
Još i hodži svomu objavì,
I hadumu od saraja
Bielieh vilah càrnoj glavi.
Pak svakomu, da se múči
Misó ovoga dogovora,
Za koristan svièt odluči
Bogoljubstvom skrit ju sdvora.
Zato glase prosù opeta,
I svakomu činì znati,
Da grob svetca Mahumeta
Na Meku će poć klanjati;
A odtole put krajina'
Pomorskieh svàrnut reče,
Sidonskoga Emirina
S odmetnicim da posieče.

Pievanje drugo.

Sadàržaj: Pouzdana trojica svietuju cara. Vezir mu kaže, da bi u njegovu nebitju sbačeni car Mustafa s pomoćju svoje vieštice matere mogò preoteti mu prestolje, ţadi česa neka neide prie u Iztok neg smakne Mustafu, njegovu mater i zeta Dauta, kao takodjer svu svoju bratju. Hodža mu veli, neka uzme ženu od velika plemena, pa da će moć tasta ostavit na mèsto sebe u Carigradu, kad podje u Iztok. Kizlar-aga svietuje, da nedavi prie neg porod steče, nego neka gleda, da ureče mir s Poljaci, koji su mu carstvu jako pogibioni. Car odluči: nedàvit ni strica ni bratje; izbirat liepe dievojke od plemena; umnožiti stražu nad Korevskim, i poslat poklisara u Poljsku, da mir ište.

O mladosti tašta i plaha,
Koja sàrneš s nerazbora
Bez bojazni i bez straha,
Gdie poguba tvá se otvora,
Smiona si i slobodna,
Zašto neimaš misli u sebi;
Trudna diela tiem su ugodna,
A najteža laka tebi.
U ponosnoj tvój pohlepi
Sinje more mladca utopi,
Komu vosak perje obliepi,
A sunčani zrak raztopi.

Tebè uza se i oni imà,
Ki sried vodah u ognju sgorì,
Gdie se s kolim sunčanima
Satarisà i oborì.
Car Lesandro s tobom hode',
Sit jednoga svieta slave,
Plakà, da se nenahode
Novi svieti i dàržave.
S tebe otmansko plaho diete
Sada sàrne sa svom vlasti,
Nerazbiruć odprie štete,
U ké pak bi mogó upasti.
Ah! u Iztok, care Osmane,
Mladjahan se još neputi,
Dokli vierne i uzdane
Tvé svièt nike budeš čuti.
Mudro su oni razmislili,
Što još tebi mlados neda
U svevolje samoj sili,
Ká na dalek nepogleda.
Pàršeće su tvé odluke,
Previdjenstva 'er neimaju;
Prednje sgode za nauke
Lieta bo ti još nedaju.
Tvom zelenom premalietju
Zrielieh danah jesen doć će:
Prie vriemena nemo' u cvietju
Slavi tvojoj trúnit voće.
Predobivat nepriatelje
I podlagat nepodlòžne,
Plemenite to su želje,
Misli hrabrene i uzmnožne:
Nu od pogube nečuvati
Ni tvàrdit se od zasieda',
Smiona će se plahos zvati
Bez razbora i bez reda.

Tako gusti gaj sried gora'
Liep se i zelen sdvor zamieri,
A u tamni skut zatvora
Ljute zmije, vàrle zvieri.
Tiem Dilaver, pokli začù
Prešne odluke mlada cara,
Svakčas misó ćuti jaču
I pogube nove stvara.
Svedj nahodi u pamieti
Većje sumnje, vàrlie strahe,
Da nemože tiem, neg rieti
Carske sprave sasma plahe.
Zato prie neg se krene
Mlad car izvan Carigrada,
Podiže se da spomene,
Što ga straši i prepada.
S učiteljem i stražnikom
Ženskiem k caru hàrlo póje,
Znajuć kletvom pod velikom,
Car da se i njim odkrio je.
Došad svaki glavu skloni,
Spried na pàrsi desnu stavi,
Usta na skut càrski doni,
I poniżen sviem se objavi.
Usried miesta izpisana
Zlatniem cvietjem više modra,
Prestolja su carska izbrana
U prilici zlatna odra.
Vàrhu sagah tkanieh zlatom
Stoi tudjela sgar càrljena,
Zlatnom žicom i bogatom
Sva napravom izvezena.
U zelenoj tu haljini,
Zlato i biser kú nakiti,
S podvitiem' spried kolini
Siedi Osman car čestiti.

Veo na rusoj glavi okolo
Snieżan svít mu je u sto diela',
A u kamenu dragu oholo
Sunce sja mu vàrhu čela.
Vàrh kamenka sviem bogata
Síva perja trepti kita,
Tankom žicom čista zlata
U drag način liepo svíta.
Mladjahan se car ponosi
Izpod toga liep nad svima;
Càrne oči, zlatne kosi,
A rumeno lice ima.
Mahnu rukom; i uputi
Na miesto se svietnik svaki,
Odkli, za odkrit sve što ćuti,
Poče vezir govor taki:
»Saviše je, on pokliče,
Gdie car slavni zapovieda,
Da se jedan rob utiče
Ulágati svoih besieda'.
Nu čás ova, na koju me
Milos carska uzvisila,
Udahnjiva smienje u mé,
A za slavu carskieh dila'.
Viteżki uče neposlusi,
S kieh poljačka dobit slidi,
Da tko jednom zla okusi,
Drugi put ga tja previdi.
Kud kúčaju mé besiede,
Ako carstvo tvoje prosi:
Jedno sunce vàrh nas grede,
Svjet jednoga cara nosi.
Mustafa ti dundo žive
I s njim mnozi u żeljenju,
S nove tvoje suprotive,
Da opet na taj stol ga uzpenju.

I bratja ti živu istino;
Ali mati Mustafina,
Žena ohola, nemisli ino,
Neg uzvisit sebe i sina.
I da joj se to kad shude
(Višnja ukloni kob desnica)
Nebi ošla tvorbe hude,
Za utvàrdit se viek carica.
Bratju bi ti bez milosti
Podavila i poklala,
Neka u tmine iz svietlosti
I drugi put nebi upala.
Vele ona zna i smie,
Vele se o njoj pripovieda,
Šapat, žamor vàs umie
Vilovitieh od besieda'.
Ona sama usried tmina',
U najglušje doba od noći,
Kad zasiede ké zapina,
Zovuć pakó k svój pomoći:
S lievom nogom stane izutom
Razpasanoj u haljini,
Prospe kose, càrniem prutom
Okó sebe krug učini;
Pak nakazni i sve sàrde
Po imenu zvati klikne,
I strašive kletve tvàrde
Neposlušniem dusim vikne.
Glas je, da ona od dietinje
Mliečne puti pomàs kuha,
I na ovnu prieko sinje
Noći letí vragoduha,
Na kóm jaše svedj bez straha
K planinskomu viloznaju,
Gdie vieštice podno oraha
Na gosbe se strašne staju.

Rieč je, da prie čarajući
Glád ti u vojsku poslà iz pakla,
Ki ti veće neg mogući
Mač poljački vitez' zaklà.
Vilenika roditelja,
Viešticu joj mater glase;
Na granicah od Erdelja
U Ugrovlasieh rodila se;
Od njih na zó put se stavi
I na diela strašna i kleta,
Da bìo miesec okàrvavi,
Žarkom' suncu svietlos smeta.
Càrní vedrinu od nebesa',
Sitne zviezde sgar priteže;
More smutja, zemlju stresa,
Povietarce vihrim žeže.
Sgrade ori, njive hara
Trieskom, gràdom, zlom godinom;
Preobraža se i pretvara
Pticom, zvieri, dùbom, stinom.
Odmetna je kaurkinja,
Jer u vieri toj se zače;
Nevierna je sad turkinja,
Svi zakòni se od nje flače.
Neima od duše své spoznanja,
Ni drugoga hoga sluša;
Njoj su u njoj sva uzdanja;
Ona si je Bog i duša.
Ljubi sina, u koliko
Po njem se uzda sviet vladati,
I za to steć, niedno priko
Dielo izvàršit viek nekrati.
Do carskoga istom stola,
Odkli padè, da uzrasti,
Negleda ona, tak je ohola,
Zlata, snage, viere i časti.

Nije liepa; nu hitrosti
Zna, koiem' se vid zasliepi:
U razkošah, u milosti
Obliepi se, dokle oliepi.
Ugrovlaški vojevoda,
Sudeć liepos po pogledu,
Za poklon je caru podà
Mahumetu, tvomu diedu.
Sve se ovo o njoj kaže,
Sve ovako je l', nije li? —
Ja mniem, mnogo da se laže;
Nu se istine vèle veli.
Tiem potriebne ja tri stvari
Tvé svietujem carstvo sada,
Ako u iztok poći mari
Iz staroga Carigrada:
Da drugoga cara pàrvo
Ovdie živa neostavi;
Jer se u suho lasno dàrvo
Oganj primi i pojavi;
Pak da mater i Dauta,
Mustafina zeta, umoriš,
I sve, što ti prieči puta,
Da raztriebiš i oboriš;
A za bratju najposlije
Medju mudriem' rieč je taka:
Da velika rieka nije,
Ká se u vèle dieli traka'.«
Vezir, cara ki 'e najbliže,
Veće usta svá zatvori,
A učitelj se hodža dižè,
I ovako progovori:
»Rob, ki vierno dosle učl,
Da se u znanju carstvo uzmnoži,
Da se uzmnaža, sad odlučl,
S carskom slavom zakon božji.

Kroz má usta čuj svjèt stavni,
Ki me nebo riet nadiše;
Ja redovnik, ti car slavni,
A Bog višnji svieh je više.
Nemoj slavni care od cara',
U pogubi tvoje glave
Da otmanska kuća stara
Trepti, i s njom sve nje slave,
Ter joj priekom pak nesgodom
Sgine u tebi, što je resi,
Gdie čestitiem još porodom
Utvàrdio stola niesi.
Prosti, prosti gospodine,
Ako budem riet odveće;
Zatajati neima istine,
Tko u sviètu izdat neće.
Neka istina miesto ima,
A má glava taj čas padi
Pod nogama evo tvima
Roba starca, care mladi!
Hvalim carstva tvoga odluke
I vezirove uspomene;
Nu ako dobre kad nauke
Čù od tvoga sluge mene,
Vidi mi se spomenut ti,
Da tvé carstvo ljubu pravu
Uzme, prie neg se uputi
Boja iztočna sliedit spravu;
Ne robinju nepoznanu
Od koliena potištena,
Neg gospodju izabranu,
Svietle kuće, slavna imena;
Zašto, ako te sám na licu
Ures liepi uzpremaga,
Ter robinju za caricu
Od neznana uzmeš traga,

U kojoj se nać će muci,
Spomenjujuć sgodu hudu,
Tvoji sinovi i unuci
I nakon njih koji budu?
Ah, razmisli sa mnom sada,
Što će rieti od njih svaki?
Pun nemira, smeće i jada
Dat će tužbam govor taki:
»»Man se brojim od slavnoga
Otmanskoga ja koliena,
Ako 'e žena otca moga
Pastirica zaplienjena.
Diedi mi su svi otčini
Cari iztočni previsoci:
Smierni gorštaci u planini
Matere su moje otci.
Dieda' otčinieh bojna ruka
Grad pod sabljom vladà ovi:
Died materin svaki hukà
S težkiem ralom za volovi.
Died moj carski sgradì i sastà
Dvor, ki sunčan zrak nadsiva:
Died goranin splete od hrasta
Kućaricu, gdie prebiva.
Dvorili su kitni zlata
Jedniem plemići usried grada:
Druziem grad je bio pojata,
A dvorani drobna stada.
Oni iztočni zmaji ognjeni
Prekriliše sviet u slavi:
Svaki gusar ovieh plieni,
I na vrat im uzu stavì.««
Ah, dvie vàrste protivnie
I razlike toli u sebi
Tko sad vidi, tko li prie
Vidjè sdružit viek pod nebi?

Komar s orlom, a mrav s lavom
Viek poroda neizvede,
A ovčarica s svieta glavom
Hoć' da radjat care grede?
Cesar niemški, kralj franački,
Španjska kruna, Leh čemerni,
I britanski mač junački,
I Ćeselbaš poluvierni,
Knez moskovski s prekopskieme
Haračarom, i gospoda
Sva od svieta ištu pleme
Suproć sebi cieć poroda:
A ti sám, ki na svem svieti
Kralj si od kraljah, car od cara',
Za dostojan plod vidieti,
Kćer ćeš uzet tamna ovčara?
Ah! ni 'e čudo, da nejači
Trag osmanski svedj izlazi:
Kàrv divjačna uzdivjači,
Plemstva u ženah tko nepazi.
Da sried sàrca, nescien', tvoga
Ti bi čuo želje od boja,
Da od koliena kraljevskoga
Ni 'e kaduna majka tvoja.
Od ruskieh carah izhodi,
Miholjskoga kći je bana,
Svietliem' očim' bìo dan vodi,
Liepota je nje sunčana.
Tatarin je otcu otè,
I tvom' ćaćku caru Ahmatu,
Za zamiernos od liepote,
Svu u suhu poslà zlatu.
Gàrčkieh carah, i despota'
Raškieh kćeri gospodične,
Rajska bieše kieh liepota,
Biehu carom ljubi slične.

Tvoji diedi toga cića
Unuci su bili cara
Slavna Ivana Palkošića,
Gjurgja despota i Lazara.
Pače zmaj se oviem putom
U orlovo gniezdo umiesti,
I pried bojnom sabljom ljutom
Pàrsten pirni čů se uliesti.
Zato i milost tvá čestita
Ne robinje, neg gospoje
Od koliena plemenita
Za ljubovce išti svoje.
Uzmi dvie, tri, četiri,
Rajske slike svaka budi,
Iz svieh stranah izabiri
Liepos, kú ti sàrce žudi.
S izbranom ćeš ljubi otiti
Ti pokojit bojne trude,
A tasta ćeš ostaviti,
Da ti ovdie carstvo bljude.
Ti ćeš stiecat porod novi,
Nova miesta, nove sriće;
A on čuvat grad će ovi,
I od bratje ti straža bit će.
Ni mož' sumnjit, da on tada,
Kad se vidi u visini
Sried staroga Carigrada,
Odmetnik se netučini.
Tko Otmanović nije od starieh,
Sablju otmansku neima u ruci:
A on će imat dio u carieh,
Koji mu će bit unuci.
Tvé ćeš carstvo podpriet tako,
I bez misli putovati,
I utvàrdjen kriepko i jako,
Najčestitii car se zvati.«

Hodža dospiè; ali smino
Sliedi za njim hadum càrni:
»Slavni care, tak jedino
Vàs trag gubit svoj nesàrni;
Caricu uzmi, razlog prosi,
Da od nje stečeš porod mio;
Nu nedavi prie, nego si
Sinovim se poštapio.
Robu je ovo dosta odkriti,
Diljit rieči triebi nije
Pred oniem, ki na svíti
Vele može, mnogo umije.
Zato, ako je vaša želja
U iztok s vojskom putovati,
Od Poljaka nepriatelja
Utvàrdit se prie nekrati.
Dviema sabljam' na dvie strane
Mučno vlada jedna ruka;
A svoe pustit bez obrane,
Za ino hitat, zla je odluka.
Najprie mudar način gleda,
Da uzdàrži, što 'e njegovo,
Prostire se pak naprieda
I prihitat iŝte novo.
Carstvu tvomu cieća toga
Spomenut se meni vidi,
S krunom kralja poljačkoga
S pàrva iskat, da mir slidi.
I poznó si i vidio
Sried kàrvava ljuta boja,
Gdie sám glavom tvóm si bio,
Kô li 'e težka sila svoja;
Hudje i gore neišti čuti
(Višnji ukloni tu nevolju),
Ako u iztok ti se uputi,
A on ostane sám na polju;

Koje strane, kí li puci
Opriet će se kraljeviću,
Ako dobít nosi u ruci,
A na vedru čelu sriću?
Tko vojvodi i vitezu
Hodkieviću da odoli?
Rodovilskom tko li knezu,
Bojnom slavom ki se oholi?
Koji miri da nepadu,
Ban Sborovski ké nadstupi?
Kú li tvàrdju i ogradu
Da Zamojski nerazlupi?
Ali obranit tvé dàržave
Ká će oružja, ké desnice
Od hrabrene Krunoslave,
Korevskoga vierenice?
Na konju se mnokrat ona
Tisnù poljskieh iz taborah,
I slobodna i smiona
Dopriè do istieh tvieh šatorah,
Gdie u slici ognja živa
Reseći je težko oklopje,
Silno carstvo tvé poziva
I na sablju i na kopje.
Prosti care, ako začù
Smione hvalit tvé zlotvore:
Sám si u poljskom pozno maču
Istine ove mé govore.
Nu ni 'e čuda, da obrane
Proć njinà se nenahode,
Vojské su im izabrane
Od vojvodah i gospode.
Odhàrvat im moć se nije,
Strašne i vàrlè njih su sprave,
Svaki se od njih za čás bije,
I za ime steć od slave.

Medju kopja, medju mače
Kroz led teče i kroz vodu,
I u oganj živi skače
U slobodi za slobodu.
Tiem ako mir š njima žudi
Tvá vlás sklopit, care od cara',
Pomnom stražom čuva' i bljudi
Korevskoga tamničara.
Pače tvàrdieh od obzida',
Gdi 'e zatvoren, oblas vaša
Pomnu i uzdanu stražu prida'
Komu od viernieh tvoieh paša';
Jer toliko junak slavni
Glasovit je sried Poljaka',
Svikolici da su spravni
Za odkup njegov činit svaka.«
Prestà svaki od svietnika',
A car stavno kliče u glasu:
»»Živ i dundo, svakolika
I má bratja živa da su;
Bog ukloni, da onoga
Smàrtnom ranom viek ozledim,
Vàrh prestolja ki ovoga
Siedio je, gdie ja siedim.
Ako sam ja sad uzmnožan,
I on u bitju bì mojemu,
I kô 'e život men' podložan
Njegov, i moj tak bì njemu.
Nu ću uzmnožit straže take
Dundu i bratji na pohodu,
Dà od zasiede svake opake
Utvàrdit ću mú slobodu.
A maćeha otca moga
Da od pastorka màrzi sina,
Čudit joj se nije od toga,
To je obćena svieh krivina.

Neka ona gore oblieta,
I po tminah noćnieh jaše,
Sudjena mi nebud' šteta,
Vilinstva me nje nestraše;
Nu sad hàrlo gdie prostiru
Dàržave se mé velikè,
Sve gospodje da se izbiru
Svietle kàrvi, rajske slike.
Za tiem potom bìo dan svane,
Poklisar se neka oddieli,
Ter Poljakom od mé strane
Mir ponese, ki svak želi.
A na stražu stani jedan
Korevskoga tamničara,
Neka u napried nije vriedan
Utiecati viek s prevara'.«
Càrnac hadum ovdie skočì,
I iznaći vile obeća
Zlatnieh vlasah, rajskieh oči',
U kieh svietlos sja najveća.
A odluči se u Poljaka
Hercegovac Ali-paša;
Med njegova rieč je svaka
Il spovieda, ili upraša.
Posmieh mu je svedj sried usti',
Svakomu se smierno klanja,
Hitrina je sve, što izusti,
Unjeguje s mudra znanja.
Zna vuhvujuć riečcom blagom
Od besiedah sve nauke,
I moguć je veće snagom
Od jezika, neg li od ruke.
Tiem načinom pàrve časti
U carevu dvoru steče,
I od pastira paša uzrasti
Poznan blizu i daleče.

Od tamnice najposlie
Korevskoga straža 'e dana
Rizvan paši, ki bi prie
Rob istoga slavna bana.
U to i noć nebu stavi
Stražu od zviezdah svud okolo,
Da prie reda neobjavi
Svietlo sunce zlatno kolo.

Pievanje tretje.

Sadàržaj: Carski poklisar dieli se u družtvu bogdanskoga vojvode iz Carigrada u Varšavu. Prolazeći kroz različna miesta dodje do Marice rèke, gdie je niegda Orfeo pàrvi pievò svoje sladke piesni, koje ostavi svomu slovinskomu narodu, odkud još i sad u nas tolike narodne piesme o različnih junacih, medju kojimi su poljački kralj Šišman i sin mu Vladislav stekli najveću slavu. Putuje zatim poklisar dalje kroz mnoga znamenita miesta, i stigne na polje, na kom su Turci od Poljakah razbijeni prediućega godišta. Tu ga vojvoda bogdanski upita, kako se je oni boj dogodio.

Mraznoj zimi dodje svàrha
S premalietna jur dohoda;
Snieg s planinskieh kopneć vàrha'
Što uzè goram, riekam podà.
Na glas tihieh od vietrica'
Biešе ranit zora obikla
S viencem, ki joj svi ružica
U rajskieh poljih nikla,
Kad sunčana zraka plaha
Po nebu se pruži vedru,
A poklisar carski uzjahà
Zlatnom sabljom reseć bedru.

S liepom družbom on se odpravi
S otmanskoga Carigrada
Put dàržavah, kiem' u slavi
Kralj poljački Šišman vlada.
Car mu pridà u pohodu
S tvàrdom stražom od bojnika'
Bogdanskoga vojevodu,
Gašparova namiestnika,
Dim Gašpara Milostića,
Ki u hàrvatskom rodjen kraju,
Bì li znanje ali srića,
Jur stolovà na Dunaju.
Nepotežì, nu ga tierà
Misó, da prie sklad se uzroči
Medju suncem od sievera
I miesecom od iztoči.
Sada jedne, a sad druge
Konje jaše na promienu,
Probijući strane i luge
Po ravnini, po kamenu.
U rumelska jezdi polja,
Opet Sàrbska napried slidi,
Gdie su od grada Drienopolja
Vàrh Marice rieke zidi.
Vàrh Marice rieke, koja
Mnokrat bàrzi tiek ustavì,
Kad Orfeo kraj nje pojà
Drage piesni od ljubavi.
Kažu Sàrblji i Bugari
Bistre vode sedam vriela',
Koja probì i udarì
Na spievanja svà vesela;
Spoviedaju, vihri plasi
Da uzpregoše vàrle sile,
Slavni piesnik kad se oglasì
Pod začinke svoje mile.

Još govore: jato od pticah
Sliedeć dubja gniezda prinì,
Za od razlicieh čuti žicah
I od glasa sklad jedini.
Na skladanje, vele, medno
Kod pievóca ljubovnika
Od razlicieh zvierì' u jedno
Kupljaše se množ velika.
»Od Orfea ovdie pàrvo,«
Neka u vieke svak začinje,
»Čù zvier, ptica, kami, dàrvo
Skladne i sladke bugarkinje.«
Bugarin ih slavni ostavì
Slovinskomu svom' jeziku,
Diela od slave da u slavi
Bugare se u njih viku.
Tiem u njih se još začina,
Što se u piesan stavì od davna
Od Lesandra Sàrbljanina,
Vàrh svieh carah cara slavna.
U njih svud se vitez hvali,
Koga krunom kopje obdarì:
Stiepan, Uroš i ostali
Od Nemanjske kuće cari.
U njih žive slava obilna,
Kú Obilić steče mudri,
Kad handžarom cara silna
Na Kosovu smàrtno udrì.
Prosvietlit se 'e u njih hajó,
Kudgòd svietli sunce žarko,
Sviloević još Mihajo,
I Kraljević junak Marko.
U njih jošte vàs sviet puni
Glas, i bojna diela slovu
Od' Lauša, ki se krunì
U Budimu i Krakovu.

Glasi se u njih sried naroda'
Od iztoka do zapada
Viera, gospodstvo i sloboda
Dubrovnika mirna grada.
U njih Janko Vojevoda
Visoko se 'e uzvisio,
Ki je obrana i sloboda
Od ugarske krune bio.
Svaka strana, ká 'e najdalja,
Svako doba, svako vrime
Matiaša slišà kralja
Nedobitno u njih ime.
U njih Gjurgja Skenderbega,
Satritelja turskieh sila',
Preko svieta lete svega
Još viteżka bojna dila.
Na veliku u njih glasu
Šišman Bátor jošte stoji,
Da otmanske vojske rasù,
Kieh nebrojni biehu broji.
U njih svakčas rastu u slavi
Svi poljački kralji izbrani:
Jageloni, Vladislavi,
Kazimiri i Šišmani.
O Šišmane, vedra kàrvi,
Ki od Leha i od Kraka
Tretji imenom, slavom pàrvi,
U kraljestvu si od Poljaka',
U njih i ti, o mogući
Poljski kralju, slavan jesi,
Da sievernoj carskoj kući
Otè krunu, ká te resi;
Da otmanska težka sablja
Pod tviem britkiem mačem puče,
Da svud tvoj konj, tvá korablja
Zemlji i móru posluh uče.

Nedobitan s toga uzroka
Carevat si svietu sio,
Ako od zapada i od iztoka
Dva cara si predobio.
Jedan s čudom neizmierne
Tvé krieposti čiem zamieri,
Za ljubovce dà ti vierne
Dvie kraljice, carske kćeri;
Drugi, oholo ki pod nebi
Vàrh carah se svieh ponosi,
Samomu se klanja tebi,
S poklisarom mir ti prosi.
Nu 'e najveća tvoja slava,
Kruno vedra i čestita,
Što imaš sina Vladislava,
Ki na carstvo svìtje od svita.
O preslavni kraljeviću,
Nedobitna tvoja dila
Ja bugareć slavan bit ću;
Tvoga imena ta je sila.
Ah, prem sriećnieh moieh dana'!
Ki ću pokoj nać u trudu,
Ako u smàrti cara Osmana
Sried tvé slave živiet budu!
Ja po sebi neimam vlasti,
Ako milos tvá me ostavi:
Ti uzdàrži, za nepasti,
Pod tvé krilo tko se stavi.
Siv sokole od sievera,
Koi letiš sunca više,
Triebuju mu tvoja pera,
Tko iste diela tvá da piše;
Zašto ne ja, da nu Orfeo,
Kad bi o tebi pievat htio,
Vele bi se prie smeo,
Neg bi izrekó stoti dio.

Na kraljestvo od koliena
Od sto kraljah kralj te rodì,
Ki sieverna nebrojena
Miesta vlada i gospodi.
Kraljica je majka tvoja,
Cesarova sestra slavna,
Od sieverne kuće, koja
Cesaruje sviet od davna.
Cesarovom kćeri obdari
I tvú mlados Višnji sgare:
Rodiše te kralji i cari,
I ti radjaj kralje i care.
Kruna od kàrstjan', ká 'e najdalja,
U rodu te blizu gleda,
Franačkoga imaš kralja
I španjskoga bratučeda,
Koga carstvu Indie sada
Nove sviete more plodi,
Komu sunce sried zapada
Ni u noći nezahodi.
Moskovsko je knežtvo glavu
Pod tvé noge priklonilo,
Kad se boju u kàrvavu
Od tvé ruke predobilo.
Ti od sievera siever bàrži
Sried Niestera i Dunaja
Hàrvà, tištì, slomì i skàrši
Ognjenoga ljuta zmaja.
Svietlo sunce, sini, sini
U vedrinah od iztoka,
Tieraj miesec k noćnoj tmini,
Dan da svane s tvoga oka.
Kraljeviću, živi, živi
Nedobitan do viek vika';
U pravednoj suprotivi
Dobì tvoga odmetnika.

Rasti, rasti Vladislave,
Svi narodi tvoj glas čuju,
I za jedne tvoje glave
Sto krunah ti odsad kuju.
Sliedi, sliedi tvá vlás mnoga
(Tiesan joj je jur kraj ovi),
Preko mora ledenoga
Novoj Zemlji bit car novi.
Svemogućstvu tvomu, vidim,
Sviet bit jedan neće dosta. —
Ali 'e vrieme, da put slidim,
Gdie poklisar carski ostà.
Jaše vezir i najbliže
Goru od sedam vrielah gleda:
K južnom kraju Vitoš diže
Vàrh u dubju niklu iz leda.
Kunovica gàrlo od svieta
Ká verigom dugom veže,
I Planina Stara opeta
Prostire mu se i proteže.
Dno vičnoga leda i mraza,
Gdie su pukle ove gore,
Starieh dobah čeljad kazà
Od oružja boga dvore.
Da se gvozden stan nahodi
Martu ovdie, bì na glasu;
Gvoždje miri, gvoždje podi,
Stupi i vrata od gvoždja su.
Tiem još i sad, gdie se reče,
Da je od boja bog stanovó,
Gvozdena se ruda sieče,
Miesto je zvano Samokovo.
Provadiom jaše paka,
I na žalieh Mora Carna,
Odkud svìtje danja zraka,
Bieli mu se grad od Varna.

Pazi Varno na daleče,
Gdie vojujuć jur junački
Smàrt Vladislav slavni steče,
Kralj ugarski i poljački.
Ali s vele boljom kobi
Sad Vladislav novi u slavi
Blizu Varna cara dobì
I u potieru s vojskom stavì.
Čiem s junacim, kiem je bio
Knez Hodkiević Karlo glava,
Svóm je rukom osvetio
Čás staroga Vladislava;
A Kozaci sàrnuć hàrli
Starieh štetah u zamienu,
Požegli su i potàrli,
Pače smakli Varno u plienu.
Nove raspe stara grada
Mimo hodeć paša žali,
I proć volji svojoj tada
Bojnieh Kozak' vojske hvali.
Bugarska mu sela ostaju
S lieve strane, k desnoj kúča,
Gdie se k morskom' stere kraju
Plodna i pitna sviem Dobruča.
U njoj težák mukom dugom
Od truda izdan viek neostà,
Jer što uzore za dan plugom,
S obćinom mu 'e hrane dosta.
Prostrana je zemlja toli,
Da tko gledà siemo tamo,
Stalo mu se svud okoli
S poljem nebo vidì samo.
Dva krat ovdie zlatne pčele
U lieto se jedno roje,
I tolikrat ovce biele
Jaganjčiće kote svoje.

Iz Dobruče u Zagorje
Podunavjem paša slidi;
Liepa miesta, drag prostor je,
Sve se puno selah vidi.
Kite zlatne i rumene
Vise o dubju voća zriela,
Pod kiem traje dni ljuvene
Čeljad mirna i vesela.
Rojna ulišta, mliečna stada,
Žitne njive svak uživa;
Nikopolje 'e od zapada,
Darstero, odkud sunce siva.
Nikopolje, komu nije
Od sto ókah most daleče,
Rimski cesar ki prostrijè,
Gdie najširji Dunaj teče.
Vrieme mrakom od zabiti
Care i carska krije imena,
Samo 'e svietla viek na svîeti
Dielah uzmnožnieh uspomena.
Čas poklisar neprestajà,
Nu pospiešno napried hodi
Uprav rieke od Dunaja,
Na Ćeliah da je brodi.
Ćelie su grad niekada
Glasovita bile imena,
Obilieżja jedva sada
Naziru se iz kupiena';
Bogdanski u njih vojevoda
Stiepan caru odhàrva se;
Gdie visocieh krov bì poda',
Sad na suncu stado pase.
Mru gradovi uzdignuti
Od kamena stanovita;
A od umàrle čoviek puti
Žali, 'er neima viečnieh lita'.

Ah ponosna naša ćudi!
I jest jošte, tko se vara,
I u životu tvàrd se sudi,
Videć, kami da se obara.
Poharana grada zidje
S desna ostavì Turčin kraja,
I uprieči put, da pridje
Preko rieke od Dunaja,
Gdie zlamenja miesto hrani
Još i ostatke male nieke
Od mostovah, koje lani
Car prostriè preko rieke;
Most bo oholi Dunaj neda
Vàrh své rieke dàržat bàrzne,
Neg samo oni, ki mu od leda
Stavi siever, ki ga smàrzne.
Tiem poklisar cara Osmana,
Kô u bogdanska polja ujahà,
Vidjenje mu kobnieh strana'
Stupit nedà bez uzdaha;
Pače, sve što napried jaše,
Hudja žalos svedj ga trudi,
Kosti gole čiem plesaše
Od pobienih turskieh ljudi'.
Sàrcu odoliet moći neima,
Da od bolesti vàs ne tàrne,
Pazeć silom pred očima
Turski rasap kud se obàrne.
Vidiè polje sviem široko,
Kó car prikrì vojskom prije
(Sokolovo sivo oko
Pregledat ga moćno nije),
Gdie na svaku diže stranu
Turskieh kostih gòre gori,
Gdie s pó svieta množ sagnanu
Mač poljački na tle obori.

85 Sliedi težki put u jadu,
I ostaju mu na široku
Ugrovlasi u zapadu,
Càrni Vali u iztoku.
Neustavlja se čas po putu
Turčin, paleć zemlju uzdasi,
Pače, za odkrit žalos ljutu,
U ovake se tužbe oglasi:
»Ah, davori! družbo mila,
Poznate li miesta kleta,
Gdie neizmierna naša sila
Minutoga padè lieta?«
Beg bogdanski uzanj hode'
Molit mu se ovdie stavi,
Broj junakah, miesta i sgode
Da mu od turske vojske objavi,
Veleć: kaž' mi (bit će utieha,
Drúga naći sried nevolje)
Sve što od cara bì do Leha,
I kô caru Leh odoljè?

Pievanje četvàrto.

Sadàržaj: Carski poklisar kaže vojvodi bogdanskomu miesto, gdie se biehu Poljaci utaborili, pak onda broji čete od silne turske vojske, tumačeći potanko, gdie i pod čijom zapoviedju je koja stojala.

Jur bogdanski vojevoda
Bieše umukó, željan čuti,
Kad od bojnieh kazat sgoda'
Poklisar se carski uputi.
Kliče: »Čut je strašno i plačno,
Kako Poljak cara dobi,
I ne ljude, nu divjačno
Zvierenje ovo ganulo bi.
Tiem što išteš, má besieda
Da ti kaže stvari trudne?
Ista ih zemlja pripovieda
Sviem putnikom u noć i u dne;
Zemlja 'e čula i vidiela,
Čuj, vidj i ti pred očima
Viečnu žalos turskieh diela',
Ká nakon nas ostat ima:

Kolik okom moż' zamierit,
Sve bì vitez' puno ravno:
Vojska, kú ni'e moć izmierit,
Broj, ki čuo ni'e se davno.
Obziruć se na gomile
Kostih, ké svud leže okoli;
Sudi, ké se stàrše sile;
Misli, koja kàrv se prolì.
Sto jezikah, sto naroda'
U jedno se stà s pó svieta:
Mač poljački smàrt sviem podà,
A grob ova zemlja kleta.
Nu 'er velika čuda često
Viere lasno nedostoje,
Miesto ću ti sad po miesto
Ukazati, gdie tko stó je.
Prut pod tobom gledaj rìku
Do tja, gdie opet Niester grede:
Car preko nje svú veliku
Vojsku u ovo polje uvede.
A Hotima grada ono,
Iz daleka gdie se bìli:
Jako Poljaci i smiono
Pod njim biehu se utvàrdili.
Niester rieka sviem duboka
Štitjaše ih od sievera,
Grad branjaše ih od iztoka
I briegovi, kiem ni'e miera.
Od zapada jame čudne
Biehu izdubli oko sebe;
A nebiehu od poludne
Ine im tvàrdje od potriebe;
Jere izvan tvàrda i jaka
Što se i sama miesta vide,
Od najboljieh spried junaka'
Stahu u ognju njih obzide.

Nu da obrane i od toga
I druge im sve su pale,
Pàrsi bi ih od samoga
Kraljevića sačuvale.
Neište se gradja ina,
Gdie Vladislav slavni postà,
Za sto gorah i planina'
On sam svoj je vojsci dosta;
On sam turskoj vojsci odoli,
I od nas màrtvieh gore uzdiže,
I od kàrvi rieke proli
Od Niestera širje i više.
Na glavici, vàrh nas ká je,
Šatori se carski obstrieše,
Okolo im na sve kraje
Kapidžiah straža bieše.
Pod gvozdeniem' buzdohani
Šes tisuć' se ovieh nadjè;
Jer stražnici oni izbrani
I carskieh su vratah sgradje.
Vezira ovdie velikoga
Huseina se šator propè,
Deset tisuć' okolo ga
Kruži, noseć biele oklope.
Ne daleče šator' carskieh,
Kí od grada sliku dàrže,
Glava od četah janjičarskieh
Ali-aga šator vàrže.
S njim junakah tries tisuća'
Dodje za štit carske glave,
Desnica je njih moguća,
Ognjeniem' se diljkam' slave.
Nu 'e mogućstvo svieh lipsalo
I sva slava potamnila,
Ako sried njih neotè malo
Carsku glavu poljska sila.

Tiem Alia vierni aga
Zamani ih kori i kara,
Čiem svá sama sablja i snaga
Na obranu bieše od cara.
Ah, da sliedeć tvé krieposti
Svaki 'e vitez tvoj vojevó,
Ne turačke, da nu kosti
Poljačke bi bile ovo.
Spaholjanah pak vojnica
Bieše skrila miesta dalja,
Kieh gvozdena svedj desnica,
Što dostizà, hàrvà i valjà.
Petnaes tisuć' bi njih broja,
S gizdom konja jahà svaki,
Sad i tada vàrh njih stojà
Glava Derviš junak jaki;
Jaki junak; ali koli,
Jao, podhiban caru svomu!
Jer bi uzrok ovi oholi
Svemu raspu turačkomu.
On s junacim svoim uzmače,
Cara ostavì on najpàrvi,
On omastì najprie pače
Mač poljački turskom kàrvi.
Blizu ovieh put zapada
Množ spahijah staše opeta,
Memia ih Hàrvat vladà
Dvaes tisućah u sto četa':
Cievi od gvoždja šuplja nose,
Ké ognjena zàrna izmeću;
Vàrlinom se svud ponose,
U pogledu kažu smeću.
Vitezovì uz njih prici,
Delie stahu u tri čete,
Putah obćenieh zasiednici,
Izdajstvo im oči priete.

Od razlicieh zvierih kože
Steru im se sgar niz pleći,
Dugo s niciem nerazlože,
Sablja 'e razlog njih najveći.
Mieśte Boga pienez služe,
Drug u druga neuzda se,
Samokrese tamno oružje
Od izdaje nose uza se.
S njima se Omer svud poteža,
Štuje družba glavom njega,
Razbojnika i lupeža
Kô najvàrljega i hudjega.
S poludna se rumelskoga
Beglerbega šator prosù,
Vojevodstva pod vlás svoga
Péset tisuć' podpuno su.
Bio je ovi paśa izbrani
Jusuf Bośnjak iz Blagaja,
Ki prostriè most prostrani
Preko rieke od Dunaja.
Svi u ognju svoji bojnici
Put paljahu mimohode';
Tiem ni'e čudo, da u svoj rici
Dunaj pod njim' skloni vode.
Skender-paśa s Arbanasi
S lievoga mu kraja stojà,
Dvanaes tisuć' njih se glasi
Zadojenieh kàrvi od boja;
Junak s družbom ponosito
Na Poljake pàrvi izteče,
Kieh s Gaśparom prednje lito
Dio zatiera, dio posieče.
Ali ohol pàrviem bojom
Zaman se ufa imat bolju,
Ako plati kàrvi svojom
Prednju dobít na istom polju.

Sokolović paša od Bosne
S desne mu je bio paka,
Sried vojnice své krieposne
S šesnaes tisuć' stà junaka'
Sokolović unuk carski,
I vezira Mahumeta,
Kiem još slove kraji ugarski
Cieć vazetja od Sigeta.
Na konjieh svi Bošnjaci
Sjahu svietlo odieveni,
Zatočnici hàrli i jaci,
Kopjanici sviem hrabreni.
Za četami bosanskime
Junaci opet stahu iz strana',
Kiem svetoga Save ime
I hercega stoi Stiepana.
Hercegovce tko 'e vidio,
Deset tisuć' broj im podà:
Ćor-Husein paša 'e bio
I beg njima i vojvoda.
Tvàrdja od žice sapletena,
A oružja sviem su puške,
Čeljad uzrasla u sried stiena'
Stižuć i àrvuć zvieri lužke.
Nu od zapada vàrh svieh paša'
Sdàržà šator zemlja ravna
Mahumeta Karakaša,
Budimskoga paše slavna;
Junak ovi slavno ime
Steče u vojskah, koje vodi,
I vezirom velicime
Jur ga zvahu svi narodi;
Pače do čas čekaše se,
Da ga veće nada svimi
Car na pàrvo miesto uznese,
Huseina smakne i snimi;

Pokli vàrh svieh vojevoda'
Pomilovà još ga onada,
Za ljubovcu kad mu podà
Sestru i Budim, da njim vlada.
Ali otrovna huda zloba,
Ká za tudjiem raspom smagne,
Nadje varku u to doba,
Da iz svieta on se izagne.
Ova caru vid zaslipi,
Da gà usili bez razbora,
Da on Poljake sam nahripi
Razbijati sried tabora';
Pače osuda bila 'e taka,
Turska vojska da pogine,
Kad opusti od junaka',
Kí 'e branjahu nad sve ine.
Sam nasàrta skupnę sile,
Válja, udara, sieče i strielja,
Dokli pade vàrh gomile
Od pobienieh nepriatelja'.
Ah! da 'e taka tri bojnika
Naša vojska još imala,
Nebi nje se šteta prika,
Neg poljačka naricala.
Ali viečna dika i slava,
I smàrt ista bì mu tade,
Kraljevića Vladislava
Izpod ruke pokli pade.
Sokó vije bàržji od striele
Vàrh svieh pticah perja ohola;
Ali leti više vele
Oró sivi vàrh sokola.
Nu vaj! huda kobna polja!
Spomena me htiè razžalit,
Da mi 'e triebi sried nevolja'
Nepriatelje silom hvalit.

Pače još̀ter što je veća,
Od pravoga dalek znanja
Dàrži, da ona svá je srieća
I božanstvo, koje klanja.
Turske kàrvi u sried blata
Medju Lehe junak skoči,
I otè orlu iz nokata'
Mladi miesec od iztoči;
Za ko'e dielo Osman mladi
Husein-pašu diže, a njega
Vàrh vezirah svieh posadi
Na vladanje svieta svega.
Kod njega se Armen' još̀te
Petnaes tisuć' tvàrdo sgnjezdi,
Konje suhe i okošte,
Ali hàrle svaki jezdi.
Oružja su striele i luci,
Kô iniem mnoziem i njih vàrsti,
A s gvozdeniem šipi u ruci
Indioske duge tàrsti.
Pazi, sunčja zraka zlata
U oblak bìo gdi je upàrla,
Ondie paša od Bagdata
Stó je, i uzanj vojska vàrla,
Abas bieloj u haljini,
Ki od sliednika posvetjen je,
On se u obraz priklon čini,
A visoko sàrce penje;
Gori od mora hvalinskoga
Tja do Bielezore grada
Razlika su družtva mnoga
Od narodah, koimi on vlada.
Sto pašah je i sto bega'
I vitezah broj bez broja
Pod zlamenjem biela stiega
S njim sliedilo kàrv od boja.

Ali pogled sad uputi,
Odkli bieli dan izlazi,
Na vàrh oni podignuti,
Ki sve ravno polje pazi.
Ondi iztočna stà bojnica
I u nje licu sunce i zora,
Glasovita Sokolica
Velikoga kći Mogora.
U nje družbi dvanaes ona
Dievojčicah bojnieh ima,
I moguća je i smiona
Ciele vojske zateć s njima.
Sve u rukah kopja nose,
A u očiuh dàrže striele,
Vezi od zlata njih su kose,
Jašu konje jak snieg biele.
Sablja o pasu, lùk niz plećі
U mnogu im visi ureşu,
Po prilici, po odiećі
Víle od gorah vidiet sve su.
Tiem kraljevska pregizdava
Dikla sried njih rek' bi da je
Liepa božica od dubrava',
Ká u lovu danke traje.
Na razblude ona mlada
Ćud oholu viek neprignù;
Biesne konje kroti i vlada,
I tekućі vietar stignù.
Sried oružja raste smîno
Bez bojazni u životu,
I od žene neima ino,
Neg samo ime i liepotu.
Po planînah preko gora'
Vàrle zvieri traži i diza,
I slobodna bez umora
I tiera ih i dostiza.

Kaciga joj resi težka
Miešte vienca zlatne kosi,
Štit zàrcalo, a vitežka
Oklopja su cviet, ki nosi;
Vito kopje nje je igla,
A vreteno britka sablja,
Na pomoć se caru digla,
Da poljačka polja ugrablja.
Jakno rusa, kú okoli
Bodežljiva drača od svudi,
Liepota se nje oholi;
Neka čezne, tko je žudi.
Ali što joj to pomaga,
Da 'e ponosna, ako 'e mila,
I ohola, ako 'e draga,
Mlada je cara tiem zanîla.
On s pogleda nje sunčana,
Kiem ga iz očih liepieh strielja,
Primì i poznà veće rana',
Neg li od syieh nepriatelja'.
Vàs mladjahan plam je ognjeni
S drage rajske nje liepote,
Ká pozorim svietliem' plieni
Svačia sarca i živote.
Nu robujuć u ljubavi
Car se odkriti neusudì
Liepoj, ká mu dušu stravì,
Što u sàrcu svomu žudi.
Zasve da ga ognji živi
Zatvoreni hudje pàrže,
Čezne, da je nerazgnjivi
I od své vojske neodvàrže.
Ali i za njim Sokolica
U ne manjem ognju gori,
Ljuven pogled s draga lica
I nje tvàrdo sàrce otvori.

Gori, ali plame krije
Gorke tàrpeć viek boljezni;
Ljubi, ali još nesmije
Objaviti své ljuvezni.
Čezne mlada, i neizmiernu
Sumnju ima, da car i nju
Nebi uzeo, ne za viernu
Ljubi, neg li za robinju;
Pače sluteć to zaisto,
Neima mira u životu;
Goni ljubav sàrce čisto
Od svieh željah na sramotu.
Da od poljačkieh silah ova
Sama ostà, glas prolîta,
Sried dobitnieh vitezova'
Dobitnica nedobita;
I da i sad još obtieče
Siemo tamo po krajini,
Robi, plieni, bije, sieče
I od kàrstjanah rasap čini.
Vid se napred neprostira,
Tiem nemogu ukazat ti,
Velikoga od Misira
Gdi 'e obćio paša stati,
Od Misira, kí se ima
S kraljestvima iztakmiti,
Toliko bo neizmiernima
Mirí okolo zemlje obhiti.
Na boj s dva krat stotin' trista
Bio 'e došo vojvoda ovi;
Od egipskieh plodnieh mista'
Njegovi su vitezovi.
Svaki zlatnoj u odieći
Srebrom kovà konjske stupe,
Nepriatelju svom noseći
Ne oružja neg li odkupe.

Ostatci se ovo broje
Od starieh Mamaluka',
Sàrce im smionstvo sgubilo je,
Tratit zlato ne još ruka.
Nut zamieri miesto, koje
Prekopskoga sdàržà cara,
Ki na pomoć caru dòje
S tries tisućah svoih Tatara',
Gdi obnoći, neosvane;
Bez prestanka, bez umora,
Plieni, obtiečuć svake strane
I od poljah i od gora'.
Sva Podoljska zemlja i Ruska,
Kú požeže i porobi,
Tatarinu bieše uzka,
Dokli njega jačji dobi.
Vojevoda kiovski ga,
Ban Zamojski, s plienom stiže,
I učini, da opet riga
U svój kàrvi sve, što dižè.
Nu gdi ostavljam od poludna
Càrnce? Gdie li im miesto kažu?
Zviezde brojit, stvar je trudna,
Tiem je bolje, da se utažu.
Iztočnoga vojska zmaja
Nemože se vojska rieti,
Neg pučina bez dna i kraja,
Za sviet prikrit i prožđrieti.
Gled' okolo oda svudi,
Što oko vidi svom krieposti,
Sve bi puno bojnieh ljudi',
Sve 'e sad puno suhieh kosti'.
Sve bi puno ognja živa,
Sve 'e sad puno mrazna praha,
Prut i Niester što obtieciva,
S Càrna Mora do Ugrovlaha'.«

Pievanje peto.

Sadàržaj: Ali-paša jaše kroz gomile turskih kostih, na kojih vidjenje velika ga tuga obuzme. Kod Niestera predade vojvodu Bogdancem, a on dalje putujući namieri se na Krunoslavu, junaka Korevskoga vierenicu, koja, za oslobodit svoga draga od robstva, biaše se podigla s kraljevićem Vladislavom proti Turčinu, ter pozvavši cara na boj, pobi se sa Sokolicom. Nu nemogavši ju predobiti, i čuvši, da ona neprestano plieni poljačke krajine, obilazi od onog doba sva miesta tražeći ju, ter se sad namieri na poklisara turskoga, od koga čuje, kakve nevolje joj vierenik pati.

Kserkse slavni, ki poda se
Stavì iztok vàs niekada,
Kad s tisuću tisuća' se
Vojske diže put zapada,
Na iznosit brieg uzide,
I pazeći broj bez broja
Vitezovah, kí ga slide,
Bì velika rados svoja.
Nu misleći, da opeta
Neće od onieh svieh junaka'
Živ bit i'edan do sto lieta',
Grozno u sàrcu svom proplakà.

Ali mladi care Osmane,
Ako se i ti obeseli,
Put Poljačke kad se strane
S vojskom strašnom najprie dieli,
Plakat si opet mogó bolje,
Pokli u kratko vidiè vrime,
Gdie se prikrì cielo pọlje
S tviem' vitezim pobienime.
Proz gomile turskieh kosti'
Jaše paša, i naprieda
Od bolesti i žalosti
Zavàrć rieči plač mu neda.
Ali vele hudja 'e muka,
Kú vidjenje njemu dava
Od skorenieh suhieh ruka'
I od usahlieh càrnieh glava'.
Često ciela još tielesa,
Sleđjena u kàrvi i smàrznuta,
Nastupajuć s konjem splesà
Siemo tamo preko puta.
Mnokrat mu se konj poplaši,
Puhà, hàržà, streptiè u sebi;
Konj ga i konjik màrtav straši,
Preko koga proć mu 'e triebi,
Pače mnokrat nase skoči
Čieć namiere tužne tolì,
I on za milos zaže oči,
A suzami lice polì.
Na svak čas ga uspomena
Mnozieh miestah gore cvielja;
Od rodjaka ondi ubiena,
Ovdi od mila priatelja.
I za sve to man se uzmiče;
Jer je usiljen putujući
Oniem istiem, kieh nariče,
Konjskiem' stopam' kosti tući.

Ah, jao sasma težka jada!
Ah, nevolje bez izgleda!
Pleše onieh màrtvieh sada,
Kieh najveće živieh gledà.
Put màrzeći takọ tiera
Vàs dan, svu noć bez umora,
Ali veće kraj Niestera
Tridesta mu svanù zora.
Tù Bogdancim vojevodu
Predà, ki ponj došli biehu,
A on od rieke predje vodu
S družbom inòm u pospiehu;
Nu kô stupi kraj Podolja,
Taj čas vidiè na daleče,
Gdie proć njemu preko polja
Jedan vitez konja teče.
Ruka desna nosi kopje,
Lievu zlatan štit pokriva,
Odieva mu tielo oklopje,
Pod kacigom obraz skriva.
Od bojnika 'e slika prava;
Nu ni'e bojnik neg bojnica
Svietla i slavna Krunoslava,
Korevskoga vierenica.
Ona, odkli turska sila
Draga svoga jur zarobì,
Nije oružja čas pustila,
S kiem junake mnoge dobì;
Oružja, u kom liepa dikla,
Viečne slave u požudi,
Od malahna još se 'e obikla
Bojna ćaćka družeć svudi,
Pri Dunaju ki prostrane
Sviem dàržave gospodeći
Jake vojske cieć obrane
Suproć turskoj dàržà smeći.

Spovieda se to zaisto,
I glas veće svud protieče,
Da u doba ono isto,
Kad on kćercu ovu steče
(Pokli tada s nje poroda
Smàrt oplakà ljubi svoje),
Za kolievku štit joj podà,
A oklopje za povoje.
Bojnom trubljom mieste piesni
Svedj je šika i pokoji,
A gdie siever dme nesviesni,
Od lavice mliekom doji;
Golom sabljom za zabavu
Hitro vladat nju naučì,
I nejaku još joj glavu
Pod kacigu težku skúči;
Kopjem ruku, stupaj tiekom
Mladjahna ona tad ukriepi,
I uresi slavnom niekom
Veličinom pogled liepi,
Pak na hàrlom konju užrastì,
Gdi u planinah vihri viu,
I nepoznà viek prepasti
S prieke smàrti na očiu';
Ali ljubav kroz vlas živu
Jačja oružja dà joj vèle:
Lúk nje oči, pram tetivu,
A poglede stvori striele.
Tiem dobiva ona redom
Sad s oružja, sad s liepote,
I desnicom i pogledom
Svačia sàrca i živote;
Nu u zabavi tak dostojnoj,
Kô se učini jur velika,
Bojni ćaćko kćerci bojnoj
Nadjè bojna vierenika.

Korevskom' ju dà vojvodi,
Ki junačtvom svud se slavi,
Neka miesta, ká gospodi,
Nakon sebe tvàrdja ostavi.
U toliko i vojvoda
Bogdanski se caru odvàrže,
I od kàrvavieh bojnieh sgoda'
Početak se hud zavàrže.
Suproć Turcìm na boj težki
Tad u pomoć od susieda
I Korevski ban viteški
S orużjem se diže ureda.
Nu od njegovieh naglieh sprava'
Bojne odluke pokli vidì
Vierenica Krunoslava,
I ona ustà, da ga slidi.
Vapeć mlada neprestaje:
»Kud sàm tako ideš sada?
Znaš i u mene sàrce da je,
Ké se od smàrti neprepada:
Znaš, da i ja pokoj tlačim,
Za ime dobit s bojnieh truda',
Medju kopjim, medju mačim
Drużit ću te vierna svuda.«
Na glas liepe své ljubavi,
Ká mu sladko dušu gori,
Vieran vitez konja ustavi
I ovako odgovori:
»O bojnice mila moja,
Ká se od mene srieća druga
Żeliet može, neg sried boja
Imat liepos tvú za druga?
Ali dušo má ljubljena,
Kad ti podješ, tko će ostati
Kletiem Turcim miesta obćena
Nedat plienit ni harati?

Ah! vlastite ti dàržave
Od turskieh silah bljudi,
A ja neka sried kàrvave
Rati ţieram narod hudi.«
S mnozim' molbam' razlog' dosta
Slavni vitez još besiedi;
Tiem bojnica liepa ostà,
A on sàm napried put svoj sliedi.
Udrì konja na tiek spravna,
I na njemu sletiè hàrlo
U bogdanska polja ravna
Na kàrvavo bienje i vàrlo.
Jakno nebo, kad u jedu
Strašnu godinu ori u buci,
Nosi munju u pogledu,
Grom u glasu, tries u ruci.
Pred poljačkom vojskom pàrvi
Turske sile on nasàrnù,
Ter njihovom bàrzo kàrvi
Svu omasti zemlju càrnu.
I dobio bi tad zaisto,
I svačioj se opró sili,
Da Bogdanci u doba isto
Nebiehu ga ostavili:
Pobiegoše netierani
Nekriepci ovi neviernici,
U planinskoj iskat strani
Štit sried jamah u litici.
Put planinske hàrlo strane
I slavni se vitez tište,
Odmetnike razpàrsane
Opet na boj vratit iste;
Ali množtva nabunjena
Biehu gorom, kud su tekli,
Na zaprieku puta obćena
Strašna dubja množ posiekli.

U što smioni junak tada
Zapriekam se tiem promiče,
Medju hrečje u gàrm pada,
Bàrzi mu se konj potiče.
Tad skočiše iz zasieda'
Neviernici na zlo spravni,
I prie pozna neg ugleda
Po glasu ih vitez slavni.
Opire se sviem bez straha,
Ali čiem ih bie i tuče,
Iznenadke sried zamaha
Britki i dobri mač mu puče.
Neustavlja se, bóčom lupa,
I u zlotvorskoj grežne kàrvi,
Ali svak čas huda skùpa
Od svud množtvo veće vàrvi,
Tiska, goni, otet se ište
Nedobitna moć viteza;
Nu mu izza zad ruke stište
Dviesti rukah i uzom svezà.
Tako slavni vojevoda
Sried sužanjstva ostà prika,
Predobi ga huda sgóda,
Ne vlás svoieh protivnika'.
Bàržji od toga nego ptica
Glas poletiè k onoj strani,
Gdie mu staše vierenica
Od krajinah na obrani;
Kažuć, robom' kako uhitì
I izdà Turkom draga svoga
Čeljad, kú on sloboditi
Podjè od robstva turačkoga.
Začù mlada i protiva
Hudoj srieći sàrce utvàrdi,
S plemenita tere gnjiva
Prieti osvete, sebe gàrdi,

Jak lavica, kad sried stiena'
Laviće joj lovac digne,
U nesviesti nesmiljena
Skačuć se ori, da ga stigne:
Tak na konju ona hàrlu
S kopjem leti, a neteče,
Stižuć tursku vojsku vàrlu
S draziem svoiem na daleče.
Nu kad poznà, što 'e začela;
Da izvàršit moć joj nije,
Sva bogdanska polja i sela
I požeže i odrije.
Pak slobodu bojnom srićom
Viereniku svom' da vrati,
Podjè s poljskiem kraljevićom
Suproć caru vojevati.
I da steče to do skora,
Što odluči u pameti,
Sama iztieca iz tabora'
I Osmanovoj glavi prieti;
Turskom kàrvi pute plàka,
I njih sile silom tiska,
U sried vojske i junaka'
Na šatorieh cara iska;
S veličanstvom ponositiem
Zatieca ga i poziva,
S britkom sabljom, s kopjem vitiem
Da izide njoj protiva,
Vapeć: »Ako, jak te glase,
Dostojan si carstva tvoga,
Hod' na polje, i uza se
Vod' junaka Korevskoga;
Jer inako, kad odkriti
Tvo'e nesmienstvo budeš sada,
Silom ti ga ugrabiti
Imam u sried Carigrada.

Obećavam, predobita
Mojim rọbom kad te uhiću,
Gàrdeć blaga sva od svîta,
Na njemu te promienit ću.
To li budeš ti dobiti,
Suproć suhu ja ću zlatu
Njega i mene iznìieriti
Za naš odkup, za tvú plaću.«
Začù mlad car od iztoči
Podunavsku zatočnicu,
I na konja taj čas skoči,
Vazam' kopje u desnicu;
Na bàrzoga konja, koi,
Čiem se na tiek spravlja, veće
Na krilieh rek' bi stoi,
I da sada poletiet će.
Pored s njime dvanaes paša'
Na hàrlieh se konjieh tište;
Poguba ih carska ustraša,
Odmienit ga svaki ište.
Sokolica ali mila
Ljubav svoju da zaštiti,
Sokolova pripè krila,
Sunù se u tiek strieloviti;
Ne pretečè, neg preletì
Svieh ostalieh i zavikà:
»Od moje ćeš ruke umrieti,
Tkogod ti si od bojnika';
Nie potrieba, da car jedan
Na pozove tvé izlazi,
Ako poznam, da nies' vriedan
Odgovorit ni mój snazi.«
Priete ovako dikle mlade,
I prilike take imaju,
Da se obie vojske tade
U jednu od njih upoznaju.

Dàrži vojska od Poljaka'
Za viteza Sokolicu;
A turačka za junaka
Korevskoga vierenicu.
Uzrastom je Krunoslava
Kano u gori vita jela,
Oružje joj ures dava,
Konj je pod njom bàrza striela:
Glava, pàrsi i sve ostalo
Pod zlatom je zlato u njega,
U sried čela neg što malo
Srebàrna mu stoi biljega.
Na štitu joj ptica biše,
Ká se u ognju pàrži sama,
Gleda u sunce, pismo piše:
»Mrem, za živiet s tvoga plama.«
Sokolica od sokola
Bistru i hitru sliku ima,
Ponosita i ohola
Uzrastom je nada svima;
I konj pod njom sivi sokó
Sokolova nosi krila,
Sàrce oganj, plamen okò,
Snieg njegova dlaka 'e bila;
Na nje štitu zvier je ona,
Proć miesecu jasnom' s nebi
Ká se klanja sviem priklona,
S pismom od sgar: »Samom' tebi.«
Car mladjahan s jedne strane
Liepu svoju okom sliedi,
I dobita da neostane,
Vehne, čezne, gasne, bliedi.
Veli: »Nescien', da se uputi
Tu bez mene, moja mila,
Ako uza se na boj ljuti
I mé sàrce sad si odnila.

Tko dobude tvú liepotu,
Predobit će mene istoga,
O mé duše drag životu,
O carice sàrca moga.«
S druge strane stoi pun slave
Mlad kraljević svietle srieće,
Put hrabrene i gizdave
Podunavke oči meće.
Čeka gledat od nje ruke
Čudna diela i velika,
Znajuć, da ona ima odluke
Tiem slobodit vierenika.
Svaka 'e spravna u toliko
Zatočnica u vàrloći
Doć na bienje veće priko
I ukazat, ké je moći.
Polje ravno i široko
Sried dvie vojske miesto 'è njima,
A sunčano svietlo oko
Sviedočit im jakos ima.
Tu s dva kraja vihra bàrži
Suproć konju konj se tište,
Obiema se kopje skàrši
U najpàrvo susrietište.
S obie strane hàrlo tada
Vitežka se sàblja tàrže,
Plaho leti, jako pada,
Gdi 'e desnica snažna vàrže.
Vàrh oružja gvozdovita
Gràdi udarac' težkieh se ore,
Skaču i lete iskre iz štita',
Biela oklopja plamom gore.
Nagli konji strielovito,
Kud ih hitre ruke obàrću,
Siemo tamo viu se u vitó,
S desna, s lieva svud nasàrću.

Jednu snagu jedno u doba,
U jednakoj sili od ruke
Ukazaše sàrca oba,
Ni medj njima bi razluke.
Tvàrdi štiti, cieli oklopi,
Još izranjen nije nitko,
Ničie kàrvi još nepopi
Jedne kaplje gvoždje britko.
Pune sàrdžbe i čemera
One u sebi buče time,
Jak na vihru od sievera
Dubje u gori posried zime.
Na stremeni su obie stale,
I ako neizda sila mnoga,
Udarcem se jedniem hvale
Svàrhu doniet bienja toga.
Ali zamah jedno prieti,
A udarac drugo ukazà:
Kaciga im s glave odletì
S jasnom tvàrdjom od obraza;
Zlato prosùt pram razvezà,
Zasjaše oči, svanù lice,
Odkriše se dva viteza,
Dvie mladjahne dievojčice.
Jakno sunce izza oblaka
Dražje objavi své svietlosti,
Izza orużja svìtju taka
Dva sunca ova od lieposti.
Bez uzdaha tko ih gleda,
Ter mu dano goriet nebi,
Ili stvoren vàs je od leda,
Ili sàrca neima u sebi.
Na svanutja neufana
Od liepote izabrane
U obie vojske sa svieh strana'
Lete striele, dažde rane.

Nova robja, novieh sluga'
Od svud vàrvi mnoż velika,
Pače u vojsci vojska 'e druga
Zaplienjenieh ljubovnika'.
Lete oblaci od uzdaha',
Od pogledah vojske teku,
Svačia sàrca čeznu od straha,
Da obie mlade zla nesteku.
I toliko svak to haja,
Da na konjieh strielovitieh
Sunuše se s oba kraja
Dvie dubrave kopjah vitieh.
Sjaju sablje, daždé strîle,
Trublje trube, konji hàrže,
I pod silu s nagle sile
Dievički se boj razvàržè.
Razmeće se i zameće
Boj iz boja hudji i jači,
Srietaju se u sried smeće
Kopja, štití, sablje i mači.
Na oružne buke tadé
Gora i polje strašno zamni;
Nu u to sunce sgar zapade,
I noć skrì sviet u skut tamni.
Càrna siena put tabora'
Turke vratì i Poljake;
Ali sried njih sjaše zora
S dvie bojnice liepe i jake.
Na tabore Krunoślava
Vratjaše se; nu pod silu:
Što nevodi, trud joj dava,
Zatočnicu svú nemilu.
A to, 'er scieni za istinu,
Promienila na njoj da bi
Ljubav dragu i jedinu,
Kú joj huda srieća ugrabì.

S tiem ufanjem još je tiera
Preko poljah, preko strana',
Odkad dobì kraj Niestera
Mlad kraljević cara Osmana,
Pače, budućˊ glas imala,
Da Podoljem na dan prije
S drúgami je projahala,
Dokli 'e nadje, mirna nije.
Ne ustavlja se čas od tieka,
Bàrza konja svedj udara,
I upoznava se iz daleka
U careva poklisara.
Jur vapie sva ohola:
»Čekaj, čekaj Sokolice,
Da imaš krila od sokola,
Ne utečè mé desnice.«
Ali kako bi naprieda
Poklisaru carskom' bliže,
Pozna istinu, i ureda
Konja uzpreže, kopje dižè.
Da su od mira, a ne od smeće
Čeljad, kažu njoj biljezi:
Duge i stavne sviem odieće,
A vàrh kopjah bieli stiezi.
Nu po oružju i po štitu
I poklisar nju odkriva
Za bojnicu glasovitu,
Cara na boj ká poziva;
Spomenjuje nje velika
I hrabrena bojna dìla,
I od svojih svieh konjika'
Najbàrżega k njoj posila,
Ki joj smierno odkrì ime
Od careva svietla paše,
I priloži kazat s time,
K poljskom' kralju zašto idjaše.

Uputi se napried tade
Zatočnica plemenita,
I u miso joj taj čas pade,
Da za draga svoga pita;
Pak ustavi konja dobra,
Sladcieh ustih ruse otvori,
I u besiedu blagu obrà
S poklisarom da govori,
Ki buduć se poklonio
Njoj, i ona opet njemu,
U način se drag i mio
Odkrì dvoran ovi onemu.
Bojna uzdahnù dievojčica,
I nemože skrit poraza,
Zasve da raj liepi od lica
I od očih sunce ukaza,
Veleć: »Čuo si može biti
Pripoviedat ime moje,
I mogo si još viditi
Ovieh rukah dielo koje;
Ali neznam, čù li ikada,
Koliko je prevelika
Boles, ká mi sàrce jadá
S robstva draga vierenika;
Jer u robstvu, nije pravom,
Svezan uzom da sad hodi,
Tko slobodan s mnogom slavom
Rodio se, da gospodi.
Neka tàrpi jaram težki,
Tko ga obiknù više vrata;
Vitezovi dàrže leški
Njih slobodu dražju od zlata:
Zato molim tvú dobrotu,
Da mi odgovor istin podá,
Gdie, i je li u životu
Moj Korevski vojevoda?«

Odgovori paša znani:
»O bojnice svietla imena,
U kom miestu, u koj strani
Ni'e tvá slava razglašena?
Tvé je ime proletielo
I gdie svietlo sunce gleda,
Tvé viteżko svako dielo
Za čudo se svud spovieda.
Uzo bih ti bolje glase
Od viteza kazat tvoga:
Živ je, nu nanj stavila se
S tvàrdom stražom pomnja mnoga.
Za dobro imaj, o gospoje,
Ako rečem, što je istina:
Svietlo i drago sunce tvoje
Sried tamnice krije tmina.
Iz dna jame, u kój sada
Tàrpi muke svedj nemile,
Nije ufanja moć ikada
Slobodit ga s ni'edne sile.«
Trudno podnièe dikla liepa,
Što začula ovdie biše,
I tako je boles ciepa,
Da neuzdiše, neg izdiše.
Neima vlasti, da ustavi
Na očiuh grozne suze,
Poklisara tiem ostavi
I put drugi sliedit uzè.
Sram je slavnu zatočnicu,
I u mnogoj je s toga muci,
Da joj vidi plač na licu,
Tko joj gleda mač u ruci.
Tako napred sama slìdi,
Uzmnožajuć nepokoje,
Drugo uza se viek nevidi,
Neg s uzdasim suze svoje.

Pievanje šesto.

Sadàržaj: Krunoslava zabludivši u dubravu nariekuje za Korevskim; zatim naumi sama silom osloboditi ga; nu kad spozna, da je to nemoguće, preobuče se na ugarsku, i tako podje u mužkih haljinah mirno u Carigrad, da ondie svoga draga zlatom odkupi. Medjutim car Osman težko čeka kakov glas od mira iz Poljske, želeći što prie u Iztok, da ondie silnu sakupi vojsku, i s nje pomoćju dovede Spaholjane i Janjičare u posluh; onda namienjuje vas sviet predobiti, ali ga kasnenje poklisarovo plaši.

Krunoslava pokli upazi
Sried guste se sviem dubrave,
Gdie kladenac tih izlazi
Vàrh cviećica i vàrh trave,
S viteškoga konja skoči,
I u što uzè, da se boli,
Iz kladenca svietlieh oči'
Rieke od groznieh suzah proli,
Ter svakako neka odkrie
Težku muku, ká je mori,
Iz sàrca uzdah vruć podrie,
I žalosno progovori:

»Prem se htielo màrtvoj meni
Miesto ovako gluho i pusto,
Da me tmaste sdruže sieni,
Ké prostira dubje gusto;
Gdie si o sunce mojih danah,
Viereniče gdie si mili?
O má željo uzdisana,
U životu, jao! jesi li?
O životu moj jedini,
Ja bez tebe ni'esam živa,
Ako u màrkloj s tobom tmini
Sàrce i duša má prebiva.
Nu se od mene smàrt neplače,
Mrem bez duše po razlogu,
Neg što tebe, sladki brače,
Sloboditi još nemogu.
Ah jao! što ću, da sve drago
Kamenje se moje broji,
Ako, vajme! právo blago
U tudjih mi rukah stoji?
Što mi valja zlato ino
I bogastvo neizrečeno,
Ako zlato moje istino
Pod zemljom je zatvoreno?
Čemu 'e, da sam ja gospoja
Podunavskiem' nad narodi,
Ak' je u robstvu duša moja,
Ká životu mom' gospodi?
Što mi sunce od iztoči
S bieliem danom mladoj siva,
Ako sunce mojih oči'
Viečne noći tmina skriva?
Ali vajme! má svies gdi je?
Što besieda moja pravi?
Kako viečni dan tu nije,
Svietlo sunce gdie boravi?

Dan je, ali izza oblaka
Od kamenja ledenoga
Próć goruća na dvor zràka
Viek nemože sunca moga.
O kamenje sviem čestito,
Miri srieći i blaženi,
Sried kieh sunce sja skrovito,
Kiem' dan svanut može meni.
Ah, da mi je željnoj moći!
Pticom bi se satvorila,
Za u bàrzo leteć doći
Sried vašega mrazna krila!
Nu kada mi to se brani,
A vi mi ste na daleče,
Miri visoko obzidani,
Sried kieh sunce mé izteče.
Daj primite svietli miri,
Druziem pumi tmine i straha,
Dušu, kú mi želja tîri
Na krilieh od uzdaha'.
Ali tužna, gdie se bolim?
Što govorim? s kiem besîdim?
Kamenju se gluhom' molim,
Ni daleče ké nevidim.«
Zatravljena zatočnica
Svoje ovako tužbe svàrši
U čuvenju od vietrica,
Ki oko nje tiho pàrši.
Čiem u smeći i u plaču
Tako tuži dikla mlada,
Glas iz luga jedan začù,
Gdie se u gorske dipli sklada,
Kojim pastir u dubravi,
Budeć slav'ja da s njim začne,
Zvaše vilu, ká ga stravi,
Iz pojate své divjačne.

Bieše ovako on poklikó:
»O Rumenko má ljubljena,
Sad na dubju gdi 'e lis nikó,
I dubrava sva 'e zelena,
Čemu sama ti u svàrsi
Huda i prika mom' životu
Od kamena kažeš pàrsi,
Kriješ rajsku tvú liepotu?
Uz ovčicu milu svoju
Mlad jaganjčić travu pase;
Golub, na kú letne hvoju,
Golubicu gleda uza se:
A ti sama od pastira
Vierna tvoga dalek hodiš;
Nećeš, da š njim pokraj vira
Vienčac viješ, tančac vodiš;
Ah tvá mlados sama utieče
Od Miljenka tvoga vierna,
A životu mom' daleče
Sama 'e liepos tvá zamierna.
Jedà ti je mé gorjenje
Skrovno i moji težki trudi,
Ter ti neznaš, što zna stienje,
Dubje, zvieri, ptice i ljudi?
Ah! obratí na me, brače
Sladki, pogled tvoj veseli,
Ter vidj, kô mé sàrce plače,
Čiem svú dušu tebe želi.
O Rumenko, rumenija
Od rumene zore meni,
Čuj slaviće pievat, gdi ja
Zovem ures tvoj ljubljeni.
Vidieli su, mniem, vidieli
Tvú liepotu iž daleče,
Tere sciene, danak bieli
Da im iz tvoga lica izteče.

Vàrh mene ovo listje pita'
Razbirajuć svaku granu,
S moga ognja viekovita
Kako mnokrat sgoriè i planù.
Jak uzdàrži pticu veska,
Kóm tanahan prut se obliepi,
Tako svietlos tvá nebeska
Mene kroz tvoj pogled liepi.
Tiem se mlados tvá nesàrči,
Da je pastir gorom slîdi,
Vidj, gdie stado sve mé tàrči,
Da tvoj ures rajski vidi.
Nut jaganjčić gdie moj veči
Igrajući od veselja,
Veleć: ostav tužne rieči,
Blizu 'e tebe tvoja želja.«
Prestà pastir, a bojnica
Obilnie roneć suze
Niz rumena svoja lica,
Ovako opet tužit uzè:
»Drag ti 'e život i pun srieće
Jao! ovoga sad pastira,
Ako svoje kratke smeće
Srieta ufanjem duga mira.
Žalosne ti mé su tuge,
I dni puni, vaj! skončanja,
Ako doniet tužbe duge
Nemogu mi kratka ufanja.
Blizu 'e njega željna vila,
S ké mu stravljen život vene;
A jedina ljubav mila
Na daleče stoji od mene.
Njega iz dubja liepos draga
Sliša sve što moli i prosi,
Meni u sienah dubja blaga
Plahi vietar rieči nosi;

On svanutjem zorniem bîliem,
Noćniem tminam' ja se obstiram;
On ufanjem žive miliem,
Bez ufanja ja umiram;
On će bàrzo najčestitî
U ljubavi riet se moći:
A nesrieće mé na svîti
Viek na svàrhu neće doći.«
Sliedila bi tužbe ove
I još liepa Krunoslava,
Nu joj donièe misli nove
Časna ljubav, bojna slava,
Na orużje da gane se
Podunavka dikla mlada,
Bojna slava njoj donese
Misó u pamet ovu tada:
Ti li u tužbe i u plača,
O hrabrena zatočnice,
Pitaš pomoć, à ne u mača,
Ki sried tvoje stoi desnice?
Ti, ká za čás bojne slave
Ustručala viek se nebi
Medju zmije, medju lave
Usàrnuti pri potriebi,
Tvoj vierenik sužanj ostà,
Uza mu se na vrat stavî,
A ti cviliš jak priprosta
Pastirica u dubravi?
Na kú išteš bolju sgodu,
Da tvoj život igda odrediš,
Ako sad ga za slobodu
Vierenika tvoga štediš?
Probudi se tiem, probudi,
Nedobitna gdi 'e tvá sila?
Ona ista tebi budi,
Ká si druziem vazda bila.

Platit riekom turske kàrvi
Svaku suzu tiem poteži;
Tieraj, stiži, meći, hàrvi,
Sieci, plieni, pali i žeži.
Koji miri, straža koja
Desnici će tvój se opriti?
S bojnom slavom sila tvoja
Jaka 'e pakó predobiti.
Ali ljubav časna opeta
S misli drugom tad ustaje,
I od pogube boja kleta
Obratit je neprestaje:
Dievojčice, veleć, mlada,
Pod oružjem da li spravi
Sried turskoga Carigrada
Slobodu iskat tvój ljubavi?
Kud te vodi plaha želja?
Da si od ognja sva goruća,
Ni'esi mnòžtvu nepriatelja'
Jedna odoliet ti moguća.
A nemožeš bit do vîka
Ni čuvena, ni vidjena,
Ako oteti vierenika
S oružjem si pripravljena.
Tvàrde mire, kiem' se jama
Tvé svietlosti obgradiła,
Oboriti nemož' sama,
Preletiet ih, neimaš kríla'.
Čuvaj, u što hoć' pod silu
Slobòditi, koga ljubiš,
Da slobodu tvoju milu
I života neizgubiš.
Ah! netrúni dni nezriele,
Znaš, vierenik tvoj ljubljeni
Da tvoj život veće vele
Neg svoj isti ljubi i scieni.

Kada smàrt bi tvú začuo,
Ako ne sam od své ruke,
Oni čas bi poginuo
Od žalosti i od muke.
Tiem tvoj slavni život hrani
Na vriemena svietlja i bolja,
S tobom vitez tvoj-izbrani
Kad sried rodnieh bude polja':
Ah, uputi se mirna veće,
Mieŝte kàrvi zlato trati;
Kad slobodit mož' bez smeće
Vierenika, neišti rati.
Znaš, da turska ćud za zlatom
Po naravi hlepi i gine,
A gospodjom sviem bogatom
Tebe kažu nad sve ine.
Zlato i blago zato skupi,
I u Carigrad podji s time,
Vierenika ter odkupi,
Dokli imaš sgodno vrîme.
Posliednja ovo misó dobra
Mladici se mudroj vidi,
Tiem na konja skoči i obrà,
Da put miran mirna slîdi.
Za oslobodit svoga draga,
Ona u malo skupi dana'
Vele zlata, vele blaga,
I kamenja izabrana.
S ugarŝticom zarudjenom,
U ugarskoj u haljini,
Ugarskiem se zove imenom,
I Ugričić mlad se čini,
Tere tako preobučena
Iz rodnieh se stranah dieli,
I do malo prem vriemena
U Carigrad dodje bieli.

Gdie došavši, u dvor hodi
Cesarova poklisara,
S mnogom željom, da oslobodi
Ljubljenoga gospodara.
Skrovno ište, hitro pita
Za njegovo bitje svudi,
Ili s varke ili s mita,
Što 'e začela, steći žudi.
U to i Osman car mogući
Sviem veliku želju ćuti,
Glas od mira čekajući
S poljačkiem kraljem čuti.
S mnogom misli cieća toga,
Što je plahos sva zaliha,
Scieni i sudi, da je od svoga
Poklisara lienos tiha.
Vas dan, pače još pokoje
Sebi i druziem noćne smeta,
Pitajući, gdi je? što je?
Čeka li se bàrzo opeta?
Ali u njemu bez uzroka
Pohlepa ova prešna nije;
Svedj bo misli, put iztoka
Da se dielit bude prije.
Dilje od vieka čase zove,
Sprave od puta svedj potéži,
I u pameti misli nove
Svedj od većieh željah vrieži.
Ni'e mu dosta, što nareče,
Kad u iztok bude otiti,
Da će iz bliza i iz daleče
Viernieh vitez' množ skupiti,
Tere s njima bez kàrzmanja
S Spaholjanim Janjičare
Od turskoga vojevanja
Na zakone vratit stare;

Nu od plahosti steruć krila
Vas sviet veće preletiva,
S namišljenieh tere sila'
Sve podlaga i dobiva.
Jur po moru i po suhu
Nedobitan s mislim hodi,
I za sobom u posluhu
Zapad i iztok sdružen vodi.
Od Persie silna kralja
Najprie dobit odlučuje,
I kraljestva sva najdalja,
Ká po glasu slavit čuje.
Slavnoj španjskoj kruni opeta
On se uzda vàrha doći,
I cesarstvo od dva svieta
Pod silu joj otet moći.
Na cesara niemačkoga
Još oružja mnoga spravlja,
I pod sablju carstva svoga
S podložniem' ga pucim stavlja.
Ni s franačkiem kraljem pazi
Vieru davno uhitjenu,
I na njega s sabljom slazi
U kàrstjanskom raspu obćenu.
Pak s izborom od junaka'
Kad uzmnoži bojne sprave,
Misli udrit na Poljaka,
I dignut mu krunu s glave.
Ah! saviše pàršeć mladče,
Do bàrzo ti zaboravl
Boj poljački, gdie najjače
Tvé viteze màrtve ostavl!
Jedà neznaš ti po dilu,
Što spovieda svudi slava,
Nedobitnu vlas i silu
Kraljevića Vladislava?

Spomeni se i sviedoči,
Sram ostavi pri istini,
Kolik rasap na tvé oči
Od vojske ti on učini?
Koliko li kraj Niestera,
Mimo ljudstvo sve ostalo,
Pašah ti je i vezira'
Od njegove ruke palo,
Izpred mača kad njegova,
Gdie kàrv riekom od svud teče,
Preko ubienieh vitezova'
Jedva s glavom živ uteče?
Vito kopje, štit pereni,
Britka sablja, desna ruka,
Kraljević je prehrabreni
Kàrstjanskoga svega puka!
Nu što velim, care Osmane,
I ti poznaš isti opeta,
Da Vladislav dàrži obrane
Od kàrstjanstva svega svieta.
Samoga se njega bojiš,
Od samoga njega prèdaš,
Bez pokoja zato stojiš,
Poklisara čiem izgledaš;
Poklisara, koga od davna
S mnoziem' darim ti posló si,
Da u njegova ćaćka slavna
Žudjeni ti mir izprosi.
Ali čiem car neprestaje
Smione misli uzmnažati,
Želja u njemu svedj veća je,
Poklisar mu da se vrati.
On u sebi sumnji veće,
Od njegova duga hoda
Da uzrok drugo biti neće,
Neg li koja huda sgoda.

Tiem vapie: »Gdie se dio?
Poljak toli ni'e daleko;
Ili se je utopio,
Ili ga je tko posieko.«
I tako ga to prestraša,
Da misleći u dne i noći,
Nečini ino, neg upraša:
»Gdie bit može, kad će doći?«
Nu još želju kažuć istu,
Dokli čuje, neima mira,
Kizlar-aga u kom mîstu
Gospodje mu liepe izbira,
Ki od poludna i od iztoči
Jur budući prošo kraje,
Kupeć liepos od svieh oči',
Ká sudjena najdraža je.
Iz razlicieh miestah otè
Množ svietlieh dievojčica',
Od kieh svaka cieć liepote
Dostojna je bit carica.
S dievojčicam' svietliem' dóje,
Ucviljene ké ga šlide,
Gdie od staroga grada Troje
Obiliezi još se vide.

Pievanje sedmo.

Sadržaj: Kizlar-aga, obišavši već sve iztočne i južne kraje carstva, obilazi sve otoke Mora Egejskoga i sva miesta po Gàrčkoj, ter oda svud vodi liepe dievojke od plemena. Jezdeći odonde Livadiom dodje na ravnine od Farsalie i začù glas od liepote mlade Sunčanice u Smederevu, ter pošalje svoje càrnce u Bosnu i Hercegovinu, a sam podje kroz Maćedoniu uprav u Smederevo.

Pri moru uprav sàrbskieh strana'
U pàržinah pusta žala
Leži Troja ukopana,
Od gàrčkoga ognja pala;
Slavna Troja, ká je svime
Niegda iztokom gospodila,
A sad ino ni'e neg ime
Nakon sebe ostavila.
Gdie su miri, gdie su dvori?
Ni'e zlamenja od ničesa:
Što ognju ostà, vrieme oborì,
I poharà i poplesà.

Samo jošte ne daleče
Simeonte rieka sama
S malo vode jedva teče,
I ona usahla s davnieh plama';
A polag nje gora Ida
U vidjenju svomu sdàrzi
Uspomenu od Parida,
S koga oganj Troju spàrżi.
Ah! kud plahi mladče póje,
Na ki li se put potéżi,
Kroz gorjenje neka tvoje
U pepelu Troja leži?
O mladosti, bez razloga
I razbora vidj tko hodi,
Na što plahos tvoja mnoga
Dovodi ga i navodi.
Bieše danica objavila
Jur svanutje dana biela,
I iztekla zora mila
S viencem rusah oko čela;
Kad za brodit sinje more
S dievojčicam', ké ga slìde,
Kizlar-aga u iztok zore
Na korablju zlatnu uzide.
Šlje odtole na sve strane,
Da se otok svaki obhodi,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on uprav more brodi.
Gleda k stranam sievernime
Tiesna mora val na blizu,
Komu Ele podà ime,
Kad na očiuh sginù Frizu,
I kojemu još niekada
Posluh uči Kserkse smioni,
Vàrh njegovieh pienah kada
Most veliki on naslonì.

Ah! nesviesna oholasti,
Kud se ni'esi ti prostàrla!
Dà li scieniš tvojom vlasti
Sàrdžbe ukrotit mora vàrla?
Vàrla mora, ké gradove
I kraljestva ciela ždere,
Kada skoči na valove,
I izide iz své miere.
Leandro mladac zatravljeni,
Gizdav mimo sve ostale,
Sliedeć své vil' zrak ljubljeni
Niegda plovà ove vale.
Nu sàrditi val zaklopi
Njegove oči plahom silom
Usried puta, kad ga utopì
Priekom vlastì i nemilom.
On se molit za slobodu
Vietru i moru tad nekrati,
Da prenesu u pohodu,
A utope ga u zavrati.
Ali ušto molit uzè
Gnjevno more, vietre plahe,
Prolievajuć grozne suze,
Podirajuć česte uzdahe,
S uzdasim mu vietar veći,
A s suzami more uzrasti;
Tiem on ištuć smàrti uteći,
Sàm je sriete svojom vlasti.
Izza otoka od Teneda
Càrnï se aga u to izvaža,
Ki skrì gàrčke plavi i nedà,
Da ih trojanska vidi straža.
Lemno i Lesbo mimohodi,
I upravlja put na Skio,
Ki do skoro u slobodi
Sàm je sebi gospodio.

Na otok slazi, u grad ide,
Plaču majke, otci bliede,
Ušto način nać nevide,
Da im diece neodvede,
Ter slobodu izgubljenu
Naricati svak počinje,
Veleć: »Da li carskom' plienu
Radjat ćemo mi robinje?
Ah! sve imanje ni'e li dosta,
Ké se od nas za inieh stiecà,
Težka sila da neposta,
Od ké nam se grabe dieca?
O žalosti plačna svîma!
Vaj, nevolje gdie su ove!
Svoju istu, jao, druzima
Diecu radjat za robove,
I pun vaja i pun smeće
Bit usiljen s težke službe,
U porodu im činit veće
Neg li u smàrti plače i tužbe!
Može li se s hudje sgode
Ginut gorom smàrti kojom,
Neg živeći bez slobode,
Nebit voljan dušom svojom?
O slobodo sladka i draga,
Izvàrsno te viek neljubi,
Ni poznava tvoga blaga,
Tko te ovako neizgubi.«
Vodi iz pliena turska sila
Dievojčicah množ izbranu,
Od kieh svaka liepa i mila
U svietlu se rodì stanu.
Rodjaci ih i rodice,
Puni tužbe, plača i vaja,
Skubuć vlase, gàrdeć lice,
Do samoga sliede kraja.

Udaraju s težke muke
Pokraj žala od svudie,
Put korablje steruć ruke,
Ká im porode sladke krie.
Sàrce od smeće i od jada
Razabrat se njim nemore,
Imaju li im želiet sada
Blage vietre, mîrno more.
Gnjev i milos svedj u sebi
Pamet vàrte, svies im viu,
Što bi htieli, što li nebi,
Da odlučit neumiu.
Ne ljubovce, neg robinje,
Sciene, da će caru biti:
Huda misó tiem počinje
U sàrcieh se njih buditi.
Žele s misli hude ove,
Da plah vietar dme s planina',
Da more udre na valove,
I da proždre svieh pučina;
Ali od želje hude ovako
Bieži opet sàrce ureda,
I ako razlog hoće tako,
Milos brani, ljubav neda.
Càrni se aga diže iz Skia,
I na lievo čiem se vozi,
Samo, Andro, Ikaria,
I otoci mu stoje mnozi;
Slavni otoci, od kieh hvala'
Štiu se puna pisma stara,
Sad neznana miesta ostàla
S malo stadah odisgara.
Dêlo svietli, odkli svîtu
Danja i noćna svietlos ustà,
Tamni diku glasovitu
Prazan otok, zemlja pusta.

Vàrhu miesta suha i gola
Obilježja càrkve nije,
Na zaviete boga Apola
Gdie idjaše vàs sviet prije;
Neg što na glas prazne jame
I pustoši u svakom kraju
Zamnievaju, i one same
Odgovore mukle 'daju.
Medju otocim k lievoj strani,
Od kieh aga množ zamiera,
U dalek su razpàršani
Nakso, Paro i Citera;
Nakso, gdie svú càrkvu imaše
Niegda Bako bog veseli;
Paro, odkle resiaše
Carske dvore mramor bieli;
I Citera, ká od ljubavi
Liepoj majci ime podà;
Sad sve 'e u gàrmu i u travi,
Stienje obraslo u sried voda'.
Pafo i Gnido jur božici
Od lieposti posvetjeni,
A u otočnoj jedva slici
Sad neplodni, sviem kameni.
Gdie stan pucim bì vriednieme,
Tu sad pastir ovce svraća;
Ah, koliko može vrieme,
Ké s godištim sve prevraća!
Sliedi i obraća càrnac veće
Mimo Skira jedra bila,
Gdie man kriše ženske odieće
Domišljatom' Gàrku Akila;
Silna Akila, kóm' svi puci
Ime u slavnu čuše glasu,
A njegovi sad unuci
Zemlju teže, stada pasu.

Tako srieća sviem puziva
U promieni viečnieh doba'
Promienjivat svedj užíva
Roba u kralja, kralja u roba.
Jadri hadum, i ostaje
Na desnu mu Gora Sveta,
Od starieh Atos ká je
Bila u davna zvana lieta.
Kon Olímpa jošte gleda,
Pelio i Osa gdie se izmiču,
O kojih se pripovieda,
Da u nebo vàrsim tíču.
Bàrda priklona i nizoci
Briezi su ovo svekoliko;
Glasoviti nu pisóci
Uzpéše ih na toliko.
U piśmieh uzrastiše
Male ovako stvari u sebi;
A velike se izgubiše,
Jer, tko će o njih pisat, nebi.
Rieč je, kô se biehu ljudi
Gorostasni jur propeli
Pod oružjem u požudi,
Da bi nebo Jovu oteli.
Oni od ovieh postaviše
Jednu vàrhu druge goru,
Neka uzidu na najviše
Od nebesah strane goru.
Ali Jove, za stàrt njima
Sviem nesviesnu ovu miso,
Ognjevitiem trieskovima
On čas ih je satarisó.
Na veliko svačie smienje
Ostà ú tomu izgled tada:
Tko visoko prem se penje,
Da nizoko sasma pada.

Nu dočime sinje vale
Càrnac brodi mora ovega,
Od njegove drūžbe ostale
Sve korablje srietoše ga,
Ké otoke nebrojene
Mora Egea prošle biehu,
I jur k njemu put Atene
Vratjahu se u pospiehu.
U staroga luku grada,
Koga davnje slave rese,
S njima sviema sdružen tada
Kizlar-aga uveze se.
S dievojčicam' na kraj side,
I u malo opet danah
Sve dàržave on obide
Od razlicieh gàrčkieh stranah.
Pazeć miesta oko sebe,
Gdi u stara bì vriemena
Atena, Argo, Šparta i Tebe,
I Korinto i Micena.
Sedam slavnieh razumnika'
Dàržave ove porodiše,
Od kieh ufat ni'e do vika
Dohititi znanjem više.
Svako miesto ovo podà
Još za viecnu diku svoju
Množ hrabrenieh vojevoda'
Nedobitnieh svedj u boju.
Od krieposti stare ostalo
Ni imena sad tu nije,
S gradovim je znanje palo,
I sva slava, ká bì prije.
O bieguće sasma vrieme!
O nekriepka srieća odveće!
Koja stvar se pod vašieme
Promieniti silam' neće?

Ah! jesi li ti, o slavna
Gàrčka zemljo, ona mati,
Plod čestiti ká od davna
Od razuma dat nekratì?
Porodì li niegda one
Tì mudrace glasovite,
Kí nauke i zakone
Ostaviše plemenite?
Sinovi li tvoi se glase
Vitezi oni i junaci,
Kí iztok stavit vas poda se
S maliem' vojskam' biehu jaci?
Ti li si ona puna hvale,
Koja cieća znanja tvoga
Zvaše puke sve ostale
Bez razbora i razloga?
Ah! obazri sad se na te,
I nevoljno bitje pazi,
Nevierstvu su starom' plate
Sadanji ovi tvoi porazi.
Eto veće nigdi u tebi
Osobita ni'e vladanja,
Sama ostaješ ti pod nebi
Bez orużja i bez znanja.
Porušena u càrnilu
Veći dio ležiš pusta,
Izgubila buduć silu
I od rukah i od usta'.
Sloboda se tvá ponizì,
Dobro ti je svako oteto,
Za vrat dàrži te u verizi
Samosilje tursko kleto.
Ali sva zla ova huda,
Koja tàrpiš sužna tako,
Od višnje su pravde osuda
Na življenje tvé opáko.

Nevierstvom se tvojim boli,
I nariči s njega jade;
Jer pedepsa s neba koli
Lakše ide, teže pade.
Jezdit càrnac neprestaje
Preko ravne Livadie,
I s lieva mu more ostaje
Od Korinta zvano prie.
Koga kraju ne daleče
Od Priveze vali stoje,
Zapad i iztok gdie doteče
Na pomorske dva krat boje.
Tu u doba starieh lieta'
Mark-Antonia razbì Augusto,
Čiem za dobit carstvo od svieta
Svaki od njih bieše ustó.
Mark-Antonia, ki se obrati
Svom korabljom i pobieže,
Kad s ognjene od svud rati
Najvećma se more užeže.
O iztočni vojevoda,
Ti nebiežà tad, neg slìdì
Tvoj plam sladki preko voda',
Ki na dalek letiet vidì.
Rimskieh plavih množ moguća
Nije tebe predobila,
Nego tvoja pobieguća
Kleopatra liepa i mila.
Pri carici sàrca svoga
Svega svieta carstvo ostavì,
Ter ljubovnik bolji s toga
Neg vojvoda ti se objavì.
Na istom miesti s mnogom vlasti
Skoro vitez španjski izbrani
Turskom kàrvi more omasti,
I kàrstjanstvo sve obrani;

On na moru Turke pobi,
I ima dobit viečne slave;
A na kopnu ti ih predobi,
O preslavni Vladislave.
Nu glas više s bojne sgode
Od imena leti tvoga;
Jer on carske vojevode,
A ti razbi cara istoga.
Ali càrnac, kô sve prodje
Gàrčke strane bližnje i dalje,
Uputi se prešno, i dodje
Na ravnine od Farsalje,
Gdi u vriemena niegda stara
Boj veliki oni postà
Od Pompeja i Cesara,
Svemu svietu štetan dosta.
Velikoga ovdie Rima
Vieće i iztok vas ujedno,
Carstvu od svieta medju njima
Učiniše gàrlo jedno:
Da slobodi rodna grada
Silni Cesar glavu odsieče,
Ki tu s pucim od zapada
Na domaći boj izteče.
Tu pobieni i dobiti
Rimljani oni slavni biše,
Kí narode sve na sviti
I pobiše i dobiše.
Njim nijedna vlas pod nebi
Viek nemože doći vàrha,
Oni od raspa sami sebi
Početak su bili i svàrha.
Njih sloboda s njih poginu,
I to nesklad hudi uzroči,
Kad zet tastu, otac sinu,
A brat bratu protiv skoči.

Tako davnji dub, ki žile
Utvàrdì odviek sried planínah,
Kriepak stoji na sve sile'
Plasieh vietar', zlieh godinah.
Usried njega ali kade
Malahan se càrv zavàrže,
Podgrize ga, i da pade,
Tegota ista svá ga vàrže.
Ah! da 'e proklet, tko zameće
U rodnomu nemir gradu,
I domaće vrieži smeće
U zavadi i neskladu.
Ali ovako Kizlar-aga
Jezdeć začù glas pun slave
Od uresa liepa i dŕaga
Sunčanice pregizdave,
I kako se bieše ova
Dievojčica svietla i mila
Sried bieloga Smederova
Plemenito porodila,
I da nje je liepos mnoga
Svietla rodom nad sve ine,
Od koliena gospodskoga,
Gjurgja despota i Jerine:
Tiem čas nehteć od umora
Duga puta počinuti,
Preko poljah, preko gora'
K Raškoj zemlji oń se uputì;
A poć mnoziem càrncim čini,
Da iznahode liepos novu
Po bosanskoj kraljevini,
I gospodstvu Hercegovu,
Veleći im, da odprie
Put dàržavah tieh neidu,
Dokli od bližnje Arbanie
Svako miesto neobidu;

A on s družbom svoga dvora
Diže se uprav put Dunava
Preko poljah, preko gora'
Kud najprečji put poznava.
Preko miestah, preko sela'
Maćedonskieh upriečiva,
S desna ostaje grad mu Pela,
Filipova polja s liva;
Filipa, koi jaram stavì
Najprie gàrčkoj jur slobodi;
Ali većma se on proslavi,
Što Lesandra sina rodi,
Koga oružje i desnica
Prostrieše se do kraj svîta
Preko garčkieh svieh granica',
I iztoka predobita.
Aga i ostala družba svoja
Na Kosovo dodje paka
Glasovito polje od boja,
Gdi ubì Miloš cara opaka.
Neustavlja se na Kosovu,
Neg li uprav kroz Toplicu
Svàrće k bielom' Smederovu
Za nać slavnu Sunčanicu,
Od ké, gdiegod put obrati,
Čù zamierne i velike
On lieposti spoviedati
Jedniem glasom sve jezike.

Pievanje osmo.

Sadàržaj: Kizlar-aga dodje k Smederevu. Ljubdrag, jedini ostanak od raških despotah, veoma osiromašen, življaše pastirski na selu. On, sliep i star, neimaše nikoga nego jednu kćer, Sunčanicu, od koje željaše viditi porod. Ali budući ona ljubavi nepriklona, pozivao je Ljubdrag svu pastirsku mladež iz susědstva k sebi na igru i pievanje, jedà bi mu se u koga zaljubila, da za njega podje. Kizlar-aga čujući, da neima Ljubdraga u gradu, podje na selo, i nadje ih u igri; tu vidi liepu Sunčanicu, i čuje od Ljubdraga, od kojega je on plemena. Na to Kizlar-aga otme Sunčanicu i s njom se uputi u Carigrad. Na putu dobie glas od cara, neka se bàrže vrati s izabranimi dievojkami, i ujedno neka pošlje iskat Sokolicu, da cara u iztok prati; odpremi dakle jednoga càrnca k Sokolici, a sam pohiti u Carigrad.

Liepota je od naravi
Dar čestiti, slavno blago,
Gdie se sabrà, skupì i stavì,
Sve što 'e ugodno, milo i dragó;
Od svietlosti višnje zràka,
Cviet od raja pun uresa,
Dobro, u kom su dobra svaka,
Bistri izgled od nebesa';
Najizvàrsnie božje dielo,
U kóm svietu raj se otvora,
Gdi 'e pram sunce, iztok čelo,
Zviezde oči, lice zora.

Od radosti i razbluda'
Skup izbrani, skladna miera,
Sladka od sàrca svieh požuda,
Mila od očih svieh zamiera.
Méd presladki, ki tko kuša,
Čemer mu se sladak čini,
Blizu i dalek od svieh duša'
Želja i pokoj drag jedini.
Nu moguća ova liepos
S svietlom kàrvi kad se sdruži,
Dva krat veću kaže kriepos,
Da je dvori svak i služi.
U velikoj tere slavi
Leti svuda glasovita,
I neznane puke travi
U najdaljieh stranah svîta.
O cesarska kćeri izbrana
U porodu okrunjena,
Ti sva vedra, sva sunčana
S liepote si i s plemena.
Rajski ures lica tvoga,
Ki moć izriet ni'e besiedom,
Vladislava prie slavnoga
Zanièe glasom neg pogledom.
Tiem on želeć, da bi stekó
Dragu milos pred tviem licom,
Kraljicom te 'e svom narekó,
I ljubljenom vierenicom.
Ali dočim ni'e daleče
Namienjeni tvojoj srieći,
Iz sievera ter ti izteče
Sunce bieli dan noseći,
Tvá liepota rajska prosti,
Mala ptica s tanke hvoje
Ako iztočnoj tvoj svietlosti
Iz dubrave piesni poje.

Kraljeviću viereniku
Veće iztočni car zavidi
Pleme i liepos tvú veliku,
Neg svú dobit, s ké još blìdi;
Steć bo može on na svìtu
Izgubljenu slavu u boju;
Nu liepotu plemenitu
Ne viek naći kako tvoju.
Pod zviezdami tvoga uresa
Nije bilo, nit će biti:
Jedno 'e sunce vàrh nebesa',
Jedna 'e liepos tvà na svìti.
Otmanović tiem zaludu
Poslo je iskat svuda sebi,
Da caricu naći budu,
O kraljice, sličnu tebi.
S tvojim draziem natiecati
U svem se iste; ali neće
U ljubovcah on imati,
Neg u orużju bolje srieće.
Sila mu je da izgubi,
I inako moći nije,
Tako u liepoj sada ljubi,
Kako u vàrlom boju prije.
Jur je došo Kizlar-aga
K Smederevu bielu gradu,
Za iznaći kćer Ljubdraga,
Sunčanicu liepu i mladu.
Svietla je ova dievojčica
Od koliena despotskoga,
Vid žudjeni i zenica
Sliepa starca, ćaćka svoga.
Ki se unukah unuk zove
Gjurgja despota i Jerine,
Od kieh ime i sad slove
Niz slovinske pokrajine.

Zasve da su Turci hudi
Gospodstvo mu staro oteli,
Gospodske se kaže ćudi,
Plemenit se dielim veli.
Prut kraljevski, niekad ki je
U rukah mu diedim bio,
Njemu 'e sada štap, na ki je
Težku staros naslonio.
Dàržave one, gdie niekada
Vlas despotska sterala se,
Kratka mu je sad livada,
Vàrhu koje stado pase.
Straže mu su psi uzdani,
Krotke ovce puk podložni,
A pastiri i gorani
Priatelji najuzmnožnì.
Priprosta mu 'e kućarica
Mramornoga miešte hrama,
A razkošna sviem ložnica
Trava uvehla, suha slama.
Šatori su izvezeni
Zelenoga dubja kitje,
Jestojska mu 'e sat medeni,
Voda i mlieko sladko pitje;
A od zlata čaše izbrane,
Sladka pitja u kieh stoje,
Ruke biele i sniežane
Milostive kćerce svoje.
Dobri ovako starac traje
Najpokonjih danah dio,
Ki od dvanaes sinova' je
Čestit otac niegda bio.
Ali njemu smàrt nemila
Kroz namieru hudu i prieku
Svieh je u bàrzo poplienila,
Da neosuši lica vieku.

Tiem je on sada ostó veće
Jak obsiečen dub u gori,
Komu vihar s plahe smeće
Grane skàrši i oborì.
Vuk i Ljubdrag, kieh slovjaše
Glas s iztoka do zapada,
S puške ognjene màrtvi ostaše
U podstupu Prage grada.
Gojko i Uroš sried zasieda'
Od turske su sablje pali,
Kí su u ognju preko leda
Za cesara vojevali.
Mikleuša i Stiepana
More utopì na pučini,
A dopade smàrtna rana
Vladka od guse u planini.
Glavu izgubì Gàrgur svoju
S priateljskieh zlieh prevara',
A u erdeljskom stignù boju
Smàrt Miloša i Lazara.
Janko i Lauš od svieh biehu
Samo ostali jòšte živi
Za razgovor i utiehu
Ćaćku u težkoj suprotivi,
Ki svu ljubav složì i stavì
Od dvanaes u dva ova,
I kô oči dvie u glavi
I gledà ih i milovà.
Ali huda nad sve ine
Do bàrzo mu srieća uzroči,
Da mu ujedno zrak pogine
I od dva sina i od dvie oči.
Janka nemože uzdàrżati,
Da se na boj neuputi,
U bogdanskoj tiem ga rati
Pogubiše Turci ljuti.

A Lauša u isto vrime
Srietè prieka smàrt na domu,
Ki ćaćkovo zovuć ime
Umriè u rukah ćaćku istomu.
Tad toliko plakat uzè
Od dvanaes probien strila'
Tužni starac, da ga suze
Osliepiše s grozna cvila,
I svàršio još bi u plaču
Dni kroz težke nepokoje,
Razgovora da nezačù
Od jedine kćerce svoje.
Sunčanica mlada i liepa,
Od ké slovu svud krieposti,
Svietlo ufanje ćaćka sliepa,
I štapak je u starosti.
Mile unuke on viditi
Želi od drage kćerce ove,
I u njih opet ponoviti
Sebe i màrtve své sinove.
Ali 'e zaman da itko sada
Nje liepotu dvori mnogu,
Zašto dievstvo ona mlada
Zavietovà višnjem' Bogu.
Mudri ćaćko s biliég' veće
Pozna ovu nje odluku,
I što obljubit kćerca neće
Vierenika, ćuti muku.
Nu u sebi opet sudi,
Da od dietinstva plaha izhodi
Ta nje misó, s koje žudi,
Da dni tako sama vodi;
Tiem neka u njoj od ljubavi
Probudi se časna želja,
On razlike igre stavi
Od radosti i veselja.

Od bugarskieh mlados sela'
Na igre se skupì ove,
I ljuvena i vesela
Siediljkam' ih miliem' zove.
Liepe dieve i gizdave,
I seljani mladi s njima
Na igre idu, i vàrh glave
Svak od cvietja vienac ima.
U tanac se svi hitaju,
Svi začinju sladke piesni,
I razlike igre igraju
U pokoju, u ljuvezni.
Vàrh livade mlad uz mlada
Siedi u cvietju razlikomu,
I rieč s riečim hitro sklada
Na uho šaptom ovi onomu.
Natieču se tu pastiri,
I ukazat svaki uživa,
Da skladnie dipli sviri,
I u sladji glas popîva.
Zatiecat se još netaže
Pastirice najmilije,
Ká začinje piesni draže,
Ká li vienčac liepši vije.
Siediljke ove skupio biše
Starac Ljubdrag na svom stanu,
Jedà sàrce tvàrdo odviše
Od své kóerce one ganu,
Ter od mladieh, kieh ustrili
Slavna liepos nje velika,
Kigodi joj tu omili,
I obere ga vierenika.
Tad kon liepe Sunčanice
Na siediljke sej ljuvene
Od svud mladci i mladice
Skupiše se nebrojene.

Ona mlada, zasve da je
Mučna u sàrcu cieća toga,
Poslušna se kazat haje
Zapoviedim ćaćka svoga.
Sve najliepše gube ime
Pred uresom nje uresa,
Jak pred suncem iztočnime
Jasne zviezde od nebesa'.
Qna zlatni pram od kosi'
Na vietric je tih razplela,
A od razlika cvietja nosi
Vienčac vàrhu vedra čela.
U pogledu ljuvenomu
Razbludna joj sja danica,
A u rajskom licu svomu
Cavti trator i ružica.
Na ustieh joj od veselja
Rumena se ruža smije,
Koprenica sniega bielja
Bielje od sniega pàrsi krije.
Tako ona milo hodi,
I toliku svietlos ima,
Da u jedno vrieme izvodi
Tančac stupom, dan očima.
Pače cieneć da je zora,
Što su oči nje ljuvene,
Rumena se ruža otvora,
I razliko cvietje zene;
Bieliem' rukam' po livadi
S drugam' ga ona brat počinje;
Seljani se dižu mladi,
Kolo okolo njih začinje.
U sried kola od svirali'
I od diplih na glas mio,
Da zabave sej pohvali,
Zače ovako mlad Radmio:

»Družbo liepa i vesela
Od mladjanieh pastirica',
Kiem sried očih zora biela,
A sunašce sja sried lica,
Pridružite u ljuvezni
S našiem' vaše skladne glase,
Da pojući sladke piesni
Bitje ovo proslavja se.
Pojmo, pojmo družbo draga,
Bieži mlados, leti vrime,
Od prolietja doba blaga
Uživajmo prie zime.
Nečekajte, svietla prama
Zlato u srebro da se obrati,
Bez svietlosti i bez plama
Liepieh se očih pogled skrati.
Svaka od vas, liepe moje,
U mladjahna svoja lita
Želje izpunjaj sladke svoje,
Gàrli rados, ljubav hita'.
Čestitos je ovo živa,
Blaženstva su ovo prava,
Ovako se liepa uživa
Mlados i nje dika i slava.
Što se pita, da se ima,
Što se žudi, da se steče,
Što je liepo blizu očima,
Da i od sàrca ni'e daleče;
Da dva mlada jedno žele
U životu stravljenomu,
I da vode dni vesele
Živuć jedan u drugomu.«
Radmio prestà, i taj čas se
S njim u tanac svi hitaju;
Dva začinju, a u sve glase
Skladno ostali odpievaju.

U šapat se igra obrati,
Kô se u tàncu dozačina,
Pak uzeše popievati
Četir mlada seljanina.
Pàrvi poče, kô niekada
Od Hercega od Stiepana
Ugrabì se ljubi mlada,
Ká mu sinu bieše dana,
I kô ona jad i smeću
I ćutiela 'e i podnila,
Čiem na starcu sviem màrzeću
Draga 'e mladca promienila;
I kô paka cieća toga
Sin mu se je poturòio,
I iz gospodstva Herceg svoga
S diecom inom prognan bio.
Zapopieva drugi opeta,
Kô Biogradu pomoć podà
Prema silam Mahumeta
Ugrin Janko vojevoda,
I kako se izpod mira'
Grada toga ear oholi
Ljuto ranjen tad iztira
Veće màrtav, žìv nego li.
Kô se iz grada Dubrovnika,
Kliče tretji, k Zadru uputi
Gjuragj despot, za na prîka
Zeta Ugre podignuti;
I od Sibinja kô ban slavni,
I ugarska sva gospoda
Tad ustaše na boj spravni,
Neka mu se pomoć poda;
I kô s vojskom iz Budima
Kralj Vladislav sam se odpravi,
Ter Murata s niezmiernima
Silam' razbi na Moravi.

A četvàrti kliknuo bieše,
Kô ugarske skladne volje
Matiaša kralja uzpeše
Iz tamnice na prestolje;
I kô utrudjen kralj hrabreni
Hàrvuć vojske od Turaka',
Na kopju se često odmieni
Od despota Vuka paka.
Bugarkinje jur prestale
I pievanja biehu draga,
Kad smete igre sve ostale
Svoim došastjem Kizlar-aga;
Sunčanicu liepu i mladu
Ukazati da mu budu,
Pokli je iskà svùd po gradu
Smederevu on zaludu.
Bàrži nego bàrza striela
Odtole se s družbom dieli,
Buduć čuo, da se u sela
Ljubdrag otac s njom preseli.
Tu je nadje u zabavi
Od veselieh siediljaka',
I u pogledu nje objavi
Taj čas mu se sunčja zraka.
Pače bieliem danom svanù
Càrnom agi noćno lice
Na liepotu rajsku izbranu
Od sunčane Sunčanice.
Zapažene od svud vidi
U nju jednu svačie oči,
I cviet sunce gdi je slidi
Pored suncem od iztoči.
Ali càrnac kô se ugleda,
Nezna od straha nitko gdi je;
Siemo, tamo svak ureda
Hoće biežàt, a neumije.

Sunčanica i s njom' lipa
Družba od straha i od srama
Cvietje iz skuta na tli sipa,
Ké za zlatnieh braše prama'.
Poniknute liepe vile
Zamuknuše mramorkome,
Scieneć, da su tako skrile
Same sebe sienom svome.
Od svuda su vàrhu lica
Vlàse od kosah razpustile;
Ali izmedju zlatnieh žica'
Sjahu im većma oči mile.
Hitri hadum sviem objavi
Veseo pogled, sliku dragu;
Spried na pàrsi ruku stavi,
I u besiedù kliče blagu:
»Družbo mila, dni čestite
Kí trajete sried dubrave,
Uživajte i sliedite
Liepe igre i zabave.
Nitko neimaj strah, ni čezni,
Jer došastje moje neće
Razvàrć vaše tance i piesni,
Ni doniet vam gorke smeće;
Pače u družbu vašu, ká je
Mnoge srieće, mnoge česti,
Gdi u miru svak dni traje,
Ja ću za nać mir uliesti:
Tiem gizdava družbo mlada.
Ovdi, gdie ste vi skupljeni,
Nebudi vam mučno sada
Dat za malo miesto i meni.«
Kô izreče té besiede,
Gdi sien velik dub prostira,
Sam bez družbe Turčin siede
Sried seljanah i pastira'.

Milostivo na staroga
Ljubdraga se pak obrati,
Tere poče ovako ga
Tvardiem' kletvam' uprašati:
»Ah! tako ti Bog s visine
Vratio očim vid žudjeni,
Vriedni i dobri domaćine,
Pleme tvoje spovedj meni;
A po carsku slavnu glavu,
Tako nepó sabljom mojom,
Kad istinu skažeš pravu,
Neć' me uvriedit rieči tvojom.
Stari tvoji tko su bili?
Rec' slobodno bez obzira:
Jesu li oni gospodili,
I iz gospodstva tko ih iztirà?«
Na ovo u sàrcu smutjen svomu,
Kličè starac pun žalosti:
»Spomenjivat nevoljnomu
Mučno 'e prednje čestitosti;
Jer kolieno plemenito
Od pomoći tomu nije,
Koga ubožtvo viekovito
Pod težkiem robstvom krije.
Nu gospodar taki kada
Zapovieda blago i milo,
Pod zakletvu ter mi sada
Od očih se to stavilo,
Od ničesa neću prèdat,
Sve ću kazat, nu, jaoh! bolje
Naricat ću, neg spoviedat
Starieh mojih sve nevolje:
Diže se iskat u svom dvoru
Lazar despot od Sàrbie,
Dva junaka po izboru
Da udá za njih kćeri dvie.

Liepu i mladu Vukosavu
Dà Milošu Obiliću;
A ponosnu i gizdavu
Maru Vuku Brankoviću.
Od Mare se i od Vuka
Slavni despot Gjuragj rodì,
Vàrh raškoga svega puka
Nakon ujca ki gospodì.
Od Gjurgja se i od Jerine
Mare opet kći rodila,
Cieć liepote nje jedine
Kú obljubi carska sila;
Nu se od cara bielu silna
Obljubile većma tada
Plodne strane, miesta obilna,
Gdie s Jerinom despot vladà.
On na dvore kô njegove
Za caricu im kćer odvede,
Poslà im konje po sinove,
I primamì ih, da ga sliede.
Podiže se pak da steče
Pod orużjem njih dàržave,
I jedva despot živ uteče
Izpred sablje své kàrvave;
A Jerina iz bielog'a
Smedereva izagnana,
Za nać Gjurgja vojna svoga
Put ugarskieh podje strana'.
Ovake mu pak dà glase,
U Budimu kad ga sriete:
Tàrgaj, tàrgaj siede vlase
Tužni starče s hude štete.
Gospodstvo ote, i izposieca
Tvoje vojske car ognjeni;
Gàrgur, Stiepan naša dieca
Robovi su oslieplјeni.

Čuj, ké mi su sinci mîli
Po jednomu sad glasniku
Plačnoj majci poručili
Trudne glase, sgodu priku:
Sàrce će se tvé na pola
Razciepiti, majko tužna:
Tvá dva sinka, dva sokola,
Dva sliepca su i dva sužna.
Ti po svakoj svieta strani
Gledaš majko na dan bio;
Nama se je zrak sunčani
Mladjahniem ugrabio.
Razlog bieše: mi dvojica
Da smo štapak ćaćku i tebi!
S ćaćkom starcem ti starica
Da nas vodiš, sad je triebi.
Ali slušaj svu nesgodu
I naš težki jad nemili:
S očima smo i slobodu
Sladku i dragu izgubili;
Carica nas, majko draga,
Sestra naša, kćerca tvoja,
Pred Muratom nepomagà,
Komu ljubi bit dostojà;
Pače i ona, vajmeh! ista
Da nam kuću izkoriepi,
Vàrlom caru na sviet pristà;
Zajedno nas s njim osliepi.
Nit joj ganù sàrce tada
Tvàrdje od stiene, vàrlje od zvieri
Ljubav od dva bratca mlada,
Hudu misó da netieri:
Zato, ako taj put slidiš
Ti (da, liepe sve gospoje
U Budimu kad razvidiš)
Dvie nevieste nadješ tvoje.

Kada budeš majko tamo
Medju ugarskiem' gospodjami,
Tužna majko misli samo,
Ké ćeš hvale podat nami.
Jedà riet ćeš: Imam živa
Ja dva sina, dva junaka,
U kieh stoji i priebiva
Moga sàrca rados svaka?
Dva sina imam, moć ćeš rieti;
Nu dva sliepca, nu dva roba;
Oteše mi ih Turci kleti,
I sada mi ih dàrže oba.
S nesrićnoga segaj glasa,
Ki mu podà plačna ljubi,
Starac despot pun poraza
Smàrtno ubliediè, rieč izgubì.
U žalosti i u bolesti
Stanovit se omramori,
Ali kô se pak razsviesti,
Jedva ovako progovori:
Od kada smo izgubili
Sva ina dobra mi na svîti,
Nastojmo se turskoj sili
Sužnji u staros neučiniti.
Vierna drugo, sa mnom hodi,
Put slavnoga Dubrovnika,
Gdie se gostu u slobodi
Dàrži viera sviem velika.
Ali Murat buduć slišó,
Gjuragj despot sa sviem blagom
U Dubrovnik da je otišó,
Slobodom se štitit dragom,
Prešno odpravì poklisare
K Dubrovniku svietlù gradu,
Knezu i vieću šljući dare,
Da mu u ruke Gjurgja dadu;

Ili inako, on zaprieti,
U kàrvavu ljutu boju
Da će na njih grad podrieti
Carsku ognjenu sablju svoju;
Nu Dubrovnik sried pokoja
Ki od slobode krunu steče,
S mita od zlata, s prietnje od boja
Od viere se neporeče,
Tako, da isti car oholi
Čudeći se tada kliče:
»Cieć tvé viere kriepke toli
Viek ćeš živiet Dubrovniče!«
I tako se prem dogodi,
Još Dubrovnik s davnjom krunom
Stoi cieć viere u slobodi
Medju lavom i drakunom.«
Ah! da bi uviek jakno sade
Živio miran i slobodan,
Dubrovniče bieli grade,
Slavan svietu, nebu ugodan.
Krune ugarske veći dio,
Svu bosansku kraljevinu,
I gdi 'e Herceg gospodio,
Vlas poda se turska ukinù;
Još sried ustah ljuta zmaja,
I nokatah biesna lava
Okó tebe s oba kraja
Slovinska je sva dàržava.
Robovi su tvoi susiedi,
Težke sile sviem gospode;
Tvé vladanje samo siedi
Na priestolju od slobode.
»U slobodnu gradu ovomu
Od zetovieh tako ruka'
Sačùvà se despot, komu
Ji sam unuk od unuka;

I od našega svega traga
Nenahodi se nitko ini,
Razmi ova kćerca draga,
Ká 'e razgovor moj jedini.«
Kô čù ovo càrnac, skide
Zlatnu mahramu izza pasa,
K Sunčanici ter otide,
I u način je blag prikazà,
Veleć: »Tvá je srieća sada
I velika i čestita,
Iztočnom' si caru lada,
O dievojko plèmenita!«
Sunčanica tada svàrnù
Oči od srama i poniknù;
A svu ostalu družbu càrnu
Càrni hadum k sebi viknù;
Nu s njim nehteć da se dili
Dievojčica časna i liepa,
Ugrabi je on po sili
Izsried skuta ćaćka sliepa.
Otet bi se mlada uzela
Strašnom' càrncu, ki je hvata,
Golubica jakno biela
Càrnom' orlu iz nokata'.
Ali Ljubdrag u sliepilu
Tužni starac nad sve ine
Čuvši grabit kćercu milu,
Uhiti se za siedine,
I neufajuć, da je obrani,
Zaupi u glas pun žalosti:
»Na ovo li me, jaoh! dohranì
Težka i huda má starosti?
Da li dosta, srieću huda,
Diedinstvo otet mé nebì ti,
I od despotah slavnieh svuda
Pastirim nas učiniti?

I ljubljeniem sinovima,
Kí biehu očih moih zenice,
Da moj život spravljat ima
I kolievke i grobnice;
Nu me sada sasma ovako
Sliepa starca još pokosi,
Čiem se moje dobro svako,
Má jedina kćerca odnosi.
O má kćerce! ni'e te, nije!
Sunčanice kćerce mlada,
Tvoj sunčani ures gdi je?
Jaoh! tko mi te grabi sada?
Ozovi se, kćerce mila,
Vidj, koja me boles ciepa,
Ah! komu si ostavila
Ćaćka tvoga stara i sliepa?
Za ovo li, smàrti prieka,
Gluha mi se vazda kazà,
Má nesriećna staros neka
Mre s hudjega svedj poraza.
Moja sliepa staros ova,
Ká mi u licu smàrt sviedoči,
Bez gospodstva, bez sinova',
I bez drazieh, vajme! oči';
I bez tebe, sladko ufanje
Kćerce mila, u kój meni
I sinovi su i vladanje,
I od očih vid žudjeni.«
Starac Ljubdrag tuži ovako;
Ali što mu to pomaga?
S kćercom mu se 'e veće odmakó
Podaleko càrni aga.
Sunčanica spàrva od straha
Učini se mrazna stiena,
Blieda, niema, bez uzdaha,
Izčeznuta, zapanjena.

Prām razvezan u slobodi
Lice joj plačno obletiva,
Nosi se ona, a nevodi,
Veće màrtva nego živa.
Nu kô malo razabrà se,
I pogledà, tere vidì
Strašne i gàrde càrnce uza se,
Opet vene, čezne i blidi;
Gorka 'e boles opet smeta,
Opet zavàrć rieč nemože,
Preuzè težki strah je opeta,
I opet se prinemože.
Ali, kô se njoj zatime
Pobieguća duša vrati,
Kliče glasom žalosnime
U ovi način naricati:
»Gdie sam tužna? ah jao! koja
Ugrabì me ovo sila?
O žalosna majko moja,
Na što si me porodila?
Od koga sam, jao! vodjena?
Robinjica kud ću mlada
Nemilosno zaplienjena
U ćaćkovu skutu sada?
Sinoćke sam omàrknula
Ja u ćaćka kći jedina,
A jutros sam osvanula
U çàrnoga Arapina.
Komu, ćaćko mili, komu
Jedina te kćerca ostavì,
Ká 'e životu trudnu tvomu
Svedj nosila pokoj pravi?
Ah! čieme ćeš jade i smeće
Težke tvoje samiriti?
Tko li ti će uzdan veće
Sliepu u staros štapak biti?

Silnu caru od iztoka
Mladjahna se vodim sužna;
I, što 'e hudje, s toga uzroka
Časti mój se bojim tužna,
Dragoj časti, kú od davna
Ja prikazah višnjem' goru,
I za kú sam podniet spravna
Svaku muku, smàrt najgoru.
Ali ako me ti oteti
Ni'esi jaki ćaćko mili,
Ni imaš síla' za oprieti
Mogućoj se turskoj sili;
Dodji, dodji, na smiljenje
Jedà ganeš skup oholi,
Tere tvoj plač i cviljenje
Za mene se tužnu umoli,
Jedà za odkup mé mladosti
Miešte zlata u ké vrime
Od nesrićne tvé starosti
Grozne suze Turci prime,
Jedà kako oči sliepe,
Jao! i stare tvé siedine
Iz njih sàrca izkoriepe
Nemilosti i vàrline.
Ali nigdie ni'e nikoga,
Tko bi meni pomoć htio;
Ćaćko, ufanje sàrca moga,
I ti si me ostavio?«
Htiaše sliedit svoj plač ljuti
Sunčanica još naprieda,
Kad se oštri càrnac smuti,
Sàrčno na nju ter pogleda,
»O dievojko, vapeć, mlada,
Dosta si se plakat čula,
Ah, umukni veće sada,
Kamenito zamuknula!«

Ali dočiem pute slidi
K Carigradu on najprieče,
Eto se ulak jedan vidi,
Gdi uprav njega tiekom teče;
Ovi netom predanj dóje,
List mu carski prikaživa:
On ga prima, i vàrh svoje
Glave stavlja, pak celiva.
Mlad car tàrpeć mučno odviše
Od iztočnieh spravah cknenje,
Agi u tomu listu biše
Odkrio sàrca svoga htienje.
Pisaše mu, da put strane
Carigradske naglo grede,
I da veće izabrane
Dievojčice sve dovede;
Veljaše mu još, da svudi
Sokolicu pošlje iskati,
I da 'oj kaže, kô car žudi,
Da ga u iztok i ona prati.
Bieše liepe zatočnice
Mladi se Osman uželio,
Ké ga zanièe drago lice,
A ustrieli pogled mio.
Uzó bi opet nagledati
Rajskoga se nje uresa
I očih svietlieh, u kieh sjati
Sunce vidi se od nebesa'.
Pače on puta neumie
Naći u iztok, kiem će poći,
Dokli iztočno sunce prie
Neizteče svojoj noći.
Ali ova misó svoja
Neće druziem da se objavi,
Krijùć željom ljuta boja
Sladku želju od ljubavi;

Nu se hitri hadum stavlja,
I jednoga càrnca uzdana
Po bojnicu liepu odpravlja
Put poljačkieh ravnieh strana';
Buduć imó glase tada,
Da još po toj kraljevini,
Za osvetit cara mlada,
S drugam' ona rasap čini.

Pievanje deveto.

Sadàržaj: U Varšavi slavi se god odàržane dobiti nad Turci: junaci idu u lov, a gospodje na tanac i pievanje kraj rieke Visle. Sokolica i njezine drúge zateku gospodje u tancu, i ugrabe svaka po jednu, ter ih odnesu u gustu dubravu k jezeru. Ondie povežu svoje robinje, i podju se kupat. Namieri se po srieći kraljević s lovci, oslobodi gospodje, i otme Sokolici drúge, ter joj ih opet vrati, a ona obeća, da više neće harati poljačkih krajinah, nego se spremi, da ide kući u Persiu, kad ju na putu srietè ulak od kizlarage, i pozvà ju, da ide s carem u iztok.

Velika se, o ljubavi,
Vlas ognjenieh tvojih striela'
U pogledu liepu slavi
Oka draga i vesela;
Ali vele veća i jača
U kraljevskom sàrcu biva
Čás, ká striele tvé potlača,
I sve sile predobiva.
Nije čudo cieća toga,
Sokolica svietla i mila
Cara Osmana ljubljenoga
Da je sliedit ostavila.

Brat Kazimir, stopàrv komu
Lice zlatni mah celiva,
I on na konju ognjenomu
Zlatno odieven uzanj siva.
U iztoku od mladosti
Zora od slave još mu izteče,
A od hrabrenstva i od krieposti
Stere zràke na daleče.
Stiepan mladji brat uz njega
Kaže iztakmit dielim ime,
Bàrži od pláma, bielji od sniega
Igra urešen konj pod njime.
Jezde i svietla bratja ina
Kon slavnoga Vladislava,
I od orużja i od haljina
Zamierna je sviem naprava.
Liepi i mladi kraljevići
Na njegovieh zracieh sjaju,
Jakno sivi sokolići
Kad se u sunce zagledaju.
Vojevode, knezi i bani
Pred njim redom jezde u dici,
Odieveni i orużani
Plemenito svikolici.
Plemenita družba ova
S dobitnikom turskieh sila
Na odlučena miesta od lova
Ovako se 'e uputila,
A varšovske liepe i mlade
Sve gospodje pune dike
Izišle su vàrh livade
Pokraj bistre Visle rike.
Tih se tančac medju njimi
Tu zameće u ljuvezni,
U kom glasim medenimi
Kliknuše ove sladke piesni:

»O čestiti i hrabreni
Kraljeviću Vladislave,
Svak je veseo u spomeni
Nedobitne tvoje slave!
Ti, o sivi naš sokole,
U mladjahna tvoja lieta
Potlačio si Turke ohole,
I dobio cara kleta.
S tebe obranu svú primila
Kraljevina 'e naša svudi,
S tebe opet se razgojila
U pokoju, ki svak žudi.
Svud težaku zemlja blaga
S tebe obilne vratja plode,
S tebe obtieče miesta draga
Méd iz dubja, mlieko iz vode.
S tebe veseo krotka stada
Pod sviróku pastir pase,
S tebe putnik miran sada
Grede pojuć u sve glase.
Konj, koi se biesan jahà,
S napuhaniem' nozdram' prie
Hàrzà, pieni, oganj pahà,
Vihar vidiet bi svudie,
Blag i krotak zelén milu
Na livadah sad uživa,
Tere bojnu ljutu silu
Na ljuvenoj promienjiva.
Skladni puci, mirna sela,
Travna polja, doba ugodna,
Rojne pčele, stada ciela,
Žitne njive, dubja plodna.
Razvedren je svak u licu,
Glasi ti ovo svi govore:
Veće liepu vierenicu
Na ćaćkove vodi dvore.

Kraljeviću, sve je spravno,
Neckni veće pir veseli;
U unucieh ime slavno
Ponoviti naš kralj želi.
Noviem' zracim čin' da obtieču
Ova naša miesta i dalja,
I radjaju se i iztieču
Sunca od sunac', kralji od kralja'.«
Ušto na čás dana blaga
Tanac vode sej gospoje,
I ovako se piesan draga
Vladislavu slavnom' poje:
Eto smiona Sokolica
Iz dubrave guste izide
S dvanaes bojnih dievojčica',
Ké je svudi sliedom slide.
Jak lavica usried gora',
Kad pritisne glad je ljuti,
Na sve strane uši otvora
Oslušujuć, kud se puti.
Iz dubravah gustieh kada
Pastirske ona dipli čuje,
Sudeć da tu pásu stada,
Veseli se i raduje;
I misleći, da bàrzo ima
Na volju se nàsititi,
K onoj strani put uzima,
Leteć u tiek strieloviti:
Zatočnica tako ohola
Na začinke sladke i mile,
Kiem' se biehu posried kola
Liepe gospoje oglasile,
Vapie: »Evo plemenite
Srieće, evo liepa pliena;
Tec'te, o druge mé, tecite
Na bogatstva neizrečena.

Slied' me svaka, svaka osveti
Sebe, cara, tursku vieru,
Spomenjujuć u pameti
Lanjsku dobit i potieru.«
Dobro ovoga nedoreče
Mogorkinja dikla vàrla,
A tište se i zatieče
Na bàrzomu konju hàrla.
Lete za njom, a neteku,
I nje drúge nagle i hitre,
I plien željni da prie steku,
Barziem' konjim stižu vître,
Ter u način poplavice,
Ká s obilnieh vodah riekom
Plaho se oreć niz litice
Sve što srieta nosi tiekom,
Jedna jednu spried desnicom
Za sniežane pàrsi hvata,
Druga drugu nica licom
Stere konju preko vrata;
Nieka za pram rudi od kosi',
A za ruha nieka sviona,
Za ruku ova onu nosi,
Za pás zlatni ovu ona.
Preko noćne tako tmine
Sried divjači vuku prîke
Vukovi ovce u načine
Nemilosne i razlike.
Bojne dikle bàrže od striele
Tekuć poljem u pospiehu
S draziem plienom sve vesele
Odmakle se dalek biehu,
Kad gospodje ugrabljene,
Budući se osviestile,
Sve u glase sjedinjene
Tuže, ciče, plaču i cvile.

Nieka ćaćka draga svoga,
Nieka bratju milu, a nika
Uzdišući ljubljenoga
Zove u pomoć vierenika.
Još slobode sladke cića
Neprestaju sa svom moći
Vapit slavna kraljevića,
Da ih otet bude doći.
Ali se od njih svieh zamani
Ciči, plače i tuguje,
U zaklonoj ako strani
Ni'e nikoga, da ih čuje.
Gàrm ih spleten, dubje često
Gustim gajem jur obstriè,
Pače kitniem' hvojam' miesto
Nebesom ih istiem krie.
U kraj gaja gusta toli
Dubrava se jedna odkriva,
Bàrza je rieka gàrli doli,
A tih vietric sgar celiva.
Rudi jasen, bries široki,
Bor zeleni, joha biela,
Divja lieska, drien žestoki,
Kitni javor, vita jela,
I česvina od sto vieka',
I hrast davni tu se ustarà,
Ni im je igda sila prieka
Naudit mogla od vietara'.
Proz dubje ovo hàrlo stado
Od razlicieh tàrkà zvieri',
A po granah leteć rado
Jato od pticah svedj žuberi.
Bistra rieka s veće trakah
U dubravu gustu ulazi,
Od sunčanieh ká je zrakah
Čestiem kitjem čuva i pazi.

Ali sve se vode staju,
I jezero sried nje čine,
Lietne danke u kom traju
Liepe vile od planine.
Družba iztočnieh zatočnica'
Sliedi smiona i slobodna,
Gdi je glasom od vietrica
Dubrava ova zove ugodna.
S duga tieka svaka trudna
Znoj na svietlom licu otira,
I od vrućine od poludna
Jaše u dubje polak vira.
Sokolica prehrabrena
Pred njima se nagla uputi,
I u dubja ih skut zelena
Klikne ovako počinuti:
»Eto 'e pastir svratio stada
U podgorje na plandište,
Svak pod dubjem sried livada'
Pri kladencieh vietric iŝte;
Zato i mi, druge mile,
Čiem sunce odsgar pripeklo je,
Hod'mo, gdi sien dubja dile
Za trudima nać pokoje.
Užívajmo sladke hlade,
Gdie nas zove draga sienca,
A konji nam vàrh livade
Neka pasu kod kladenca.
A ti, ki si toli svietó
U junaŝtvu, Vladislave,
Hodi otimaj robje oteto,
Čekamo te sried dubrave.
Nestraši nas tvá desnica,
Ciele vojske s sobom vodi,
S dvanaes samieh dievojčica'
Ja te čekam u slobodi.

Od prikora i od sramote
Po svietu ti glas će otiti,
Izpod grada da ti se otè
Cviet gospodjah plemeniti,
I da iz rukah dvanaes žena'
Nemož' opet ti ga steći,
Ti, ki u slavi od imena
Letiš junak sad najveći.
Ah! netàrpi, da su vriedne
Na tvój kući u tvom miesti.
Dievojčice mlade jedne
Dan od tvojih slavah smesti;
Ali u tebe sàrca nije
Na polje izit nam protiva,
Da vlas ženska nedobije,
Tko prie care predobiva.
U to, drúge moje izbrane,
Nebojte se od potiera',
Odsiedimo konje vrane,
Počinimo kon jezera.«
Dikla ohola i smiona
U ovi način vikà i prietì
Veseleć se, da sama ona
S drugam' svojim' cara osveti.
Bojnice se sve potéže,
I s robinjam' s konja skaču,
Svaka svoju na se veže,
Sve ujedno one plaču.
Mladjalıniem da neuteku,
Žestociem' uvitima
Pri oštrieh dubah hreku
Snieżana se put prižima.
Ponosite i zlosàrde
Od iztoka vàrle dikle
Ovako se spàrva tvàrde
Medju sobom, pak su klikle:

»Pokli sumnjit nije sada,
Da nas ovdi tko sastane,
O viteška družbo mlada,
Stav'mo oružje težko s strane,
Ter po ovoj bistroj vodi,
Čiem sve pàrži sunčja zràka,
Plovaj, plovaj u slobodi
Igre mile tvoreć svaka.«
Razhladiti trude od boja
Ušto ovako mlade žele,
Od ljuvenieh perivója'
Odkrivaju liere biele.
Nije miesta, strane nije
Najmilie i najdraže,
Kú zavidno ruho krije,
Da se naga sad nekaže.
Sve bieloće da pred oči
Izberu sè i sjedine,
Drobni biser od iztoči,
Jasno srebro, snieg s planine
Kon bieloće mile i drage
Bojnieh diklic' tamne ostaju,
Ké u bistrieh vodah nage
Jakno zviezde trepte i sjaju.
Na zamiernu, na jedinu
Njih bieloću svietlu izbranu.
Bistri jezer ončas sinù,
Živiem ognjem voda planù.
Ozeleni kraj u travi,
Trava u cvietju ostà okoli,
Bližnje dubje po dubravi
Granje u vodu skloni doli.
Sa sviem' vodam' od svud rieka
Zaletiè se u tiek hàrli,
S travom, s cvietjem, s dubjem neka
Celiva ih ona i gàrli.

Nieka 'e rudi pram vàrh čela
U obluk zlatan pokupila,
Nieka niz bio vrat razplela,
I vàrh vodah njim zdaždila.
Nu kći kralja od Mogora
Liepša i svietlja svieh se ukazà:
Njoj iz bielieh pàrsih zora,
Sunce iztieče iz obraza.
Bielja 'e vidiet ona vele
S drugam' ploveć sried jezera,
Neg li od mora vile biele
I od spievóca kufa pera.
Čiem nje vlažni pram od kosi'
Tiho pàrši s hladka blaga,
Iz zlata joj biser rosi
Po cviećicu lica draga.
Ovaka se niegda objavi
I božica svietla od lova,
I po jezeru u dubravi
Naga ovako s drugam' plovà.
Ovako se 'e i ljuvena
Liepa mati ukazala,
Iz sniežanieh kada piena'
Sried morskieh se rodi vala',
Ali ohole diklè liepe
Čas nemogu stat bez rati,
I u zabavah sladcieh hlepe
Bojnice se ukazati.
S jedne strane šes ustaju,
S druge opeta šes protiva,
Sve se vodom oružaju,
Zatiecat se svaka uživa.
Jedna suproć drugoj plove,
Jedna drugoj prieti smeću,
Sada one, sada ove
Vodu uzimlju, biser mećU,

Čiem bojnice liepe i nage
Čine ovake igre u vodi,
Tere svaka varke drage
I hitrine iznahodi:
Eto od trubalj' i od vapajah
Zamnie okolo sva dubrava,
Lovci ih kruže sa svieh krajah
Kraljevića Vladislava.
Nieki u ruci hàrbu nosi,
Kopje vito nieki ima,
S ognjeniem' su puškam' mnozi,
Mnozi s lucim napetima.
Oni vode bàrze hàrte,
Lovne jastrebe ovi dàrže,
Tražeć vižli svud se vàrte,
Psi ini laju, konji hàrže.
Mlad kraljević bieše odprie
Obkružio polja ciela;
Sokó mu se sivi vie
Vàrh svietloga vedra čela.
Ptica ohola sried visine
Plemenita jata tiera,
A na vàrste manje ine
Màrzi trudit bàrza pera.
Stiže, tko se nepriklonja,
Za priklonim letiet neće;
Nu što udara, sve pred konja
Vladislavu slavnom' meće,
Kô tim veleć: »Toli mnoge
Ni'e ni jake sile od svîta,
Koja ovako pred tvé noge
Pasti neće predobita.«
Razlicieh stada zvierî'
Od svud skaču zatierana,
Od lovacah družba ih tieri,
I u krug sbija sa svieh strana'.

Bieži bez traga i bez puta
Hitra kuna, zec pun straha,
Vepar, kaplan, ris, košuta,
Jeljen bàrzi, sàrna plaha.
Lovcim dubŕava u okolo
I oružjem sva se obtieče,
Krotko zvierenje i oholo
Sbieno u jatu jednom teče.
Nu kraljević kô zamierì,
Što dubrava kriaše ova,
Viknù: »O družbo, pust'te zvieri,
Sriećniega nam evo lova!«
Sokolica svàróe oči,
Odkle buka strašna izhodi,
I kô pozna, što je uzroči,
I kô vidiè, što se sgodì,
Vapie drúgam: »Prešno svaka
Na oružja, na obrane,
Nepriateljah množ nas jaka
Obtekla je s svake strane.«
I u to iz vode hàrlo izkače,
I uzaın ruho na se meće,
Samom sabljom medju mače
Usàrnuti spravna 'e veće;
Vriemena bo nì čas nije,
Da oklopjem pàrsi opaše,
Da kacigom čelo skrije,
Da na bàrza konja uzjaše.
Nu nje drúge bàrze toli
U izašastju bit nemogu,
Da ih vlas bàrža neokoli
Nepriateljskom u nalogu.
Što da učinit mogu nage?
Predobita 'e svaka sama,
Ne od protivne sile i snage,
Nu od istoga svoga srama.

Ni'edna oružja nepopada,
Nit u drugo trati sila',
Neg li odiećom jedà mlada
Naga bi se zaštitila.
Tako lovice u lovu se
Uloviše pri lovini,
Pače gusa u sried guse
Inieh plieneć plien se učini.
Tako i jato bielo u vodi
Od sniežanieh kufah plove'
Igre nove iznahodi
Pod žubere sladke i nove;
Nu ako upazi orla siva,
Gdie nanj leti iz visina',
Sklapa krila, glavu skriva,
Ni igra veće, ni začina.
Kraljević se blag odveće
Uhitjeniem diklam kaže,
Kô one inieh, on njih neće
Vezat, samo im stavlja straže.
Sokolica nu viteška
Negubi se, što sama ostà,
U desnici sablja težka
Za cielu joj vojsku 'e dosta;
Pače drúge nje videći,
Da su u robstvo već upale,
Skače gdi je skup najveći
Nepriateljske od navale.
Jakno tigre zvier sàrdita,
Iz planinske kadno spile
Lovac skupi i pohita
Porode joj drage i mile,
Puna biesa i čemera
U plahom se kàrši tieku,
I zlotvora dočim tiera,
Reži u gnjevu strašnu i prieku:

Tako puna sàrdžbe ognjene
I ohola bojnica je,
Čiem u plienu zaplienjene
Oslobodit drúge haje.
Medju oružja, medju konje
Neteče ona, nego leti,
Tere smàrtne i pokonje
Raspe lovcem vika i prieti.
Napried, nazad, s desna, s lieva
Gràd udarac' smàrtnieh válja,
Dažd od leške kàrvi lieva
Topeć niēsta bližnja i dalja.
Lomi, kàrši, tre, potlača,
Bije, sieče, pleše i meće,
Sto desnicah i sto mača'
Da ima, mogla nebi veće.
Leha i Kraka ubì ujedno,
Mačem prodje oba hàrlo,
A nemilo i neredno
Vitoslavu priklà gàrlo.
Preko pasa Gjurgja udara,
I razsieca u dva diela,
A odnese u Gašpara
Vàrh od glave vas do čela.
Stučè Ostoi bočom glavu,
I možđani sve mu proli,
On vas streptiè, i u kàrvavu
Blatu pade na tle doli.
Još Biserko diete mlado,
Ružom lice komu zene,
A veselo sjaju i rado
Oči liepe i ljuvene,
U plahoći bez obzira
Na bojnicu čiem nasàrće,
Izpod sablje britke umira,
Kú ona plaho nanj obàrće.

Ali jedna zatočnica
Što da može proć tisući,
Budi zmija krilatica
I ognjeni zmaj gorući?
Okó 'nje su sjedinili
Poljaci se svi u buci,
I sto mačah izvadili
Suproć jednoj samo ruci.
Smiona dikla neima straha;
Ali čiem ih bije i tuče,
Iznenadke sried zamaha
Vitežka joj sablja puče.
Neustavlja se, bočom lupa,
I u zlotvorskoj grezne kàrvi;
Nu od leškoga svak čas skupa
Od svud množtvo veće vàrvi.
Tada u smàrtnoj čiem pogubi
Kraljević je slavni gleda,
Prie neg život mlada izgubi,
Skače s konjem sam naprieda;
Raztiskuje i uklanja
Sve viteze svoje s strane,
I da 'e ničii mač neranja
Njegoviem joj čini obrane.
Ni'e hrabrenom' Vladislavu
Viek u sàrcu moć podnieti,
Liepu bojnicu i gizdavu
Da neredno vidi umrieti.
Spomenjuje nje jedina
I zamierna bojna dila,
Sried bogdanskieh kad ravnína'
U pomoć je caru bila.
A i toliko ona 'e liepa
I u sàrdžbi i u gnjivu,
Da pogledom stienje ciepa,
I u ognju sgara žívu.

Ni kraljević viek bi uteći
Od nje drazieh očih mogó,
Da neustavlja obzir veći
Sad željenje svoje mnogo.
Kriepku on misó ima ovu,
Da u nijedno vieku doba
Vitezu se Jezusovu
Želiet Turkínj' nepodoba;
A i ures drag sunčani
Od své liepe vierenice,
Ki u sàrcu gleda i hrani,
Neda mu ino želiet lice.
Sokolica alí veće
Videć ino da nemore,
I da iz ove ima smeće
Razsutje izit nje najgore;
Za nikako neupasti
U poljačke živa ruke,
Smiona gàrdi bez prepasti
Ognje, mače, striele i lúke.
Pri slobodi smàrt nehaje,
Tiska, i nazad tako uzmiče,
A i kraljević neprestaje
Vapit, nitko da 'e netiče.
Nu ni'e puta već naprieda,
Vojska 'e pred njom, za njom rîka,
Što će? Kud će? Da se preda,
Vladislav joj slavni vika.
Bojnica se netàrpeća
Sva plam živi na ovo stvara,
Rieč joj izriet neda smeća,
Rukom samom odgovara.
Ali se opriet zaman sili,
Na nju jednu svak se puti,
Predat joj se 'e trieba, ili
Sasma ludo poginuti.

Tiem stegnuta s tieh nesgoda'
U rieku se meće doli,
Štraplje uzgori plaha voda,
Kraj zamniva vas okoli.
Na vàrh ona iz dna skače,
I na izmienu ruke od lira
Sve što može bàrže i jače
Pruža, dilji i prostira.
Plove jakno laka riba,
I gdie s druge strane pazi,
Da se od rieke kraj prigiba,
Sliedi, i na dvor hàrlo izlazi.
Kraljević se slavni čudi
Nedobitno pazeć smînje,
I slobodu mnogu sudi
Od hrabrene Mogorkinje.
Tiem sried skupa svieh junaka'
Spàrva 'e riečim hvali i slavi,
Za podoban dar joj paka
Uhitjene drúge odpravi.
Bojne konje, svietla oklopja,
I ostalo sve što otè:
Štite, striele, lúke, kopja
Šlje joj na čas nje liepote,
Veleć: »Da znaš, mač, sried moje
Ki desnice vidiè sjati,
Jur se opasà za gospoje
Slobodivat, ne hitati;
Zašto zasve da turački
Strah je i rasap naša sila,
Kraljević je svud poljački
Štit i obrana liepieh víla'.«
Nu kô bojna dîkla uza se
Opet mile druge vidi,
S tolikoga dara sva se
Panji, gubi, smeta i stidi.

U' pameti misleć hodi,
Kô bi mogla zahvaliti;
Nu načina nenahodi,
Tiem ovako stà vapiti:
»Kraljeviću glasa mnoga,
Dobita sam ja dobita,
Ne od oružja, nu od tvoga
Blagodarstva plemenita.«
Kô ovo reče, diže s vrata
Liep ogàrljaj hitro sglobjen,
Vas biserom vàrhu zlata
I kamenjem draziem pobjen.
Slovima se on obtieče,
U kieh pismo štie se od sgara:
»Svak odstupaj na daleče,
Mogorskoga kći sam cara.«
Za uzdarje poslà ovo
Vladislavu hrabrenomu,
Veleć, da ime svud njegovo
U sàrcu će nosit svomu,
I da u napried nigda veće,
Za harna se ukazati,
Proć kàrstjanim ona neće
S drúgam' svojim' vojevati.
Pak oružja na se stavi,
I na vrana konja skoči,
Tere s družbom put upravi
K carstvu otčinu put iztoči.
Nu k iztočniem stranam svieta
Čiem bojnica liepa jaše,
Càrni 'e hadum eto srieta,
Kizlar-aga koga slaše.
Spàrva joj se on poklanja,
Kako običaj turska prosi,
Pak u kratko bez kàrzmanja
Kaže glase, ké joj nosi.

Veli: »Od slavna cara Osmana
U iztok, gdie sad s vojskom ide,
O kraljice ti si zvana,
I ove drúge, ké te slide.«
Sokolica na glas ovi,
Ki s veseljem sliša mlada,
Konja obratja na put novi,
Puti se uprav Carigrada.
Sried stravljena sàrca svoga
Čas nemože mira imati,
Da joj cara ljubljenoga
Prie se željnoj nagledati,
Koga ni dug put, ni vrieme,
Ni ina ijedna stvar na svieti
Ni'e s prigodam' razlicieme
Mogla izet joj iz pameti.

Pievanje deseto.

Sadàržaj: Vladislav oslobodivši od Sokolice zaplienjene gospodje, siedè s njimi i sa svojim družtvom kraj rieke na gosbu, kad eto dodje mu glas od otca, neka se prie noći vrati u grad, jer se carski poklisar u Varšavi čeka. U grad hodeć pieva mu putem nieki gospodičić piesmu o posliednjem turskom ratu. Carski poklisar biaše se mnogo zadàržò na putu; došavši bo do Kamenice uzbojà se dalje od guse, nego pošlje ulaka kralju, moleći ga za sigurnost. Kralj mu dade stražu od Kozakah, i tako dodje do Varšave, i ondie na briegu razapne šator. Sutradan ulazi u Varšavu, i nosi bogate darove. Dolazi u dvor kraljevski; tamo vidi dva reda kipovah od starih kraljah poljskih, i podje pred vieće. Tri su viećnice: Sborovski biaše odredjen, da u sriednjoj poklisara zabavi, dok se odluči, što će mu se odgovorit.

Zatravljena Sokolica
Da prie vidi cara mlada,
S drúgam' leti jakno ptica
Put bieloga Carigrada,
A Poljaci svi veseli,
I gospodje slobodjene
Na obilne su gosbe sieli
Pokraj rieke sviem studene.
Na čás dana sriećna toli,
A u zdravlje kraljevića
Zdravice se u okoli
Napijahu od mladića'.

Još na slavu poljske krune,
Pod glas skladnieh začinakah,
Rujna vina čaše pune
Služahu se od junakah.
Prodje zdravica, i u zdravje
Své kraljevske vierenice
Napio slavni Vladislav je
S čašom zlatnom sried desnice.
Veseo ostatak danjih časah
Lovci ovako čiem trajahu,
Česti glasi iza glasah
Kraljeviću dolietahu.
Ulak, najprie koi dodje,
Naviestio mu ovo biše,
Od Turkinjah kô gospodje
Varšovske se zaplieniše.
Doniè drugi, kô 'e veseo
Kralj i s njime vas puk ini,
Da 'e Vladislav slavni oteo,
Kleta gusa što zaplinì.
Hàrlo tekuć prispiè treći,
S njim poruka nastà ova:
Da s gospodom čas neckneći
Gre kraljević put Varšova,
A to prie noći neka
U gradu se nadje unutra;
Jer poklisar carski čeka
U osviet se biela jutra.
Kô dobitnik od iztoči
Čù zapovied otca svoga,
Na bàrzoga konja skočì
Naglo sliedjen od svakoga.
Gospodičić mlad pred njime
Da od puta trud mu skrati,
Kliče glasom velicime
U ovi načìn popievati:

»Podiže se plaho diete,
Mlad car Osman s Carigrada
Na pogube, raspe i štete
Poljskieh poljah i livada',
Da čestitu krunu lešku
Sabljom smakne i potlači,
I pod tursku silu težku
Nje kraljestvo uharači;
Ali istine buduć glase
Kralj poljački veće čuo,
S neizmiernom vojskom da se
Car na njega podignuo,
Zapovidiè, sa svieh strana'
Da vojvode sve najveće,
I gospoda ina izbrana
U varšovsko dodju vieće,
Gdie buduć se razumile
Turske sprave strašne odviše,
S mnoziem' silam' mnoge sile
Susriesti se odlučiše.
Poletieše zapoviedi
Po prostranoj kraljevini,
Put Varšova da svak sliedi
Pod oružjem u bàrzini,
Da na vojsku svak se kupi,
Da se oprieti svi sjedine
Silnom' caru, prie neg stupi
Na podoljske pokrajine.
Sva se zemlja na glas ovi
Sbučà, sbuni i podižè,
Vàrve od svud vitezovi,
K Varšovu se svak približe.
Inostrane krune i knezi,
S kiem' Poljaci družtvo imaju,
S vojvodami i s vitezi
Na njih pomoć i oni ustaju.

Prosuše se stiezi svudi,
Trublje bojne glase daše,
Od razlicieh vojska ljudi'
Na ravnomu polju staše.
Sinu svomu kraljeviću
Kralj šibiku nad sviem' podà,
A ime Karlu Hodkieviću
Od vojvode svieh vojvoda'.
Sunčano se svietlo oko
Liepšieh vitez' nenagledà,
Svi jezdjahu u široko
Pod načinom skladna reda.
Zaletiè se iz sievera
Na iztočna ljuta zmaja,
I prostriè bàrza pera
Poljski oró put Dunaja.
Slavna kralja vojska izbrana
Pod krili mu staše tada,
Cviet junačkieh leškieh strana',
I Krakova ures grada.
On mazovskieh preko poljah
Dodje ruske na granice,
Pak uprieči put Podolja
Uprav tvàrde Kamenice.
Stàni se odtle na krajine,
Gdi od Niestera rieka teče,
Ter pogleda iz visine
Bistriem okom na daleče.
Ali onudie od Dunava
Pazeć sletiè siva ptica,
Gdie slavnoga Vladislava
Suncem sjahu vedra lica,
Veleći mu: Zapovieda',
Kud ću obratit bàrziem' krili,
Kud li kazat put naprieda
Nedobitnoj tvojòj sili?

Skokni konja po Kosovu,
Gdi ubi Miloš cara opaka,
A k bielomu Smederovu
Pošlji kitu tvieh junaka',
Duh da odahne, i počine
Ukopanieh pepeo kosti'
Gjurgja despota i Jerine,
Kieh zet Murat ožalosti.
Nu tvú vojsku nebrojenu
U dvie vojske prie razdîli,
Ter na polju otvorenu
S jednom se opri turskoj sili,
A s drugom je iznenadne
S strane obkruži i zateci,
Ter smetene i neskladne
Glave sveži, puke izsieci.
Sbodi konja, uzmi veće
U desnicu kopje vito,
Bog je s nami, od tvé srieće
Nevierstvo je predobito.
Ni'esu od množtva Turak' sade
Junaci se tví prepali,
Jer da nebo odsgar pade,
Na kopjih bi ga uzdàržali;
Nu su Turci izčeznuli,
Sieverne im zviezde priete,
Jer pogubu njih su čuli,
Kad na carstvo siedè diete.
Preko Càrna Mora doni
Osman sablju vàrh kàrstjana';
Preko Càrna Mora goni
Sad kàrstjanski mač Osmana.
Čû kraljević glas pun srieće,
I u bogdanske zemlje ravne
Pod orloviem stiegom veće
Čete uvede na boj spravne.

Suproć njemu car sàrditi
Od sto vojskah s vojskom dóje,
Kojoj nebi prebrojiti
Svi jezici mogli broje.
Na oružje se s obie strane
Dodje, i u buci vas sviet zamni,
Sdaždieše u ognju smàrtne rane,
Sve se smete, dan potamni.
Kon Niestera Niester veći
Turske kàrvi tu proteče,
I u nevierskom raspu i smeći
Jedva s glavom car uteče.
A sad carski dobitniče,
Kraljeviću naš hrabreni,
Gdie zapada, gdie iztiče,
Sliedit smo te pripravljeni.
Ne od hlapah, kí na jata
Zatierani na boj hode,
Nu 'e tvá vojska izabrata
Od vojvodah i gospode,
Kí svi vape: Pri Dunavu
Nestoj, nego prostri sada
Našu, tvoju, božju slavu,
Od iztoka do zapada.«
Tako junak popievaše;
Ali uz vedra kraljevića
Veće u Varšov družba jaše
Svietlieh mladic' i mladića'.
Svak se vidi od svud teći,
Na vratieh ga svak je srio
S gospodjam' se veseleći,
Kieh on bieše slobodio.
Po prozorih sa svieh strana'
Dievojčice liepe sjaju,
I od razlika cvietja izbrana
Dažde obilne prosipaju.

Hvale vas mu puk začina,
Star i mlad ga častit hàrli,
I kralj slavni slavna sina
Rado prima, milo gàrli.
A i poklisar cara silna,
Buduć prošo sve Podolje
I sva ruska miesta obilna,
Na mazovsko dodje polje.
On se u gradu Kamenici
Bieše uzdaržó vele danah,
Što kozački tud vojnici
Vàrtjahu se sa svieh stranah.
Od njih guse neizrečeni
Strah u sàrcu svom oćuti,
Zasve znaše, da otvoreni
Poklisarom svud su puti;
Još bo od onda paša prèda,
I u težkoj ostà smeći,
Odkad s kopjem na se ugleda
Krunoslavu bojnu teći.
Sumnji, i svedj mu sumnja čini
S uzroka se bojat tega,
Kako ona, da se i ini
Upoznali nebi u njega.
Tiem dokle se ulak vràti,
Koga u kralja posló biše,
Nehteć napried putovati,
Odocni se on saviše.
Nu kô primi, da vojvoda
Nad Kozacim podoljskima
Uzdanu mu stražu podà,
Ká ga u putu pratit ima,
I bez sumnje i bez straha
S družbom Kozak' vitezova'
Na ravnine tad dojahà
Ne daleče od Varšova.

Na brieg jedan šator meće,
Konja odsieda, na kom jaše,
A vàrh njega i noć veće
Càrni šator svoj steraše.
Tu počinù, dokli opeta
Na iztočna vrata biela
Jasniem stupom zora izšeta
Sva rumena, sva vesela.
Kralj poljački u toliko,
Nedobitni i čestiti,
Kupi u vieće své veliko
Cviet kraljestva plemeniti;
A to u vedroj slavi neka
Sried vojvodah i sried bana
Na prestolju on dočeka
Poklisara cara Osmana,
Ki s naredbom tad podpunom
Bieše u mnogoj poslan želji,
Da s poljačkom slavnom krunom
Mir utvàrdi i utemelji.
Ah! ovako s plahe ćudi
Nerazborniem smionstvom gine,
Nepriatelja tko nesudi
Za ono, što je do istine.
Eto usiljen car je oholi,
Poć u iztok spravan gdi je,
Da s darovim sad se moli,
Komu sabljom prieti prije.
Nesmije se ganut diete;
Još bo straši Prut ga rika,
Što nevidi spàrva uviete
Nedobitna dobitnika.
Bieše sunce konje ognjene
Po nebeskom polju udrilo
Sried iztoči razvedrene
Zlateć zorno rumenilo,

S iztočnieh se stranah kada
Eto paša carski upazi,
Gdi od Varšova biela grada
U varoše liepe ulazi.
Sried prostrane kraljevine,
Jakno sàrce poljskieh polja',
Stoi Mazovska mimo ine
Sve dàržave liepša i bolja.
Na Visli joj bistroj rici
Varšov grad je vàrh i glava,
U sadanja doba u dici
Dvor mu kraljev svietlos dava;
Tu bo kralji prebivaju,
I prestolja dàrže svoja,
I obćena se vieća staju
Ili od mira, ili od boja.
Pred Varšovom na livadi,
Ká je u svakom ravna' kraju,
Vitezovi vidiè mladi
Bojne konje gdie igraju.
Pri viteškoj toj zabavi
Man poklisar konja plaha
Iskà od igre da ustavi,
Dokli u gradska vrata ujahà.
Janjičarah sto naprieda
U šarkulah s perjem jaše,
Spaholjanah peset reda'
Tihiem jezdom sliediaše.
Opeta je broj konjika'
U odiećah plemenitieh,
Horugvah im množ razlika
Vàrhu kopjah trepti vitieh.
Dug red mladieh pak dietića'
S razliciem se darim kaže,
Kralja i slavna kraljevića
Otmanović kiem častjaše.

Tries konjah je u povodu
Arapskoga od plemena:
Ognji u gledu, vihri u hodu,
Vàrh morskieh bi tekli piena';
Suho im zlato sedla skovà,
Sakrafoče biser nizà,
Dragi 'e kami sried njihova
Čela vidiet sunce iz bliza.
Tries lukovah s tàrkačima
Nakitjenieh prebogato;
Zamieran je ures svima,
Sve 'e drag kami, biser, zlato.
Još tridesti bridkieh sablja',
Kiem izvàrsnos iztok dava,
A s nebesah suncu ugrablja
Zràke svietla sviem naprava.
I tridesti robinjica',
Zlato im čisto pram nadhodi,
Zora iz čela, a danica
Iz očih im bio dan vodi.
Pogleda su sve razbludna,
A obličja gospodična,
Liepota je njih prečudna
Božicama rajskiem slična.
Mladomu ih Vladislavu
Osman mladi car posila
Za razgovor i zabavu
Sried pokoja draga i mila.
Jaše paša najposlie,
Konj pod njime ponosit je,
Oko glave od svudie
Snieżani mu veo svít je.
Bieli risi càrnieh piega'
Zlatan kavad svud mu rese;
Do samoga pasa u njega
Šieda brada prostire se.

Na uzdi dàrži jednu ruku,
Pri parsieh drugu hrani,
Kažuć u njoj svemu puku
Carski u zlatu lis poslani.
Vojvodah mu ses je okolo,
Kiem' naredi kralj ga sriesti,
Odieveni svi su oholo,
Svietla obličja, stavne sviesti.
Njih su konji vidiet taci,
Da netiču tle, čiem jezde,
Pače rek' bi, hitri i laci
Pružit će se sad na zviezde.
S oviem redom, u ovoj slavi
Gospoda ga družeć ova,
Poklisar se carski upràvi
Kraljevskieh put dvorova'.
Kraljevski se bieli dvori
Dižu i vise put nebesa'
Ponosito k zviezdam gori
Na prostoru puni ùresa.
Na mramornieh stupieh, koji
Liep red kažu, svakolika
Naslonjena gradja stoji
Plemenita i velika.
U prostrana vrata lipa
Kô se ulazi, u dva reda
Udieljanieh broj se kipa'
Starieh leškieh kraljah gleda.
Tako im umiè hitrieh ljudi'
Viešta ruka slike utvorit,
Da tko ih pazi, živieh sudi,
I da sad će progovorit.
S bieliem gnjezdom orlovime
Leh se u jednoj ruci objavi,
Dàrži u drugoj grad, kom ime
Od našastja gnjezda stavì.

Dubrava mu je oko čela;
On bo iz dubrav' skupio je
U gradove i u sela
Puk, kom' ime podà svoje.
Krak se za njim pak udielja:
Dàrži u rukah grad i ovi
Kraka svoga graditelja,
Ki s imenom i sad slovi.
Primislav se s štitim pazi
I s kacigom dubskieh korah;
Oružjem bo tiem porazi
Ugre, i izagnà preko gorah.
Leh se drugi vidi opeta:
Stoi konj uzanj; on bo steče
Oblas, što u svá mlada lieta
Bàrziem' konjim tiek preteče.
Dàrži u rukah lúk i strile,
Kiem' obrani od cesarske
Velikoga Karla sile
Puke slovinske i ugarske.
Pjasto sliedi: ruka jaka
Pod jarmom se još proslavlja,
Volovom ga spàrva, a paka
Nepriateljim svojim stavlja.
Kip je za oviem, komu od kosi'
Vàrh plećih se vlas prostira,
Kàrs u rukah zlatan nosi,
A u nebo oči upira,
Miesislav je ime od slave,
Ké u svetoj vodi umiesi,
Kój on pàrvi vàrh od glave
Prignù, i kàrstom čelo uresi.
Boleslav je sin za njime
Na prestolju s krunom sgara,
Kú s imenom kraljevskime
Pàrvi on primì od cesara.

Kon njega se pismo izdube,
Ruske vojske kô potlači,
Pomorance i Kašube
Primi, a Pruse uharači.
U odieći kaludjera
Kažimir se pàrvi udielja:
Još križ dàrži, kiem zatiera
Kralj redovnik nepriatelja.
Boleslav se pod oklopjem
Krivousti gleda i broji,
On na konju s vitiem kopjem,
I s pereniem štitom stoji.
Vladislava otca svoga
Spried priliku dàrži od zlata,
Na štitu orla poljačkoga
S cesarskiem sried nokata'.
Stiezi, oklopja s mačiin, s štitim
Pod lovorniem vise viencem,
I sve što ote predobitim
Prusom, Ugrom, Čehom, Niemcem.
S bieliem orlom stieg dàržeći
Kažimiru 'e drugom slika;
Tiem bo plešuć glavu smeći,
Ime dobi od velika.
Lauš pak je: zagàrljena
Na štitu mu 'e Visla i Sava,
I dostojno narešena
Dviema krunam' jedna glava.
S druge strane pàrvi u redu
Kip se kaže plienim kitan,
Jagelon je po pogledu
Kralj i junak nedobitan.
Slava u vodi sdaždiè s nebi,
Da ga vlada vojujući,
Kad Vladislav ime sebi
Kàrsteć se uze, svo'e dà kući.

Na štitu mu 'e oklopljeni
Konjik, ki čiem konja teče,
Digo 'e u obie ruke ognjeni
Mač vàrh glave, da udre prieče.
Slavna otca sin hrabreni
Druži, silnom' triesku sličan:
Još mu iz lica siva ognjeni
Turski poraz, kiem je dičan.
Naličje uzanj stoi viteško,
Mlada kralja mož' sviedočit,
Svija i stresa kopje težko,
A konj pod njim sad će skočit.
»Vladislavu,« sgar se piše,
»Dobitniku slavnu carskom'
Tretju krunu zviezde svlše
Nad Poljačkom i Ugarskom.«
Sablje, luci, kopja, štiti,
I plien je od svud, ki mu ostavi
Beg u gorah predobiti,
I car Murat na Moravi.
Od mramora pak je bîla
Stup udieljan, pišu slova:
»Kralj dobitnik niemškieh sîla',
Rasap turskieh vitezova'.«
Na štitu mu 'e oró oholi,
Lis masline u kljunu ima;
»Kažimir sam,« štie se okoli,
»Viernim, smeća odmetnima.«
Od bronca opet stoi uzgori
Kralja Alberta slika ulita,
Okoli joj svud su odori
Tatarina predobita.
Druga uza nju sva se bieli,
Pram pod krunom sám se carni,
Zlatno pismo odsgar veli:
»Kralj Lesandro blagodarni.«

Tretja uz ovu izdielana
Sliedi uzmnožna i velika
S krunom, s kóm je sgar vienčana
S maslinome lovorika;
Veličinu kaže svoju,
Obraz svietli, pogled stavni,
S pismom: »U miru i u boju
Šišman pàrvi kralj preslavni.«
Duga 'e zemlja, slava 'e dilja,
Ká od imena raste svoga;
Razbì Tatara i Vasilja,
Silna kneza moskovskoga.
Šišman drugi stoi za njime,
Vedru sliku zlato odieva,
Od Augusta slavno ime
Ki ponovì, čiem kraljevà.
Oró konjiku oklopljenu
Na štitu mu družbu čini;
On bo u vieću sdruži obćenu
Litvu k poljskoj kraljevini.
Za ovom kralja i junaka
U ugarskoj je kip odieći;
S buzdohanom ruka jaka,
Rek' bi, stoi još prieteći.
Pismo se odsgar zlatno gleda:
»Stiepan Bator«: ovo 'e dosta;
Slava ostalo pripovieda
I glas, za njim koi ostà.
Od oružja sto 'e gomile,
Ké kralj vitez otè i donì,
Kad moskovske razbì sile,
I odmetne Pruse sklonì.
Prilika ova zaglavila
Bieše oba svietla reda,
Kô tiem veleć: Preko díla'
Mojih nije proć naprieda.

Mnozi kipi mnozieh kralja'
Medju oviem' jošte slide;
Ali ih kriju miesta dalja,
Slike im se spried nevide.
Krie ih miesto; nu zamani,
Ako im ime udieljano
U slavnieh se dielih hrani,
Svemu svietu tiem je znano.
Nu kô paša prebogata
Silna cara od iztoka
Na velika dodje vrata
Dvora svietla i visoka,
Eto izmedju skupna puka,
Ki od svud vàrvi i izlazi,
Tvàrdu stražu od hajduka'
Pod ognjeniem' puškam' pazi.
Viteškoga konja odsiede
Sa svom družbom, ter se veće
Proz razlika miesta uzvede
Pred veliko gori vieće.
Sried dvorovah, kiem' sve strane
Mnogi ures pokrio je,
I velike i prostrane
Tri viećnice redom stoje.
U najpàrvoj stat se vide
Sve mladići plemeniti,
Kí kraljevsku dvorbu slide
Za na svietle časti uziti.
U drugoj se kupe i staju
Plemići opet zrielieh líta',
Koji kralju na glas daju,
Tko uliezti k njemu pita.
Kralj u tretjoj, nada svima
Veličinu ká prostira,
Poklisare svietle prima,
I od vladanja vieće sbira.

Ali u vieću u toliko
Dočim, sviète svak prinese,
Ter se odluči svekoliko,
Što odgovorit paši će se:
Sborovski se knez odpravi
Obran medju mudriem sborom,
Poklisara da zabavi
Plemenitiem razgovorom,
Ki se oglasio bieše od davna,
I prosuo svud besiede,
Da od silna cara u slavna
Kralja zacieć mira grede.
Svietli ban se diže time,
Kóga slave svudi lete,
I u viećnici sriednjoj s njime
U način se dvoran sriete.

Pievanje jedanaesto.

Sadàržaj: Viećnica sriednja u palači kraljevskoj u Varšavi čudne je liepote. Zidi su obstàrti svilom, na kojoj je vas prošasti boj tako preizvàrstno i živo izvezen, da je svakoga viteza poznati. Turčin se čudi tolikoj umietnosti, pozna svakoga od svojih Turakah, i želi znati takodjer imena poljačkih vitezovah. Tu mu kaže Sborovski redom junake, koji su se bolje podnesli; ali spazivši paša i svoju sliku medju onimi, što su biežali; nehtiè više od srama gledati. U to bude pozvan pred kralja, gdie s velikom riečitosti mir ište i dobie, pak bogato nadaren uputi se u Carigrad.

Viećnica je sriednja u sebi
Te naprave, te lieposti,
Da tko je u njoj, viek se nebi
Nagledao od milosti.
Bogato je narešena,
Pokriva je sa svieh strana'
Svila zlatom izpunjena,
Na razlike slike tkana;
Tu bo iznova slavna sgoda
Dobiti se lanjske složi,
Koja Turcim prikor podà,
A Poljacim čáš uzmnožì.

Izvàrsnosti svak se čudi:
Nebo je odsgar, zemlja okolo,
Stiezi, trublje, konji, ljudi,
Silna oružja, bienje oholo.
Car se gleda, plaho diete,
Gdie se digó s Carigrada
Na pogube, raspe i štete
Poljskieh poljah i livada'
S njim se pazi oružana
Množ nesgledna na sve kraje;
Gubi inie polje i strana,
Što oko vidi, sve vojska je.
Ali opeta glasoviti
Poljački se kralj objavlja,
Za kraljestvo obraniti
Gdie prot caru vojsku spravlja.
Svud se paze bàrzi ulaci
Hàrlo obtiecat svaku stranu,
Da u red skaču svi junaci
Krune obćene na obranu.
Letiet gledaš zapovìedi
Po prostranoj kraljevini,
Put Varšova da svak sliedi
Pod oružjem u bàrzini.
Vidiš on čas na glas ovi,
Gdie se zemlja sva podiže,
Gdi od svud vàrve vitezovi,
Gdie se oružjem sve užiže;
Gdi inostrane krune i knezi,
S kiem' Poljaci družtvo imaju,
S vojvodami i vitezi
Na njih pomoć i oni ustaju,
Gdie se mnoga vojska sbira
Vàrhu polja sviem široka,
I gdie se orlov stieg prostira
Proć miesecu od iztoka.

Nu poklisar sve ostavi,
I uzè pazit k onoj strani,
Gdie s oružjem stoje u spravi
Turci se udrit i Kàrstjani.
Velike se vojske dvije
Vàrhu ravna kažu polja
Kraj prostrane Bogdanije
I granicah od Podolja.
I tako su po načinu
Izatkane séj dàržave,
Da tko ih gleda, za istinu
Scieni, da su zbiljne i prave,
O krajih polja od rati
Prut i Niester gledat slîdiš,
I akoć oku vierovati,
Romon čuješ, tiek im vidiš.
S jedne strane tu pazi se,
I bez svàrhe i bez miere
Turska strašna vojska gdi se
Jakno miesec na lúk stere.
S druge vojska od Poljakah
Sviem se kaže liepa kita'
Od hrabrenieh od junakah
Po izboru skladno svíta.
I toliko slične slike
Tkalac hitri svemu podà,
Da ne samo svak prilike
Pozna od vitez' i od vojvoda',
Nu se u svemu ti biliezi
Od istine još gledaju,
Da bi rekó: Trepte stiezi,
Buče ljudstva, konji igraju.
Pače se oko dotle vara,
I poznanja svačia gube,
Da gdie bubanj svaki udara,
Čuješ, i gdie trublje trube.

Izvàrsnostim sieh naprava
Vas zapanjen paša ostaje:
U istinu se upoznava,
I mni, u vojsci opet da je.
Snebiva se, da toliko
Ruke umàrle hitro vezu;
Tiem je ovako on pokliko
Sborovskomu svietlu knezu:
»Tko bi, slavni vojevoda,
Toli umietan medju vami,
Da besiedu i duh podà
Oviem martviem prilikami?
Oružja ova tko osnovà
I lanjskoga boja sile?
Ah! jesu li čuda ova
Ljudske ruke učinile?
Eto pazeć vojsku našu,
Ké je mnoga veličina,
Svakoga u njoj poznam pašu
I Turčina po Turčina.
Još kad bi nii moglo biti
Poznat i one sriećne puke,
Kiem je caru odoliti
Od junačke išlo ruke;
Ter bih čuo od svieh ime,
Kô svieh vidieh vojevati,
Nebih mogó u séj vrime
Draže stvari ja slišati.
Na ovo dvorno uprašanje
Od careva poklisara
Knez, ki dielim svud slavan je,
U ovi način odgovara:
»Dobrovoljno tvoj milosti
Ja ću kazat, paša izbrani,
Narode one, s kieh krieposti
Kraljestvo se naše obrani;

Nu vitezi tko su koji,
Razabrat je trudno imena,
Gdie sva u skupu vojska stoji
Taborima obgradjena;
Tiem pogledaj, gdi iz taborah
Van izišla sva se odkriva,
Otvorenieh vàrh prostorah
Čekat čara suprotiva.
Taj čas carski paša obratì
Tihi pogled stavna obraza
Poljsku vojsku razgledati,
Gdie mu slavni knez ukazà.
Sunčano se svietlo oko
Liepšieh vitez' nenagledà,
Svi na čete u široko
Sliede u način bojna reda.
Nu poklisar čudom novim
Snebiva se pazeć paka
Pred ovacim vitezovim
Za vojvodu pustinjaka.
Zagunjastio i zarastó
Ovi u kosah vas se vidi,
Postarano lice i tmasto
Kaže od kože suhor blìdi.
Obie mu su noge bose,
Dàrži u rukah križ razpeti,
A konopom opasó se
Po oštrom ruhu od kostreti.
Oči s njega čas nesmeće
Zapanjeni Ali-paša,
I nemože sàrcu veće
Odolieti, da neupraša.
Sborovskomu veli time:
»Tko je oni, gospodine,
Ki ide pàrvi preda svime,
A porušen nad sve ine?

U čovieku poharanu
I satrenu onoliko
Kú ste ufat mogli obranu,
Gdie na bienje se ide priko?«
Posmiehnù se tiem riečima
Knez, i ovako odgovori:
»Neboji se, tko pravu ima
Vieru u Bogu višnjem gori.
Od koliena plemenita
Gospodičić jedan je ono,
Ki pogàrdì slavu od svîta,
A obrà bitje sviem priklono.
Blaž na ime on se zove,
I od iztoka do zapada
Od svetinje glas njegove
Po narodieh leti sada;
Na svak čas bo kroz veliko
Dielovanje od čudesah
Kaže svietu, on koliko
Drag je kralju od nebesah.
Po pustinjah nag dočime
Isukàrsta naga slidi,
Medju carom i našime
Kraljem sgode sve previdi.
Tiem noseći križ u ruci
S kraljevićem na boj dóje,
I gdi oružjem ini puci,
On molitvom vojevó je.
Nu besieda moja ova
Sašma duga da neizlazi,
Od poljačkieh vitezova'
Sliša' imena, slike pazi.
Gleda' onoga, ki sried štita
U verigah dàrži lava,
A od zeleha perja svíta
Na glavi mu stoi dubrava;

I odieća mu sva 'e zelena,
Kóm oklopje sgar pokriva;
I konj zelen oka ognjena,
Rek' bi, pod njim munja 'e živa;
Radovilski knez ono je,
Vodi tri čete iz daleče
Iz najdaljih daržav', koje
Val Niemškoga Mora obtieče.
Oni, oklopja kí oblače,
Za vojvodom ter najprie
Nose kopja, pašu mače,
Konjici su od Prusie.
Pazi opeta družbu ognjenu,
Ká za njima gre smiono,
S puškam' duziem' na ramenu,
Pomoranci sve su ono.
Nakon njih su tvàrde čete
Livonskieh iz prostorah,
S puškam' i one, rek' bi, lete
Jak ognjeni tries vàrh gorah.
Ali gledaj, pak vojnici
Litvanskoga knežtva sliede,
Svi na konjih kopjanici
Pod oružjem bieliem siede.
Glavu imaju Pac-Stiepana
Velikoga kanceljera,
Jaše junak konja vrana;
Vran štit, i vrana ima pera.
Vojvodu opet pazi onoga,
Ki igra konja sviem velika,
Staroste je poljačkoga
Sienievića ono slika:
Modriem perjem vitez mili
Vedro 'e čelo nakitio,
A u pozlatnoj modroj svili
Na ugarsku vas se odio.

Za njime se dio s kopjem,
Dio s lúkom vitez' sdruža:
Radogostje pod oklopjem
I Smolensko njih oružà.
Vojničarah vidiet još je,
Kiem su oružja ista i snaga,
Podliesje ih i Pološje
Iz bližnjieh šlju rusaga':
Gled' onoga, ki u desnici
Vitiem kopjem rek' bi trese,
A na zlatnoj mu ugarštici
Žuto perje prostire se;
Zlatne mu su i odieće,
Zlatne konju sve naprave,
Ki se pod njim u skok meće
S perjem žutiem vàrhu glave;
Vojvoda ono slavna imena
Zamojski je ban hrabreni,
Ki Tatara razbì ognjena,
I u plienu mu plien zaplienì:
On za sobom tri razlike
Vitezovah vàrste vodi;
Gledaj, ké su njih prilike,
S kiem li òružjem svaka hodi.
Zamosci su ono vàrli,
Kiem vàrh glave lete krila,
I konji im su s kriliem hàrli,
A oružje lúk i strîla.
Vučiem' kožam' su oda svudi
Sebe i konje sve prikrili,
Ter od konjah i od ljudi'
Vukovi se učinili.
Za bojnicim plasim ovim
Volinski se ono staju,
Bridke vučce pod lukovim
I kopjače svi imaju.

A u košuljah kiovski pûci
Od gvozdene pak su žice,
Hàrbe i štite nose u ruci,
A na pásu siekirice.
Nut onoga, kóm kaciga
Snieżaniem se perjem kiti,
A i konj pod njim bielji od snîga
Rek bi, sad će poletiti.«
»A Mikleuš ono li je
Ban Senjanski?« priuze paša,
»Ja ga poznam, on najprije
Na oružja udrì naša,
I ovdie s konja snieżanoga
Ognjen junak páli očima,
Jer ta je sila u njem mnoga,
Da mu i od slike strah se ima.«
Odgovori knez hrabreni:
»Ono je, ono, štit mu pazi,
Na komu je plam ognjeni,
Gdi iz snieżane gore izlazi.
Pod klobucim kamiljevcim
Kraičnici za njim jašu,
Bielorusi s Podoljevcim
Puške nose, sablje pašu.
Ali u nebu razvedrenu
Prie bi sbroio sitne zviezde,
Neg vojvode po imenu,
Kí za oviem' opet jezde;
Jer nije u poljskoj zemlji toga
Miesta mala ni velika,
Ké vojvodu neima svoga
I osobna plemenika.
I svi, 'er hoće to zakoni,
Od kraljestva za obranu
Kad vojuje kralj, i oni
Triebi 'e na boj da ustanu.

Tiem' četami, koje slìde,
Svietlje slike tkalac podà;
Svi bo u njih, kí se vide,
Plemići su i gospoda.
U bogatoj ono odieći
Mazovska se četa resi,
Ćorde o pasu, a niz pleći
Vise ognjeni samokresi.
Kalpake im rese risi,
Modre odieće srebro okoli,
A niz lievo rame vìsi
Ris pod lievu ruku doli.
Opet leškieh vitezova'
Mlados liepiem jezdi jezdom
Iz miesta, u kom s gnjezda orlova
Leh grad pàrvi zazvà Gnjezdom.
S njima upored od Poljaka'
Gledaj drugu družbu mladu,
Odkli stari Krak od Kraka
Podà ime svomu gradu.
U povodu tri jedeka'
Svaki uza se vitez dàrži,
A konj pod njim željan tieka,
Rek' bi, skače, puha i hàrži.
Za ugaršticam' zarudjenim'
Trepti perje šarovito,
Visi kaplan pod ramenim,
Stoi u ruci kopje vito.
Ćorda o bedri, štit o pleću,
Dva na sedlu samopala,
Sgar oklopje, a za odieću
Dostegnice svione od zdala.«
»Dosta, svietli gospodine,
Ké se čudo meni odkriva!«
Kliče paša, »do istine
Kraljevića vidim živa;

Sried gospode po izboru
On na konju jezdi bielu,
Dobit nosi u pozoru,
Srieću u ruci, slavu u čelu.«
Knez priuze: »Ono 'e slika,
Kój se u suncu ime udielja,
Iztočnoga dobitnika,
Sievernoga braniţelja.
Ah! pogledaj, u prilici
Ká mu uzmožnos sja velika!
Mač na pásu, a u desnici
Od gospodstva stoi šibika.
Oklopja se zlatna od sgora
Pod grimizniem plaštom rese,
Sunčaniem ih zrakom zora,
Tako sjaju, svieh naveze.
Štitnika mu dva su okolo:
Nosi jedan bat zlatjeni,
Drugi, trepteć perje oholo,
Kacigu i štit s njom pereni.
Dvanaes konjah, dvanaes vila'
Bojnom se igrom pred njim diče,
Ptica, munja, vihar, strila
Bàrzine im nepretiče.
Starca onoga uzanj gleda'
Zagašenoj u haljini;
Stavan obraz, brada sieda,
Poštovana sviem ga čini:
Ono Karlo Hodkievič 'e
Vojevoda slavni od Vilne,
Komu podà kralj i vîće
Nad svom vojskom časti obilne.
Ah! njegova slika u tkanju
Stekla izvàrsnos toliku je,
Da bi rekó pazeć na nju:
I sad misli i svietuje.

Pazi uz njega zatočnicu,
Ká pretieče dielim slavu,
Korevskoga vierenicu,
Nedobitnu Krunoslavu.
Nje konj zlatni sliku prima
Od sunčanieh konjah s nebi,
Pokli vele svietlje ima
Sunce od sunca on na sebi.«
»Dobro poznam,« paša veli
»Ja bojnicu slavnu svuda;
Oči su je mé vidieli
Veće putah ne bez čuda.
Nu ono li, svietli kneže,
Milosti je vaše slika,
Ká na ljubav svú priteže
Sàrca oholieh protivnika'?
Perje rumeno i rumena
Vàrhu oružja sgar naprava,
I zrak lica razvedrena
Svakomu se poznat dava.«
»Slika 'e ona od jednoga,«
Knez s posmiehom miliem veli,
»Priatelja draga tvoga,
Ki te služit u svem želi.«
»Da oni ostali tko su veće,«
Priuze paša, »kí uz vás hode?«
Odgovara knez: »Najveće
Od kraljestva vojevode.
Čeljad sviesna i krieposna,
U slobodi ká boravi,
Druge uzde ter nepozna,
Neg kú sama sebi stavi.
Gledaj, kô se svi ponose
Odieveni prebogato,
Ter vàrh svile pošven nose
Dragi kami, biser, zlato;

Bieliem perjem glavu kite,
Pod-kavadim noże dàrže,
Pašu sablje plemenite,
Jašu konje vietra bàrže,
Ali uprav sad k onomu
Ti vitezu oči svàrni,
Ki stoi s kopjem i u bielomu
Oružju se vas srebàrní;
Srebàrna mu i perja su
Na kacigi, ká mu vise,
Srebàrn mu je mač na pásu,
I konj pod njim srebàrní se.
Altanskoga kneza obličje
Ondi 'e ono izatkano;
Gdie zapada, gdie iztiče,
Njegovo ime svud je znano.
U zastavi od junačke
Vojske on jaše najposlije,
Niemške zemlje i franačke
Za njim izbor hrabreni je;
Nu opet vojska od Kozaka'
Pazi, gdie se na se kupi,
Kój se opriet níje jaka
Ičia sila, gdiegod stupi.
Peset tisuć' njih je u broju,
Svi su izbrani vitezovi,
Nepriateljski strah u boju,
Vihri, gromovi i trieskovi.
Gled', oružan vas ognjeno
Gdie Sajdački gre pred njíma,
Càrvenu odiećU i càrveno
Za ugàršticom perje ima.«
Jur knez dospie, čiem na kraju
Od viećnice s jedne strane
Veće i čete dospievaju
S liepiem redom izatkane.

Nu opet paša uze iz nova
Stranu drugu razgledati,
Na kój tkalac hitri osnovà,
Vojska s vojskom gdie se rati.
Jakno zlatna dva oblaka,
U ká upira sunce od lita,
Sjaju puni zlatnieh zraka',
Zviezda' 'e liepos s njih dobita.
Ako s bukom u ké dobá
Zavie siever ledeni se,
U trieskovieh, u gràdu oba
Càrni ostanu, stámne svi se:
Tako i obie vojske toli,
Ké su uresne odprie bile,
Liepi su ures u oholi
Strašni pogled obratile.
U strašivoj sve je slici,
Sve se stira, sve se krati,
Padaju konji i konjici
Živi, màrtvi i duhati.
Triesi umàrli sve užižu,
Sve obujmiva magla càrna,
Oblaci se strielah dižu,
Gràd ognjenieh pada zàrna'.
Svud oružja sjaju vàrla,
Puške, kopja, sablje, mači,
Sgadjau pàrsa, kolju gàrla,
Sieku glave, sve se tlači.
Usried boja nesmiljena
Kraljević se gleda pàrvi,
Gdi u slici triesa ognjena
U potopu sja od kàrvi.
U okoliš se vàrti i vije,
Put prostraní sried tieskote,
Vitiem kopjem sàrca bije,
Bridkiem mačem žnje živote.

Svačia sablja nanj se sdruža;
On svieh srieta, svieh zatieče:
Konje, ljude, stiege, oružja
Kàrši, lomi, hàrve, sieče.
Bez pokoja, bez umora
Siemo tamo teć se vidi:
Màrtacah je pod njim gora,
Svud bieguće Turke slìdi.
Al' se i Osman car opeta
Pazi, gdie sve na boj tiera,
Pobiegućstvo njega smeta
I neposluh i neviera.
Napried slike, koje stahu,
Sram gledati paši neda;
Jer medju oniem', ki bieżahu,
I priliku svoju ugleda.
Nu u to dodje i glas veće
Sborovskomu svietlu knezu,
Da poklisar i on u vieće
Pred slavnoga kralja uliezu.
Na prestolju kralj uresnu
Vàrhu zlatnieh sagah sieva,
Biskupi mu svi ob desnu,
A vojvode siede s lieva.
Ali od njih svieh više
Polag otca slavna svoga
Sio kraljević slavni biše
Na stó od zlata kovanoga.
Za veliko čudo u sebi
Pismo staro nam donese,
Što niekada dva na nebi
Sunca ujedno vidješe se;
Nu poljskoga posried vića
Eto i naša paze doba
Kralja i mlada kraljevića,
A od svieta su sunca oba.

Tiem poklisar kô približa
Pred prestolje kraljevsko se,
Poklanja se i poniža,
Jak zakoni turski prose.
Veličanstvo vedra obraza
Kralj nanj svàrće, čiem ga prima,
I rukom mu miesto ukazà,
Vàrhu koga siesti ima.
Siede paša; nu opet ustà,
I, kô carski s pàrva donì
Lis na glavu pak na usta,
Kralju priniè ga i poklonì.
Kralj velikom' kanceljeru
Predava ga, ki štie u njemu,
Poklisaru da kralj vieru,
Štogod reče, podá u svemu.
Ki ovo čuvši, oči gori
Diže k slavnoj leškoj kruni,
I ovako progovori,
Da željenje carsko izpuni:
»O dostojni vàrh svieh kralja'
Kralju! da ti 'e srieća u ruci,
I da ti ova miesta i dalja
Klanjaju se i svi puci.
Blagodari svakčas Boga;
Jer pod suncem krune nïje,
Kú čés gleda toli mnoga,
Da viek take nebi prije.
Eto tebi samomu je
Odlučena slava ova,
Da car silni, ki stoluje
Vàrh prestolja Otmanova,
Svemogući car od cara',
Ki navieštat obći boje,
Za mir pitat poklisara
Ovi pàrvi put posló je.

Čudno čudo, što se vieku
Do današnji dan nesgodi!
Car, pred noge koga teku
Za mir iskat svi narodi,
Veličanstvo své potište,
Spasà sablju, kóm sviet vlada,
I priateljstvo i mir ište
Od tvé krune same sada.
On sried boja odkad prika
Tvieh junakah kriepos gleda,
Za moguća i velika
I scieni te i spovieda.
Tiem obćene žaleć štete,
Prie neg ste se hudje sméli,
Opet družtvo i uviete
Ponoviti stare želi.
A i kletva hoće težka,
A i tako sudjeno je,
Da turačka kruna i leška
U viečnomu miru stoje.
I tko od starieh našieh hajà,
Ikad ovo da prestupi,
Po šteti se zaman kajà,
Na svoj pienez rasap kúpi.
Tomu bi mi sviedok bile
Kosti od vojskah svakom stranom,
Ké su se ovdie jur sledile
Pod vezirom Balabanom;
Sviedok bi mi tomu bio
I Suliman car ognjeni,
Koga 'e silom silu odbio
S poljskieh krajah mraz ledeni.
Nu u govoru veće momu
Kud zahodim bez izhoda?
Najbolji je sviedok tomu
Od lanjskoga boja sgoda,

Silnom caru lasno 'e bilo
Sve predobit puke ine,
I podložit pod své krilo
Nebrojene kraljevine;
Nu i silni car, u boju
Ki dio veći svieta skupi,
Silu uzpregnù vazda svoju,
Kad na vaše kraje stupi.
Tako i Nilo rieka onamo
Sedam ustah gdie otvora,
Ter na jedno more samo
Lieva iz sebe sedam móra',
Ako silni vietar kada
Zadme, i pomoć valim podá,
Plahi obraća tiek nazada,
Svoja ista ga topi voda.
Vi ne mirim, kô ostali,
Kí se od jače sile straše,
Nu kraljestvo obzidali
Pàrsima ste vašiem vaše.
Vi rodjeni na vladanja,
Vi Poljaci glasoviti,
Ni u stara ni u sadanja
Doba od tudjín viek dobíti.
Vi lanjskoga s vojskom lieta
Na polju ste cara srieli,
I ostatak vàs od svieta
Iz njegovieh rukah oteli:
Pače mučat triebi nije;
Vojske vaše dobít jedna
Nebrojene dobíti je
Dignut caru bila vriedna.
Jer što neuzè car ostala
Sva kraljestva od kàrstjana',
Vaša 'e slava, vaša 'e hvala,
Vi ste bili njih obrana.

Zato, o kruno sviem čestita,
I vi svietla gospodo ina,
Priateljstvo i mir pita
U vas carska veličina.
I ja scienit vieku neću,
Da prigàrlit najmilije
Vi nećete ovu srieću,
Ká vam sama na stan plije.
Sva je mudros, za vriemena
Prigodu umiet uhititi,
I obrat ono, što obćena
Dobra uzrok može biti.
Dà nu uzmite sa mnom sami
Vi razbirat s mudrom svìsti;
Ali mir je sada vami,
Ali od veće boj koristi?
U junacieh, da boj slide,
Naravna je vazda želja,
A najliše kad se vide
Sriećnii od njih nepriatelja'.
Ali srieća dugo vrime
Na 'ednom miestu viek nestane,
Nekriepka se kaže svime,
S kiem zamàrkne, neosvane.
Ona ista, bila ká je
Vama s carom lanjsko lito,
Caru opeta s vami ostaje;
Ni'e nje stanje temeljito.
Ni da ikomu misó ova,
Scienju, u pamet može upasti,
Vele veću vojsku iz nova
Da car skupit neima vlasti.
Caru junake odhranjene
Radja od svieta svaka strana,
Vojske mu od svud nebrojene
Dažde i množtva oružana.

Tiem kad još bi veće puta'
Jakno i lani izgubio,
Bil' mu nebi vlas razsuta,
Svakako bi s vojskom bio.
Nu ti, o kralju, kad po srieći
Izgubio bi tvé junake,
Odkud bi ufó igda steći
Vitezove druge take?
Jedà u miesto od plemića'
Hlape na boj skupio bi,
I slavnoga kraljevića
Za vojvodu robju dó bi?
Ali misli tvé su ine:
Tad bi iz svake dozvó strane
Inostrance i tudjine,
Tvé kraljestvo da oni brane.
Dvie krune su, u ké uzdati
Ti se možeš do nevolje,
I koje ti pomoć dati
Od svieh kàrstjan' mogu bolje:
Niemački je cesar jedno,
Drugo španjski kralj mogući,
Ali cesar još neredno
Ima bienje na svój kući;
Jer s českoga zasve Praga
Da je izagnó odmetnike,
Još ih tiera, još podlaga,
I s njimi ima boje prike.
A kralj španjski, ako u njega
Ti se ufaš, daleko je;
Medju vami preko svega
Svieta strašna móra stoje.
Ali i Španjska i Franačka
Da ti u pomoć bude doći,
Jedà kruna tvá poljačka
Sahranit se tiem će moći?

Jedà bojne Poljake će
Tudje vojske sačuvati,
Kad se izgube oni veće
U kàrvavoj spàrva rati?
Da li tudji vitezovi
Hoć kraljestvo tvé da bljudu,
Kad izgubit s njim njegovi
I svoj isti život budu?
Znaj, o kralju, gdie se jednòm
Turski mniesec igda unese,
Ni'ednom sgodom, silom ni'ednom
Iznio odtole vieku ni'e se.
A i rieč je: Gdie kopito
Konj turački jèdnom stavi,
Da to miesto viekovito
Neporaste veće u travi.
Ali hoću, da 'e ta srića
Po milosti, danoj sgara
Tvoga slavna kraljevića,
Da bi dobio opet cara;
Nu još i to kad bi bilo,
Kú bi od toga koris stekó?
Jedà bi se prodiljilo
Tvé kraljestvo na daleko?
Ne, ne; nu bi sama ostala,
Jakno lani, i opeta
Tebi jedna tašta hvala
Od pobienieh turskieh četa',
Razmi samo jedno ime
Od pogibne sviem dobíti
Ti u ijedno nebi vrime
Drugo mogó steć na sviti.
Pače i ta bi dobít ista,
Bila rasap ovieh strana'
U došastju sried tvieh mista'
Od oružja inostrana.

Ah! da li ćeš za ime jedno
Ti od prazne tašte slave
Poharati nepravedno
Inostrancim tvé dàržave?
A i razumnu ni'e potriebe
Spomenjivat, što se sgodi,
Tko na pomoć jače od sebe
U kraljestva svoja uvodi.
Car na jednom carstva kraju
Kad s oružjem na boj skače,
Strane mu ine počivaju,
I obilne šlju harače;
Ali na boj suprotiva
Caru čiem tvá kruna ustaje,
Ká dàržava tvá počiva,
Ké li t' miesto harač daje?
Svak se u miru čestit zove,
Obilnos je, gdie mir stoji:
Mir kraljestva i gradove
Sdàrži, uzmnaža, vrieži i goji.
Oganj užeć lasno 'e svima;
Nu kad sve njim plàne veće,
Znat ni'e, goriet koliko ima,
Uduhnuti gdie li se će:
Tako lasno 'e boj početi;
Nu koliko dug će biti,
Na čem li će pak dospieti,
Ni'e moć toga previditi.
Ali, o kralju, mudar ti si,
I previdiš i vieruješ,
Da ti o dlaci kruna visi,
Sve što s carom uzvojuješ.
Nu ako te 'e boja želja,
Ter nemariš počivati,
Imaš hudjih nepriatelja',
Na nje oružja tvá obrati.

Otčinstvo ti 'e švedska kruna
S dviema druziem' sadružena,
Ká ti od dunda, zlobe puna,
Bi nepravo ugrabljena.
Od Gustava bratučeda
Što ti se ote, podj otimaj,
Svaki 'e razlog, tvoga neda',
A tudjega neuzimaj.
Na susiedstvu moskovskoga
Carstva ti je veličina,
Ká bi od tebe i od tvoga
Predobita slavna sina:
Pošlji istoga Vladislava
Opet s vojskom k tomu kraju
Na ostatak od dàržava',
Ké ti posluh još nedaju.
Pod imenom ti od cara
Da gospodiš sve do skora
S Hvalinskoga odisgara
Do Niemškoga doli Mora.
Zato, o kruno, kojoj sriću
Nad svieu' krunam' Višnji 'e podó,
I ti o slavni kraljeviću,
I vi ostala sva gospodo,
Ako unapried boj smioni
Od koristi ni'e ikomu,
Dà nu od raspa, najliše oni,
Ki se čini na svom domu;
I ako vam s druge strane
Visoke sę česti kite,
I velika dobra hrane,
Kad mir s carom učinite:
Mir, ki vam se šlje od cara,
I ki želi svak i žudi
Vàrh svieh častih, vàrh svieh dara',
Ugodno vam primit budi.«

Ovdie paša dobesiedi,
I na govor svoj naredan
Medju svietliem' banim sliedi
Lak i kratak žamor jedan.
Svaki od njih u obličju
Veseo se sviem razbira
S navieštenja, koje priču
Od prijazni carske i mira.
Pun kralj Šišman slave i dike
Veće putah oči obrati,
I u čelo sve viećnike
Oko sebe stà gledati.
Tiho stavnieћn' pak riečima
Odgovara poklisaru:
»Prijazan se od nas prima
I žudjeni mir šlje caru;
Naviešteno cieća toga
Od našega bit će tebi
Kanceljera velikoga,
Uvietovat sve što 'e triebi.«
Prestà slavni kralj ovdira,
A paši se u čas isti
Spàrva uvieti štiše od mira,
Pak za cara daše listi.
Prima ih rado i veselo
Paša, i miran sviem se odkriva,
I za veću čás na čelo
Postavlja ih i celiva.
Poklanja se pak, i cića
Ugodnieh jur oprava'
Kralja i slavna kraljevića
Slavi, i vieću hvale dava.
Ali 'e i paša opet bio
Hvaljen, častjen i darovan:
Šestoperac je on primio
Vas u suhu zlatu okovan;

I bogata i velika
Naprava mu 'e vidiet s dvori,
Ručica mu svakolika
U kamenju dragom gori.
Druge dare nebrojene
Caru od kralja još odnijè
Od bogatstva bez prociene,
Od liepote, kú izriet nije.
Dragi kami, zlato i ostalo
Što 'e tu, tko bi viek izpisó?
Bolje 'e múčat, neg riet malo,
To nadhodi svačiu misó.
Nu s oviemi darim tada
Ali-paša kô se odpravi,
S družbom uprav Carigrada
Najbàrže se na put stavi.

Pievanje dvanaesto.

Sadàržaj: Ali-paša dodje iz Varšave u Carigrad. Krunoslava trati silno blago, da nadje Korevskoga. Stražu nad njim imaše Rizvan-paša; u ovoga biahu dvie dievojke: kći mu Ljubica i sinovkinja Kalinka. Od ove posliednje razabere Krunoslava s velikim mitom, u kakvom se bitju nalazi Korevski. Podje na to Rizvan-paši, javi mu se kao brat Korevskoga, i ponudi mu, da će ga na zlatu izmierit, ako joj ga dade na odkupe. Rizvan joj obeća, da će gledat u cara, da ga oslobodi, a u toliko da su joj otvorena vrata od tamnice, ako hoće, da se s njime što razgovara. Krunoslava se prevari, pohodi tamničara, i ostà u sužanjstvu.

Da poklisar caru mladu
Mir donieti bude prije,
Iz Varšova k Carigradu
Putujući miran nije;
Nepotéžl, nu ga tiera
Želja oglasit, kako uroči
Družtvo sunca od sievera
I mieseca od iztoči.
Sada jedne, sada druge
Konje jaše na promienu,
Probijući strane i luge
Po ravnini, po kamenu.

Po najprečem putu upravlja,
I u Carigrad bàrzo ulazi,
I što nosi, svak se stavlja,
Tko mu na obraz veseo pazi.
Podizat se glas počina,
Raste govor, svak besiedi,
Da od Poljaka do Turčina
Mir žudjeni veće sliedi.
Svak uživa, tko ovo čuje,
Star i mlad se tiem veseli,
Vaskolik se puk raduje,
I s toga se čestit veli.
Ali rados veću i dražu,
I veselje bez prilike
U pogledieh svojieh kažu
Turske ljubi svekolike;
Jer ni'e veće čeznut njima,
Da ih nebi razdleliła
S gospodarim ljubljenima
Poljačkoga boja sila.
Nu u veselju općenomu
Sama odkriva jad sried lica,
I u životu čezne svomu
Korevskoga viereniča,
A to, 'er samo nedohode
Njoj u glasu mira općena
Mirni glasi od slobode
Gospodara nje ljubljena.
Nepočiva kratka časa,
Svud se tuče, vàrti i vije,
Ište i sluša; ali glasa
Ni priglasja čut joj nije.
Čuje sve ino, samo ovo
Neču'e, što čut svedjer hlepi,
Tiem skončanje svak čas novo
Njoj tre i hara ures liepi,

Kopni, uzdiše, stine, gori,
Ciči, plače, cvili, tuži
Jak gàrlica, ká u gori
S draziem se svoim razdruži,
Bez svakoga tere veće
Tako ufanja tužna ostaje;
Tolike joj rastu smeće,
Da za život malo haje.
Ona odkada najprie cića
Zaplienjene své ljubavi
Od mladjahna Ugričića
Mužku odiećU na se stavi,
Pače u turskom Carigradu
Odkad pod tom mirnom slikom
Nju bojnicu krije mladu
Ljubav vlasti svóm velikom,
Viek neštedi zlata i blaga,
I od prociene sve što skupi,
Vierenika mila i draga
Da iz težka robstva izkupi,
Prodà dàržave i gradove,
I gospodstva sva vlastita,
I darove na darove
Slà, i mita vàrhu mita.
Ali zasve nebrojena
Da bogatstva prosù i stratì,
Nadje se u svem prevarena,
I u ništa joj sve se obratì;
Predobit bo mlada vieku
Tiem ni'e mogla, ni mogaše
Nemilosno sàrce i prieku
Ćud vàrloga Rizvan-paše,
Ki svedj straže i zatvore
Na tamnici od nje draga
Većje, jačje, tvàrdje i gore
I uzmnaža i prilaga.

Imaše ovi Turčin hudi
Na dvorovieh svoga doma
Dvie diklice blage ćudi,
Drage u svem, liepe veoma.
Lica su u obie njih rumena,
Sunčane oči, kose od zlata:
Jedna mu je kći rodjena,
A nepuča druga od brata.
Jedna lieta su one i ove,
I diela, u kieh traju vrîme:
Ljubica se kći mu zove,
Kalinka mu 'e nepuči ime.
U dne, u noći, lieti i zimi
Svedj su ujedno drúge mile,
Tako su se medju njimi
Od malahna zaljubile.
Nije otajstva, stvari nije,
Ova onoj kú bi skrila;
Živu, kô da je obie dvije
Jedna majka porodila.
Ovieh liepieh dievojčica'
Bećir-hadum stražnik biše,
Pogrešpana stara lica
Sbabljen càrnac, gàrd saviše.
Nu za sve to usti bliede
Rumenilom jošte masti,
Màrči i lašti dlake siede,
I od obraza suhor tmasti.
Kami drag mu iz bisera
Na usnah visi i na ušiu';
Càrne pàrste od svudiera
Pàrsteni mu zlatni kriu.
Jasni ogàrljaj, ki mu iz nova
Vrat žilavi narešiva,
Od zlata se sulia skovà,
Vas kamenjem draziem siva.

Od Kalinke mlade stari
Hadum vidjen bì najprije,
Kà, da u smieh neudari,
Moćna odoliet sàrcu nije.
Neskladna bo neprilika
Mladici se liepoj čini,
Da gàrdoća onolika
Bit s napravah liepša scini.
Što je gàrdo po naravi,
Zaludu se resi i maže;
Jer gàrdoća u napravi
Tisuć krat se gàrdja kaže.
Ali po tom pogled liepi
Liepoj dikli obsjà zlato,
Slakomi se, i pohlepi
Oni čas joj sàrce na to.
Tiem sva dvorna u glas mio
Starom' càrncu kliče ovako:
»Kaž' mi, tko te 'e obdario
Napravami liepiem' tako?«
Càrnac on čas Krunoslavu
U Ugričića slici ukazà,
Veleć: »Oni svu napravu
Oko moga stavì obraza,
Oni mladac, ki od strane
Poklisara cesarskoga
Često donìe dare izbrane
Ovdie u paše dunda tvoga.«
Kako začù Kalinka ovo,
Pitat napried već nesliedi;
Željenje joj nastà novo
S Krunoslavom da besiedi.
Misli, ište i nahodi
Način, da joj to se sbude:
I u nje sàrcu ljubav plodi
S toga i druge još požude.

Za steć u dar zlata i blaga
Hlepi, smagne svedj do tada,
Sad s pogleda liepa i draga,
Sahne, gine, kopni mlada.
Ah! zaisto znó je vele
Taj, ki u stara doba stavi
Zlatan tàrkač, lúk i striele
Bogu ognjenom' od ljubavi;
Jer na svietu nije toga
Miesta otajna i skrovita,
Gdie iz luka ljuvenoga
Zlatna striela nedohita.
Ljubav ima zlatna pera,
Zlatan je i plam, kiem sve užiže,
Zlatniem' krilim ona tiera,
I bieguća sàrca stiže.
Zlatni puti, zlatna vrata,
Zlatni ključi nje su dvora,
Platnom ona veže od zlata
Sebi i druziem oči odsgora.
Tiem ni'e rieti čudo ni'edno,
Ako kroz svoj pogled mili
Zlato i ljubav sad ujedno
Kalinku su predobili.
Turkinjica, koja sudi
Za mladića Krunoslavu,
Snebiva se, panji i čudi
Kroz liepotu nje gizdavu.
Želi zlato, biser želi;
Nu još želi blago draže,
Zlato od kosih, biser bieli,
Sried nje ustih ki se kaže.
Za oviem čezne, gine, blidi,
I sried ognja gori živa;
Jer nepozna i nevidi,
Što laživo ruho skriva.

Hoće mlada da izusti,
Kako ona mre za njome;
Ali rieč joj mre sried usti',
I stvara se mramorkome.
Nu u pogledieh govor hrani,
Oči očima ter tomače,
Što jeziku sram zabrani,
A stravljena misó začę.
Stavlja joj se Krunoslava,
I žali je sa svom moći,
Da se u nju upoznava
Bez ufanja od pomoći.
Nu za sve to hitra dosti,
Da ona pomoć steče za se,
Kaže 'oj pogled pun milosti,
I ufanjem je taštiem pase,
Dievojčica srameżljiva
Videć ovo oči uzdiže;
Nu plam veći ognja živa
Iz drazieh je oči' užiže.
Tiem od żelje usiljena,
Pače od sile, kóm sva gori,
Spàrva uzdahnù, pak rumena
U ovi način usta otvori:
»Vaši li ono biehu dari,
Kiem' se hadum naš uresì?
Kad ono ima càrnac stari,
Da što meni donio jesi?
Smir' me mladu dievojčicu,
Daj mi zlata na ovi danak,
Il' što 'e draže u tvom licu,
Neg li umornu zorni sanak.«
Dospiè, i od srama zarumeni
Sva se u licu, i poniknu;
A na govor taj ljuveni
Krunoslava opet kliknù:

»Dievojčicam, o gospoje,
Kakva ti si liepa i draga,
Ovi sluga donio je
Liepše dare, veća blaga.
Zlato, koralj, biser bili
I kamenje bez prociene,
I sve što imam, u dar mili
Primi liepos tvá od mene.
A za uzdarje svega toga
Htiej, molim te, samo rieti,
Znaš li od sužnja Korevskoga
Štogodier mi spovidieti?«
Zanešena dikla mlada
Razvedri se i obeseli,
I u sebi čiem se nada
Višjoj srieći, tako veli:
»Prem, kô milos tvoja pita,
Ugričiću gospodine,
Od junaka glasovita
Podat ću ti glase istine:
Ja čuh vele, vidieh veće
Od viteza dielim slavna,
Srieće njegove i nesrieće
Napuno sam kazat spravna.
Dunda moga kad za roba
Silni Kozaci uhitiše,
Ki na kraini u to doba
Akjermanski paša biše,
S njim zaplieni i Ljubicu
Jedinu mu kćercu gusa,
Kój ružica zene u licu,
A sried ustih cavti rusa;
Nu Korevski, ki nad sviema
Bî vitezim vojevoda,
Kažući se blag obiema,
Razgovor im sladak podâ.

Dare uzmnožì vàrh darova'
I milosti na milosti,
Dragovà ih i milovà,
Gledà i cienì, častì i gostì.
Vratì ćaćku vitez blagi
Kćercu, a kćerci sva nje zlata,
Biser bieli, kamen dragi,
Sviona ruha i bogata;
Vratì naprave ove izbrane
Gospodičić blagodaran,
Da svietli ures neostane
Dievojčici liepoj sharan;
Požalì joj zlu nesgodu,
I bolìè se cieć nje zlédi,
I do bàrzo dà slobodu
Dundo i mojoj bratučedi.
Ali za mir nje liepote
Ni'e sloboda bila i blago,
Kada joj se duša ote,
Kad izgubì sàrce drago.
Mislit diela neprestaje
Od junaka sviem hrabrena,
I u slobodi robinja je
Blagodarstvom zaplienjena.
U pámeti svud ga vidi,
Krieposti mu svedj razbira,
Vene, čezne, gasne, blidi,
Sahne, gine i umira.
Nu da mlada dievojčica,
Nije čudo, ljubav ćuti,
Nerodì je medviedica,
Ni se u gorskoj gojì ljuti.
Za čudo se negovori,
Da iz kamena oganj skače,
A čudo će bit, da gori,
Tko 'e mladjahan ? ah jao brače!

Ali kad pak niknù smeća,
I bogdanski boj zavàrže,
Junaku se dobra srieća
Na nesrieći zloj provàrže.
Padè u robstvo, u nevolju,
Vitežki mu cvjet se ozlobì;
Družba ga izdà, a na polju
Neprijatelj nepredobì.
Slavni od tada junak, koi
Diela kazà svud vitežka,
Na dno tamne jame stoi
U okovieh gvoždja težka.
Moj je dundo od strahoća
Ponornieh tminah straža,
I sàrditos i vàrloća
Njegova se svedj uzmnaža.
Nemilostju on mislèći
Da se u carsku milos stavlja,
Meće obzir vas za pleći,
Što je dàržan, zaboravlja.
Na sramotu od razloga
Iz pameti ćud neharna
Uspomene goni od svoga
Dobročinca blagodarna.
Sried tamnice tiem smàrknute
Junak željan biela danka
Muke, trude, jade ljute,
Sva zla tàrpi bez prestanka;
Nu pašina kèerca ino
U stravljenoj duši ćuti:
Gine, dobro nje jedino
Da nebude poginuti.
Moja liepa bratučeda
Od milosti suze liva,
U sužanjstvu dočiem gleda
Gospodara milostiva.

Od žalosti nerazbire,
U vaju je žestokomu
Cieć gorušte ljubi i vire,
Kú mu u sàrcu nosi svomu.
Jedà skrati zle boliezni
Ljubljenoga tamničara,
Blagom riečcom, sladkom piesni
Ukradom ga razgovara,
I da mu ona nerazsladi
Gorkieh mukah kigod dio,
Od davna bi vitez mladi
S životom se razstavio.«
Da Kalinka ovdie veće
Prestà, i napried nespoviedà,
Krunoslavi toli od smeće
Nebi bila nje besieda;
Ali ovako još govori:
»Korevskomu sužnju dragom'
Ljubica se toli udvorì
Viernom službom, dvorbom blagom,
Tač Poljaku svietlu i slavnu
Turkinjica liepa omili,
Da su vieru kriepku i stavnu
Medju sobom uhitili.
Tiem sklopljena i gotova
S milosti se carske veli,
I sloboda vitezova,
I Ljubičin pir veseli.
Ugričiću moj ljubljeni,
Ja rieh, što znah, a ti sada
Spravi obilne dare meni,
Kiema ću se smirit mlada.
S darom zlatniem draže zlato
Milos tvoju duša pita,
I već sàrce hlepi na to,
Neg na carstvo svega svita.«

Čiem stravljena dikla trăti
Sladke ovako sviem besiede,
Za ruku je prešno uhvati
Bećir-hadum, i odvede.
Jak iz cvietja al' iz trave
Koga otrovna zmija peči,
Krunoslava na gizdave
Turkinjice ostà rieči.
Streptiè, ubliediè i ostinù
Sva od čuda zapanjena,
U prilici i u načinu
Stanovità niema stiena;
Nevieruje i vieruje,
Što od draga svoga sluša,
Zaboravlja, spomenjuje,
Smàrtne u sàrcu smeće kuša.
S razlicieh mislih gine,
Jak plav, u kú svedj udara
Valovite sried pučine
Sila protivna od vietara'.
K zemlji sàrtje, i na čase
Put nebesah oči upira,
Grozniem' suzam' polieva se,
Iz sàrca uzdah vruć podira;
Nje snieżane biele ruke
Sada kàrši, plete sada,
I od nemira i od muke
Proteże opet, i opet sklada.
Ali u dugo neumuknù
Medju suzam' i uzdasí,
Stanoviti mramor puknù,
Žalosno se mlada oglasì.
Ona, izišla izvan sebe
Od bolesti buduć, kliče:
»Ah, ké glase čuh od tebe
Moj nevierni viereniče!

Komu veće i u koga
Ikad tužna da vierujem,
Od viteza Korevskoga
Kad nevieru ovu čujem.
Tko je, tko se nesnebiva,
Da u nevieru može pasti
Junak, koi plemstvom siva,
Prave viere, svietle časti.
Ah! iskati svud je zaman
Viernos naći sàrca čista:
Càrno 'e sunce, miesec taman,
Nevierna je viera ista.
O moj niegda drag pokoju,
Sad izdajna má ljubavi,
Krunoslavu da li tvoju
Pri Turkinji zaboravì?
Da od nemira neumiram,
Za veliko čudo brojim,
U móm sàrcu čiem razbiram,
Što si dàržan, što dostojim.
Obàrni se, ah, obàrni!
Na komu me viek promienì?
Svietla obraza nepocàrni,
Neizgubi glas pošteni;
Ki od svieta nezna dio
Tvoja diela, mé lieposti?
Komu si se zavierio
Sa svom moći i krieposti?
Jedà nadje draže lice
I od mojih zlatnie kose?
Turkinje su vilenice,
Čarajući svies zanose.
Himbeno su one liepe
U hitrinah svedj se paze;
Napravami vid zasliepe,
obraze preobraze.

Zaisto s bílja vilovita
Obsienì te i zatravì,
Kad tvá diela plemenita
I mú liepos zaboravì.
Nu mé bojno sàrce gdi je?
Tužbe meni nepriliče:
Tko se osvetit vriedan nije,
Neka suzi i nariče.
Podniet neću ni tàrpiti,
Da, što 'e moje, druzi dàrže:
Razkinuti, razdàrpiti
Turkinju ću zlu najbàrže.
Ukazat ću, Krunoslava
U osvetah kakva biva,
Usried zmajah, usried lava',
Usried ognja da je živa.
U desnici ovoj jakoj
Ja ću s mačem poletieti,
O Korevski, zlici opakoj
U tvóm krilu dušu oteti.
Izdajniče, ti dostojiš,
Jer se od viere duša izmakla,
Ne pod zemljom tu da stojiš
U tamnici, nu dno pakla.
O gromovi, o trieskovi,
Urnebes se vaš obali:
Bože, gdie su bludnici ovi,
Spàrži, užeži, sve popali.
Ali tužna što govorim?
Što razumiet sebi dajem?
Užežena ja sva gorim,
Čiem druzieh spàržit hajem.
Ti me ostavì dušo mila,
Ja tvú liepos neću mnogu,
I najveće kad bih htila
Ostavit je, viek nemogu.

Pače, kò te vazda ljubih
I ljubit ću sried svieh smeća',
Ako ti u čem sad zagrubih,
Čin', da 'e milos grieha veća.
Gospodičić tako svietó,
Nevierujem, da će upasti
U nevierstvo tamno i kleto
Suproć plemstvu, suproć časti;
Po sve putę i načine
Prilagat ću misó i mito,
Dokli budem od istine
Na spoznanje doć očito.
Lasni mi su svi ovi trudi,
Sladka 'e muka sva čemerna:
Ti nevieran meni budi,
Ja ću tebi biti vierna.«
Bez kàrzmanja Krunoslava
U odluci, ká je žeže,
Neima misli, kú strah dava,
Ni'e zaprieke, ká je uzteže.
Sedam toran' u ugarskomu
Ruhu obhodit dikla sadje,
Na njegovu dokli domu
Rizvan-pašu sriete i nadje.
Pokloni se, i načine
Dvorne ukazà, kliče paka:
»Ja sam, mili gospodine,
Korevskoga brat junaka;
Njegove se cieć slobode
Iz dragoga miesta uputih,
Negledajuć na nesgode
Od razlicieh pogub' ljutih.
Dobrota me tvá primaga,
Na odkupe da ga prosim,
Tiem koliko hoćeš blaga,
Udilje ti ja zanj nosim.

Toli neć ga dat za plâtu,
Daj ga u dar plemeniti;
A za uzdarje ja na zlatu
On čas ću ga izmieriti.
Paša u mladca blagom slikom
Zapaža se na ove glase,
I visokom i velikom
On odlukom snebiva se
Sad besiedu, sad slobodu
Razmišljajuć, ter se čudi,
I sebi ovu sad prigodu
Od velike srieće sudi;
I kô čoviek od velicieh
Mećaicah i kramara',
U pameti veće od pricieh
Varak' način misli i stvara.
Naravnoga otrov gnjiva
Krije Turčin dvoran silom,
Jedno misli, drugo odkriva,
A izvàršiva tretje dilom.
S Krunoslavom unjeguje,
I veselii svedj se kaže,
Riečima je oblietuje
Sve što može bolje i draže;
Veli: »Smiri se, o plemiću,
Za slobodu brata tvoga,
Ja priatelj haran bit ću
Njemu u cara čestitoga.
U toliko ako s njime
Miluješ se razgovorit,
Sad i drugo, ké hoć vrime,
Tamnicu ti ja ću otvorit.«
S tiem niz doli paša obrati
Hod, njoj kažuć, da ga slidi;
A množ Turak' da ih prati
Pod orużjem, zapovidi.

Sedam toran' gdie se rede,
Proz sto vratah i zaklopa'
S Krunoslavom paša grede,
Gdie Korevski živ se ukopà.
Proz mostove, kí se dižu
Zanešene u zahode,
U dolinu svak čas nižu
Po stàrmu i uzku putu shode.
Vàrhu nje se do oblaka
Tvàrda gradja obgradila,
Sokolova bàrza i jaka
Nebi 'e pera preletila.
U kraj gradje proz gvozdena
Vrata uzka, tiesna i mala,
Dno ponora udubena
Dublja 'e jama još propala.
Pod zemlju se put obàrne
Iz duboke jame ove
Put tamnice tmaste i càrne,
Grob od živieh, ká se zove.
Proz sva miesta, sgar skazana,
Krunoslava pašu slidi;
Ni'e je želja biela dana,
Istom da své sunce vidi.
Oružaniem slugam odi,
Da je unore, viknù paša;
Krunoslava napried hodi,
Ni 'e poguba ni'edna straša.
Nu od tamnice kako stupi
Preko praga dikla smiona,
Tad nemili zatvor lupi,
I u sužanjstvu ostà i ona.

Pievanje trinaesto.

Sadàržaj: Kralj od pakla, sàrdit što je Vladislav razbio Turke, skupi vàs pakò u vieće; pak bojeći se za svoje vlastito carstvo na zemlji, kaže, da su turske ujedno i paklene štete; nagovara zato svoju paklenu vojsku na osvetu proti Poljakom kàrstjanom, i šalje ih bunit Turke u Carigrad.

Gdi od mraka viekovita
Pod jazovim zja pučina,
Usried svega sega svita
Najdubljieh sried dubina'
Satarisan kralj priebiva
Od rinutieh s neba duha'
U pučini ognja živa,
Ki mu oholas svá razpuhà.
Slava mu je s težka jada,
Ká se digla sa svieh strana'
Od iztoka do zapada,
Kô Vladislav razbì Osmana,

Pače pazeć na veselja
Poljačkoga svega puka
S iztierana nepriatelja,
Jak ubodén bivó muká.
Podártieh iz uzdaha',
Bez umàrtja s kojih càrka,
Kàrvaviem dimom pahá,
Smàrdećiem' pienam' hàrka.
Škriplje zubim, rigá pláme,
Od zlobe ga svàrdó vàrti,
Ne Poljake sharat same,
Neg kàrstjanstvo sve satàrti.
Tiem u vieću car veliki
Ušto od mira sprave slaga,
Neprijatelj skoči priki
Od ljudskoga svega traga;
Netàrpeća nadmen jeda
S bukom, s treskom strašno vieće
I on kupit zapovieda
Od nabune i od smeće.
Nebu se opriet spravam' ovim'
Tvàrdoglavi biesnik stupa,
Zaboravljen, kô trieskovim
Svemoguća ruka lupa,
Zasve da od nje, kad oholu
Glavu iztakmit k Višnjem' propè,
Stàrmoglav se bacì dolu
Tmastieh oganj' u potope.
Od paklene oštre trublje
Razdira se trubnja mukla,
Da idu kleti, gdi'e najdublje
Prosiedena propás pukla,
Cokoću se, grohte i tresu
Noćne spile iz dubine,
Gromovitu u urnebesu
Razliegaju sliepe tmine.

Iz smàrknutieh gustieh magla'
Jazovite u ponore
Strahoćah se jata nagla
Grominjaju, drožde i ore,
Grakću, hroču, skvàrče, krište,
Zviždu, veče, skviče, laju,
Revu, reže, hàrže, vište
Muka'u, vika'u, zavijaju.
U niekieh su prašća rila,
Vučju čeljus tko razglaba,
Tko gubicu ima i krila
Od ljiljakah i od žaba'.
Ljudi s glavam' càrnieh pasa';
Žene, od zmijah kiem su kose;
Bivoli, od spried kí do pasa
Čoviečanske slike nose;
Kučke, u kieh je žensko lice,
Psi troglavi, zmaji hudi,
Poluribe, poluptice,
Poluzvieri, poluljudi;
Sàrde, nakazni i nemani,
I sve što igda ukazà se
Vàrla i gàrda u koj strani,
U paklenom vieću stà se.
Nad sviem' viečniem' sienam stišten
Strašni dàržac od propasti
Gnjevnom sàrdžbom vas zapristen
Plamtá u zlobnoj oholasti.
Od krilatieh kravošaca',
Iz kieh kužni ognji pište,
U stog mu se visok sbacà
Grunje otrovno za siedište.
Pod nogam' mu se u krug svija
Na zelene piege i bliede
Ljuta od sedam glavah zmijà
U iskrah tamnieh bljujuć jede.

Strašnii od svieh, vàrlji i gàrdji
Siedi silnik gorostasni,
U čadjavoj gnjusnoj hàrdji
Zagašen mu je obraz tmasni.
Sàrši glava naježena,
Trepte zmajska krila o pleću,
Runjave uši do ramena
Prostiru se i klepeću.
Iz kosira slike grube
Nos nesgromni na kljun pada,
Čeljustine jazne trube,
Zamàršena visi brada.
Kosmurat je kip uplesan,
Tmasta iz očiuh munja udara,
Jedan velik hrek neotesan
Čapeti oštrom obšešara.
Na kàrvave kúda kaplje
Dračniem' bičim u tle lupa:
Nokte od orla, granfe od čaplje
Razšepaća miešte stupa'.
Izpod čela vitoroga
Razrok pogled krivo izbečì,
I usne grizuć s jeda mnoga
U nesviesne prasnù rieči.
Sdàrhtaše se jazi càrni,
Propás plamom većiem buknù,
Nakostriečen nesmotàrni
Sbor zapiždrí se i umuknù.
Iz svieh glasah on ovako
Ne zavapì, neg zagàrmì:
»U kom ovo silni pakó
Zločestvu se unetàrmì?
Što su oružja Poljakova
Cara Osmana predobili,
Naša 'e šteta, ne njegova;
Ne on, mi smo izgubili.

Pakleni su, ne carevi
Viečni raspi i prikori,
I nesrami se i negnjevi,
I o tomu se negovori!
Na boj leški put Podolja
Podje s carom množ tolika,
Da tonjahu ciela polja
Pod pučinom od bojnika'.
Strašna vojska bieše jaka,
Iz pó svieta ká se sklopì,
Da dobude ne Poljaka,
Nu kàrstjanstvo sve potopi.
Ali ostaše nje junacim
Najuzdaniem s bojne hvale
Na oružju pred Poljacim
Sàrca ubjena, ruke pale.
Poletiesmo s našiem stiegom
Mi u pomoć caru mladom
Oružani daždom, sniegom,
Mrazom, ledom, kugom, gladom;
Ali vojstva sgar nebeska
Sbučaše se i sastaše,
Trieskovim se sve raztrieskà,
I razagnà jato naše.
Tako s vojskom neizmiernom
Sám kraljević razbì cara,
Nas molitvom tako smiernom
Kralj Šišmundo sam poharà.
Višnji oni, ki prestajó
Zlobeći nas ni'e nikada,
S angjelima htiè Mihajó
Da nahripi na nas tada.
I za bilieg sried visina',
Sila silu odkle oborì,
Razsvanù se noćna tmina,
Ognjeno se nebo stvorì.

Nu u propás poraz donit
Zaman ičia moć se iztakla;
Uklonit se, ne poklonit,
Ohologa ćud je pakla.
Sieverna se strana odhàrvà,
Gdie najvećiem plemstvom dičan
Ja prestolja spravljah pàrva,
Za Višnjemu biti sličan.
I na ovomu da bi ruzi
Dovàršili našiem štetam! —
Sramotnii su raspi druzi,
Kieh previdjam i gonetam.
U pogubah za poginut
Sad se iztočno carstvo kreće,
I s miesta se još porinut
Ogluhnuta propás neće!
Desnica je sama jedna
Umàrloga Vladislava
Ogoliti pakó vriedna
Od svietovnieh svieh dàržava'!
Ni'e s njim pakó jaki, nije,
Ako slavnu i moguću
Od prevedre Austrije
Noviem vezom sdruži kuću;
Cesarovom ako kćeri,
Ugarskoga sestrom kralja,
Kraljević se Poljak vieri,
Kraljestvo se naše valja.
Kralj bo se Ugrin u špànjskoga
Samodàrżca opet viera,
Ki iz svega carstva svoga
S obadva nas svieta tiera.
Tako neka jeda puna
Propás reži, još na glavu
Poljačka se spravlja kruna
Nakon otca Vladislavu.

Ako pirne tiem rodbine
Medju oviem' se kraljim slože,
Ter se oružja njih sjedine,
Tko da im se opriet može?
Tursku vojsku, ká ognjem sieva,
Mogó 'e Poljak sám razbiti:
Da s toliko još kraljeva'
Kad se sdruži, što će biti?
Množ kraljestvah, množ otoka',
Pače veći dio od svieta
Dàrži i časti za proroka
I za svetca Mahumeta;
Nu ako se veće i jače
Neg sve turske kraljevine
Otmanovo carstvo smače,
Mahumetov zakon gine.
Od kàrstjanskieh igda kraljah
Ako se ovo jedno odciepi,
Iz prostora svieh zemaljah
Tursko se ime izkoriepi.
Da li se od nas tàrpiet može,
Da kàrstjani potaraše,
Satarišu i podlože
Vàrhu zemlje sve što 'e naše?
Da zamukne pakó u svièticeh,
Povàrže se hamajlija,
I da hodža po mečetieh
Nehaleka i nezavija?
Mečeti se pače obale,
Smaknu otári svi na prešu,
I prilike naše pále,
Skvàrnjivaju i poplešu?
Da izgubimo svetilišta,
Da vàs sviet se križu skuči;
A lucifer sbien u ništa,
U kraljestvu praznu zuči?

Ne ne, ne ne: hitri i plasi
Skoč'mo, tec'mo na sve strane,
Ovi se oganj da ugasi
Prie, nego sve njim plane.
Otmanović car nad carim
Toliko se sad potištè,
Da poniżen s poklisarim
Mir u leške krune ište.
Na glavi mu 'e težko brieme,
Sbien je, za uteć hudje štete,
Primit s očim zažetieme
Od kàrvnika svake uviete.
Nu po volji ili usiljen
Ako Osman Leha moli,
Poklonit se neće umiljen
Viek nikomu pakó oholi.
Jedà se je pozabila,
Za nedoći na ta diela,
Na nebesieh naša sila,
Ká se 'e čula i vidiela?
Sgoda onada kakogodi
Druzima je dobit dala,
Nam je viečna slava odi
Nedobitna smienstva ostala.
Ali da se tiem ponosi,
Što pomaga, svaki u sebi?
Šuplje rieči vietar nosi,
Diela se ištu pri potriebi.
O, dostojni kí ste goru,
Màrklieh tminah na daleče,
U rajskomu sidiet dvoru,
Odkli svietlos vaša iztieče,
Spomenuti sgode vàrle
I màrzeće sila mi je,
Za na umàrlieh na neumàrle
Osvete vas razžeć prije.

Tiem iz noćnieh tec'te mrakah,
O moi vierni, cknjenje vàrz'te
Prie, neg Turci od Poljakah
Uharače se i pokàrste.
Ali u način da se opaki
Sve zamesti bude prie,
Motri, pleti, čini svaki
Sve što može i umie.
U sto obrazah preobraža'
I prevratjaj sto besiedah,
Varka', izdajstvah, sumnjah, laža'
I hitrinah i zasiedah;
Licumierstvom najblažiju
Od dobrote sliku hini:
Najhudje se zlobe kriju
Od svetinje u haljini.
Svak se obàrni svud i svàrni;
Na Kàrstjane Turke buni,
Dokli okoliš miesec kàrni
U okolišu svieta izpuni;
Sij omraze, zlobe búdi,
Sàrdžbe užiži, vrieži gnjive,
Svadjaj, smetaj, šteti, údi,
Satariši prave i krive.
Mogorkinja slavna robi
Do otražka leške puke,
I kraljević, ki predobi
Cara, od ženske padi ruke.
U prilici od istine
Preobražena laž se vàrti,
Da Korevski ban pogine
I mir smete svojom smàrti.
Nu što zaman veće stoju,
Ni'ę vas znane triebi učit:
Čâs paklenu, vašu i moju,
Dosta vam je preporučit.«

Sàrdžbe, smeće, zlobe i gnjivi,
Magle, oblaci, noćne tmine,
Càrni dimi, ognji živi
Vojsci od pakla družbu čine;
Smàrtna otrovna kuga, i s njome
Razkazani glad ihbliedi,
I s odiećom smàrznutome
Ledena ih zima sliedi.
Diklo znana od Parnasa
I Elikona svete gore,
Ká potanko meni kazà
Strašne od pakla dogovore,
Spoviedati sliedi mieni
Glase prave i istine,
Što učinì puk pakleni,
Kad iz càrne podjè tmine;
Diela od tmaste màrkle noći
Slabi moj vid nedohita
Bez razumne tvé pomoći,
Kojoj skrovna sva su očita.
Na tisuće, na oblake
Càrna jata izletiše,
Ter jasnomu suncu zrake
Usried pódne potamniše.
Càrn Carigrad ostà bieli
S sviem' munarim od mečeta'.
On čas, kad se unj naselì
Množ paklenieh hudieh četa'.
Tako u žetve zriele vrieme
Liepa njiva nepožnjena
Žitniem klasom veselieme
Prebogato nakitjena
Iz nenadi sva pocàrni,
I potamni sa svieh stranah,
Kad ju prikrie oblak càrni
Od čavakah i od vranah.

85 Nabunjivat jedni staše
Hodže i carkav' redovnike,
Svu gospodu i sve paše,
I zakona razumnike.
Druzi bojne janjičare,
I s spahijam' spaholjane,
I ostale vojničare,
Pridošóce i gradjane.
Tretji gospodje i carice
Carskieh dvorah i palača',
Ké su davnje njih bojnice
I oružja njih najjača.
Zliem je dusim na pameti,
Ljudski rasap doba u stara
Svega traga i podrieti
Da od ženskieh bi prevara'.

Pievanje četàrnaesto.

Sadàržaj: Osman pita zviezdoslovca svoga Mahumeta Čelebiu, što veli nebo o njegovu putu u iztok. Dobivši neugodan odgovor, premda se sdvora ukaže stavan u odluci, počme ništanemanje sám u sebi plašit se kô čoviek; nu jedan vrag u slici hodžinoj paklenom svojom hitrinom podkriepi ga opet i podoštri u pàrvom njegovu nakanjenju. Sàrda paklena, imenom ljubomornost, u prilici Bećirevoj javi Ljubici Rizvan - pašinoj kćeri, da je Krunoslava u tamnici kod Korevskoga, i potakne je na osvetu prema oboici, koji u sužanjstvu ufanjem pitajući se ostadoše ubijeni od jedne čete Turakah u tamnici.

Nebesa su knjige od vieka,
Gdie svoim pàrstom Višnji piše,
Neka vidi, tko ga nieka,
Čijim duhom stvor saj diše.
Viekovitiem' na njih sloví,
Kieh neizbrisà ikoe vrime,
Ki sagradì vàs sviet ovi,
Štie se višnje stvorca ime.
S njih se viečna ori slava
Viečnom trubljom, sviet da sliša:
Božja je ovo sve dàržava,
A kuća mu svieh je viša.

S njih je liepos svaka od svieta
I što uzdàrži zemlja i vrieži:
S njih nam četàr dobe od liela,
S njih nam daždí, gàrmi i snieží.
Nu potolas ljudska neće,
Što 'e na danu, da je dosta
Znati umàrlom' umu, veće
Ište i u mraku što još ostà.
Tere i gatat biehu umàrli
Davno u zviezde jurve uzeli,
Il im dobru kob, il vàrli
Udes paka nebo veli?
I premda se kada i sgodi,
Bi li znanje bi li srieća,
Da buduće vrieme uzplodi,
Što kóm' zviezda dat obeća:
Ali 'e plahos, càrv da trudi
Vidiet, Višnji što mu odluči,
Hteć iz tminah, u kieh bludi,
Viečne sude da prouči.
Nu što čoviek željno izgleda,
Il česa se straši i boji,
Vele 'e spravan znat naprieda,
Krugu u višnjem da l' nestoji?
Tiem ni'e čudo, kad zamrači,
I tiha se noćca uhvati,
Neka u mirnu sanku svači
Jadi budu zamučati,
Što mladjahan car Čelebi-
Mahumeta tajno uprosi,
Željan čuti, vieće od nebi
Što mu u skutu svome nosi,
Veleć: »Starče, daj otvori
Strašne knjige, kobne liste,
Za saznati, jesu l' gori,
Ké su u mene, misli iste.

Čin' mi vidiet, na što sluti
Nebo od sgara, i ké sude
Ima'u moji čekat puti,
I da li mi sriećno uzbude.
Pak i ako mi zviezda moja
Rasap kaže prieki i težki,
Znaj, da prèdat neće, od boja
Tko mač vidiè jurve leški.
Koga od smàrti strah neplaši,
Taj ni od zviezdah prèdat neće:
A on, tko se viek nestraši,
K svàrsi ureda doći umiet će.
Tako i ja ću umiet poći,
Slavni prorok gdi umró je,
I mogućom svóm pomoći
Priukriepit carstvo moje.
Ni me veće želja mori,
Da se zviezde sa mnom slažu,
Neg li prepas, da se obori
Zled njih na me, i gnjev mi ukažu.
Tiem tvá mudros bàrzo neka
Po nebu se prostre vedru:
Take odluke mirno čeka,
Tko mač svietli paše o bedru.«
Tiem zamuknù. Ali ureda
Mahmet mudri sborit stane,
Ki razznavat zviezde gledà
Sried arapske sriećne strane.
Gdieno u skutu noćna mraka
Mnokrat tihu noćcu iztrajà
Motreć kruge, dok ga paka
Car neuzvedè vàrh saraja,
Da nebeska diela uhodi
Čudni vieštac, i što vidi,
Da pòraze carske vodi,
Neka upitan javit slidi.

On prevratjuć davne knjige,
Ké kaldejski jezik sazdà,
Progoniti ljute brige
Nahodjaše rados vazda.
I tako mu danci stari
U nauku tonu i bieže,
Da za ino i nemari,
Neg što višnji kruzi vrieže.
Čàrte ravne, krive i bieli
Listi od knjige nanizani
Čudniem' slikam' biehu uzeli
Miesto svakoj hrama u strani.
Tu najprie vidjaše se
Zemlja Atlantu stati o pleću,
Gdie na sriedi siedi, i gdie se
Sva nebesa o njoj kretju.
Sried svietlosti svoje žarke
Merkurio bog bì štìti,
Od hitrine i od varke
Vrielo oniem, kieh on štíti.
Malo dalje, gdie se uvija
Drugi krug, bì miesec kàrni,
Kako roge pruža i svija,
Kad se utapa u mrak càrni.
Bì zatièmo vidiet dano,
Kako Marte i Venere,
Sada docno, sada rano
Okó zemlje put svoj miere.
A med njima bieše čudo,
Božje oko ké se veli,
I na dielo màrzeć hudo
Vàs saj dónji sviet veseli.
Jove silni zatiem sliedì,
Gdie ponosno u krug hodi,
I Saturno ćaćko siedí,
Ki jur nebom sviem gospodì.

Ostale se paka paze
Sjajne zviezde liepu u redu,
Gdie sunčane bieže od staze,
I sviet dvorit ob noć gredu.
Al' nada sve bieše tudi
Strašnieh vidiet kolo od zvieri',
Kako u biesu svome bludi,
I oko svega put svoj tieri.
Tu se ovan vitorogi
I bik ljuti u krug vàrti,
I nestavnòj rak na nogi,
Spravan, klještim da usmàrti.
Tu se vàrli lav zamiera,
Kako oholo skače i rika,
I štipavac, koga tiera
Razsàrčena strielca slika.
Tu razpaljen jarac veći,
I bez vode riba izdiše:
I tisuću zvierih ječí,
Ké bi brojit bilo odviše.
A pak vidiš, kô sve druží
U svoje se stane i kuće,
I u pase, kiem' se kruži
Nebo, màrzle, sriednje i vruće.
Tamniem' čàrknjam', màrkliem' brojí
Posijano sve se gleda,
A nada sviem vieštac stoji
Siede brade, lica blieda.
Zviezdam' tkana anterija
Niz suhe mu pada pleći,
A rame mu strašni ovija
Zvierski u buci krug i smeći.
Taciem' spravam' sude od nebi
Bieše starac štiti obikó,
Svietujući što je triebi
Za izbiegnut dielo priko.

Ah, kolikrat težke udese
Glava' od carskieh on odvàrnù,
Hàrleć znanjem svojim, gdie se
Množ najveća zledi sgàrnù.
Ali tadar još nebieše
Nakanio pakó kleti,
Da se vražje sile odrieše,
Ké dno jazah Bog htiè spéti.
Još nebieše tamni onada
Poplavio ponor svieta,
Ni càrnoga svoga stada
Jošte izrigó, sviet da smeta.
Tiem pazeći prieke štete,
Ké mu nebo kaže od sgara,
Da carevoj glavi priete,
Pretežka ga muka obara.
Jadom mori vierna sluga
S onoga se, kob što sluti,
I tiem veća još mu 'e tuga,
Čiem su bliže carski puti.
S česa gorke pun pečali,
Što mu na put sidjè pakó,
Od jeda se vàs razžalì
I stà sborit caru ovako:
»O mogući care od cara',
Po kom imi svi gospode,
Uzeo bih ti draže od sgara
Javit glase, bolje sgode;
Ali kad me, da ti vierno
Sve naviestim, tvá vlas nuka,
Kazat ću ti pravo i smierno,
Što mi višnja kaže ruka.
Nebesa ti riet me sile
(Nauk ako me moj nevara),
Da paklene ljute od sile
Tries odasgar na te udara.

I da pakó vàs se sbučà,
Da ti raspe težke uzroči,
Kô to vidi, tko obruča
Put ovoga svàrne oči.
Čiem se u raka lietos budu
Bog Saturno sriesti stari
I bog Marte, za pak hudu
Kob zemaljske vàrć na stvari.
A znaš dobro, da sinovim
Vlaštitiem se pàrvi pità:
Toli sàrcem jur njegovim
Vladà tvàrdos vàrlovita!
Drugi što je, triebi nije
Tebi, o care, ja da velju,
Ki kraj ravne Podolije
Kàrvnu okusi njega želju.
Pače vidiè, on da izpuni,
Kobna zviezda što ti objavi,
Kad Carigrad vàs se uzbuni
Na Ahmeta ti ćaćka slavi.
Ah, još sad mi sàrce prèda,
I biela se ježi brada,
Misleć, kakviem okom gledà
Vàrh ovoga svietla grada!
A i sad ti zviezda rodna,
Bojna od strielca ká je slika,
S pomrake će bit nesgodna
Kvareć diela tvá velika.
I da išto se toga uzbude
(Što Bog dobri sgar odvrati),
Vaj, ki raspi, koje hude
Štete od ljute bit će rati!
Istina je, da za tieme,
Dvaš dok miesec zemlju obidje,
Nieśto bolje stupa vrieme
I sriećnie doba idje:

Ali od svibnja dane klete
Isti arapski jezik kune:
A ti u njemu, hoć' da lete
Tvé korablje blagom pune!
Tiem, o care, ako ikada
Spoznà istinu znanja moga,
Ah, uslišaj jošte i sada
Ucviljena roba svoga.
Put iztočnieh svietlieh stranah
Tvojih dobar' još nesnosi,
Dok nevidiš, inieh danah
Ina srieća što ti nosi.
Pače neka svaki vidi,
Na dvorovim dać' ostati,
Htiej, da udilje ličnik slidi,
To tvom' puku na glas dati.
Jer ako me sve nevara,
(A jedà se sbude tako!)
Usried tvoga janjičara
Gnjezdo svoje vàrgó 'e pakó.
Gdi ako se ljute uzgoji
Od nabune strašna sàrda,
Gdie su, dok se uzpokoji,
Kà ćeš na nju sbacat bàrda?
I ako se (ali oprosti
Tvé viteštvo, sad što riet ću)
Sve navàrše vražje zlosti,
Zriet će žalos sviet još veću.
Vajme, ki mi strah zadava,
Što mi kobni kažu broji!
Čieme i ista carska glava
Na ramenu slabo stoji!
Ah, koli je težka osuda
Prieke u napried vidiet jade,
A pak neznat, kamo i kuda
Za izbiegnut je ić valjade.

Težke raspe pazim tvoje,
S tvoga puta kí ti priete:
A nemore znanje moje
Svojom vlasti da ih smete.
Tá je, o care, vlas pri tebi,
Samo rieècu jednu izjavi,
Da do bolje srieće s nebi
Iztočni še put ostavi.«
I bio bi starac veće
Uložio još besieda'
Za odvàrnut gorke smeće
Carske od glave, s kojih prèda:
Ali mlad car za nečuti
I neodustat misli od svoje
Cieć bojazni, kob što sluti,
Rieč mú u tieku presiekó je,
Rekuć: »Prestan', ah, prestani,
Starče, od smećah množ toliku
Veće izbrajat; jer zamani
Hrabru 'e iz zviezdah štit bojniku.
Grob što klanjat vlas má hodi,
Nebu ugodna stvar će biti:
A tko samo nebu ugodi,
Toga od pakla nebo štíti.
Bog vàrh neba i do njega
Mahumet se sveti uzvisì,
A ostalo što je ovega
Svieta, o caru samom visi.
Tiem nevidim, zviezde gdie bi
Svoim gospodstvom vladat smile:
Moje 'e radit, što mi 'e triebi,
I neprèdat kobne od sile.
Pak da i jest višnja volja,
Carstvo i život da mi se otè:
Bùdi; i slavna smàrt je bolja,
Neg li život pun sramote.«

Prestà, i odè mlad car tieme
Sladki sanak da boravi,
I u mirno noćno vrieme
U zaborav brige stavi.
Jer koli se kaže s dvora
Stavne misli, sàrca jaka:
Toli iz nutra pak se otvora
Najprie sumnja, prepas paka.
Razabirat sobom stane
Udes mladieh svojih lieta',
Gdie tražeći carstvu obrane,
Raspom prieti kob mu kleta.
I čiem trudan tač se topi
Po razlicieh mislih móru,
Zenice mu san zaklopi,
Ter speć ostà svietlu u dvoru.
U to i noćca svojim' kolí
Nad tième se popè svitu,
Steruć svudar u okoli
Svú koprenu zviezdam' šitu.
Bieše u dobà, od jacije
Saba zora gdie se dieli,
Gdie ni glasa čuti nije,
Kud Carigrad stre se bieli,
Razmi što gdie pas zalajà,
Ki stražara vierna 'e slika,
Il kapidži sried sarąja
Grubiem gàrlom ure vika.
Od càrnoga miesec móra
Izišavši gradu u oči,
Bieljaše se vàrh ponora
Càrnieh valah od iztoči.
S zapada mu biehu paka
Bielo More i munare,
S kieh se odbijà svietla zraka,
Ká daždjaše nanj od sgare.

Čiem s mečetah miesec hàrve
S miesecom se sjajniem s nebi,
Na tisuće zraci vàrve,
Carigrade slavni, u tebi.
A sievó bi jošte i više
Čista u srebru tí bielila,
Tvojih mirah da nebiše
Stegla od pakla càrna sila.
Al' po vàrsieh tvojih ona
Kobnu u redu kleta stojà,
Mukliem krilom svud smiona
Leteć noćnieh sried pokoja'.
Tiem pazeći, car gdie tàrtá
Neodluke prieke u tmini,
I zviezdarska kobna čàrta
Da ga u sebi prèdat čini:
Jedan onieh, koji iz straha
Viečnieh oganj' na sviet dóše,
Na miesečnoj zraci ujahà,
Odrí carski gdie se stroše.
I ljiljskieme dočiem krilom
Strašna neman cara obsieni,
Paklenom mu snìt dá silom,
A ona hodžom pak se izmieni.
Sni car, kako vàrh prestolja
Otmanskoga siedi u slavi,
I svetčeva što je volja,
Iz korana svietu pravi.
Kad al eto k njemu bàrže
Sàrdžbom plamteć svetac stupi,
Ter mu iz ruke knjige iztàrže,
I u obraz ga dlanom lupi.
Prenù oda sna car se tada
S prividjenja čudna i huda:
Kàrv mu studen mraz popada
S težka jada, muke i truda.

Tiem kako se paka k sebi
Od snebitja vratì opeta:
»Prosti, o višnji care od nebi,
I ti, svetče, diko od svieta!«
Kliknù; i čieme hodžu upazì,
Gdie kon odra zlatna stoji:
»Ti li si, hodža,« viknù, »o pazi,
Kô su težki jadi moji.
Ah, kakva me groza hvata,
Vaj, koja me mori muka,
Gdie vàrh moga stola od zlata
Svetčeva me udrì ruka!«
I kad sva mu već izkazà,
Ká vidjenja san mu zadà,
Poče od mračnieh prije jaza'
Gàrda neman, hodža sada:
»Svietli care, gdie su stvari
Noćna oda sna jasne toli,
Svièta pitat viek nemari,
Bistriem znanjem tko se oholi.
Jer štoć' ino mniet od tvoga
Zlatna stola, na kom siedì,
Neg da svietu car si od Boga,
Kiem vladahu tvoji diedi?
A što koran učì paka,
I javljaše ćitap svietu,
Kalif da si, znaj, opaka
Kàrstjan' diela da se smetu.
Tiem ako ti knjige iz ruke
Slavni prorok sàrdit tàržè,
Riet će, al prosti, da nauke
Koranove ti povàržè.
Čiem mir htiedè, a ne rati
Iskat s kraljem kaurinom,
Ki što vlada, ah, triebi 'e znati,
Našom da je svieh krivinom.

Znaš bo, čistu svedj da vieru
Mač prorokov prostriet trudì,
A tvoj pušta, da se steru
Svud kàrstjani kleti i hudi.
Ali ako se mir uročì
Za pak iztok da se sliedi,
Novom vojskom da podboči
Car se i carstvo, u kom siedi,
Čemu kàrzmaš? što zatežu
U dugo se svete odluke,
Puci iztočni jur da svežu
Kàrstu kletom klete ruke?
Tiem je l' čudo, što te oblasna
Prorokova ruka udrì?
Stvar je gàrda, znam, al jasna
Kob, što svetac hotiè mudri.
S toga u iztok udilj kreni,
Lake konje, biela jedra,
I smieh blagi opet zeni
Izpod tvoga čela vedra.
Jer tko turstvo branit hàrli,
Tom' s prorokom bit će i srieća:
Mio je svetcu taki umàrli,
Koi izpuni, što se obećà.«
Hodža izustì, i put vrata'
Smierno ustupì, rekav dosta:
A vàrh odra suha od zlata
San da dilji sultan ostà.
I proz vrata od dvorova'
Kad izčezè, sve zamuknù:
Razmi kobniem hukom sova
Što vàrh dvora dvaš, triš huknù.
Od svieh sàrdah, kiem gospodi
Strašnodàržac màrklieh jaza',
Mniem, da pakó viek nerodì
Take slike, taka obraza,

Kakva je ona, kú sukobi
Neman, hodžu ká jur hini,
Kad paklenom vlasti dobi
Cara, iztočni put da čini.
Sá nakazan, ká se gori
Od ljubavi angjeo pisà,
Uzè paka kip tiem gori,
Čiem se dublje satarisà.
I koli se niegda slavi
Svom liepotom nad sve ine,
Toli gàrda pak se objavi,
Kad u viečne droždnù tmine.
Mutno oko bulji od zada,
Kiem prošasto gleda vrieme,
Ké, što 'e liepše, to 'e podbada
Na jed, na bies žeštji tieme.
Spried je sliepa, da kô prije
Cieć milosti slabo vidiè,
Sada u sàrdžbi svój neumije
Štediet, na put tko joj sidje.
Od hijene 'e glava kleta,
Sàrce od zmije ljute i càrne,
Nokti od mačka, uši od pseta,
Noge od risa, na kieh sàrne.
Vučjim' zubí škripi i kosá,
Proz nos modar plam joj liže,
Siedí gušter miešte nosa,
Ki se žutí càrna niže.
Zublja i otrov desno' u ruci,
Nož u lievoj podriét siva,
Kô da veli: Sve potuci,
A pak neostan' ni ti živa.
I da 'e bàrža neman gàrda
Na zlo, nosi krila od sove:
Dosta 'e rieti: bieše sàrda,
Ljubomornos ká se zove.

Kú, gdie mukliem krilom pàrši,
Kad sotona vidiè prika,
Da zla diela svá navàrši
Hrapaviem joj gàrlom rika:
»O jazovah našieh slavo,
Glas koje se po svud širi,
Reci, ah, reci, je li pravo,
Da čiem puni sí su miri
Càrnieh našieh već junaka',
Gdie paklena koris ište,
Samo tvoje znanje i šaka
Docno spieši na bojište?«
Nu kô tigre, ako u gori
Vižó na nju kad zalaje,
Nanj kàrvavo oko obori,
A pak put svoj diljit haje:
Tako i sàrda kad upazì,
Tko nanj takom rieči zinù,
U vražji se smieh oglasì,
Zube okesì, pak prominù.
Letiet sàrda napried grede
Put razkošna perivoja,
Gdie Ljubica liepa siedè
Pod naranču tancieh hvoja'.
Liepota se njeje skriva
Od sunčana zraka gori,
I tiem lakše predobiva,
Sad s miesecom gdie se bori.
Bieše izišla dikla mlada
Haremskieh zaklop' sita,
Da ljuvezni, ká njom vlada,
U samoći sàrce pìta.
Tere u mirnoj dočiem noći
Umuknuše svačii trudi,
Ona jedna sladkoj doći
Svój boljezni vàrha žudi.

Tiem dok vietric tihi i blagi
Proz naranču milo pàrši,
Raznoseći miris dragi
Kud perivoj liep se vàrši;
Il dok šturak krotke u glase
Milo šturi doli u travi;
Sama sobom i ona se
U razgovor ovi objavì:
»Ah, istino prem se piše,
Da najpàrve od ljuvezni
Najdilje nam sàrce uzdiše,
I' nemore da se otriezni.
Jer je ljubav sàrcu u mladu
Mlada i ona, a pak kako
Raste sàrce, tako u skladu
Raste i ljubav s njom jednako.
Svak najvoli, rieč je stara,
Od dietinstva na što obiknù,
I najveć ga ono občara,
Što mu u sàrcu najprie niknù.
Tiem ké 'e čudo, što i mene
Drag Korevski svedj zanosi?
Kad dobrota, ká u njem zene,
Paka od mene ljubav prosi.
Ah, tko opisat čés će moći
Blazieh mojih niegda dana',
Kad mi u robstvo bieše poći
Kaurskoga svietla bana.
Nu što velju? ah, robstvo nije
Pazeć draga ljubovnika:
Ovo 'e robstvo, gdie ga krije
Mojim očim tmina prika.
Nije robstvo, ne, gdie milo
U slobodi sunce sjaje,
Već gdie mi se je utopilo
Mračna jaza težke u vaje.

Al nebesa ako od sgare
Na ljuvezán mú se obazdru,
Vrieme 'e skoro, da se stare
Okó njega tmine razdru.
I moje će žarko opeta
U slobodi sunce iziti,
Ter duševna moga svieta
Liep provodič opet biti.
Znam, da kaurka njega rodì,
A kàduna mlada mene:
Ali ljubav, ká gospodi
Mnom, i s ké mi sàrce vene,
Viek nepozna viere ine,
Neg kí ljube, da se ljube:
Raj još doli oniem sine,
Kí s ljuvezni zakon gube.«
Još bì u rieči dikla liepa
Scieneć, nitko da 'e nesliša,
Kad doletiè sàrda sliepa
Preko obzide, gdi 'e najviša.
I da onom' se, koga vara,
U poznatoj slici ukaže,
Bećirom se udilj stvara,
I haduma càrnca laže.
A to, neka slike od svoje
Tieme vele nepopusti:
Čiem je pravo, da zlo što je,
I proz grube grede usti.
Tere iz zasied' gusta gàrma
Kon Turkinje liepe izidè,
I za ruku čiem je uzdàrmà,
S njom ovako sborit sidè:
»Nescien', liepa dievojčice,
Zato 'er ovdie noć te krije,
Tko tvè bielo čuva lice,
Da ga i ob noć nać neumije.

Tvé ljuvene čuh besiede,
I s koga ti sàrce gine,
I što dilje za tiem grede,
Sve što od viere misliš ine.
Najprie gorke žalim muke,
Ké te s robstva njega taru,
A pak hvalim liepe odluke,
S kieh k kàrstjanskom' greš otáru.
A i vriedan je junak toga,
Sve cieć njega da se ostavi:
Čás, poštenje, strah od Boga
I ćaćkovoj smàrt na glavi.
Čiem, liepoto má jedina,
Toli objavlja ćud ljubeznu,
Da s njim hrabro posried tmina'
Druga u ponor žena ogreznù.
Što govorim, velje 'e čudo
Zatravljenu sàrcu tvome;
Nu ja velim, da je ludo
Krit se u ruhò preda mnome,
Čiem u svakoj vazda slici
Pozna Bećir žensko lice,
Pak i u istoj ugarštici
Razaznava liepotice.
Znaj bo; oni što se oglasi
Mlad Ugričić svietlù u dvoru
Rizvan-paše, ter me ukrasi,
Da je u tamnom sad ponoru.
Mlad se Ugričić hini samo,
Poljačka je dikla inako:
Krunoslava, koja ovamo
Doniè u sàrce tebi pakó.
Korevskoga 'e vierenica
Još od leške znana rati,
Blage slike, blaga lica,
A neizmierno zlato trati.

A i Kalinka riet ti može,
S tvé ljuvezni sasma plahe
Ké Ugričić ćutiè nože,
I ké podriè težke uzdahe.
Sada u propas gdie se pustì,
U kú Leh se hudi ukopà,
Ah, ké moć će izriet usti,
Što će izza njih nići stopa'!
Tu tisuću priecieh zloba'
I prevar' se i hitrina'
Dno tamnoga živieh groba
Carstvu i tebi sad zapina.
Ako viere neć' ni cara,
A ti barem sebe osveti:
Umri svaki, koi vara
Što Mahumet rodì sveti!«
Reče Bećir, i triš haknù
Smàrdećieh na nju iz usti',
A paka se veseo maknù,
Sien svoj stere gàrm gdie gusti.
Jakno od driemka, tko ga uzima
Već, neg ište narav blàga,
Na silu se vid zažima,
I ćutjenstvo prinemaga:
Tako i otrov stere gnjusni,
Ki nanj sàrda kleta izrigà,
Blied najprie cviet na usni
I za sàrce pak posiga.
Najprie umuknù, pak protàrnù
Mramorkome dikla mlada:
Oči izvalì, pak prevàrnù
Od tisuću težkieh jada':
Kô u kladenac bistre vode
Gorke žuči kad se ùlije,
Càrni udilje vali izhode,
I spoznat ga moći nije:

I Ljubica, vaj, ne blaga
Jur Ljubica sada veće,
Primožena žuči od vraga
Gorke ſ strašne kuha smeće.
O mladice jadna i mila,
S nepameti, ah, nesàrni,
Kud paklena šlje te sila,
I gdie jaz te čeka càrni.
Da l'nepoznaš, vrag da 'e kleti,
Što ti càrne glase pbjavì?
Jer tko će ini neg on smieti
Tvojoj poraz spravljat glavi?
Čiem proć tebi nož tvoj biesní,
Ljubovnika ako ubiješ:
Jer štòć s sàrcem bez ljuvezni,
Neg da i njega pak razbiješ?
Ali ona i nečuje,
Ni na molbe zrie priklone:
Veće raspe strašne kuje,
Na ké gnjevi ljuti 'e gone.
Tere kako biesnu u bitju
Dikla mlada malo obiknù,
Svú pazeći lošu sriću
Od biesnila pieneć kliknù:
»Za tebe li dakle, o hudi
Nevierniče, spremah veće
Svaka ostavit, i tvoj ludi
Sliedit zakon i tvé srieće?
Ah, davno mi tá zla prika
San javljaše mirne u noći
Veleć: Sàrce neviernika
Kô će vierno ljubit moći?
Čiem neviernój tko se u vieri
Začè, vieru plesat mora:
Jer ne ljubav, nego mierí
Gdie se koris veća otvora.

Ali odlučih, što će ureda
I mahnitos moju kletu
I tvé sàrce stàrti od leda
Na ljuvezni viečnu osvetu.
Càrn preda mnom ponor ziva,
I pučina viečna jada:
Unj ogrezni, tko neuživa,
Što mu uživat hiní náda.
Nu prije se u nju utopi
Od nevierah sàrce i zloba',
I nad njime kad se sklopi
Val, da umrem, još je doba.«
Kad izrečè bezufana
Dikla strašne sé besiede,
Eto i zlatna zraka od dana
Liepu na dvor zoru izvedè.
S jutàrnjega jur vietrica
Bieše pàršat listje uzelo,
I prolietnieh drazieh ptica'
Jato u žuber pievat sielo.
I kô videć, nje màrklini
Da neliči svietlo od zore,
Skoči dikla, i u bàrzini
U ćaćkove podje dvore.
Ali u jazu, gdie boravi
Mlad Korevski jadne dane,
Sunčan zrak se viek nejavi,
Ni rumena zora osvane.
Tu starinskieh vàrhu tminah
Viek nove se tmine gàrnu
Zatvorajuć sried dubinah
Tamničara skutu u càrnu.
A to, 'er vele turskieh duša'
Viekovite poslà u mrake,
Htiè pak Turčin, on da kuša
Bez sunčane živiet zrake.

I neka još tu na svîti
Gorke od pakla muke uživa,
U verige htiè ga sbiti,
I u grob tamni vàrći živa.
Tu štipavci gmižu, i ljute
Zmije po gnjusnoj pliju vodi,
I da zasja zrak u kute,
Bog zna, od gadah što se plodi.
O gvozdenu junak stupu
Gvoždjem kovan siedi i kuká,
Gdie gvozdenu vrat proz rupu
I desna mu viri ruka.
Na službu je lieva od tiela
Ostavljena miešte drúge,
Neka s bitja opustiela
Viek neizbiegne težke tuge.
Biele noge gadnu u kalu
Uštapljene čame i trunu,
A proz vrátah rupu màlu
S gàrla mu se gvoždje sunù.
Loš je u licu, i propala
Viri iz dupljah svieća od oči',
A na pàrstieh po put rala
Ostàrljat se nokat koči.
Zarasó je vàs u bradi,
I u neredù vlas mu visi,
A zabiegó 'e glas od gladi,
Kiem se u boju vàrh svieh visì.
Tiem kô vidiè, gdie zaškripì
Gvozden stožer težkieh vrata',
I gdi u nutri o mrak slîpi
Nepoznat se junak hvata,
U glas kliknù (ako kliče,
Komu umire glas u gàrlu):
»O viteški zatočniče,
Ki mú paziš muku vàrlu,

Ili mi te Višnji s nebi,
Ili pakó posló kleti,
Ah, pomiluj, koga 'e triebi,
I zled ovu htiej mi odnieti.«
Postà liepa Krunoslava
Na glas drage své ljubavi:
Čiem prejaku bol joj dava,
Što joj slabi glas objavì.
Ter kako se stegnù paka,
I nemirno sàrce utieši,
Sried càrnoga sletiè mraka,
I u rieč ovu usti odrieši:
»Ah, kolicieh nakon sgoda',
Ké mi 'e podniet bila slava,
Jedva ovi mi danak podà,
Da 'e kon tebe Krunoslava.
Ali u kakvu, vajme, bitju
Pazim ljubav mú jedinu,
I još hudju tvú zlu sriću,
Neg s koje mi sàrce stinù.
Ah, ké podnieh jade i trude,
Ké potratih srebro i zlato,
Jedà mi se kada sbude
U ovo od tminah sići blato.
Sbì se, i evo preda mnome
Moj Korevski stoji i sliša,
Da ljuvezni nad našome
Vlás gospodi nieka viša.
Čiem na moje prosbe i dare
Tvàrdi Rizvan toli sliezè,
Da me u tmine ove stare
Pustì vidiet tvoje veze.
Pače reče, da će opeta
Na sunčan te zrak izvesti,
I zlotvorska diela kleta
Pobiegnutjem tvojim smesti.

Tiem slobodi sàrce drago,
Sladki hrače, ah, slobodi,
Čiem te skoro nebo blago
U slobodu zlatnu vodi.
Ah, čestiti slavni dane,
Tvojim krilí bàrže pàrši,
Da móm' sàrcu liepa osvane
Zora, i zled se njega svàrši.«
I s radosti u plač mio
Da neudri dikla mlada,
Mniem, da još bi velji dio
Rekla onoga, što bi rada.
Ali jakno bojna u lúka,
Kad tetiva pne se od zlata,
Ako je odveć, pusti ruka,
Tere izleti striel krilata:
Tako i liepa zatočnica,
Čiem své sàrce veće stezà,
Tiem se veća poplavica
Iz càrnieh joj oči' odvezà;
Ter suzeći jecá, i gladí
Draga svoga ljubovńika,
I svóm dušom rane hladi,
Ké veriga dà mu prika.
Sad spovieda, sada sluša,
Odgovara sada i prosi;
Sad žalosna klone duša,
A vesela sad se uznosi.
I da 'e vidiet, o, ké jato
Premilieh bi zrio celova',
Kiem se páse obilato
Sàrce u tmini mračna rova.
Čiem nehtiedè dikla mila,
Takvu u bitju kad ga vidiè,
Riet, koja ju tare sila,
Cieć Kalinka što 'oj spovidiè.

Ah, prem nikad to nelaže,
Da zaista, tkogod ljubi,
Ljubljenomu viek nekaže,
S česa ljubav cienu gubi.
A jak oni, komu u buci
Uzpienjena vàrla mora
Zasja zviezda, kažuć, k lúci
Mirnoj kud mu put se otvora:
Tamničar se jadni uzdàrmà
Na nenadne sladke glase,
Vikó, jama da mu stàrma
Samo uzdasim oziva se.
Ter kako ga čudo minù,
I zamró se duh povratì,
Uzè drágu svú jedinu
Po imenu sladku zvati:
I k njoj šireć od okova'
Gvozdenieh težke ruke,
Ljubežljiva paka u slova
Gorke svoje sasù muke,
Veleć: »Mila dušo moja,
Prosti, tko jur zaboravì
Sried mračnoga nepokoja,
Da se u sladke rieči objavi;
Čiem» ni'e čudo, što besiede
U zaborav liepe pustih:
Čudo 'e veće, što mi grede
Još ikoja rieč iz ustih.
Ah, kako ćeš, da ti trude
Moje izrečem težke i ljute,
Ké mi s kobi prieke i hude
Tielo i duša davno ćute?
Nu svi trudi, sve pečali,
S kieh se i na ké svakčas vratih,
Prema onomu biehu mali,
Što pak s tebe, dušo, patih.

Jer sad mi te san ukazà
Grozne s mene lijuć suze,
A sad ruse blaga obraza
Tàrgajuć te kazat uzè.
U pogube i na boje
Ić te vidieh mene cieća,
I s slobode paka moje
Još na diela hàrlit veća.
Nu ti veliš, i valja mi
Ufat, skoro da će biti,
Gdie ki mračnoj kukà u jami,
Na bieli će dan iziti.
Ah, ká čés me i kí dani
Tiem čekaju gori paka,
Kad me u dragoj rodnoj strani
Kružit bude ljubav taka.«
Ter besiedu jadni tako
Čiem tamničar diljit haje,
Odlagnù mu težki pakó,
Ki mu uzročì gorke vaje.
I na bitje vratjat siedè
Naravsko se duša opeta,
A na obraze suhe i bliede
Ogranjivat rados sveta.
Pak mu ona rieč prihvati,
Ter ga opeta milí i tiešî,
I za pomoć kú mu dati
Sviesti i sàrcem spravno spieši.
A pak on se na nje oglaša
Mile glase, i pita i žudi
Znat, kada mu rečè paša,
Da se ukrate težki trudi.
I čiem tako bàrze čase
Sried ljuvena razgovora
Drazi traju, u vrata se
Ključ golemi zadiè s dvora.

Milii nije sveti od zvona
Glas pobožnu sàrcu u veče,
Put neba se kad priklona
Duša k Bogu svóm utieče:
Zatravljenoj neg dvojici
Hàrdjavieh bì zveka od vrata',
Ká romona viečna u slici
Čù se od tminah posried blata.
Prisluškuju tamničari
S nádom, s sumnjom: je l', nije li
Ki, jao, da ih neprevari
Od slobode dan veseli?
Nu kako se paka otvorì
Stiešten zaklop s jacieh ruka',
I u mrak se s luči oborì
Oružana mnoštvo puka:
Tko da izreče, što počutì
Korevskoga vierenica,
Kad zasjaše strašni kuti
S obasjanieh turskieh lica'?
Jakno umàrli, kad se nádà
Sve zadobit, a pak vidi,
Gdie mu ufanje sve propadà,
I viečna ga propas slìdi:
Tako gnjevom ognjenime
Bezufana Krunoslava
Svoga draga kliknù ime,
I stà blizu, gdie mu 'e glava.
Hteć, kieh živieh prostor lučì,
Da ih neluči màrtvieh sada,
Neka u smàrti bar se sluči,
Što u životu bieše nàda.
Tiem mač paka plamen tàrže,
I kàrvničku napà četu,
Gdie se strašan boj zavàrže,
Svaki svoga na osvetu;

Čiem ljuvezan svoju milu
I drag brani život ona,
A poštenje oni i silu,
Kú im žena naniè smiona.
S obie strane kàrv se lije,
I udarci daždé i rané:
Ali ona se hàrve i bije
S njimi i goni na sve strane.
Jur Aliu i Mehmeda
Gadne na tli màrtvieh pružì:
A pobieže Musa ùreda,
Gdie se strašan zatvor kružì.
A Jusuf se i Mujaga
S bratskieh màrtav ruka' obalì:
Čiem u sliepòj spili snaga
Nezna, jed svoj na kóm kali.
I još tko zna, ké im štete
Naniela bi dikla mlada,
Da se lukav neopletè
Beg Suliman kradom zada.
Odklie najprie Korevskoga,
Zatočnicu liepu paka
Sgodì zàrnom šuplja iz svoga
Gvoždja njega ruka opaka.
Padè dikla s rane težke
Kon predraga svoga roba,
I nanj ruke struć viteške
S njim uzletiè k nebu iz groba.

Pievanje petnaesto.

Sadàržaj: Osman pozove viećnike svoje u divan i javi im, da je po Ali-paši urekó mir s Poljakom, od kojega je glavna pogodba sloboda Korevskoga. S česa zapoviedivši Osman, da se Korevski izpusti, starac Rizvan-paša ucviljen pripovie, kako je smaknuo Korevskoga, jer se biaše, kako rečè, uslobodio ljubit kćer mu Ljubicu; nu kako pak i nju žalostan izgubi. Na što budući se zametnuo govor u divanu: ima li se, ili ne, poslat Poljaku miesto Korevskoga Rizvan? dodje glas, da isti starac od žalosti na domu preminù. — Kizlar-aga dodje sa Sunčanicom u Drienopolje, gdi ona riedkiem načinom izbavljena budući, dospie Kizlar-aga u saraj, i izporedi plien svoj pred divanom, kamo dovedši Osman i Sokolicu, izabere ju svojom ženom i uzanj kćer Esad-efendiinu i Pertev-pašinu, i zapovie, da se do polovine Svibnja imaju uredit sprave za putovat u iztok.

Promiena je liek na svieti
Jadnoj duši svieh najbolji:
Žudi, spiešno da mu leti
Vrieme, tko je u nevolji.
Koga od dnevi brige muče,
Tomu noćca pokoj nosi:
A pak noćne koga skuče
Skàrbi, od dana lieka prosi.
Što se u dnevi mučno vidi,
Lakše u noći duh naš scieni:
A najvećma čezne i blìdi
Pečal noćna s noćnom sieni.

S toga i Osman mlàdi želi,
Vele stiešten s noćne smeće,
Da se objavi dan veseli
I rumena zora veće.
Ká cvatućiem' usnam' gdie mu
Zlát celivat prozor stadè,
I po hramu uzè svemu
Mlad zrak igrat zore mlade:
Ustà sultan i pun dobra
S liepiem danom sluta i kobi,
Sutra u divan sazvat obrà,
Da se carski skupe robi.
Robi carski, o kieh stoji
Stol otmanski tvàrd nad svieme,
I s kieh svièta nepokoji
Carski lagnu težko u vrieme.
Kí kako se sjajnu u vieću
Sàkupiše liepu u skladu,
Kažuć caru čàs tiem veću,
Čiem ga ohola više znadu,
Osman uzè: »Beglerbezi
I veziri moji i paše,
S kieh svetčevi sveti stezi
Po svudier se razpàršaše,
Što vam glas moj javit grede,
Znam, da miło bit vam neće:
Jer tko turske slavi diede,
Razmi od boja nezna srieće.
Ali, ah, srieća tá je od boja
Prem vietrena nad sve ine:
Čiem sad dobra nosi koja,
A sad u čas opet mine.
Ona učinì lanjsko lîto,
Da moguće vojstvo naše,
Ako i nebì predobito,
Dàj nedobì, što htiaše.

Čiem što glad mi poslà ljuti
Bolnu u vojsku i zle štete:
Što pak (al, ah, ružno 'e čuti!)
Janjičare sramno smetè.
I to 'e uzrok, što Poljaka
Na mir sklonih, ne cieć mira,
Neg da u napried žeštji paka
S kaurinom rat se tira.
Jer kad ljuti nepriatelji
Nakon boja mirno siedu,
Za pobit se s nova u želji
Novu snagu kupit gredu.
I tko od njih veće žudi
Mir, o ratu sni tiem veće,
Kaneć tieme da mu hudi
Pade s sile zlotvor veće.
A prem dobro svaki znade,
Da se s turstvom kàrst neslaže:
Jedan Bog je; tiem valjade,
Da ga i viera jedna kaže.
Nu do toga da bez rati
Tkogod dopre, slično nije:
Prorok otac, sablja mati
Vieri čistoj bieše i prije.
Ter da to se paka sbude,
I svetac se velji osveti,
Znaj vás svaki, ké vam sude
Sad će moje carstvo izrieti.
Ali-paša mojom voljom
Mir s Poljakom kletiem udrì,
Kako niegda česti boljom
I Suliman died moj mudri.
Leh Kozake ljute u redu
Odsle dàržat tvàrdo obećà:
Tiem Tatari da se svedu
Pod mir, koris iste veća.

Pače, ratne da se štete
Svakom' smire, još te rečè:
Tiem pienezi neka lete,
Odkle pak nam pienez teče.
Nu k tom' Poljak ište i daje
Sužnje natrag s obie strane,
Hteć im težke svàršit vaje,
I da im slobos liepa osvane.
Ja, istinu za riet pravu,
Mniem, slobode vriedan nije,
Tko svóm sabljom spasit glavu
Od sužanjstva neumije.
Izbiegnuti smàrt u ratu
Od junaka viek nevisi;
Al slobodu čuvat zlatú
Zna, junačtvom tko se uzvisi.
Nu za uklonit novu smeću,
Hoću, sužnji da se izbave:
Tiem ni Leh će koris veću,
Ni ja veće steći slave.
Ponaglavu Korevskoga
Tamničara Poljak pita,
Neka u mraku nije, koga
Rodi majka ponosita.
Tiem Korevskom', premda od prije
S bogdanskoga cvili rata,
Sloboda se nek povije,
I gvozdena odpru vrata.
Jer je vriedno, da se obdari,
Tko drugoga zanie toli,
Da zanj bit se podje s carí,
I sámi, neg on, umriet voli.
Tiem udilje nek se ovamo
U slobodi ban dovede,
Da mu iz našieh ustih damo
Čut, što uživat opet grede.

A pak zatiem za put sveti
Uredit ću sprave nove:
Da, za nov nam rat, donieti
Svetac bude blagoslove.«
Dospiè Sultan; nu za njime
Rizvan stari sborit śliedì,
I čiem sborì, mrazne od zime
Dàrktà u sebi, kopnì i bliedì.
»Prosti, o care svietli,« rečè,
»Što od tvoga čut ćeš roba:
Koga smàrtna rana peče,
Lieka čeka samo od groba.
Tvoja milos čuvat dà mi
Korevskoga tamničara,
U dubokoj neka jami
Mrak zločinstva njega hara.
Ali u himbi tko je obikó,
Himbe ostavit vieku neće:
Oduzmi mu svekoliko,
A daj himbu, još živiet će.
Jer da Lehu budeš kletu
Dó ne kulu, nego pakó,
Još bi vieru skvàrnit svetu
Njega umielo dielo opako.
Čiem iz tminah, u kieh siedì,
Vriednieh duše, ká bì u njima,
Još iznadjè, da besiedi
S mojom kćercom, moim očima.
Ah, veliki care, oprosti,
Što običaj tursku gazi,
Tko jur tàrpiè vele i dosti,
Što je od kàrsta vierno pazi.
Napominjat sila mi je
Diela ženskà, sviet da čuje,
Što kaurin hudi umije,
I. ká turstvu svedj zla kuje.

On paklenom pripomoći
Toli diklu mladu omamì,
Da se odlučit kradom poći
Vieru u kletu s njim nesramì.
Neznam, kako to se sgodì,
Da Turkinju kàrst zanesè;
Nu bez pakla ni'e, tkogodi
Jošte iz groba živiem' trese.
I bila bi, sva je slika,
Občinjena kćerca moja
Izbavila čarobnika
Iz mračnoga nepokoja:
Nu sgoda se u to objavì,
Ká zamierak hud čem smetè,
Ostarieloj mojoj glavi,
Vaj, još hudje spravì štete.
Znano ti je, care velji,
Da slobodna ona ruka,
Ká te hàrvat gorìè u želji,
Bì leškoga dikla od puka.
Tiem jer rati neučinì,
Što učinit htiedè rati,
Ugričić se mladi hinì,
Ter stà zlato pak da trati.
I toli se prostriè hudo
Nje smionstvo, da u stari
Grad ov dodjè, misleć ludo,
Da me zlatom pak prevari.
Nu tko cara vierno služi,
Zlata od cara dosti imade:
Tiem ju svedoh, on gdie tužì,
Ki joj oči zaniè mlade.
Mneć, u tvàrdu neka 'e mìstu,
Tko lukaviem putem idje,
I tko vieru tvàrdu i čistu
Carskieh slugah càrnit sidjè.

Ali, ah, u zó tko se rodi
Čas, zlu srieću kušat mora:
Da se poraz moj dogodi,
Sudjeno je bilo od sgora.
To se prosù, neznam kako,
I tko 'e Ugrin, čù se ureda:
Nu da u svemu imó 'e pakó
Dobar dio, krit se neda.
Čiem jedina kćerca moja
Nove i težke čuvši glase,
S ljubomorna nepokoja
Svój ljuvezni uzbojà se.
I bojazan, da neizgubi,
Posiedovat što mniaše,
Čini 'e odkrit, pak, da ljubi
Nepriatelja viere naše.
Jao, viečni moj prikoru,
I sramoto mojih dana'!
Gdie mi skoro na umoru
Ta bì škvàrna vidiet dana!
Ah, kako mi vid se smutì,
Kad pučinu càrnu izmierì
Od pogubah, strašnieh čuti
Tebi, o care, meni i vieri!
Tiem rieh, smàrti da se umori
Po zakonu viere svete,
Tko neviernik za oniem gori,
Za kàrstjane što ni'e klete.
Jer u kârvi samoj dá se
Prat, proć caru što se sgrieši,
I u kàrvi samoj zla se
Suproć vieri skvàrna rieši.
Zlobnik umriè, nje zamani
Štitjen s ruke, 'er umriè i ona,
Nu, vaj, tieme moji dani
Pusti ostaše, duša bóna!

Jer svàrh kule, gdie najviša
Put vedra se neba upire,
Kako smàrtni klik zasliša,
Skočì i moja kći niz mire.
I vàrh tamne tiem tamnice
Màrtvi u pokoj sve zaćuti,
Razmi u vísu što bì od ptice
Kobcu u noktieh vapaj čuti.
Čistu vieru, kćercu i cara
Za najveću imàh srieću:
Jednu od njih smàrt mi sharà;
Za dva druga ja umriet ću.
Volja carska da se vàrši
I prorokov nauk blјudi:
A má udilj se glava skàrši
I poslàna Lehu budi.
Neima zašto taj da prèda,
Tko jur neima da se nada:
Padat sunce lasno gleda,
Komu mnokrat sunce padà.«
Reče, ter put vrata' uputi
Slabi starac korak slabi:
A oniem, kiem ga bieše čuti,
Skàrb se u sàrce i strah zabì.
Jer kô onomu, koi u gori
Izdišuć se s rìsom tuče,
Ako oblada, lav još gori
Nanj kàrvaviem žrielom ruče:
Tač s jedne mu strane od tuge
Vethi život pasti prieti,
A naginje pravda s druge
Za zamienu glavu odnieti.
Zapanjeni svi se paze
S čudne i težke sasma sgode,
Nenahodeć prave staze,
Smeći na kraj kóm da hode.

Svud tišina mártva vlada;
Svak što ćuti, riet se boji
Zna'ć, da o jednoj glavi sada
Mir i nemir carstvu stoji.
Nu zasve da svaki múči,
Dva su svièta vieću u svemu:
Čiem za pašu tko se odlučì,
A tko dàržà stran proć njemu.
Ali hodža smion nad ine
Žudeć, da se carski puti
Tiem nekrate, tihi prekine
Mir, i ovako dá se čuti:
»Znam, da smàrti Korevskoga
Rizvan zakon božji osvetì,
I pogleda da ga s toga
Lehom mienjat nije smieti:
Nu ká svetcu pak se obećà
Čás, kô bit će izpunjena?
Mniem, za kúpit dobra veća,
Nije odveć manja ciena.
Tiem tvé carstvo sad prosudi,
Je li vriedno, s jedne glave
Prorokovi strašni sudi
Svemu carstvu da se sprave?
Mudar čoviek vazda gleda
Mierit štetu veću i manju,
I kú od njih manju ugleda,
Obiem' rukam' hvata za nju.«
Zabunì se svietlo vieće
Na kàrvavi sviét i težki:
Nu Dilaver hrabri iz smeće
Dižè glas pak svoj viteški:
»Čudan udes i nad svima
Gorak, care, sviet ov hara:
Da tko vieru bljudit ima,
Na nevierstvo puti cara.

Da što vierni pak će rieti
Prorokovi robi i tvoji,
Ako, jerbo vieru osvetl,
Glavu izgubit bude koji?
Ah, viera se neka uzdàrži,
Mir il rat pak neka slìde:
Jer je rasap tu najbàrži,
Vieri rasap svi gdie vide.
Ako mir ti Leh uzkrati
Bez zamiene paše slavna,
Neplaši se, znat će stati,
Kí su u ognju stali od davna.
A što iztočne spremaš pute,
Je l' moguće, da će biti
Napredačno, što proz ljute
Čine u dielo bude iziti?
Ah, bojim se vele i plašim,
Da, nevierstvom ako vieri
Godit počmeš, glavam našim
Gnjevno nebo nezamieri;
I da paka rat s nebesa'
Težji bit će neg rat leški:
Onom' nemož' neg čudesa,
Ovom opriet mač viteški.«
Prestà, i žamor svud se prosù:
Čiem što čù, kóm' skàrb zadava
A kom' rados, već kako su
Razne misli raznieh glava'.
Nu pak bàržo svaki ućutì
Na znamenje dano od sgara,
Za žudjeni sud tiem čuti
Il protivni mlada od cara.
Kóm', hteć posó da dovàrši,
Rieči iz ustih dok se rieše,
Eto nagó glas dopàrši,
Rizvan starac jur da bieše.

Razabrà se svièt̀nik svaki
Od svojega straha i jada,
Ki čiem već bì prie jaki,
Tiem bì veća rados sada.
Ah, prem čudnieh ljudskieh sgoda',
Da tko od svieh bì ljubljen prije,
Sad gdie dug svoj smàrti podà,
Sviem od mila sàrce bije.
I kô veseo roj od pčela'
Po ulištu šumí i zučí:
Tako i čela svud vesela,
Svačia rados bukom buči.
A nada sve mlad u sebi
Car s veselja gorí i kliče
Mneć, da dobra tieme s nebi
Kob za iztočni put mu niče.
Nu jak oni, koi od zlata
Žudeć voće u vís gleda,
I kad mnije, da ga hvata,
Ono uhvatit još se neda:
Tako i Osman čiem već žudi
S puta iztočna slavu steći,
Tiem već žali, još da bludi,
Ki cieć ženah sviet štà teći.
Ali i Kizlar càrni aga,
Gàrd provodič liepieh vila',
Štiuć besiede, kiem' car zvà ga,
Mnije, spiešit da mu 'e sila.
I čiem tračke gazi strane,
U Jedrenu slavnu unidje
Vodeć zviezde izabrane,
Sviet kiem' sličnieh malo vidiè.
Tu se i càrnci biehu ini
Iz ostalieh stali kraja',
Čiem se s agom da sjedini
S liepiem plienom svaki hajà.

Nu kô nebo, divno toli
Nebi divno bilo paka,
Da zenicu, kóm se oholi,
Utàrne mu kob opaka:
Tako i ovi vienac liepi
S Sunčanice krotke i mlade,
Sila 'e rieti, kô da osliepi,
Nje uhiljen pokli ostadè.
Ká gdi u staro Drienopolje
Plačnu u družtvu plačna stižè,
Težke i ljute cieć nevolje
Sàrce i ruke k nebu dižè,
Vapeć: »Bože, ah, ti spasi,
Pod tvé krilo tko se utieče,
Ni daj zlobit, što me krasi,
I što tebi jur se obrečè.
Znaš, na domu ćaćko sliepi
Da se u jadieh gorcieh mori:
Ah, dàj kćerca da ga ukriepi,
Il' da udilj se màrtva obori.
Njemu dvanaes smàrt sinova',
Mene mladu Turčin uzè,
Sliepa i slaba s kieh njegova
Staros grozne lije suze.
Janko i Lauš mu bar da ostaše,
Kieh dietetom mnom izgubì,
Ni pust on bi s kobi naše,
Ni ja bila turska ljubi.
Ali ovako on bez štapa
Jadikujuć sám izdiše:
A sried vàrlieh mene slapa'
Udes goni ljut odviše.
Jer Turčina kô da ljubi
Nebu dana vierenica,
Ká i pried ćaćkom milos gubì,
Od ljuvezni što se odricà?«

Kako izustì dikla mlada
Vrućiem sàrcem govor vrući
Onom', u čii viek se nada
Stavnom dušom štít mogući,
Težko uzdahnù hadum bio
Bdeć na štidnoj straži od žena',
Kô da mu je nje glas mio
Mladieh lietah usponena.
I čiem noćca tiha càrnu
Svudier stere svú koprenu,
Pomno od vratah ključ zavàrnù,
Tere u noćnu stupì sienu.
Poplašì se dikla tužna
S nenadane čudne sgode,
Mneć, il' da je neman ružna,
Il da pak je na smàrt vode.
Nu za ruku čiem je uhvati
Múčeć hadum mramorkome,
Najprie na dvor, pak je izprati
Mrakom hanu putničkome.
Gdie, kí gredu blaga cieća
Tudje obijat strane i grade,
Pák zamolì, da je iz smeća'
Rodno u miesto vratit rade.
Smè se i snebì Sunčanica
Na blagodat tač ljubeznu,
I čiem suze lì niz lica,
Hadum u mrak naglo izčeznù.
Glas je, a valja da je tako,
Brat joj Vladko to da bieše,
Koi od turske da se 'e smakó
Guse, obćeno ini mnieše.
On izgubeć slobos svoju
Zaboravljen viere i uma,
Prodà ujedno diku dvoju
Za Turčina i haduma.

Tiem pred sélom pak se stidì
Javit tko je, tieme veće,
Čiem se bojà, da ju uvrîdi,
I da omilit tiem joj neće.
Nu jer narav blaga prije
Sasma okrutnut neće vieku,
Još se ugasit moglo nije,
Što 'e najliepše u čovieku.
I tako se jadnik muči,
Ture i kàršten čiem je ujedno:
Na poli ga svako luči,
A nehita sasma ni'edno.
Jer što Turčin činit ima,
To mu činit kàrst nedade:
A kad kàrst pak što počima,
Opire se Turčin tade.
O Slovinska zemljo liepa,
Što sagriešì nebu gori,
Da te taki udes ciepa
I jadom te viečniem mori?
Potišteni tví sinovi,
Gospodičnoj niegda u vlasti,
Izrodi su, il' robovi,
Željni s ovcam' travu pasti.
Ah, da 'e proklet, tko cieć vîre
Na svojega reži brata:
Jer nesrieća tvoja izvire
Samo iz toga kalna blata.
Ti od niegda bratju tvoju
Tudju u jarmu hladno gledà,
Nit ih branì, kako svoju
Triebi 'e branit bratju od bieda'.
Pače ni to nedopusti,
Brat da bratom svoim te zove:
Ali od ognja svoih nebljusti,
U své je oganj bacat krove.

Tiem istinú rieč čuj paka,
Kú me nebo riet nadiše:
Ti si majka od junaka',
Nu robovah vele više.
Robovi su tví junaci,
Tvoji sebri, tvá gospoda:
Robovi su tví viešťaci,
I svi, tvoga kí su roda.
I robstvo će tvoje iz tminah
Na gospodski dan iziti,
Kad paklenieh dno dubinah
Bratinska se màrzos hiti.
Kizlar-aga kako obnadjè,
Da se dikla liepa izgubì,
Po svudier je tražit sadjè
Od rasàrdžbe škripeć zubí.
Nu gdie ništa pak nezačù
Od plienjene dikle mlade,
Pače sàrdžbu još na jaču
Čù, i haduma da nestadè:
Na valove kàrv mu uzavrì,
Kô u zemlji tko se rodì,
Kóm gusaré vrući Mavri,
I lav vàrli gdie se plodi.
Pak zavapì: »Ah, kolika
Mahnitos je viera stavna
Postavljena u čovîka
Kàrstjanina, nije od davna!
Rieč je stara, da zamani
Màrkoga je kumit vuka:
Čiem i u kumu vuk se hrani,
Razmi manja nanj što 'e buka.
S toga umàrli svak se učî:
Svojih izdat tko nemari,
Da hitrinu svú dvostruči
Za da i tudjih pak prevari.«

Rečè, i hàrli tiek upravì
Odtle s družbom càrnac k gradu,
Da sè s novieh vila' objavi
Nova rados caru mladu.
Tere u carski kako uljezè
Grad u divnu skladu i redu,
Kô kad drag sè kami uveze,
Kiem gospodje dične gredu:
Zasjaše se tamni miri
Od davnoga grada u dici,
Kô da u njem se sunce širi
Dievojačkoj u prilici.
Jer ako je duhe klete
I strahoćah jata huda
Dàržó, u putu tko ih srietè,
Za paklena gàrda čuda:
Tako rajske tko liepote
Mladieh diklic' gleda i pazi,
Snebiva se, i nehote'
I angjelim ih rajskiem' glasi.
S kiem' svietloga sried saraja
Càrnac hadum gdie se umiestì,
Tu dva reda u dva kraja
Od njih hitro htiedè splesti.
Neka tako, tko ih gleda,
S dvie se strane ognjem žeže,
A prolazeć da se ureda
S obie strane očim sveže.
I čiem veće càrnac ište
Čás u cara s pliena steći,
S Sunčanice tiem ga tište
Veća žalos, jed tiem veći.
Nu kô mlad car pak dovede
Mogorkinju, ká ga travi,
I pred skladne tieme rede
Hrabru i liepu diklu stavi:

Razigrà se sàrce u njedrim
Gnjevnu càrncu scienieó tade,
Kô da u vienac čelom vedrim
Sunčanica opet stadè.
Jer koliko svóm krotkosti
Vid Sàrbkinja mlada uzimà,
Toli plieni pak hrabrosti
Mogorkinja sàrce svima.
I što ujedno sve su ine
Onom', tko iśte ženu u ženi,
Hrabrenu je to jedine
Caru pogled nje hrabreni.
Tiem pazeći dragu svoju
Zatočnicu pregizdavu,
Tere u napried sneći, koju
S iztoka će sriesti slavu:
Kô on, komu prieko voda'
I planinah hodit bieše,
Kad mu nakon mučna hoda
Staze u ravan put se odrieše:
Pun blaženstva car se objavì
Ponositom svojom rieči,
Kô pod noge da jur stavì
Sve što dosle čés mu priečì,
Rekuć: »Najprie da je hvala
Bogu i svetcu, s njim ki 'e gori:
Jer pred njima sva su mala,
Bez njih ništa ljudski stvori.
S njih ja uzrastoh svietu ovome
Gospodičan silnom vlasti:
S njih bì, da sviet preda mnome
Prostàrt na tlę bude pasti.
Njihova se vàrši volja,
I sviet vas se klanjaj Meci:
I jednoga svàrh prestolja
Sviem zapovied jedna teci.

S toga stečè grada ovoga
Predobitnik viečnu slavu,
I pogazì kàrstjanskoga
Ohologa zmaja glavu.
S toga i ja ću, ki njegove
Nasliednik sam sablje i stola,
Svìeh, kí kàrstom kletiem slove,
Sva poplesat diela ohola.
I da lašnje to se sbude,
Mir s Poljakom dosti nije:
Za zlotvore skàršit hude
I ina učinit sila mi je.
Dok se oružje svietsko naše
Odpočine sladku u miru,
Duhovna se neka opaše
Sablja i čistu kriepi vîru.
Na pogrebnom svetca miesti
Klanjat poći htienje 'e moje,
Janjičar se jedà osviesti,
I uzzna, radit dàržan što je.
Jedà prorok svojom moći
Na posluh ga dužni uputi,
I za k slavi pravoj doći
Kaže, pravi kí su puti.
Jer bez rati svetca nije;
Bez posluha nije rati:
Protivnika mučno bije,
Komu ruka posluh krati.
Ah, da biehu moi vitezi
Ovo lani sliedit htili,
Kuda, o svetče, tvoji stezi
Razastàrti već bi bili!
S toga u iztok svietli k tebi
Podnebesni kalif gredem,
Neka tvojom vlasti s nebi
Car svem' svietu jedan siedem.

I jer život mao je vele,
A velika diela tvoja,
Da ako ja ne, neka odsele
To dostigne traga moja:
Sdružit ću se, da koi mi
Smàrt mio lani cviet otruni,
Namiestit se pak novimi
Plodim bude svieta kruni.
I jer porod liepši daje
Stablo iz liepa perivoja,
Neg ká u gori dane traje
Zapuštena divja hvoja:
Robinjicam' nek se robi
Za svá diela daré i družé:
Grieh je, carstvo da se zlobi
Oniem', zemlju koji plužé.
Tiem na carstvo svieta ovoga
Sokolicu sada izbiru:
Kći je kana mogorskoga;
Svúd se diela nje prostiru.
Uzanj k meni pak se uzvisi
Kćerca Esad-efendiina,
I liepotom ká se visi,
Pertevljeva kći jedina.
Vriedni su oba své cieć vîre,
Da se carstvo s njimi srodi:
Tko za cara rado umire,
Zna ga cienit, tko gospodi.
Pak obilan pir se spravi
I po svietu svemu zamni:
Jer kad sunce lice objavi
Ni'e moguće, sviet da tamni.
A medjuto jedan skoči
U Siriu baltadžia,
I gdie Nilo rieka moči
Plodni Egipat, slavan pria.

Veleć pašam, bàrže da se
Spravi hrane iżobila
Oniem, kieh car vodí uza se
Vierna i laka svoja krila.
I zapovied moju ostavi
U šerifa Meke svete,
Da njegove hitre plavi
S hrane u Džidu bàrže lete.
A do poli svibnja u luci
Sto galijah jòš se opremi,
I šatorje carsko svuci
Prieko u Skudar s pismí sviemi.
Neka, ugodno kad zavlada
Povietarcem vrieme i mórem,
Riešeć jedar' biela stada
Putovati udilj morem.
Sa mnom podji Sokolica
Pogibielim vikla i bòju:
Jer hrabrena nje desnica
Svú će čuvat slavu i moju.
Pet sat' s agom janjičarah
S sobom na put jòšte uzet ću,
I inieh toli dvaš bojarah
Za sigurnos tieme veću.
S Dilaverom tefterdara
I nišandži moga pašu
Zovem, i onieh, koji uz cara
Čile konje vodeć jašu.
Od carskoga stremena se
Pripravite jòš gospoda,
Kiem nek tries pisara' se,
Muteferik' četres dodá.
A Mahumet s Huseinom
I Redžebom kajmakami
Neka ostanu nad širinom
Mojih zemalj' bdeći sami.«

Osman rečè, a sve vieće
Na pàrsima ruke skàrstì,
Trepeć s robstva, kô trepetje
Tàrst, kad siever zadme čvàrsti.
Nu se vara, tkogod scieni,
Sàm na siever tàrst da prèda:
Vlažni na nju jug okreni,
I prèdat će tàrst ureda.

Pievanje šesnaesto.

Sadržaj: Pročuje se u Carigradu, kako car kani vojsku vodit u iztok, da ju posieče. Na to se vojska silno uzbuni. Alia, aga janjičarski, trudi se zaman, da umiri nabunu. Nezadovoljnici kažu, da nisu ustali protiva caru, nego protiva njegovim zlim svietnikom, i skupe se pred svetu Sofiu, pak pošlju Jahiu, niekadašnjega muftiu, k caru, da ište glave od pàrvih trih dvoranah carskih.

U kraljevah, kô puk scieni,
Ni'e života draga i sladka:
Svedj su u pomnjah zamišljeni,
Neima'u mirna časa kratka.
Triebi 'e, da bde noćnu tminu,
I za onieh se, ki spe, bude:
Za bezbrižnieh da se brinu,
I za izpraznieh misle i trude.
Mogući su svi s omrazom
Suproć njima svedj nemilom,
I nejaci hine obrazom,
A u sàrcu ih tàrpe silom.

Sve što ih veća kriepos slavi,
Sve je veće, tko ih navidi:
A i čestitos po naravi
Ima zlobu, ká je slidi;
Tiem ako su blage ćudi,
Ter kàrvničku màrze želju,
Kô zločeste šlju ih ljudi
Medju žene pod kudielju.
To li se od njih pravda gàrli,
I pedepsa neuzmiče,
Silnici se zovu vàrli,
Kàrv pravednu na njih liče.
Ako štediet blago haju,
Od lakomieh stieču ime:
To li slugam darivaju,
Razmetni su vidiet svime.
Puk je sliepac, koi oči'
Neima od svièta ni od razbora:
Za istinu laž sviedoči
Sried taštine i žamora.
Svedj nekriepak, nigda stavan,
Ljubi, màrzi, hoće i neće,
Trom, lien, strašiv i pripravan
Na pobune i na smeće.
Sad mir žudi, sad boj ište,
Vazda hlepi na promîne,
Sad uzvisi, tko ga tištè,
Tko ga uzvisi, sad ukine.
Ali kako tiho móre
Viek po sebi neuzrasti,
Dokli silni vihar s gore
Nesmuti ga svojom vlasti:
Puk u bitju smiernu tako
Uzdignut se viek nesmije,
Što na pomoć dmenje jako
Moguće mu glave nije.

S izgleda se tiem ovoga
Svak, tko vlada, sad nauči,
Da ni'e se uzdat u nikoga,
Stvar velika kad se odluči.
Mao izide glas najpàrvi,
Ali u svačieh ustieh rasti;
Ter čiem od svud većma vàrvi,
Sve obujmi svojom vlasti.
A istiná 'e rieč na svieti,
Da se 'e zemlja kletvom klela,
Da će otajstva sva pronieti,
Ká je čula i vidiela.
Neznam kako, nu se sgodì,
Da proćuknu se i proreče,
Kô car u iztok vojsku vòdi,
Da 'e pogubi i posieče.
Podižè se šapat tihi,
Ustà sumnja, pomnja izidè,
Svieh popada strah zalihi,
Zamišljeni svi se vide.
Jedan drugom' vitez s pàrva
Ovi u potai glas dorica:
Ali uzavriè svak topàrva,
I uzbunì se sva vojnica,
Kad put Skudra čuše oni,
Da na Càrno snòsi More
Car s poveljam' i s zakoni
Pisma, blago i šatore.
Bez obzira ovi onoga
Nagovara veće očito;
Bezakonja carska mnoga
Svak spovieda glasovito.
Janjičarin stari pravi:
»Ja, ki stratih sva má lieta
Sliedeć s vojskom boj kàrvavi
Na sve četir strane od svieta,

Ja pod staros mrem od glada,
A ugodnici carskieh bluda'
Uživaju ono sada,
Što bì uzdarje moga truda.
Baštine one, ké su bile
Mom' junačtvu vierna plata,
Silom mi su se ugrabile,
Hrana 'e moja druziem data.
Spaholjanin vapeć slidi:
»Ja uz cara ki uzrastih
Od saraja u obzidi,
I svuda se plemstvom častìh,
Kô rob tamni i zločesti,
Dokli od svud mi kàrv prokapa,
Na očitu podnieh miesti
Ružne udarce težkieh štapa',
Nemareći car u sili,
Ká bì uzrok mom' prikoru,
Pocàrniti kruh prebìli,
Ki blagovah u svom dvoru.«
Jedan veli: »Donieh caru
Glavu ubiena protivnika;
Ni u dostojnu primih daru
Čás podobnu za vojnika.
Pače rug je tvorit htio
Tiem car isti bez potriebe,
Veleć: Da ti pogubio
Ni'esi njega, on bi tebe.«
Drugi glasi: »Car sried kuća'
Skrovno uhodi naša diela,
Ter nam gosbe smeta i smuća,
S kieh je družba svud vesela.
Ne naš aga noćno veće,
Bie nas obdan carska sablja;
Pienez nam se càrni meće,
Biela i dobra jaspra ugrablja.«

Oni rasap obćen mieri,
S koga robljen svak bit ima,
Što gospodske svietle kćeri
Za carice car uzima.
Priuzima drugi ovdira:
»Bili i prošli mi smo veće;
Car junake nove izbira,
A nas starieh sieče i meće.
Eto lista, ki iz nutra
Došô nam je iz saraja,
Da se kani do dva jutra
Put iztočnieh dignut kraja'.
Nekàrzmajmo, sila jača
Da se s glavom carskom sdruži;
Potlačimo, tko nas tlača;
Udušimo, tko nas duši.«
Oni skače i prilaga:
»Što čekamo unaprieda?«
Svi tad vape: »Sablja naga
Prieti ubit nas svieh bez reda!«
Jedan se opet diže i vika,
Sablju golu ter podire,
Zovuć svakoga od bojnika'
Proć padanju cieća vîre.
Bojnik svaki tad se uputi,
I pod sablju s kletvom hodi,
Da bi imó od nje poginuti,
Ako se od zlich neoslobodi.
Vapiaše svaki ovako
Suproć caru buneć sile,
Sam Ali-aga htienje opako
Màrzi i sprave sej nemile.
Čiem u njega, kô u svieh glavu,
Zapazili svi se biehu,
Mneć, na hudù da i on spravu
S njima će ustat u pospiehu;

Ter nabunjen okó njega
Svak lúk penje, sablju izmiče,
On sried skupa ustà svega,
U ovi način ter pokliče:
»Ah, koja vas sad zasiena,
Vitezovi moi, zasliepì,
Ter gubite od imena'
Vašieh svietlos i glas liepi?
Spomen'te se, da ste oni
Vi vojnici, stražu uzdanu
Na kieh samieh car naslonì,
I u kieh nadjè viernu obranu.
Ah, nemojte pocàrniti
Slavu vašu, slavu moju,
Hteć neviernos caru odkrìti
U domaćem štetnom boju.
Naše štete i porazi
Ni'esu toli sad velici,
Vele veća da neizlazi
Kletva svetoj carskoj slici,
Koja veže sad jedino
Vaša oružja, sviète moje;
Da u svako vrieme smîno
U viernosti kriepkoj stoje.
Ni nahodim još razloga,
Ki će učinit, da se ganem,
Da, 'er car neće svièta moga,
Ja mu protiv zato ustanem.
Ja rob jedan, koi obećah
Tvàrdom kletvom zanj umrieti,
U pogubah i u smećah
Da mu se ištem smàrtno oprieti?
Ni'e zakona vàrh onoga,
Ki zakone stavlja i daje;
Što car hoće, triebi 'e od toga
Da samiren svak ostaje.

U njegovoj ruci 'e stalo,
Pomilovat tebe prije;
Od njega ti sve se 'e dalo,
On ti uzima, što tvé nije.
Druziem uzè, što dà tebi;
Za dat druziem, tebi uzima:
Tiem žalovat ni'e se triebi,
Car u volji zakon ima.
Težke udarce podniet muka
Bi junaku plemenitu:
Ali 'e zato huda odluka
Plesat vieru temeljitu.
Gospar svaki slugu svoga
Bez bojazni smie udríti,
A bojât se cieća toga
Od roba će car čestiti?
Plemstvo naše, znamo dobro,
Od milosti carske izhodi,
Iz gorah nas za se je obró,
U kojih se svaki rodi.
I gorani izza stada',
Kieh car dvorom svoim pomilì,
Suproć carskom' stolu sada
Propinju se skupni u sili?
Ni ti, komu nebì dara
Za hrabrena diela u boju,
Mož' s razlogom korit cara;
Dàržan mu si glavu tvoju.
Carska milos sama vísi,
Koga hoće od bojnika';
A što činiš, dàržan ti si,
I što činit mož' do vîka.
Tko dat može zakon novi
Tomu, ki iniem zakon dava?
Car je sam car, mi robovi;
Mudar bitje sve poznava.

Ali što čuh ja opeta?
Jest, tko tužbe još uzmnoži,
Jer car svetca Mahumeta
Zakon bljusti hoće i božji.
Sveta viera, ká nas vlada,
Pit nam vino brani svudi;
I nećemo zato sada,
Da naš pravda carska sudi?
Nu bojniče, ki na platu
Càrnieh pienez' tvoriš tužbu,
Ili u miedu ili u zlatu,
Ti si platjen za tvú službu.
Zaglaviste najposlie,
Da smo u mnogoj mi 'pogubi,
Što ovi, jakno ni'edan prie,
Car uzimlje svietle ljubi.
Mi robovi da li svoji
Dostojni smo carskieh kćeri'?
A car, pod kiem vàs sviet stoji,
Pastiricom da se vieri?
Ali što sam ja razložit
Sad ustao s vami veće?
Koliko je car uzmnožit,
Tko nepozna, tko riet neće?
Zabranjeno što je caru,
Ki na volju svietom vlada,
Otmanovu sablju staru
Čiem na bedri paše sada?
On od diedah i pradieda'
U iztoku carstvo hrani;
Kô car pravi zapovieda,
Ne kô silnik u ovoj strani.
Da je oteo on slobodu,
U kój smo se mi rodili,
Mene bi ste vojevodu
Suproć njemu svi primili.

Bez obzira ja bih pàrvi
Podró sablju britku golu,
I njegovom plákó kàrvi
Mú slobodu na svom stolu;
Ni bi ustavit mogle u vieke
Sve me sile, da mu nedam
Móm desnicom smàrti prieke,
Na očiu' da smàrt gledam:
Jer tko rodni grad svoj ljubjen
Oslobodit ište i haje,
Ili ubije, ili je ubjen,
U jednakoj slavi ostaje.
Nu čiem jaram nam na vratu
Ni'e, ki stariem ni'e nam bio,
Slobodu iskat nepoznatu
Opako bih odlučio.
Jer ni'e drugo protiviti
Carskoj volji, neg li objavit,
Gdie stoluje car čestiti,
Htiet tí silom car se stavit;
Ter nevieran i odmetan
Kažući se carstvu tako,
I prikoran bit i štetan
Čineć hudo i opako.
Ah, junaci moji mili,
Gnjev nesviesni ustavite,
Nesàrnite sliepi u sili,
Kud prešite? što činite?
Drugo doniet nabuna ova
Nemože vam neg sramotu,
Dočiem svaki s nje osnovà
Viečni prikor svom' životu.«
Jak na dmenje od sievera
Kad zapieni sinje more,
Sila silu dočiem tiera,
Vali uzrastu kako gore:

Tako uzbučà vàs puk oni
Na besiede age vierna:
Teku, sàrnu svi smioni,
Puni gnjeva neizmierna.
S golom sabljom u desnici
Skaču u biesu nesviesnomu,
Psuju, priete svikolici
Vojevodi hrabrenomu,
Vapiući: »Ili bàrže
Htiej, što hoće vojska ostala,
Ili ti se splesà i vàržè
Izpod sablje glava pala.«
Ali se aga neprepada:
Pače misleć o svoj časti,
Vika: »Usried Carigrada
Vaše glave prie će pasti.
Nu u vašoj da svevolji
Već negledam mé prikore,
Ostavljam vas pri nevolji;
Spomenuli mé govore!«
Vapie vojska: »Mi nikako
Protiv caru ni'esmo ustali,
Neg proć oniem, kí su opako
Diete mlado sviètovali,
I u to nije od potriebe
Provodištvo tvoje nami:
Bież' ti, kud hoć', dobri sebe
Obraniti mi smo sami.
Nu u dugo neć' uteći
Od ovieh našieh silah.«
I ovdie za njim hàrli u smeći
Tisnuše oblak ljutieh strilah.
Za tiem vojska nabunjena
Podjè skupu u jedinu,
Gdie bi càrkva posvetjena
Znanju od otca božjem' sinu;

Nu u vazetju Carigrada
Izgubljene càrkve ove
Ostà ime, ter i sada
Sofia se mečet zove.
Pred mečet se ovi skupi,
Ter iz jutra do večera
Skupno vikà, skladno upl:
»Daj nam pašu Dilavera,
I učitelja hodžu s njime,
Jer ti opak nauk dava
S càrncem, ki je ženam tvime
Straža, i od hadum' svieh glava.
S mudriega neka svièta,
Kad nam budeš pogodio,
Isti ostaneš car opeta,
Kakono si dosad bio.«
S oviem riečim' da pred cara
Jahia podje, oni htiše,
I njihova poklisara
Pod silu ga učiniše.
Velikoga zakonjaka,
Od Turakah mufti zvana,
On miesto imà, ali paka
Tá čás druziem bila 'e dana.
Tiem trajaše sám na domu
Svoih pokonjieh lietah dio,
Kad je skupu odmetnomu
Van usiljen izit bio.
U veseloj pirnoj slavi
Nahodjaše car tada se,
Čestit, miran, pun ljubavi
S tri ljubovce liepe uza se.
Ali u smeči na onu stranu,
Gdie čù vojsku, skočì ureda,
Ni se prignù, ni se ganù
S punieh prietnje njih besieda';

Misleć, da bi carska bila
Vlás nèjaka i prikorna,
Kad bi vàrh nje gospodila
Volja od puka rogoborna.
Jahia se starac tada
U priklonstvu odkrì njemu,
I, što vojska usried grada
Vapiaše, skazà sve mu,
Veleć: »Care svemogući,
Prosti, ako rob tvoj smije
Odkrit strašni plám gorući,
Ki oko glave tvé se vije;
Zašto, ako se neugasi
Samom kàrvi tvoih svièt nika',
Tvomu carstvu prieti i glasi
Rasap vojska svakòlika.
Ja viek neimam zatajati,
Što pogubu carstvu nosi:
Velikoga vezira ti,
Hodžu i od carnac' agu prosi.
Ja sam poslan cieća toga:
Svi ovo ištu, svi ovo prave;
A ovo gàrla ovdie moga
Pod tvóm sabljom i mé glave.«
Jahia prestà, a car gore
Smeten buduć s te poruke,
U kratke mu odgovore
Skazà ovako své odluke.
On pokliče: »Carstvo meni
Sabljom stari moi dobiše,
I tko drugi car bit scieni
Vàrhu mene, misli odviše.
Tiem ustup'te, rec', nazada,
Niegda vierni i uzdani,
Neposlušni moji sada
Janjičari i spaholjani.

To li vas je kàrvi želja,
Žélju opojte sàrca prika
Ne carskieh priatelja',
Neg li carskieh protivnika'.«,
Ovdi umučà, već istino
Scieneć, s ove zapoviedi
Da sliediti neće ino,
Kô taj večer i nesliedì.

Pievanje sedamnaesto.

Sadàržaj: Nastane noć, a car skupi svoje dvorane u vieće, i pita ih, kako bi se nabuna umiriti mogla. Dilaver mu veli, neka ništa nepopušta nabunjenim, nego neka gleda, da ih oštro kaštiguje. Husein kaže, da će bolje biti, ako zasad ugodi nabunjenim, a pak da će ih poslie moći lahko uništiti, ako ih pošlje proti kàrstjanom vojevati. Car bi rad i janjičarom prostiti, i svoje uzdanike spàsiti. Na to mu Dilaver svietuje, neka na miesto njega opet stavi Huseina za velikoga vezira, pak neka Husein vojsci javi, da je on obnašo, da neide car u iztok: ali car gà nehtiè poslušati. — U to ´i Mustafina mati dozove zeta Dauta, beglèrbega rumelskoga, i potakne ga, neka stane nezadovoljnoj vojsci na čelo, pak neka smakne Osmana, a povrati Mustafu na prestolje.

Nu kô svietli zrak dno mora,
I dan bieli sunce ugasi,
I od grada i od dvora
Zamuknuše svačii glasi,
Ter se prostriè noći càrne
Sinje platno iz dolina',
Vàrhe od gòrah da ogàrne,
I da obuče vas sviet tmina,
Car uliezè usried hrama,
U miesto uresno i bogato,
Gdi u način svietla plama
Dragi kami sja i zlato.

Tu zamišljen s vàrle smeće
Na prestolje svoje stupi,
I najviše glave u vieće
Okó sebe dozvà i skupi.
Šes vezirah i sve ostale
Poglavice turske izbrane
Po redu su smierno stale
Okó njega s obie strane.
Svak podvíte ruke, i oči
Obàrnute dàrži nica,
Poniženstvo ter sviedoči,
Čeznuć pazi carska lica.
A on pogled tih i stavan
U ponosnoj veličini
Na svieh svàrtje, i od svieh slavan
Sviem zemaljski bog se čini.
S veličanstvom ovacieme
Iz visine, na kój sjáše,
Na pobunu hteć u vrieme
Da previde vierne paše,
Rečè: »Uzdani i smioni
Branitelji móm' životu,
Na kieh carstvo mé nasloni
Od vladanja svu tegotu,
Nije triebi kazat meni,
Što ste čuli i vidieli:
Vìtezovi nabunjeni
Koliko su dosle smieli!
Što pitaju, i što priete,
Dobro znate: zato sada
Kô vlás moju svietujete,
S njima ovaciem' da se vlada?
Što u sàrcu svomu ćuti,
Odkrij svaki tiem slobodno;
Zašto misó vašu čuti
Milo mi je i ugodno.

Carstvo se u vas mé vieruje,
Vaše rieči dàrži istìne:
A znam, tko se sám svièтuje,
Da bez svièta sám pogine.«
Ovdie svoja već zatvori
Sultan Osman carska usta,
A Dilaver, da govori,
Pàrvi vezir pàrvi ustà:
»Silni care (on pokliče),
Svemoguća koga sablja,
Gdie zapada, gdie iztiče,
Suncu iz zrakah dan ugrablja,
Nedobitnoj tvojoj slavi
Širine su svieta tiesne;
Pred kiem, s krunom tko 'e na glavi,
Prostàrt na tle trepti i čezne.
I ako sám još oró sivi
Proć iztočnom' zmaju pàrši,
Nabunjeno jato krivi,
Kómu ognjena krila skàršl.
Zato, o slavna i čestita
Kuće otmanske kruno, vidim,
Da početak carstva od svîta
Sad kàrvaviem' kriepiš zidim.
Jer čestokrat usried kàrvi,
Kú proliju nepriatelji,
Početak se stavno pàrvi
Od gospodstva utemelji.
A nemože od silnika
Imenom se car nazvati,
Ki vàrh kletieh izdajnika'
Od osvete sablju obrati.
Od kraljevah sva zla ina
Često mogu bit proštena:
Neprašta se viek krivina
Veličanstva uvriedjena.

I ako carsko 'e dielo imati
Vàrh podložnieh milosàrdje;
Za odmetnieh pedepsati
Carsko 'e dielo, da car tvàrd je.
Tko nevidi, da prostàrla
Vitežka se 'e samovolja
Ne do našieh samo gàrla'
Dà nu tvoga do prestolja.
S otmanskoga oni stola
Tebe cara smaknut prave,
Ako sàrca njih ohola
Prie nesmire naše glave.
Da usiljen od njih, ako
Poslušaš ih cieća toga,
Nesmiču li te oni i tako
S otmanskoga stola tvoga?
Vlás tvá prosti, ni'e razluka
Druga od tebe do inieh ljudi',
Neg zapovied, ká vàrh puka
Uzmnožniem te čini svudi.
I ako ti se ova sama
Otme sada od bojnika',
Visina se tvoja sláma,
I vlás kàrši svakolika.
Što tad riet će plemić častan,
Koga diede tvoji diedi
Predobiše, ako oblastan
Svaki 'e vitez, da ga sliedi?
Pod tvoim carstvom može biti
On nemàrziè dosle státi,
Nu što vojska bude htiti,
Ako ti uzmeš pogadjati?
Da skup biesni neće tàrpit
Spaholjana' i janjičara',
Bude odriet ga i razdàrpit
Gospodujuć miešte cara.

Jer dočiem se vojska opira,
I uzpogadja 'oj tvoje carstvo,
'Vàrh tebe ona vlás prostira,
A ti služiš nje sebarstvo.
Otvori oči za vriemena;
Jer ako im pustiš ova,
Puk, ki od tvoga trepti imena,
Treptiet će od tvoih vitezova'.
Ali ukloni Višnji s nebi,
Da u tvóm zdravlju, care Osmane,
Zapoviedat itko tebi,
Neg tvá volja sama stane.
Množ odmetna ni'e nam skrovna,
Pobuna je nje velika,
Smionos mnoga, rieč otrovna,
Strašna prietnja, vàrla vika.
I odgovorit kad bi imali
Riečma diela za istinu,
Car ti živi, ja i ostali
Svikolici neka izginu.
Nu spomenut tiem ću opeta
(Ako još ni'e te pogube),
Da neostaješ ti bez svièta
Viernieh slugah, kí te ljube.
Nabunah je i prie bilo,
I vàrlieh još bojara',
Nu se očitom silom smîlo
Tegnut nigda nije u cara;
U pravoga cara, koi
Pravdom otčin štó posieda,
I ki branjen sabljom stoi
Starieh diedah i pradieda'.
A spomena je ona dosta,
Kú sliediše diela prika,
Kad Mustafa Sultan ostà
Bez viernieh svoih svièt nika'.

Ćeselbašu bieše onada
Sva otišla vojska 'àrvati,
I s njom izvan Carigrada
Svi, u kieh se može uzdati.
Tiem budući bez uzdane
Straže on ostó i bez svièta,
Lasno 'tebi, care Osmane,
Bì na krunu doć do svieta.
Na onu krunu, po razlogu
Ká za otcem tebi ide,
I ká ti se, ah! po mnogu
Bezakonju od prie skidè.
Ali 'e tako mnoštva vele
Skupa ovoga, ki ti prieti,
I Mustafu opet žele
Na stó carski tvoj pripeti;
Nu 'er vide, da u nas pravu
Obranu imaš, ká te štíti,
Sad ti prose našu glavu,
Za pak tvoju poraziti.
Tako za 'àrvat dub u gori
S gvoždjem siečac najprie teče,
Ter mu grane lomi i ori,
Da mu korien pak posieče.
A odvàrnut lasno 'e moći
I veliku sasma rieku,
Kad joj digneš sve pomoći
Vodah, koje u nju teku.
Tiem se ovako meni vidi,
I ja nosim ove sviète,
S nabunjeniem' da se slìdi
Način samo od osvete.
Bi'e se zmija, ká ti u skutu
Vi'e se u krug, da te peči,
Otrovanu ranu ljutu
Gvoždje i oganj samo lieči.

A najjače carstvo svako
Satàrt će se s raspa plaha,
Ako ogradjeno od svud jako
Nije od bojazni i od straha.«
Kô Dilaver veće prestà,
I sviet njegov od svieh čů se,
Husein opet s svoga miesta,
Da govori, podignů se:
»O čestiti i uzmnožni
(Kljče) od carah care izbrani,
Kóm' narodi svi podložni
U svakoj su svieta strani.
Potvàrdit sam i ja usiljen,
Što svak vidi, kud se obàrne:
Tvoih vitezah skup nesmiljen
U svevoljah sasma sàrne.
Smionos je njih odmetna
Od veće se razpustila,
I nemogu bit neg štetna
Carstvu tvomu sva njih dila.
Zašto ako tvá vlás haje,
Da im se izpuni želja prika,
Taj čas samo carstvo ostaje
Bez uzdanieh svoih svietnika'.
To li uzmnožnos tvá nebude
Pogoditi im sad u tomu,
Strašne odluke, raspe hude
Oni priete carstvu tvomu.
Izrekó je vezir dosta,
Ká mogu izit zla neizmierna,
Ako carstvo tvoje ostà
Bez ovoga skupa vierna.
Meni ostaje sad objavit,
Ká poguba carstvu prieti,
Ako carstvo tvo'e ostavit
Bude milos pri osveti.

Zato ako mé besîde
S njegoviem' se neugadjaju,
Veće očih veće vide,
Veće ljudih veće znaju.
Nije sumnje, nitko u sebi
Nemisli ino, svak će rîti,
Za utvàrdit se, da je triebi
Nepriatelja pogubiti.
I protivit, rieč je luda,
Da od gospodstva u razlogu
Ni'e to nauk stavna suda
Za utemeljit silu mnogu.
Nu ja neznam, put li ovi
Od vàrloće i od bienja,
Ali 'e bolji, ali ovi
Od milosti i od proštenja.
Kàrvava se ruka vieku
Pàrvom vodom neopláká:
A ni'e stabra, koga obsieku,
Da neuzmnoži zagranaka'.
Smioni, biesni, na zlo hàrli,
I opojeni ljudskom kàrvi
Bojnici su ovi vàrli,
I svedj veća množ ih vàrvi.
Strah me je, ako tvá vlás prijá
Glavu ljutoj zmii plesati,
Da ona hudja í otrovnija
Kúde na te neobrati.
Zaisto šteta velika je,
Da najveće u pogube
Tvé bez svièta carstvo ostaje
Viernieh slugah, kí te ljube.
Ali sumnja veće zala'
S druge strane mene 'e smela;
Jer vele krât iskra mala
Mnogi je oganj razgoriela.

A kad stoji, sve da izgine,
Izgubit je koris malo:
Tak pomorci sviesni čine,
Dio mećući nose ostalo:
Našom glavom kad se smiri
Vojska ohola, carstvo opeta
Lasno dva, tri i četiri
Nać će roba cieća svièta.
Nu ako carstvo s mnogom smećom,
Gdie mu protiv vojska ustaje,
Medju sriećom i nesriećom
Sebe izgubi, tko ga na'je?
Ali viek to dosle nebi,
A pobunah i prie slìdi;
Sve bit može: sviet na sebi
Čudnieh stvarih svak čas vidi.
Često ravan put se učini
Hridieh stàrmieh sried liticah,
I lav mnokrat u planini
Pića ostane drobnieh pticah.
Mnoge sgode nove biše
U vriemena prednjieh lieta',
Koje od sebe ostaviše
Izgled nama sad opeta.
Mnoge stopàrv, još će iziti
U ovo naše sada vrîme,
Od kieh za izgled na sém svîti
Nakon nas će ostat ime,
Ter jak sve, što 'e niegda bilo,
Sve sada se pripovieda:
Tak sadanje svako dìlo
Spoviedat će se unaprieda.
Ali silom, hoću, očitom,
Da bojnici nesmiu ljuti
Tebi caru prečestitom'
U kraj skuta dotegnuti.

A i da smiu, u saraju
Tvoi dvorani su i ostale
Sluge, ké ti vierne ostaju,
Da se odhàrvu njih navale.
Gdi 'e sad sila tá sdružena,
Ká protiv njim smiet će iziti,
Za od ognja i od pliena
Tvoj grad, tvoj puk obraniti?
Ah, gani se, i odluka
Bud' tvé vlasti mirna sada,
Imaj milos vàrhu puka,
Imaj milos vàrhu grada.
To li te je sliedit želja
Vezirove bojne sviète,
I na rasap nepriatelja'
Put uzeti od osvete,
Plám ugasi u tvóm stanu,
Doma štedi kàrv junaka',
A prolij je za obranu
Od kraljestvah tvojih paka.
Razdieli ih siemo tamo
Kàrstjanskoj se opriet vlasti,
Tako i tamo i ovamo
Nepriatelji tvoi će pasti.
Ili izgubit ili dobit
Oni budu, riet je triebi,
Da svakako ima to bit
S obie strane koris tebi.
Ako izgube, tvá se osveta
Bez tve štete izpunit će:
To li dobiu oni, opeta
Uzmnožnie ti carstvo bit će.
Što da se udreš ovdie s njimi,
Ti bi izgubio s obie strane,
Ili gorju carstvo primi,
U dobiti ili ostane.

Ako ti bi imó goru,
Sve bi užeglo se i oplienilo,
A i u tvomu, neznam, dvoru,
Što bi od carstva tvóga bilo.
To li bi ti bolja pala,
Izgubio bi dobiti one,
Ké bi mogle steć do mala
Proć kàrstjanom čete smione.
Tako šteta bil' bi od svudi
Ili oni, ili ovi,
I od onud bi i od ovudi
Tvoji pali vitezovi.
Uzmnožniem te (vlás tvá prosti),
Nečini ime, neg junaci:
Kad padu ovi bez milosti,
Tko ti ostaje? Čiem smo jaci?
Riet ćeš, širok sviet je i prostran,
Od četiri dio svakoi
Ili naš je ili inostran,
Množ vitezah caru goi.
Pastiri će izza stada'
Na tvú pomoć s praćam' doći,
I silam' ćeš od zapada
S goranim se opriet moći?
Tko putnika noćno prežá,
Da mu otme blago iz ruka',
I tko càrnu zemlju težá,
I uz volove oruć huká,
I tá čeljad od té vàrste
Hoć' da carstvo tvoje obrane,
Miešte oružja noseć čvàrste
Drienovice, dubja grane?
Bez vitezah, s kiem' na glavi
Stojiš svietu, tvá 'e vlás ništa,
A za izit vitez pravi,
Vo'evat triebi 'e na godišta.

Tiem domaćieh smeća' u biesu
Čuvajmo se kô od zla prieka;
Jer kad naši na nas ni'esu,
Nebojmo se s dvora vieka.
Jer jedinstvom svud i skladom
I malahna stvar uzrasti,
A nemirom i zavadom
I velika bude pasti.
Pristojno je veličanstvu,
U kóm visi tvo'e prestolje,
Prednje službe dostojanstvu
Sadanje odbit samovolje.
A najliše gdi osveta
Bez pogube bit nemore,
Pače izit carstvu šteta
Ima očita i zlo gore.
Jer bez vojske malo paša'
Carstvo Mustafi ako izvadi;
Kô sad tvú vlás neprestraša
Vojska, ako se s njom zavadi?
Tiem od dva zla manje 'e sada
Za obrat u tvój suprotivi,
Neka naša glava pada,
A tvo'e carstvo mirno živi.
Nu bih iskó s dobrom s pàrva
Nabunjenje gasit ovo,
U ognju polag suha dàrva
Da neizgori i sirovo,
A pedepsam' i osvetam'
Uzet korit jačje od sebe,
Nije drugo, neg li štetam'
Sramotit se bez potriebe.«
Presta; a car tri krat paše
Kô pogledom svoim obteče,
S vàrh prestolja, na kóm sjaše,
Tihiem glasom stavno reče:

»Čuo sam vaše govorenje,
Poznó sàrca vierna toli;
Hoću, osveti da proštenje
S moim vitezim sad odoli.
Od rodnoga ljubav grada,
I od dragoga milos puka
Otimaju meni sada
Od osvete sablju iz ruka'.
Darivam ih staroj vîri
Spaholjana' i janjičara',
Neka se idu na četiri
Strane od svieta bit za cara.
Nadj'te način u toliko
I za od smàrti vas slobodit,
I s móm časti za ikoliko
Nabunjenoj vojsci ugodit.
Stvar je mučna, ali to je,
Što ugodno vam bit ima;
Jer velika diela stoje
Namienjena velicima.«
Čiem ovako car odluča,
I od svieh se inih potvàrdjuje,
Još Dilaver neumučà,
Nu zavapì, da svak čuje:
»Hude kobi, prieka sluta
Carsku glavu Višnji ukloni;
Tko ište vrieme, veće puta'
Vrieme gubi, srieću izgoni.
Nu što 'e caru vidiet dobro,
Nesmiem veće protiviti:
Slavna kruno, ja sam obró
Jednom gdie hoć' za te umriti.
Tko je ovca, po dno škrakah
Krij se u gorah, pási travu;
Ja oni isti sam, ki od Poljakah
Slobodio sam tvoju glavu.

U pogovor ovo nije,
Što bih dàržan, to učinih,
A i unapried gdie se uzbije,
Moć ćeš poznat mene i inih:
Žó mi 'e samo, da bojnici
Moji iztočni ni'esu uza me,
A neka ovi svikolici
Došli bi i vàs zapad na me.
Nu i bez toga imam silu
U ovieh rukah još i sade,
Da od njih glavah niz gomilu
Svalit će se má, kad pade.
U toliko način ovi
Sám se dobar vidi meni,
Kiem samirit vitezovi
Mogli bi se uzhunjeni:
Da od vezirstva velikoga
Meni uzmeš sad visinu,
I čás opet miesta ovoga
Podaš paši Huseinu;
I da vojsci pak naviesti,
Da je odluka tvoja ova:
Tiem zlamenjem s dobrom česti
Sve junake pomilovà.
I da on nadjè, da neide
Tvoje carstvo put iztoka,
Neka smeće zle neslìde
Veće unapried s toga uzroka.
I u to će doniet vrieme
Sgodu, da se svak ukroti,
I pod carstvom bit će tvieme
Svačie smàrti i životi.«
Slavni vezir dospiè ovako,
I na njegov svak svièt pristà;
Nu nehtiè ga car nikako
S najvišega dignut mista,

Što ga od prie neutvàrdì
Jakom strażom oda svudi,
Da mu vàrli i zlosàrdi
Skup u ničemì nenaudi.
Videć mu se, da odmetnika
Neboji se on ni'ednoga
Za života od svietnika,
I junaka tolikoga.
Jaku stražu druziem podà,
A on bez svake straže ostà,
Mneći mu se, sried svieh sgoda'
Carsko ime da mu 'e dosta.
Ali posried noćnieh tmina'
Viećaše opet i sultana
Mati ohola Mustafina
Na pogubu cara Osmana.
Ranu staru njoj pozledì,
I muka je nje nemila,
Što s careve zapoviedi
Od sina se 'e odielila.
Smàrt mu sluti s glasa plačna;
Pročula bo bieše onada,
Da sried miesta stoi divjačna
Svoja u jami velja náda.
Kroz što s raspom protivnika
Misleć ona, kakogodi
Da od poraza smàrtna i prika
Diete svoje oslobodi.
Prigodu joj donìe srieća
Od pobune vojske silne;
Tiem zaprieti i obeća
Mladu Osmanu raspe obilne.
Skoro iz smećah tieh se uzdá
Vidiet carom sina opeta,
I u nje ruci da će uzda
Bit, kô i prie bì od svieta.

Mučno ohola tàrpeć žena,
Koja jednom carstvom vladà,
U zabiti zatvorena
Stat s robinjam' iniem' sada.
Tiem da vàrlu želju izpuni,
Hàrlo poslà po Dauta,
Zeta svoga, da on nabuni
Hudje silu skupa ljuta.
U Hàrvatskoj zemlji ovi
Od kàrstjan' se rodio biše;
Kleti Turci vitezovi
Dietetom ga zaplieniše.
I jer im se liep objavì,
Caru su ga poklonili,
Ki ga s inom diecom stavì
U razkošni saraj mili.
Ter s liepote, kojom sjaše,
Poturčì ga u isto vrime;
Jer mu dušu zanosaše,
Nadiedè mu Daut ime.
Pod imenom sladciem tako
Bludni Murat u to doba
Objaviti htiè svakako,
Da on rob je svoga roba.
Tu uzrastiè, odtle izidè
Pomilovan dobrim svacim,
Čiem ga svietla puci vide
Medju sudcim i junacim.
Vezir u miru, a u boju
Bio je carski vojevoda,
Za ljubovcu sestru svoju
Sultan Ahmet još mu podà.
Nu 'er nedobì on desnicom,
Ni junačtvom, ni krieposti,
Neg li samiem ženskiem licom
Sve te časti i milosti,

S lica milos čiem poginù,
S njom i carska ljubav strajà;
Nu uzdàržahu svú visinu
Još sultane od saraja.
Kad smagnutje tudja blaga
Ćud opaka, svies ohola
Učiniše caru, da ga
S vezirskoga digne stola.
Tiem po smàrti cara Ahmata
Vàrh carskoga stola otčina
On Mustafu stavì brata,
A Osmana smaknù sina.
Ali opeta Osman, kada
Carsku otčinu sablju opasà,
Smaknù njega, da nikada
Neuzmakne svietla obraza.
Nu Dautov sin, sultana
Koga mu je porodila,
Vàrsnik mlada cara Osmana
I drug mili u sva dila,
Viernom družbom, dvorbom dugom,
I krieposti vriednom svakom,
Zovući se robom, slugom
Carskiem, a ne viek rodjakom,
Umolì se, da opet njega
Pomiluje car čestiti,
Ki rumskoga beglerbega
Nekratì ga učiniti.
Nu pobune ove silos
Probudì u njem misli hude,
Pri sramoti, da u njoj milos
I čàs novu da zabude.
Tiem u gluho doba od noći
Preko straže, kù prevarì,
Vieštо i skrovno hotiè proći
On u ženski saraj stari.

Gdie ga zvaše tad svekàrva
Na sviem strašne dogovore:
Da Osmanu caru s pàrva
Carstvo otmu, pak ga umore.
Ona taj čas, kad ga ugledà,
Podjè u potai s njime s strane,
Da nečuju njih besieda'
Ine robinje i sultàne.
Ter s posmiehom, u kóm smeću
I omrazu težku ukazà,
Ki za odkrit muku veću,
Izmienì uždah pun poraza.
Poče: »Tá čás čestita ti
Beglerbegstva rumelskoga!
Upiši je, i pozlati,
I vàrh čela stavi tvoga.
Je li liste od posluha
Dilaver ti učinio,
Koi niegda za konjuha
Dostojan ti nije bio?
Osman li ti ih preko noći
Svojom glavom zabilježì,
Ki u bludnoj nečistoći
Svedj ti uza se sina vrieži?
Ali to je sinu tvomu
Od sramotah plata bila;
I varaš se ti u tomu,
Da ti se 'e čás povratila.
Ah, koja ti čás u vieke
Od nečasnieh dielah doć će?
Gnjusna voda mutne rieke
Nemože oprat nečistoće.
Nu li carska hitros hàrla
Čini želje tvé čestite,
Dokli s viencem okó gàrla
Vàrhu zemlje uzvisi te?

Ah, ter scieniš, o Daute,
Da u gospodstvu opet ti si,
Čiem udarac sablje ljute
Vàrh glave ti svak čas visi?
Car je diete: stat mu u dugo
U odluci jednoj nije,
Sad će jedno, sada drugo;
List, kiem vietar svaki vije.
A uzrokah, kad uziste,
Nać će vazda zadovolje,
Da kako te prie potiste,
Da opet tako te i zakolje.
Nepriatelja múčećega
Boj se, kad te časti odviše;
Sad te penje, da iz višega
Dublje pak te satariše.
Ako misliš, misó 'e tašta,
Da si u prednjoj opet slavi:
Rana otrovna nezarašta,
Da obilježja neostavi.
Od nepravad' cieć prikora,
Kiem' te pleše diete oholo,
Zamnielo je polje i gora,
Svíet vaskolik buči okolo.
U pismo se upisalo,
Raznielo se po jezicieh,
I zamazan s dima malo
Scieniš rasap štetah pricieh?
Carski zet si, carski bio
Namiesnik si: nepodoba,
Vàrh svieh viši tko 'e siedio,
Da se u koje sniži doba.
Probudi se hàrlo tieme
Od sna, ki te sad pritiste;
Skoči, osveti, sad je vrieme,
Srieti srieću, sama te iste.

Vojska te je sliedit spravna,
Imaš silu nje u ruci,
Neckni, vàrši, što od davna
Imà sa mnom u odluci.
Vrat' mi sina, i ujedno
Carstvo, život i čás tebi;
Što vam se otè nepravedno,
Preotmi opet njemu i sebi.
Sinu mómu i tvój dieci,
O Daute, carstvo poda';
Neimaj straha, smiono teci,
Gdie te nosi srieća i sgoda.
Kad s pomoći od junaka',
Snaga i smionos kieh je mnoga,
Ti pogubiš cara opaka,
I oslobodiš sina moga,
Spomena ti je ova dosti,
Pak će u našoj ruci státi,
Za opeta bez milosti
I bratju mu svu poklati.
Ti oslobodi cara sveca,
Stav' na me ina diela gorka:
Veće meni tvá su dieca,
Neg sinovi od pastorka.
Ja znam, kuća Otmanova
Na Mustafi sva ostat će,
I kad dodje smàrt njegova,
Dieca tvoja kraljevat će.
On na oči žene neće,
Ni misli imat porod ini:
A od tvé diece tko mu 'e veće?
Ti si njegov zet jedini.
Tvá ljubovca sestra 'e njemu,
A sin neput; za njim ide
Po zakonu sinu tvému,
Da na dundov stol uzide.

A i Mustafa sve što uzžive,
Car će imenom biti samo;
Prave opravdat, sudit krive,
Vladat svietom mi imamo.
Pripet će se uzanj goru
Moja volja, tvá desnica,
I u dielu i u stvoru
Ti ćeš car bit, ja carica.
Tiem veselo napred stupi,
Vàrlji od vihra, bàrži od strîle,
Smetaj, svadjaj, buni, upi,
Nemimodji varke i sile.
Za od svieta carstvo dobit,
Put se ostavit neima ni'edan:
U ino razlog nemoj zlobit,
Pače nastoj bit pravedan.«
Jakno plahi siever kada
Preko mraznieh gorah ulieta
U dubravu listopada,
U kú se oganj jur upretà,
Silno dmenje vihra biesa
Sve razgara i razžiže,
Pali, pàrži, do nebesa'
Strahovite plame diže:
Tako planù na rieči ove
Od prie užežen Daut vàrli;
Već u sàrcu kupi, zove,
Buni, davi, kolje i pàrli.
Odgovara: »Na visinu
Carsku ištom da se uzide,
Svi razlozi neka ginu,
Viera i pravda po tlieh ide.
Ah, prie dodji čas ugodni,
Da ja ukažem sried bojnikah,
Časni ljudi i slobodni
Kô svete se od silnikah.

Nu govorit diela gdie će,
Saviše su sve besiede:
Ostaj s Bogom, podjoh veće,
Car Mustafa da se izvede.
Sutra nam je carstvo u ruci,
Sriesti ga ću ja bez straha.«
I u ovoj se već odluci
Krenù bàrži vietra plaha.
Podjè; nu tiem u sultàne
Samireno sàrce nije,
Hlepi, da jur bîo dan svane,
Što ima biti, neka 'e prije.
Dulji od vieka časi bàrzi
Čine joj se, misó 'e trudi,
Bez gospodstva živiet màrzi,
Nova ufanja većma budi.
Nu razmišlja opet bolje,
Mučno odveće da 'e to steći,
Tiem je nova žalos kolje,
Bez pokoja stoi u smeći.
Tak pri vodah johu bîlu
Dva protivna vietra biju,
Proste grane ter pod silu
Siemo tamo svedj joj viju.
Ište zà čas da počine,
I na uzglavje naslanja se:
Nu opet skače, i opet stine,
Sad od muke znoji sva se.
Misó 'e težka, čiem priklopi:
Gleda u zemlju puna vaja;
Sad kraj vidi, sad se topi
U pučini, gdie ni'e kraja;
Sad pošetom tiho ide,
Sad se obratja u hod bàrži,
Na čelu joj sve se vide
Misli, u sàrcu koje dàrži.

Pievanje osamnaesto.

Sadàržaj: Kad osvane jutro, skupe se nabunjeni na dogovor. Tu im zakonjaci dadu odviet proti Osmanu, a Daut' stane posried vojske, i nagovara ju, neka smetne Osmana, a povrati Mustafu iz tamnice na prestol. Vojska ga posluša, i podje s njim, da najprie na dvor Dilaverov udari. Dilaver se brani junački, pobije se s Dervišem Arbanasinom, agom spaholjanskim, i poslie mnogo truda uzbije navalu nabunjenikah, kojih sada Daut odvede, da udare na carski saraj.

Zviezda liepa i ljuvena
Bieše obsjala nebo veće,
I razlikosti urešena
Zemlja svukla càrne odieće;
U povojih zlatnieh zora
Stopàrv rodjen dan iznesè:
A u sbor cieća dogovora
Nabunjeni skupiše se.
Starce od puka i velike
Postaviše sudce siesti,
I od zakona razumnike,
Kí nadhode inieh sviesti.

Pitaše ovieh: »Što zapada
Po zakonu, kad car ište
Iz carskoga preniet grada
Blago, zakone i siedište?
Što li ide caru, koji
Miešte robinj' u saraju
Tri ljubovce prave osvoji,
Da s njim pored sviet vladaju?«
Zakonjaci odviet daše:
»To nikada nebì prije,
Car zakone stare naše
Ki potlača, to car nije.«
Čuše se istom odgovori,
Ké podaše znanci siedi;
A Daut se dižè gori,
Usriéd vojske da besiedi.
On strahoće i vàrline
Začeo buduć u pameti,
Carstvo i sviet da pogine,
Ištom da se on osveti.
Misleć (čiem ga hudje gnjive
Uspomene stare zledi),
Neprijatelj da nežive,
A zlo svako neka sliedi:
Kô kad pukne grom, iz koga
S urnebesom triesi udare,
Omraza i gnjiv sàrca svoga
Riga izdajstva i prevare.
Bez obzira sàrne, kuda
Nesviesni ga bies potiče,
Iz pogleda sàrčna i huda
Mećuć oganj, vapeć kliče:
»Dokli ovako u màrtvilu
Podnosit nam sudjeno je
Plien obćeni, sinàrt nemilu,
Bezakonja, zlo svakoje?

Ustanite, što čekate,
O hrabreni vitezovi?
Vojevodu mene imate,
Svàrz'mo s gàrla jaram ovi.
Koga ištete veće svièta?
Gdie gledate man skupljeni?
Jedà dokli od dieteta
Svi budemo posiečeni?
Od dieteta, koi nije
Kriepak, ni bit može u sebi;
Kojim svaki vietar vije,
Ki nepozna, što mu 'e triebi;
Ki plahosti svóm se vlada,
Ki zakone po tlieh meće,
Koi sluša zlobnieh sada,
A od dobrieh svièta neće.
Tri robinje, tri carice
Ki postavì na stó uza se,
I klanjajuć žensko lice
Rob pretvorì od cara se.
S lakomosti koi cienu
Veću čini od pienezah,
Neg li za svu čás obćenu,
I živote svieh vitezah.
Koi od carah viek je bio,
Da vojnikom k staroj plati
Nov dar nije priložio,
Kad se s njimi s boja vratì?
Ah davori! slavni Otmane,
I vi silni cari ostali;
Sad viteze vidjte izbrane,
Kieh ste vašom diecom zvali,
Gdie ih diete s prieke želje
Bielodano kolje i davi
Vaše plešuć sve povelje,
Koje dàržà svak na glavi;

Ter ih samo s sobom vodi,
Neka ginu posried boja,
Gladni u kopnu, žedni u vodi,
Goli u mrazu bez pokoja.
Ah, spomen' se svak, i žali
Lanjsku jesen: jao, kolici
Od leškieh su mačah pali
Turski pješci i konjici.
Diete tašto, plaho i vàrlo
Kad pó svieta skupi ujedno,
I svój vojsci jedno gàrlo
Priklà i carstvu svóm' neredno;
Na očiuh kad sviem nami
(Ah, vidjenje strašno dosta!)
Turski miesec pod nogami
Kàrstjanskomu križu ostà.
Dàržave su opustile,
Krajine su bez bojnika';
Za sinovim majke cvile,
Kieh posiečè sablja prika.
I bez diece i bez hrane
Pali u staros otci ostaju,
A svud sestre neudane
Màrtvu bratju naricaju.
Nevieste su udovice,
Plaču vojna i dievera;
Tko ni'e màrtav dno tamnice,
U verigah robstvo tiera.
Od turačkieh cviet mladića',
Kieh Kozaci i još kolju,
Zvierma i pticam leži pića
Na bogdanskom ravnu polju.
Bez ukopa tieme sada
Tužni ostatak, gole kosti,
Vietri nose, plešu stada,
Móre izmeće bez milosti.

Jer vojnica ona uteče,
Da 'e nesieku poljski mači,
Ište, da je on izsieče,
I porazi i potlači.
Ter kad ona tako izgine,
Da nje svietlo miesto izskoči,
Càrnce lupeže, Arapine
I gusare od iztoči,
Njih će učinit janjičare;
A spaholjan' miesto čeka
Ćeselbaške graničare
I dievoje od Derbeka.
Ali inako nego svoja
Nepravedna začè sila,
Sablja vaša, sablja moja
Za svieh čás je odlučila.
Vi ste uzrok, što on izgubi
Mlad, plah, neviešt, bez razbora:
Uzrok je on sám, ki zagrubi,
A svieh nas je sad pokora.
Uzrok je i oni, ki prestupi
Pravom' caru kletvu i vieru:
S toga vojska, ká se skupi,
Neprostriè se pri Niesteru.
Od tada nas svedj bič bije,
Zemlja 'e gladna, nebo u gnjivu;
Iztočni opriet zmaj nesmije
Sievernom' se orlu sivu.
Tursko ime jur od slave
Od pogàrde ostà svietu,
Odkad sablju tamne glave
Pripasaše zlom' dietetu.
Ali on car pravi nije:
Car vaš, car moj Mustafa je;
Njemu kletvu dasmo prije,
Njega vojska obrala je.

Nu što velim? na sramotu
Vašu i moju Osman vlada,
A zatvoren u životu
Mustafa je tužan sada;
I ni'e koga, da ustane,
Da slobodi, da ga izvede,
Da nam opet bîo dan svane,
Čiem na carski stó svoj siede.
Mustafu opet cara dobra,
Mustafu opet cara sveta,
Bog i vojska koga obrà,
Stav'mo, a vàrz'mo tja dieteta.
Slied' me, slied' me, družbo hàrla,
Slied' me, tkogod živiet haje:
Stoi nam sablja više gàrla;
Mustafa opet car naš da je.
Sliedite me svi, sliedite,
Hudi silnik da se iztira:
Tlačte, dav'te, siec'te, bijte
Tkogod nam se uzopira.
Nu što veće rieči služe,
Pred očima vidjte štetu:
Na oružje, na oružje,
Na oganj, na plien, na osvetu.«
Jak na vietra silna dmenje
Móre uzavri na valove:
Tako uzrastè svačie smienje
Na otrovne rieči ove.
Svak se uzbuni, svak razgnjivi,
Postà žamor, pače sva se
Vojska užežè u plam živi
U strašive vapeć glase.
S golom sabljom u desnici
Svak za ljudskom kàrvi smagne,
Hàrlé naglo svikolici,
Da prie car se s stola izagne.

Daut im je stao naprieda:
Gdi on obratja, kud on ide,
Bez obzira i bez reda
Svi ga u skupu sliedom slìde.
Tere oholo tiekom škaće,
Skokom plahi vietar tiera,
I nasàrtje na palače
Hrabrenoga Dilavera.
A to, 'er imà glase istine,
Kako mudri vezir oni,
Dok poplaha pàrva mine,
Izpred vojske tu se uklonì.
Dilaverov dvor posriedi
Medju liepiem' ogradami
Na iznositu miestu siedi,
Kô u pàrstenu dragi kami.
Ima ženski stan ponase
I razkošne perivoje,
I okolo sve to uza se
Jedan velik mir obstró je.
Jaki soborn oda svudi
U obzidi se tvàrdoj kaže;
Nu još tvàrdji s množtva od ljudi',
Gdie ga obstiru jake straže.
Tiem što dosle u okolo
Imà same biele mire,
Sad ga strašno i oholo
Gvoždje i oganj svega obstire.
Ovdie Daut najprie svàrnù
S nabunjenom vojskom svojom,
I nahripì i nasàrnù
S kàrvaviem ga hàrvat bojom,
Vapeć kletvom od své viere:
»Na sramotu Osmanovu
Danas ću ti, Dilavere,
Skučit glavu pod sablju ovu.

Krij se, gdie hoć, bieži, hodi
U gore, u zemlju, u dno pakla,
Od smàrti se neoslobodì;
Junačka te ruka zaklà.«
U toliko vapaj vàrli
Od vitezah svieh se začù,
Svaki napried silom hàrli,
Vrata ì mire valjat skaču.
Nu iz oblaka ljutieh strila'
Sgar godina tište càrna,
Gràda od stienja pada sila
I od ognjenieh smàrtnieh zàrna'.
Striela' oblaci, gràdi ognjeni
Dižu se i od ozdal raste bienje;
Vàrhu glave štít pereni
Dàrži se od svieh; svak se penje.
Nu tko se iste pripet pàrvi,
Pàrvi i pada; ali opeta
Nahripljuje vàs u kàrvi,
I smàrt silom svoju srieta.
Smioni Kurkut s Càrnogorci
Skače, gdie zid nižji gleda;
Nu ga ognjeni težki udorci
Silno metju, gone ureda.
Càrničanin Rizvan biesni
Sàrne i s njime Piva i Tara;
Nu mu su on čas puti tiesni
Za uteć, stienja gràd ga udara.
Strielah oblak vàrh Eleza
Čiem mu iz očih munja sieca,
Sdaždiè s kàrvi od viteza',
Na mir se uspiet s kiem' zatieca.
Dukljanina još Murata,
I Abdiu kraičnika,
Čiem željezim sieku vrata,
Smeči ujedno zid velika;

A Gjafera i Selima,
Čiem su podriet prag napàrli,
Poli iz magle càrna dima
Goruć katram, i sve izpàrli.
Veće pripet Ugrin Isa
Uŝto na mir kročit iŝte,
Stàrmoglav se satarisa,
Dilaver ga slavni tiŝte.
On s jednoga još zamaha
Za tiem hàrve i potlača
Iz Odsinja Memiu plaha,
I Piraliu s njim iz Drača.
Vieŝto morski gusari ovi
Letjahu uz mir kô dvie ptice;
Nu ih udarac teŝki ulovi,
Moždanim im poli lice.
Tiem u kàrvi stàrmo od sgora
Niz visinu se oreć onu,
Mnjahu umiruć, da sried mora
U pučini sinjoj tonu.
S božje osude ovo isto
Sviem opaciem ljudim biva:
Na čas im se smàrtni mîsto
Od zločinstva prikaziva.
A Nehana Sàrblja, do uŝi'
Čiem tetivu luku oteže,
Ognjenjem ga klupkom buŝi,
I obraz mu vàs izžeže.
A Safera Arnauta
Hàrbom, kóm se on nanj meća,
Preko istoga sgodi puta,
Spried mu izidè šip proz pleća.
Sàm je on mira jednu diljku
Od sto vitez' čuvat vriedan,
Pače niz nju u neviljku
Sto vitezah metje on jedan.

Silna vihra jačji i bàrži
Siemo tamo skače i teče,
Hàrve, valja, lomi, kàrši
Noge, ruke, glave sieče.
Na odkrivenu bez zastave
Strah ga od strašne smàrti nije,
Ká mu svedj se okó glave
Sa svieh stranah vàrti i vije.
Pače ognjen je tries vidieti
U potopu dažda i gràda,
Razliko oružje ušto leti,
I oko njega od svud pada.
Tri krat vojska sva odmetna
Dodjè pod mir, i unj lupa,
I tolikrat opet' štetna
Nazad podjè i ustupà.
Tako kad mnieš, kraj proždriet će
Val sàrditi mora sinja,
Razbien bieži natrag veće,
I razlieva se i razčinja.
Nu jakno opet val uzrasti,
I vratja se proti kraju:
Tako odmetni istom vlastí
Svedj nasàrtju i ustupaju.
Nu Arbanasin Derviš u to
Spaholjanska glava prika,
S golom sabljom prieteć ljuto,
Skočì napried i zavikà:
»Tko ni'e žena od junaka'
I svieh prikor i smetlište,
Sliedi, gdie má ruka jaka
Put mu otvorit prostran ište.
Ovo izrekši van izsmuca
Sviem veliku jednu gredu,
I na udarac nje da puca
Mir, navali s njom u jedu.

Snažno sàrce neima straha,
Na sramotu pače od smàrti
Usried kàrvi ruka plaha
Težkiem panjem lupa i vàrti.
Izboritieh množ viteza'
Na pomoć mu od svud teče,
Od svud se 'àrva i poteza
Strašno dàrvo svak čas preče.
Nu u to od sgar stiena jaka
Alii glavu svu raztuče:
Hàrba Mehmeta, a Duraka
Sgodì puška, ká' nanj pučè;
Resulju se čelo smečì,
Parsnuše oči Huseinu,
Bećir strielom probien ječi,
Hridna Omera hrid prekinù.
Na Redžepa kuk se obalì,
I iztište mu van utrobu;
U stienju su mnozi ostali
Ukopani živi u grobu.
Jakno davnji dub u gori
Na godini zloj veomi,
Kad nanj vihar silu obori,
Ká mu grane svija i lomi,
Ter mu okolo na briegove
Po tlieh leže listja i hvoje:
Tak s navale težke ove
Nahripljeni miri stoje.
U kàrvi i ognju svudie ljudi
Valjaju se na sve kraje,
I od màrtacah oda svudi
Podigla se gomila je.
Tiem se Derviš neprepada;
Nu s ostaliem' sviem' junacim
Mir lupajuć jačje, vlada
Obsiečeniem borom jacim.

Zid u dugo nepodnesè
Težke udarce, da nu od sgori
Razpuknù se i raztresè,
Tiesan prohod ter otvori.
Smioni Dervìš ne bez truda,
Man mu braneć protivnici,
Protištè se silom tuda
S golom sabljom u desnici.
Sàrnu za njim i ostali
Protisnut se po istom putu;
Nu opet nazad svi su pali,
Dio veći kroz smàrt ljutu.
Tiem nebuduć već ni'ednoga,
Kóm' ga sliedit ide od ruke,
On sám ostà, ni cieć toga
Čezne, ali svàrtje odluke;
Neprepadè, neg se tištè
Naprieđ Turčin vàrloviti,
Tere žednu sablju ište
Ljudskom kàrvi napojiti.
Skače unutra, i čiem skuča
Pàrvi zamah, taka 'e sila,
Da razciepà svega Uruča
Njim do pása u dva dila.
Preko obraza Kurta reže,
Memiu u pàrsi smàrtno lupa;
Bez glave Osman pred njim leže,
Udrì u gàrkljan spried Jakupa.
Šarajevca Šulimana
Tištè i hvisnù preko vrata:
Ovi u malo bieše dana
Vele u tàrgu stekó zlata.
Neznà on, što je druga vîra,
Neg dobitak, ki je iskó;
I sada se 'e uz vezira
Cieć koristi svo'e pritiskó.

Car i paše sve što oblače.
Sve im tàrgovac ovi prodà;
Prodavà i njih misli pače
Mnoziem kraljim, kiem bì uhoda:
Àli uhodstvo i imanje
S Dervišem mu bì zaludu:
Dobì u malo, a u manje
Sve sad sgubì kroz smàrt hudu.
Aga oholi pleše njega,
I opèt ori zamah bàrzi,
I udarcem težkiem Bega
Ljuto sieče preko pàrsi'.
Bì ovi mladić lica mila
I pogleda sladka i draga:
Nu s vàrloćom sviem nemila
Sàrca, što mu to pomaga?
Jak se bistre i studene
Vode ures liep zamieri,
U cvietiću proz zelene
Trave tekuć ká žuberi;
Nu ako je smute i splešu
Gnjusniem stupom drobna stada,
Gubi liepos svu na prešu,
Vehne 'oj ures i opada:
Tako mladac, kómu zenù
Prie na licu cviet rumeni,
Vàs u kàrvi sad povenù,
Izgubì ures drag ljuveni.
Hercegovca Ibrahima
I Bošnjaka još Sinana,
Dva ljubljena pobratima,
S njega nadjè smàrtna rana.
Ovi rasap zli pazeći,
Ki činjaše Derviš vàrli,
Oba ujedno nanj prieteći
Nahripiše skladni i hàrli.

Britke sablje podrieše oni
U jedno isto vrieme tada;
Jednako su oba smioni,
I požuda ih jedna vlada.
Nu ako im sàrca ujedno
Jur junačka priazan stučì,
S jačje sile sad neredno
Razlika ih smàrt razlučì.
Ori sablju on, i u gnjevu
Ibrahimu desnu odsieče,
A Sinanu ruku lievu
Sciepa i vàs štit u peče.
Za Ibrahima Sinan veće
Neg li za se sablju hrani;
A Ibrahim štit podmeće,
Sinana a ne sebe brani.
Tako život ovi onoga
Nad životom svojim haje,
I za učuvat drúga svoga,
Sebe voljno na smàrt daje.
Ali eto smàrtni udire
Veće udarac Ibrahima;
On se bolí, ne što umire,
Neg što ostavlja pobratima.
Nu ako tužan on pod silu
S pobratimom svoim se razstà,
I pobratim svú nemilu
Smàrt do bàrzo stižè i sastà.
Na njih màrtvieh nepogleda,
Neg prohodi u vàrlini
Silni Turčin, i naprieda
Put kàrvavom sabljom čini.
Nu Dilaver, kako upazì,
Kô viteze své najbolje
Smàrtno bije i porazì,
Skočì, da se s njim pokolje.

Začù buku jur smioni;
Nu doć nehtiè, dokli s pàrva
Dauta s vratah neukloni,
Ká mu on mnogo zaman hàrvà;
Pače rieč je, da tad ranu
Od vezira Daut primì,
I da zato stà na stranu
Od pàrvieh s najzadnjimi.
Vriedni junak vezir slavni
Bì razgnjivjen veomi priko,
Da sám jedan njegov glavni
Neprijatelj smie toliko,
»Sad ćeš vidiet (prieteć vika),
Odmetniče carski kleti,
Od careva namiestnika
Kô se carska viera sveti.«
Glas grom, sablja tries ognjeni,
Silni 'e vihar ruka plaha,
Silni vezir i hrabreni,
Kôm' smàrt prieti sried zamaha.
Ali udarac težki tada
Biesni Dervìš u štit prima:
Iskre metje tvàrda sgrada,
Siva, i od munje sliku ima:
Škriplje, reži, pieni, priki
Čiem se čuje bit i korit;
Rieč zametje; nu veliki
Jed mu neda progovorit.
U obie ruke sablju hvati,
I vàrh glave 'e diže gori,
I da život njom prekrati
Dilaveru, silno je ori.
Hàrli vezir hitro ustupà,
Tiem ga udarac zli nestignù,
Ki, čiem težko u tle lupa,
Odmetnika do tlieh prignù.

Ovi skače hrò naprieda,
I na vrat mu sablju nosi,
Vapiući, da se predá,
I da kajan milos prosi.
Ali on je s vrata odbija
Sabljom svojom, pak vapije
Naglo skačuć: »Čut ćeš, čija
Rieč i sablja veće smije.«
Dilaver mu opet jače
Drugi udarac hàrve od sgara:
Nu opet Derviš štit podmače,
I udren prieko, prieko udara.
Dugo bienje i kàrvavo
Medju njim' se ovdi ulaga;
Da protivnik nije zdravo,
Natieče se svačia snaga.
Nepriateljsku ruku gleda
Bistro oko; a što vidi
Oko bistro, ono ureda
Laki stupaj skokom slìdi.
Svak čas na ovu, na onu stranu
Ruka štitom vàrti i vije,
Ter sva miesta pod obranu
Od razlicieh zasied' krije.
Glavu ište, k nogam leti
Plahi zamah u prevari,
Sad nogama opet prieti,
A po glavi hàrlo udari.
Nu se u to sbuča i skupi
Od svud mnogi broj viteza',
Na Derviša svaki stupi,
Da ga ubie, svak poteza.
»Unj netič'te (vezir glasi),
Má ga sablja ubit ima,«
Pače da se neporazi,
Svačie udarce u štit prima;

Tere glavna nepriatelja
Branitelj se on postavlja,
I slobodit sva je želja
Smàrti, tko mu smàrt pripravlja.
Ali Derviš videć veće,
Da 'e učinio, sve što 'e mogó,
I da iz ove ima smeće
Své razsutje izit mnogo;
Vàrteć sabljom u okolo
Svak čas nazad hitro uzmiče,
Proz oružje ter se golo
Protiskuje i protiče.
I kô tako veće izidè,
Gdie najnižji miri stoje,
Sgar niz tvàrde skočì zide,
I usàrnù medju svoje.
Dilaver se smienstvu čudi,
Pak vapie: «A! tako li
Na visinu stupit, hudi,
Padajući scieniš doli?«
Ljuto u sàrcu svóm se smuti,
I zavikà Derviš jako:
»»Za jačè se podignuti
Čás je i koris pasti ovako;
Nu ja tebe pala vidim
Za viek veće neustati,
Da se kriješ ne tiem' zidim,
Neg pod zemljom da ideš stati.««
»Lažeš, carski odmetniče,
Da má viera puna slave,
Kóm se diela moja diče,
Svedj ti neće stat vàrh glave.«
Vapi oholi; »»Sad ćeš vidit,
Što ja velim, je li istina.««
Dilavera hoće slìdit
Preko mirah i visina';

Nu ga ustavlja Daut silom:
»Uztàrpi se (veleč) malo,
Do skoro ćeš kazat dîlom,
Či'e gospodstvo veće 'e palo.
O má bratjo, o junaci,
Sliedite me svi jedino:
Kad nam glava bude u šaci,
Pod nogami sve nam je ino;
I da to se sbude prije,
Ptica u kajpi zatvorena,
Penjimo se vidiet, gdi je,
Negubimo man vriemena.«
Prestà, i odletiè, da sve opali
U ognjena slici zmaja,
Razbijati ter navali
Tvàrda vrata od saraja.,
Napried k carskiem palačami
Leteć jakno poplavica,
Koja s sobom lies i kami
Smuca, oreć se s vàrh litica'.

Plevanje devetnaesto.

Sadàržaj: Nabunjena vojska prodre vrata od carskoga saraja. Čujući to Dilaver, naumi podignut Natoljevce za cara, i zato se preobuče po derviški, pak se opremi put Natolie, uzamši sa sobom sliku svoje ljubovce, Begum zvane, koju je bio na sablji dobio hàrvući se za nju s Hajdarom, kraljevićem persianskim. Ali doznavši njegovu misò nabunjenici, pošlju za njim Derviš-agu s nekoliko spaholjanah u potieru. Ovi ga bàrzo stignu, i nakon žestoke borbe smaknu. Begum nariče Dilavera, i zaman prosi Derviša, da joj ga dade sahraniti. U to nabunjenici izsieku mnoge dvorane u saraju, pak izvade Mustafu iz tamnice, ter ga povedu u sriednji mečit. Posieku zatim Aliu, agu janjičarskoga, i vezira Hüseina, pak bace sva ubijenih tielesa gola na hatmejdanu, da ih psi deru, a Osmana doprate na sud pred Mustafu.

Gdie Bizancio bì nickada,
Sad okružen tvàrdiem' zidi
Na kraju se Carigrada
Carski saraj prostran vidi.
S jedne strane k njemu slazi
Bielo More; s druge shode
Càrni váli; s tretje pazi
Lûke od grada sladke vode.
Turnjima su ponizani
Miri, kí ga od svud gàrle,
I za obranu svaki hrani
Slíte od gvoždja trieske umàrle.

Vrata imaju na sve kraje:
Nu se ni'edna viek neotvore,
Neg li spravan car kada je
Za broditi sinje more.
Samo jedna, ká po sriedi
Prostrana su i velika,
Stoje s cárske zapoviedi
Otvorena svakolika.
Na njim pišu zlatna slova
Medju listjem razlicime:
Kako kuća Otmanova
Primì gàrčko carstvo i ime.
Štie se ovako: »Grad sazidà
Car Konstahtin; grad opeta
Car Konstantin s glavom pridà
Sablji cara Mahumeta.«
Triem vàrh ovieh vratah stoji,
Stan bolećieh s desne stráne,
Spried ravnica, gdie svakoji
Najmogućii s konja ustane.
Nemože bo druziem' vratí
Nakon ovieh, koja slìde,
Neg li sám car projahati
Vele liepše u obzide.
Pravo uzraslieh sried čipresa',
Gdie kladenci bistre vode
Iz mramorna biela uresa
Romoneći tiho izhode;
Stupi uresno izdieljani
Triem uzdàrže vàs okolo,
Red čaušah k svakoj strani
Odievenieh stoji oholo.
Tu pod striehom, kú iz Budima
Car Suliman zlatnu prinì,
Aga Jusuf siedište imà
Janjičarskoj na visini.

Da se odmetnik', vidi, smeće
Ni'esu ne samo utažile,
Neg da svak čas rastu veće
Njih nabune i njih sile.
Vojska biesna i zlosàrda,
Čuje, silno da 'e napala,
I od saraja vrata tvàrda,
Straže im siekuć, na tle 'arvala.
Čiem s razlogom cieć toga se
Sebi, gradu, carstvu boji;
Prie neg čuje hudje glase,
Da oslobodi sve, nastoji.
Hàrlo u obličju derviškomu
Na Càrno se More uputì,
Za na pomoć caru svomu
Natoljevce podignuti.
Gó, izrezan od kožica'
Zvierskieh zastav mao uzima,
Na pásu ožica i tikvica
Visi mu, a štap u ruci ima.
Begum liepe Agjamkinje
Na čelu je ime upisó,
Sad ljubovce, prie robinje,
Za kóm iztok vàs je uzdisó.
Za ures vidiet nje jedini,
Svačia sàrca ki gospodì,
Mnokrat putnik kralj se učinì,
Ki se u zlatu Indie rodì.
Iz sieverne joste strane,
Odkli rieka Don iztieče,
Da s nje bistri dan mu svane,
Gospodičić mlad dotečè.
Nova Zemlja, gdie sried tmine
Šest miesecih puci stoje,
Jedà im novo sunce sine,
Poslà u iztok mladce svoje.

U sladkomu samosilju,
Po glasu ona slavnom svomu
Kraljevaše i Vasilju
Careviću Moskovskomu.
Ni Len rieka u planini
Tatarhana 'e zaštitila;
Gorí u mrazu, to mu čini
Ljuvenoga ognja sila.
Ali vàrh svieh tu liepotu,
Kój prilike naći nije,
Želi stravljen u životu
Hajdar sin kralja od Persije;
I da sladciem jur pokojom
Trud zamieni, u kóm staše,
Vierenicom i gospojom
U piesnih je klikovaše.
Kroz što veće od iztoči
Drugo sunce, svá prilika
Doniela se bieše na oči
Kraljevića ljubovnika;
I on je pazeć cieć uresa,
Kiem nje liepos sjá vesela,
Glasi: »Evo sgar s nebesa'
Božica je k nam sletiela.
Ah, priliko, s màrtva lica
Ká šlješ pláme ognja živa,
Budi iztočna ti danica,
Sunce, kiem noć má svanjiva;
Nu ako izgled tvoj me, brače,
Pàrži ovako mrazniem' sienim,
Kô ti ista dražje i jače
Pogledim ćeš tviem' ognjenim'.
Tvoj pram zlatni sve 'e mé blago,
Tvoje čelo svietla zora,
Tvoje oči sunce drago,
Tvé mi lice dan otvora;

Ti si jedna sve mé dobro,
Ti sva rados má izpuna:
Ja sam tebe služit obró,
Krune moje ti si kruna.«
Tako u željah neizmiernieh
Mruć kraljević s té gospodje,
S mnogom družbom svojih viernieh
Svietó u slavi po nju podjè.
Nu Dilaver u to izteče,
Ter je ugrabì mladu silom,
I u plienu se čestit rečè
Robinjicom tako milom.
Zanio bieše glas i njega
Od lieposti slavne svudi;
Pospieši se cieća tega,
Da ini neotmu, što on žudi.
Nu ona misleć, koliko su
Ljuti jadi stat sried uzah,
Po rumenom licu prosù
Drobni biser groznieh suzah.
I kô ružicu i lier veće
Iz kladenca proli od oči',
Kliče liepos klet, ká smeće
Tolike joj sad uzročì.
»Ah! prokleta majka moja,
Ká me 'e liepu porodila
(Veljaše), ako bez pokoja
Živiet mi je vàs viek sila.
Má liepoto prevarena,
Što si srieći učinila?
Na uzah li namienjena
Kruna ti se 'e prevratila?«
Čù kraljević glas u vaju,
Dilavera pozvà tima,
Da na sabljah razigraju,
Čia dievojka biti ima.

Poruči mu: »Za junaka
Gusarovat nije ukradom;
Hod' sa mom se vidj, a paka
Podj kô vitez s diklom mladom.
Ali Turčin mu odviet poda:
»Ne kô gusar, sablju smînu,
Neg kô carski vojevoda
Prostrieh u tvú kraljevinu.
I da ti je vàrh tvé glave,
Još sad zovèš. Srieća 'e moja;
Tiem, ké hoćeš, čini sprave,
Neustručam se ja od boja;
S robinjom ću, netom svane,
Usried ravna polja síti:
Koi od nas žív ostane,
Dievojka će toga biti.«
Bivši ovako utvàrdili
Medju sobom kletvom veće,
Čiem svak gleda, kad prebîli
Dan s nebesah sgar izteć će:
Eto zora ključmi od zlata
Vedri otvorit iztok ide,
Proz koraljna neka vrata
Na dvor žarko sunce izide.
S jedne i s druge stane ureda
S mnogo vitez', straže cića,
Dilavera svak ugleda
I agjamskoga kraljevića.
Polje ravno i široko
Od boja je miesto njima,
A sunčano svietlo oko
Sviedočit im jakos ima.
Vrana konja Turčin jaše,
A na drugom svemu bîlu
Liepa Begum uzanj staše,
Mučna gledat rat nemilu.

Zelen pastuh u ponosna
Kraljevića igra i skače,
Na Turčina ki jakosna
Zateć se on čas neuzmačè.
Nu i Dilaver proti njemu
Konja obode, skoči hàrlo:
Kopje ovemu i onemu
Susrietiste skàrši vàrlo.
I ovi i oni vitez tada
Izza pasa sablju tàržè,
I u zamahu 'e plaho vlada,
Protivnika da ubie bàrže.
Jak dva bika u planini,
Kad ih ljuven bies uhiti,
Muka'ć strašnoj u vàrlini,
Ovi onoga iste ubiti.
Sgiblju glave, želja mnoga
Podžiže ih svedj i sàrči,
Tere jedan na drugoga
S vitoroziem čelom tàrči.
Ljubovca ih gleda iz stada,
Kà je od boja uzrok njima,
I u sumnji stoji mlada,
Čija od njih biti ima:
Tako bienje sad izlazi
Medju Agjamom i Turčinom:
Dievojka ih mlada pazi:
Čia će biti, nezna istinom.
Vàrhu oružja gvozdovita
Gràdi udarac' težkieh se ore:
Skaču i lete iskre iz štita',
Biela oklopja plamim gore.
Bàrzi konji strielovito,
Kud viteške ih ruke svàrtju,
Zamiču se, i u vitó
S desna, s lieva svud nasàrtju.

Jednu snagu, jedno doba,
I jednaka sàrca i ruke
Ukazaše viteza oba,
Ni medju njim' bi razluke.
Tvàrdi štiti, cieli oklopi,
Još izranjen nije nitko,
Ničie kàrvi još nepopi
Jedne kaplje gvoždje britko.
Nu napokon Hajdar rani
Dilaveru lakat lievi;
Vidi on kàrv, i u obrani
Čuʼe štit težak, tiem se gnjevi.
Jadovita pun čemera
Vàs u sebi buči time,
Kò na vihru od sievera
Dubje u gori posried zime.
Na stremen je uskočio,
I ako neizda sila mnoga,
Udarcem bi jedniem htio
Nepriatelja svàršit svoga;
Nu zavitli česti odveće,
Kí Hajdaru glavu sviše,
Trieskovite vàrle smeće
Težka udarca ustaviše.
Nu kraljević smeten ostà,
I u pódne mu dan se smàrčè;
To poznavši hàrli dosta
Na pomoć mu svoji tàrče.
Kopjah vitieh dvie dubrave
Staše oda svud u čas ovi,
Da se biju i kàrvave
Turski i agjanski vitezovi.
Stoi Dilaver i vapije
Kraljevića koreć prîko:
»Vazmi ljubu; evo ti je!
Gdi 'e junačtvo tvé veliko?

Evo Begum, za kóm toli
U ljuvenom gorié plamu:
Što je ostavljaš, kralju oholi,
U gusarskieh rukah samu?
Gdie su rieči i zahvale,
S kiem' me na boj prie pozivà?
Nu kô tebe, i tvé ostale
Dobit ću, i otet jošte živa.«
I u to s konjem napried teče
Bez milosti, bez pokoja
Lupa, ciepa, bode, sieče,
Smàrtni 'e kosir ruka svoja.
Nu njegovoj buduć sili,
Zasve da ih težko udarì,
Kraljevića ugrabili
Ćeselbaški vojničari,
Pod mire se tvàrda grada
Ukloniše hàrlo s njime;
A Dilaveru ostà mlada
Dikla i u viek slavno ime.
Ovo o njemu popieva se
Po svieh stranah od iztočì;
A on Begum liepu uza se
Dàrži, i ljubi kô svo'e oči.
Ne robinja, neg ljubovca
Ona 'e njemu sad jedina:
Ulovila tak je lovca
Još u lovu svá lovina;
A on sám nje 'e dobro svako,
Sladki pokoj, rados mila,
Junaku se 'e vriednom' tako
Liepa i mlada zavierila.
Tiem igda se na hrabrena
Slavna diela on odpravi,
Vazda 'e uzanj uspomena
Od presladke své ljubavi.

Pače stiecat on vieruje
Svekolike sriećne boje,
S nepriateljim kad vojuje
U ime liepe Begum svoje.
Neostavlja tiem nikada
Od sebe ovo drago ime,
I u prigodi ovoj sada
Uputi se veseo s njime.
Ali u to od uhoda'
Čuli biehu odmetnici
Glas njegova skrovna hoda
U derviškoj u prilici.
Vàrli Derviš tiem se tište
S družbom svojih spaholjanah,
Da ga traži, da ga ište
Càrnomorskieh uprav stranah.
Vapie: »Na kàrv, nà osvètu,
O junaci, sliedite me;
Nepriatelju hudu i kletu
Vàrha doći sad je vrieme.«
Ter jak pastuh, kad se od biesa
S jasli' odtàrgne, vihra bàrži
Teče, skače, grivom stresa,
Glavu uzdiže, puha, hàrži:
Preko grada vitez vàrli
Taki sàrne, rukam' maha,
Prieti obrazom, sgledom pàrli,
Nestiže ga striela plaha.
Nu za sve to on na bliže
S svom bàrzoćom svojom tada
Dilavera nedostižè,
Neg li izvan Carigrada.
Kô ga upazì, izsried tieka
Viknù: »Biežat zaman ti je;
Iz bliza, a ne iz daleka,
Rukam' se, a ne nogam' bije.

Nu se od straha cieć prevara'
Ne samo u to preobraža',
Neg li u pticu još pretvara'
Jur te sablja má poraža.«
Na prietenje vàrlo ovako
Odgovori smioni paša:
»»Preda mnom si i prie skakó,
I još ćeš, bies me tvá nestraša.
Nut junaka strašna, ohola,
Ki slavit se ište dielom,
Na čovieka sama i gola
Gdi je došó s vojskom cielom.««
Jak sried gorah, kad iz-gaja
Vepar divji van se iztira,
Čiem množ pasah sa svieh kraja'
Kruži ga okolo i obstira,
Smàrtno prieteć vàrliem' zubi,
Izkreči se vàs i hroče,
Tiem da smienstvo lovac gubi,
Ki ga tierat najprie poče:
I on se 'e kriepko ustavio,
I svieh čeka; nu ni'e toga,
Ki bi iz bliza udrit smio
Na divjaka strašivoga.
Proć veziru nesmiu tako
Kleti carski odmetnici:
A on stoji kriepko i jako
S drienovicom u desnici.
Svaki golu sablju uzdiže,
Svaki prieku smàrt mu žudi:
Ali stupit ni'edan bliže
Za udrit s njim se neusudi.
Ali on u to štap drienovi
U obie ruke stištè i hvatì,
I gdi u skupu vitezovi
Najvećem su, tu se obrati.

Jakno sokó, kad ga sila
Jata od pticah stisne od svudi,
Oštre čapje, bàrza krila
Iz visinah se oreć trudi;
Sada ovu težko udara,
Plaho onu sad zanosi,
Ter u isto doba od sgara
Perje snieži, a kàrv rosi:
Taki 'e vidiet vezir silni,
Siemo, tamo skače i lupa,
Hàrve udarac' gràd obilni,
Mlati, hvista, husa i hrupa.
Sablje, štiti, striele, luci
S kàrvaviem se daždom ore:
S jedniem štapom samo u ruci,
Gó toliko čoviek more!
Po vezovieh udrì Šeća;
Vierio se ovi bieše od skora,
Vierenici tiem se obeća
Čestit na dvor doć s odora';
Ali, ako ga ona uzčeka,
Nastât će se mrazna i naga;
Jer po zemlji rana prieka
U kàrví je prostàrla ga.
Jak ružica, vila mlada
Kú u vienčac bere o zori,
On povehnù; nanj san pada,
U viek mu oči ki zatvorì.
Još Velii stučè glavu
I moždani sve mu proli,
Ki tad streptiè, i u kàrvavu
Blatu ležè na tle doli,
Ter je vidiet jak česvina,
Ká u divjoj niknù gori,
Silni vihar iz korîna
Kad je podre i obori.

Tu iz dalek Feras pazi,
Ter iz šuplja gvoždja tište
Zàrno ognjeno, da porazi
Slavna pašu, tako ište:
Nu gvozdena ciev razdrièe se,
Smàrtno olovo čiem iztierà,
Ter Jusufu smàrt donesè,
A nesgodì Dilavera.
Rodì se ovi u Plovdinu,
A s nenadne hude česti,
S tudja udarca sad poginù
U tudjemu ovdie miesti.
Mrući obàrnù k nebesime
Oči i ruke, da ukaže
Rodna grada sladko ime,
Izdišući smàrtno ih zažè.
Videć Derviš rasap mnogi
Od svojieh od bojnika',
Sraman sobom u nalogi
S golom sabljom skače i vika:
»Da li 'e moguć, da li 'e vriedan
Sad od rukah ovoliko
Odhàrvat se čoviek jedan
Harajuć nas ljuto i prìko?
Ah, našega ruga i smeće!
Tko u vieke da vieruje
Zločestvo ovo tamno odveće,
Pripoviedat ako uzčuje?
Na stranu se svak ukloni!
Ja sám za svieh ukazat ću,
Od nas junak tko 'e smionî;
I za ubit ga način nać ću.«
Vàs štap razbien vezir tada
Meće; učinio s njim je dosta:
A sablju i štit s tlih popada,
Što od pobienieh pusto ostà.

Lievu nogu napried stavlja,
I njom malo poklekniva;
Više pàrsih štit upravlja,
Glavu uz lakat skuča i skriva;
Drugom rukom sablju hvati,
Boču uz desno svo'e kolieno,
A bodezan k sàrcu obrati
Svóm' zlotvoru nesmiljeno.
Uprav stoji Derviš vàrli,
I odkriveno stegno hrani,
Desnu bedru čuvat hàrli,
Spravan skočit k svakoj strani.
Vàrh lieve se noge uzdàrži
Vaskoličak vitez biesni,
A uzdignút lakat dárži
Bridke sablje vàrh bodezni.
Tiska jedan proć drugomu
Oštra gvoždja bez milosti,
I smàrt prieti ovi onomu
Sa svom moći i krieposti.
Nu Dilaver veće u smeći
Hrò za udriet prieče i jače
Vàs na lievoj se uzdàržeći,
Desnom nogom napried skače.
Ali Dèrviš desnu stranu
Hitro uzmačè, i hteć sgoda,
Bodezni od sgar ljutu ranu
U stegno mu taj čas podà.
S kàrvi, koju tad ugledà,
Sàrce uzavriè u vezira
Tak, da u gnjevu svoga vrieda
Ljuta 'e zmija pun čemera.
Tiho 'e móre, kad proždira
Plav potopom od valovah:
Mirno 'e nebo, kad sve stìra
Sried viharah i trieskovah.

Glavu, stegno, ruke, pàrsi
Nepriatelju svak čas ranja
Pri života svoga svàrsi:
Nazad se oni svedj uklanja.
Stižè ga ovi, i udara,
I nanj se ori jakno rieka,
Ká niz goru stàrmo od sgara
Kàrši plahos biesna tieka.
Ali opaki Sebar nieki,
Videć što se Derviš nádá,
Dilaveru podà prieki
Smàrtni udarac izza zada.
U zatielak siekiricom
On ga udarì s jakom silom,
Da s kàrvaviem on čas licom
Padè smeten nica tlom.
Svak nanj sàrne oda svudi
S golom sabljom u desnici,
Vàrh njega je gora od ljudi',
Skaču po njem svikolici.
Vapie Derviš plešući ga:
»Ti, ki uz cara bì najviši,
Dušu u kàrvi bljuj i riga',
Pod nogami moim' sopiši.«
Nu nemòže već ovoga
Čut Dilaver prehrabreni,
Bieše izdahó prie toga,
I ostó jakno mraz studeni.
Kô se uzmnòžni vezir ubì,
Časom razniè glas svuda se,
I njegova liepa ljubi
Čù ga, i naga odriè sva se.
Utičući mladoj s lica,
Gdie perivoj ljuven bieše,
Lier prebieli i ružica,
Rumene usti probliedieše;

Potamnìè joj svietlieh oči'
Sunce blago i veselo,
A vedrinu od iztoči
Naoblači bistro čelo;
Skupljen oblak zlatnieh práma'
Proli obilne dažde svoje,
I potopi svietlos srama,
Cvietnieh pàrsih perivoje.
Na sàrce joj kàrv je utekla,
Gdi je težki jad satira;
lšte, žalos da bi izrekla,
Glas joj bieži, rieč umira.
Najposlije željna sila
Stupaj puti, a ne zna ga:
Van grada se je uputila
Gospodara vidiet draga.
Nema obzira mlados svoja,
Ni je uzpreže, da nesàrne,
Gdi uzrok svoga nepokoja
Vàrh zemlje je prostàrt càrne.
Pospieši se i poteži,
I dohodi k miestu tomu,
Gdi u kàrvi màrtav leži,
Tko bi život sàrcu svomu.
Gleda, i tiem joj muka prika
Žestočia vele izhodi,
Gdi 'e pod nogam' od kàrvnika',
Tko više njih svieh gospodì.
Unj se 'e kriepko zapazila,
Sviem je vidiet stanac kami,
Bolesti joj mnoge sila
Neda iz sàrca proć suzami.
Tako u plaču čiem nemore
Izjadati sve pečali,
Čuti muke hudje i gore,
I toliko teže žali.

Ali neima tej krieposti
Uzdàržat se skup nemili,
Od žalosti, ne od milosti
Da neplače, i necvili.
Ah, ké prignut neće želje
Jedna žena mlada i liepa!
Ranja ona nepriatelje,
I proć volji im sàrca ciepa.
Ona u dugo nezamuknù,
Nu da smàrtni jad sviedoči,
Od bolesti 'oj sàrce puknù,
Potop suzah proli iz oči'.
Tako glasom žalosnime
Uhiti se za pram zlati,
Često zovuć drago ime,
Kliče ovako naricati:
»Ovo li su, sladki brače,
Tve zahvale, moje slave?
Ovo li su, o junače,
Tvé viteške bojne sprave?
Duše moje drag pokoju,
Ovako li sad me smetè?
Kakav podjè, kakva u boju
Oči moje, jao! vide te?
Vaj! što gledam? još nemogu
Vierovati sama sebi,
Spomenujuć tvú vlás mnogu,
Dobita od prie ká viek nabl.
Ali što me tužnu vara?
Poznam ljuta sried čemera
Čestitoga silna cara,
Namiesnika Dilavera.
Vidju onoga, ki najpàrvi
Bi gospodar mé mladosti,
Ogreznuta svega u kàrvi,
Na tlieh ležat bez milosti.

Ah, da proklet čas je oni,
U koi ti mlada omilih,
Kad kraljević ostà smioni,
A s tobom se ja odilih.
Ti na sablji dobì mène,
I života, jao, nèstedì
Cieć lieposti proslavljene,
Kù vas iztok niegda sliedì.
Cieć lieposti tužne sada
I žalosne, jao, saviše,
Kù sve tmine od zapada
Viečnom noći priklopiše.
Nu ako bilo sudjeno je,
Da se mlada s tobom sdružim,
I da tebe sve dni moje
Gospodara moga služim;
Što tvé ove smàrtne rane
Neće i mene sad satàrti,
Sadružena neka ostane
I smàrt moja s tvojom smàrti.
Ti ne samo mù jedina
Sladka ljubav svedj si bio;
Nu i drag ćaćko, duša istina,
I od sàrdašca bolji dio;
Bez tebe sam bez života,
I bez dobar' svieh ostala
Udovica i sirota
Podušena u dno pala.
Nu ti, momu gospodaru
Koi zadà smàrtnu ranu,
Zašto svomu on stà caru
Vieran vitez na obranu,
Ah, gani se, jao, ako si
Čoviek od puti, a ne stiena;
Osveti se, dobio si,
Nepriatelja evo ubiena;

Daj dopusti od svieh dara'
Ovi jedan tužnoj meni:
Vàrh kàrvava tiela od sgara,
Stavit kami panj studeni.
To li ukopna ima jama
Branit mom' se ljubovniku,
Ubi i mene: s glavom sama
Pod tvú sablju idem priku.
S ovieh nogah, ké ti gàrlim,
Ja se neću odkinuti,
Što moim jadim neumàrlim
Nebudeš se prie ganuti.
Oružaniem protiv silam
Pravo 'e, da se ti opriečeš,
I da kopjem, sabljom, strilam'
Nepriatelje tvé posiečeš;
Nu protiva jedne žene
Poniženstvu i nevolji
Nije razlog, neg smiljene
Da ukažeš želje u volji.
Ja nemolim tvú dobrotu,
Da mom' vojnu život prosti,
Nije on veće u životu,
Dielio mu se 'e duh iz kosti';
Milos samo ja jedinu
Pitam ti ovu: da nemilo
Neprožderu i razkinu
Psi njegovo màrtvo tilo.«
Prestà, ali víre obilne
Neustavi se suzah ronit,
Za tvàrdoće hude i silne
Većma omekšat i priklonit;
Nu vezirska svietla žena
Smirena se tiem nepazi;
Uzrok ćud je potištena,
Ká na molbah tvàrdja izlazi.

Odgovara Derviš kleti:
»Od ovoga, ki mi ostà
Pod nogami, mój osveti
Kàrv nemože bit zadosti,
Najbàrže mi bieži s noga':
Ljudske i ženske glave nije,
Ni milosti, ni razloga,
Da mi gane sàrce od zmije.
Ovo tielo cieć smiljenja,
Ké bih imó ja u sebi,
Ni utažtva, ni utiešenja
Nije vriedno doniet tebi.
Nu vàrženo da se dàrpi
Pasjim' noktim, ptiõjim' kljuní,
Muke ni 'edne već netàrpi,
A željenje mé se puni.
Nebrini se, vojnu tvomu,
Koi car se drugi zvati
U životu može svomu,
Grob dostojan ja ću dati.«
Ali kô car začũ smeće,
Ké postale biehu okoli,
I u pobuni svak čas veće
Da rastiaše skup oholi,
Uzbojà se, i uzhajà,
I ukloni s miesta očita,
Gdie prizida kraj saraja
Tajaše se sviem skrovita;
Nu tu videć, da nestáše
Prem slobodno, opet póje
Na zaklone Sinan-paše
U skrovene perivoje.
Vojsci odtole poslà u jadu
Hàrlo jednog od veżira',
I haduma, ženskom' stadu
Ki mu bieše za pastira,

Misleć, zasve vojska prîka
Da ovieh pita, oniem prieti,
Na careva namiesnika
Stavit ruke neće smieti,
I razmislit još će dobro
Prie, neg ranu smàrtnu dadu
Càrncu, koga car je obró
Za čuvóca svomu stadu.
A on s toga poznat da će,
Zasve može stvar bit štetna,
Ali se ona pokajat će,
Ali ostati sasma odmetna,
Ter s dohodna paka dîla
Za se izabrat svièt najbolji,
I na što ga stegne sila,
Volju hinit pri nevolji.
Nu bì inako, neg se cieni;
Jer u biesu čiem se sàrde
Odmetnici razpušteni,
Meću razlog, razbor gàrde.
Tiem kô vojska ovieh imà,
Uzam sablje u desnice,
Pogubì ih pred vratima
Od careve konjušnice.
Mišljahu oba, da naredno
Želja se od njih carska izrečè;
Nu obiema njima ujedno
Prie se s glavom rieč presieče.
Neprestajuć s svake strane
Još kàrvnici zli vapiti:
»Čuj nas dobro, čuj Osmane,
Car nam od sad nećeš biti.
I od toga za zlamenje,
Hod' da vidiš, od rusaga
Kô baš vezir tvoj primjen je
I uzdani Kizlar-aga.

Nu kad nećeš k nam sit sgara,
Mi ćemo se pripet k tebi;
Nu 'e Mustafu slavna cara
Slobodit nam od prie triebi.
O Mustafo naš izbrani,
O veliki care i sveče,
U kojoj si, objav', strani,
Na noge ti vojska teče!«
Ovo rekši, siemo tamo
Svud udriše po saraju:
»Car Mustafa, znat imamo,
Gdi je,« vapit neprestaju,
Ter slikuju konja biesna,
Ki od uzde bez posluha,
Gdie ga nosi vlás nesviesna,
Tarčeć, skačuć, hàrži i puha.
Svak se uklanja: sam ih ide
Ičoljanin Šaban sriesti
Od svieh dvoran', kí se vide
U saraju, najzločestí.
Ovi u istom dielu staše
S istom pomnjom, u isto vrîme,
Kad Mustafa stolovaše,
Cieć toga se poznà s njime.
Tako mu se ter zavîri,
Da sried sàrca vïek svojega
U željah se čas nesmiri,
Da opet carom vidi njega.
Tiem prigodu, gdie mu 'e srieća
Sad doniela, kú svedj želi,
Ukazat ga vojsci obeća,
I s njome se obeseli.
Pustoš jedna od carevieh
Perivojah jest na kraju,
Gdie sto'e zvieri, ké se od svieh
Stranah caru darivaju.

Plahi ljeljen vàrhu glave
Tu visoke grane stere,
List na dubu, cviet vàrh trave,
Svá mu 'e siena od potiere.
Košuta ga sliedom slìdi,
Ljubovnica izčeznuta,
Gdie kladenac bistri vidi,
Vriet zelenom' dubju iz skuta.
Nagla sàrna bàrža od vitra
Teče gusto kroz gàrmenje,
I skačući laka i hitra,
Na dubje se meće i penje.
Hroče i puba vepar divji,
I u kosiru strašna zuba,
Kàrvava oka oganj živi
Prieti, smàrtna da 'e poguba.
Vàrli medvied hàrka i reži,
I od čeljustih spilu otvora,
Kostrieči se vàs i ježi,
Oštreć čapet na panj bora.
Vuk àdàrljivi svedj zavieva,
Lupeš pitom, drug divjačan,
Obzire se s desna i s lieva
Tudja imanja vazda lačan.
Ris sàrditi u slobodi
Tamo ovamo sa svieh stranah,
Rek bi, leti, a ne hodi
Skačuć dubju po vàrh granah.
Slon veliki snažni i jaki,
Komu sglobno ni'e kolieno,
Dugu trublju na čas svaki
Stavno kupi, stere smieno.
Hàrli kaplan vas je u dici
Šarovitom pod napravom;
Snagom materi on lavici,
A otcu 'e risu sličan glavom.

Tigre gnjevna, prieka i ljuta
Po gvozdenoj kajpi udara;
Glave 'e oble, oka žuta,
Na razlike piege od sgara.
Kralj svieh zvierih, lav oholi
Svakčas zlatnom grivom stresa,
Veličanstvo slavno toli
Kriepeć silom vârla biesa.
I divjači mnoge ine
Kipa razlika i imena,
Kieh pustoši i planine
Goje u jamah posried stiena'.
Tu sried dubja na široku
Ali obraslu od svud miestu
Jamu odkriše sviem duboku
U spletenu gàrmu i čestu;
Na kú pokli svieh dovedè
Dvornik Šaban, počè od muke
Svàrtat plačne k njim poglede,
K jami obratjat kàršeć ruke,
Vapeć: »U ovom grobu odi
Car Mustafa dobri i sveti
Ukopan se živ nahodi;
Iz nje imate vi ga izeti.
Okošena sdvor iz gàrma
Jama otvorì jaxnu tminu;
Nu litica od svud stàrma
Sít nedaše u dubinu.
Tiem prostrieše množ konopa',
Po kieh htieše po svoj volji,
Gdie Mustafa živ se ukopà,
Sít vitezi svi najbolji;
Ali Daut svieh ukloni,
Ter s dva drúga sám od sgara
Sídè u nizki ponor oni,
I po konopu izè cara.

Zagunjastio i obrastó
Mustafa se vàs ukazà:
Lice suho, bliedo i tmasto,
Pun skončanja, pun poraza;
I bez snage i bez rieči
U naručju viernieh tada,
Od kojih se kriepi i lieči,
Trepte usta, glava pada.
Sried grada se pored vide
Na prostranoj sviem ravnici
Tri mečita, biele zide
Gdi u oholoj vìse dici.
Tu u sriednji mečit lako
Unieše ga cieć pokoja,
Gdi od sve vojske čuvan tako
Svu noć jednu cielu stojà.
Ali isti večer ovi
Sultan Osman, kô se tmina
Ćàrne noći prepolovi,
Dozvà pašu Huseina,
Ter s njim u osviet iz saraja
K Alii se hàrlo odpravi
Pun pečali, tuge i vaja
Janjičarske vojske glavi.
Ovi ukrotit nemogući
Vojske svoje tad pobunu,
Vàs zamišljen staše u kući,
U životu muke punu,
Pazeć način da iznadje,
Cara i sebe da osveti:
Tu car dodjè, tu ga nadjè,
Tu mu ovako kliče rieti:
»Podj k vitezim, ter ih pita',
Ki zakoni hoće i prose,
Gdie sam ja živ car od svìta,
Da drugoga oni iznose?

Pošastje ti ovo od glave
Znam da prieti sad pogube;
Nu smàrt gàrdé sluge prave,
S čistiem sàrcem koje ljube.
A kad za kú holju sgodu
Ti tvoj život mož' sahranit,
Neg li carsku za slobodu,
Neg li cara za obranit?
Kunem ti se, podnio bih
Ja stàrpljeno ovu smeću,
I Mustafi dundu dó bih
Carstvo i svaku čás najveću,
I sám bih se s stola moga
Dobrovoljno uklonio:
Ali nije on za toga
Ni sad, nit je igda bio.
Kako hoćeš, da panj jedan
Suh u gori svietom vlada,
I da zakon dá naredan
Od iztoka do zapada?
Kako hoćeš, carstvo u dugo
Da utemelji jedan vìku,
Ki od čovieka neima drugo
Neg li samo sdvornju sliku?
Kako hoćeš, čoviek da je,
Tko 'e nepriatelj od poroda?
Nije žene, za kú haje,
Kieh nam želju narav podà.
Ali dobar, vriedan, sviesan,
I od svakoga svet se zovi,
Car moj otac meni uresan
Ostavio je stol svoj ovi.
Da 'e Mustafa u životu,
Otca moga i to dar je:
Ah, i zato na sramotu
Dobročinca svoga car je;

I zato mi grabi iz ruka'
Dva krat carstvo otca moga:
Ah jao, jedà moga puka,
Jedà pravde, jedà Boga!
Pospieši se, o moj vierni,
Podj me smiri s vojskom veće,
Svieh grieh prosti neizmierni,
I pobunu, i sve smeće.
Eto, više platje obćene
Na glavu od njih još svakomu
Po pet drobnieh jaspri' od mene
I šes dukat' dara k tomu.«
U besiedah aga kratcieh
Odgovori smierno tade:
»Ne má, neg sto glava' ovacieh
Neka na tvój službi pade;
Jer kú vitez steć hrabreni
Ikad može veću slavu,
Neg kad glavom svóm zamieni
Gospodara svoga glavu?«
Podjè on čas; nu poruke
Carske vojsci netom rečè,
Podriè sablju svak u ruke,
Ostà izsiečen vàs na peče;
Pak u skupu svi jednaga
Na kuću mu nahripiše,
Ter sva zlata i sva blaga
Razgrabiše i razniše.
Ali za njim se isto sgodi
I Huseinu paši opeta;
Mirit cara dočiem hodi,
Nadjè u smeći smàrt ga kleta.
Nu za tiem, kô zvièr vàrla,
Jednom o kàrv kad se omàrsi,
Da bi izklala sve i stàrla,
Teče poljim, skače vàrsi:

Tako i vojska nesmiljena
Opojena kàrvi sàrće,
I bez ŗeda uzoholjena
Rek bi, obalit sviet, i stàrt će.
Càrncu, i vezir-Dilaveru,
I sviem iniem, kieh posieče,
Na Hatmejdan, da ih psi deru,
Metat gole trúpe teče.
A na kopja sgar nabili
Budući im glave opeta,
Pred mečit su ih postavili
Sultan-cara Bajazeta;
Nu sried smeće te goruće
Vàrlieh vitez' pomnja sva bì,
Da se oderu još im kuće,
I sve oplieni i pograbi.
Tiem svak s golom sabljom skače,
Da mu 'e prie sve satàrti:
Jauče se, ciči, i plače,
Smàrt je u plienu, plien u smàrti.
Žene, ljudi, stari i mladi,
Čás, imanja i životi,
Sve se otimlje, smuca i vadi
U kàrvi, u sili, u sramoti;
Bez milosti se i bez reda
Grabi, dere, valja i žeže,
Do iz povoja mala čeda
Raztàrgnuta po tlieh leže.
Slobodno od njih ništa nije,
Konji, momci, robje, dieca:
Što nenosi, to se bije,
I na peče sve ražsieca.
U ovoj biesti izvan sebe
Udarajuć na sve strane,
Neprestaše, dokli i tebe
Neiznadjoše, slavni Osmane!

Bieše mlad car još na domu
Janjičarske glave vierne,
U sàrdašcu noseć svomu
Misli težke i čemerne.
Tu čekaše svak čas glase
Dobre, zle li svojôj kruni;
Ali vojska smirila se,
Ali raste u nabuni.
Svedj mù sumnja trud prilaga:
Tiem se očito veće boli,
Da uzdani Ali-aga
Vratja mu se kasno toli.
Eto oda svud buka postà,
Eto se od svud sablje sviete,
Sve bojnikah puno ostà,
Sve se uzbuni, sve se smetè.
Vojska usàrtjè janjičara',
Vapie svaki: »Hodi amo
S nami na sud, gdie pred cara
Mustafu te pozivamo.«
»Ja sam vaš car (priuzima
Osman opet), tko 'e taj sada,
Tko suditi mene ima
Usried mòga Carigrada?«
»Sàd ćeš vidiet, tko si, i što si.«
(Oni mu opet odviet dàju);
Tiem svak skače, da ga nosi,
Svi ga silom popadaju.
»Tko na cara (car zavika),
Sgar od Boga posvetjena
Stavlja ruke, koga slika
Od svieta se klanja i siena?«
»Ti nas si ovo naučio
(Noseći ga vojska glasi),
Kad nepravo zatvorio
Cara i svetca našega si.«

Ovako se Osman mladi,
Car od carah svieh najveći,
Na jednoga konja usadi,
Ki se nadeè tu po srieći.
Kratko ruho i priprosto
Samo sgar ga odievaše,
Bez haljine buduć ostó,
S kóm vàrh sunca niegda sjaše.
Tiem u sriednji mečit tada
Doprati se i dovede,
Gdi už Mustafu sve od grada
Nove paše redom siede.

Pievanje dvadeseto.

Sadržaj: Mustafa, naučen tako, zapovidiè, da odvedu Osmana u Jedikulu. Stavé ga dakle na niekakvu màrcinu od konja, i prate ga tamo u velikom množtvu, noseći pred njim za veću porugu glave na kopjih nataknute, Dilaverovu i Huseinovu. Osman nariče putem svoju zlu srieću, nebi li umekšao sàrca svojih odmetnikah: ali sve zaman; jer došavši u Jedi-kulu, bude zadavljen na Dautovu zapovied.

Car Mustafa na visini
Svietlo urešen i bogato
Sjaše carskoj u haljini,
Prestolje mu 'e suho zlato.
Daut odmetni, on najpria,
Nakon njega Hasan staše,
Ahmet, Mahmut i Alia,
Svi veziri i sve paše.
Glava 'e Daut skùpa toga,
I namiesnik carski izbrani,
Za njim Hasan velikoga
Blagajnika miesto hrani.

A to, 'er ovi na daleko
Da pripravnu smàrt preskoči,
Preko gàrčkieh krajah utekó
Bieše k vojsci od iztoči.
Dodje Ahmeta red opeta
Od vezira Huseina,
A s Aliom Mahumeta
Od pobienieh miesta ina;
A od muftie velikoga
Na miesto se Jahia obrà;
Medju sviemi samo ovoga
Glas čovieka kaže dobra;
A od janjičar' postà obćeni
Vojevoda još u slavi
Šaban dvornik potišteni,
Ki Mustafu vojsci objavì;
A od càrnca Kizlar-age
Na siedište bieše sio
Mlada lica, jake snage,
Što viek nebì, hadum bìo.
Car Mustafa, kako vidjè
Dovedena Osmana odi,
Naučen tako, zapovidjè,
Da se u Jedi-kulu vodi.
A on vapiaše sveg iz glasa:
»Jedà ljudih! jeda Boga!
Tko mi grabi sablju s pása,
I stó otimlje carstva moga?
Ja sam, ja sin caru Ahmatu
Pàrvorodno diete svoje:
Meni, meni, a ne bratu
Carstvo od otca ostalo je.«
Ali se opet u pospiehu
Uzè, uhvatì i najbàrže
Od tieh, kí mu straža biehu,
Na istoga konja vàrzè;

Konj bieše ovi okošt, mliedan,
Gó, staŕ, sadnit, tromieh stopa',
Miešte uzde ga bojnik jedan
Smuca za oglav od konopa.
Tiem gologlav car na njemu
Tad u kratkoj toj haljini
Po prilici i po svemu
Vidjaše se rob istini.
Ah, gdie ti su, care Osmane,
Bojni konji, s kiem' u slavi
Na poljačke ravne strane
Lanjsko lieto ti se odpravi?
Kad mladjahan put Dunaja
Jezdeć vietar pretiecaše,
Ter bez broja i bez kraja
Silnoj vojsci suncem sjaše?
Gdie su ruha tvá bogata
S razkošniemi napravami,
Kieh izvézè vàrhu zlata
Bieli biser, dragi kami?
Gdi je carska sablja iz ruka',
Vedro urešen s kóm se gledà?
Gdie li posluh vierna puka,
Komu ti sám zapoviedà?
Gdie su časti, gdie su hvale,
S kieh si do sad slavan bio?
Sve li ti su časom pale?
Svak li te je ostavio?
Ah, ovako srieća vàrti
U okolo kolo svoje!
Car, narodi svi prostàrti
Pod nogami komu stoje;
Car, rieč koga jedna sama
Za zakon je svemu iztoku,
Sried razkošnieh vedrieh hrama'
Ki stoluje na visoku,

Koga želji, koga misli
Sviet vaskolik bieše tiesan,
Sluge su ga svoje stisli,
Od roba je svoga splesan.
Pače očitu u prikoru,
Da se u krug mao zatvori,
Vodjen za svú muku goru
Prie neredno, neg se umori.
Naučite ljudi oholi,
Kí živete bez prepasti,
Da ni'e tvàrdje kriepke toli,
Ká nemože časom pasti.
I ako ovo nosi vrîme
Carom, kieh svak klanja i štuje,
Što čekate vi, kieh ime
Na svietu se jedva čuje?
Još dvie glave, dva veziera,
Vitezi ovi sviem nemili,
Huseina i Dilavera
Na kopja su ké nabili,
Pred carom ih sada nose
Za rug veći jedan vika:
»Dogodiva ovako se
Ćudi oholoj svieh silnika'!«
S njim se vapit svak navratja,
Da sramota raste dilja:
»Kàrv se ovako naša platja,
Í pedepšu samosilja.
Svak, tko vlada, sad se izgleda'
U ovoga, ki živote
Svačie gubì, i bez reda
Nepravedno carstvo otè!«
Ali čuvši govor ovi
Mlad car, kliče smutjen tada:
»Komu, o moji vitezovi,
Ja sam oteo carstvo ikada?

Ah, moj ćaćko Ahmet ni'e li
Pravi istini vaš car bio?
On, kada se s svieta odieli,
Meni 'e carstvo ostavio;
Svo'e vlaštito carstvo ono,
Ké od diedah i pradieda'
Stečè, i primi on zakono,
Da njim vladam ja naprięda.
Jao, ali se má diedina
Meni otimlje sad pod silu,
I sloboda s njom jedina,
Za kóm čekam smàrt nemilu.
Ah, mladjahan ikad komu
Sagriešio sam ja toliko,
Zašto ovako bit po mómu
Gradu vodjen imam priko?
Ne za mene, neg da osvetim
Od kozačkieh moj puk šteta',
Vojsku protiv Lehom kletim
Ja priednjega digoh lieta.
Na kú uputih ja se pàrvi
Nedobitan i pun slave,
Svedj u ognju i u kàrvi
Neštedeći carske glave:
I da 'e svaki rukom svojom,
Kô i ja mojom učinio,
Nebi turskiem sad pobojom
Kralj poljački dičan bio.
I za ljubav, koju ukazà
Carstvo moje puku milom',
S prietnjom smàrtna, jao, poraza
Carstvo mi se grabi silom,
Ne, ne od vàrlieh protivnikah,
S kiem' vojujuć imah goru,
Neg li od istieh moih bojnikah,
Od mé straže u móm dvoru.

Sried kàrvava da li boja
Nepriateljskieh izpod sila'
Sablja vaša, sablja moja
Život mi je obranila,
Da izgubim carstvo paka,
Da mi se otme sablja iz ruka'
Od vas viernieh moih junaka',
I od dragoga móga puka?
Sablja ona, kú sried rati
Leška izbit mi vlás nemožè,
Tko me čuvà, tko me prati,
Da mi 'e ugrabi? ah jao, Boże!
Svietlu sablju, s kom u ruci
Slavni Otman krunu steče,
I od unukah svoih junuci
Prostrieše je na daleče.
On s njom najprie u iztoku
Slavu i kriepos svoju uzmnoži
I da vlada na široku,
Oko sebe sve podloži.
Natoljevsko jezdit polje
Silni se Orhan s njome vidjè;
S njom u Brusi své prestolje
Stavi, i sinje móre pridjè.
S ovom Muàan sàrca smìna
Galipolje primi u sili,
I despota Vukašina
Razbi, i s glavom još razdili.
Kraljevski opet stol priniè
S ovom Murat prehrabreni
U Drienopolje iz Brusie,
I svu Sàrbsku zemlju oplieni.
S njome Murat isti stupi
Napried, jakno strieła plaha,
Kad pod Vitoš sve pokupi
I u Kosovo polje ujaha;

I despota tu Lazara
S njom bi jošte pogubio,
Kleti Miloš da s prevara'
Nevierom ga nije ubio.
Jedna i druga vidiè strana
S ovom silna Bajazeta,
Čiem uprieèì Tamàrlana
Zavideć mu carstvo od svieta.
S ovom Ćose Čelebija
Nikopoljskieh izpod mira'
Kralja Šišmana iznać prijà,
S vojskom razbì, pak zatirà.
Ugrovlahe u vàrlini
Uharačì Mehmet s ovom,
I ukazà zmaj na Drini
Slovinskiem se vitezovom.
S ovom Murat drugi usàrnù
U Gjurgjevu despotinu,
I posiečè još na Varnu
Kralja i ugarsku vojsku smîrnu.
S ovom Mehmet slavni uzidè
Pàrvi na stol carstva ovega,
Gàrke razsù, smaknù i skidè
Kralja od Bosne i Hercega.
Skenderiu s ovom paka
Car Bajazet pod vlás stavì,
I, kô i ja, na Poljaka
Neizmiernu vojsku odpravì.
S ovom Selim prodjè jači,
I poludne dobì puke,
Kair primì, i potlačì
Preohole Mamaluke.
Mlad, kô i ja, stečè s ove
Car Suliman čás podpunu,
Prognà od Roda vitezove,
I ugarsku otè krunu.

Selim sin mu s ove sablje
Liepi Ćipar otè silno,
Zamienivši své korablje
Za kraljestvo toli obilno.
S ovom Murat stavì uze
Kraičnicim hàrvatskimi;
Ćeselbašu hàrvat uzè,
I kraljevski Tavriš primì.
Died moj Mehmet s ovom dižè
Ugrom, kí svud' vele smiju,
Grad pretvàrdi od Kaniže,
I Javarin ì Agriju.
S ovom otac moj objavì
Nedobitnu veličinu:
Ovu meni on ostavì
Pàrvorodnom' svomu sinu.
S ovom podjoh na Poljaka,
I móm rukom mnozieh pobih:
I da posluh od junaka'
Sliedjaše me, dobio bih.
S ovom idjah od bojnika'
Kupeć sa mnom vojsku mnogu,
Da Emirina odmetnika
U iztoku smaknut mogu.
S ovom s vami dobit sada
Odlučio bieh joštera
Od iztoka do zapada,
Od poludne do sievera;
Nu nevieru kažuć svoju
Tko sad grabi bez razloga
Slavu vašu, slavu moju,
Slavu carstva otmanskoga?
Tko mi uzimlje sablju onu,
Kóm sviet stari moi dobiše,
I kú meni po zakonu
Svomu unuku ostaviše?

Tko slobodu u sramoti
I život mi ovdie tlači,
Gdie sloboda i životi
Podložni su meni svačî?
Tko na cara ruke stere?
Tko li cara sužnjem vodi?
Vitezovi, od kieh viere
On obranjen vazda hodi?
Ah, vitezi moji mili,
Puče ugodni, dragi puče!
Svi li ste me ostavili,
Svi li caru svomu múče?
Ah, nemojte davnju slavu,
Kóm se viernos vaša diči,
U izdajstvu sviem nepravu,
Novi prikor da obliči.
Odgovori tí kamenje,
Gluši 'e od tebe puk moj sada,
Ter ga gani na smiljenje
Vàrhu Osmana cara mlada;
Usried grada komu svoga
Diedina se svoja otima;
I ni'e jošte, jao, nikoga,
Da mu plačnu milos ima?«
Vapeć tužne té besiede
Sultan Osman s težke smeće,
Na miesto se jur dovede,
Gdie scienjaše ostat veće;
I na tužbe cara mlada
Turci vàrli i nemili,
Ako ni'esu milos tada,
Dàj su žalos ocutili!
Zasve da ohol svaki teče,
Kažuć sàrdžbu i nemilos,
Proz oči mu suza utieče,
Goni mu je skrovna silos.

Zasve da se čine hudi,
Učinit se zaman haju,
Da od puti ni'esu ljudi,
I da sàrca neimaju.
Oni čiem su skupno ustali,
Da ga u zaklop već zatvore,
Eto, jàk hrid kad se obali
Niz visinu stàrme gore,
Eto kleti Daut-paša
Tiekom teče konja hàrla:
»Što će biti?« svak upraša,
Svak goneta diela vàrla.
Viknù došad sried junaka',
Kieh Osmana pratit stavi:
»Zapovied je carska taka,
Da se ovi pas zadavi.
Što kàrzmate bez uzroka,
Kú čekate štetu prieku?
Dok bojnici od iztoka
Dodju, i svieh nas ovdi izsieku?
Što gledate, što činite?
Smàrtju ovoga raspa od svieta
Vaše živote utvàrdite
I Mustafu cara sveta.
Ganite se za obćeno
Svačie dobro bez prepasti;
Jer inako razdieljeno
U bàrzo će carstvo pasti!«
Nu car Osman s druge strane
Vapiući neprestaje,
Jedà kako koga gane,
Na svú pomoć ovdie da je.
»Da li car će (on govori),
Komu rob je svak na svieti,
Kako jedan rob najgori
Izpod robja svoga umrieti?

Jedà tebe, Bože s nebi,
Vlas desnice tvoje objavi,
Ter pri glavnoj mój potriebi
Mladjahna me neostavi;
Da dá Višnji srieću bolju,
Tko na mòmu stolu siedi,
Da do bàrzo mú nevolju
I car novi neuzsliedi,
Ter nesrieća moja ova
Neuzroči té nesklade,
Da sva kuća Otmanova
I s njom tursko carstvo pade.«
Nedorečè još ovega,
A Daut opet viknù iz glasa:
»Što činite? Davite ga!«
I mahramu smaknù s pása.
Jednomu je càrncu vàržè
Sasma gàrdu, strašnu odveće,
Bez obzira ki 'e najbarže
Caru Osmanu na vrat meće.
Obara ga za tiem hàrlo,
Lievom nogom ter se opira,
Čiem mu desnom pleše gàrlo,
Da mu silom dušu iztira.
Tako plešuć kraj mahrami
Zubim, noktim potezaše,
Dok li car mu pod nogami
S pàrva streptje, pak izdaše.
Pod nogami roba svoga
Umriè ovako car od svieta,
I pod noge izpod noga'
Ukopà se prešno opeta;
Jer od istieh, s kieh poginù,
Bez carske se vàržè časti
U otčin mečit, pod otčinu
Lievu nogu u grob tmasti.

Oholas se ljudska mnoga
U ovi način pleše i tlači,
Ká čovieka umàrloga
S Bogom penje i jednači.
Vidj prokleti Mahumete,
Ti, ki u sablju zakon složi,
Da nadhode ljudske sviète
Svemogući sudi božji,
I da umàrla pamet mani
Odlukam' se svojim' kriepi;
Jer gdie nesja zrak sunčani,
I s očim' su ljudi sliepi.
Ti da kralj si, i da od toga
Diela tudjom kàrvi slîdi,
Zatištè oči, kô da Boga
Nije, ki sva zna i vidi.
Ti pod udes sve postavi,
I slobodu volji otè,
Da narodi svi s ljubavi
Gube za te njih živote;
Da nikomu, veleć, svoju
Uredbu uteć moći nije;
Il' na domu, il' na boju
Sviem sudjeno umrieti je.
I ti, o otmansko samosilje,
Kô bez pravde i razloga,
Da prostereš sablju dilje,
Neimà vieku straha od Boga.
Ti, ti cara vàrh svieh ljudi'
Dotle učini uzvišena,
Da ne slika, nego svudi
Htiè da mu se klanja siena.
Da tvóm sabljom on sám vlada
Duše i tiela na svú volju
Sried staroga Carigrada
Na novomu svóm' prestolju.

Da ga u obraz pogledati
Ljudski pogled nedostoji,
I da svudi, kud se obrati,
S nedobitnom silom stoji;
Da mu u ruci čés je i srieća,
Da mu 'e zakon u besiedi,
Gospoda mu da najveća
Trepte od same zapoviedi.
Pače da od njih svaki gârlo
Pod svú sablju stavljat teče,
Ako hoće, da neumàrlo
Dobro u raju viečnom steče;
Da tko žive na sem svieti,
Pred njim prostàrt na tlieh pade,
Da u život' mu se ime sveti,
A po smàrti càrkve grade.
Ti vàrh svega još ovega,
Da mu utvàrdiš sablju u ruci,
Htiè, da imaju straha od njega
Svi narodi i svi puci.
Ali u bàrzo da će pasti,
Vidim, kleti tvoi zakoni;
Jer je sila, božjoj vlasti
Nauk vražji da se ukloni.
Ti naredi; po tom stupi
Car od svieta na prestolje,
Da pod sablju bratju skupi,
I podavi, i pokolje.
Nu vlás božja caru Ahmatu
Pogubiti brata nedà,
Hteć za ubojstvah starieh platu
Da brat, ne sin, zapovieda.
Ti, da samo su uzvišena,
Hoć', na svaku čas najveću
Dieca ona pokupljena,
Kieh u saraj diecom meću;

A to, da tko nezna svoga
Roditelja ni rodjaka,
Cara uzdàrži, kako s koga
Sebi dobra spozna svaka.
Sad se sgodì i učini
Smionstvom zloga Daut-paše,
Da i ovi, kako i ini,
Tvoji nauci tašti ostaše.
Ti naredì, da od kàrstjana'
Sinovi se grabe mladi,
I vojnica da su izbrana
Oni, kóm se car obgradi;
Ali božja vlás velika
Podigla se u čas sade,
Da tá gradja svakolika
Na istoga cara pade.
Tko mre u boju, s dobrim svacim'
Ti mu obećà raj preliepi,
Neka posluh se u junacim
I pogàrda smàrti ukriepi;
Ali učinì vlás od Boga,
Od kàrstjanah na daleče
S neposluha viteżkoga
Da car s glavom jedva utečè.
Ti htiè: nitko da ničesa
Neima svoga osobita,
Neg li jàk Bog od nebesa',
Tač da 'e jedan car od svìta;
Nu vlás božja bàrzo u sebi
Samosilja kàrši i slamá,
Za ukazat, da na nebi
I na zemlji ona 'e sama.
Ti u životu cara sveti,
I pod noge sve mu stlači,
Hteć, da rob je svak na svieti,
A sam on car vàrh svieh jači.

Kratice.

adj. adjectivum, Beiwort, pristavak.
adv. adverbium, Nebenwort, prislovje, prilog.
comp. comparativus, Comparativ, prispodobni (stupanj).
conj. conjunctio, Bindewort, veznik.
f. femininum, weiblich, ženski (spol).
fig. figurative, figürlich, prenosno.
gen. genitivus, Genitiv, rodovni (padež).
interj. interjectio, Zwiſchenwort, medjumetak.
m. masculinum, männlich, muški (spol).
n. neutrum, ſächlich, nikakov, sriednji (spol).
part. participium, Mittelwort, udioni (način).
pl. pluralis, vielfache Zahl, višebroj, velebroj.
praep. praepositio, Vorwort, predlog.
pron. pronomen, Fürwort, zaime.
sing. singularis, einfache Zahl, jednobroj.
v. a. verbum activum, thätiges Zeitwort, čineći, tvoreći glagolj.
v. a. & n. verbum activum et neutrum, thätiges und intranſitives Zeitwort, glagolj čineći i sriednji.
v. n. verbum neutrum, intranſitives Zeitwort, glagolj sriednji.
v. r. verbum reciprocum, zurückführendes Zeitwort, glagolj zamieniti, odbojni.

A.

A, *conj.* aber, *poi*; n. p. ti svedj dieluj diela viša, a ja piet ih prestat neću; und, *e, ed*; n. p. ja dodjoh, a on? — nehtiedè me ni pogledati; ja imam sina, a ti kćer; pet a sedam; uhvatiše ga, a to zato, što je jučer bio u tudjem polju; a što da mu rečem?

Abas-paša, e, od Bagdata, *m.* u vrieme poljačkoga rata beglerbeg od Erzeruma.

Abdia, e, *m.* ime mužko u Turakah.

Adjam, a, *m.* to što Persianac.

Adjamkinja, e, *f.* to što Persianka.

Adjamski, a, o, *adj.* to što persianski.

Aga, e, *m.* titno u Turakah; n. p. Aliaga, t. j. gospodar Alia.

Agria, e, *f.* grad u zemlji ugarskoj, s 18,000 stanovnikah, Erlau, *Agria*, inako u naš jezik i Jegar, grad.

Ah, *interj.* ach, *ah!*

Ahmat, a, *m.* rime radi na miesto Ahmet.

Ahmet, a, *m.* I. car otmanski, otac Osmanov; rodjen god. 1590, umrò na 22 studenoga 1617.

Ak', *conj.* prikratjeno miesto ako.

Akile, a, *m.* najliepši i najhrabrenii od gàrčkih junakah pod Trojom; sin Peleov i nereide Tetide, a unuk Eakov; s česa u piesnikah imenovan i Pelidović i Eaković (Pelides, Aeacides). Znadući mu mati, da ima pod Trojom poginuti, preobuče ga dietetom jošte u ženske haljine, i dovede u dvor Likomeda kralja od otoka Skira, gdie bi s njegovimi kćerim upored odhranjen. Nu proričući Kalhanta, da Troja nemore bit osvojena bez Akila, dodje Ulis naSkiro i spozna ga medju ženskom diecom na ovi način. Preobukavši se kao tàrgovac, donie u dvor kraljevski na prodaju svakojaka biserja, a medju ostalim i oružja liepa veoma. Što videći dievojčice porazgrabiše ogàrljaje, a Akile prionù za oružje. Ini vele, da je Ulis pred dvorom kraljevskim zapoviedio učinit buku i zatrubit u trublje od boja, ter da je na to Akile raztàrgnuvši haljine ženske, latio se kopja i štita.

Akjerman, a, *m.* grad u Besarabii na utokuNiestra potoka u CàrnoMore, od prilike sa 13,000 dušah, inako po ruski Bielgorod, Akkerman, *Akierman.*

Akjermanski, a, o, *adj.* akkermaner, *di Akierman.*

Ako, *conj.* wenn, *se.*

Akoć, prikratjeno na miesto ako ćeš.

Ako li, *conj.* wenn aber, *se poi, ma se.*

Al', ali, *conj.* aber; *ma*; oder, o, *ossia.*

Albert, a, *m.* vlastito ime mužko.

Alep, a, *m.* u Turakah Haleb, velik i glasovit grad u Sirii, od prilike sa 150,000 stanovnikah, Aleppo, *Aleppo.*

Alia, e, *m.* mužko ime u Turakah.

Ali-aga, e, *m.* aga janjičarski u vrieme Osmanovo, nepriatelj bune protiva caru.

Ali-paša, e, *m.* po Gunduliću Hercegovac, poklisar Osmanov za Poljačku.

Altamski, oga, *m.* (knez), Graf Althan, *conte Althan.*

Amazia, e, *f.* grad u Natolii, od prilike sa 35,000 dušah. Amaßa, *Amasia.*

Andro, a, *m.* otok u moru gàrčkom, veoma prijatan i dobro plodan s poglavitim gradom takodjer Androm. Na svem otoku ima od prilike 12 hiljadah dušah; u gradu Andru ih ima do 6,000. Andros, *Andro.*

Angjeo, ela, *m.* Engel, *angelo.*

Angora, e, *f.* grad u Natolii, od prilike sa 70,000 ljudih. Tù se sgodi

boj izmedju Bajazeta I. i Timurlena na 1402. Angora, *Angora.*

Anterija, e, *f.* ein Unterkleid mit Aermeln, *specie di veste con maniche.*

Apolo, a, *m.* sin Jupiterov i Latonin, u piesnikah gàrčkih i rimskih bog od piesničtva i muzike, ravnalac od kolah sunčanih, strielac od oka, i bog od liekarie i gatanja, Apollo, *Apolline.*

Arap, a, *m.* vidi Arapin.

Arapin, a, *m.* Araber, *Arabo*; Neger, *Negro.*

Arapski, a, o, *adj.* arabiſch, *arabo.*

Arbanasin, a, *m.* Albanier, *Albanese.*

Arbanija, e, *f.* Albanien, *Albania.*

Argo, a, *m.* niegda glavni grad dàržavicè Argolide u Peloponesu ili današnjoj Morei u Gàrčkoj; sad ništa neg malo kamenja. Tù blizu ima danas jedan grad takodjer imenom Argo, na potoku Planici, od prilike sa 6,000 ljudih; Argoś, *Argo.*

Armenin, a, *m.* inako u nas Jermenin, a, *m.* Armenier, *Armeno.*

Arnautin, a, *m.* ein moſlemiſcher Albanier, *un' Albanese di religione maomettana.*

Arvati, vidi hàrvati.

Arzati, vidi hàrzati.

Aspra, vidi jaspra.

Atena, e, *f.* u stara vriemena grad veoma glasovit i pun blaga i ljudih prem naučnih, ali sad skoro ništa neg razvaline, premda se počè opet nieśto dizat odpoklie se Gàrci oslobodiše Turčina god. 1830. Danas ima do 12,000 stanovnikah. Athen, Atena.

Atlante, a, *m.* u starih sin Japetov i jedne Oceanide; gorostas noseć na plećih sviet. Atlante se zove i jedna visoka gora u Mavritanii, Atlas, *Atlante.*

Atmejdan, a, *m.* piaca u Carigradu pred mečetom sultana Ahmeta, otca Osmana II. U naš bi se jezik moglo riet konjište ili konjski târg, Hippodrom, *Ippodromo.*

Atos, a, *m.* bàrdo blizu grada Soluna u Maćedonii, puno kaludjerah, u naš jezik Sveta Gora, Athos, *Monte santo.*

Augusto, a, *m.* u vrieme porodjenja Isusova pàrvi ćesar od Rima. Za stupit na vladanje rimsko razbi u zamorju sadašnje Priveze u gàrčkoj zemlji silovitu vojnicu protivnika svoga Marka Antonia i ljubovnice mu Kleopatre, kraljice od Egipta, Auguſtuś, *Augusto.*

Austria, e, *f.* prostrana ćesarevina na iztoku od Europe, izmedju Italie, mora jadranskoga, Turske, Rusie i Niemačke; broji se u njoj do 36 miliunah dušah, od kojih prieko polovine puci koliena slavjanskoga, Oeſterreich, *Austria.*

B.

Bacati, 'cam, *v. a. imp.* werfen, *gettare.*

Bagdat, a, *m.* velik i glasovit grad na rieci Tigri u zapadnoj Aziji, ima do 80,000 dušah. Bagdad, *Bagdad.*

Bajazet, a, *m.* ime tursko.

Bajazet I. sin Murata I. umrò g. 1403, car otmanski, nadimenovan Jildirim t. j. munja, radi prevelike sile i bàrzine, kojom bi navaljivò na svoje nepriatelje. Imò je za ženu Milevu, kćer knesa Lazara, a sestru Stiepana Lazarevića, despota sàrbskoga, koja ujedno s njime padè u sužanjstvo Timurlena, kana tatarskoga u boju od Angore u Natolii g. 1402.

Bajazet II. car otmanski, sin Muhameda II. umrò na 26. svibnja 1512.

Bah, u bah, *adv.* gerade, gänzlich, *giusto, affatto.*

Bako, a, *m.* u starih sin Jupiterov i Semelin, bog od vina, Bachuś, *Bacco.*

Balaban, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Baltadžia, e, *m.* u naš jezik siekiraš, vàrsta od častnikah dvorskih u Turakah.

Ban, a, *m.* vàrsta od častnikah u semljah slovinskih, osobito u staria vriemena.

Bar, *conj.* wenigſtens, *almeno.*

Bàrdo, a, *m.* Berg, monte; uz bàrdo, bergauf, *all' insù*; niz bàrdo, bergab, *all' ingiù.*

Bàrz, a, o, *adj.* ſchnell, *veloce.*

Bàrzan, zna, o, *adj.* vidi bàrz, a, o.

Bàrzina, e, *f.* Schnelligkeit, *velocità.*

Bàrzo, *adv.* schnell, *velocemente.*
Bàrzoća, e, *f.* vidi bàrzina.
Bàrže, *adv.* schneller, *più velocemente*; vidi bàrzò.
Bàrži, a, e, *adj.* schneller, *più veloce.*
Baština, e, *f.* väterliches Erbe, Besitzung, *patrimonio, possessione.*
Bat, a, *m.* Streitkolben, *mazza.*
Bator, a, *m.* obitio ugarska, od koje se jedan, imenom Stiepan, uzdiže tia na prestolje slavnoga poljačkoga naroda. Drugi, na ime Šišman, erdeljski vojvoda, pobi se većekratih s Turčinom, premda je prijateljevó s njime suprot svietloj kući od Austrie.
Bdieti, bditi, iem, *v. a. imp.* wachen, *vigilare.*
Bećir, a, *m.* muško ime u Turakah. Po Gunduliću càrnac jedan, veoma ružan, u dvoru Rizvan-pašinu.
Bedra, e, *f.* vidi bedro.
Bedro, a, *m.* Schenkel, *coscia.*
Beg, a, *m.* titno u Turakah.
Beglerbeg, a, *m.* tituo vojnički u Turakah. U njih ima veća beglerbegah, kakono: beglerbeg od Natolie, od Rumelie itd.
Beglerbegstvo, a, *m.* čast beglerbežka.
Begum, *indecl. f.* žensko ime u Turakah. U Gundulića ljubovnica Dilaverova, koju neznam zašto zove na IV. 75. Slavojkom, ako ne za dobit jednu slovku više u versu.
Besida, vidi besieda.
Besiditi, vidi besiediti.
Besieda, e, *f.* Rede, *discorso.*
Besiediti, dim, *v. a. imp.* reden, *discorrere.*
Bez, *praep.* brez, ohne, *senza.*
Bezakonje, vidi bezzakonje.
Bezbrižan, žna, o, *adj.* sorglos, *spensierato, senza cura.*
Bezkrajan, jna, o, *adj.* endlos, *senza fine, infinito.*
Bezufan, a, o, *adj.* verzweifelt, *disperato.*
Bezzakonje, a, *m.* böse That, *iniquità.*
Bič, a, *m.* Geißel, Peitsche, *flagello, sferza; fig.* Züchtigung, *castigo.*
Bieguć, a, e, *adj.* unbeständig, flüchtig, *fuggente, incostante, instabile.*
Bielazora, *gen.* Bielezore, *f.* grad u Rusii.
Bielilo, a, *m.* die Weiße, *bianchezza.*
Bielieti, im, *v. n. imp.* allmählich weiß werden, *divenir bianco.*
Bieliti, im, *v. a. imp.* weißen, weiß machen, *imbiancare, inalbare*; — se, (što komu), weiß vorkommen, weiß sein, in weißer Farbe prangen, *biancheggiare.*
Bielji, a, e, *adj.* weißer, *più bianco.*
Bieloća, e, *f.* die Weiße, *bianchezza.*
Bielorus, a, *m.* čoviek iz Rusie, koja se zove biela, Weißrusse, *uno di Russia bianca.*
Bienje, a, *m.* das Schlagen, *il battere.*
Bies, a, *m.* Wuth, *furia, mania.*
Biesan, sna, o, *adj.* wüthend, *furioso, maniaco.*
Biesnik, a, *m.* der Wüthende, Rasende, *furibondo, maniaco.*
Biesnilo, a, *n.* vidi bies, a, *m.*
Bieżati, žim, *v. a. imp.* fliehen, *fuggire.*
Bijenje, a, *n.* vidi bienje.
Bik, a, *m.* Stier, *toro, bue bradо.*
Biliti se, vidi bieliti.
Bilje, a, *n.* Arzneikraut, *erba medicinale.*
Biljega, e, *f.* Merkmal, Zeichen, *segno, indizio.*
Bio, biela, o, *adj.* weiß, *bianco*; Bielo More, Meer von Marmora, *mare di Marmora.*
Biograd, a, *m.* poglaviti grad od Sàrbie, ima okolo 30,000 stanovnikah. Siedi nad sastankom Save i Dunava. Belgrad, *Belgrado.*
Bis, a, *m.* vidi bies.
Biser, a, *m.* Perle, *perla, margherita.*
Biserko, a, *m.* ime vlastito mužko.
Biskup, a, *m.* Bischof, *vescovo.*
Bistar, tra, o, *adj.* hell, klar, *chiaro, lucido, puro.*
Biti, bijem, *v. a. imp.* schlagen, *battere*; boj—, kämpfen, *combattere.*
Biti, budem, jesam, *v. n. perf. & imp.* sein, *essere.*
Bitje, a, *n.* das Sein, *l'essere*; Stand, Zustand, *stato*; Wesen, *l'essere*; Dasein, *esistenza.*
Bivati, vam, *v. n. imp.* öfters, gewöhnlich sein, *essere communemente*; werden, *diventare, divenire.*
Bivó, ola, *m.* Büffel, *bufalo, bufolo.*
Bizancio, a, *m.* u staro doba ime grada Carigrada, Byzanz, *Bisanzio.*

Bjenje, vidi bienje.

Blag, a, o, *adj.* gut, mild, *buono, benigno, mite, placido.*

Blagaj, a, *m.* miesto u Bosni ne daleko od medjaša hàrvatskoga.

Blagajnik, a, *m.* Schatzmeiſter, *tesoriere.*

Blago, a, *n.* Schatz, *tesoro.*

Blagodariti, rim, *v. a. imp. & perf.* wohlthun, *gratificare, far bene*; wohlaufnehmen, *gratificare, prender con ringraziamento.*

Blagodarstvo, a, *n.* Gnadengeſchenk, Beſchenkung, *gratificazione.*

Blagoslov, a, *m.* Segen, *benedizione.*

Blagovati, gujem, *v. a. imp.* eſſen, *mangiare.*

Blato, a, *n.* Koth, fango; ein See, *lago.*

Blaž, a, *m.* ime mužko, Blaſius, *Biaggio.*

Blažen, a, o, *adj.* ſelig, heilig, *beato.*

Blaženstvo, a, *n.* Seligkeit, *beatitudine.*

Blaži, a, e, *adj.* beſſer, milder, *più benigno, più mite.*

Blid, a, o, *adj.* vidi blied.

Blidiți, dim, *v. a. imp.* vidi blieditи.

Blied, a, o, *adj.* blaß, *pallido.*

Blieditи, dim, *v. a. imp.* blaß werden, *impallidire.*

Bliza, s bliza, *adv.* von nahe, *da vicino.*

Blizu, *adv. & praep.* nahe, *vicino.*

Bliže, *adv.* näher, *più vicino.*

Bliži, a, e, *adj.* näher, *più vicino.*

Bližnji, a, e, *adj.* nahe, *vicino.*

Bljusti, bljuditi, dem, dim, *v. a. imp.* beobachten, *osservare*; hüthen, *guardare, custodire.*

Bljuvati, vam, jem, *v. a. imp.* ſpeien, *vomitare.*

Blud, a, *n.* Unzucht, *lussuria.*

Bludan, dna, o, *adj.* unzüchtig, *libidinoso, lussurioso.*

Bluditi, dim, *v. n. imp.* irren, *andar errando.*

Bludnik, a, *m.* ein Unzüchtiger, *libidinoso.*

Bludnò, *adv.* unzüchtig, *in modo libidinoso, lussurioso.*

Bo, *conj.* weil, *perchè.*

Bóč, a, *m.* (bòča, e, *f.*?) inako u nas bàlčak, Griff am Säbel, *manico della spada.*

Bodezan, zni, *f.* Spitze, *punta.*

Bodežljiv, a, o, *adj.* ſtechend, *pungente.*

Bog, a, *m.* Gott, Dio, Iddio.

Bogat, a, o, *adj.* reich, *ricco*; koſtbar, prezioso.

Bogatò, *adv.* reich, *riccamente.*

Bogatstvo, a, *n.* Reichthum, *ricchezza.*

Bogdanac, nca, *m.* Moldauer, *Moldavo.*

Bogdania, e, *f.* Moldau, *Moldavia.*

Bogdanski, a, o, *adj.* Moldauiſch, *moldavo.*

Bogoljubstvo, a, *n.* Andacht, *pietà, devozione.*

Boj, a, *m.* Schlacht, *battaglia*; Kampf, *pugna combattimento*; boj domaći, Bürgerkrieg, *guerra civile.*

Bojan, jna, o, *adj.* kriegeriſch, *bellicoso.*

Bojar, a, *m.* vidi bojnik.

Bojati se (koga, česa), *v. n. imp.* fürchten, ſich fürchten, *temere.*

Bojazan, zni, *f.* Furcht, *timore.*

Bojište, a, *n.* Kampfplatz, Wahlplatz *campo di battaglia.*

Bojnica, e, *f.* Kriegerin, Kämpferin, Streiterin, *guerriera.*

Bojnički, a, o, *adj.* den Kriegern gehörig, *de' guerrieri.*

Bojnik, a, *m.* Krieger, Kämpfer, *guerriero.*

Bol, i, *f.* (bò, li, *f.*), Schmerz, *dolore.*

Bolan, lna, o, ili bolan, bòna, bòno, *adj.* krank, *ammalato.*

Boleć, a, e, *adj.* ſchmerzend, *dolente.*

Boles, sti, *f.* Krankheit, *malattia*; Schmerz, *dolore.*

Boleslav, a, *m.* mužko ime u Slavjanah.

Boleslav, a, *m.* I. nadimenom Hrabri, kralj poljački, sin Mieškov, ili, kakono veli Gundulić, Miesaislavljev i Dubravkin, rodjen na 967. Nieki pišu, da je cesar niemački Oton III. došadši na glas velikih čudesah sv. Adalberta u grad poljački Gujezno, ganjen preliepim dočekom, pripravljenim sebi od Boleslava, darovò mu tituo kraljevski, a ini inako. Imò je velike i žestoke ratove s ruskimi i niemačkimi zem-

ljami, gdie bieše podharačio Pruse i Pomerance, a podvargó opeta pod vlast svoju odciepljene Kašube. U njegovo doba biaše, kakono piše Martin, veća poljačka vojnica, nego li sto godištah nakon njega vas puk poljačkih dèržavah. On biaše vladalac veoma bojan, jako podatljiv prema siromahom i càrkvam, vèle pravičan i milostiv otac svojih podložnikah. Umriè na 3. travnja 1026.

Boleslav, a, *m.* III. nadimenom Krivousti, sin Vladislavljev i Juditin, rodjen na 1085. Imó je i ovi kralj poljački velike ratove s Rusom, Prusom, Čehom, a osobito s cesarom niemačkim, kojim se srieèno i junački odhàrvà. Da je s Ugri imó razmirice, neznam odakle je càrpnuo naš Gundulić. Kriepostan ovi vladalac umriè na 1138.

Bolieti, lim, *v. n. imp.* ſchmerzen, *dolere;* bolieti se, *v. n. imp.* ſich kränken, *rammaricarsi, cruciarsi.*

Bolje, *adv.* beſſer, *meglio.*

Boljezan, zni, *f.* Schmerz, *dolore.*

Bolji, a, e, *adj.* beſſer, *migliore.*

Bôni, a, o, vidi bolan.

Bor, a, *m.* Kiefer, Föhre, *picea, pino.*

Boraviti, vim, *v. a. imp.* weilen, ſich aufhalten, *trattenersi;* das Leben führen, *menar la vita;* boraviti dni vesele, frohes Leben führen, *menar la vita allegra;* san, sanak boraviti, ſchlafen, *dormire.*

Bos, a, o, *adj.* baarfuß, *scalzo.*

Bosanski, a, o, *adj.* bosniſch, *di Bosnia.*

Bosna, e, *f.* zemlja slovinska izmedju hàrvatske i sàrbske, broji do blizu jedan miliun dušah što kàrstjanskih, što turskih. Bosnien, *Bosnia.*

Bosti, odem, *v. a. imp.* ſtechen, *pungere.*

Bošnjak, a, *m.* Bosnier, *uno di Bosnia.*

Božica, e, *f.* Göttin, dea; — od dubravah, Diana, *Diana;* — od liepote, Venus, *Venere.*

Božji, a, e, *adj.* was Gott angehört, göttlich, *appartenente a Dio, divino.*

Bráče, *vocat. m.* imenovanje milosti radi, n. pr. sladki —, theuere Seele, *cara, dolce anima.* Ovo će po svoj prilici biti zvateljni padež od rieči *brak,* ženitba, Ehe, *matrimonio,* jer je i ženitba nerazvratjenim narodom mila tako, kako im je draga *duša, sàrce, zlato, biser* itd. A možebit da je zvateljni padež od rieči *bratac,* bratče, Brüderchen, *fratellino.*

Brada, e, *f.* Bart, *barba.*

Branković, a, *m.* obitio gospodska u niekadašnjoj Sàrbii. Jedan od ovoga koliena, imenom Vuk, zet kneza Lazara sàrbskoga, a pašenog Miloša Obilića, izdadè Turčinu na polju Kosovu narod i tasta na 1389. Drugi, na ime Jure, sin ovoga pàrvoga i Mare, kćeri Lazarove, nakon smàrti (1421) Stiepana Lazarevića, ujaka svoga, dospiè na vladanje despotovine sàrbske, i nahodeći se u nevolji g. 1435. dadè Muratu II., caru otmanskomu, za ženu preliepu kćer svoju Maru, i u talačtvo obećana haraća dva sina svoja Gàrgura i Stiepana. Nu premda na to bieše mu obećó Turčin, da će živiet š njime u miru, poreče se do mala, i osliepivši mu oba sina, svoja šurjaka, padè na krajine sàrbske s prevelikom vojskom, tako da tast siromah izišavši iz Sàrbie uteče se sa sviem svojim bogatstvom u svietli i samostavni za ono doba grad Dubrovnik. Kamo zet Murat za njim s vojskom pristavši, zaiskà ga od dubrovačke svietle gospode s prietnjom grozovita rata i raspa; nu onadanja čovièčna i milostiva dubrovačka vlastela svetosti gostoljubja prekàršit nehotiše. Murat začudjen tolikom veledušnosti, bez učinit ikakva zla Dubrovniku vrati se natrag, a Jure preko Skradina odè put zemlje Ugarske suproć zetu iskati pomoći. Jurina žena bieše Jerina sestra cesara gàrčkoga Paleologa. Tretji, imenom Vuk, sin Stiepana, Jurina sina, godišta 1484. razbi Turke, koji biehu poplenili hàrvatske i kranjske pokrajine.

Branitelj, a, *m.* Vertheidiger, *difensore.*

Braniti, nim, *v. a. imp.* vertheidigen, *difendere.*
Brašno, a, *n.* Zehrbrod, *viatico.*
Brat, a, *m.* Bruder, *fratello.*
Bratac, tca, *m.* Brüderchen, *fratellino, caro fratello.*
Brati, berem, *v. a. imp.* leſen, pflücken, *cogliere, pigliare.*
Bratinski, a, o, *adj.* brüderlich, *fraterno.*
Bratski, a, o, *adj.* vidi bratinski.
Bratja, e, *f.* Gebrüder, *i fratelli.*
Bratučed, a, *m.* Vetter, *cugino.*
Brieg, a, *m.* Berg, *monte.*
Brieme, mena, *n.* Laſt, *peso, carico, soma.*
Bries, sta, *m.* Ulme, *olmo.*
Briga, e, *f.* Sorge, *briga, cura.*
Britak, tka, o, *adj.* ſcharf, *acuto, aguzzo, tagliente, affilato*; ſcharfſchmerzend, *aspro.*
Britanski, a, o, *adj.* brittiſch, *britanno.*
Briniti se, brinuti se, rinem se, *v. a. imp.* ſorgen, *prendersi la cura.*
Brod, a, *m.* Seeſchiff, *naviglio.*
Broditi, dim, *v. a. imp.* (móre, vodu) ſchiffen, *navigare.*
Broj, a, *m.* Zahl, *numero.*
Brojan, jna, o, *adj.* zahlreich, *numeroso.*
Brojiti, jim, *v. a. imp.* zählen, *numerare, contare*; — se, ſich zählen, *numerarsi, contarsi.*
Bronac, nca, *n.* Erz, *bronzo.*
Brusa, e, *f.* glasovit grad u Natolii, niegda stolica otmanska, nije daleko od Bieloga Móra, i ima do 100,000 dušah. Brusa, *Brusa.*
Brusia, e, *f.* vidi Brusa.
Bubanj, bnja, *m.* Trommel, *tamburo.*
Bučiti, ćim, *v. n. imp.* lärmen, toben, ſauſen, *strepitare, romoreggiare, fare fracasso.*
Budim, a, *m.* Ofen, *Buda.*
Buditi, dim, *v. a. imp.* wecken, *svegliare.*
Budu, miesto budem, *praes. perf.* od glagolja biti.
Buduć, a, e, *adj.* künftig, *futuro*; ſeiend, *essendo*; — da, indem, da, *essendochè.*
Buka, e, *f.* Sauſen, Toben, Getöſe, Lärm, *fracasso, romore, strepito.*
Bugarin, a, *m.* Bulgare, *Bulgaro*; Sänger der illyriſchen Heldengeſänge, *cantatore de' canti eroici presso gli Illirici.*
Bugariti, rim, *v. a. imp.* ſingen die illyriſchen Heldengeſänge, *cantare l' eroismo al modo degl' Illirici.*
Bugarkinja, e, *f.* Bulgarin, *Bulgara*; illyriſcher Heldengeſang, *canto eroico presso gl' Illirici.*
Bugarski, a, o, *adj.* bulgariſch, *bulgaro*; —zemlja, Bulgarien, *Bulgaria.*
Buljiti, ljim, *v. n. imp.* glotzend ſchauen, *guardare cogli occhi spalancati.*
Buknuti, nem, *v. n. perf.* aufſtoben; *incominciar a strepitare*; aufloddern, *incominciar a fiammeggiare.*
Buniti, nim, *v. a. imp.* aufwiegeln, empören, *sollevare, ammutinare.*
Bursa, e, *f.* vidi Brusa.
Busiti, sim, *v. a. imp.* aufſtören, aufſcheuchen, *sbucare, scovare.*
Buzdohan, a, *m.* Streitkolben, *mazza ferrata.*

C.

Car, a, *m.* Kaiſer, *imperatore.*
Carev, a, o, *adj.* dem Kaiſer gehörig, *dell' imperatore, appartenente all' imperatore.*
Carevati, rujem, *v. n. imp.* regieren als Kaiſer, *regnar da imperatore.*
Carević, a, *m.* Sohn des Kaiſers, *figlio dell' imperatore.*
Carica, e, *f.* Kaiſerin, *imperatrice.*
Carigrad, a, *m.* glasovit grad, niegda stolica gàrčkih, sad otmanskih carah; ima do pó miliuna stanovnikah. Ne daleko na istok razlieva mu se More Càrno, a na zapad Bielo. Konſtantinopel, *Costantinopoli.*
Carigradski, a, o, *adj.* von Konſtantinopel, *di Costantinopoli.*
Càrkati, kam, *v. n. imp.* krepiren, *crepare.*
Càrkva, e, *f.* Kirche, *chiesa.*
Càrljen, a, o, *adj.* roth, *rosso.*
Càrn, a, o, *adj.* ſchwarz, *nero*, — more, ſchwarzes Meer, *il mar nero*, —i vali, poetiſch für Càrno More, *poet. per* Càrno More.
Càrnac, nca, *n.* Neger, *Negro.*

Càrničanin, a, *m.* čoviek iz Càrnice.
Càrnieti, nim, *v. n. imp.* ſchwarz werden, *divenir nero.*
Càrnilo, a, *n.* Trauerkleid, *abito da bruno, veste di lutto*; Schwärze, *negressa*, ſchwarze Farbe, *color nero.*
Càrniti, nim, *v. a. imp.* ſchwarz machen, *far nero*; — se, *v. n. imp.* ſchwarz ausſehen, *osservarsi nero.*
Càrnogorac, rca, *m.* Montenegriner, *Montenegrino.*
Càrnomorski, a, o, *adj.* zum ſchwarzen Meer gehörig, *appartenente al mar nero, del mar nero.*
Càrpiti, pim, *v. a. imp.* vidi càrpati.
Carpati, pem, *v. a. imp.* ſchöpfen, *attignere (aqua), cogliere, ricavare.*
Carski, a, o, *adj.* kaiſerlich, *appartenente alla dignità degl' imperatori.*
Carstvo, a, *n.* Kaiſerthum, *la dignità dell' imperatore*; Kaiſerreich, *impero.*
Càrv, a, *m.* Wurm, *verme.*
Cavsti, cavtieti, cavtim, *v. n. imp.* blühen, *fiorire.*
Celivati, vidi cielivati.
Celov, a, *m.* Kuß, *bacio.*
Cer, a, *m.* Zerreiche, *specie di quercia.*
Cerov, a, o, *adj.* zerreichen, *fatto d' una specie di quercia nomata* cer.
Cesar, a, *m.* (Julio) diktator rimski malo prie Isusa, koi razbivši protivnika svoga Pompeja bieše se uzdigò na samovladanje rimsko, s česa bi smaknùt od Bruta slobodnoga Rimljanina. Vidi Filipov, a, o, *adj.* i Farsalja, e, *f.*
Cesar, a, *m.* vidi Car.
Cesarevati, vidi Carevati.
Cesarov, vidi Carev.
Cesarovati, vidi Carevati.
Cesarski, vidi carski.
Cičati, čim, čem, *v. n. imp.* ziſchen, *fischiare.*
Cića, vidi cieća.
Cieća, cieć, *praep.* wegen, *pervia, a cagione.*
Cielivati, lujem, livam, *v. a. imp.* küſſen, *baciare.*
Cieniti, nim, *v. a. imp.* ſchätzen, *stimare.*

Ciepati, pam, *v. a. imp.* ſpalten, *fendere, spaccare.*
Ciev, i, *f.* Rohr, *canna.*
Cio, ciela, o, *adj.* ganz, *intiero.*
Cipar, pra, *m.* otok glasovit u moru sriedizemnom, ima do 70,000 dušah. Poglaviti grad je Nikosia sa 15,000 ljudih, Cypern, *Cipro.*
Citera, e, *f.* danas Cerigo, otok u moru egejskom, izmedju Kandie i Moree, gdie se osobitom prilježnosti slavljaše u staro doba Venera boštica od liepote i ljubavi; sad malo ne gola stiena; ima do 10,000 dušah. Cythera, *Citera.*
Cknenje, vidi Cknienje.
Cknienje, a, *n.* das Säumen, *tardanza.*
Cknieti, ckniti, cknim, *v. n. imp.* säumen, *tardare.*
Cokotati, tjem, *v. n. imp.* klappern mit den Zähnen, *battere coi denti*; — se, zittern, *tremare.*
Cvieljati, ljam, *v. a. imp.* betrüben, weinen machen, *far piangere.*
Cviećice, Cvietjice, a, *m.* die Blümchen, *i fioretti.*
Cviet, a, *n.* Blume, *fiore*, Blüthe, *fiore.*
Cvietan, tna, o, *adj.* blumig, *fiorido.*
Cvietić, a, *m.* das Blümchen, *il fioretto.*
Cvietje, a, *n.* die Blumen, *i fiori.*
Cvilieti, lim, *v. n. imp.* weinen, *piangere*; kreiſchen, *stridere.*
Cviljenje, a, *n.* das Weinen, *pianto*; das Kreiſchen, *stridore.*
Cvitje, a, *n.* vidi Cvietje.
Cvio, cvila, *m.* das Weinen, *pianto*; Schmerz, *lutto.*

Č

Čadjav, a, o, *adj.* / Čadljav, a, o, *adj.* } rußig, *fuliginoso.*
Čamiti, mim, *v. n. imp.* hohl, dumpf tönen, *suonar cupo*; čamiti gdie, lange Zeit wo ſein, *esser lungo tempo in qualche luogo*; noge u kalu čame i trunu, die Füße ſtecken (lange Zeit) im Koth und fauken,

i piedi sono in fangо (lungo tempo) e imputridiscono.

Čapet, i, *f.* Kralle, Klaue, *artiglio, unghia.*

Čaplja, e, *f.* Reiher, *aghirone.*

Čarati, ram, *v. a. imp.* hexen, *fare da strega, o stregone, incantare.*

Čàrkuja, e, *f.* Strichlein, *piccola linea.*

Čarobnik, a, *m.* Hexenmeiſter, *stregone, mago.*

Čàrta, e, *f.* Strich, *linea.*

Čas, a, *m.* Augenblick, *momento*; čas nestati, nicht einen Augenblick ſtehen bleiben, *non fermarsi ne per un momento.*

Čás, sti, *f.* Ehre, *onore*; Ehrenſtelle, *dignità*; dàrŝahote za čás svoju, ihr hieltet es für euere Ehre, *voi lo servaste per onor vostro.*

Častan, stna, o, *adj.* ehrenvoll, *onorevole.*

Častan, sna, o, *adj.* *vole*; geehrt, *onorato.*

Častiti, tim, *v. a. imp.* ehren, *onorare.*

Čaša, e, *f.* Becher, *calice*; Trinkglas, *bicchiere.*

Čauš, a, *m.* stražanin na konju tiela carskoga u Otmanovićah. Čauši nose svione haljine, i osobitu vàrstu od sabaljah i čalmah. Poglavica njihov zove se Čauš-baša.

Čavka, e, *f.* Dohle, *mulacchia, taccola.*

Čedo, a, *n.* ein kleines Kind, *infante.*

Čeh, a, *m.* Böhme, *Boemo.*

Čekati, kam, *v a. imp.* warten, *aspettare.*

Čelebi, *indecl. m.* / Čelebia, e, *m.* — tituo u Turakah, kao da se u nas reče uljudan, svietò, n. p. Muhamed-Čelebia, t. j. uljudni, svietli Muhamed.

Čeljad, i, *f.* Volk, Leute, *gente.*

Čeljus, sti, *f.* Kinnbacken, *mascella.*

Čeljustine, ah, *f. pl.* Rachen, *le fauci.*

Čelo, a, *n.* Stirne, *fronte.*

Čemer, a, *m.* Bitterkeit, *amarezza*; Kummer, *affanno, pena, afflizione*; gorko, ljuto kao čemer, bitter wie Gift, *amaro come veleno.*

Čemeran, rna, o, *adj.* bitter, *amaro*; kummervoll, *affannoso, penoso, afflitto.*

Čempres, a, *m.* vidi čipres.

Čés, sti, *f.* Glück, *sorte, fortuna*; s mnogom silom, s malom česti, mit großer Macht, mit wenig Glück, *con forze grandi, ma poca fortuna.*

Češki, a, o, *adj.* böhmiſch, *boemo.*

Čestit, a, o. *adj.* glücklich, *fortunato, felice*; auch ein Titel der türkiſchen Würdenträger, *s'adopera anche come un titolo de' dignitarii ottomanni.*

Čest, a, o. *adj.* häufig, öfter, *frequente*; dicht, *folto, spesso.*

Čestitos, sti, *f.* Glückſeligkeit, *beatitudine, felicità.*

Čestò, *adv.*) oft, öfters, *frequen-*
Čestokrat, *adv.*) *temente, più volte.*

Česvina, e, *f.* Steineiche, *quercia.*

Četa, e *f.* Schaar, *schiera, legione.*

Četàr, *num.* vier, *quattro.*

Četir, vidi četiri.

Četiri, *num.* vier, *quattro.*

Četres, *num.* vierzig, *quaranta.*

Čeznuti, nem, *v. n. imp.* ſchwinden, *svanire, venir meno.*

Čiem, *conj.* da, indem, *mentre.*

Čil, a, o, *adj.* vidi čio, čila, o.

Čim, vidi čiem.

Čime, vidi čiem.

Činiti, nim, *v. a. imp.* thun, *fare*; i svakomu čini znati, und gab jedermann kund, *e face saper ad ognuno.*

Čio, čilo, o, *adj.* rüſtig, *vegeto, gagliardo.*

Čipres, a, *m.* Cypreſſe, *cipresso.*

Čist, a, o, *adj.* rein, *puro*; keuſch, *casto.*

Čistoća, e, *f.* Reinheit, *purità*; Reinlichkeit, *nettezza, mondezza*; Keuſchheit, *castità.*

Čitati, tam, *v. a. imp.* ehren, *onorare*; leſen, *leggere.*

Čoviek, a, *m. pl.* ljudi, Menſch, *uomo.*

Čovječanski, a, o, *adj.* menſchlich, *umano.*

Čudan, dno, o, *adj.* wunderlich, *strano, bizzarro, stravagante, straordinario.*

Čudesa, ah, *pl.* od čudo, a, *n.* die Wunder, die Wunderwerke, *i miracoli.*

Čuditi se, dim se, *v. n. imp.* (komu, čemu) ſich wundern, *maravigliarsi.*

Čudo, a, *n. pl.* čudesa, Wunder, *miracolo*; Verwunderung, *maraviglia.*

Čuti, ujem, *v. a. imp.* hören, *udire, sentire*; — se, *v. n. imp.* gehört werden, *sentirsi*; čuje se glas odniekud, man hört eine Stimme irgendwoher, *si sente una voce da qualche luogo*; pàrsten pirni èù se uliezti, man hörte, wie der Brautring eintrat, *si sentì entrar l'anello nuziale.*

Čuvalac, vaoca, *m.* Hüther, *custode.*

Čuvati, vam, *v. a. imp.* hüthen, *custodire, guardare*; — se, *v. n. imp.* (česa, koga), ſich hüthen, ſich in Acht nehmen, *guardarsi.*

Čuvanje, a. *n.* das Hüthen, *il guardare, custodia.*

Čvàrst, a, o, *adj.* ſtark, *forte.*

Ć.

Ćaćko, a, *m.* Vater, *padre.*

Ćaćkov, a, o, *adj.* des Vaters, *del padre.*

Ćelie, iah, *pl. f.* miesto na ustju Dunava u Besarabii, ima do 6,000 duàah. Kilia, *Chilia.*

Ćezelbaš, a, *m.* to što Persianac, Perſier, *Persiano.* U naš bi se jezik reklo càrljenoglavac.

Ćezelbaški, a, o, *adj.* perſiſch, *persiano.*

Ćipar, vidi Cipar.

Ćitap, a, *m.* das Buch, *libro*; *fig.* die Lehre des Korans, *dottrina del corano.*

Ćor, a, o, *adj.* turski, sliep na jedno oko, einäugig, *monoculo.*

Ćor-Husein, a, *m.* ime vlastito u Turakah, a riet će toliko, koliko polusliepi Husein. Jedan ovoga imena bieše zapoviednik prednje turske straže rata bogdanskoga god. 1620 a godište danah zatiem, ruta poljačkoga, kao beglerbeg od Očakova učini dosta štete Poljaku. Vidi Osman II.

Ćorda, e, *f.* Säbel, *spada.*

Ćose-Čelebia, e, *m.* Gundulić veli, da se ovim priimenkom zvaše Muhamed I. car otmanski, sin Bajazeta I. Ini vele, da ne Ćose-Čelebia, nego Kuriśdži-Čelebia bisše zvan Muhamed I. štono će rieti u naš jezik svietli, uljudni borac, nàrvalac. Jer ćoso u nas znači čovieka slabe, riedke brade; a o Muhamedu I. pišu, da imaše bradu veoma obilatu i liepu. Nieki pišu, da je ovi car, kao i otac mu, razbio pod gradom Nikopoljem Šišmana kralja ugarskoga na 1419.

Ćud, i, *f.* Naturell, *natura, genio, inclinazione*; ljudska obliježja, ženske ćudi, dem Ausſehen nach Männer, doch weibiſcher Natur, *di viso da uomini, ma di genio donnesco.*

Ćutieti, ćutiti, tim, *v. a. imp.* fühlen empfinden, *sentire, risentire.*

Ćutjenstvo, a, *n.* Gefühl, *sentimento, sensazione*; Sinn, *senso.*

D.

Dà *adv.* ja, *si.*

Da, *conj.* daß, *che*; ſondern, *ma, dunque.*

Dàj, *adv.* wenigſtens, *almeno.*

Daleče, *adv.* vidi daleko.

Dalečina, e, *f.* Entfernung, ferne, *lontananza.*

Dalek, *adv.* vidi daleko.

Dalek, a, o, *adj.* fern, *lontano*; s daleka, von der Ferne, *da lontano.*

Daleko, *adv.* fern, *lontano*; na daleko, na dalek, fern, *lontano.*

Da li, *conj.* ob, *se*; ſondern, *ma, dunque.*

Dalji, a, e, *adj.* ferner, entfernter, *più lontano.*

Dan, a, ili dan dnevi, i dan dne, *m. pl.* dni, dani, i dnevi, Tag, *giorno.*

Danak, nka, *m.* Tag, *giorno.*

Danas, *adv.* heute, *oggi.*

Današnji, a, e. *adj.* heutig, *d' oggi.*

Danica, e, *f.* Morgenſtern, *stella matutina*; žensko ime u Slavjanah.

Donji, a, e. *adj.* Tages, *del giorno.*

Da nu, *adv.* ſondern auch, *ma anche.*

Dar, a, *m.* Geſchenk, *dono.*

Darivati, vam, *v. a. imp.* ſchenken, *donare.*

Dàrktati, tjem, *v. n. imp.* zittern, *tremare.*

Dàrpiti, pim, *v. a. imp.* zerreißen, *stracciare, squarciare, dilaniare.*

i piedi sono in fango (lungo tempo) e imputridiscono.

Čapet, i, *f.* Kralle, Klaue, *artiglio, unghia.*

Čaplja, e, *f.* Reiher, *aghirone.*

Čarati, ram, *v. a. imp.* hexen, *fare da strega, o stregone, incantare.*

Čàrknja, e, *f.* Strichlein, *piccola linea.*

Čarobnik, a, *m.* Hexenmeiſter, *stregone, mago.*

Čàrta, e, *f.* Strich, *linea.*

Čas, a, *m.* Augenblick, *momento*; čas nestati, nicht einen Augenblick ſtehen bleiben, *non fermarsi ne per un momento.*

Čás, sti, *f.* Ehre, *onore*; Ehrenſtelle, *dignità*; dàržahote za čás svoju, ihr hieltet es für euere Ehre, *voi lo servaste per onor vostro.*

Častan, stna, o, *adj.* ehrenvoll, *onorevole*; častan, sna, o, *adj.* geehrt, *onorato.*

Častiti, tim, *v. a. imp.* ehren, *onorare.*

Čaša, e, *f.* Becher, *calice*; Trinkglas, *bicchiere.*

Čauš, a, *m.* stražanin na konju tielą carskoga u Otmanovićah. Čauši nose svione haljine, i osobitu vàrstu od sabaljah i čalmah. Poglavica njihov zove se Čauš-baša.

Čavka, e, *f.* Dohle, *mulacchia, taccola.*

Čedo, a, *n.* ein kleines Kind, *infante.*

Čeh, a, *m.* Böhme, *Boemo.*

Čekati, kam, *v a. imp.* warten, *aspettare.*

Čelebi, *indecl. m.* } titno u Turakah,
Čelebia, e, *m.* } kao da se u naš reče uljudan, svietò, n. p. Muhamed-Čelebia, t. j. uljudni, svietli Muhamed.

Čeljad, i, *f.* Volk, Leute, *gente.*

Čeljus, sti, *f.* Kinnbacken, *mascella.*

Čeljustine, ah, *f. pl.* Rachen, *le fauci.*

Čelo, a, *n.* Stirne, *fronte.*

Čemer, a, *m.* Bitterkeit, *amaressa*; Kummer, *affanno, pena, afflizione*; gorko, ljuto kao čemer, bitter wie Gift, *amaro come veleno.*

Čemeran, rna, o, *adj.* bitter, *amaro*; kummervoll, *affannoso, penoso, afflitto.*

Čempres, a, *m.* vidi čipres.

Čés, sti, *f.* Glück, *sorte, fortuna*; s mnogom silom, s malom česti, mit großer Macht, mit wenig Glück, *con forze grandi, ma poca fortuna.*

Češki, a, o, *adj.* böhmiſch, *boemo.*

Čestit, a, o. *adj.* glücklich, *fortunato, felice*; auch ein Titel der türkiſchen Würdenträger, *s'adopera anche come un titolo de' dignitarii ottomanni.*

Čest, a, o. *adj.* häufig, öfter, *frequente*; dicht, *folto, spesso.*

Čestitos, sti, *f.* Glückſeligkeit, *beatitudine, felicità.*

Čestò, *adv.* oft, öfters, *frequentemente*; čestokrat, *adv.*) *temente, più volte.*

Česvina, e, *f.* Steineiche, *quercia.*

Četa, e *f.* Schaar, *schiera, legione.*

Četir, *num.* vier, *quattro.*

Četir, vidi četiri.

Četiri, *num.* vier, *quattro.*

Četres, *num.* vierzig, *quaranta.*

Čeznuti, nem, *v. n. imp.* ſchwinden, *svanire, venir meno.*

Čiem, *conj.* da, indem, *mentre.*

Čil, a, o, *adj.* vidi čio, čila, o.

Čim, vidi čiem.

Čime, vidi čiem.

Činiti, nim, *v. a. imp.* thun, *fare*; i svakomu činì znati, und gab jedermann kund, *e face saper ad ognuno.*

Čio, čilo, o, *adj.* rüſtig, *vegeto, gagliardo.*

Čipres, a, *m.* Cypreſſe, *cipresso.*

Čist, a, o, *adj.* rein, *puro*; keuſch, *casto.*

Čistoća, e, *f.* Reinheit, *purità*; Reinlichkeit, *nettezza, mondezza*; Keuſchheit, *castità.*

Čitati, tam, *v. a. imp.* ehren, *onorare*; leſen, *leggere.*

Čoviek, a, *m. pl.* ljudi, Menſch, *uomo.*

Čoviečanski, a, o, *adj.* menſchlich, *umano.*

Čudan, dno, o, *adj.* wunderlich, *strano, bizzarro, stravagante, straordinario.*

Čudesa, ah, *pl.* od čudo, a, *n.* die Wunder, die Wunderwerke, *i miracoli.*

Čuditi se, dim se, *v. n. imp.* (komu, čemu) ſich wundern, *maravigliarsi.*

Čudo, a, *n. pl.* čudesa, Wunder, *miracolo*; Verwunderung, *maraviglia.*

Čuti, ujem, *v. a. imp.* hören, *udire, sentire*; — *se, v. n. imp.* gehört werden, *sentirsi*; čuje se glas odniekud, man hört eine Stimme irgendwoher, *si sente una voce da qualche luogo*; pàrsten pirni čů se ulieziti, man hörte, wie der Brautring eintrat, *si sentì entrare l'anello nuziale.*

Čuvalac, vaoca, *m.* Hüther, *custode.*

Čuvati, vam, *v. a. imp.* hüthen, *custodire, guardare*; — *se, v. n. imp.* (čega, koga), sich hüthen, sich in Acht nehmen, *guardarsi.*

Čuvanje, a. *n.* das Hüthen, *il guardare, custodia.*

Čvàrst, a, o, *adj.* stark, *forte.*

Ć.

Ćaćko, a, *m.* Vater, *padre.*

Ćaćkov, a, o, *adj.* des Vaters, *del padre.*

Ćelie, iah, *pl. f.* miesto na ustju Dunava u Besarabii, ima do 6,000 dušah. Kilia, *Chilia.*

Ćezelbaš, a, *m.* to što Persianac, Perser, *Persiano.* U naš bi se jezik reklo càrljenoglavac.

Ćezelbaški, a, o, *adj.* persisch, *persiano.*

Ćipar, vidi Cipar.

Ćitap, a, *m.* das Buch, *libro*; *fig.* die Lehre des Korans, *dottrina del corano.*

Ćor, a, o, *adj.* turski, sliep na jedno oko, einäugig, *monoculo.*

Ćose-Husein, a, *m.* ime vlastito u Turakah, a riet će toliko, koliko poluslìepi Husein. Jedan ovoga imena bieše zapovìednik prednje turske straže rata bogdanskoga god. 1620 a godište danah zatìem, rata poljačkoga, kao beglerbeg od Očakova učini dosta štete Poljaku. Vidi Osman II.

Ćorda, e, *f.* Säbel, *spada.*

Ćose-Čelebia, e, *m.* Gundulić veli, da se ovim priimenkom zvaše Muhamed I. car otmanski, sin Bajazeta I. Ini vele, da ne Ćose-Čelebia, nego Kuršìdži-Čelebia biaše zvan Muhamed I. štono će rieti u naš jezik svìetli, uljudni borac, hàrvalac. Jer ćoso u nas znači čovieka slabe, riedke brade; a o Muhamedu I. pišu, da imaše bradu veoma obilatu i liepu. Nieki pišu, da je ovi car, kao i otac mu, razbio pod gradom Nikopoljem Šišmana kralja ugarskoga na 1419.

Ćud, i, *f.* Naturell, *natura, genio, inclinazione*; ljudska obličje, ženske čudi, dem Ausſehen nach Männer; doch weibiſcher Natur, *di viso da uomini, ma di genio donnesco.*

Ćutieti, ćutiti, tim, *v. a. imp.* fühlen empfinden, *sentire, risentire.*

Ćutjenstvo, a, *n.* Gefühl, *sentimento, sensazione*; Sinn, *senso.*

D.

Dà *adv.* ja, *sì.*

Da, *conj.* daß, *che*; ſondern, *ma, dunque.*

Dàj, *adv.* wenigſtens, *almeno.*

Daleče, *adv.* vidi daleko.

Dalečina, e, *f.* Entfernung, *ferne, lontananza.*

Dalek, *adv.* vidi daleko.

Dalek, a, o, *adj.* fern, *lontano*; s daleka, von der Ferne, *da lontano.*

Daleko, *adv.* fern, *lontano*; na daleko, na dalek, fern, *lontano.*

Dà li, *conj.* ob, *se*; ſondern, *ma, dunque.*

Dalji, a, e, *adj.* ferner, entfernter, *più lontano.*

Dan, a, ili dan dnevi, i dan dne, *m. pl.* dni, dani, i dnevi, Tag, *giorno.*

Danak, nka, *m.* Tag, *giorno.*

Danas, *adv.* heute, *oggi.*

Današnji, a, e. *adj.* heutig, *d' oggi.*

Danica, e, *f.* Morgenſtern, *stella mattutina*; žensko ime u Slavjanah.

Danji, a, e. *adj.* Tages, *del giorno.*

Da nu, *adv.* ſondern auch, *ma anche.*

Dar, a, *m.* Geſchenk, *dono.*

Darivati, vam, *v. a. imp.* ſchenken, *donare.*

Dàrktati, tjem, *v. n. imp.* zittern, *tremare.*

Dàrpiti, pim, *v. a. imp.* zerreißen, *straziare, squarciare, dilaniare.*

Dipli, ih, i dipalah, *pl. f.* Dudelſack, *cornamusa.*

Diti, dim, *v. a. perf. & imp.* ſagen, *dire.*

Divan, a, *m.* Diwan, Staatsrath der Türken, *divano, consiglio di stato presso gli ottomanni.*

Divjačan, čna, o, *adj.* wild, *fiero, selvaggio.*

Divjačiti, čim, *v. a. imp.* wild machen, *far selvaggio*; — *v. n. imp.* wild werden, *divenir selvaggio*; ſich wild benehmen, *esser selvaggio.*

Divjak, a. *m.* ein Wilder, *un selvaggio.*

Divji, a, e, *adj.* wild, *fiero, feroce, selvaggio.*

Dizati, žem, *v. a. imp.* heben, *alzare*; aufheben, wegnehmen, *torre, levare*;—se, *v. n. imp.* aufſtehen, *alzarsi, levarsi.*

Dlaka, e, *f.* Haar, *pelo.*

Dlan, a, *m.* flache Hand, *palma.*

Dme, *praes.* od duti, er bläst, *soffia.*

Dmenje, a, *n.* das Blaſen, *soffio, il soffiare.*

Dno, a, *n.* Grund, *fondo.*

Dno, *praep.* auf dem Grunde, *sul fondo.*

Dne, vidi Dan.

Do, *praep.* bis, *sino, fino.*

Doba, *indecl. n.* Zeit, *tempo*; Zeitalter, *età.*

Dobar, bra, o, *adj.* gut, *buono.*

Dobesiediti, dim, *v. a. perf.* ausreden, ausſprechen, *finir a parlare.*

Dobit, i, *f.* Sieg, *vittoria.*

Dobit, a, o, *adj.* beſiegt, überwunden, *vinto, superato*; bekommen, gewonnen, gekriegt, *acquistato, guadagnato.*

Dobitak, tka, *m.* Gewinn, *guadagno, utile, lucro.*

Dobitan, tna, o, *adj.* ſiegreich, *vittorioso.*

Dobiti, biem, budem (što na čem), *v. a. perf.* bekommen, kriegen, gewinnen, *guadagnare, acquistare*; beſiegen, *vincere, superare.*

Dobitnica, e, *f.* Siegerin, *vincitrice.*

Dobitnik, a, *m.* Sieger, *vincitore.*

Dobivati, vam, *v. a. imp.* bekommen, gewinnen, kriegen, *guadagnare, acquistare*; beſiegen; *vincere, superare.*

Dobro, a, *n.* Gut, *bene.*

Dobro, *adv.* gut, *bene.*

Dobročinac, nca, *m.* Wohlthäter, *benefattore.*

Dobrota, e, *f.* Güte, *bontà.*

Dobruča, e, *f.* pokrajina u zemlji bugarskoj izmedju Dunava i Černoga Mora, veomi lieпa i plodna, Dobrutſcha, *Dobrudscia.*

Dobudem, *praes.* od dobiti, miesto dobiem.

Docnò, *adv.* ſpät, *tardi.*

Do čas, *adv.* nächſtens, binnen kurzem, *fra breve.*

Dočeti, čnem, *v. a. perf.* enden, *finire.*

Dočiem, *conj.* indem, da, *mentre.*

Dočimati, mam, *v. a. imp.* endigen, *finire.*

Doći, dojdem, dodjem, *v. n. perf.* kommen, *venire.*

Dodati, dam, *v. a. perf.* dazugeben, *aggiungere.*

Dogoditi se, dim se, *v. n. perf.* ſich ereignen, *avvenire, darsi, accadere.*

Dogodivati se, divam se, *v. n. imp.* ſich ereignen, *avvenire, darsi, accadere.*

Dogovor, a, *m.* Einverſtändniß, *intelligenza, collusione*; Conferenz, *conferenza*; Beſprechung, *abboccamento.*

Dohod, a, *m.* Ankunft, *arrivo.*

Dohodan, dna, o, *adj.* der, die, das zukommende, *a venire, venturo.*

Dohititi, tim, *v. a. perf.* begreifen, *capire*; erreichen, gelangen, *raggiungere.*

Dojahati, jašem, *v. a. perf.* reitend anlangen, *arrivare a cavallo.*

Dojè, *praet.* miesto dodjè.

Dojti, *v. n. perf.* vidi doći.

Dok, *conj.* bis, *finchè.*

Dokle, *conj.* bis, *finchè*; bis wo?

Dokli, *fin dove?* bis wann? *fin quando?*

Dolaziti, zim, *v. n. imp.* kommen, *venire.*

Doletiti, letim, *v. n. perf.* herbeifliegen, *venire, arrivare a volo.*

Doli, *adv.* unten, *abbasso*; hinunter, *abbasso.*

Dolina, e, *f.* Thal, *valle.*
Dolu, *adv.* vidi doli.
Dom, a, *n.* Heimath, *patria.*
Doma, *adv.* zu Haus, *a casa*; nach Haus, *a casa.*
Domać, a, e, *adj.* Haus-, *di casa, domestico*; zahm, *domestico*; inländisch, *domestico*; rat, boj domaći, Bürgerkrieg, *guerra civile.*
Domaćin, a, *m.* Hauswirth, *padrone di casa.*
Domaljat, a, o, *adj.* witzig, scharfsinnig, *ingegnoso, sottile.*
Don, a, *m.* rieka u zemlji ruskoj, Don, *Tanai, Don.*
Donieti, nesem, **Donesti**, nesem, **Doniti**, nesem, *v. a. perf.* bringen, *portare.*
Donji, a, e, *adj.* untere, *inferiore.*
Dopasti, padem, *v. n. perf.* (česa) erzielt werden, *esser trovato*; (što komu) zu Theil werden, *acquistare*; herbeieilen, *accorrere.*
Doprieti, pirem, *v. n. perf.* (do česa), reichen, *arrivare*; erreichen, *arrivare.*
Dopustiti, stim, *v. a. perf.* lassen, zugeben, *permettere.*
Doreći, rečem, *v. a. perf.* melden, *notificare*; klagen, *accusare*; sagen, *dire.*
Doricati, ričem, *v. a. imp.* vidi doreći.
Dosle, *adv.* bis nun, *sin adesso, finora.*
Dospieti, piem, *v. a. perf.* enden, *finire*; — *v. a. perf.* gelangen, *arrivare.*
Dosta, *adv.* genug, *a bastanza.*
Dostegnica, e, *f.* Beinkleid, *calzoni.*
Dostizati, stižem, *v. a. imp.* ereilen, *raggiungere, arrivare.*
Dostojan, jna, o, *adj.* würdig, *degno.*
Dostojanstvo, a, *n.* Würde, *dignità*; Würdigkeit, *dignità.*
Dostojati, stojim, *v. a. perf. & imp.* würdig sein, *esser degno*; würdig werden, *divenir degno.*
Došad, *gerund.* miesto došadši, došavši od doći.
Došastje, a, *n.* Ankunft, *arrivo.*
Doše, prikratjeno miesto dodjoše. Od ovoga ima dosta primierah u narodnih piesmah, gdie se često, osobitò u hercegovačkih, nalazi doše, *m.* dodjoše; pośe, *m.* podjoše, paše, *m.* padoše itd.
Doteći, tečem, *v. n. perf.* herbeieilen, *accorrere.*
Dotegnuti, gnem, *v. a. perf.* anrühren, berühren, *toccare.*
Dovàršiti, šim, *v. a. perf.* enden, *finire.*
Dovesti, vedem, *v. a. perf.* herbeiführen, *addurre, condurre.*
Doviditi, dim, *v. a. perf.* sehen, *vedere.*
Dozačinati, nam, njem, *v. a. imp.* anfingen, *finir a cantare.*
Dozivati, vam, *v. a. imp.* vidi dozvati.
Dozvati, zovem, *v. a. perf.* herbeirufen, *chiamare.*
Drač, a, *m.* grad u Arbanii na moru jadranskom, ima do 9,000 stanovnikah, Durazzo, *Durazzo.*
Draća, e, *f.* Dornstrauch, *spino.*
Dračan, čna, o, *adj.* dornig, *spinoso.*
Drag, a, o, *adj.* lieb, theuer, *caro.*
Drag, a, *m.* Geliebter, *caro, amante.*
Dragò, *adv.* lieb, theuer, *caro.*
Dragovati, gujem, *v. a. imp.* liebkosen, *blandire, accarezzare.*
Drakun, a, *m.* Drache, *dragone, drago*; *fig.* die Türkei, *la Turchia.*
Dražè, *adv.* lieber, theuerer, *più caro.*
Draži, a, e, *adj.* lieber, theuerer, *più caro.*
Dražji, a, e, *adj.* vidi draži.
Dren, a, *m.* vidi drien.
Drenopolje, a, *n.* vidi Drienopolje.
Driemak, mka, *m.* Opium, *opio.*
Drien, a, *m.* Kornelkirsche, *corniola.*
Drienopolje, a, *n.* grad na rieci Marici u zemlji bugarskoj, stolica turska prie neg oteše Carigrad, inako u nas Jedrena, e. *f.* ili Edrene, neta, *n.* ima do 130,000 ljudih, Adrianopel, *Adrianopoli.*
Drienov, a, o, *adj.* von Kornelkirschenholz, *di corniola.*
Drienovica, e, *f.* ein Stock von Kornelkirschenholz, *un bastone del legno di corniola.*
Drina, e, *f.* voda u zemlji bosanskoj, izvire u planini *Ljubotin*, i od Višegrada do utoka u Savu kod Rače

čini granicu medju Bosnom i Sàrbiom, Drina, *Drina.*

Drinopolje, vidi Drienopolje.

Drobàn, bna, o. *adj.* klein, dünn, *minuto*; drobno stado, die Schafe, *le pecorelle.*

Drožditi, dim, *v. n. imp.* ungestüm fallen, *cadere impetuosamente.*

Drožditi, nem, *v. n. perf.* vidi drožditi.

Drûg, a, *m.* Gefährte, *compagno.*

Drûga, e, *f.* Gefährtin, *compagna.*

Drugamo, *adv.* anderswohin, *altrove.*

Drugi, a, o, *adj.* zweiter, *secondo*; ander, *altro.*

Drugò, *adv.* zweitens, *secondo.*

Družba, e, *f.* Gesellschaft, *compagnia*; die Gefährten, *i compagni.*

Družiti, žim, *v. a. imp.* begleiten, *accompagnare*; — se (s kiem), *v. n. imp.* umgehen, *conversare.*

Družtvo, a, *n.* Gesellschaft, *compagnia, società.*

Dub, a, *m.* Eiche, *quercia.*

Dubje, a, *n.* die Eichen, *le quercie*; die Bäume, *gli alberi.*

Dubina, e, *f.* Tiefe, *profondità.*

Dublji, a, e, *adj.* tiefer, *più profondo.*

Dubrava, e, *f.* Eichenwald, *querceto*; Wald, *bosco, selva.*

Dubrovnik, a, *m.* najsvietlii i najdiènii u politici, tàrgovini i narodnoj literaturi grad slovinski na moru jadranskom, sàm svoj sve do Napoleonovih vriemenah, danas neima neg do 7,000 dušah, Ragusa, *Ragusa.*

Dubski, a, o, *adj.* den Eichen, den Bäumen gehörig, *appartenente alle quercie, agli alberi.*

Dûg, a, *m.* Schuld, *debito.*

Dug, a, o, *adj.* lang, *lungo.*

Dugò, *adv.* lang, *lungo tempo.*

Duhat, a, o, *adj.* halbtodt, *semivivo, mezzomorto*; noch athmend, *spirante ancora.*

Duh, a, *m.* Geist, *spirito.*

Duhovan, vna, o, *adj.* Geistes-, geistig, geistlich, *spirituale.*

Dukat, a, *m.* Dukaten, *ducato.*

Dukla, e, *f.* grad u Arbanii, Dioclea, *Dioclea.*

Dukljanin, a, *m.* Diocleate, *uno di Dioclea.*

Dulji, a, e, *adj.* vidi dilji.

Dunaj, a, *m.* inako i Dunavo, a, *n.* rieka velika, koja ištiče iz zemlje niemačke, tere prošavši Ungariu diljem Sàrbske i Bugarske utiče u Càrno Mòre, Donau, *Danubio.*

Dunav, a, *m.* vidi Dunaj.

Dundo, a, *m.* isto što stric, Onkel, *zio.*

Dundov, a, o, *adj.* to što stričev, des Vetters, des Onkels, *dello zio.*

Duplje, a, *n.* Höhle, *antro, caverna.*

Durak, a, *m.* ime tursko po Gundulièu.

Duša, e, *f.* Seele, *anima.*

Duševan, vna, o, *adj.* zur Seele gehörig, *appartenente all' anima.*

Dušiti, šim, *v. a. imp.* würgen, *affogare.*

Duti, dmem, *v. n. imp.* blasen, *soffiare.*

Džida, e, *f.* grad na Càrljenom Moru u Arabii, ima do 30,000 stanovnikah, i nije daleko od Meke, Dschida, *Dsida.*

Dva, dvie, dva, *num.* zwei, *due.*

Dvanaes, *num.* vidi dvanes.

Dvaš, *adv.* zweimal, *due volte.*

Dvanes, *num.* zwölf, *dodici.*

Dviesti, *num.* zweihundert, *due cento.*

Dvojica, e, *f.* zwei, *due.*

Dvor, a, *m.* Pallast, Residenz, *palazzo, residenza*; Hof, *corte*; Haus, *casa*; veli se često u velebroju *dvorovi*, miesto *dvori.*

Dvoran, rna, o, *adj.* höflich, *cortese.*

Dvoranin, a, *m.* Hofmann, *uomo di corte.*

Dvorba, e, *f.* Pflege, Bedienung, *cura, servizio.*

Dvoriti, rim, *v. a. imp.* pflegen, bedienen, *servire, aver cura.*

Dvornik, a, *m.* Höfling, *cortigiano.*

Dvostručiti, čim, *v. a. imp.* verdoppeln, *raddoppiare.*

E.

'E, *praes.* od biti, jesam, na miesto je, er ist, *egli è.* Takodjer mieste *je*, što je rodni i tužbeni padež od *ona*, ihrer, sie, *di lei, la.* Me-

tje se samo za samoglasnim slovom za prištedit jednu slovku.

'Edan, dna, o, *num. & adj.* ein, *uno.* Piše se u versu elizie radi miesto jedan, dna, o, nego samo za samoglasnikom.

Egipat, pta, *m.* dàržava veomi glasovita i obilata na rieci Nilu u Africi, s jedne strane do mora sriedizemnoga, a s druge diljem càrljenoga dolie do Nubie. U prastara vriemena bieše pun različnih naukah, osobito naravnih i matematičnih, i vladan od glasovitih kraljah, Ägypten, *Egitto.*

Egeo, a, *n.* móre gàrčko nazvano tako od Egea, kralja od Atene, ägeiſches Meer, *mare egeo.*

Egipski, a, o, *adj.* ägyptiſch, *egiziano.*

Ele, e, *f.* vidi Friz, a.

Elez, a, *m.* ime mužko u Turakah.

Elikon, a, *m.* gora u Livadii u zemlji gàrčkoj, na kojoj, kakono pričahu niegda piesnici, ljubljahu prebivat Muse, s kolovodjom svojim Apolom, Helicon, *Elicone.*

Emirin, a, *m.* čast uTurakah, kô da se u nas reče knez, gospodar. Emirin sidonski ili druzki, od kojega u pàrvom pievanju besiedi Gundulić, zvaše se imenom Fah-redin, i bieše uzeo veće od niekoliko godištah, da se oslobodi gospodstva otmanskoga.

'Er, *conj.* miesto *jer* elizie radi, vidi jer.

Erdelj, a, *m.* pokrajina na iztoku od Ungarie do zemlje bogdanske i ugrovlaške, Siebenbürgen, *Transilvania.*

Erdeljski, a, o, *adj.* ſiebenbürgiſch, *transilvano.*

Ersum, a, *m.* inako Erzerum, grad u Natolii, a navlastito u Armenii turskoj, ima do 80,000 stanovnikah, Erſerum, *Erserum.*

Esad-efendia, e, *m.* muftia iliti veliki pop u vrieme Osmanovo, kojega kćer bieše uzeo Osman za ženu.

Eto, *interj.* ſieh, ſieh da, *ecco.*

Evo, *interj.* ſieh, ſieh da, *ecco.*

Evrienski, a, o, *adj.* hebräiſch, *ebreo.*

F.

Farsalja, e, *f.* inako Farsa, e, *f.* grad u Tesalii u zemlji gàrčkoj od prilike sa 5,000 dušah. Tù razbi Julio Cesar protivnika svoga Pompeja i ostadè sam na čelu propadajućega skupnovladanja rimskoga god. 48 prie Isusa.

Fazinski, a, o, *adj.* od potoka Fazis, danas Rioni, nazvana; zove se i Mingrelia; u Azii Mangarlia fazinska. Fazis utieče uMore Càrno kod grada Potie. Vidi Mangarlia.

Feniks, a, *m.* fenić, a, *m.* izmišljena ptica, o kojoj pričahu stari, da nije na svietu neg jedna jedita, pak kad ostari, onda da se stane grijat na suncu, i tako izgorievši preporodi se sama iz svoga pepela i bude opeta mlada, Phönix, *fenice.*

Feras, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Fetva, e, *f.* pismo, kojim javlja muftia, da se smie učinit štogod, što se čini, da je suproć islamu; n. p. ako se ima pogubit koigod od carskih sinovah, da nebude živiet na strah bratu svomu na prestolu, tako valja dobit od muftie za pogubljenje fetvu. *Pàrvom* paklenom fetvom bi posliednji kralj bosanski, *Stiepan Tomaš*, proti zadanoj mu vieri, pogubljen. Vidi Gesch. d. Osm. Reiches v. *Hammer* II. B. S. 76-78. Pest, 1828.

Filip, a, *m.* kralj maćedonski, otac Aleksandra Velikoga. Poče pàrvi gazit slobodu skupnovladanjah gàrčke zemlje, Philipp, *Filippo.*

Filipov, a, o, *adj.* Philippš, *di Filippo*; —a polja, philippiſche Felder, Felder v. Philippi, *campi di Filippi.* Antonio i Oktavian razbiše ovdie Bruta i Kasia, koji biahu ubili Julia Cesara, pogazitelja slobode rimske. Nadvladani, nemogući snosit više nesrieće svoje domovine, koja s one dvojice samosilnikah imaše pritisnuti slobodu rimsku, smakoše se nakon boja vlastitima rukama na 42 god. prie Isusa.

Franački, a, o, *adj.* fränkiſch, franzöſiſch, *franco, francese.*

Franačka, e, *f.* Frankreich, *Francia.*

Friz, a, *m.* po pričanju starih sin Atamanta, kralja tebanskoga, i Nefele žene mu, a brat Elin. Odtieravši otac njihov mater im Nefelu, i uzamši drugu ženu imenom Inu, stade ih ova kao matjeha smàrtno progonit i iskat svakim načinom, kako da ih se rieši. Što videći mati Nefela, smilovà se svojoj diečici i poslà im za spasenje jednoga zlatorunoga ovna, na kojem jašući preko tiesnoga mora od Dardanelah u azianskù zemlju Kolhidu, utopi se Ele, i odnje se nazvà ono more Elespontos iliti Elino more, a brat Friz uteče tužan sriećnò u Natoliu, Phrigus; *Frige.*

G.

Ga, *pron.* prikratjeno mieàte *njega*, ihn, *lo.*

Gad, a, *m.* Ekel, *nausea*; Ungeziefer, *insetto.*

Gaj, a, *m.* Hain, *bosco, boschetto.*

Galija, e, *f.* Galeere, *galera, galea.*

Galipolje, a, *n.* grad u Tracii, na Elespontu, ima do 60,000 dušah, Galipolis, *Gallipoli.*

Ganuti, nem, *v. a. perf.* bewegen, *muovere, commuovere*; — se, *v. n. perf.* ſich bewegen, *muoversi, commuoversi.*

Gàrčki, a, o, *adj.* griechiſch, *greco.*

Gàrd, a, o, *adj.* garſtig, häßlich, *brutto.*

Gàrditi, dim, *v. a. imp.* ſchimpfen, *ingiuriare, oltraggiare*; haſſen, verachten, *sprezzare, odiare, aver in odio*; ſchänden, *disonorare, prostituire.*

Gàrdjahote, *praet.* mieàte *gàrdjaste, od gàrditi*, ihr haßtet, *voi sprezzavate.*

Gàrdji, a, e, *adj.* garſtiger, häßlicher, *più brutto.*

Gàrdoća, e, *f.* Häßlichkeit, *bruttezza, deformità*; Scheuſal, *mostro.*

Gàrgur, a, *m.* ime mužko u Slavjanah. Gàrgur Branković, vidi Branković.

Gàrk, a, *m.* Grieche, *Greco.*

Gàrkljan, a, *m.* Schlund, *strozza.*

Gàrlica, e, *f.* Turteltaube, *tortorella.*

Gàrliti, lim, *v. a. imp.* umarmen, *abbraciare.*

Gàrlo, a, *n.* Kehle, *gola.*

Gàrm, a, *m.* Strauch, *frutice, cespuglio.*

Gàrmenje, a, *m.* das Geſträuch, *i frutici, cespugli.*

Gàrmiti, mim, *v. n. imp.* donnern, *tuonare.*

Gàrnuti, nem, *v. a. imp.* häufen, *ammucchiare, accumulare.*

Gasiti, sim, *v. a. imp.* löſchen, *spegnere.*

Gasnuti, nem *v. n. imp.* erlöſchen, *estinguersi, spegnersi.*

Gašpar, a, *m.* Milostić, a, *m.* u istorii nazvan Gratiani, rodom Slavonac iz Gradiške. Wenner o njem piše ovako: »Caspar Gratiani de Gradischad ein Crabat, und noch ein Chriſt.« Bio je najprie u službi kod arcihercega Ferdinanda, a zatim postadè herceg od Nasa i Para, a na 4. veljače g. 1619 vojvoda bogdanski. Bì oženjen za kćer dragomana mletačkoga u Carigradu prizimenom Borisa, kojega poslie učini obiesit veliki vezir Alipaša Čelebia. U ostalom vidi Osman II.

Gàtati, tam, *v. a. imp.* weiſſagen, *profetiggiare, predire.*

Gdie, *adv.* wo, *dove*; daß, *che.*

Gdieno, *adv.* wo, *dove.*

Gdi, *adv.* vidi gdie.

Ginuti, nem, *v. n. imp.* zu Grunde gehen, *perire*; ſich verlieren, *perdersi.*

Gizda, e, *f.* Pomp, Pracht, *pompa.*

Gizdati se, dam se, *v. n. imp.* ſtolziren, *allacciarsi, gonfiarsi.*

Gizdav, a, o, *adj.* prächtig, *pomposo*; ſchön, *bello.*

Gjafer, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Gjuragj despot, a, *m.* vidi Branković.

Gjuragj Skanderbeg, a, *m.* vidi Skanderbeg.

Gjurgjev, a, o, *adj.* Georgs, *di Giorgio.*

Glad, a, *m.* } Hunger, *fame.*
Glad, i, *f.* }

Gladan, dna, o. *adj.* hungrig, *affamato.*

Glas, a, *m.* Stimme, *voce*; Ton, *tono*; Laut, *suono*; Renomee, Nachricht, *fama, nuovo*; glas je, es geht das Gerücht, *fama è.*

Glasiti, sim, *v. a. imp.* (koga) von jemanden etwas behaupten, *dire qualche cosa di qualcheduno*; —, *v. n. imp.* lauten, *suonare.*

Glasnik, a, *m.* Bote, *messo, messaggiere.*

Glasovit, a, o, *adj.* berühmt, *famoso.*

Glava, e, *f.* Kopf, *testa*; Haupt, *capo.*

Glavar, a, *m.* Hauptmann, *capitano*; Haupt, Oberhaupt, *capo.*

Glavica, e, *f.* Hügel, Berg, *monticello, colle.*

Glavom, *adv.* persönlich, *in persona.*

Gledati, dam, *v. a. imp.* schauen, *guardare*; hegen, warten, *aver cura.*

Gluh, a, o, *adj.* taub, *sordo*; —o doba, späte Stunde, *notte avvanzata*; —a spila, eine Höhle, wo man nichts hört, *caverna dove non si sente cosa veruna.*

Gluši, a, e, *adj.* tauber, *più sordo.*

Glušji, a, e, *adj.* vidi gluši.

Gmizati, žem, *v. n. imp.* kriechen, *strisciare, serpeggiare.*

Gnido, a, *m.* u staro doba grad u Karii glasovit kipom kamenim Venerinim, udielanim od Praksitela, gàrčkoga kipotvorca. Cnidus, *Gnido.*

Gnjezdo, a, *n.* Neſt, *nido.*

Gnjiev, a, *m.* Zorn, *furore, ira, collera.*

Gnjievan, vna, o, *adj.* zornig, *adirato, furibondo.*

Gnjieviti se, *v. n. imp.* zürnen, *esser in collera.*

Gnjiv, a, *m.* vidi gnjiev.

Gnjusan, sna, o, *adj.* ekelhaft, *nauseoso, fastidioso, stomachevole.*

Gò, ola, o, *adj.* nackt, *nudo, ignudo*; lauter, pur, *puro.*

Godina, e, *f.* Wetter, *tempo*; zla —, Ungewitter, *tempesta.*

Godište, a, *n.* Jahr, *anno.*

Goditi, dim, *v. n. imp.* genugthun, recht thun, nach dem Willen thun, *soddisfare.*

Goiti, im, } *v. a. imp.* nähren, *nutri-*
Gojiti, jim, } *re*; ziehen, erziehen, *educare.*

Gojko, a, *m* mužko ime u Slavjanah.

Gol, a, o, *adj.* vidi gò, ola, o.

Golem, a, o, *adj.* rieſig, *gigantesco, colossale.*

Gologlav, a, o, *adj.* in bloßem Haupte, *col cappo scoperto.*

Golub, a, *m.* Tauber, *colombo.*

Golubica, e, *f.* Taube, *colomba.*

Gomila, e, *f.* Haufen, *mucchio.*

Gonetati, netam, *v. a. imp.* weiſſagen, *profetiggiare, predire*; enträthſeln, *indovinare.*

Goniti, nim, *v. a. imp.* treiben, jagen, *spignere, cucciare.*

Gora, e, *f.* Berg, *monte*; Wald, *bosco, selva.*

Gorak, rka, o, *adj.* bitter, *amaro.*

Goranin, a, *m.* Bergbewohner, *montagnuolo*, Bewohner der Wälder, *abitante di boschi*; *fig.* ein ungebildeter Menſch, *uomo rustico.*

Gore, *adv.* ſchlechter, übler, *peggio.*

Gori, *adv.* hinauf, *sopra*; oben, *sopra.*

Gorieti, rim, *v. a. & n. imp.* brennen, *brucciare, ardere.*

Goriti, rim, vidi gorieti.

Gorjenje, a, *n.* das Brennen, *l'ardore*; *fig.* Liebe, *amore.*

Gorji, a, e, *adj.* ſchlechter, ſchlimmer, übler, *peggiore.*

Gorski, a, o, *adj.* Berg-, *montano*; Wald-, *selvatico, di bosco.*

Gorostasan, sna, o, *adj.* rieſenhaft, *gigantesco, colossale.*

Gorštak, a, *m.* vidi goranin.

Goru, *adv. poet.* vidi gori.

Gorući, a, e, *adj.* brennend, *ardente.*

Gorušt, a, e, *adj.* vidi goruć.

Gosba, e, *f.* Gaſterei, Gaſtmahl, *banchetto, convitto.*

Gospar, a, *m.* Herr, *signore.*

Gospodar, a, *m.* Herr, *signore*; Herr, *padrone.*

Gospodičan, čna, o, *adj.* herrſchend, *signoreggiante*; herrſchaftlich, *signorile.*

Gospodičić, a, *m.* Sohn eines Herrn, *figlio d' un signore*; junger Herr, *signorino, signore.*

Gospodična, e, *f.* Fräulein, *signorina, signora.*

Gospodin, a, *m.* Herr, *signore.*

Gospoditi, dim, *v. a. & n. imp.* (što, ćiem, nada ćiem, vàrh česa) herrſchen, *signoreggiare.*
Gospodja,) e, *f.* Herrinn, Frau, Da-
Gospoja,) me, *signora.*
Gospodovati, dujem, vidi gospoditi.
Gospodski, a, o, *adj.* herrſchaftlich, *signorile.*
Gospodstvo, a, *n.* Herrlichkeit, Herrſchaft, *signoria, dominazione, dominio*; die Herren, *signoria, i signori.*
Gost, a, *m.* Gaſt, *convitato.*
Gostba, e, *f.* vidi gosba.
Gostiti, stim, *v. a. imp.* bewirthen, *trattare*; behandeln, *trattare*; — se, ſchmauſen, *banchettare, gozzovigliare.*
Govor, a, *m.* Rede, *orazione*; das Reden, *il parlare.*
Govorenje, a, *n.* vidi govor.
Govoriti, rim, *v. a. imp.* reden, ſprechen, *parlare.*
Grabiti, bim, *v. a. imp.* mit Gewalt nehmen, *torre, prendere con forza.*
Gràd, a. *m.* Hagel, *grandine.*
Grád, a, *m.* Stadt, *città.*
Graditi, dim, *v. a. imp.* bauen, *fabbricare, edificare, costruire.*
Graditelj, a, *m.* Baumeiſter, *architetto*; Erſchaffer, *fattore.*
Gradja, e, *f.* Bau, *fabbricazione*, Bauwerk, *fabrica, edifizio.*
Gradjanin, a, *m.* Bürger, *cittadino.*
Graktati, ktjem, *v. n. imp.* ſchreien wie die Krähen, *gridare da cornacchia.*
Grana, e, *f.* Aſt, *ramo.*
Granfe, ah, *pl. f.* Krallen, *gli artigli.*
Granica, e, *f.* Gränze, *frontiera.*
Graničar, a, *m.* Gränzer, *un' abitante delle frontiere.*
Grebem, *praes.* od grebsti, ich kratze, *grattare.*
Greda, e, *f.* Balken, *trave.*
Gredem, deš, de, demo, dete, du, *praes.* od ići, ich gehe, *io vado.*
Grem, eš, e, emo, ete, vidi gredem.
Greznuti, nem, *v. n. imp.* verſumpfen, *nuotare, esser in una pallude.*
Grieh, a, *m.* Sünde, *peccato.*
Grijati, jem, *v. a. imp.* wärmen, *riscaldare*; — se, *v. n. imp.* ſich wärmen, *scaldarsi.*
Grimiz, a, *m.* Purpur, *porpora.*
Grimizan, zna, o, *adj.* purpurn, *purpureo, di porpora.*
Griva, e, *f.* Mähne, *chioma.*
Grizti, zem, *v. a. imp.* beißen, *morsicare*; — se, *v. n. imp.* ſich kränken, *affannarsi, cruciarsi.*
Grob, a, *m.* Grab, *sepolcro.*
Grohtieti, tim, *v. n. imp.* raſſeln, *romoreggiare.*
Grom, a, *m.* Wetterſtrahl, Donner, Donnerkeil, *fulmine, saetta.*
Grominjati se, njam se, *v. n. imp.* mit Gewalt, ungeſtüm, in großer Menge fallen, *cader con impeto e in gran quantità.*
Gromovit, a, o, *adj.* donnerähnlich, *simile al fulmine, al tuono.*
Grozan, zna, o, *adj.* ſchauerlich, *che cagiona brivido.*
Grozdan, dna, o, *adj.* traubenreich, *fertile d' uva.*
Groznó, *adv.* ſchauerlich, *assai.*
Grub, a, o, *adj.* garſtig, häßlich, *brutto.*
Grunje, a, *n.* die Schollen, *le zolle.*
Gubica, e, *f.* Schnauze, *muso.*
Gubiti, bim, *v. a. imp.* verlieren, *perdere.*
Gusa, e, *f.* Räuberei, *ruberia*; Räuberleben, *vita da malandrino*; Räuberbande, *banda di malandrini.*
Gusar, a, *m.* Räuber, *malandrino.*
Gusariti, rim,) *v. n. imp.* das
Gusarovati, rujem,) Räuberleben führen, Räuber ſein, *viver da malandrino, esser malandrino.*
Gusarski, a, o, *adj.* Räuber-, *di malandrino, da malandrino*; räuberiſch, *rapace, ladronesco.*
Gust, a, o, *adj.* dicht, *spesso, folto, denso.*
Gustav, a, *m.* Adolfo, a, *m.* kralj ſvedski, rodjak kralja Šišmana poljačkoga. Dok biehu Poljaci u ratu s Osmanom g. 1621., otè im Gustav Adolfo grad Rigu u Liflandii.
Gušter, a, *m.* Eidechſe, *lucertola, lucerta.*
Gvozden, a, o, *adj.* eiſern, *di ferro, ferreo.*
Gvozdovit, a, o, *adj.* vidi gvozden.
Gvozdje, a, *m.* Eiſen, *ferro.*

H.

Hadum, a, *m.* Eunuch, *eunuco*; Càrnac hadum, postavljeno je većekratih u Gundulića mieštcSulejmana kizlar-age Osmanova, a kadkada i miešte Bećira.

Hajati, jem, *v. n. imp.* trachten, *guardare, cercare*; Sorge tragen, *aver cura*; einen Werth, ein Gewicht worauf legen, *importare a qualcheduno.*

Hajdar, a, *m.* mužko ime u Muhamedovacah. Takodjer sin kralja od Persie, s kojim se pobi po Gunduliću Dilaver za liepu Begum.

Hajduk, a, *m.* Räuber, *ladro, malandrino*; Raubsoldat, *soldato di preda, di saccheggio.*

Halekati, kam, *v. n. imp.* Allah schreien, *gridar allah.* Kad u Turakah hodža uči sabu, ili ićindiu, ili koje mu drago doba, onda se popne na munaru od mečeta, il ako neima munare, na plot, il na kakvo god uznosito miesto, ter prebiruć palcem po gèrkljanu stane vikat: »ićberila allah il allah« itd. I to se zove: hodža uči sabu, akšam, ićindiu itd.

Haknuti, nem, *v. n. perf.* hauchen, *spirare, soffiare.*

Haljina, e, *f.* Kleid, *veste.*

Hamajlia, e, *f.* Amulet, *amuleto.*

Handžar, a, *m.* povelik nož, nego još ne oni, koji se zove *veliki* u čovieka posve oružana, ein gröſseres Meſſer, Dolch, *un coltello di mediocre grandezza, pugnale.*

Han, a, *m.* po iztočnih stranah kuća, gdie staju tàrgovački karvani i ini putni ljudi, Han, *an, casa dove si fermano le caravane.*

Harač, a, *m.* Tribut, *tributo.*

Haračar, a, *m.* ein Tributpflichtiger, *un tributario*; — prekopski znači kana tatarskoga od Krima, koi bieše haračar cara otmanskoga.

Haran, rna, o, *adj.* dankbar, *grato, riconoscente.*

Harati, ram, *v. a. imp.* plündern, rauben, *saccheggiare, depredare*; verwüſten, *desolare, devastare.*

Hàrba, e, *f.* Wurfſpieß, *chiaverina.*

Hàrdja, e, *f.* Roſt, *ruggine*; Elend, *miseria*; ein Elender, *un misero, un vile*; ein feiger, *poltrone, vigliacco.*

Hàrdjav, a, o, *adj.* roſtig, *rugginoso*; elend, *misero, vile*; feig, niederträchtig, *poltrone, vigliacco*; ſchlecht, ſchlimm, bös, übel, *male, cattivo.*

Hàrkati, kam, čem, *v. n. imp.* röcheln, *aver il rantolo*; ſchnarchen, *russare.*

Harem, a, *m.* ženski stan u Muhamedovacah, Harem, *arem.*

Haremski, a, o, *adj.* zum Harem gehörig, vom Harem, *d' arem, appartenente all' arem.*

Hàrli, a, o, *adj.* vidi hrò, hàrla, o, *adj.*

Hàrliti, lim, *v. n. imp.* eilen, *affrettare.*

Hàrlò, *adv.* eilends, *frettolosamente, presto.*

Hàrt, a, *m.* Windhund, Windſpiel, *cane da caccia.*

Hàrzati, žem, *v. n. imp.* wiehern, *nitrire, rignare.*

Hàrvat, a, *m.* Kroat, *Croato.*

Hàrvati, vem, *v. a. imp.* beſtürmen, angreifen, *oppugnare, assaltare*; — se, vem se, *v. n. imp.* (s kim), ringen, kämpfen, *lottare.*

Hàrvatski, a, o, *adj.* kroatiſch, *croato.*

Hasan, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Herceg, a, *m.* Herzog, *duca*; većekratih razumieva Gundulić pod ovom rieči hercega Stiepana od Hercegovine.

Herceg Stiepan, a, *m.* prizimenom Hranić, nazvan takodjer Kosača, uzišavši g. 1434. na vladanje od Hercegovine, on sàm udovac buduć, nagovori sina Stiepana, da se oženi. Nu kad ovi dodje s zaručnicom svojom pred oltar vienčat se, otac Stiepan zanešen velikom divotom dievojčinom, preotme ju sinu i uzmè sebi za ženu. Na što nesriećni sin veomi razžaljen prebiegne k Muhamedu II. caru otmanskomu, gdie bivši se poturčio, postadè do mala beglerbegom od Rumelie, i kao takav dodijà ve-

Dipli, ih, i dipalah, *pl. f.* Dudelſack, *cornamusa.*

Diti, dim, *v. a. perf. & imp.* ſagen, *dire.*

Divan, a, *m.* Diwan, Staatsrath der Türken, *divano, consiglio di stato presso gli ottomanni.*

Divjačan, čna, o, *adj.* wild, *fiero, selvaggio.*

Divjačiti, čim, *v. a. imp.* wild machen, *far selvaggio*; — *v. n. imp.* wild werden, *divenir selvaggio*; ſich wild benehmen, *esser selvaggio.*

Divjak, a *m.* ein Wilder, *un selvaggio.*

Divji, a, e, *adj.* wild, *fiero, feroce, selvaggio.*

Dizati, žem, *v. a. imp.* heben, *alzare*; aufheben, wegnehmen, *torre, levare*; —se, *v. n. imp.* aufſtehen, *alzarsi, levarsi.*

Dlaka, e, *f.* Haar, *pelo.*

D'an, a, *m.* flache Hand, *palma.*

Dme, *praes.* od duti, er bläst, *soffia.*

Dmenje, a, *n.* das Blaſen, *soffio, il soffiare.*

Dno, a, *n.* Grund, *fondo.*

Dno, *praep.* auf dem Grunde, *sul fondo.*

Dne, vidi Dan.

Do, *praep.* bis, *sino, fino.*

Doba, *indecl. n.* Zeit, *tempo*; Zeitalter, *età.*

Dobar, bra, o, *adj.* gut, *buono.*

Dobesiediti, dim, *v. a. perf.* ausreden, ausſprechen, *finir a parlare.*

Dobit, i, *f.* Sieg, *vittoria.*

Dobit, a, o, *adj.* beſiegt, überwunden, *vinto, superato*; bekommen, gewonnen, gekriegt, *acquistato, guadagnato.*

Dobitak, tka, *m.* Gewinn, *guadagno, utile, lucro.*

Dobitan, tna, o, *adj.* ſiegreich, *vittorioso.*

Dobiti, biem, budem (što na čem), *v. a. perf.* bekommen, kriegen, gewinnen, *guadagnare, acquistare*; beſiegen, *vincere, superare.*

Dobitnica, e, *f.* Siegerin, *vincitrice.*

Dobitnik, a, *m.* Sieger, *vincitore.*

Dobivati, vam, *v. a. imp.* bekommen, gewinnen, kriegen, *guadagnare, acquistare*; beſiegen, *vincere, superare.*

Dobro, a, *n.* Gut, *bene.*

Dobrò, *adv.* gut, *bene.*

Dobročinac, nca, *m.* Wohlthäter, *benefattore.*

Dobrota, e, *f.* Güte, *bontà.*

Dobruča, e, *f.* pokrajina u semlji bugarskoj izmedju Dunava i Carnoga Mora, veomi liepa i plodna, Dobrutſcha, *Dobrucia.*

Dobudem, *praes.* od dobiti, miesto dobiem.

Docnò, *adv.* ſpät, *tardi.*

Do čas, *adv.* nächſtens, binnen kurzem, *fra breve.*

Dočeti, čnem, *v. a. perf.* enden, *finire.*

Dočiem, *conj.* indem, da, *mentre.*

Dočimati, mam, *v. a. imp.* endigen, *finire.*

Doći, dojdem, dodjem, *v. n. perf.* kommen, *venire.*

Dodati, dam, *v. a. perf.* dazugeben, *aggiungere.*

Dogoditi se, dim se, *v. n. perf.* ſich ereignen, *avvenire, darsi, accadere.*

Dogodivati se, divam se, *v. n. imp.* ſich ereignen, *avvenire, darsi, accadere.*

Dogovor, a, *m.* Einverſtändniß, *intelligenza, collusione*; Conferenz, *conferenza*; Beſprechung, *abboccamento.*

Dohod, a, *m.* Ankunft, *arrivo.*

Dohodan, dna, o, *adj.* der, die, das zukommende, *a venire, venturo.*

Dohititi, tim, *v. a. perf.* begreifen, *capire*; erreichen, gelangen, *raggiungere.*

Dojahati, jašem, *v. a. perf.* reitend anlangen, *arrivare a cavallo.*

Dojè, *praet.* miesto dodjè.

Dojti, *v. n. perf.* vidi doći.

Dok, *conj.* bis, *finchè.*

Dokle, *conj.* bis, *finchè*; bis wo? Dokli, *fin dove?* bis wann? *fin quando?*

Dolaziti, zim, *v. n. imp.* kommen, *venire.*

Doletieti, letim, *v. n. perf.* herbeifliegen, *venire, arrivare a volo.*

Doli, *adv.* unten, *abbasso*; hinunter, *abbasso.*

hegen. *guardare, custodire, alimentare, covare, nutrire.*

Hrapav, a, o, *adj.* heiſer, *rauco.*

Hrast, a, *m.* Eiche, *quercia*; Baum, *albero.*

Hrečje, a, *n.* die Klötze, *i tronchi, i ceppi.*

Hrek, a, *m.* Klotz, *tronco, ceppo.*

Hrid, i, *f.* Felſen, *rupe, balza.*

Hridan, dna, o, *adj.* felſenartig, *come rupe*; —dna hrid, ungeheuerer Felſ, *balza di grandezza straordinaria.*

Hrò, hàrla, o, *adj.* ſchnell, *veloce, pronto.*

Hrocati, čem, *v. n. imp.* grunzen, *grugnire, dar voce da porco.*

Hteć, a, e, *adj.* wollend, *volendo.*

Htiej, *imperat.* od htieti, wolle du, *vuoi tu*; n. p. htiej mi rieti, ſage mir, belieb mir zu ſagen, *aggradisci di dirmi, dimmi.*

Htienje, a, *n.* das Wollen, *il volere*; Wille, *volontà.*

Htieti, hoću, *v. a. imp.* htielo bi se, man müßte, es wäre nöthig, *bisognerebbe*; vidi hotieti.

Htio, htiela, htielo, *adj.* gewollt, *voluto*, htio sam, ich habe gewollt, *ò voluto.*

Htiti, hoću, *v. a. imp.* vidi hotieti.

Hud, a, o, *adj.* böß, ſchlecht, ſchlimm, *cattivo, male*; —a srieća, Unglück, *infortunio, disgrazia.*

Hudje, *adv.* böſer, ſchlechter, ſchlimmer, *più malamente.*

Hudji, a, e, *adj.* böſer, ſchlechter, ſchlimmer, *più cattivo, più male.*

Hudò, *adv.* ſchlecht, böß, ſchlimm, *malamente.*

Huk, a, *m.* das Stöhnen, *gemito.*

Hukati, kam, hučem, *v. n. imp.* ſtöhnen, *gemere, gemire.*

Huknuti, nem, *v. n. perf.* ſtöhnen, aufſtöhnen, *gemere, gemire, incominciar a gemire.*

Husein, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Husein - paša, vezir, vidi Osman II.

Hvala, e, *f.* Lob, *lode*; Dank, *grazia, ringraziamento*; Ruhm, *gloria.*

Hvalinski, a, o, *adj.* caspiſch, *caspio*; —o more, das caspiſche Meer, *mar caspio.* Nahodi se ovo more u Azii na krajinah kraljevine ruske Astrakana. Ovo je nazbilj rekuć jezero iliti blato; jer neima ni odkud ikakova vidiona saveza s iniem morem, buduć obkoljeno sa svake strane tvàrdom zemljom, što ruskom, što persianskom, što tatarskom; nego jer je golemo, nazivlje se imenom mora. Unj utiče glasoslavna i prevelika rieka ruska na ime Volga.

Hvaliti, lim, *v. a. imp.* loben, lodare (komu) danken, *ringraziare*; — se, lim se, *v. n. imp.* prahlen, ſich rühmen, *vantarsi, millantarsi.*

Hvatati, tam, *v. a. imp.* vidi hitati.

Hvatiti, tim, *v. a. perf.* greifen, fangen, *prendere, pigliare.*

Hvisnuti, nem, *v. a. perf.* einen Streich verſetzen, *dar un colpo.*

Hvistati, stam, *v. a. imp.* Streiche verſetzen, *dar colpi.*

Hvoja, e, *f.* ein beſaubter Aſt, *ramo adorno di frondi.*

I.

I, *conj.* und, *e, ed*; auch, *anche.*

Ibrahim, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Ičii, a, e, *adj.* irgendweſſen, *di chiunque.*

Ičoglanin, a, *m.* dietić dvorski u Otmanovićah, Page, *paggio.*

Ići, idem, idjem. *v. n. perf. et imp.* gehen, *andare*; — koga ili komu što, gebühren, *competere.*

Ida, e, *f.* gora u Frigii blizu niekadašnjega grada Troje, gdie Parid izrečè sud o jabuci, koja se imaše podat najliepšoj od boticah. Vidi Parid.

Jedan, dna, o, *adj.* vidi ijedan.

Igda, *adv.* je, jemahls, *mai.*

Igla, e, *f.* Nadel, *ago.*

Igra, e, *f.* Spiel, *giuoco*; Tanz, *danza.*

Igrati, ram, *v. a. imp.* (konja) das Pferd tummeln, *maneggiare un cavallo*; —, *v. n. imp.* tanzen, *danzare, ballare*; — se, ram se, *v. n. imp.* ſpielen, *giuocare.*

Ijedan, dna, o, *adj.* keiner, niemand, *veruno.*

Ikad, } *adv.* je, jemahls, *mai.*
Ikada, }

Ikaria, e, *f.* danas Nikaria, otok u moru gàrčkom, koi, kakono vele niekoji, dobì ime od Ikara sina Dedalova, koi leteći s otcem s Krete iliti Kandie otoka na krilih, po Dedalu od perja i voska slieplјenih, dignuvši se odveće u vis pod sunce, budući se otopio vosak zrakami sunčanimi, padè blizu otoka ovoga u more, i tù se utopi. Ikaria neima danas neg do 1,000 stanovnikah. Icaria, *Icaria.*

Iki, a, oe, *pron.* vidi ikoi.

Ikoe, *pron. n.* irgend welcher, *qualcuno mai*; keiner, niemand, *veruno.*

Ikoi, a, e, *pron.* irgendwer, *qualcuno mai*; keiner, niemand, *veruno.*

Ikolik, a, o, *adj.* wie immer groß, *quanto mai.*

Il, } *conj.* oder, *ovvero, oppura, o*;
Ili, } ili — ili, entweder — oder, *o — o.*

Imanje, a. *n.* Habe, *l' avere.*

Imati, mam, *v. a. imp.* haben, *avere*; —, *v. n. imp.* ſollen, müſſen, *dovere.*

Ime, ena, *n.* Namen, *nome.*

In, a, o, *adj.* ander, *altro.*

Inako, *adv.* ſonſt, *altrimenti.*

India, e, *f. pl.* Indie, ah, zemlja u Aziі na Gangesu poteku jedna, a druga u Americi, od kojih se ona zove iztočna, a ova zapadna. Što Gundulić veli na III. 44. »Koga carstvu Indie sada nove sviete more plodi,« ima se razumiet od Indie zapadne, gdie se za njegovo doba bieše veomi razširilo gospodstvo španjsko, ter s toga upisà, da kralju od Španje indiansko more nove sviete radja.

Indiè, *adv.* anderswo, *in altro luogo, altrove.*

Indioski, a, o, *adj.* indiſch, *indico*; indianiſch, *indiano.*

Inostran, a, o, *adj.* fremd, *straniero.*

Inostranac, nca, *m.* ein Fremder, *uno straniero.*

Isa, e, *m.* mužko ime u Turakah, riet će ono, što u nas Isus.

Iskati, ištem, *v. a. imp.* ſuchen, *cercare*; trachten, *cercare, guardare*; fordern, *richiedere, chiedere.*

Iskočiti, čim, *v. a. perf.* vidi izkočiti.

Iskra, e, *f.* Funken, *scintilla.*

Iskrečiti, čim, *v. a. perf.* vidi izkrečiti.

Ispunjati, njam, *v. a. imp.* vidi izpunjati.

Isti, a, o, *pron.* derſelbe, *stesso, istesso.*

Istin, a, o, *adj.* wahr, *vero*; wahrhaftig, *vero.*

Istina, e, *f.* Wahrheit, *verità.*

Istinò, *adv.* wahrlich, wahrhaftig, *veramente*; zwar, *a dir vero, veramente.*

Istok, a, *m.* vidi iztok.

Istom, *adv.* kaum, *appena*; nur, *soltanto, solamente.*

Isukàrs, sta, *m.* Jeſus Chriſtus, *Gesù Cristo.*

Isus, a, *m.* Jeſus, *Gesù.*

Ištem, vidi iskati.

Išto, *pron. n.* irgendwas, *qualunque cosa.*

Iti, idem, idjem, *v. n. perf. et imp.* vidi ići.

Itko, *pron.* irgend jemand, *qualunque uomo.*

Ivan, a, *m.* Johann, *Giovanni.*

Ivan Palkošić, a, *m.* u Gàrkah Kantakuzen, nakon smàrti Andronika III. česara gàrčkoga, otè krunu sinu Andronikovu Ivanu Paleologu, kojega bieše bio imò prigledati, dok ponaraste, kakono mu bì naručio na smàrti pokojni Andronik. S česa za uzdàržat se u posiedovanju onoga, što bieše silom ugrabio, zamoli zaštitu u Urhana, cara otmanskoga, i za dostić je lašnje, dadè mu za ženu kćer svoju Teodoru. Gundulić veli »slavna Ivana Palkošića« ne kao da bi ikad pohvalio ugrabnika, nego jer ovo spovieda Turčin, komu nikad nebì prokleto ikakvo nasilje.

Iz, *praep.* aus, *di*; usastavku se veli često *iza.*

Izabirati, birem, *v. a. imp.* wählen, *scegliere.*

Izabrati, berem, *v. a. perf.* wählen, *scegliere.*

Izagnati, izrenem, izdenem, *v. a. perf.* ausjagen, austreiben, vertreiben, *cacciare.*

Izagnem, *praes.* veli kadkada Gundulić mieste izrenem, izdenem; vidi izagnati.

Izašastje, a, *n.* Ausgang, *uscita.*

Izatkati, tkem, *v. a. perf.* ausweben, *tessere.*

Izbečiti, čim, *v. a. perf.* (oči) ſtarr ſchauen, *guardar fisso.*

Izbiegnuti, nem, *v. a. perf.* entfliehen, ausweichen, *sfuggire, scansare.*

Izbirati, birem, *v. a. imp.* vidi izabirati.

Izbiti, bijem, *v. a. perf.* ausſchlagen, herausſchlagen, *cavare a colpi.*

Izbor, a, *m.* Wahl, *scelta*; Auswahl, *scelta.*

Izborit, a, o, *adj.* zur Auswahl geeignet, *ch' è di tali qualità, che volentieri si sceerebbe*; wählbar, wahlfähig, *eliggibile.*

Izbrajati, jam, *v. a. imp.* herzählen, *raccontare.*

Izbrati, berem, *v. a. perf.* vidi izabrati.

Izbrisati, šem, *v. a. perf.* auslöſchen, löſchen, *scancellare.*

Izčeznuti, nem, *v. n. perf.* verſchwinden, *sparire.*

Izčeznut, a, o, *adj.* verſchwunden, *sparito.*

Izdahnuti, nem, *v. a. perf.* aushauchen, *spirare, espirare.*

Izdaja, e, *f.* Verrath, *tradimento.*

Izdajan, jna, o, *adj.* verrätheriſch, *traditoresco, traditore, traditrice.*

Izdajnik, a, *m.* Verräther, *traditore.*

Izdajstvo, a, *n.* Verrath, *tradimento.*

Izdati, dam, *v. a. perf.* verrathen, *tradire.*

Izdavati, davam, dajem, *v. a. imp.* verrathen, *tradire.*

Izdieljan, a, o, *adj.* ausgemeißelt, *scarpellato, scolpito.*

Izdisati, šem, *v. a. imp.* aushauchen, *spirare, espirare.*

Izdubsti, dem, *v. a. perf.* ausgraben, *scavare.*

Izeti, izmem, *v. a. perf.* herausnehmen, herausreißen, *cavare, torre.*

Izginuti, nem, *v. n. perf.* umkommen, *perire.*

Izgled, a, *m.* Muſter, *modello*; Muſterbild, *esemplare*; Beiſpiel, *esempio.*

Izgledati, dam, *v. a. imp.* warten, hoffen, rechnen, *sperare, aspettare.*

Izgoniti, nim, *v. a. imp.* austreiben, ausjagen, *cacciare.*

Izgorieti, rim, *v. n. perf.* verbrennen, *ardere.*

Izgoriti, rim, *v. a. perf.* verbrennen laſſen, *abbruciare.*

Izgubit, a, o, *adj.* vidi izgubljen.

Izgubiti, bim, *v. a. perf.* verlieren, *perdere*; umbringen, *perdere*; — se, bim se, *v. n. perf.* ſich verlieren, *perdersi*; ſich zu Grunde richten, verderben, *perdersi, perire.*

Izgubljen, a, o. *adj.* verloren, *perso.*

Izhitriti, trim, *v. a. perf.* mit Geſchicklichkeit machen, *fare ingegnosamente.*

Izhoditi, dim, *v. n. imp.* ausgehen, *uscire*; aufgehen, *spuntare*; werden, *divenire, diventare*; kommen, *essere.*

Izići, idem, idjem, *v. n. perf.* vidi izhoditi.

Iziskati, iščem, *v. a. perf.* durchſuchen, ausſuchen, hervorſuchen, *cercare, ricercare.*

Iziti, vidi izići.

Izjediti se, *v. n. perf.* auszürnen, *finire, terminar la collera.*

Izklati, koljem, *v. a. perf.* die Kehle abſchneiden, *scannare.*

Izkočiti, čim, *v. a. perf.* to što ponaperiti, erheben, heben, *levare*; aufpflanzen, *alzare in alto.*

Izkoriepiti, pim, *v. a. perf.* auswurzeln, *estirpare*; vernichten, *annientare.*

Izkrečiti, čim, *v. a. perf.* krampfhaft ringen, *storcere.*

Izlaziti, zim, *v. n. imp.* vidi izhoditi.

Izletieti, letim, *v. n. perf.* herausfliegen, *volare, andare rapidamente.*

Vladislava II. Od njegova imena zvahu se svi sliedeći kralji poljački od njegova koliena »Jageloni« sve do Sišmana II. priimenkom Augusta, koi umàrši god. 1572. bez poroda, pretàrže stablo Jagelonah u Poljačkoj.

Jak, } *conj.* wie, alswie, *come, sic-*
Jakuo, } *come.*

Jak, a, o, *adj.* ſtark, *forte;* fähig, *capace.*

Jakò *adv.* ſehr, *assai, molto;* ſtark, *fortemente.*

Jakos, sti, *f.* Stärke, *forza;* Fähigkeit, *capacità.*

Jakostan, stna, stno, i sna, o, *adj.* vidi jak, a, o, *adj.*

Jakup, a, *m.* muško ime u Turakah.

Jama, e, *f.* Grube, *fossa.*

Janjičarin, a, } *m.* rieč dolazeća od
Janjičar, a, } turskoga *jeni-čer*, to jest *nova vojska.* Zvahu se janjičari u pàrvanje doba vojnici turski stanoviti, sabrani ponajviše od zarobljene i poturčene diece slovinskoga naroda, Janitſchare, *gianizzero.*

Janjičarski, a, o, *adj.* den Janitſcharen gehörig, *appartenente ai gianizzeri.*

Janko vojevoda, vidi Sibinjanin Janko.

Jaoh, jao, *interj.* ach, o weh, *ah, ohimè.*

Jarac, rca, *m.* Bock, *capro.* Ima na nebu i zviezdovje, koje se zove jarac.

Jaram, rma, *m.* Joch, *giogo.*

Jasan, sna, o, *adj.* glänzend, *splendido, illustre, splendente;* klar, *chiaro;* deutlich, *evidente.*

Jasen, a, *m.* Eſche, *frassino.*

Jasli, ih, *pl. f.* Krippe, *mangiatoja.*

Jaspra, e, *f.* sitan, srebàrn novčić u Turakah, Aſper, *aspero.*

Jastrieb, a, *m.* Sperber, *sparviero.*

Jato, a, *m.* Schwarm, *stormo.*

Jaukati, jaučem, *v. n. imp.* wehklagen, *lamentarsi, lagnarsi, gridar ohimè.*

Javarin, a, *m.* grad na rieci Dunavu u zemlji ugarskoj; ima od prilike do 17,000 ljudih, Raab, *Giavarino,* Inako se zove u nas Gjur, a, *m.* i Gjura, e, *f.*

Javiti, vim, *v. a. perf.* melden, anzeigen, *avvisare;* —se, vim se, *v. n. perf.* ſich melden, *avvisarsi;* ſich zeigen, *mostrarsi, farsi vedere;* erſcheinen, *comparire.*

Javljati, ljam, *v. a. imp.* vidi javiti.

Javor, a, *m.* Ahorn, *acero.*

Jaz, a, *m.* Kluft, Abgrund, *caverna, precipizio, abisso.*

Jazan, zna, o, *adj.* vidi jazovit.

Jazovit, a, o, *adj.* voll mit Abgründen, *abbondante d' abbissi;* den Abgründen gehörig, *appartenente agli abissi.*

Jed, a, *m.* Zorn, *rabbia;* Gift, *veleno.*

Jedà, *conj.* vielleicht daß, um vielleicht, *forse che, per forse;* — i ví po dvie ruke nijeste imali? hat denn nicht auch jeder von euch eben ſo gut zwei Hände gehabt? *non era forse ognun di voi provviso anche di due mani?;* —, *interj.* — ljudih, — boga! o der Menſchen, o des Himmels! *o uomini! o dio!* i jedà se sbude tako! und wollte Gott, daß es ſo geſchähe, *e voglia Iddio che fia così!*

Jedan, dna, o, *adj.* ein, einer, *uno;* einzig, *unico.*

Jedek, a, *m.* Handpferd, Paradepferd, *cavallo condotto a mano.*

Jedin, a, o, *adj.* einzig, *unico.*

Jedinò, *adv.* einzig, *unicamente.*

Jedinstvo, a, *n.* Einigkeit, *unione, accordo, armonia;* Einheit, *unità.*

Jediti, dim, *v. a. imp.* zum Zorn aufhetzen, *adirare, sdegnare;* — se, dim, se, *v. n. imp.* zürnen, *adirarsi, andar in collera.*

Jednačiti, čim, *v. a. imp.* gleich machen, *uguagliare, fare uguale.*

Jednaga, *adv.* zuſammen, auf einmal, *assieme, in una volta.*

Jednak, a, o, *adj.* gleich, *uguale.*

Jednakò, *adv.* gleich, *ugualmente.*

Jednom, *adv.* einmal, einſt, *una volta, già.*

Jedovit, a, o, *adj.* giftig, *velenoso;* wüthend, vor Zorn, *arrabbiato, rabbioso.*

Jedovitò, *adv.* wüthend, *in modo arrabbiato.*
Jedrena, e, *f.* vidi Drienopolje.
Jedro, a, *n.* Segel, *vela.*
Jedriti, drim, *v. a. et n. imp.* ſegeln, *veleggiare, far vela.*
Jedva, *adv.* kaum, *appena.*
Jela, e, *f.* Tanne, *abete.*
Jeljen, a, *m.* Hirſch, *cervo.*
Jer, *conj.* weil, *poichè*; warum? *perchè?*
Jerina, e, *f.* vidi Branković.
Jesam, vidi biti, jesam.
Jesen, i, *f.* Herbſt, *autunno.*
Jestojska, e, *f.* Speiſe, *cibo.*
Jezditi, dim, *v. a. et n. imp.* reiten, *cavalcare.*
Jezer, a, *m.* / Jezero, a, *n.* } der See, *lago.*
Jezik, a, *m.* Zunge, *lingua*; Sprache, *lingua, linguaggio.*
Jeżiti se, im se, *v. n. imp.* zu Berge ſtehen, *rizzarsi.*
Joha, e, *f.* Erle, *alno, ontano.*
Joj, *pron.* prikratjeno od njoj, ihr, *ad essa, le.*
Još, / Jošte, / Jošter, / Joštera, / Joštere, } *adv.* noch, *ancora.*
Jove, a, *m.* ili Jupiter, a, *m.* u starih sin Saturnov i Rein, najveći od svieh bogovah. Ima i planeta tog' istog' imena. Jupiter, *Giove.*
Jug, a, *m.* Südwind, *ostro, austro, noto*; Süden, *sud, mezzodì.*
Junak, a, *m.* Held, *eroe.*
Junaèki, a, o, *adj.* heroiſch, *eroico*; —, *adv.* heroiſch, heldenmüthig, *eroicamente.*
Junaèтvo, a, *m.* Heldenmuth, *eroismo.*
Jur, *adv.* ſchon, *già*; einſt, *già.*
Jurve, *adv.* vidi jur.
Jusuf, a, *m.* muško ime u Turakah.
Jutàrnji, a, e, *adj.* morgendlich, *mattutino.*
Jutro, a, *n.* Morgen, *mattina.*
Jutros, *adv.* heute in der Frühe, *questo mane, questa mattina.*
Južan, žna, o, *adj.* ſüdlich, *australe.*

K.

K, / Ka, } *praep.* zu, *a, da.*
Kà, *pron.* prikratjeno od koja.
Kao, *adv.* wie, alswie, *come, siccome.*
Kaciga, e, *f.* Helm, *elmo, celata.*
Kad, / Kada, } *adv.* wann? *quando?*
Kad, / Kada, / Kadara, } *conj.* wenn, wann, *quando.*
Kade, *adv.* wann, wenn, *quando?*
Kadno, *adv.* wenn, wann, *quando.*
Kaduna, e, *f.* tituo ženah turskih, u nas gospoja, Dame, Frau, *signora.*
Kair, a, *m.* poglaviti grad od Egipta, a najveći od svieh afrikanskih gradovah; siedi četvàrt urè daleko od desne obale Nila potoka, ima do 265,000 ljudih, Kahira, *Gran-Cairo.*
Kajan, a, o, *adj.* reuig, *pentito.*
Kajati se, jem se, *v. n. imp.* (na što, s česa) bereuen, ſich reuen, *pentirsi*; —, *v. a.* rächen, *vendicare.*
Kajmakam, a, *m.* Stellvertreter, *vicegerente.*
Kajpa, e, *f.* Käſich, *gabbia.*
Kakav, kva, o, *adj.* was für ein? *che, di che qualità?*
Kako, *adv.* wie? *come?* wie, alswie, *siccome, come.*
Kakogodi, *adv.* wie, alswie, *come, siccome*; wie immer, *in, qualunque modo.*
Kakono, *adv.* wie, alswie, *come, siccome.*
Kakov, a, o, *adj.* vidi kakav.
Kal, a, *m.* Koth, *fango.*
Kalan, kalna, o, ili kòna, o, *adj.* kothig, *fangoso.*
Kaldejski, a, o, *adj.* chaldäiſch, *caldeo.*
Kalif, a *m.* u Muhamedovacah namiestnik Muhamedov na zemlji, kao u kàrstjanah namiestnik Isusov papa, Chalife, Calito.
Kalinka, e, *f.* ime ženskо, u Gun-

Vladislava II. Od njegova imena zvahu se svi sliedeći kralji poljački od njegova koliena »Jageloni« sve do Sišmana II. priimenkom Augusta, koi umàrši god. 1572. bez poroda, pretàrže stablo Jagelonah u Poljačkoj.

Jak, Jakno, *conj.* wie, alſwie, *come, sicome.*

Jak, a, o, *adj.* ſtark, *forte;* fähig, *capace.*

Jakò *adv.* ſehr, *assai, molto;* ſtark, *fortemente.*

Jakos, sti, *f.* Stärke, *forza;* Fähigkeit, *capacità.*

Jakostan, stna, stno, i sna, o, *adj.* vidi jak, a, o, *adj.*

Jakup, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Jama, e, *f.* Grube, *fossa.*

Janjičarin, a, Janjičar, a, *m.* rieč dolazeća od turskoga *jeni-čer*, to jest *nova vojska.* Zvahu se janjičari u pàrvanje doba vojnici turski stanoviti, sabrani ponajviše od zarobljene i poturčene diece slovinskoga naroda, Janitſchare, *gianizzero.*

Janjičarski, a, o, *adj.* den Janitſcharen gehörig, *appartenente ai gianizzeri.*

Janko vojevoda, vidi Sibinjanin Janko.

Jaoh, jao, *interj.* ach, o weh, *ah, ohimè.*

Jarac, rca, *m.* Bock, *capro.* Ima na nebu i zviezdovje, koje se zove jarac.

Jaram, rma, *m.* Joch, *giogo.*

Jasan, sna, o, *adj.* glänzend, *splendido, illustre, splendente;* klar, *chiaro;* deutlich, *evidente.*

Jasen, a, *m.* Eſche, *frassino.*

Jasli, ih, *pl. f.* Krippe, *mangiatoja.*

Jaspra, e, *f.* sitan, srebàrn novčić u Turakah, Aſper, *aspero.*

Jastrieb, a, *m.* Sperber, *sparviero.*

Jato, a, *m.* Schwarm, *stormo.*

Jaukati, jaučem, *v. n. imp.* wehklagen, *lamentarsi, lagnarsi, gridar ohimè.*

Javarin, a, *m.* grad na rieci Dunavu u zemlji ugarskoj; ima od prilike do 17,000 ljudih, Raab, *Giavarino.* Inako se zove u nas Gjur *m.* i Gjura, e, *f.*

Javiti, vim, *v. a. perf.* melden, zeigen, *avvisare;* —se, vim se, *n. perf.* ſich melden, *avvisar* ſich zeigen, *mostrarsi, farsi dere;* erſcheinen, *comparire.*

Javljati, ljam, *v. a. imp.* vidi jav

Javor, a, *m.* Ahorn, *acero.*

Jaz, a, *m.* Kluft, Abgrund, *cav na, precipizio, abisso.*

Jazan, zna, o, *adj.* vidi jazovit.

Jazovit, a, o, *adj.* voll mit Abgr den, *abbondante d' abbissi;* Abgründen gehörig, *appartene agli abissi.*

Jed, a, *m.* Zorn, *rabbia;* G *veleno.*

Jedà, *conj.* vielleicht daß, um vielle *forse che, per forse;* — i vi po d ruke nijeste imali? hat denn n auch jeder von euch eben ſo zwei Hände gehabt? *non forse ognun di voi provviso che di due mani?*; —, *interj.* ljudih, — boga! o der Menſch o des Himmels! *o uomini! o d* i jedà se sbude tako! und wo Gott, daß es ſo geſchähe, *e vog Iddio che fia così!*

Jedan, dna, o, *adj.* ein, einer, *u* einzig, *unico.*

Jedek, a, *m.* Handpferd, Para pferd, *cavallo condotto a man*

Jedin, a, o, *adj.* einzig, *unico.*

Jedinò, *adv.* einzig, *unicamente.*

Jedinstvo, a, *n.* Einigkeit, *unio accordo, armonia;* Einheit, *un*

Jediti, dim, *v. a. imp.* zum Z aufhetzen, *adirare, sdegnare;* se, dim, se, *v. n. imp.* zürn *adirarsi, andar in collera.*

Jednačiti, čim, *v. a. imp.* gleich chen, *uguagliare, fare uguale.*

Jednaga, *adv.* zuſammen, auf mal, *assieme, in una volta.*

Jednak, a, o, *adj.* gleich, *uguale*

Jednakò, *adv.* gleich, *ugualment*

Jednom, *adv.* einmal, einſt, *una ta, già.*

Jedovit, a, o, *adj.* giftig, *veleno* wüthend, vor Zorn, *arrabbi rabbioso.*

Kaurka, } e, *f.* eine Ungläubige,
Kaurkinja, } *una donna infedele.*

Kaurski, a, o, *adj.* den Ungläubigen gehörig, *appartenente agl' infedeli.*

Kavad, a, *m.* eine Art weiblichen Oberkleides, *specie di veste da donna.*

Kazahote, starinski miesto kazaste.

Kazati, žem, *v. a. perf. & imp.* ſagen, *dire*; *v. a. imp.* zeigen, *mostrare.*

Kažimir, a, *m.* I. kralj poljački, sin Mieška II. i Rihence kćeri Erenfrida palatina od Rajne. Otidjè još kao diete s materom svojom u niemačku zemlju, a odatle nakon smàrti njezine u Franciu, gdie pod imenom Lamberta u namastiru svanu Klunji postadè kaludjerom benediktinom, i kaludjerova tù preko šest godištah. Odakle pozvàt stupi na vladanje poljačke zemlje okolo g. 1041. Vojevà srièćnò s Mazovci, koji pod vojvodstvom Maslava, niekadašnjega peharnika Mieška II., biehu se digli proti vlasti poljačkoga kralja. Biaše vladalac dobar i hrabar; umriè na 28. studenoga 1058.

Kažimir, a, *m.* II. nadimenom Pravièni, nastupi prestolje poljačko nakon brata svoga Miesislava II. g. 1177, i dovedè opet mir u svoju kraljevinu. Umriè g. 1194.

Kažimir, a, *m.* IV. brat Vladislava V. uzidjè na prestolje poljačko g. 1447. Vojevà suprot Niemcu i Turčinu i umriè g. 1492.

Kćerca, e, *f.* Töchterchen, *cara figlia.*

Kći, kćeri, *f.* Tochter, *figlia.*

Kè, *pron.* prikratjeno od koje.

Ki, á, ó, *adj.* wer, *chi*; welcher, *che.*

Kigodi, } *adj.* irgend wer, *qualche-*
Kigodir, } *duno.*

Kiov, a, *m.* grad u maloj Rusii, na Dniepru potoku, ima do 35,000 stanovnikah, Kiew, *Kiev.*

Kiovski, a, o, *adj.* von Kiew, *di Kiev.*

Kip, a, *m.* Bild, Bildniß, *figura, effigie*; Statue, *statua.*

Kita, e, *f.* Strauß, *mazzo di fiori*; Zier, Zierde, *freggio, ornamento.*

Kitan, tna, o, *adj.* geziert, *ornato, adorno.*

Kititi, kitim, *v. a. imp.* zieren, *ornare.*

Kitje, a, *n.* die Äſte, *i rami.*

Kitjen, a, o, *adj.* geziert, *ornato, adorno.*

Kizlar-aga, e, *m.* èastnik u dvoru turskom, dužan paziti na harem carski. Mora biti hadum i obično càrnac. Osmanov kizlar-aga biaše niekakav Sulejman rodom Abesinac, i ponajviše naš Gundulić, kad veli Kizlar-aga, razumieva istoga Sulejmana, o kojem pišu, da je bio èoviek neotesan veoma i ohol.

Kladenac, nca, *m.* Brunnen, Quelle, *fontana, fonte.*

Klanjati, njam, *v. a. imp.* anbethen, *adorare*; —še, komu, èemu, ſich beugen, verbeugen, *inchinarsi, far inchini.*

Klas, a, *m.* Aehre, *spica.*

Klati, koljem, *v. a. imp.* die Gurgel abſchneiden, *scannare.*

Kleopatra, e, *f.* kraljica od Egipta okolo porodjenja Isusova; ljubovnica Marka Antonia triumvira rimskoga, veomi liepa; budući predobljen od Augusta Marko Antonij, Kleopatra primaknuvši k niedrim ljuticu zmiju dobrovoljnom smàrti pogibè.

Klepetati, petjem, *v. n. imp.* herabhängen, *pendere.*

Klet, a, o, *adj.* verrucht, *scellerato*; verflucht, *maledetto, esecrato.*

Kleti, kunem, *v. a. imp.* fluchen, verfluchen, *esecrare, maledire.*

Kletva, e, *f.* Fluch, *maledizione*; Eid, Schwur, *giuramento.*

Klicati, èem, *v. a. imp.* ſchreien, *gridare.*

Klik, a, *m.* Schrei, *grido.*

Kliknuti, nem, *v. a. perf.* aufſchreien, *gridare, incominciar a gridare.*

Klikovati, kujem, *v. a. imp.* vidi klicati.

Klobuk, a, *m.* Kopfbedeckung, *berretto.*
Klonuti, nem, *v. n. perf.* sich beugen, *cadere d' animo.*
Kljeste, stah, *pl. f.* Zange, *tanaglia*; (u raka) Schere, *forbici.*
Ključ, a, *m.* Schlüssel, *chiave.*
Kljun, a, *m.* Schnabel, *becco.*
Klupko, a, *n.* Knäuel, *gomitolo*; Kugel, *palla.*
Knez, a, *m.* Fürst, *principe*; Graf, *conte.*
Knežtvo, a, *m.* Fürstenthum, *principato*; Grafschaft, *contea.*
Knjiga, e, *f.* Brief, Schreiben, *lettera*; knjige, ah, *pl. f.* Buch, *libro.*
Kô, prikratjeno od kao; stoji takodjer kadkada miesto kako.
Kob, i, *f.* Geschick, *fato.*
Koban, bna, o, *adj.* fatal, *fatale.*
Kočiti, im, *v. a. imp.* steifen, *far rigido*; — se, starren, starr, steif sein, *esser rigido.*
Ko'e, prikratjeno miesto koje.
Koi, ja, je, *adj.* welcher, *che*; wer? *chi?*
Kola, ah, *n. pl.* Wagen, *carro.*
Koli, *adv.* wie, *quanto.*
Kolik, } *adv.* wie, wieviel, *quanto.*
Koliko,}
Kolikrat, *adv.* wie oft, *quante volte.*
Kolieno, a, *m.* Knie, *ginnocchio*; Geschlecht, *famiglia, genere*; Grad der Verwandtschaft, *grado.*
Kolievka, e, *f.* Wiege, *culla, cuna.*
Kolino, a, *n.* vidi kolieno.
Kolo, a, *m.* Rad, *ruota*; ein illyrischer Tanz, *specie di danza usitata presso gl' illirici.*
Kolovoz, a, *m.* August, *agosto (mese).*
Komar, a, *m.* Gelse, Mücke, *zanzarra.*
Kon, *praep.* bei, neben, *presso, vicino.*
Konj, a, *m.* Pferd *cavallo.*
Konjic, a, *m.* vidi konj.
Konjik, a, *m.* Reiter, *cavaliere, cavalcante.*
Konjski, a, o, *adj.* Pferde-, *di cavallo.*
Konjuh, a, *m.* Stallknecht, Stallmeister, *scudiere.*
Konjušnica, e, *f.* Pferdestall, Marstall, *scuderia.*
Konop, a, *m.* Strick, *corda.*
Konstantin, a, *m.* vidi Kostantin.
Kopito, a, *m.* Huf, *unghia.*
Kopjača, e, *f.* Lanze, *lancia.*
Kopjanik, a, *m.* Lanzenträger, *lanciere.*
Kopje, a, *n.* Lanze, *lancia.*
Kopniti, nim, *v. n. imp.* schwinden, vergehen, aufthauen, wie der Schnee, *perdersi come la neve.*
Kopno, a, *n.* Festland, *continente.*
Koprena, e, *f.* Schleier, *velo.*
Kora, e, *f.* Rinde, *scorza.*
Korablja, e, *f.* Schiff, *nave.*
Koralj, a, *m.* Korallen, *coralło.*
Koraljan, ljna, o, *adj.* Korallen- *di coralło.*
Koran, a, *m.* vlastitim načinom to što knjiga, a po Europi zove se tako obično sveta knjiga zakona Muhamedova, Alkoran, *al coran.*
Koranov, a, o, *adj.* des Alkoran, *d' alcoran.*
Korevski (nieki pišu Koreski i Korecki), oga, *m.* plemić poljački, ulovljen od Turakah rata bogdanskoga i zadavljen u Jedikuli malo nakon smărti Osmanove g. 1621. Vidi Osman II.
Korien, a, *m.* Wurzel, *radice.*
Korint, a, *m.* glasoviti niekada grad gărčki na priečbi peloponezkoj, danas od ne velike slave, Korinth, *Corinto.* More od Korinta zove se ono zamorje, što se proteže na zapad izmedju Moree ili Peloponeza i sieverne Gărčke, danas se obično veli more od Lepanta.
Korin, a, *m.* vidi korien.
Koris, sti, *f.* Nutzen, Vortheil, *interesse.*
Koristan, stna, o, i sna, o, *adj.* vortheilhaft, nützlich, *utile.*
Koriti, rim, *v. a. imp.* tadeln, *rimproverare.*
Kos, a, *m.* Amsel, *merlo.*
Kos, sti, *f.* Bein, *osso.*
Kosa, e, *f.* Sense, *falce*; Haarzopf, *treccia di capelli.*
Kosi, ih, *f. pl.* miesto kose, das Haar, *i capelli, le trecce.*

Kosier, a, *m.* Schiefe, *sghembo*; »iz kosiera slike grube nos nesgromni na kljun pada,« vom ſchiefen garſtigen Geſichte ſenkt ſich die gewaltige Naſe ſchnabelartig herab, *dal bieco e mostro volto l' orrendo naso in guisa d' un becco cade.*

Kosmurat, a, o, *adj.* zottig, *irsuto, irto*; *peloso.*

Kosovo, a. *n.* polje na južnom medjašu zemlje sàrbske u Bosni, dugačko do 70,000 korakah, s obie strane bàrdim ogradjeno. Posried polja uzduž teče voda Sitnica. Tù se više putah različitom srećom sastadè oružje turško i europejsko, a osobito g. 1389. i 1448.

Kost, i. *f.* vidi kos, sti, *f.*

Kostantin, a, *m.* ime mužko, Konſtantinus, *Costantino.* A tako se zvaše i posliednji ćesar gàrčki, koi g. 1453. ratujući s Muhamedom II. izgubì ćesarstvo i glavu.

Kostret, i, *m.* Ziegenhaar, *pelo di capra*; härne Kutte, *cilicio.*

Kostriečiti se, *v. n. imp.* ſich ſträuben, *arrizzarsi.*

Košulja, e, *f.* Hemd, *camicia*; — od žice gvozdene, Drahthemd, *camicia di fil di ferro.*

Košuta, e, *f.* Hirſchkuh, *cerva.*

Kotiti, tim, *v. a. imp.* zur Welt bringen (von Thieren), *figliare.*

Kovati, kujem, *v. a. imp.* ſchmieden, *battere il ferro.*

Kozački, a, o, *adj.* koſakiſch, *cosacco.*

Kozak, a, *m.* vojnik krajičnik maloruski, Koſak, *Cosacco.*

Koža, e, *f.* Haut, *pelle.*

Kožica, e, *f.* Häutchen, *pellicola, membrana.*

Kradom, *adv.* ungeſehen, *occultamente.*

Kraj, *praep.* neben, *accanto.*

Kraj, a, *m.* Ende, *fine*; Theil, *parte*; Gegend, *parte*; Gränze, *confine*; Land, *regione, contrada.*

Krajina, e, *f.* Provinz, *provincia*; Gränzland, *confine, frontiera.*

Krajičnik, a, *m.* Gränzanwohner, *abitante delle frontiere.*

Krak, a, *m.* tako vele da se zvaše u početku poljačke kraljevine jedan od leških vladalacah.

Krakov, a, *m.* grad u zemlji poljačkoj, danaske sàm svoj; ima sada do 33,000 dušah. Pišu nieki, da je sagradjen od Kraka I. Krakau, *Cracovia.*

Krakovo, a. *m.* vidi Krakov.

Kralj, a, *m.* König, *rè.*

Kraljevati, ljujem, *v. n. imp.* König ſein, *essere rè, regnare.*

Kraljević, a, *m.* Königsſohn, *figlio del rè.*

Kraljevina, e, *f.* Königreich, *regno.*

Kraljestvo, a, *n.* Königthum, *regno, dignità regia*; Königreich, *regno.*

Kraljevski, a, o, *adj.* königlich, *regio.*

Kraljica, e, *f.* Königin, *regina.*

Kram, a, *m.* Gemach, *stanza, gabinetto.*

Kramar, a, *m.* Krämer, *bottegajo, merciajo*; čoviek od sto mećaicah i kramarah, ein verſchlagener, verſchmitzter Menſch, *uomo versuto, versipelle.*

Krat, a, *m.* Mal, *volta*; jedan krat, einmal, *una volta.*

Kratak, tka, o, *adj.* kurz, *breve.*

Kratiti, tim, *v. a. imp.* kürzen, abkürzen, verkürzen, *abbreviare*; verſagen, verbiethen, nicht zugeben, *proibire, non lasciare, difendere.*

Kratiti se, *v. a. imp.* nicht wollen, *non volere*; nekratiti se, wollen, *volere.*

Kravošac, šca, *m.* Art Natter, von welcher es heißt bei den Illyriern, daß ſie weidenden Kühen die Milch ausſaugt, *specie di colubro.*

Krepos, sti, *f.* vidi kriepos, sti, *f.*

Krenuti, nem, *v. a. perf.* bewegen, *muovere*; krenuti se, ſich rühren, aufbrechen, *muoversi.*

Kretati, tjem, *v. a. imp.* bewegen, *muovere.*

Krilat, a, o, *adj.* geflügelt, *alato.*

Krilatica, e, *f.* eine Art geflügelter

Viper, *specie di vipera alata nelle poesie illiriche.*

Krilo, a, *m.* Flügel, *ala*; Schooß, *grembo.*

Kriepak, pka, o, *adj.* ſtark, *forte, vigoroso.*

Kriepiti, pim, *v. a. imp.* ſtärken, *fortificare.*

Kriepkò, *adv.* ſtark, energiſch, *fortemente, energicamente.*

Kriepos, sti, Kraft, Stärke, *vigore, fortitudine*; Tugend, *virtù.*

Kriepostan, stna, o, i sna, o, *adj.* kräftig, *vigoroso*; tugendhaft, *virtuoso.*

Krieštiti, im, } *v. a. imp.* ſchnarren,
Krištiti, im, } wie die Cicade, *stridere da cicala.*

Kriv, a, o, *adj.* krumm, *curvo*; ſchuldig, *colpevole, reo.*

Kriti, jem, *v. a. imp.* verſtecken, *nascondere, celare.*

Krivina, e, *f.* Krümme, *curvità*; Schuld, *colpa.*

Kriviti, vim, *v. a. imp.* krümmen, *far curvo*; beſchuldigen, *incolpare.*

Krivò, *adj.* krumm, *in direzione curva*; unrecht, falſch, *falsamente.*

Krivoust, a, o. *adj.* krummmäulig, *di bocca storta.*

Križ, a, *m.* Kreuz. *croce.*

Kročiti, čim, *v. n. perf.* einen Schritt thun, *far un passo.*

Krotak, tka, o, *adj.* demüthig, *mansueto.*

Krotkos, sti, *f.* Demuth, Milde, *mansuetudine.*

Krov, a, *m.* Dach, *tetto.*

Kroz, *praep.* durch, *per.*

Krug, a, *m.* Kreis, *circolo, sfera.*

Kruh, a, *m.* Brod, *pane.*

Kruna, e, *f.* Krone, Diadem, *corona, diadema.*

Krunoslava, e. *f.* ime žensko. Po Gunduliću zvaše se tako zaručnica Korevskoga. Štije se u istorii, da je Korevski imó za ženu kćer vojvodinje karabogdanske, nu kako joj bieše ime, nemogoh iz knjigah doprieti.

Kružiti, žim, *v. a. imp.* umgeben, *circondare.*

Kserkse, a, *m.* u stara lieta kralj od Persie, koi idući, okolo 480. god. prie Isusa, s premogućom vojskom na dàržavè gàrčke, došavši do Elesponta, uzidjè na glavicu za razmierit okom neizbrojno mnoštvo svojih vojnikah, i razplakà se, kad pogledà onolike ljude, od kojih do sto godištah neimaše nijedan ostati u životu. Napraviviši zatim tvàrd most preko onoga tiesnoga mora i prešavši s vojskom na europske strane, bi najprie u ždrielu od Termopilah od Leonida kralja spartanskoga, a poslie kod Salamine od ostalih Gàrkah razbijen.

Kùćati, ćam, *v. a. imp.* zieſen, *tendere.*

Kučka, e, *f.* Hündin, *cagna.*

Kuća, e, *f.* Haus, *casa.*

Kućarica, e, *f.* Hütte, *tugurio, capanna.*

Kud, } *adv.* wohin, *dove, per dove*;
Kuda, } wodurch, auf welchem Wege, *per dove.*

Kùda, e, *f.* Schweif, *coda.*

Kudielja, e, *f.* Spinnrocken, *rocca*; der Bund Flachs, u. ſ. w. den man an den Rocken zum ſpinnen anmacht, *lino od altro che si appende alla rocca per filare.*

Kudgod, *adv.* wohin immer, auf was immer für einem Weg, *per dovunque.*

Kuf, a, *m.* Schwan, *cigno.*

Kuga, e, *f.* Peſt, *peste.*

Kuhati, ham, *v. a. imp.* kochen, *cucinare.*

Kuhinja, e, *f.* Küche, *cucina.*

Kùk, a, *m.* Fels, *rupe.*

Kukati, kam, *v. n. imp.* wehklagen, *lamentarsi.*

Kula, e, *f.* Thurm, *torre.*

Kum, a, *m.* Gevatter *compare.*

Kumiti, mim, *v. a. imp.* Gevatter nennen, zum Gevatter nehmen, *dir compare, prender alcuno per compare.*

Kunovica, e, *f.* gora u zemlji bugarskoj, zvana u latinski jezik *catena mundi* t. j. veriga od svieta.

Kupiena, e, *f.* Brombeerſtrauch, *rovo, rogo*; Brombeere, *mora prugnola, mora del rogo.*

Kùpiti, pim, *v. a. imp.* ſammeln, *raccorre, raccogliere, adunare, accumulare*; — se, zuſammenkommen, *ragunarsi.*

Kurkut, a. *m.* ime mužko u Turakah.

Kurt, a, *m.* ime mužko u Turakah.

Kušati, šam, *v. a. perf.* verſuchen, *assaggiare.*

Kut, a, *m.* Winkel, *angolo.*

Kužan, žna, o, *adj.* verpeſtet, *appestato.*

Kvariti, rim, *v. a. imp.* verderben, *guastare, corrompere.*

L.

Lačan, čna, o, *adj. affamato.*

Lagati, lažem, *v. a. imp.* lügen, *mentire, dir bugie.*

Lagati se, *v. p. imp.* gelogen werden, *mentirsi.*

Laglji, a, e, *adj.* leichter, *più facile, più lieve.*

Lagnuti, nem, *v. n. imp.* leichter werden, *divenir più facile, più sopportabile, più lieve.*

Lajati, jem, *v. n. imp.* bellen, *abbajare.*

Lahkò, *adv.* vidi lakò.

Lak, a, o, *adj.* leicht, *facile, lieve.*

Lakò, *adv.* leicht, *facilmente, in modo lieve.*

Lakom, a, o, *adj.* geizig, gierig, *avaro, avido.*

Lakoman, mna, o, *adv.* vidi lakom.

Lakomos, sti, *f.* Geiz, *avarizia*; Gierigkeit, *avidità.*

Laksi, a, e, *adj.* vidi laglji.

Lane, } *adv.* vor einem Jahr, *l' anno passato.*
Lani, }

Lanjski, a, o, *adj.* voreinjährig, *dell' anno passato.*

Lanski, a, o, *adj.* vidi lanjski.

Lasan, sna, o, *adj.* leicht, *facile.*

Lasnò, *adv.* leicht, *facile, facilmente.*

Last, i, *f.* Leichtigkeit, *facilità*; ein leichtes, bequemes, üppiges Leben, *vita facile, commoda, libidinosa.*

Lašnji, a, e, *adj.* leichter, *più facile.*

Lašnje, *adv.* leichter, *più facilmente.*

Laštiti, štim, *v. a. imp.* wichſen, poliren, glätten, glänzend machen, *lustrare, pulire, lisciare*; — se, *v. n. imp.* glänzen, *risplendere; esser fulgido.*

Lauš, a, *m.* ime mužko. Ludwig, *Lodovico.*

Lauš, a, *m.* kralj ugarski i poljački; uzidjè na kraljestvo poljačko g. 1370.

Lav, a, *m.* Löwe, *leone.*

Lavica, e, *f.* Löwin, *leonessa.*

Lavić, a, *m.* ein junger Löwe, *un giovin lione.*

Lazar, a, *m.* prizimenom Grebljanović, despot sàrbski, pogibè boja kosovskoga na 1389. Vidi Branković i Miloš.

Laž, i, *f.* Lüge, *menzogna, bugia.*

Laživ, a, o, *adj.* lügenhaft, *bugiardo*; falſch, *falso.*

Leandro, a, *m.* u stara vriemena mladić u gradu Abidu u Azii na Elespontu, koi ljubeći Heronu dievojku stanujuću preko Elesponta u gradu Sestu, bieše obikò plivat noćju preko mòra pri svietlilu luča, koi bi mu ona na stanovitom miestu za znamenje puta upalila, k njojzi na ljuvene razgovore. Nu jednom budući se uzbunilo mòre, pogibè od sàrditih valovah. Leander, *Leandro.*

Leći, ležem, *v. n. perf.* ſich legen, niederlegen, *coricarsi.*

Led, a, *m.* Eiš, *ghiaccio.*

Leden, a, o, *adj.* Eiš-, eiskalt, *glaciale, di ghiaccio.*

Leh, a, *m.* Pole, *Polacco.*

Lehsandro, a, *m.* priimenkom veliki, sin Pilipov, rodjen g. 356 prie Is., kralj maćedonski i vojnik starih vriemenah veomi glasovit. Kaža, da bieše proplakò čujući, da ima više svietovah, a da nebieše još osvojio nijednoga ciela: toliko mu željaše sàrce za slavom predobitnika! Gundulić ga zove Sarbljaninom ili s toga, što je vladao u Europi najveće po onih zemljah, kuda u naša vriemena stanuju najvećma narodi slovinskoga jezika,

ili zato, što je i naš Gundulić, kao i nieki ini, dàržao niekadašnje Maćedonce za ljude slovinskoga koliena, zarad česa je i Maćedoniu Sàrbskom stranom nazvao: »Pri moru, uprav sàrbskieh stranah leži Troja« VII. 1. t. j. prema sàrbskim stranam, iliti prema Maćedonii. Alexander, *Alessandro.*

Lemno, a, *m.* sad Stalimen, otok u moru gàrčkom, dàržan u staro doba za prebivalište Vulkana boga od ognja. Danas je pod vlastju turskom i ima do 8,000 ljudih.

Len, a, *m.* ricka u zemlji tatarskoj.

Lesbo, a, *m.* danas Metelin, otok u moru gàrčkom, rodno miesto Pitakovo, Alkeovo, Teofrastovo, Arionovo i Safino; ima 12½ [] miljah prostora i do 40,000 stanovnikah. Glavno miesto je Metelin, od prilike sa 8,000 dušah.

Leški, a, o, *adj.* polnisch, *polacco.*

Letati, tam, *v. a. imp.* sanft fliegen, *volar placidamente.*

Letieti, tim, *v. n. imp.* fliegen, *volare.*

Letiti, tim, *v. n. imp.* vidi letieti.

Letnuti, nem, *v. n. perf.* vidi letieti.

Ležati, žim, *v. n. imp.* liegen, *giacere.*

Li, *conj.* denn, *forse*; *pleonasmus*: ko li, to li, neg li, da li itd.

Lice, a, *m.* Geſicht, *faccia*; Wange, *gota, guancia.*

Licumierstvo, a, *n.* Heuchelei, *ipocrisia.*

Ličiti, čim, *v. n. imp.* anſtehen, *convenire, stare* (*bene o male*).

Ličnik, a, *m.* Herold, Ausrufer, *araldo, banditore.*

Liečiti, čim, *v. a. imp.* heilen, *guarire, risanare.*

Liek, a, *m.* Heilung, Geneſung, *risanazione*; Heilmittel, *medicina.*

Lien, a, o, *adj.* faul, träge, *pigro, neghittoso.*

Lienos, sti, *f.* Faulheit, Trägheit, *pigrizia, infingardaggine.*

Liep, a, o, *adj.* ſchön, *bello.*

Liepò, *adv.* ſchön, *pulitamente.*

Liepos, sti, } *f.* Schönheit, *bel-*
Liepota, e, } *lezza.*

Liepotica, e, *f.* Schönheit, die Schöne, *bella, bellezza.*

Liepši, a, e. *adj.* ſchöner, *più bello.*

Lier, a, *m.* Lilie, *giglio.*

Lieran, rna, o, *adj.* Lilien- lilienweiß, *di giglio.*

Lies, a, *m.* Baumaterial, *materiale per fabricare*; Materie, *materia.*

Lieska, e, *f.* Haſelnußſtaude, *avellano.*

Lietan, tna, o, *adj.* Sommer-, *dell' està.*

Lieto, a, *n.* Sommer, *està*; Jahr, *anno.*

Liev, a, o, *adj.* link, *sinistro.*

Lievati, lievam, *v. a. imp.* gießen, *spandere, fondere.*

Lir, a, *m.* vidi lier.

Lis, sta, } *m.* Blatt, *foglia*; Blatt,
List, a, } *foglio*; Brief, *lettera.*

Listje, a, *m.* die Blätter, Laubwerk, *le foglie.*

Listopad, a, *m.* Oktober, *ottobre.*

Liti, lijem, *v. a. imp.* vidi lievati.

Litica, e, *f.* Fels, *rupe, masso, sasso.*

Lito, a, *n.* vidi lieto.

Litva, e, *f.* Lithauen *Lituania*, zemlja na sieveru niegda poljačka, sad ruska.

Litvanski, a, o, *adj.* lithauiſch, *lituano.*

Livada, e, *f.* Wieſe, *prato.*

Livadia, e, *f.* sieverna gàrčka zemlja, Liwadien, *Livadia.*

Ljiljak, ljka, *m.* Fledermaus, *pipistrello, nottola.*

Ljiljski, a, o, *adj.* Fledermaus, *di pipistrello, di nottolla.*

Ljuba, e, *f.* vidi ljubi.

Ljubav, i, *f.* Liebe, *amore.*

Ljubdrag, a, *m.* po Gundulićeu otac Sunčanićin.

Ljubežljiv, a, o, *adj.* Liebes-, *amoroso, d' amore.*

Ljubi, *f. indecl.* Gattin, *sposa.*

Ljubica, e, *f.* po Gundulićeu kći Rizvanpašina.

Ljubičin, a, o, *adj.* Ljubica's, *di Ljubica.*

Ljubiti, bim, *v. a. imp.* lieben, *amare.*

Ljubljen, a, o, *adj.* geliebt, *amato.*

Ljubomornos, sti, *f.* Eiferſucht, *gelosia.*
Ljubovca, e, *f.* Gattin, *sposa.*
Ljubovnica, e, *f.* Geliebte, *amante, (donna).*
Ljubovnik, a, *m.* Geliebter, *amante (uomo).*
Ljudi, dih, *m. pl.* Menſchen, *uomini, gente.*
Ljudski, a, o, *adj.* menſchlich, *umano.*
Ljudstvo, a, *m.* Menſchen, Volk, *uomini, gente.*
Ljut, a, o, *adj.* ſcharf, *agro, aspro*; zornig, *adirato.*
Ljut, i, *f.* Fels, *rupe, masso.*
Ljutò, *adv.* ſcharf, *aspramente.*
Ljuven, a, o, *adj.* Liebes-, *amoroso, d' amore.*
Ljuvezan, zni, *f.* Liebe, *amore.*
Lomiti, mim, *v. a. imp.* brechen, *frangere.*
Loš, a, e, *adj.* übel, ſchlecht, *male, cattivo*; mager, *magro.*
Lov, a, *m.* Jagd, *caccia.*
Lovac, vca, *m.* Jäger, *cacciatore.*
Lovan, vna, o, *adj.* Jagd-, *di caccia.*
Lovica, e, *f.* Jägerin, *cacciatrice.*
Lovina, e, *f.* das Erjagte, *il frutto della caccia.*
Loviti, vim, *v. a. imp.* fangen, *prendere*; jagen, *cacciare.*
Loza, e, *f.* Weinſtock, Rebe, *vite.*
Ložnica, e, *f.* Schlafgemach, *camera da dormire.*
Lucifer, a, *m.* poglavica vragovah.
Luč, a, *m.* Fackel, *face.*
Lučiti, čim, *v. a. imp.* ſcheiden, *separare, dividere.*
Lud, a, o, *adj.* unklug, dumm, *imprudente, insipido.*
Ludò, *adv.* unklug, dumm, *imprudentemente, senza ragione.*
Lúg, a, *m.* Wald, Hain, *bosco, boschetto.*
Lúk, a, *m.* Bogen, *arco.*
Lúka, e, *f.* Hafen, Port, *porto.*
Lukav, a, o, *adj.* liſtig, *scaltro, astuto.*
Lupati, pam, *v. a. imp.* ungeſtümm zuſchlagen, *batter con impeto.*
Lupež, a, *m.* Räuber, *malandrino.*
Lupiti, pim, *v. a. perf.* ungeſtüm ſchlagen, *percuotere con impeto.*
Lužki, a, o, *adj.* Wald-, des Waldes, *di bosco, selvaggio.*

M.

Má, *pron.* prikratjeno od moja.
Mač, a, *m.* Schwert, *spada, ferro.*
Maćedonski, a, o, *adj.* makedoniſch, *macedonico.*
Maćeha, e, *f.* Stiefmutter, *matrigna.*
Magla, e, *f.* Nebel, *nebbia.*
Mah, a, *m.* Schwung, *lancio*; Streich, *colpo.*
Mahati, mašem, *v. n. imp.* ſchwingen, *vibrare*; flattern, *sventolare*; — glavom, den Kopf ſchütteln, *far segno, colla testa.*
Mahmet, a, *m.* vidi Mahumet.
Mahmut, a, *m.* ime tursko.
Mahnitos, sti, *f.* Wuth, *furore*; Narrheit, *pazzia.*
Mahnuti, nem, *v. n. perf.* vidi mahati.
Mahrama, e, *f.* Tüchel, *fazzoletto.*
Mahramica, e, *f.* Tüchelchen, *fazzoletto.*
Mahumet, a, *m.* pravie Muhamed, mužko ime u Turakah; tako se zvase začetnik viere turske, rodjen u Meci na 5 svibnja godine 571 po Is. od siromaških roditeljah. Uhvativši malo po malo predikanjem svojim vlast nad narodi, razastrie pomoćju oružja zakon svoj po svoj Arabii i zapadnih stranah od Azie. S početka budući probudio nauk njegov pomnju poglavarstva mekanskoga, bieše usiljen uteć iz Meke u Medinu na 16. sarpnja mieseca god. 622. po Is. i od toga dana kao kàrstjani odporodjenja Isusova, počeše Muhamedovci brojit godišta, štono se u njih zove *hedžra*, t. j. pobiegnutje. Umrie u Medini g. 633 po Is. i tù bi ukopan, a ne u Meci, kako se prie obično mišljaše.
Mahumet, a, *m.* I. car turski, sin Bajazeta I. pogubivši brata Musu

uzidjè na vladanje turško g. 1413. i podjarmi vlašku zemlju i sàrbsku. Umriè g. 1421.

Mahumet, a, *m.* II. car turski, sin Murata II. rodjen g. 1430. Ovi otè Gàrku Carigrad na 29. Svibnja g. 1453. i predobi sve još do tad samostavne slovinske dàržave na jugu. Umriè g. 1481.

Mahumet, a *m.* III. car turski, sin Murata III. nastadè na carstvo turško g. 1595. i uzè Ugrom niekoliko gradovah. Umriè g. 1603 od kuge u Carigradu, a nastadè za njim sin mu Ahmet I. otac Osmana II.

Mahumet, a, *m.* Karakaš, paša budimski, vidi Karakaš.

Majka, e, *f.* vidi mati.

Maknuti, nem, *v. a. perf.* bewegen, *muovere.*

Malahan, hna, o, } *adj.* klein, *pic-*
Malasan, sna, o, } *colo.*

Malo, a, } *m.* od mala, od malah-
Malahno, a, } na, von der Kindheit, *dall' infanzia*; do mala, binnen kurzem, *fra breve.*

Malò, *adv.* wenig, *poco.*

Malo ne, *adv.* faſt, beinahe, *quasi.*

Mamaluk, a, *m.* vojnik, rodom kàrstjanin ali poturčen, strażanin niekadašnjih sultanah od Egipta, kao u Carigradu janjičarin. Mameluk, *mamalucco.*

Man, *adv.* umſonſt, *indarno, invano.*

Mangarlia, e, *f.* zemlja na iztoku Mora Càrnoga. Mingrelien, *Mingrelia.* Vidi fazinski, a, o, *adj.*

Manji, a, e, *adj.* kleiner, *più piccolo.*

Mao, ala, o, *adj.* klein, *piecolo.*

Mara, e, *f.* kći despota Jure Brankovića, a žena Murata II. cara otmanskoga. Tako se zvaše i kći Lazara kneza sarbskoga, udata za Vuka Brankovića glasovitoga slovinskoga izdajicu na Kosovu g. 1389.

Mare, e, *f.* vidi Mara.

Maras, a, *m.* pokrajina turska u Natolii, izmedju Karamanie, Sivasa, Mesopotamie, Sirie i Ičila, sa 5 sandžakah; poglaviti grad je Maras, nedaleko od potoka Frata sa 10,000 dušah, Meraſch, Maras.

Màrčiti, čim, *v. a. imp.* ſchwärzen, *brunire.*

Marica, e, *f.* voda u zemlji Bugarskoj, koja izviruči na Balkanu i protiečuči kroz Drienopolje dieli se na dva traka, od kojih jedan utieče u more gàrčko, a drugi u zamorje od Enosa. Marija, Hebrus, *Ebro, Marizza.*

Mariti, rim, *v. n. imp.* achten, *badare*; nemariti, nicht achten, *non badare*; ſich kein Gewiſſen machen, *non farsi scrupolo*; nicht ſollen, *non dovere*; nemarim, meinetwegen, ich habe nichts dagegen, *per me liberamente.*

Màrk, a, o, *adj.* dunkel, *bruno, nero.*

Mark-Antonio, a, *m.* vojvoda rimski, vidi Augusto i Kleopatra.

Marko, a, *m.* Kraljević, sin Vukašina kralja sàrbskoga, najrazpievanii od svih slovinskih junakah.

Màrkò, kla, o, *adj.* dunkel finſter. *bruno, oscuro, bujo.*

Màrtac, tca, *m.* der Todte, *un morto*; Leichnam, *cadavere, corpo morto.*

Màrtav, tva, o, *adj.* todt, *morto.*

Marte, a, *m.* u starih bog od oružja, polag niekih sin Jupiterov i Junonin, a polag inih same Junone, koja ga rodi dotaknuvši se niekakva cvieta za osvetit se Jupiteru porodivšemu Minervu iz svoje glave. Marte ljubljaše vemi Veneru boginju od liepote, a ženu Vulkana boga od ognja.

Màrtvilo, a, *m.* Todesſchlaf, *letargo.*

Màrzeć, a, e, *adj.* verhaßt, *odiato, odioso.*

Màrzieti, zim, *v. a. imp.* haſſen, *odiare.*

Màrziti, zim, *v. a. imp.* vidi màrzieti.

Màrzò, zla, o, *adj.* kalt, *freddo.*

Maslina, e, *f.* Oehlbaum, *olivo.*

Mastiti, stim, *v. a. imp.* färben, *colorire, tignere.*

Mati, tere, *f.* Mutter, *madre.*

Materin, a, o, *adj.* der Mutter gehörig, *della madre.*

Matiaš, a, *m.* kralj ugarski, sin vojvode Sibinjanjin-Janka; uzidjè na kraljestvo ugarsko g. 1458, i ratovà sriećnò s Česi, s Turci i s Niemci, kojim bieše uzeo Beč i Novo Miesto s većim dielom austrianske hercegovine. Umriè u Beču g. 1490.

Mavar, vra, *m.* čoviek iz Mavritanie, zemlje afrikanske, Maure, Mohr, *Moro.*

Mazati, žem, *v. a. imp.* ſchmieren, *ugnere.*

Mazovski, a, o, *adj.* maſowiſch, *di Masovia.*

Mazovac, vca, *m.* Maſowier, *uno di Masovia.*

Mazovia, e, *f.* pokrajina poljačka ona, u kojoj stoji grad Varšovo, Maſowien, *Masovia.*

Mé, *pron.* prikratjeno od moje.

Mečet, a, *m.* Moſchee, *moschea.*

Mećaica, e, *f.* Rührholz, Rührkette, Rührlöffel, *mestatojo*; vidi kramar.

Med, *praep.* zwiſchen, unter, *frà.*

Med, a, *m.* Honig, *miele.*

Medan, dna, o, *adj.* honigſüß, *di miele.*

Meden, a, o, *adj.* mit Honig verſüßt, *raddolcito col miele*; vidi medan.

Medj, **Medju**, *praep.* vidi med.

Medjuto, *adv.* unterdeſſen, *frattanto, intanto.*

Medvied, a, *m.* Bär, *orso.*

Medviedica, e, *f.* Bärin, *orsa.*

Mehmed, **Mehmet**, a, *m.* vidi Mahumet.

Meka, e, *f.* grad u Arabii glasovit, nedaleko od Càrvenoga Mora, Muhamedovcem svet kano Jerusolim kàrstjanom. Tu se g. 571 po Is. rodì svetac Muhamed. Meka je grad otvoren i uzidan liepò u pieskovitoj jednoj dolini obkoljenoj neplodnimi bàrdi. U njoj se nalazi veliki mečet nazvan *beit-alah* t. j. dom bożji, iliti *el haram* (sveti), u kojem je sveti studenac imenom *zemzem*, kojega voda po vierovanju turskom hreći svakojake bolesti. Jest u tom mečetu i sveta kuća, po arapski *kaba*, koju, vele, da je najprie sagradio Adam, a poslie obnovio Abram; otvora se samo tri puta na godište. Ta kaba, dugačka 18 korakah, široka 14, a 35 do 40 stopah visoka, obstàrta je sa sve četiri strane càrnom svilom, i nahodi se u njoj càrni iliti nebeski kamen, donešen, kako Muhamedovci vele, Abramu po angjelu Gabrielu s neba. S toga dolazi u Meku svake godine veliko mnoštvo pobożnih putnikah, budući da je svaki Muhamedovac dužan najmanje jednom u životu tamo putovati, premda već sada mnogi toga nečine. Približit se k Meci, kao ni k Medini, nesmie ni kàrstjanin ni židov. Ima do 30,000 stànovnikah. Što veli Gundulić, da je Osman bio nakanio otić u Meku klanjati grob svetca Muhameda, to je rečeno po mnjenju tadašnjih vriemenah, gdie se je dàržalo, da je Muhamed ukopan u Meci, a ne u Medini, kakono se dan današnji za cielo znade. Mekka, *Mecca.*

Memia, e, *m.* mužko ime u Turakah.

Merkurio, a, *m.* sin Jupiterov i Majin, glasonoša bogovah, i bog govornički, tàrgovački i tatski. Ima na nebu i zviezda pomična imenom Merkurio. Merkur, *Mercurio.*

Metati, tjem, *v. a. imp.* ſetzen, legen, *porre*; werfen, *gettare*; ſchnellen, *scoccare.*

Micena, e, *f.* niekada grad na Peloponezu iliti Morei, gdie kraljevaše Agamemnon. Mycenä, *Micena.*

Mied, a, *m.* Mettall, Erz, *metallo, fig.* Geld, *danari.*

Miera, e, *f.* Maß, *misura*; Gewicht, *peso.*

Mieriti, rim, *v. a. imp.* meſſen, *misurare*; wägen, *bilanciare, pesare.*

Miesec, a, *m.* Mond, *luna*; Monat, *mese.*

Miesečan, čna, o, *adj.* Mond-, *lunare.*

Miesislav, a, *m.* inako Mieško I. vladalac poljački g. 964. koi budući se oženio za Dubrovku, kćer Boleslava I. hercega českoga, predjè na kàrstjanski zakon g. 965. Umriè g. 992.

Miesto, a, *n.* Ort, *luogo*; Ortſchaft, *luogo.*

Miešte, *præp.* ſtatt, anſtatt, *invece.*

Mihajlo, a, } *m.* Michael, *Michele*;
Mihajò, jla, } vidi Svilojević.

Miholjski, a, o, *adj.* von Mogilew *di Mogilev*; — ban, Fürſt von Mogilew, *principe di Mogilev.*

Mikleuš, a, *m.* Nicolaus, *Nicolò.*

Milii, a, e, *adj.* lieber, theuerer, *più caro, più gradito, più ameno.*

Miljenko, a, *m.* ime muško.

Milò, *adv.* lieb, *caramente, in modo caro.*

Milo, a, *n.* od mila, vor Liebe, vor Rührung, *per affetto, per amore.*

Milos, sti, *f.* Gnade, *clemenza, grazia*; Barmherzigkeit, *misericordia*; Liebe, *amore.*

Milostiv, a, o, *adj.* gnädig, *clemente, grazioso*; liebreich, *pien d' amore.*

Milosàrdje, a, *n.* Barmherzigkeit, *misericordia.*

Miloš, *a*, *m.* prizimenom Obilić, ili, kako se štije kadkada, Kobilić, zet kneza Lazara Grebljanovića po Vukosavi kćeri Lazarevoj, a pašenog Vuka Brankovića po Mari sestri Vukosavinoj. U oči boja kosovskoga g. 1389. ocàrnjen pred tastom od pašenoga svoga kano izdajica, za ukazat laž toga potvorenja otidjè sutradan zorom u tabor turski i hinjenim prebiegnutjem pred samoga cara Murata I. izišavši, probodè ga svojim nožem i zatim od premoguće sile turske nadvladan pogibè žàrtva nesloge i rodjačke màrzosti medju slovinskimi narodi.

Milovati, lujem, *v. a. imp.* bemitleiden, *aver pietà*; lieben, *amare.*

Mimo, *præp.* vorüber, bei — vorbei, *davanti*; — hoditi, *v. a. imp.* — ići, *v. a. perf.* übergehen, umgehen, vorbeigehen, *passar davanti, passare intatto.*

Minuti, nem, *v. a. perf.* vidi mimo ići; — *v. n. imp. & perf.* vergehen, ſchwinden, *passare.*

Minút, a, o, *adj.* vergangen, *passato.*

Mio, mila, o, *adj.* lieb, theuer, werth, *caro, gradito.*

Mir, a, *m.* Friede, *pace*; Ruhe, *quiete, pace*; Mauer, *muro.*

Miran, rna, o, *adj.* friedlich, ruhig, *quieto, pacifico, tranquillo.*

Miris, a, *m.* Geruch, *odore.*

Miriti, rim, *v. a. imp.* beruhigen, *tranquillare, calmare.*

Misao, sli, *f.* Gedanke, Meinung, *pensiero, opinione.*

Misir, a, *m.* Kairo, *Gran Cairo*; Aegypten, *Egitto.*

Mislieti, lim, *v. a. imp.* denken, *pensare.*

Misliti, lim, *v. a. imp.* vidi mislieti.

Misò, sli, *f.* vidi misao.

Misto, a, *n.* vidi miesto.

Mititi, tim, *v. a. imp.* beſtechen, *corrompere (per via di doni.)*

Mito, a, *n.* Geſchenk, das man macht um jemanden zu beſtechen, *dono fatto per corrompere alcuno.*

Mlad, a, o, *adj.* jung, *giovine.*

Mladac, dca, *m.* Jüngling, *giovinetto.*

Mladica, e, *f.* ein junges Mädchen, *giovinetta*; Sprößling, *rampollo.*

Mladić, a, *m.* vidi mladac.

Mladjahan, hna, o, *adj.* jung, *giovinetto.*

Mladjan, a, o, *adj.* vidi mladjahan.

Mladji, a, e, *adj.* jünger, *più giovine.*

Mlados, sti, *f.* Jugend, *gioventù.*

Mlatiti, tim, *v. a. imp.* ſchlagen, *battere.*

Mledan, dna, o, *adj.* ſchwach, *debole.*

Mliečan, čna, o, *adj.* Milch-, *di latte.*

Mlieko, a, *m.* Milch, *latte.*
Mnieti, mniem ili mnim, *v. a. imp.* meinen, *pensare, aver l' opinione.*
Mniti, vidi mnieti.
Mnogi, a, o, *adj.* viel, *molti*; mancher, *molti di loro.*
Mnogò, *adv.* viel, *molto.*
Mnokrat, *adv.* oft, vielmal, *spesso, molte volte.*
Mnoź, i, *f.* vidi mnoštvo.
Mnoštvo, a, *n.* Menge, *moltitudine.*
Močiti, čim, *v. a. imp.* benetzen, *bagnare, inaffiare.*
Moć, i, *f.* Gewalt, *potenza, potestà*; Kraft, *forza*; Macht, *potenza.*
Moćan, ćna, o, *adj.* vermögend, *potente.*
Moći, možem, morem ili mogu, *v. a. imp.* können, *potere.*
Modar, dra, o, *adj.* blau, *azzurro, turchino.*
Modro, a, *n.* das Blaue, *l' azzurro, il turchino.*
Mogò, gla, o, *adj.* gekonnt, *potuto.*
Mogor, a, *m.* veliki gospodar od zemlje tatarske, koja se nalazi na iztočnom kraju hvalinskoga mora u Asii. Groß-Mongole, *gran cano della Tartaria*; zove se tako i čoviek Tatarin, Mongole, *Tartaro.*
Mogorkinja, e, *f.* Mongolin, *donna tartara*; Gundulić veleći Mogorkinja razumieva ponajviše Sokolicu; vidi Sokolica.
Mogorski, a, o, *adj.* mongolisch, *di Mongolia, tartaro.*
Moguć, a, e, *adj.* mächtig, *potente*; möglich, *possibile.*
Moj, a, e, *adj.* (moj, má, mé) mein, *mio.*
Molba, e, *f.* Bitte, *preghiera.*
Moliti, lim, *v. a. imp.* (koga), moliti se (komu), beten, bitten, *pregare.*
Molitva, e, *f.* Gebet, *preghiera, orazione.*
Momak, mka, *m.* Knappe, *fante.*
Morava, e, *f.* voda u Sàrbii; utieče u Dunavo kod Kuliča niže Smedereva, Morawa, *Morava.*
Móre, a, *n.* Meer, See, *f. mare.*
Moriti, rim, *v. a. imp.* tödten, *uccidere, ancidere.*
Moriti se, rim se, *v. n. imp.* sich kränken, *mortificarsi.*
Morski, a, o, *adj.* Meer-, *marino.*
Most, a, *m.* Brücke, *ponte.*
Moskov, a, *m.* Moskowite, *Moscovita.*
Moskovski, a, o, *adj.* moskowitisch, *moscovito*, — o knežtvo, Fürstenthum Moskau, *principato di Moscovia.*
Motriti, trim, *v. a. imp.* betrachten, *considerare*; schauen, beobachten, *riguardare, osservare.*
Moź, prikratjeno od možeš, du kannst, *tu puoi.*
Možđani, nah, *pl. m.* Gehirn, *cervello.*
Mračan, čna, o, *adj.* dunkel, finster, *bruno, oscuro.*
Mrak, a, *m.* Finsterniß, Dunkelheit, *oscurità, le tenebre.*
Mramor, a, *m.* Marmor, *marmo.*
Mramoran, rna, o, *adj.* marmorn, *di marmo.*
Mramorkome, *adv.* wie Marmor, *come marmo, da marmo.*
Mraz, a, *m.* Reif, *gelo*; Frost, *gelo.*
Mrazan, zna, o, *adj.* frostig, *di gelo.*
Mrav, a, *m.* Ameise, *formica.*
Mrieti, mrem, *v. n. imp.* sterben, *morire.*
Mučan, čna, o, *adj.* schwer, *penoso.*
Mučati, čim, *v. a. imp.* schweigen, *tacere.*
Mučiti, čim, *v. a. imp.* quälen, *tormentare, cruciare*; — se, sich quälen, *tormentarsi, cruciarsi.*
Mučnò, *adv.* schwer, qualvoll, *con pena.*
Mudar, dra, o, *adj.* klug, *prudente.*
Mudrac, a, *m.* ein kluger Mann, *uomo prudente.*
Mudrò, *adv.* klug, *prudentemente.*
Mudros, sti, *f.* Klugheit, *prudenza.*
Mufti, *indecl. m.* vidi muftia.
Muftia, e, *m.* poglavica popovski u turskoj carevini. Mufti, *mufti.* Vidi Esad.
Muha, e, *f.* Fliege, *mosca.*
Muhamed, a, *m.* vidi Mahumet.
Muhamedov, a, o, *adj.* Mohamedš, *di Maometto.*
Mujaga, e, *m.* prikratjeno od Mujo t. j. Muhamed i aga, Mohamed-Aga, *Mohamed-agà.*

Muka, e, *f.* Qual, *tormento*; Schwierigkeit, *difficoltà*; Marter, *martirio*.

Mukao, kla, o, *adj.* vidi mukó.

Mukati, kam, ili mučem, *v. n. imp.* brüllen, *mugghiare, muggire.*

Mukó, kla, o, *adj.* dumpf, *cupo.*

Munara, e, *f.* Minaret, *minareto.*

Munja, e, *f.* Blitz, *folgore.*

Murat, a, *m.* ime tursko.

Murat, a, *m.* I. car otmanski, sin Orhanov, primi vladanje nakon otca g. 1359. Uzè Gàrkom Traćiu i Drienopolje, kamo g. 1362 premetnù iz Bruse prestolje tursko. On je razbio Bugare i Sàrblje, nu g. 1389 pogibè na Kosovu od noža Obilićeva.

Murat, a, *m.* II. car otmanski, sin Muhameda I. uzidje na prestolje tursko nakon otca svoga g. 1421. Bieše zaman obsio Carigrad i Biograd, ali zato otè Mlečićem Solun, i uharači kralja od Bosne i Ivana Kastriotića kneza od Arbanie, koi bi usiljen poslat mu u talačtvo petsvojih sinovah. Murat ostadè dobitnik glasovitoga boja od Varna, gdie g. 1444 na 10. studenoga pogibè isti kralj ugarski Vladislav. Nego iza kako se bieše izmakó is Carigrada Jure Kastriotić i uhvatio vladanje nad Arbanom, svojom otčevinom, razsàrćen Murat podnièe dosta jadah, dapače hàrvući zamen poglaviti grad od Arbanie Kroju, pod njom i umriè na 11. veljače 1451.

Murat, a, *m.* III., car turski, sin Selima II. kojega izmieni na vladanju g. 1574. Činio je zadavit petero svoje bratje. Biće g. 1585 uzeo Persiancu grad Tavriš, a g. 1592 počeo zadirkivat u krajičnike hàrvatske, ali ovi mu poštenò vratiše zajam, razbivši mu veliku i moguću vojsku. Umriè g. 1595.

Musa, e, *m.* mužko ime u Turakah.

Mustafa, e, *m.* stric Osmanov. Vidi Osman II.

Mustafin, a, *o*, *adj.* Mustafa's, *di Mustafa.*

Mušan, a, *m.* neznam zašto zove naš Gundulić Mušanom Sulejman-pašu, sina Orhanova a brata starijega Murata I. Ovi Sulejman bieše poslat od otca svoga u pomoć Ivanu Kantakuzenu (Palkošiću) suproti Sàrbljem pod vojvodstvom kralja Vukašina, koi od Sulejmana razbit bieżeći pogibè nevierom sluge svoga Nikole Arsejevića. Sulejman primi takodjer od Gàrkah Galipolje na Elespontu. Nu prie neg dospiè na vladanje umriè g. 1358, junak medju Turci od velike slave.

Mutan, tna, o, *adj.* trüb, *torbido.*

Muteferika, e, *m.* Furier, *furiere.*

Mužki, a, o, *adj.* männlich, *d' uomini, maschile, maschio.*

N.

Na, *praep.* auf, *sopra, a*; na Meku ići, gegen Mekka reisen, *andar per Mecca*; na zlatu izmieniti, gegen Gold aufwägen, *dar tanto oro, quanto pesa*; na zlatu promieniti, gegen Gold austauschen, *cambiar contro l' oro.*

Nabiti, bijem, *v. a. perf.* laden, (ein Gewehr), *caricare (un fucile)*; vollpfropfen, füllen mit Gewalt, *empiere, riempiare con forza*; aufschlagen, *batter all' insù.*

Nabuna, e, *f.* Aufruhr, *emozione, sollevazione.*

Nabuniti, nim, *v. a. perf.* aufrühren, *sollevare.*

Nabunjen, a, o, *adj.* aufrührerisch, *sollevato.*

Nabunjenje, a, *n.* Aufwieglung, *sollevamento, sollevazione.*

Nabunjivati, vam, *v. a. imp.* vidi nabuniti.

Način, a, *n.* Art, *modo, guisa, maniera*; Manier, Art, *maniera.*

Naći, najdem, nadjem, *v. a. perf.* finden, *trovare.*

Nad, **Nada**, *praep.* über, *sopra, sù.*

Nàda, e, *f.* Hoffnung, *speranza.*

Nadati se, dam se, *v. n. imp.* (čemu) hoffen, *sperare*; (komu) erwarten, *aspettare.*

Nadahnút, a, o, *adj.* begeiſtert, inſpirirt, *inspirato.*

Nadahnuti, nem, *u. a. perf.* begeiſtern, *inspirare.*

Na dalek,) *adv.* von weiten. *da*
Na daleko,) *lontano;* in die Weite, in die Ferne, weit, *lontano.*

Nadhoditi, dim, *v. a. imp.* übertreffen, *superare.*

Nadieti, dienem, *v. a. perf.* (ime) geben, (einen Namen), *dare* (*un nome*).

Nadisati, šem, *v. a. imp.* vidi nadahnuti.

Nadmen, a, o, *adj.* aufgeblaſen, *gonfio.*

Nadsivati, vam, *v. a. imp.* überſtrahlen, *superar collo splendore.*

Nadstupiti, pim, *v. a. perf.* (mire gradske), über die Mauer kommen, fallen, dieſelbe angreifen, *assalire i muri.*

Naduti, dmem, *v. a. perf.* aufblaſen, *gonfiare, enfiare.*

Nadzida, e, *f.* Überbau, *sopredificato, edifizio superiore.*

Nag, a, o, *adj.* nackt, *ignudo, nudo.*

Nagledati se, dam se, *v. n. perf.* ſich ſatt ſehen, *vedere* (*abbastanza.*

Nagliti, lim, *v. n. imp.* eilen, rennen, *affrettare, correr precipitosamente.*

Naglò, *adv.* plötzlich, *subito;* eilends, *frettolosamente.*

Nagó, gla, o, *adj.* plötzlich, jäh, *subito, subitaneo;* eilfertig, *frettoloso;* gäh, *collerico.*

Nagovarati, ram, *v. a. imp.* zuſprechen, *persuadere.*

Nahoditi, dim, *v. a. imp.* finden, *trovare;* — se, *v. n. imp.* ſich befinden, *trovarsi.*

Nahripiti, pim, *v. a. et n. perf.* anfallen, *assalire.*

Nahripljivati, vam, *v. a. et n. imp.* vidi nahripiti.

Naj, Partikel zur Bildung der Superlative, *particola per formare i superlativi degli addiettivi illirici.*

Naje, prikratjeno od nadjè.

Naježen, a, o, *adj.* zu Berge ſtehend, *arrizzato;* mit aufgeſträubtem Haar (vor Furcht oder Kälte), *a chi si arrizzarono i peli* (*di paura o freddo*).

Najlide, *adv.* beſonders, *specialmente.*

Najposlie, *adv.* endlich, *finalmente;* zuletzt, *ultimamente.*

Najprie, *adv.* allererſt, erſtens, *primieramente.*

Najpria, *adv.* vidi najprie.

Najprieći, a, e, *adj.* allerkürzeſt, *il più breve, fig.* den Untergang am meiſten herbeiziehend, *il più rovinoso.*

Naji, najdem, *v. a. perf.* vidi naći.

Najuzdanii, a, e, *adj.* vertrauteſt, *il più fido.*

Najveći, a, e, *adj.* größt, *il più, grande.*

Najvećma, *adv.* meiſtens, *per lo più, per la maggior parte.*

Najvolieti, lim, *v. a. imp.* am liebſten mögen, *voler più che alcuna altra cosa.*

Najzločestii, a, e, *adj.* böſeſt, *il più maligno.*

Nakaniti, nim, *v. a. perf.* vornehmen, beſchließen, *proporre, intendere.*

Nakazan, zni, *f.* Ungeheuer, *mostro.*

Nakititi, tim, *v. a. perf.* ſchmücken, *ornare.*

Nakon, *praep.* nach, *dopo.*

Nakostriečen, a, o, *adj.* mit zu Berge ſtehenden Haaren, *di capelli arrizzati.*

Nakostriečiti, čim, *v. a. perf.* zu Berge ſtehend machen, *far rizzare;* — se, ſich ſträuben, *arrizzarsi.*

Nakso, a, *m.* danas Naksia, otok u moru gàrčkom, ima do 5 [] miljah prostora i od prilike 13,000 stanovnikah. Poglaviti grad je Naksia sa 4000 dušah.

Naloga, e, *f.* Gedränge, *calca, folla.*

Naličje, a, *n.* Bild, *figura;* Porträt, *ritratto;* Kehrſeite, *parte avversa.*

Namieniti, nim, *v. a. perf.* zudenken, *destinare.*

Namiera, e, *f.* Geſchick, *destino.*
Namiestiti, stim, *v. a. perf.* aufſtellen, *porre*; erſetzen, *rimpiazzare.*
Namiestnik, a, *m.* Statthalter, *vicegerente.*
Namisliti, lim, *v. a. perf.* vidi nakaniti; vidi namieniti; einbilden, *immaginare.*
Namišljen, a, o, *adj.* beſchloſſen, *destinato*; zugedacht, *destinato*; eingebildet, *immaginato, creduto.*
Nanieti, nesem, *v. a. perf.* bringen, *portare*; machen, thun, (Schande, Ehre), *far (onore, disonore).*
Nanizan, a, o, *adj.* angereiht, *infilato.*
Nanj, *pron.* auf ihn, *a lui*; auf ſie, *ad essa.*
Naoblačiti, čim, *v. a. perf.* umwölken, *coprir di nuvole*; — se, ſich umwölken, *coprirsi di nuvole.*
Na oko, *adv.* ſcheinbar, dem Scheine nach, *secondo l' apparenza.*
Na opako, *adv.* verkehrt, *a rovescio.*
Napàrtjen, a, o, *adj.* beladen, beſaſtet, *onerato, caricato.*
Napàrliti, lim, *v. a. perf.* anbrennen, *bruciare.*
Napàrtiti, tim, *v. a. perf.* beladen, beſaſten, *caricare.*
Napasti, padem, *v. a. perf.* anfallen, *assalire.*
Napet, a, o, *adj.* ſtraff, *teso.*
Napijati, jam, *v. a. imp.* antrinken, *far brindisi.*
Napiti, pijem, *v. a. perf.* vidi napijati; — se, trinken, *bevere.*
Napojiti, jim, *v. a. perf.* tränken, *abbeverare.*
Napokon, *adv.* endlich, zuletzt, *ultimamente, finalmente.*
Naprava, e, *f.* Putz, *acconciamento.*
Napred, *adv.* vidi napried.
Napredačan, čna, o, *adj.* von gutem Erfolg, *di buon successo.*
Naprid, Naprida, Napried, Neprieda, } *adv.* vorwärts, *in avanti.*
Napuhnjen, a, o, *adj.* aufgeblaſen, *gonfio.*
Napuniti, nim, *v. a. perf.* füllen, *empiere, riempiere.*
Naranča, e, *f.* Pomeranze, *melarancia*; Pomeranzenbaum, *melarancio.*
Narav, i, *f.* Natur, *natura.*
Narava, e, *f.* vidi narav.
Naravan, vna, o, *adj.* natürlich, *naturale.*
Nareči, rečem, *v. a. perf.* anſagen, *dettare.*
Naredba, e, *f.* Anordnung, *ordinazione.*
Naredno, *adv.* ordentlich, *ordinariamente.*
Narešivati, vam, *v. a. imp.* ſchmücken, *ornare.*
Naricati, ričem, *v. a. imp.* anſagen, *dettare*; vidi narikovati.
Narikovati, kujem, *v. a. imp.* beweinen, *piagnere.*
Naripiti, pim, *v. a. perf.* vidi nahripiti.
Narod, a, *m.* Nation, *nazione.*
Naručje, a, *n.* Schooß, *seno, grembo.*
Nasàrčiti, čim, *v. a. perf.* zürnen, *provocar alla collera*; — se, ſich genug zürnen, *arrabbiarsi abbastanza.*
Nasàrnuti, nem, *v. n. perf.* anfallen, *assalire.*
Nasàrtati, tjem, *v. a. imp.* vidi nasàrnuti.
Na se, *adv.* auf ſich, *a se*; zurück, *indietro.*
Naseliti, lim, *v. a. perf.* (koga) niederlaſſen, *stanziare*; (zemlju) bevölkern, *impopolare.*
Nasititi, tim, *v. a. perf.* ſättigen, *saziare.*
Naslanjati, njam, *v. a. imp.* anlehnen, *appoggiare.*
Naslieditі, dim, *v. a. perf.* erben, *ereditare.*
Nasliednik, a, *m.* Nachfolger, *successore*; Erbe, *erede.*
Nasloniti, nim, *v. a. perf.* anlehnen, *appoggiare.*
Nastati, stanem, *v. n. perf.* anbrechen, *venire*; (na vladanje) antreten, *prender il governo*, (za kiem)

folgen, abwechſeln, *seguire, scambiare.*

Nastojati, jim, *v. a. imp.* beaufſichtigen, *aver cura.*

Nastupiti, pîm, *v. n. perf.* vidi nastati.

Nastupati, pam, *v. n. imp.* vidi nastati.

Naš, a, e, *adj.* unſer, *nostro.*

Našastje, a, *n.* Erfindung, *invenzione.*

Natiecati se, čem se, *v. n. imp.* wetteifern, *emulare.*

Natoljevac, vca, *m.* Anatolier, *uno di Natolia.*

Natoljevski, a, o, *adj.* von Anatolien, *di Natolia.*

Natrag, *adv.* zurück, *indietro.*

Nauditi, dim, *v. n. perf.* ſchaden, *nuocere.*

Naučiti, čim, *v. a. perf.* lehren, *insegnare*; —se, lernen, *imparare.*

Nauk, a, *m.* Lehre, *dottrina.*

Navala, e, *f.* Ungeſtüm, *impeto*; Gedränge, *calca, folla.*

Navaliti, lim, *v. a. perf.* wälzen, *rocolare, voltolare*; mit Ungeſtüm wollen, *voler con impeto*; mit Ungeſtüm einbrechen, *precipitarsi con impetto.*

Navàršiti, šim, *v. a. perf.* voll machen, *empier la misura.*

Navesti, vedem, *v. a. perf.* verführen, *sedurre.*

Naviestiti, stim, *v. a. perf.* verkündigen, *annunziare.*

Naviestati, štam, *v. a. imp.* vidi naviestiti.

Naviditi, dim, *v. a. imp.* beneiden, *invidiare.*

Navoditi, dim, *v. a. imp.* vidi navesti; — se, hinken, *zoppicare.*

Navratjati, tjam, *v. a. imp.* lenken wohin, *dirigere*; drehen, *voltare.*

Nazad, Nazada, *adv.* zurück, *indietro.*

Nazirat se, rem se, *v. n. imp.* geſehen werden, *vedersi*; öfters ſchauen, blinzeln, *guardar spesso, far gli occhi.*

Nazvati, zovem, *v. a. perf.* nennen, *nominare.*

Ne, *conj.* nein, *no; non*; nicht, *non.*

Nebesa, suh, *n. pl.* die Himmel, *i cieli.*

Nebeski, a, o, *adj.* himmliſch, *celeste.*

Nebi, *gen. & local.* miesto neba, nebu.

Nebo, a, *n.* (*pl.* nebesa) Himmel, *cielo*; s nebi, od nebi, des Himmels, himmliſch, vom Himmel, *del cielo, del cielo, celeste*; pod nebi, unterm Himmel, *sotto il cielo.*

Nebrojen, a, o, *adj.* ungezählt, noch nie gezählt, *innumerato, non numerato mai ancora.*

Nečastan, častna, o, ili časna, o, *adj.* unehrbar, *inonorevole.*

Nečistoća, e, *f.* Unreinlichkeit, *immondezza*; Unkeuſchheit, *incastità.*

Nečuven, a, o, *adj.* ungehört, *inudito.*

Neć', prikratjeno miesto nećeš.

Nedobit, a, o, Nedobitan, tna, o, *adj.* unbeſiegt, *invitto.*

Neg, *conj.* vidi nego.

Neg li, *conj.* vidi nego.

Nego, *conj.* ſondern, *ma*; als, *che.*

Nehan, a, *m.* mužko ime tursko.

Neizmieran, rna, o, *adj.* unermeßlich, *immenso, smisurato.*

Neizrečen, a, o, *adj.* unausſprechlich, *ineffabile.*

Nejak, a, o, *adj.* ſchwach, *debole*; unmündig, *minorenne.*

Nek, Neka, *conj.* daß, um zu, um, *che, perchè.*

Nekriepak, pka, o, *adj.* ſchwach, *debole.*

Neman, i, *f.* Ungeheuer, Ungethüm, *mostro.*

Nemanja, e, *m.* sin Deše poglavice od Sàrbie. Ovaj okolo g. 1140 uzidjè na vladanje sàrbsko, na kojem sve do g. 1371 ostadoše vladaoci njegova koliena, od kojih biehu najglasovitii Stiepan i Uroš, onaj died, a ovaj otac posliednjega cara sàrbskoga Uroša.

Nemanjski, a, o, *adj.* der Nemaniden, *de' Nemanidi.*

Nemilò, *adv.* unbarmherzig, *senza pietà.*

Nemilos, sti, *f.* Ungnade, *disgrazia*; Unbarmherzigkeit, *spietatezza.*

Nemilostán, stna, o, ili sna, o, *adj.* unbarmherzig, *spietato.*

Nemio, mila, o, *adj.* unbarmherzig, *spietato.*

Nemir, a, *m.* Unruhe, *inquietudine.*

Nemo', nemoj, riet će ono što u latinskom jeziku *noli.*

Nenada, e, *f.* iz nenade, plötzlich, unvorhergesehener Weise, unverhofft, *insperatamente.*

Nenadán, a, o, *adj.* unverhofft, *insperato.*

Nenadan, dna, o, *adj.* vidi nenadan, dana, o.

Nenadka, e, *f.* iz nenadke, *adv.* unverhofft, *insperatamente, all' improvviso.*

Neodluka, e, *f.* Unentschlossenheit, *irresoluzione.*

Neotesan, a, o, *adj.* ungezimmert, *non digrossato, rozzo.*

Nesgoda, e, *f.* Unfall, *infortunio.*

Nepamet, i, *f.* Unverstand, *disragione, stolidezza.*

Neplodan, dna, o, *adj.* unfruchtbar, *sterile, infecondo.*

Nepodložan, žna, o, *adj.* unterthänig, *non subietto.*

Nepodobati se, ba se, *v. n. imp.* sich nicht ziemen, *non esser decente.*

Nepokoj, a, *m.* Unruhe, *inquietudine.*

Neposluh, a, *m.* Ungehorsam, *inubbidienza.*

Neposlušan, šna, o, *adj.* ungehorsam, *inubbidiente.*

Nepravda, e, *f.* Ungerechtigkeit, *ingiustizia.*

Nepravedan, dna, o, *adj.* ungerecht, *ingiusto.*

Nepravedno, *adv.* ungerecht, *ingiustamente.*

Nepravo, *adv.* ungerechter Weise, *ingiustamente.*

Nepriatelj, a, *m.* Feind, *inimico, nemico.*

Neprilièiti, èim, *v. n. imp.* sich nicht ziemen, schlecht kleiden, *non star bene, non esser decente*; nicht gleich aussehen, *non somigliare.*

Neprilika, e, *f.* Ungelegenheit, *incomodità.*

Nepuča, e, *f.* bolje sinovica, Niece, *nipote (donna.)*

Neput, a, *m.* bolje sinovac, Neffe, *nipote (uomo).*

Nerazbor, a, *m.* Unbescheidenheit, *indiscretezza.*

Nerazboran, rna, o, *adj.* unbescheiden, *indiscreto.*

Nered, a, *m.* Unordnung, *disordine.*

Neredan, dna, o, *adj.* unordentlich, *disordinato.*

Neredno, *adv.* unordentlich, *disordinatamente.*

Nesgroman, mna, o, *adj.* ungeheuer, *mostroso.*

Nesklad, a, *m.* Uneinigkeit, *disarmonia.*

Neskladan, dna, o, *adj.* uneinig, *discorde*; unordentlich, unschön, *incomposto.*

Nesmienstvo, a, *m.* Kleinmüthigkeit, Kleinmuth, Feigheit, *pusillanimità.*

Nesmiljen, a, o, *adj.* unbarmherzig, *senza misericordia*; brutal, *feroce.*

Nesmotàrn, a, o, *adj.* unbedachtsam, *spensierato, inconsiderato.*

Nesrieća, e, *f.* Unglück, *infortunio, mala fortuna.*

Nesriećan, ćna, o, *adj.* unglücklich, *infelice.*

Nestati, stanem, *v. n. perf.* (koga, èesa) verschwinden, *sparire*; zu Grunde gehen, *perire.*

Nestavan, vna, o, *adj.* unbeständig, *incostante.*

Nesviest, i, *f.* Bewußtlosigkeit, *stato di colui, che non si è consapevole*; Unvernunft, *stolidezza.*

Nesviestan, stna, o, ili sna, o, *adj.* bewußtlos, *non consapevole*; unvernünftig, *stolido, senza mente.*

Netàrpeć, a, e, *adj.* ungeduldig, *impaziente.*

Netom, *adv.* kaum, *appena.*

Neudàn, a, o, *adj.* nicht vermählt, (von Frauenzimmern), *non maritata.*

Neufan, a, o, *adj.* verzweifelt, *disperato.*

Neumàrli, a, o; *adj.* unsterblich, *immortale.*

Nevièra, e, *f.* Unglaube, *infedeltà*; Untreue, *infedeltà.*

Nevieran, rna, o, *adj.* untreu, *infedele*; ungläubig, *infedele*.
Neviernik, a, *m.* der Ungläubige, *l' infedele*; der Ungetreue, *l' infedele*.
Nevierno, *adv.* untreu, *infedelmente*.
Nevierski, a, o, *adj.* ungläubisch, *degl' infedeli*.
Nevierstvo, a, *n.* vidi neviera.
Neviesta, e, *f.* Schnur, Schwiegertochter, *nuora*.
Neviljak, ljka, *n.* bolje naviljak, ljka, *m.* ein Haufen Heu, den man auf einmal mit der Gabel (vile) aufsticht, *mucchio di fieno che in una volta colle forche si alza*.
Nevolja, e, *f.* Elend, *miseria*; Gefangenschaft, *schiavitù*.
Nevoljan, ljna, o, *adj.* elend, *misero, lamentevole*.
Neznan, a, o, *adj.* ungekannt, *inconosciuto*; *fig.* dunkel, *oscuro*.
Nezrio, zriela, o, *adj.* unreif, *immaturo*.
Ni, *conj.* nicht, auch nicht, *ne*; weder, — noch, *ne — ne*.
Nica, *adv.* auf Gesicht, *sulla faccia*.
Nicati, čem, *v. n. imp.* keimen, hervorkeimen, *germogliare*.
Ničii, a, e, *adj.* niemanden gehörig, *di nessuno*.
Nieji, a, e, *adj.* vidi ničii.
Ničí, čem, *v. n. imp.* vidi nicati.
Ni'e, prikraćeno od nije.
Ni'edan, dna, o, *adj.* niemand, kein, *nessuno*.
Niegda, **Niekada**; } *adv.* ehemals, *già*; *una volta*.
Niekati, kam, *v. a. imp.* verneinen, läugnen, *negare*.
Nieki, a, o, *adj.* jemand, ein, *uno, taluno, qualcheduno*.
Niem, a, o, *adj.* stumm, *muto*.
Niemac, mca, *m.* ein Deutscher, *Tedesco*.
Niemački, a, o, *adj.* deutsch. *tedesco*.
Niemski, a, o, *adj.* vidi niemački.
Niepar, pra, **Nieper**, a, } *m.* inako Dniepar, rieka u Rusii, koja izviruć u Smolensku nedaleko od Volge potoka, utiče kod Očakova u more azovsko, zamorje carnoga mora. Niže Kiova ima na njoj 13 slapah sve uzastopce, koji se zovu *pragovi*, Dnieper, *Boristena*.
Niestar, stra,) *m.* inako Dniestar, rieka
Niester, a,) izviruća u Galicii, i kod Akiermana utiečuća u more carno, Dnieſter, *Niester*.
Nigda *adv.* nie, *mai*.
Nigdie, *adv.* nirgends, *in niun luogo*.
Nijedan, dna, o, *adj.* niemand, kein, *nessuno*.
Nikada, *adv.* nie, *mai*.
Nikako, *adv.* auf keine Art, keineswegs, *in verun modo*.
Niknuti, nem, *v. n. imp.* vidi ničí.
Nikó, kla, o, *adj.* emporſprossend, *pullulante*.
Nikoi, ja, e, **Nikoji**, a, e, } *adj.* vidi nijedan.
Nikopolje, a, *m.* povelik grad u zemlji bugarskoj, na Dunavu, gdie utiečе unj potok Osma; ima do 10,000 stanovnikah. Nikopolis, *Nicopoli*.
Nikopoljski, a, o, *adj.* von Nikopolis, *di Nicopoli*.
Nilo, a, *m.* rieka u Egiptu velika i glasovita, koja u planinah abesinskih izviruci i vas Egipat sriedinom uzduž protiečući, na dva se traka šlieva u more sriedizemno. Nil, *Nilo*.
Nišandži-paša, e, *m.* Großkanzler, *gran cancelliere presso gli ottomanni*.
Ništa, *adv.* nichts, *niente*.
Ništo, česa *n.* Nichts, *niente*.
Nit, **Niti**, } *conj.* vidi ni.
Nitko, nikoga, *m.* niemand, *nessuno*.
Niz, **Niza**, } *praep.* über-herab, *per — abasso*.
Nizak, zka, o, *adj.* nieder, *basso*.
Nizati, žem, *v. a. imp.* anreihen, *infilare*.
Nizok, a, o, *adj.* vidi nizak.
Nizokó, *adv.* nieder, *basso*.
Niži, a, e, **Nižji**, a, e, } *adj.* niederer, *più basso*.
Nje, *gen.* od ona; takodjer miesto njezin, a, o, *adj.*

Njedra, darah, *n. pl.* Buſen, *seno.*
Njegov, a, o, *adj.* ſein, *suo*; stoji kadkada miesto svoj, a, e, *adj.*
Njeje, miesto nje.
Njezin, a, o, *adj.* ihr, *suo.*
Njiva, e, *f.* Acker, *agro.*
Noć, i, *f.* Nacht, *notte.*
Noćan, ćna, o, *adj.* nächtlich, *notturno.*
Noćca, e, *f.* vidi noć.
Noćnò, *adv.* nächtlich, *di notte.*
Noga, e, *f.* Fuß, *piede.*
Nokat, kta, *m.* Nagel, *unghia.*
Nos, a, *m.* Naſe, *naso.*
Nositi, sim, *v. a. imp.* tragen, *portare.*
Nov, a, o, *adj.* neu, *nuovo.*
Nozdra, e, *f.* Naſenloch, *narice.*
Noż, a, *m.* Meſſer, *coltello*; Doſch, *pugnale.*
Nu, *conj.* aber, ſondern, *ma.*
Nukati, kam, *v. a. imp.* anſpornen, *incitare.*
Nut, *interj.* ſieh, ſieh da, *ecco.*
Nutra, u nutra, *adv.* hinein, *dentro.*

O.

O, *interj.* o, *o.*
O, ob, *praep.* an, auf, *a, sopra, sù.*
Oba, obie, oba, *adj.* beide, *tutti due.*
Obadva, obiedvie, obadva, *adj.* vidi oba.
Obaliti, lim, *v. a. perf.* herunterwälzen, *rotolare à basso*; — se, herabfallen, *cadere.*
Obarati, ram, *v. a. imp.* vidi obaliti.
Obàrnuti, nem, *v. a. perf.* wenden, kehren, *volgere, rivolgere, voltare.*
Obazrieti se, zrem se, *v. n. perf.* ſich umſehen, *volgere, voltare gli occhj, lo sguardo.*
Obćarati, ram, *v. a. perf.* beherzen, *ammaliare, affatturare.*
Obćinjen, a, o, *adj.* behext, *ammaliato, affaturatto.*
Obćen, a, o, *adj.* gemein, allgemein, *commune.*
Obćina, e, *f.* Gemeinſchaft, *commune*; Gemeinde, *communità.*
Obćutieti, tim, *v. a. perf.* fühlen, *sentire.*
Obdan, *adv.* bei Tag, *di giorno.*
Obdariti, rim, *v. a. perf.* (koga čiem) beſchenken, *donare.*
Obećati, ćam, *v. a. perf.* } verſpre-
Obećavati, vam, ćujem, *v. a. imp.* } chen, *promettere.*
Obeseliti, lim, *v. a. perf.* luſtig, froh machen, *rallegrare*; — se, froh werden, *rallegrarsi.*
Obgraditi, dim, *v. a. perf.* umgeben, umſchränken, *circondare.*
Obhititi, hitim, *v. a. perf.* umfangen, *abbracciare.*
Obhoditi, dim, *v. a. imp.* umreiſen, umgehen, *girare.*
Običaj, i, *f.* } Gewohnheit, Ge-
Običaj, a, *m.* } brauch, *costume, uso, usanza.*
Obići, idjem, idem, *v. a. perf.* vidi obhoditi.
Obiknuti, nem, *v. n. perf.* ſich gewöhnen, *avvezzarsi.*
Obilan, lna, o, *adj.* reichlich, Ueberfluß habend, *abbondante.*
Obilić, a, *m.* vidi Miloš.
Obiljeg, a, *m.* } Zeichen, *segno.*
Obilježe a, *n.* }
Obilnos, sti, *f.* Überfluß, *abbondanza.*
Obirati, ram, rem, *v. a. imp.* wählen, *scegliere.*
Obiti, obići, idem, idjem, *v. a. perf.* umgehen, *girare.*
Obiti, ijem, *v. a. perf.* herunterſchlagen, *sbattere*; aufbrechen, einbrechen, *rompere.*
Objaviti, vim, *v. a. perf.* ankündigen, verkündigen, melden, *far sapere*; — se, *v. n. perf.* ſich melden, *farsi sentire.*
Obkružiti, žim, *v. a. perf.* umgeben, *cingere.*
Oblačiti, čim, *v. a. imp.* umwölken, *coprir di nuvole*; — se, ſich umwölken, *coprirsi di nuvole.*

Oblak, a, *m.* Wolke, *nuvola, nube.*
Oblastan, stna, o, ili sna, o, *adj.* gewaltig, mächtig, *potente.*
Obletivati, tivam, tujem, *v. a. imp.* umfliegen, *volar intorno.*
Obličje, a, *n.* Geſicht, Antlitz, *faccia.*
Oblićiti, ćim, *v. a. perf.* merken, bemerken, *osservare.*
Obliepiti, pim, *v. a. perf.* umkleben, *appiccare intorno*; — se, *v. n. perf.* ſich ſchminken, *bellettarsi.*
Oblietati, tam, *v. n. imp.* vidi obletivati.
Obljubiti, bim, *v. a. perf.* lieb gewinnen, *incomminciar ad amare.*
Obluk, a, *m.* Bogen, *arco.*
Obnoć, *adv.* bei Nacht, *di notte.*
Oboriti, rim, *v. a. perf.* vidi obarati.
Obosti, bodem, *v. a. perf.* aufſtechen, *pugnere.*
Obraćati, ćam, *v. a. imp.* wenden, kehren, *voltare.*
Obrana, e, *f.* Wehr, *difesa.*
Obraniti, nim, *v. a. perf.* wehren, ſchützen, *difendere.*
Obrasti, stem, *v. n. perf.* verwachſen, *coprirsi d' erba o di pelo.*
Obrati, berem, *v. a. perf.* abklauben, *spiccare tutto*; wählen, *scegliere.*
Obratiti, tim, *v. a. perf.* wenden, kehren, *voltare.*
Obraz, a, *m.* Geſicht, Backen, *faccia.*
Obsieći, siečem, *v. a. perf.* umhauen, *tagliar intorno.*
Obsieniti, nim, *v. a. perf.* beſchatten, *gettar ombra*; täuſchen, *far illusione.*
Obsiesti, siedem, *v. a. perf.* belagern, *assediare*; (koga vrag) beſeſſen werden, *indemoniare, invadere.*
Obsjati, jam, *v. a. perf.* beleuchten, *illuminare.*
Obstirati, ram, rem, *v. a. imp.* herum bebreiten, ausbreiten, *stendere intorno*; (ruke) umklammern, *stendere intorno.*
Obstrieti, strem, *v. a. perf.* vidi obstirati.
Obsežarati, ram, *v. a. imp.* umkralſen, *tener stretto cogli artigli.*
Obteći, tečem, *v. a. perf.* umlaufen, umkreiſen, *girare*; umfließen, *correr intorno.*
Obtiecati, tiečem, *v. a. imp.* vidi obteći.
Obtiecivati, vam, *v. a. imp.* vidi obteći.
Obući, bučem, *v. a. perf.* anziehen, kleiden, *vestire.*
Obujmiti, mem, *v. a. perf.* / **Obujmivati**, vam, *v. a. imp.* umfangen, umgreifen, *comprendere.*
Obuti, bujem, *v. a. perf.* anziehen, (die Füße), *calzare.*
Obveseliti, lim, *v. a. perf.* vidi obeseliti.
Obzida, e, *f.* Ringmauer, *muro d' intorno.*
Obzidati, dam, djem, *v. a. perf.* ummauern, *far muro intorno.*
Obzir, a, *m.* Rückſicht, *rispetto.*
Obzirati se, ram, rem se, *v. n. imp.* vidi obazirati se.
Oči, čih, čiuh, *pl. f.* Augen, *gli occhj.*
Očit, a, o, *adj.* öffentlich, *pubblico.*
Očitò, *adv.* öffentlich, *pubblicamente.*
Oći, odjem, *v. a. perf.* vidi obiti, obići; — se (česa), meiden, ſtehen, laſſen, *lasciare, guardarsi.*
Očutieti, čutim, *v. a. perf.* vidi občutieti.
Od, / **Oda**, *praep.* von, *da*; von, *di*; deš, der, *di*; od toga, davon, daraus, *indi, da questo.*
Odahnuti, nem, *v. n. perf.* ausathmen, *respirare.*
Odar, dra, *m.* Bett, *letto.*
Odàrvati se, vem se, *v. n. perf.* ſiegen auf der Defenſive, *vincere difendendosi.*
Odasgar, *adv.* von oben, *di sopra.*
Odasvud, / **Odasvudi**, *adv.* von allen Seiten, *da tutte le parti.*
Odbiti, bijem, *v. a. perf.* / **Odbijati**, jam, *v. a. imp.* weaſchlagen, *tor via con colpi.*

Odciepiti, pim, *v. a. perf.* ablöſen, *staccare.*

Od davna, *adv.* ſeit lange, *da molto tempo.*

Oder, a, *m.* bolje Odra, e, *f.* rieka izviruća u Moravii; teče kroz Sleziu, Branibor i Pomoraniu u more baltičko. Oder, *Odera.*

Odgovor, a, *m.* Antwort, *risposta*; das Abreden, *disuasione.*

Odgovarati, ram, *v. a. imp.* antworten, *rispondere*; abreden, *disuadere.*

Odgovoriti, rim, *v. a. perf.* vidi odgovarati.

Odhàrvati se, vem se, *v. n. perf.* vidi odàrvati se.

Odi, Odie, } *adv.* vidi ovdie.

Odieća, e, *f.* Kleidung, *vestito.*

Odieliti, lim, *v. a. perf.* abſcheiden, ſcheiden, *separare, spartire*; — se, *v. n. perf.* ſcheiden, *partire.*

Odieti, dienem, *v. a. perf.* kleiden, *vestire.*

Odievati, vam, *v. a. imp.* vidi odieti.

Odiliti, lim, *v. a. perf.* vidi odieliti.

Odirati, rem, *v. a. imp.* plündern, *saccheggiare.*

Odisgara, *adv.* von oben, *di sopra.*

Oditi, dienem, *v. a. perf.* vidi odieti.

Odkad, *adv.* ſeit wann, *da quando.*

Odkako, *adv.* vidi odkad.

Odkinuti, nem, *v. a. perf.* reißen, abreißen, *staccare, strappare.*

Odkle, *adv.* von wo, *donde.*

Odkli, Odkud, } *adv.* vidi odkle.

Odkriti, rijem, *v. a. perf.* entdecken, *scoprire.*

Odkrivati, vam, *v. a. imp.* vidi odkriti.

Odkup, a, *m.* Löſegeld, *riscatto.*

Odkupiti, pim, *v. a. perf.* löſen, *riscattare*; erlöſen, *redimere.*

Odlagnuti, nem, *v. n. perf.* leichter werden, *divenir più facile, più lieve.*

Odletieti, letim, Odletiti, letim, } *v. n. perf.* wegfliegen, *volar via.*

Odlučiti, čim, *v. a. perf.* beſtimmen, beſchließen, *statuire, decidere*; ſcheiden, *separare.*

Odluka, e, *f.* Beſtimmung, Beſchluß, *deciso, decreto.*

Odmetan, tna, o, *adj.* abtrünnig, *apostatico, ribellante.*

Odmetnik, a, *m.* Rebell, *ribelle*; Renegat, Apoſtat, ein Abtrünniger, *apostata.*

Odmieniti, nim, *v. a. perf.* ablöſen, *cambiare.*

Odnesti, Odnieti, } nesem, *v. a. perf.* tragen, wegtragen, *portare.*

Odniti, nesem, *v. a. perf.* vidi odnieti.

Odocniti, nim, *v. n. perf.* ſpät werden, *divenire, esser tardi*; verſpäten, *ritardarsi.*

Odolieti, lim, *v. n. perf.* ſich erwehren, *difendersi.*

Odoliti, lim, *v. n. perf.* vidi odolieti.

Odor, a, *m.* Beute, *spoglia.*

Odpievati, vam, *v. a. perf.* ausſingen, *finir a cantare.*

Odpočinuti, nem, *v. n. perf.* ausraſten, *riposarsi.*

Odpraviti, vim, *v. a. perf.* ſchicken, *mandare, spedire.*

Odpravljati, ljam, *v. a. imp.* vidi odpraviti.

Odprie, *adv.* vor, *avanti*; früher, *prima.*

Odprieti, prem, *v. a. perf.* aufmachen, aufthun, *aprire.*

Odriešiti, šim, *v. a. perf.* ablöſen, *staccare, slegare.*

Odrieti, drem, derem, *v. a. perf.* plündern, *saccheggiare.*

Odsad, Odsele, } *adv.* von nun an, *d' ora in poi.*

Odsgar, Odsgara, Odisgara, Odisgare, Odsgora, } *adv.* von oben, *di sopra, di sù.*

Odsieći, siečem, *v. a. perf.* abhauen, *tagliar via.*

Odsiedati, dam, *v. a. imp.* (konja) abſteigen, *smontare.*

Odsiesti, siedem, *v. a. perf.* vidi odsiedati.

Odsinj, a, *m.* grad u Arbanii na moru jadranskom; ima do 6000 stanovnikah. Dulcigno, *Dulcigno.*
Odstupati, pam, *v. a. imp.* abtreten, *ritirarsi.*
Odsvudiere, *adv.* von allen Seiten, *da tutte le parti.*
Odtle, *adv.* von da, *da qui.*
Odtole, *adv.* vidi odtle.
Odustati, stanem, *v. n. perf.* abſtehen, *desistere.*
Odvàrći, vàrżem, *v. a. perf.* verwerfen, wegwerfen, *rigettare, gettare;* — se, *v. n. perf.* abtrünnig werden, *apostatarsi.*
Odvàrnuti, nem, *v. a. perf.* abwenden, *allontanare, distornare;* zurück geben, *tornare.*
Odveće, *adv.* zu viel, *troppo.*
Odvesti, vedem, *v. a. perf.* führen, abführen, wegführen, *menare, portare, condurre.*
Odviet, a, *m.* Antwort, *risposta.*
Odviše, *adv.* zu viel, *troppo.*
Odviti, vijem, *v. a. perf.* entfalten, *spiegare.*
Odvoditi, dim, *v. a. imp.* vidi odvesti.
Odvratiti, ratim, *v. a. perf.* vidi odvàrnuti.
Odvratjati, tjam, *v. a. imp.* vidi odvàrnuti.
Oganj, gnja, *m.* Feuer, *fuoco.*
Ogàrljaj, a, *m.* Halskette, Halsband, *collana.*
Ogàrnuti, nem, *v. a. perf.* einhüllen, bedecken, *coprire.*
Ognjen, a, o, *adj.* Feuer-, *di fuoco, igneo.*
Ognjevit, a, o, *adj.* feuerig, *focoso, infocato.*
Oglasiti, sim, *v. a. perf.* melden, *far sapere;* — se, ſich melden, *farsi sentire.*
Oglašati, šam, *v. a. imp.* vidi oglasiti.
Oglav, a, *m.* oglav, i, *f.* Halfter, *capestro, cavezza.*
Ogluhnút, a, o, *adj.* taub, *sordo.*
Ogoliti, lim, *v. a. perf.* nackt machen, *far nudo, ignudo;* *fig.* berauben, *privare, spogliare.*
Ograda, e, *f.* Ummauerung, *recinto.*
Ograditi, dim, *v. a. perf.* ummauern, *cinger di muro ecc.*
Ogranjivati, vam, *v. n. imp.* erſcheinen, *apparire, comparire.*
Ogranuti, nem, *v. n. perf.* vidi ogranjivati.
Ogreznuti, nem, *v. n. perf.* verſinken, *approfondarsi.*
Ohoditi se, dim se, *v. n. imp.* (česa, koga), meiden, aus dem Wege gehen, ſich in Acht nehmen, *schifare, guardarsi.*
Ohol, a, o, *adj.* ſtolz, *superbo.*
Oholas, sti, *f.* u piesnikah miesto oholost, i, *f.* Stolz, *superbia.*
Oholiti se, lim se, *v. n. imp.* ſtoliziren, *superbire.*
Oholò, *adv.* ſtolz, *superbamente.*
'Oj, *pron.* miesto joj, ihr, *a lei, le.*
Okàrvaviti, vim, *v. a. perf.* blutig machen, *insanguinare;* — se, blutig werden, *macchiarsi di sangue.*
Okesiti, sim, *v. a. perf.* (zube) die Zähne fletſchen, *digrignare i denti, ringhiare.*
Oklapati, pam, *v. a. imp.* umgeben, umfangen, *cingere.*
Oklop, a, *m.* / Oklopje, à, *n.* } Panzer, Küraß, *corazza.*
Okó, *praep.* um, *attorno, intorno.*
Oko, a, *n. pl.* oči, ih, iuh, ili oka, ah, Auge, *occhio.*
Okoli, *adv.* herum, *attorno, intorno.*
Okoliti, lim, *v. a. imp. et perf.* umgeben, *cingere.*
Okoliš, a, *m.* Runde, *circonferenza.*
Okolo, *praep.* um, *attorno, intorno;* — *adv.* herum, *attorno, intorno.*
Okošen, a, o, *adj.* abgemäht, *falciato.*
Okošt, a, o, *adj.* hager, *scarno.*
Okovati, kujem, *v. a. perf.* beſchlagen, *ferrare;* feſſeln, *inceppare.*
Okrenuti, nem, *v. a. perf.* wenden, kehren, *voltare, tornare.*
Okruniti, nim, *v. a. perf.* krönen, *coronare.*
Okrutnuti, nem, *v. a. perf.* hart werden, *indurarsi.*
Okružen, a, o, *adj.* umgeben, *cinto;* gezogen, *fatto.*
Okusiti, sim, *v. a. perf.* verſuchen, *gustare, provare.*

Odliepiti, pim, *v. a. perf.* ablöſen, *staccare.*

Olimpo, a, *m.* danas Laha, bàrdo na medjašu od Maćedonie i Tesalie k moru gàrčkomu; svet Musam i dàržan za prebivalište bogovah. Olympos, *Olimpo.*

Olovo, a, *m.* Blei, *piombo.*

Omamiti, mim, *v. a. perf.* betäuben, *stordire, sbalordire.*

Omàrknuti, nem, *v. n. perf.* vom Dunkel erreicht werden, *esser raggiunto dalle tenebre.*

Omàrsiti, sim, *v. a. perf.* jemanden zu koſten geben, *dar ad assaggiare*; — se, (na što) koſten, *assaggiare.*

Omastiti, stim, *v. a. perf.* färben, *tignere.*

Omekšati, šam, *v. a. perf.* erweichen, *far più tenero*; — *v. n. perf.* weicher werden, *divenir più tenero, intenerirsi.*

Omer, a, *m.* ime mužko u iztočanah.

Omiliti, lim, *v. n. perf.* lieb werden, *divenir caro.*

Omramoriti, rim, *v. n. perf.* zu Marmor werden, *divenir un marmo.*

Omraza, e, *f.* Haß, *odio, rancore.*

On, a, o, *pron.* er, *egli, colui.*

Onada, *adv.* vidi onda.

Ončas, *adv.* den Augenblick, *subito, in quell' istante.*

Onda, *adv.* dann, *allora.*

Ondi, } *adv.* dort, alldort, *là, in*
Ondie, } *quel luogo.*

Oni, a, o, *adj.* jener, *quello.*

Onud, } *adv.* dort, *per di là.*
Onudie, }

Opadati, dam, *v. n. imp.* fallen, ſinken, *cadere*; — *v. a. imp.* verleumden, *dir male di qualcheduno.*

Opak, a, o, *adj.* böſ, laſterhaft, *cattivo, vizioso.*

Opakò, *adv.* böſ, ſchlecht, *in un modo cattivo*; na opako, verkehrt, *alla rovescia.*

Opaliti, lim, *v. a. perf.* abbrennen, *bruciare.*

Opasati, šem, *v. a. pref.* umgürten, *cingere.*

Opet, } *adv.* wieder, *di nuovo.*
Opeta, }

Opirati se, ram, rem se, *v. n. imp.* ſich widerſetzen, *opporsi.*

Oplakati, lačem, *v. a. perf.* abwaſchen, abſchwemmen, *lavare*; beweinen, *piangere.*

Oplesti, letem, *v. a. perf.* flechten, *trecciare, intrecciare*; — se, *v. a. perf. fig.* ſich wohin winden, *avvolgersi.*

Oplieniti, nim, *v. a. perf.* plündern, *saccheggiare.*

Opojiti, jim, *v. a. perf.* tränken, *abbeverare.*

Oprati, perem, *v. a. perf.* waſchen, abwaſchen, *lavare.*

Opravdati, dam, *v. a. perf.* rechtfertigen, *legitimare, scusare.*

Opremiti, mim, *v. a. perf.* rüſten, ausrüſten, *allestire*; ſchicken, *spedire.*

Oprieti se, prem se, *v. n. perf.* vidi opirati se.

Opriti se, vidi oprieti se.

Oprostiti, stim, *v, a. perf.* verzeihen, *perdonare.*

Opustieti, stim, *v. n. perf.* öde, verlaſſen werden, *esser abbandonato.*

Opustio, stiela, o, adj. verlaſſen, *abbandonato.*

Orah, a, *m.* Nußbaum, *noce*; Nuß, *noce.*

Oran, a, o, *adj.* geackert, *arato.*

Orao, orla, *m.* Adler, *aquila.*

Orfeo, a, *m.* piesnik starih vriemenah, glasovit veomi, predšastnik Omerov, Orpheus, *Orfeo.*

Orhan, a, *m.* car turski, sin Otmanov; uzišavši na vladanje g. 1326, metnù poda se Natoliu i vàrše prestolje svoje iz Jenišera u Brusu. Umriè g. 1359.

Oriti, rim, *v. a. imp.* ſchmettern, *far rimbombare*; — se, *v. n. imp.* ſchmettern, *rimbombare*; ſtürzen, *rovesciarsi, precipitarsi.*

Orò, rla, *m.* Adler, *aquila.*

Oružan, *a, o, adj.* bewaffnet, *armato.*

Oružati, žam, *v. a. perf. et imp.* waffnen, *armare.*

Orużje, a, *m.* die Waffen, *le armi.*

Osam, *num.* acht, *otto.*

Oslobòditi, dim, *v. a. perf.* befreien, *liberare.*

Osliepiti, pim, *v. a. perf.* blenden, *accecare*; — *v. n. perf.* erblinden, *perder la vista.*

Oslûšati, šam, *v. a. perf.* anhören, *ascoltare, sentir tutto.*

Oslûšati, šam, *v. a. imp.* vidi oslûšati.

Osman, a, *m.* I. vidi Otman.

Osman, a, *m.* II. sin Ahmeta I. cara otmanskoga, rodjen na 4. studenoga g. 1604, onaj je isti, o kojem je slavnu ovu piesan ispievao svietli naš Gundulić; s česa nam budi dopušteno probesiedit malo obširnie na miestu ovom o životu i dielih istoga nesriećnika. — Nakon smàrti Muhameda III. (22. prosinca 1603) od zaostavša dva njegova sina Ahmeta i Mustafe, po pravu stariešinstva uzidjè na vladanje tursko sin starii Ahmet I., koi na 22. studenoga 1617 prestavivši se i nakon sebe Mustafu brata i niekoliko sinovah (od kojih biaše najstarli naš Osman) u životu ostavivši, zamàrsi otmansku carevinu u nepoznate do sad nesgode. Tri sto već prošlo bieše godinah od postanka turske dàržave, i prestolje bieše prelazilo sve s otca na sina. Sultan bo umirući ili nebi imó bratje od naravi, ili bi ih pomorio uzlazeći na vladanje, budući se s početka uobičajilo, a s vremenom od Muhameda II. upravo uzakonilo, da nastupajući sultan živuću svoju bratju podavi. Nikad dakle do iza smàrti Ahmetove nebiaše natiecanja za prestoljem izmedju strica i sinovca, kano tada izmedju Mustafe i Osmana. Ali Mustafa, trinaest godinah od Osmana starii budući, po pravu stariešinstva na vladanje uzdignút, radi ludosti svoje i nepodobnosti za vladat sàm sobom onako prostranu carevinu (s česa biaše usiljen predat sve uzde gospodstva materi svojoj, ženi veoma oholoj), bi na 26. veljače 1618 s prestolja na jedanput od svoga divana skinút i opet u pàrvašnji svoj kavez (sobu) zatvoren, a uzvišen miesto njega Osman II. mladić od ne punih četàrnaest godištah. Ta promiena biaše vojsci veoma draga s toga, što je opet bila obdarena darom običnim pri svakom zacarenju novoga sultana. I tako bi u tri mieseca danah u ime dara Mustafina i Osmanova izdato vojsci šest miliunah cekinah.

U vrieme nastupljenja Mustafina biehu pozvàti kući poklisari turski u Beču: Ahmed-ćehaja i herceg od Naksa, Gašpar Milostić inako Graciani, koi vrativši se u Carigrad oženi se s kćerjom Borissia pàrvoga mletačkoga tumača, i bi 4. veljače 1619 od cara Osmana učinjen vojvodom bogdanskim iliti moldavskim. U karavlaškoj bi postavljen za vojvodu Aleksander, sin Radulov, protieran niegda od Gabriela Mogile. Veliki vezir Muhamed-paša nakon vezirovanja od deset miesecih bi zamienjen Ali-pašom, nazvanim *gjuzeldšia*, t. j. liepi, ili *ćelebia* t. j. dvorni. U starom saraju, gdie se nahodjaše i milostnica otca Osmanova, imenom Mahpeiker, umriè pàrve godine vladanja Osmanova prababa mu sultania Bafa, rodom iz Mletakah, žena Murata III. — Na dan godovni smàrti Ahmeta I., otca Osmanova, uzrokovà velik strah u Carigradu zviezda repatica, svietlosti kàrvave u slici sablje, koja od istoka sievaše nad poglavitim gradom kao da će ga razoriti, i mniaše se, da predskazuje rat persianski, a poslie dvie godine veljahu, da navieštaše rat poljački.

Poljaci su bili utvàrdili Rašovu na Dunavu; i s toga bieše usàrnuo Džanibek u Poljačku sa 15,000 Tatarah. Na što budući se Poljaci u porte potužili, bi pisano tatarhanu, nek neda Tatarom u Poljake. Sliedećega godišta dodje u Carigrad poklisar poljački

sa umirit sultana vàrhu pobiegnutja Korevskoga i usàrnjivanja kozačkoga; ali ne s vele koristi, jer premda je Milostić bio ponudio svoje posriedovanje, bi ništanemanje Skender-paša poslan na Kozake. Mir bi napokon učinjen u gradu Hotimu od Šišmana III. kralja poljačkoga po poklisarih: Stanislavu Zoravinskom i Jakovu Sobieskom, otcu Ivana III. poljačkoga kralja.

Ovi mir bi prekàršen najprie porad Milostića bogdanskoga vojevode, koi budući uhvatio dva tri puta potajne tužbe Betlena Gabriela vojvode erdeljskoga, pošiljane u Carigrad vàrhu nepriateljevanja kozačkoga i poljačkoga, i priobćio jih Poljakom, bi nukanjem Betlenovim skinut s vojvodstva bogdanskoga i zamienjen Aleksandrom Radulovićem, vojevodom karavlaškim. Milostić pozvà u pomoć Poljake, i utvàrdivši se s njimi nedaleko od grada Jaša spravan, da nastojnika svoga s oružjem dočeka, bi poslan na njega od strane turske Skender-paša miestodàržac od Očakova, niekadašnji priatelj Milostićev, sa niekoliko inih pašah i Džanibekom hanom krimskih Tatarah. Tù se pobiše na 20. rujna 1620 nesriećnò za Milostića i pomoćnike Poljake; jer čehaja Gašparov bi uhvatjen i udaren na kolac; zasužnjeni Poljaci pred šatorom Skender-pašinim posiečeni; Kolkievskoga glava bi nošena po taboru turskom, a zatim nataknuta nad velika vrata od saraja u Carigradu; Kalinovski se utopi u potoku Prutu; Koniecpolski bi uhvatjen i zatvoren u Jedikulu, a Milostić isti bieżeći bi od niekoga seljanina ubijen. Malo nakon snimljenja Milostića bi tast njegov Borissi mieseca veljače 1620 po zapoviedi Osmanovoj obiešen, ne za drugo već što se bieše usudio iskat naknadu za otetu jednu mletačku galiu.

Sliedeće godine (1621 na 12. siečnja) bi na zapovied Osmanovu a po svietovanju novoga Kizlar-age Sulejmana, pogubljen brat Osmanov Muhamed, jedno što biaše pred ostalimi podoban za vladanje i zato vladaocu tadašnjemu pogibelan, a drugo za ustrašit ostalu bratju, da im se neproktie uznemirivat svojega carskoga brata na prestolju. Umàrši pak do dva mieseca zatim veliki vezir Ali-paša, bi stavljen na miesto njegovo Arbanasin Husein od grada Orida, barbarin bez izkustva, i fanatik ohol i misleć, da osim sultana ucima na zemlji glavara, i da ostali svi vladaju po jedinoj njegovoj milosti i hotienju.

Navàršujući Osman sedamnaesto lieto, poče malo po malo otimat se uzdi svojih vezirah i u poslu svojom se voljom služiti. Premda biaše bojevit i viešt na oružju, neljubljahu ga vojnici rad lakomosti, a stanovnici carigradski negledahu ga liepo, jer bieše obiko obilazit nòćju ulice gradske i uhodit zabave turske. Budući upró zaratit se s Poljakom, iznaticà u poljani od Daud-paše carske tugove (repove konjske) u početak mieseca svibnja 1621, a dvie nedielje izza toga diže se s vojskom put Drienopolja, kamo nakon deset danah puta došavši, i tù drugih desetak danah odmorivši se, uprieči s Janjičari preko Jambolie i Balkana, premda preko ovoga s velikom težkoćom, a zatim Dobručom u Izakdži miesto na rieci Dunavu, niekoliko miljah od Čelijah uz vodu. Boraveći tù osamnaest danah, dok se most načini preko Dunava, dopadoše ga glasovi, da je beglerbeg od Očakova Husein osvojio osamnaest kozačkih šajkah, a kapudan-paša Halil, niekadašnji veliki vezir, dodjè u tabor carski sa dvie stotine uhvatjenih na càrnom moru Kozakah, koji svi biehu od vojnikah turskih nemilom smàrti u-

moreni: niekoji splesani nogami slonovah, niekoji udareni na kuku, a niekoji na kolac. Napokon premostivši rieku, odieven oklopom cara Sulejmana, kojega za uzor dielah svojih uzeo biaše, prevali Osman Dunavo i tù u miestu Jenikeju posiečè tri sta Kozakah, poslanih mu od beglerbega od Kafe, a tako i šestnaest inih, koje mu bieše po drugiput poslò beglerbeg od Očakova. U Bogdanskoj, u miestu Tataranu, pristupi k njemu sa svojom vojskom beglerbeg diarbekirski, Dilaver, a uz svetkovine bajrama bezi od Ahiske i Dárstera (Silistrie), vojvoda bògdanski i vezir haračara prekopskoga Džanibeka. Vojevoda vlaški, nebudući pristojno uredio drumovah, a i onako u sumnji, da prijateljuje Poljaku, bi snimljen i utamničen, a miesto njegovo podieljeno po drugiput zakletom' nepriatelju poljačkom' Stiepanu Tomzi. Pod kraj kolovòza 1621. stojaše sultan blizu grada Hotima, Hodkievič pak sa dvanaest tisućah biaše utaboren na vodi Niestru, a kraljevič Vladislav sa šestdeset tisućah vojnikah òbkopan kod grada Kamenice. Vojska otmanska obkoli tabor poljački na Niestru sa svih stranah: na obali Niestra potoka stojaše beglerberg diarbekirski Dilaver, iznad njega beglerbezi od Natolie, Karamanie i Sivasa, za njimi janjičari, za ovimi u sàrcu vojske spahie, zatim vojske od Damaska i Alepa, muteferike i komorski pisari, poslie njih vojvoda bogdanski, a tik do šume Tatarhan od Krima. U pàrvoj zavadi (8. rujna 1621) počètoj u šumi pogibè beglerbeg od Bosne, i vojvodi bogdanskomu bì naručeno, da premosti Niester. Medjuto biaše pàrvi juriš, učinjen na tabor na Niestru, sriećan za Turke, jer zarobivši dvanaest velikih topovah, i trideset i dva mala a dva velika stega, pobiše više od tisuću Poljakah. Kantemir Mirza, nogajski poglavica, po zapoviedi Osmanovoj usàrnù u zemlju poljačku, odriè i popalì što mu dojdè do rukuh i odvedè odatle dvie tisuće poljačkih stanovnikah u robstvo. Drugi nastup uzbiše Poljaci dobro poticanim velikim ognjem (topovstvom), a nebieše od veće hasne ni tretji, premda biehu uzjahali svikolici beglerbezi, i premda Togandžia Ali-paša s onu stranu vode bez prestanka oganj iz topovah sipaše. Najžešći juriš biaše četvàrti (na 14. rujna), kojim Osman nasàrnù glavom na stojeći upravo naprema njemu tabor kozački. Tù dopadè Turke neizmierna šteta. Mnogo tisućah njihovih po izbor junakah izgibè, a medju ìnimi i Muhamed-paša Karakaš, beglerbeg budimski, koi u nadvečerje žalostnoga toga dana s vojskom svojom u tabor carski došavši, bi navalice od velikoga vezira Huseina bez svake podpore poslàt u najljutji oganj.

Nehteći Osman za tada pedepsat jače velikoga vezira Huseina porad poginutja Karakaševa, skidè ga samo š njegove časti, i dadè ju beglerbegu diarbekirskomu Dilaveru (na 17 rujna), a ostavi Huseina na časti drugoga svoga vezira i zapoviedì mu, da podje preko potoka, i tamo da zapovieda jedan dio vojske suprot Poljaku, što on, kako bì premošten Niester, odmah i učini. Jusuf-paša bì učinjen beglerbegom od Erzeruma, a Sulejman od Diarbekira. Baki-paša postadè tefterdarom. Na 23 rujna mieseca udariše Poljaci obnoć na Huseina, i tù bì ranjen Togandžia Ali-paša i beg od Bolie. Sutradan učiniše Turci na Poljake peto obćenito nasàrnutje, ali janjičari nehtiedoše, da ga podupru. Još jedanput udarì Turčin na Poljaka, i boj trajaše od jutra do màrkle noći sa neizrečenom štetom turskom. Odmičući u to rujan, učiniše oba nepriatelja niekoje

članke od mira na temelju članakah cara Sulejmana, i počeše spremat se na dvorove. Pišu kàrstjani, da je toga rata izginulo osamdeset tisućah Turakah, a sto tisućah konjah; a Turci usuprot pišu, da je tù poginulo sto tisućah pasah t. j. neviernikah Kaurah; ali je mnogo istini spodobnie, da lažu Turci, nego li kàrstjani. Jer premda muče o svojem gubitku, jadikuju ništanemanje nad nepriateljstvom izmedju Huseina i Karakaša, i izmedju Tatarhana i Kantemira, a najveće nad neizmiernim neznanstvom i nadutoj preuzetnosti kizlar-age Sulejmana, kao nad poglavitimi uzroci sve nesriće toga zaratjenja. Pišu osobitò o kizlar-agi, da je u bojnom vieću upitò Muhamed-pašu Tabaka t. j. strojbara: «Tko zna, hoće li nas moć susriesti kralj poljački?«- »Da kako!« reče strojbar. Na što Sulejman: »Ja mišljah« — reče — »da si ti razuman čoviek i izkusan; a kakav pas bi bio taj poljački kralj, kad bi se usudio oprieti se padiši otmankomu?« Paša zatim stadè dokazivat istinu svojega mnjenja govoreći, da su kauri jedan narod, i da oni mogu dobit od Austrie, Rusie, Kozakah, Ugarah, Francezah i pape u pomoć i novca i vojske. Na to kizlar-aga porugivajući se: »Ja, reče, neznam na što nam savieti tako buljiokih a slaboglavih staracah.«

Putem stigoše Osmanu glasovi, da mu je najmilia njegova sultania, rodom Ruskinja, veomi liepa, doniela na sviet pàrvorodjenoga sina, s kojim nakon šest nedieljah u Drienopolje na susriet sultanu došavši, bi na zapovied carevu od svih vezirah svečano dočekana.

Stignuvši Osman okó polovine mieseca siečnja 1622 u pàrvostolni grad svoj Carigrad, i tù na dan godovni svetca Muhameda s velikom svetkovinom i trostrukom razsvietom grada dočekan budući, učini velike promiene u službah dàržavnih i beglerbeglucih. Stupovi tadašnjega gospodovanja biahu: veliki vezir Hàrvat Dilaver-paša, kojega slava bojna bieše se osvietlala posliednjega persianskoga rata, i koi premda mniaše, da je sultan gospodar svietu, biaše ništanemanje čoviek ozbiljan, mieran i razuman; kapudan-paša Jermenin Halil-paša niekadašnji veliki vezir; tefterdar Baki-paša; nišandžipaša Mustafa-paša; aga janjičarski Ali-aga; muftia Esad-efendia; a nada sve vladahu u istom haremu dva slavna čovieka, jedno samovoljni nadùti nagli hodža Osmanov Omer-efendia, a drugo ponosita nevieža i barbarin kizlar-aga Sulejman, naputnik rata suprot psetu poljačkomu kralju, i pogubljenja carskoga brata Muhameda.

Od povratka svoga u Carigrad zamieraše se Osman nerazumom svojim narodu sve većma i većma, obilazeći obnoć često samodrug ili samotret ulice gradske i kàrčme, kao stražnik noćni. Vino i duhan bì oštro zabranjen, i skupoća hrane u Carigradu, mniahu stanovnici, da izvire samo iz lakomosti Osmanove. Jedàrku vojske, janjičare i spahie biaše odtudjio Osman od sebe niešto lakomosti, niešto ukorom: onih s toga, što pod izlikom, da će ih obdarit, bieše ih na oružju viežbao (muštrò) pod gradom Hotimom, a nedao više neg svakomu po pol piastra; a drugih zato, što ih biaše jako ukorio vratjajući se iz boja, u kojem pogibè budimski Karakaš. Do tad biaše obična ciena jedne nepriateljske glave jedan cekin, a on obadi i tu cienu, i s toga opet màrmljahu vojnici, «da što je i jedan cekin za jednu glavu nepriateljsku, za koju zadobit oni svoju u torbi nošahu.» Vrativši se kući, objavi vojnici svoju nezadovoljnost ù njezinom hrabrosti ukazanom prošastoga rujna, i učini pobacat nie-

koliko pijančujućih janjičarah u more, a niekoliko pijanih gradjanah prikovat na galie. Budući mu poginuo od puške sin pàrvorodjeni, za nadomiestit štetu, nakani se oženit na jedanput za tri žene, ali ne kako pripisuje zakon, od roda potištena, i bitja robskoga, nego suproti svakoj politici turskoj i dotadašnjemu običaju, za žene roda svietla i gospodična. Ter tako se sdruži s kćeri Pertev-pašinom i muftie Esad-efendie. Nu nada sve pobuni sàrca turska volja sultanova, kojom odredi još toga premalietja otić glavom u Siriu da upokori opet odmetnoga jur od veće godinah Fahredina druzkoga emirina, kojemu u pomoć bieše princip Filiberto opremio u Zangli (Mesini) gradu šestdeset galiah i šest galjunah. Zapoviedivši dakle velikomu veziru, kapudan-paši i tefterdaru, da spreme do polovine travnja mieseca za taj put sto galiah, proglasi, da će sultan putovat na zaviet u rodni grad prorokov Meku. S toga poslà jednoga baltadžiu sarajskoga u Siriu i Egipat, da nabavi hrane, a šerifu od Meke zapoviedi, da pošlje paši egipatskomu dosta plavih za prevezti rečenu hranu prieko càrvenoga mora u grad arapski Džidu. Naruči napokon, da podje ś njime samo pet stotinah janjičarah i tisuća spahiah, a ostala vojska da ostane u Carigradu; s velikim vezirom, tefterdarom i nišandži-pašom da podju ś njime gospoda od carskoga stremena, k tomu jedeklie, četàrdeset muteferikah, i trideset pisarah divanskih; a kao kajmakami da ostanu u Carigradu Huseinpaša, niekadašnji veliki vezir, u Drienopolju Gurdžia Muhamedpaša, a u Brusi Redžep-paša, čuvajući tri glavna grada otmanske carevine.

Dilaver i Esad gledahu na svaki način, da odvrate Osmana od nesriećnoga putovanja u Meku: ali hodža i Kizlar-aga uništiše sve njihove sviète prišaptnuvši Osmanu, da su najamnici egipatski mnogo bolja vojska nego janjičari, i da se trulo sàrce turske vojske, — janjičari i spahie, — imaše obnovit novimi četami egipatskih i sirskih vojničarah. K tomu se desi, da Osman spavajući usni jednu noć san čudan i Muhamedovcu od ne male znamenitosti. Snivaše mu se: kako je on siedio na svojem prestolju i čatio koran, kad na jedanput pristupi k njemu Muhamed, i uzamši mu iz ruke knjige a s tiela oklop cara Sulejmana, prisloni mu zaušnicu. Osman prenuvši se oda sna toliko neobična i strašna, i zamolivši hodžu, da mu ga tumači: »sàrdit je,« reče efendia, »na te Muhamed, jer otežeš toliko tvoje putovanje u Meku.« I to potvàrdi Osmana u nakanjenju svome tako, da budući mu posló izza toga muftia fetvu, gdie veljaše, da vladaoci nisu dàržani putovat na zaviet, razjedjen car razdàrpi tu fetvu na sitne komade. Odgovaraše ga i zviezdoslovac njegov dvorski Muhamed-Čelebia govoreći, da je ta godina nesriećna porad sastanka Saturna i Marta u znamenju raka, i radi pomàrčanja sunca, koje se imaše dogodit toga godišta upravo u znamenju porodjenja Osmanova; veljaše na dalje, da se baš ukazuju nešto bolja vriemena, ali stopàrv nakon dva mieseca, a da je taj miesec (biaše tada svibanj 1622) polag poslovice arapske sam sobom i onako nesriećan: ali Osman bieše zasiekó nazbilj putovat, i tako Muhamed-Čelebia govoraše zaludu.

Jedan dan prie neg imahu šatori carski preniet se u Skudar (18. svibnja 1622) janjičari i spahie čujući da car putuje u Meku samo za njih porazit, sastadoše se u novih kasarnah, i otidjoše na mesni tàrg u mahalu zvanu Karaman. Svietujući se tù o svo-

jih tegobah upitaše muftiu, je li slobodno poubijat onih, koji nagovaraju sultana na svake novosti i trate muslomansko blago? Muftia izdade fetvu i odgovori, da jeste. Aga janjičarski, Ali-aga i ine poglavice od četah hoteći nagovorit vojnike, da se razidju, biehu dočekani s kamenjem. Flota biaše došla taj dan od Bešiktaša pod Jedikulu, gdje kad se pročů, što se u gradu radi, ostaviše svikolici na njoj nalazeći se janjičari brodove i pristupiše na mesnom tàrgu k ostaloj svojoj bratji. Tù nakaniše javit najprie svoju želju hodži i velikomu veziru, da ju oni caru doglase. Ali hodža videći množtvo vojnikah, koje se približavaše, utečè preobučen: u to mu biehu vrata od kuće razbijena i kuća oplienjena. Pred sarajem Dilaverovim biehu dočekani sa strielami, koje ih niekoliko ubiše, a niekoliko izraniše. Došavši u to i noć, razidjoše se s dogovorom, da se sutradan sastanu oboružani. Osman čuvši za tu nabunu, sakupi uleme i upità ih, što joj je uzrok, koji li liek? Oni odgovoriše, da janjičari i spahie nisu zadovoljni s putom u Aziu, i da ištu, da se protiera hodža i Kizlar-aga. Na što sultan: «podjite,» reče, «i kažite im, da neću putovat, ma da neću ni snimit hodže ni Kizlar-age š njihovih častih.» Oni otidjoše za ovàršit sutradan, što im bi naručeno. Prekonoć se razniè glas po kasarnah, da je sultan skupio u saraj sve bostandžie i podielio im iz oružnice oružja: a medju bostandžiami se šaptaše, da su janjičari izkàrcali iz brodovah topove, i š njimi da kane udarit na saraj sa strane od vàrtla.

Sutràdan (19. svibnja) janjičari i spahie, u dvorištu mečeta sultan-Muhameda II. sakupljeni, poručiše ulemam, neka se gdie sastanu š njimi za dogovorit se. Uleme odgovoriše: da neka ih vojska na at-mejdanu dočeka; na što nabunjenici proučivši odmah sabu (molitvu jutàrnju) i po triput «Alah» viknuvši nagàrnuše na at-mejdan; kamo muftia Esad-efendia s jedanaestericom šeikah od različitih mečetah došavši, bi tù po zahtievanju vojničarah napisana na cara molba, gdie vojska iskaše od njega glavu hodže Omer-efendie, Kizlar-age Sulejmana, segbandži-baše Nasuh-age, kajmakama Ahmet-paše, tefterdara Baki-paše, i velikoga vezira Dilavera. Uleme s molbom u saraj pošavši dobiše odgovor: «Ja ih nedam.» Oni moljahu jače, veleći, da izmedju dva zla valja izabrat manje. «Nebrin'te se time,» rečè sultan, «to je smetje bez poglavara i razštàrkat će se do mala.» Uleme moljahu opet i opet, ali zaludu. Husein-paša, niekadašnji veliki vezir, prostàrt pred prestoljem nica moljaše: «Moj padiša, ako ištu i moju glavu, podaj im ju, samo ti da si mi zdravo.» Nemogavši namolit Osmana otidjoše uleme, ma odmah podje za njimi zapovied, da pričekaju u dvorištu. U to vojnici na at-mejdanu sakupljeni, puni neuzàrpnosti budući, uzidjè jedan od njih na munaru sv. Sofie, da zaviri odazgar u saraj, nebi li spazio, što se u nutri radi. Ali nevidjè ni bostandžiah ni ulemah. Što pročuvši se u množtvu, nagàrnuše vojnici listom u pàrvo dvorište carskoga saraja, gdie oni, koji nebiše oboružani, porazgrabiše u dàrvarnici ciepanice i suke miesto oružja, i stadoše tù neskladnom vikom iskat glavu hodžinu, kizlar-aginu i velikoga vezira, ali zaludu. Tad udariše na druga vrata u drugo dvorište, i stadoše opet vikat i zavijat kao i prie. Uleme siediahu po kamenih klupah pred vrati od blaženstva, koja idju u trietje dvorište, i tù, vele, da rečè poglavica od šerifah, Gubari-efendia, kolovodja od bune: «Naša

rieč nehasni; hajde, govorite sami! «Utekši na to dva biela haduma, stražari na vratih od blaženstva, navali svekoliko-množtvo u tretje dvorište.

Tù u tretjem dvorištu zavikà jedan glas: «Mi hoćemo sultana Mustafu,» i odmah se dižè taj isti glas po svemu množtvu. Tad se raspàršaše na sve strane iskat ga po kutovih vičući: «Mi hoćemo sultana Mustafu! sultana Mustafu!» dok im jedan od ulemah nepokazà pàrstom na harem, na kojem nebudući izvana nikakovih vratah, skočiše po različnih napravah od ciepanicah i t. d. na krov, urlajući sve jednako «sultana Mustafu, sultana Mustafu;» na što iznutra slabahan jedan glas odgovori: «sultan Mustafa je ovdie.» Krov bi odmah razlupan i za sići u nutra bi jedan od janjičarah spušten po konopu. Tu na starom jednom dušeku siedijaše sultan Mustafa i pred njim dvie robinje. «Moj padiša,» rečè onaj, koi bi spušten, «vojska te čeka vani.» — ««Žedan sam,»» miesto odgovora rečè Mustafa, jer eto već biaše tretji dan bez svakoga jela i pila. Spustivši mu dakle u jednoj kožnoj vedrici vode, bi Mustafa izvučen na dvor kroz krov po konopu, i postavljen na konja muftiina; nu od slabosti jahat nemogući bi ponešen na rukah u prestolnu dvoranu, kamo došavši, dàrktaše kukavac pred golimi sabljami sievajućimi okolo njega, i jedva ga mogaha umirit, da mu se ništa zla nesnuje. Kad biehu nabunjenici unišli u saraj, biaše sultan Osman po bostandžiah činio dovesti natrag velikoga vezira Dilavera, koi se biaše utekò u Skudar k velikomu šeiku Mahmudu, i kako bi razbijen krov, pod kojim ginjaše Mustafa, otvoriše se na jedanput jedna vrata od haremа, koja iztisnuvši van velikoga vezira Dilavera i Kizlaragu Sulejmana, opet se odmah zaklopiše. Te dvie žàrtve jarosti vojničke biehu u jedan čas na sablje raznešene.

U divanskoj dvorani prisiliše vojnici ulemе sabljami u ruci, da se Mustafi kao caru poklone, i odmah bi Mustafa sa munarah za cara razvikan, i za jah preslab budući, bi na kolih od puka miesto konjah u stari saraj poveden. Odatle rad straha, da sultan Osman nenavali s bostandžiami na stari saraj, bi sklonjen Mustafa pod neposriednu zaštitu janjičarah u njihov mečet, gdie svu tu noć izmedju četvàrtka i petka prebavi. Taj isti dan poslie pódne učini Osman nakon poginutja Dilaverova i Sulejmanova velikim vezirom Husein-pašu, a na miesto Alie metnù za agu janjičarskoga komornika svoga Kara-Aliu imenom; jer pàrvanji aga premda se nemiešaše ništa medju buntovnike, biaše ništanemanje na poziv janjičarah došò u mečet pred sultan-Mustafu i odmah se na dvorove svoje povratio.

U to se dogovaraše sultan Osman s novoizabranim svojim velikim vezirom Huseinom i bostandži-bašom Mahmutom u saraju, što da radi. Svietujući ga ovi, da po niekadašnjem agi gleda pridobit janjičare, odgovori Osman: «To bi se moglo, da su se sami janjičari uzbunili, ali su uza njih pristali i spahie i ulemе. Najbolje će biti, uklonit se medjuto u Aziu i tamo počekat, dok vide, kakova vladaoca izabraše.» Ali hoteći oboružat kaiće, pronadjè, da se sve bostandžie porazbiežaše. Nebi dakle ino, neg posluhnut Huseina. Obnoć podjè Osman na kapiu age janjičarskoga: a Husein sa deset kesah zlata odè u mečet blizu kasarne janjičarske za podkupit gdiekojega glavara zlatom i sladkimi rieči. Sultan Osman nagovori agu janjičarskoga, da obeća svakomu janjičaru po petdeset dukatah i skàrleta za jednu ha-

ljinu, a svakomu spahiji po deset jasprih, ako priznadu opet Osmana za svojega cara. Kapetani janjičarski odgovoriše, da oni pristaju na to, nego da Alia to isto pred svom skupštinom janjičarah očito neka izjavi. Sutradan u jutro (20. svibnja 1622) podjè Alia k janjičarom, da im to razglasi; nu jedva što poče govorit, bi od nemirnikah na sablje raznešen, a tielo mu bačeno na razkrižje kod Ak-saraja.

Medjuto bî u starom saraju imenovan od valide (matere Mustafine) velikim vezirom Bošnjak Daut-paša, a agom janjičarskim Derviš-aga.

Kako pogibè nesriećni Alia, otidjè jedna harpa buntovnikah na njegove dvore, potražit Osmana, kojega nadjoše tù sakrivena u bieloj dolnjoj haljini bez saruka s jednom samo tankom kapicom na glavi. Spahia, koi ga nadjè, nataknú mu odmah na glavu svoj màrljasti turban, i posadi ga na omaleno okošto kljuse. Huseinpaša, hoteći ga nemirnici ulovit i povest s Osmanom, izmaćè i nagnù biežati, najposlie bi uhvatjen i posiećen. Prolazeći Osman vodjen od nemirnikah onim putem, i na màrtva Huseina nagazivši, proplakà jadan govoreći: «Nije ovaj kriv bio; da sam ja njega posluhnuo, nebi bio dopao ovih jadah: mene je zaveo sviet hodžin i Kizlar-agin.» Ali neganù time svojih mučiteljah; jer ga putem do kasarnah ružiše bezbožnici u lice svakim rugom i prikorom. Kamo došavši bi predan pomnji Sari-Muhamed-age od četàrnaestoga regementa.

Biaše već pódne i s munarah se oriaše halekanje hodžah, a vojnici misleći da se razvikuje pogubljenje Osmana, digoše glas: «Neima mu se sgodit zla nikakova. Sad nek vlada Mustafa, a u miesto njega nek se čuva Osman, nebi li ga kadgod uztriebalo.» Za utažit nabunu, dovedè Daut nesriećnoga Osmana na prozor i pokazà ga vojnici, da još žive. U to siedjaše sultan Mustafa medju obima svojima robinjicama kod velikoga oltara u mečetu dàrktjući, i kad bi talabuka bila po gradu veća, skočio bi kadkada od straha na noge te k prozoru, gdie bi se za gvozdene štapiće ulovio kukavac, tako da bi ga mati jedva odciepila i umirila, «hajde, moj lave, hajde!» govoreći mu.

U kasarnah govoraše sultan Osman okolostojećim nabunjenikom sàrce razdirajućim glasom: «Što kanite od svoga padiše? Vi ćete upropastit carevinu, janjičari!» Zatim baciviši s glave turban: «Oprostite» — rečè agam plačući — «ako sam vas nehotice uvriedio. Jučer bjah padiša, a danas sam gó; uzrite se u me, jer ni vam neostà sviet ovaj za uvieke!» Za udavit ga baci mu tad Džebedži-baša, s Dautom došavši, o vrat uzicu. Ali Osman, jak i okretan, uhvati i zadàrži ju. Age viknuše: «Stani; ako zlo uradite, izgibosmo svi do jednoga.» A Osman Dautu: «Okrutniče,» — rečè, — «što sam ti učinio; dvaput sam ti smàrt oprostio i dobro te namiestio; zašto si mi zlotvor?» Ali valida, mati Mustafina, viknù na age: «Ovo je zmija; ako se izmakne, svih će pogubit.» Tad Daut po drugi put namignuvši, baci Džebedžia po drugi put uzicu, i po drugi put se oprieše age. Osman upita opet Muhamed agu: «Tko te postavi mojim čuvarom?» — ««Sultan Mustafa,»» — odgovori Muhamed. — «Mustafa je budala, koja nezna, kako joj je ime. Već hajde otvori mi prozor, da govorim s mojimi slugami.» Muhamed razžaljen otvori prozor, koi gleda u dvorište od mečeta, gdie biahu nemirnici, na što Osman: «O moje age od spahiah i vi staršine janjičarske, otci moji! S mladostnoga nerazuma po-

sluhnuh licumierne rieči; zašto me ponizujete tako; da li me nećete više za svojega cara?» Na to se dižè obćenita vika: «Nećemo ni tebe, ni tvoje kàrvi!» U taj čas namigne opet Daut, a Džebedžia pruži ogàrlicu po tretji put, i Sari-Muhamed ukloni smàrt od Osmana još i za tada.

Poslie pódne bì sultan Mustafa sa dvie svoje robinjice i s materom povezen na kolih u saraj i na prestolje postavljen. Vojnici se razidjoše i nekolicina samo ostadè stražeć Osmana. U to dodjè k njemu vrativši se iz saraja Daut-paša sa svojim čajem Omerom, Džebedži-pašom i Kalender-Ogriom, t. j. Kalenderom otmičarom diece, da saltan-Osmana iz mečeta janjičarskoga u kulu od sedam toranjah povede. Puk vàrviaše kao mravac. Kako malo naloga odsiekù i vrata se od Jedi-kule zatvoriše, započè veliki vezir sa tri svoja pomagača kàrvnički posao. Osman, mlad i kriepak, braniaše se zadugo suprot onoj slabioj četverici; ali najposlie nataknuvši mu Džebedžia na vrat ogàrlicu stadè ga davit, a Ogria gujećit rukama stidne od tiela strane, i zločinstvo pàrvoga ubojstva vladaoca, kojim se još većma opogani pogana i onako istoria turska, bì dočinjeno! Odsiečeno uho nesriećnikovo bì donešeno i poklonjeno validi, materi sultan-Mustafinoj. Tako pogibè tri sta dvadeset i drugoga lieta, odpoklie Osman I. utemeljì carevinu tursku (na 20. svibnja 1622), Osman II. redom šestnaesti sultan, uzišavši na prestolje dietetom od četàrnaest godištah, kao žàrtva svoga nakanjenja, da uništi janjičare.

Malo nakon smàrti Osmanove bi zadavljen u tamnici Korevski po zapovieđi Mere-Huseina, velikoga vezira, koi mniaše, kad njega nestane, da će se lakše mir sklopit s Poljakom. Nu svakako nebì mir učinjen do 18. veljače 1623, gdie Kristofor knez Sborovski ugovori s vrati turskimi, na temelju mira s carem Sulejmanom, devetnaest članakah, od kojih najglavnii biahu, da se imadu dàržat u miru kako Kozaci tako i Tatari; da se šteta učinjena naknadi; i da se izmiene sužnji s obie strane.

Osmanov, a, o, *adj.* Osmans, *di Osmano.*

Osmi, a, o, *adj.* der achte, *ottavo.*

Osnovati, nujem, *v. a. perf.* zeteln, anzetteln, *ordire;* begründen, *fondare.*

Osoban, bna, o, *adj.* perſönlich, *personale;* beſonder, was für ſich iſt, *separato, ch' è per se.*

Osobit, a, o, *adj.* beſonder, *speciale.*

Osa, e, *f.* bàrdo u zemlji gàrčkoj, danaske Kisav; vele, kad se biehu digli gorostasi suprot bogovom, da medju ostalimi biehu i ovu goru nabacili vàrhu drugih, za moć lašnje dopriet do nebesah. Oſſa, *Ossa.*

Ostali, a, o, *adj.* übrig, ander, *altro.*

Ostarieli, a, o,
Ostario, rila, o, } *adj.* alt, *vecchio.*

Ostàrljat, a, o, *adj.* ſcharf zugeſpitzt, *appuntato.*

Ostatak, tka, *m.* Ueberbleibſel, *rimasuglio, avvanzo.*

Ostati, ostanem, *v. a. perf.* bleiben, *rimanere, restare.*

Ostaviti, vim, *v. a. perf.* ſtehen laſſen, *lasciare.*

Ostavljati, ljam, *v. a. imp.* vidi ostaviti.

Ostinuti, nem, *v. n. perf.* kalt werden, *divenir freddo.*

Osti, ih, *f. pl.* Dreizack (des Fiſchers), *tridente, fiocina da pescare.*

Ostoja, e, *m.* mužko ime u Slavjanah.

Osuda, e, *f.* Verhängniß, *destino.*

Osušiti, šim, *v. a. perf.* trocknen, *asciugare;* — se, trocken, dürr werden, *divenir asciutto, secco, magro.*

Osvanuti, nem, *v. n. perf.* anbrechen, *spuntare.*

Osveta, e, *f.* Rache, *vendetta.*
Osvetiti se, tim se, *v. n. perf.* (komu, na kom), ſich rächen, *prender vendetta, vendicarsi.*
Osviestiti se, stim se, *v. n. perf.* zu ſich kommen, zum Bewußtſein kommen (von einer phyſiſchen oder moraliſchen Bewußtloſigkeit), *ravvedersi, riaversi.*
Osviet, a, *m.* Anbruch, *lo spuntare.*
Osvojiti, jim, *v. a. perf.* erobern, *conquistare.*
Ošó, šla, o, *part.* od oći.
Oštar, štra, o, *adj.* ſcharf, *aguzzo, acuto.*
Otac, tca, *m.* Vater, *padre.*
Otajstvo, a, *n.* Geheimniß, Miſterium, *mistero.*
Otar, a, *m.* Altar, *altare.*
Otàrgnuti, nem, *v. a. perf.* abbrechen, *cavar via rompendo.*
Otàrti, tarem, *v. a. perf.* abwiſchen, *forbire.*
Otčin, a, o, *adj.* des Vaters, *del padre.*
Otčinstvo, a, *n.* väterliches Erbe, *patrimonio.*
Oteti, tmem, *v. a. perf.* (što komu) mit Gewalt nehmen, *prender con forza.*
Otići, tidjem, tídem, *v. n. perf.* gehen, weggehen, *andare*; — naopako, zu Grunde gehen, *andar in rovina.*
Otímati, mam, mljem, *v. a. imp.* vidi oteti.
Otiti, vidi otići.
Otman, a, *m.* sin Ertogrulov, (počè vladat okò g. 1300., a umriè g. 1325.) biaše pàrvi car turski, i po njem se carevina ona nazvà otmanskom. Nieki ga pišu i Osman, nakon sebe ostavi na vladanju novopodignute carevine svoje sina Orhana.
Otmanović, a, *m.* svaki tko izlazi od koliena Otmana pàrvoga cara turskoga.
Otmanski, a, o. *adj.* ottomaniſch, oſmaniſch, *ottomano.*
Otmanov, a, o, *adj.* Oſmans, *di Osmano.*
Otočan, čna, o, *adj.* Inſel-, *isolare, dell' isola, da isola.*
Otok, a, *m.* Inſel, *isola.*
Otražak, žka, *m.* Nachkömm *discendente.*
Otrov, a, *m.* ili otrov, i, *f.* *veleno.*
Otrovan, vna, o, *adj.* giftig, *noso.*
Otrovan, a, o, *adj.* vergiftet, *lenato.*
Otriezniti, nim, *v. a. perf.* nüch machen, *far sobrio*; — se, tern werden, *divenir sobrio.*
Otruniti, nim, *v. a. perf.* he ſchütteln, *scuotere.*
Otvorati, ram, *v. a. imp.* öff aufmachen, *aprire.*
Otvoriti, rim, *v. a. perf.* vidi o rati.
Ov, a, o, / Ovaj, ova, o, } *adj.* dieſer, *qu*
Ovaci, *pl.* miešte ovaki.
Ovaki, a, o, *adj.* ſo beſchaffen *questa sorta.*
Ovamo, *adv.* her, *quà.*
Ovako, *adv.* ſo, *così.*
Ovan, vna, *m.* Widder, *ariete, n tone.*
Ovca, e, *f.* Schaf, *pecora.*
Ovčica, e, *f.* kleines, liebes Sc *pecorella.*
Ovdi, *adv.* vidi ovdie.
Ovdie, *adv.* hier, *quivi.*
Ovdier, / Ovdiere, / Ovdira, } *adv.* vidi ovdie,
Ovi, a, o, *adj.* vidi ov, a, o.
Ovoliko, *adv.* ſoviel, *tanto.*
Ovud, / Ovuda, / Ovudar, / Ovudi, } *adv.* hier — weg, hie herum, *per questi luo per di quà.*
Ozdal, / Ozdò, } *adv.* unter, *abbasso.*
Ozeleniti, nim, *v. n. perf.* grün n den, *divenir verde*; — *v. a. p* grün machen, *far verde.*
Ozlediti, dim, *v. a. perf.* ärger chen (z. B. die Wunde), *far d lore più la piaga.*

Ozlobiti, } bim, *v. a. perf.* beſchädi-
Oznobiti, } gen, bemackeln, *nuocere, macchiare.*
Ožalostiti, stim, *v. a. perf.* betrü-ben, *contristare, addolorare.*
Ožica, e, *f.* Löffel, *cucchiajo.*

P.

Pače, *conj.* vielmehr, ſogar, *anzi.*
Paček, *conj.* vidi pače.
Padanje, a, *n.* Fall, das Fallen, *caso, il cadere.*
Padati, dam, *v. n. imp.* fallen, *cadere.*
Pafo, a, *m.* danaske Baſa, grad u ſtara vriemena glasovit na otoku Cipru, dičan štovanjem Venere, boginje od ljubavi; sad je pusta zidina. Paphos, *Pafo.*
Pahati, ham, *v. a. imp.* blaſen, *soffiare.*
Pak, *conj.* aber, *poi*; und dann, *e poi.*
Paka, *conj.* dann, nachher, *poi.*
Pakao, kla, *m.* vidi pakò.
Paklen, a, o, *adj.* hölliſch, *infernale.*
Pakò, kla, *m.* Hölle, *inferno.*
Palača, e, *f.* Pallaſt, *palazzo.*
Paliti, lim, *v. a. imp.* brennen, *bruciare.*
Palkošić, a, *m.* vidi Ivan Palkošić.
Pamet, i, *f.* Gedächtniß, *memoria*; Verſtand, Vernunft, *mente, intelletto.*
Pametan, tna, *adj.* vernünftig, *prudente.*
Pametar, a, *m.* einer der ſich erinnern kann, *uomo che si ricorda*; «i u čas se sgoda ugledà, od kè nebì pametara,» und in einem Augenblicke geſchehen Dinge, die noch nie jemand erlebte, *e in un momento accadon cose, delle quali nessun si ricordava, che fossero accadute pria.*
Panj, a, *m.* Klotz, *tronco.*
Pao, pala, o, *adj.* gefallen, *caduto.*
Parid, a, *m.* u starih pričalacah sin Priamov i Ekubin. Živući u dietinsko svoje doba na gori Idi, blizu otčinskoga svoga grada Troje, medju inimi pastiri, po volji Jupiterovoj imaše dosudit jabuku od nesloge, na kojoj biaše upisano: «*najliepšoj*» jednoj od boginjah, t. j. Junoni, Paladi ili Veneri, kako mu se koja najliepša od one tri vidjaše. Dosudivši tu jabuku Veneri, boginji od liepote, uvriedi ostale dvie smàrtno, a ova mu obećà za uzdarje preliepu Jelenu, ženu Menelaja kralja od Micenah u Gàrčkoj, koju nesmotreni mladić ugrabio i u Troju svojoj kući zbilja poveo budući, bi nečestit uzrok plamenoga onoga rata, kojim razsàrčen Menelaj i sva ostala Grecia, za osvetit taj prikor udari na trojansku kraljevinu, i koi paka nakon vojevanja od deset godištah svàrši s cielovitim raspom glasovitoga trojanskoga grada. Paris, *Paride.*
Pàrliti, lim, *v. a. imp.* brennen, *bruciare.*
Parnaso, a, *m.* danas Liakura, bàrdo u zemlji gàrčkoj; niegda veoma glasovito i, kakono pričahu, stan musah. Parnassus, *Parnasso.*
Paro, a, *m.* otok u moru gàrčkom, glasovit gospodskim mramorom; ima u četvàrt okò 5 miljah i do 3000 stanovnikah; danaske je glavno miesto Parića na istom miestu, gdie biaše u staro doba poglaviti grad Paro; u Parići ima do 700 dušah. Paros, *Paro.*
Pàrsa, sah, *n. pl.* } Bruſt, *petto.*
Pàrsi, sih, *f. pl.* }
Pàrsnuti, nem, *v. a. perf.* ſpritzen, *sprizzare, sbruffare.*
Pàrst, a, *m.* Finger, *dito.*
Pàrsten, a, *m.* Ring, *annello.*
Pàršati, šim, *v. n. imp.* flattern, *svolazzare.*
Pàršeć, a, e, *adj.* flatternd, flatterhaft, *volubile.*
Pàršiti, šim, *v. a. imp.* vidi pàršati.
Pàrvi, a, o, *adj.* erſter, *primo.*
Pàrvò, *adv.* erſtens, *primieramente.*
Pàrvorodan, dna, o, *adj.* erſtgeboren, *primogenito.*

Pàržina, e, *f.* Sand, *arena.*
Pàržiti, žim, *v. a. imp.* röſten, *arrostire, friggere.*
Pàs, a, *m.* Gürtel, *cintola, cintura.*
Pas, psa, *m.* Hund, *cane.*
Pasati, šem, *v. a. imp.* (sablju) ein Schwert tragen, *portar la spada.*
Pasji, a, e, *adj.* Hunds-, *canino, di cane.*
Pase', to što paseć ili pasući, weidend, *pascolando.*
Pasti, dem, *v. n. perf.* fallen, *cadere*; »za nepasti, pod tvé krilo tko se stavi,« t. j. da nepade, itd.
Pàsti, pasem, *v. a. imp.* weiden, *pascolare.*
Pastier, a, *m.* Hirt, *pastore.*
Pastir, a, *m.* vidi pastier.
Pastierica, e, } *f.* Hirtin, *pastorella.*
Pastirica, e, }
Pastierski, a, o, } *adj.* Hirten-, *di pa-*
Pastirski, a, o, } *store, da pastore.*
Pastorak, rka, *m.* Stiefſohn, *figliastro.*
Pastuh, a, *m.* Hengſt, *stallone.*
Paša, e, *f.* Weide, *pascolo.*
Paša, e, *m.* čast u Turakah, Paſcha, *pascià.*
Patiti, tim, *v. a. imp.* leiden, ertragen, *patire.*
Pazduh, a, *m.* bolje pastuh, što vidi.
Paziti, zim, *v. a. imp.* ſchauen, wahren, *guardare*; — se, zim se, ſich hüten, *guardarsi.*
Pčela, e, *f.* Biene, *ape.*
Peča, e, *f.* Stück, *pezzo.*
Pečal, i, *f.* Kummer, *affanno.*
Pečaliti se, lim se, *v. n. imp.* ſich betrüben, *affannarsi.*
Peći, čem, *v. a. imp.* backen, *cuocere (il pane)*; braten, *arrostire*; brennen, *brucciare.*
Pedepsa, e, *f.* Strafe, *castigo.*
Pedepsati, sam, *v. a. imp. & perf.* ſtrafen, *castigare.*
Pela, e, *f.* u staro doba grad glasovit u Maćedonii, rodno miesto Aleksandra velikoga i otcà mu Pilipa; danas stoji na onom miestu Jenidže-Vardar sa 6000 dušah; nedaleko odatle utiče u more rieka Vardar. Pella, *Pella.*
Pelio, a, *m.* danas mavrovunske gore na krajini današnje Grecie, gdie medjaši s Turskom. Niegda biahu glasovite s toga, što pričahu stari, da, kad se niegda biehu podigli gorostasi suprot bogovom, za dopriet lašnje do nebesah, biehu navalili bàrdo Pelio na drugo, koje se zvaše tadar Osa, a danas Kisav. Pelion, *Pelio.*
Penjati, njem, *v. a. imp.* aufſpannen, *tendere*; — se, ſich aufſchwingen, klettern, *salire.*
Pepeo, pela, *m.* Aſche, *cenere.*
Peren, a, o, *adj.* beſiedert, *adorno di penna.*
Perivoj, a, *m.* Luſtgarten, *giardino.*
Perje, a, *n.* die Federn, das Gefieder, *le penne.*
Pernica, e, *f.* Federbett, *coltrice.*
Pero, a, *m.* Feder, *penna.*
Persia, e, *f.* zemlja u Azii, naslonjena od sievera na Rusiu i more hvalinsko; od juga na more arapsko i zamorje persiansko; od iztoka na inu Aziu; a od zapada na turske zemlje u Azii; poglaviti grad zove se Teheran i ima preko 120,000 dušah. Perſien, *Persia.*
Peset, *num.* miesto petdeset, fünfzig, *cinquanta.*
Pet, *num.* fünf, *cinque.*
Pêti, pnem, *v. a. imp.* vidi penjati.
Petnaes, } *num.* fünfzehn, *quindici.*
Petnes, }
Pića, e, *f.* Nahrung, *cibo.*
Piega, e, Flecken, *macchia.*
Piena, e, *f.* Schaum, *schiama.*
Pienez, a, *m.* Münze, *moneta.*
Pieniti se, nim se, *v. a. imp.* ſchäumen, *schiumare, spumare.*
Piesan, sni, *f.* Gedicht, *carme.*
Piesnik, a, *m.* Dichter, *poeta.*
Pieàac, ąca, *m.* Fußgänger, *fante.*
Pieti, pojem, *v. a. imp.* ſingen, *cantare.*
Pievalac, vaoca, vòca, *m.* Sänger, *cantore.*
Pievanje, a, *n.* Geſang, *canto.*
Pir, a, *m.* Hochzeit, *nozze.*
Piralia, e, *m.* ime u Turakah.
Piran, rna, o, *adj.* hochzeitlich, *di nozze, d' imeneo.*

Pisalac, saoca, sóca, *m.* Schriftſteller, *scrittore.*

Pisar, a, *m.* Schreiber, *scrivano.*

Pisati, šem, *v. a. imp. & perf.* ſchreiben, *scrivere.*

Pismo, a, *n.* Schrift, *scrittura.*

Pitan, tna, o, *adj.* bearbeitet, *coltivato.*

Pitati, tam, *v. a. imp.* mäſten, *ingrassare*; nähren, *nutrire.*

Pitati, tam, *v. a. imp.* fragen, *dimandare*; fordern, *dimandare, pretendere.*

Piti, pijem, *v. a. imp.* trinken, *bere, bevere.*

Pitje, a, *n.* Getränk, *bevanda.*

Pitom, a, o, *adj.* zahm, *addomesticato*; (zemlja) bearbeitet, *coltivato.*

Pištati, štim, *v n imp.* ſprudeln, *spruzzare.*

Plač, a, *m.* Weinen, *pianto.*

Plačan, čna, o, *adj* weinend, *piangente*; beweinenswürdig, *lamentevole.*

Plačnò, *adv.* weinerlich, *piangendo.*

Plačati, ćam, *v. a. imp.* vidi platjati.

Plah, a, o, *adj.* unbeſtändig, *volubile*; unbeſonnen, raſch, *spensierato, rapido.*

Plahò, *adv.* raſch, *da spensierato.*

Plahoća, e, *f.* Raſchheit, *rapidità.*

Plahos, sti, *f.* vidi plahoća.

Plakati, plačem, *v. a. imp.* weinen, beweinen, *piangere*; ſchwemmen, *dilavare.*

Plam, a,
Plamen, a,
Plami, ena, } *m.* Flamme, *fiamma.*

Plamtiti, tim, *v. n. imp.* flammen, *fiammeggiare.*

Plandište, a, *n.* ein Ort, wo man über die Mittagshitze mit dem Viehe einkehrt, *luogo dove si ritirano i pastori cogli animali per sottrarsi ai calori del mezzogiorno.*

Planina, e, *f.* Alpe, *alpe.*

Planina stara, vidi stara planina.

Planinski, a, o, *adj.* Alpen-, *alpestre.*

Planuti, nem, *v. n. perf.* in Flammen gerathen, *infiammarsi.*

Plata, e, *f.* Preis, *pregio, prezzo*; Belohnung, *premio*; Bezahlung, *paga, pagamento.*

Platiti, tim, *v. a. perf.* zahlen, bezahlen, *pagare.*

Platjati, jam, *v. a. imp.* vidi platiti.

Platno, a, *n.* Leinwand, *tela*; Ringmauer, *muraglia.*

Plav, i, *f.* Fahrzeug, *naviglio*; Floß, *zatta.*

Plav, a, o, *adj.* blond, *biondo.*

Plavati, vam, *v. n. imp.* ſchwimmen, *nuotare, galleggiare.*

Plašt, a, *m.* Mantel, *mantello.*

Pleće, a, *n.* Schulter, *spalla, omero*; pleća, ah, *n. pl.* pleći, ih, *f. pl.* die Schultern, *le spalle, gli omeri.*

Pleme, ena, *n.* Stamm, Geſchlecht, *genere, stirpe.*

Plemenik, a, *m.* einem Stamme entſproſſen, *nato di una stirpe.*

Plemenit, a, o, *adj.* adelig, edel, *nobile, generoso.*

Plemić, a, *m.* Adeliger, *nobile.*

Plemstvo, a, *n.* Adel, *nobiltà.*

Plesati, šem, *v. a. imp.* ſtampfen, *calpestare.*

Plesti, tem, *v. a. imp.* flechten, *intrecciare*; ſtricken, *far lavori a maglie.*

Plien, a, *m.* Raub, *preda.*

Plieniti, nim, *v. a. imp.* rauben, *saccheggiare.*

Pliti, lijem, *v. n. imp.* vidi ploviti.

Plod, a, *m.* Frucht, *frutto.*

Plodan, dna, o, *adj.* fruchtbar, *fertile.*

Ploditi, dim, *v. a. imp.* erzeugen, *produrre*; vermehren, *moltiplicare*; fruchten, Frucht bringen, *fruttare*; »koga carstvu Indie sada nove sviete more plodi,» deſſen Reiche gegenwärtig das indiſche Meer neue Welten hervorbringt, *al regno di cui il mare dell' India nuovi mondi produce.*

Plov, a, *m.* das Schwimmen, *nuoto*; plovom, ſchwimmend, *a nuoto.*

Plovdin, a, *m.* grad u Rumelii na rieci Marici; ima do 30,000 duſah. Philippopolis, *Filippopoli.*

Ploviti, vem, *v. n. imp.* ſchwimmen, *nuotare, galleggiare.*
Plug, a, *m.* Pflug, *aratro.*
Plužiti, žim, *v. a. imp.* pflügen, ackern, *arare.*
Pnem, pneš, pne, vidi peti, pnem.
Po, *praep.* auf, *sù, a*; um, *per*; durch, *per*; von, *da*; nach, *dopo.*
Pó, *adv.* halb, *metà.*
Pobiećі, biegnem, *v. n. perf.* fliehen, entfliehen, *fuggire.*
Pobiegnuti, nem, *v. n. perf.* vidi pobiećі.
Pobiegnutje, a, *n.* Flucht, *fuga.*
Pobieguć, a, e, *adj.* flüchtig, *fugace.*
Pobiegućstvo, a, *n.* Flucht, *fuga.*
Pobien, a, o, Pobijen, a, o, Pobjen, a, o, *adj.* erſchlagen, *ucciso, morto.*
Poboj, a, *m.* Niederlage, *sconfitta;* Schlacht, *battaglia.*
Pobrati, berem, *v. a. perf.* leſen, klauben, ſammeln, zuſammenleſen, *raccogliere.*
Pobratim, a, *m.* Bruder meiner Wahl, *fratello (non vero ma nominato cosi per singolare affetto).*
Pobuna, e, *f.* Aufruhr, *sedizione, sollevazione.*
Počàrniti, nim, *v. a. perf.* ſchwarz machen, *far nero*; — *v. n. perf.* ſchwarz werden, *divenir nero.*
Početak, tka, *m.* Anfang, *principio.*
Početi, čnem, *v. a. perf.* anfangen, *cominciare*
Počinjati, njem, *v. a. imp.* vidi početi.
Počinuti, nem, *v. n. perf.* ausraſten, ausruhen, *riposare.*
Počivati, vam, *v. n. imp.* vidi počinuti.
Poći, podjem, pojdem, *v. n. perf.* gehen, *andare.*
Pod, Poda, *praep.* unter, unterhalb, *sotto.*
Pod, a, *m.* Boden, Fußboden, *pavimento*; Stockwerk, *piano.*
Podati, dam, *v. a. perf.* geben, *dare*; — se, *v. n. perf.* ſich biegen, *piegarsi.*
Podàrt, a, o, *adj.* gezückt, herausgezogen, *stretto*; (uzdah) ausgeſtoſſen, *tratto.*
Podaviti, vim, *v. a. perf.* erwürgen, *strangolare.*
Podbadati, dam, *v. a. imp.* anſpornen, *spronare.*
Podbočiti, čim, *v. a. perf.* ſtämmen, *appoggiare.*
Podgorje, a, *n.* ein Strich Landes unterhalb der Berge, *paese sottomontano*; ima i miestah, koja se zovu tako.
Podgrizti, zem, *v. a. perf.* unterbeißen, *mordere, morsicare.*
Podhiban, bna, o, *adj.* heimtückiſch, *malizioso, maligno.*
Podići, dignem, *v. a. perf.* heben, *levare, alzare*; — se, *v. n.* ſich heben, aufſtehen, *alzarsi, levarsi.*
Podignuti, nem, *v. a. perf.* vidi podići.
Podirati, rem, *v. a. imp.* (sablju) ziehen, zücken, *strignere*; (uzdahe) ausſtoßen, *trarre.*
Podizati, žem, *v. a. imp.* vidi podići.
Podkùpiti, pim, *v. a. perf.* ſammeln unter einen Ort, *raccoglier sotto . . .*
Podlagati, gam, lažem, *v. a. imp.* unterlegen, *sottomettere.*
Podložan, žna, o, *adj.* unterworfen, *soggetto.*
Podložiti, žim, *v. a. perf.* vidi podlagati.
Podmaknuti, nem, *v. a. perf.* unterſtellen, *sottomettere.*
Podmetati, metjem, mećem, *v. a. imp* vidi podmaknuti.
Pódne, a, eva, *n.* Mittag, *mezzogiorno.*
Podnebesan, sna, o, *adj.* was unter dem Himmel ſich befindet, *ch' è sotto i cieli.*
Podnesti, nesem, *v. a. perf.* vidi podnieti.
Podnieti, Podniti, *nesem, v. a. perf.* ertragen, *soffrire.*
Podno, *praep.* am Fuße, an der Wurzel, *a piè.*
Podnositi, sim, *v. a. imp.* vidi podnieti.
Podoban, bna, o, *adj.* fähig, *capace*; ziemlich, *decente.*
Podolija, e, *f.* Podolje, a, *n.* pokrajina niegda poljaćka, danas ruska,

izmedju Volhinie, Kiova, Kersona, Besarabie i Galicie, nedaleko od grada Hotima, ravna i veomi plodna; ima sada u četvàrt okó 800 miljah i do 1,500,000 stanovnikah; poglaviti grad je Kamenica s prizimenom podoljska na rieci Smotrici. Podolien, *Podolia.*

Podoljski, a, o, *adj.* podoliſch, *di Podolia.*

Podolovac, vca, *m.* Podolier, *uomo di Podolia.*

Podprieti, podprem, *v. a. perf.* ſtämmen, *appoggiare.*

Podpun, a, o, *adj.* vollſtändig, *completo.*

Podraniti, nim, *v. n. perf.* früh aufbrechen, *alzarsi a buon' ora.*

Podriet, i, *f.* Geſchlecht, *stirpe, razza.*

Podriét, a, o, *adj.* vidi podàrt, a, o.

Podrieti, drem, *v. a. perf.* vidi podirati.

Pod silu, *adv.* gezwungen, *forzatamente.*

Podstup, a, *m.* Blokade, *bloccatura, blocco.*

Podunavje, a, *n.* zemlje slovinske i karavlaške, okó Dunava, die Donauländer, *paesi illirici e valacchi per i quali scorre il Danubio.*

Podunavka, e, *f.* Anwohnerin der Donau, *donna nativa de' paesi del Danubio.* Tako zove Gundulić Krunoslavu, jer biaše kći vojvodinje karabogdanske.

Podunavski, a, o, *adj.* den Donauländern gehörig, *appartenente ai paesi del Danubio.*

Podušen, a, o, *adj.* erſtickt, *soffocato, affogato.*

Podvit, a, o, *adj.* unterſchlagen, *piegato di sotto.*

Pod zakletvu, *adv.* unterm Eide, *sotto il giuramento.*

Podžigati, gam, žižem, *v. a. imp.* anzifern, anfeuern, *infiammare, infervorare, animare, accendere.*

Pogadjati, djam, *v. a. imp.* treffen, *toccare*; (komu) nach dem Willen thun, *far a grado*; accordiren, *accordare*; -se, *v. n.* ſich vertragen, *accordarsi*; handeln, unterhandeln, einen Vertrag machen, *far l' accordo.*

Pogàrda, e, *f.* Schimpf, Beſchimpfung, *oltraggio, scherno.*

Pogàrdan, dna, o, *adj.* ſchimpflich, *contumelioso, obbrobrioso.*

Pogiban, bna, o, *adj.* gefährlich, *pericoloso.*

Pogibiel, i, *f.* vidi pogibio.

Pogibio, bielì *f.* Gefahr, *pericolo.*

Pogibielan, biona, o, *adj.* gefährlich, *pericoloso.*

Pogibion, a, o, *adj.* vidi pogibielan.

Poginuti, nem, *v. n. perf.* umkommen, *perire.*

Poglavica, e, *m. & f.* Oberhaupt, Häuptling, *capo, capitano.*

Pogled, a, *m.* Blick, Anblick, *sguardo, aspetto.*

Pogledati, dam, *v. a. perf.* blicken, ſchauen, *guardare.*

Pogoditi, dim, *v. a. perf.* vidi pogadjati.

Pogovor, a, *m.* Beſprechung, *discorso.*

Pograbiti, bim, *v. a. perf.* ergreifen, *afferrare, impugnare, abbrancare, pigliare.*

Pogriešpan, a, o, *adj.* runzelig, *rugoso, grinzoso.*

Poguba, e, *f.* Gefahr, *pericolo*; Hinrichtung, *uccisione.*

Pogubiti, bim, *v. a. perf.* hinrichten, tödten, *uccidere.*

Poharan, a, o, *adj.* verwüſtet, *desolato.*

Poharati, ram, *v. a. perf.* verwüſten, *desolare.*

Pohitati, tam, *v. a. perf.* abfangen, *prendere*; werfen, *gettare.*

Pohititi, hitim, *v. n. perf.* eilen, ſich beeilen, *affrettarsi.*

Pohlepa, e, *f.* Gier, Begierde, *cupidigia.*

Pohlepan, pna, o, *adj.* gierig, begierig, *cupido.*

Pohlepiti, pim, *v. a. perf.* gierig ſein, *esser cupido, vago.*

Pohod, a, *m.* Hingang, *andata*; Beſuch, *visita.*
Pohvaliti, lim, *v. a. perf.* beloben, *lodare.*
Po imenu, *adv.* beim Namen, *per nome, nominatamente*; Namens, *nominato, di nome.*
Po izbor, po izboru, *adv.* gewählt, *scelto.*
Pojata, e, *f.* Stall, *stalla.*
Pojati, jem, *v. a. imp.* vidi pieti.
Pojaviti se, vim se, *v. n. perf.* erſcheinen, *comparire*; ausbrechen, *manifestarsi, scoppiare.*
Pojći, podjem, *v. n. perf.* vidi poći.
Pójè, miesto podjè, od poći.
Poje, *praes.* od pieti, pojati, ſingen, *cantare.*
Pojuć, a, e, *part.* ſingend, *cantante.*
Pokajati, jem, *v. a. perf.* bereuen, *pentirsi*; — se, bereuen, *pentirsi.*
Pokajan, a, o. *adj.* reuig, *pentito.*
Pokàrstiti, stim, *v. a. perf.* tauten, *battezzare.*
Poklanjati, njam, *v. a. imp.* ſchenken, *donare*; — se, *v. n. imp.* ſich beugen, verbeugen, *inchinarsi.*
Poklati, koljem, *v. a. perf.* abſtechen, *scannare.*
Pokleknivati, nivam, Pokleknjivati, njivam, } *v. n. imp.* knieen, *inginnocchiarsi.*
Pokli, Poklie, } *conj.* da, nachdem, *poichè*; — *adv.* ſeit, *dopochè.*
Poklicati, čem, *v. a. perf.* rufen, *gridare.*
Poklisar, a, *m.* Geſandter, *legato.*
Poklon, a, *m.* Verbeugung, *inchino*; Anbetung, *adorazione*; Geſchenk, *dono*; Verehrung, *venerazione.*
Pokloniti, nim, *v. a. perf.* vidi poklanjati.
Pokoj, a, *m.* Ruhe, *quiete, pace.*
Pokojiti, jim, *v. a. imp.* beruhigen, *acchetare.*
Pokojan, jna, o, *adj.* ruhig, *tranquillo, quieto*; ſelig, *defonto.*
Pokonji, a, e, *adj.* endlich, *finale.*
Pokora, e, *f.* Buße, *penitenza.*
Pokovati, kujem, *v. a. perf.* ſchmieden, *fabbricare* (*alla fucina*).
Pokraj, *praep.* neben, *accanto.*
Pokrajina, e, *f.* Provinz, *provinzia.*
Pokrivati, vam, *v. a. imp.* decken, *coprire.*
Pokùpiti, pìm, *v. a. perf.* ſammeln, *raccogliere.*
Pokùpjen, a, o, *adj.* geſammelt, *raccolto.*
Pol, a, *m.* n. p. do pola, bis zur Hälfte, *sino la metà*; od pola, von der Hälfte, *dalla metà*; na pola, zur Hälfte, *alla metà.*
Pol, *adv.* vidi pò.
Polača, e, *f.* vidi palača.
Polag, *praep.* nach, *secondo*; neben, *accanto.*
Poletieti, letim, *v. n. perf.* fliegen, *volare.*
Poli, n. p. od poli, do poli, na poli, vidi pol, a.
Polieti, lijem, *v. a. perf.* begießen, *bagnare.*
Polievati, vam, *v. a. imp.* vidi polieti.
Politi, lijem, *v. a. perf.* vidi polieti.
Poljački, a, o, *adj.* poliſch, polniſch, *polacco*; poljačka zemlja, Polen, *Polonia.*
Poljak, a, *m.* Pole, *Polacco.*
Polje, a, *n.* Feld, *campo.*
Poljski, a, o, *adj.* Feld-, *campestre*; vidi poljački.
Poludne, *n. indecl.* Mittag, *mezzogiorno.*
Poludne, a, *n.* vidi poludne, *n. ind.*
Poludan, dna, o, *adj.* Mittags-, mittäglich, *di mezzogiorno.*
Poluljudi, ih, *m. pl.* Halbmenſchen, *alla metà uomini.*
Poluptica, e, *f.* zur Hälfte Vogel, *alla metà uccello.*
Poluvieran, rna, o, *adj.* ketzeriſch, *eretico.*
Poluzvier, i, *f.* zur Hälfte Thier, Halbthier, *alla metà animale.*
Pomagati, gam, mažem, *v. a. imp.* helfen, *ajutare.*
Poman, mna, o, *adj.* achtſam, *attento.*
Pomas, sti, *f.* Salbe, *unguento.*

Pomilovati, lujem, *v. a. perf.* ſich erbarmen, *aver pietà.*

Pomnja, e, *f.* Achtſamkeit, *attenzione, cura.*

Pomnò, *adv.* achtſam, *attentamente.*

Pomoć, i, *f.* Hülfe, *ajuto.*

Pomoći, morem, možem, *v. a. & n. perf.* helfen, *ajutare.*

Pomorac, rca, *m.* Seemann, *marinajo.*

Pomoranac, nca, *m.* einer aus Pommern, *uno di Pomerania.*

Pomorski, a, o, *adj.* See-, *di mare, marino*; ſeemänniſch, *da marinajo, di marinajo.*

Pompej, a, } *m.* nadimenom veli-
Pompeo, pea, } ki, sin Pompeja Strabona i Luciliin, od roda plemenita, rodjen 106 godištah prie Isusa; bieše se naučio zanat vojnički uz otca svoga, i postavši konsulom rimskim povratio je vlast tribunsku, izkoriepio gusare, nadkrilio bojnom sriećom Tigrana i Mitridata, probio dobitan u Mediu, Arbaniu i Iberiu, podvargó Kolke, Ateje i Židove, i vrativši se kući, unišó u Rim s velikom gizdom svetkujući slavodobitje svoje za tri dana uzastopce, i metnuo u blagajnicu javnu od pliena svoga toliko novacah, koliko do tada nijedan ini rimski vojevoda. Nu budući tom slavom probudio nenavist u Juliu Cesaru, tastu svome po ženi Julii, nakon niekoliko godištah udariše jedan na drugoga s vojskom, i susrietnuvši se (g. 48 prie Isusa) u polju farsaljskom (vidi Farsalja) nadhàrvà Cesar Pompeja, koi budući utekó u Egipat, bì na zapovied Ptolomeja, kralja egipatskoga a muža Kleopatrina, s glavom razstavljen.

Pomraka, e, *f.* Verfinſterung, *eclissi.*

Ponaglavu, *adv.* ausdrücklich, *espressamente.*

Ponase, *adv.* für ſich, *per se stesso.*

Ponieti, nesem, *v. a. perf.* tragen, *portare.*

Poniknút, a, o, *adj.* der die Augen an den Boden heftet, *collo sguardo abbassato.*

Poniknuti, nem, *v. n. perf.* die Augen an den Boden heften, *abbassar lo sguardo.*

Poniziti, zim, *v. a. perf.* erniedrigen, *abbassare*; demüthigen, *umiliare.*

Ponj, prikratjeno miešte po njega, po nju, um ihn, um ſie, *per lui, per lei.*

Ponizan, zna, o, *adj.* demüthig, *umile.*

Ponizati, zam, žem, *v. a. perf.* anreihen, *infilare.*

Ponižen, a, o, *adj.* demüthig, *umile*; gedemüthigt, *umiliato.*

Poniženstvo, a, *n.* Demuth, *umiltà.*

Ponor, a, *m.* Abgrund, *abisso.*

Ponoran, rna, o, *adj.* abgründig, *precipizioso.*

Ponos, a, *m.* Stolz, *superbia.*

Ponosan, sna, o, *adj.* ſtolz, *superbo.*

Ponosit, a, o, *adj.* vidi ponosan.

Ponositi se, sim se, *v. n. imp.* (čieme) ſtolz worauf ſein, *andar superbo.*

Ponosnò, *adv.* ſtolz, *superbamente.*

Ponoviti, vim, *v. a. perf.* erneuern, *rinovare.*

Popádati, dam, *v. a. imp.* greifen, *prendere.*

Popàdati, dám, *v. a. perf.* fallen, *cadere.*

Popaliti, lim, *v. a. perf.* verbrennen, *bruciare.*

Popeti, pnem, *v. a. perf.* erheben, *alzare*; — se, *v. n.* ſich erheben, *inalzarsi.*

Popievati, vam, *v. a. imp.* ſingen, *cantare.*

Popiti, pijem, *v. a. perf.* austrinken, *bevere, bere.*

Popivati, vam, *v. a. imp.* vidi popievati.

Poplaha, e, *f.* das Erſchrecken, *spavento.*

Poplašiti, ših, *v. a. perf.* erſchrecken, *spaventare*; — se, *v. n.* erſchrecken, *spaventarsi.*

Poplavica, e, *f.* Ueberſchwemmung, *diluvio.*

Poplaviti, vim, *v. a. perf.* überſchwemmen, *inondare.*

Poplesati, šem, *v. a. perf.* zuſammenſtampfen, *calpestare.*

Poplieniti, nim, *v. a. perf.* ausplündern, *saccheggiare.*

Porad, *praep.* wegen, *pervia.*

Porasti, stem, *v. n. perf.* wachſen, *crescere.*

Poraz, a, *m.* Niederlage, *sconfitta.*

Poraziti, zim, *v. a. perf.* auf's Haupt ſchlagen, *sconfiggere.*

Poražati, žam, *v. a. imp.* vidi poraziti.

Poreći, rečem, *v. a. perf.* widerrufen, *ritrattare*; - se, *v. n.* ſeine Worte widerrufen, ſein Wort nicht halten, *ritrattar le sue parole, non adempier le promesse, i vanti.*

Pored, *praep.* neben, *accanto*; — *adv.* upored, zuſammen, *ussieme.*

Porinuti, nem, *v. a. perf.* ſtoßen, *spignere.*

Porobiti, bim, *v. a. perf.* vidi poplieniti.

Porod, a, *m.* Geburt, *natività*; Leibesfrucht, *parto, frutto*; Kind, *figlio, figlia.*

Poroditi, dim, *v. a. perf.* gebären, *partorire*; — se, *v. n.* geboren werden, *nascere.*

Poručiti, čim, *v. a. perf.* ſagen laſſen, *nunziare.*

Poruka, e, *f.* Bothſchaft, *nunzio.*

Porušen, a, o, *adj.* verwüſtet, *desolato.*

Posaditi, dim, *v. a. perf.* ſetzen, *piantare*; ſetzen, *far sedere*; — se, *v. n.* ſich ſetzen, *sedere.*

Posjeći, ćem, *v. a. perf.* zuſammenhauen, niedermachen, *uccidere, passar a fil di spada.*

Posiedati, dam, *v. n. perf.* ſich ſetzen, *sedere*; — *v. a. imp. & perf.* (konje) ſich ſetzen, aufſitzen, *andar a cavallo.*

Posiedovati, dujem, *v. a. imp.* beſitzen, *possedere.*

Posigati, gam, sižem, *v. n. imp.* greifen wornach, *pigliare.*

Posijan, a, o, *adj.* beſäet, geſäet, *seminato.*

Posilati, lam, *v. a. imp.* ſchicken, *mandare.*

Posizati, zam, žem, *v. n. imp.* vidi posigati.

Poslati, šljem, šaljem, *v. a. perf.* vidi posilati.

Posliednji, a, e, *adj.* letzter, *ultimo.*

Posluh, a, *m.* Gehorſam, *ubbidienza*; Gehör, *udienza.*

Poslušan, šna, o, *adj.* gehorſam, *ubbidiente.*

Poslušati, šam, *v. a. perf.* gehorchen, *ubbidire*; hören, *udire*; — *v. a. imp.* hören, *udire, sentire.*

Posmieh, a, *m.* das Lächeln, *sorriso.*

Pospieh, a, *m.* Eile, *fretta.*

Pospieha, e, *f.* vidi pospieh.

Pospiešiti, šim, *v. n. perf.* eilen, ſich beeilen, *affrettarsi.*

Pospiešno, *adv.* eilends, *frettolosamente.*

Posried, *praep.* zwiſchen, mitten in, *in mezzo, tra, fra.*

Posriedi, *praep.* vidi posried.

Postati, stanem, *v. n. perf.* werden, *divenire, diventare*; ſtehen bleiben, *arrestarsi.*

Postáti, stojim, *v. n. perf.* ſtehen bleiben, *arrestarsi.*

Postaviti, vim, *v. a. perf.* ſetzen, *mettere, porre.*

Postavljati, ljam, *v. a. imp.* vidi postaviti.

Postelja, e, *f.* Bett, *letto.*

Postiti, stim, *v. n. imp.* faſten, *digiunare.*

Posvetiti, tim, *v. a. perf.* heilig machen, heilig ſprechen, *far santo*; opfern, *sacrificare*; widmen, *consecrare.*

Posvetjenje, a, *n.* Heiligmachung, *santificazione*; Opfer, das Opfern, *sacrifizio, sacrificazione*; Widmung, *consecrazione.*

Posvudiere, *adv.* überall, *dappertutto.*

Pošastje, a, *n.* vidi pohod.

Pošet, a, *m.* Gang eines Spaziergängers, *camino d' un passeggiante.*

Poštapiti se, pim se, *v. n. perf.* ſich ſtützen, *appoggiarsi.*
Pošten, a, o, *adj.* ehrlich, *onorevole.*
Poštenje, a, *n.* Ehre, *onore.*
Poštovan, a, o, *adj.* geehrt, *onorato.*
Pošven, a, o, *adj.* benäht, *cucito.*
Potaja, e, *f.* Heimlichkeit, *segreto.*
Potaknuti se, nem se, *v. n. perf.* ſtolpern, *inciampare;* ſich entſchließen, *risolversi.*
Potamniti, nim, *v. a. perf.* verfinſtern, *oscurare,* — *v. n. perf.* verfinſtert werden, *oscurarsi.*
Potankò, *adv.* genau, *esattamente, accuratamente.*
Potarašiti, šim, *v. a. perf.* zertreten, *calpestare.*
Potàrti, trem, tarem, *v. a. perf.* brechen, *rompere.*
Poteći, čem, *v. n. perf.* laufen, *correre.*
Potezati, žem, *v. a. imp.* ziehen, *trarre.*
Potežiti se, žim, se, *v. n. imp. & perf.* ſich beeilen, *affrettarsi.*
Potežiti, žim, *v. a. imp. & perf.* eilen machen, *far affrettare.*
Poticati, čem, *v. a. imp.* anfeuern, aneifern, *animare, infervorare.*
Potiera, e, *f.* die nachſetzende Streitmacht, *armati che inseguono il nemico*; ići, letiet u potieru, nachſetzen, *inseguire.*
Potierati, ram, *v. a. perf.* wegjagen und verfolgen, *cacciar e inseguire.*
Potiskati, kam, *v. a. perf.* drücken, *premere.*
Potišten, a, o, *adj.* niedrig, *vile.*
Potištiti, štim, *v. a. perf.* erniedrigen, *avvilire.*
Potlačiti, čim, *v. a. perf.* unterdrücken, *opprimere.*
Potolas, sti, *f.* ungezügelte Freiheit, Uebermuth, *libertà sfrenata, protervia, arroganza.*
Potom, *adv.* dadurch, *con questo*; darnach, *dopo;* kaum, *appena.*
Potop, a, *m.* Sündfluth, *diluvio.*
Potopiti, pim, *v. a. perf.* überfluthen, *inondare*; ertränken, *annegare.*
Potreba, Potrieba, } e, *f.* Noth, *necessità.*
Potrieban, bna, o, *adj.* nothwendig, *necessario*; nothdürftig, *necessitoso.*
Poturčiti, čim, *v. a. perf.* zum Türken machen, *far turco*; — se, *v. n.* Türke werden, *farsi turco.*
Potvàrditi, dim, *v. a. perf.* beſtätigen, *confermare.*
Pouzdan, a, o, *adj.* vertraut, *familiare, confidente.*
Povàrći, rèm, *v. a. perf.* verwerfen, *rigettare, ributtare.*
Povelja, e, *f.* Mandat, *mandato*; Urkunde, *documento.*
Povenuti, nem, *v. n. perf.* welken, verwelken, *appassire.*
Povietarce, a, *n.* Luft, *aria, aere.*
Povidieti, poviem, povijem, *v. a. perf.* ſagen, erzählen, *raccontare.*
Povije, *pracs.* mieſte povie, od povidieti, što vidi.
Povod, a, *m.* Leitſeil, *corda per menar il cavallo.*
Povoj, a, *m.* Windel, *fascia.*
Povratiti, vratim, *v. a. perf.* kehren, zurückkehren, *ritornare, dar in dietro;* wieder einſetzen, *ristabilire;* — se, *v. n.* kehren, zurückkehren, *ritornare.*
Pozabiti, bim, budem, *v. a. perf.* vergeſſen, *dimenticare.*
Pozivati, vam, *v. a. imp.* rufen, *chiamare*; einladen, *invitare*; ausfordern, *sfidare.*
Pozlatiti, tim, *v. a. perf.* vergolden, *indorare.*
Pozlediti, dim, *v. a. perf.* vidi ozlediti.
Poznati, nam, *v. a. perf.* erkennen, kennen, *conoscere, riconoscere.*
Poznavati, vam, najem, *v. a. imp.* vidi poznati.
Pozor, a, *m.* Blick, *sguardo, occhio.*
Pozov, a, *m.* Ausforderung, *sfida*; Einladung, *invito.*
Pozvati, zovem, *v. a. perf.* vidi pozivati.

Požaliti, lim, *v. a. perf.* vidi pomilovati.

Požeći, žgem, žegò, *v. a. perf.* verbrennen, abbrennen, *bruciare.*

Požgati, žgem, *v. a. perf.* vidi požeći.

Požuda, e, *f.* Begierde, *cupidigia*; Wunſch, *brama, desiderio.*

Praća, e, *f.* Schleuder, *frombola, fromba.*

Pradied, a, *m.* Urgroßvater, *bisnonno, bisavolo.*

Prag, a, *m.* Schwelle, *soglia, limitare.*

Praga, e, *f.* inako zlatni Prag, poglaviti grad česke zemlje, stolica niegdašnjih kraljah one dàržave, a sad sicdište znanostih i umietnostih i prave slavjanske ljubavi; najgizdavii i najbogatii od svih slavjanskih gradovah u Austrii; ima danas do 120,000 dušah. Prag, *Praga.*

Prah, a, *m.* Staub, *polvere*; Pulver, *polvere.*

Pram, a, } *m.* Flocken, *fiocco*; *poet.*
Pramen, a, } Haar, *crine.*

Prama, *praep.* vidi prema.

Prasnuti, nem, *v. n. perf.* praſſeln, *scoppiare.*

Praštati, štam, *v. a. imp.* verzeihen, *perdonare.*

Praščić, a, e, *adj.* Schwein-, *di porco.*

Prati, perem, *v. a. imp.* waſchen, *lavare.*

Pratiti, tim, *v. a. imp.* begleiten, *accompagnare.*

Prav, a, o, *adj.* unſchuldig, *innocente*; recht, *giusto*; wahr, echt, *vero.*

Pravda, e, *f.* Gerechtigkeit, *giustizia.*

Pravedan, dna, o, *adj.* gerecht, *giusto.*

Praviti, vim, *v. a. imp.* erzählen, *racontare*; ſagen, *dire.*

Prazan, zna, o, *adj.* leer, *vuoto.*

Prebio, biela, o, } *adj.* ſehr weiß,
Prebio, bila, o, } *bianchissimo.*

Prebivati, vam, *v. n. imp.* wohnen, *soggiornare, abitare.*

Prebogat, a, o, *adj.* ſehr reich, *richissimo.*

Prebogatò, *adv.* ſehr reich, *in modo richissimo.*

Prečestit, a, o, *adj.* ſehr glücklich, *felicissimo.* Uzima se i kao naslov cara turskoga, njegovih pašah itd.

Prečè, *adv.* vidi prieče.

Preći, a, e, *adj.* vidi prieći.

Prečudan, dna, o, *adj.* ſehr wunderbar, ſehr ſonderbar, *miracolosissimo, curiosissimo.*

Preći, predjem, *v. a. perf.* übergehen, *andar oltre, passar oltre.*

Pred, *praep.* vor, *avanti.*

Predanj, *adv.* prikratjeno mieſte pred njega, preda nju, vor ihm, vor ihr, *avanti di lui, avanti di lei.*

Predati, dam, dadem, *v. a. perf.* übergeben, *consegnare, rendere*; ausliefern, *consegnare.*

Prèdati, dam, *v. n. imp.* ſich fürchten, *aver paura.*

Predjem, *praes.* od preći, što vidi.

Predanji, a, e, *adj.* vorige, *anteriore.*

Predlog, a, *m.* Vortrag, *proponimento.*

Predobit, a, o, *adj.* bezwungen, beſiegt, *vinto.*

Predobiti, bijem, *v. a. perf.* bezwingen, beſiegen, *vincere.*

Predobitnik, a, *m.* Sieger, Bezwinger, Eroberer, *vincitore, conquistatore.*

Predobivati, vam, *v. a. imp.* vidi predobiti.

Predzidati, dam, djem, *v. a. perf.* vormauern, *fabbricar d' avanti.*

Pregizdav, a, o, *adj.* ſehr prächtig, ſehr prachtvoll, *pomposissimo, belissimo.*

Pregledati, dam, *v. a. perf.* überſehen, überblicken, durchſehen, *rivedere, esaminare, riscontrare, veder oltre.*

Prehrabren, a, o, *adj.* ſehr muthig, ſehr tapfer, *valorosissimo.*

Prejti, prejdem, *v. n. perf.* vidi preći, predjem.

Prekinuti, nem, *v. a. perf.* brechen, *rompere.*

Preko, *praep.* über, *oltre.*

Prekop, a, *m.* Durchhruch, Durchſtich, (eines Grabens), *taglio d' un fosso.*

Prekop, a, *m.* turski Orkapia, grad posadjen na prieĉbi izmedju poluotoka krimskoga i kopna na móru càrnom u današnjoj Rusii; ima sada jedva do 1000 dušah, a tvàrdjave mu već skoro posve opustieše. U doba Gundulićevo i Osmanovo biaše vas Krim kakono i dobar dio bližnjega kopna u šakah Tatarom, kojih još i danas po onih stranah dosta imade, a biaše im tada kan iliti gospodar niekakav Džanibek-giraj, koi, jer platjaše harač sultanu carigradskomu i biaše mu dàržan služit na vojsci, nazvan je od Gundulića našega haračarom prekopskim s toga, što po svoj prilici stolovaše u Krimu u gradu Prekopu. Perekop, *Perecop.*

Prekopski, a, o, *adj.* von Perekop, *di Perecop.* Vidi Prekop.

Prekretati, kretjem, *v. a. imp.* kehren, wenden, umwandeln, *voltare.*

Prekriliti, lim, *v. a. perf.* überflügeln, *passar a volo.*

Preletieti, tim, *v. a. perf.* überfliegen, *passar a volo.*

Preletiti, tim, *v. a. perf.* vidi preletieti.

Preletivati, vam, *v. a. imp.* vidi preletieti.

Prem, *adv.* wohl, *ben.*

Prema, *praep.* gegen, gegenüber, *verso, dirimpetto.*

Premagati, gam, mažem, *v. a. imp.* überwältigen, *vincere.*

Premalietan, tna, o, *adj.* Frühlings-, des Frühlings, *di primavera.*

Premalietje, a, *n.* Frühling, Lenz, *primavera.*

Premio, mila, o, *adj.* ſehr lieb, ſehr theuer, *carissimo.*

Premoguć, a, e, *adj.* mächtig, ſehr mächtig, *potente, potentissimo, valentissimo.*

Prenesti, Prenieti, } nesem, *v. a. perf.* übertragen, *portar oltre, trasportare.*

Prenuti se, nem se, *v. n. perf.* aufgeſchreckt werden, *spaurirsi.*

Preobražati, žam, *v. a. imp.* umwandeln, *trasfigurare*; — se, *v. n.* ſich umwandeln, *trasfigurarsi.*

Preobraziti, zim, *v. a. perf.* vidi preobražati.

Preobućen, a, o, *adj.* überzogen, *travestito*; verkleidet, *mascherato, travestito.*

Preobući, bućem, *v. a. perf.* überziehen, *travestire*; verkleiden, *travestire, mascherare.*

Preoteti, otmem, *v. a. perf.* an ſich reißen eher als ein anderer, *pigliar prima d' un' altro*; wiedererobern, *riacquistare, riconquistare.*

Prepadati, dam, *v. a. imp.* ſchrecken, *intimidire, spaurire*; — se, *v. n.* ſich fürchten, *temere.*

Prepas, sti, *f.* Schrecken, Furcht, *timore, paura.*

Prepasti, padem, *v. a. perf.* vidi prepadati.

Preporučiti, čim, *v. a. perf.* empfehlen, *raccomandare.*

Preseliti, ljim, *v. a. perf.* überſiedeln, *far migrare.*

Presieći, čem, *v. a. perf.* kappen, abſchneiden, durchſchneiden, *tagliare.*

Preskočiti, čim, *v. a. perf.* überſpringen, *saltar oltre.*

Presladak, dka, o, *adj.* ſehr ſüß, *doloissimo, soavissimo.*

Preslavan, vna, o, *adj.* ſehr glorreich, ſehr löblich, *inclito, gloriosissimo.*

Prestanak, nka, *m.* Nachlaß, *il cessare.*

Prestajati, jem, *v. n. imp.* nachlaſſen, *cessare.*

Prestati, stanem, *v. n. perf.* vidi prestajati.

Presti, predem, *v. a. imp.* ſpinnen, *filare.*

Prestolje, a, *n.* Thron, *trono.*

Prestrašiti, šim, *v. a. perf.* erſchrecken, *spaurire*; — se, *v. n.* erſchrecken, *spaurirsi.*

Prestupiti, pim, *v. a. perf.* überſchreiten, *trasgredire.*

Presvet, a, o, *adj.* ſehr heilig, *santissimo.*

Presvietó, tla, o, *adj.* ſehr glänzend, ſehr glanzvoll, *illustrissimo.* Uzima se i kao naslov.

Prešan, šna, o, *adj.* eilfertig, *frettoloso.*

Prešiti, šim, *v. n. imp.* eilen, *affrettarsi.*

Prešnò, *adv.* eilends, *frettolosamente.*

Pretiecati, čem, *v. a. imp.* voraus laufen, *correr avanti.*

Pretvarati, ram, *v. a. imp.* vidi preobražati; ſich verſtellen, ſtellen, *far finta, fingere, dissimulare, simulare.*

Preuzeti, zmem, *v. a. perf.* vidi preoteti; übernehmen, *assumere.*

Prevara, e, *f.* Betrug, Liſt, *inganno, arte, artifizio, stratagemma.*

Prevariti, rim, *v. a. perf.* betriegen, *ingannare.*

Prevedar, dra, o, *adj.* ſehr hell, *serenissimo.* Uzima se i kao naslov.

Prevelik, a, o, *adj.* ſehr groß, *grandissimo.*

Previdieti, } dim, *v. a. imp. & perf.*
Previditi, } vorausſehen, *prevedere.*

Previdjenstvo, a, *n.* Vorausſicht, *prevedimento.*

Previdjati, djam, *v. a. imp.* vidi previdieti.

Previsok, a, o, *adj.* ſehr hoch, *altissimo.*

Prevraćati, ćam, ćem, *v. a. imp.* wenden, kehren, wandeln, *voltare.*

Prevratiti, tim, *v. a. perf.* vidi prevraćati.

Prevratjati, vidi prevraćati.

Prežati, žim, *v. a. imp.* lauern, *star in agguato, appostare.*

Pri, u sastavljenju kao privelik, priskočiti vidi pre.

Pri, *praep.* bei, neben, *presso, appresso, accanto*; »pri sramoti bezakonja nepazeć se od nesgodah,« in Anbetracht der Schmach eines ſolchen Frevels mich nicht einmal vor Unglücksfällen hütend, *considerata la vergogna d' una tale empietà dagl' infortunj non guardandomi.*

Pria, *adv.* ehedem, eher, früher, *pria, prima, già.*

Priatelj, a, *m.* Freund, *amico.*

Priateljski, a, o, *ad.* freundlich, freundſchaftlich, *amico, amichevole.*

Priateljstvo, a, *n.* Freundſchaft, *amicizia.*

Priazan, zni, *f. poet.* vidi priateljstvo.

Pribivati, vam, *v. n. imp.* vidi prebivati.

Približati se, žam se, *v. n. imp.* ſich nähern, *avvicinarsi.*

Približiti se, žim se, *v. n. perf.* vidi približati se.

Pričekivati, vam, *v. a. imp.* warten. erwarten, *aspettare.*

Pričuti, čujem, *v. a. perf.* hören, *sentire, udire.*

Prići, pridjem, *v. a. & n. perf.* vidi preći.

Prid, *praep.* vidi pred.

Pridati, dam, *v. a. perf.* beifügen, dazugeben, *aggiugnere*; vidi predati.

Pridjem, prići, vidi predjem.

Pridošalac, šaoca, šóca, *m.* Ankömmling, *avventiccio.*

Pridružiti, žim, *v. a. perf.* beigeſellen, *associare.*

Prie, *adv.* vidi pria.

Prieče, *adv.* jäher, gäher, *più improvisamente*; ſchlimmer, *peggio.*

Prieći, a, e, *adj.* jäher, gäher, *più improviso*; ſchlimmer, *peggiore*; kürzer, *più breve.*

Prieći, čim, *v. a. imp.* hindern, *impedire.*

Prieduji, a, e, *adj.* voriger, Vorder-, *anteriore.*

Priek, a, o, *adj* jähe, gäh, *improviso, repentino*; ſchlimm, *cattivo*; kurz, *breve.*

Priekò, *adv.* jäh, gäh, *all' improviso, repentinamente*; ſchlimm, arg, *male*; kurz, *brevemente*.

Prieko, *praep.* vidi preko.

Prietiti, tim, *v. n. imp.* drohen, *minacciare*.

Prietenje, a, *n.* vidi prietjenje.

Prietjenje, a, *n.* Drohung, *le minaccie*.

Prietnja, e, *f.* Drohung, *minaccia*.

Prievara, e, *f.* vidi prevara.

Prigoda, e, *f.* Gelegenheit, *occasione*; Fall, Zufall, *caso, avventura*.

Prigàrliti, lim, *v. a. perf.* umarmen, *abbracciare*.

Prigibati, bam, bljem, *v. a. imp.* beugen, *piegare*.

Prignuti, nem, *v. a. perf.* vidi prigibati.

Prihitati, tam, *v. a. imp.* greifen, *pigliare*.

Prihrabren, a, o, *adj.* vidi prehrabren.

Prijati, prijà, *v. a. perf.* mieſte prijeti, prijè, nehmen, annehmen, *prendere, accettare*.

Prijazan, zni, *f.* vidi priazan, zni.

Prijazan, zna, o, *adj.* freundlich, *amichevole*.

Prijeti, primem, *v. a. perf.* vidi prijati.

Prije, *adv.* vidi pria.

Prik, a, o, *adj.* vidi priek.

Prikazati, žem, *v. a. perf.* vorſtellen, *rappresentare*; erzählen, *raccontare*; ſchenken, *donare*.

Prikazivati, vam, *v. a. imp.* vidi prikazati.

Priklati, koljem, *v. a. perf.* die Gurgel abſchneiden, *scannare*.

Priklon, a, o, *adj.* demüthig, *umile*; artig, *civile*.

Prikloniti, nim, *v. a. perf.* beugen, verbeugen, *piegare, inchinare*.

Priklonò, *adv.* demüthig, *umilmente*; artig, *pulitamente*.

Priklonstvo, a, *n.* Demuth, *umiltà*; Artigkeit, *pulitezza*.

Priklopiti, pim, *v. a. perf.* beifügen, *aggiugnere*.

Prikò, *adv.* vidi prieko.

Priko, *praep.* vidi prèko.

Prikor, a, *m.* Schmach, Schande, *vergogna, ignominia*.

Prikoran, rna, o, ſchändlich, ſchmachvoll, *ignominioso*.

Prikriti, rijem, *v. a. perf.* decken, *coprire*.

Prilagati, gam, lažem, *v. a. imp.* hinzufügen, *aggiugnere*.

Priličiti, čim, *v. a. & n. imp.* gleich ſein, *esser simile*; — se, *v. n.* ſich ziemen, *convenire*.

Priliep, a, o, *adj.* vidi preliep.

Prilika, e, *f.* Beiſpiel, *esempio*; Bild, *imagine*; Gelegenheit, *occasione*.

Priložiti, žim, *v. a. perf.* vidi prilagati.

Primagati, gam, mažem, *v. a. imp.* bewältigen, *vincere, superare*.

Primamiti, mim, *v. a. perf.* locken, anlocken, *allettare*.

Primati, mam, *v. a. imp.* empfangen, annehmen, *accettare, acquistare*.

Primislav, a, *m.* u Poljakah Przemysl, zlatar poljački okó polovine VIII. stolietja, koi, kako piše Kadlubek, budući usàrnuli u zemlje poljačke iz današnje Ugarske Obri ili niekakav ini narod, načinì od kore dàrvene svakakovo oružje, i pobielivši ga izvana metnù ga u šumu, kud imahu proći nepriatelji. Ovi prolazeći i videći oružje po dubravi ponastavljano, misleći da su Poljaci, udariše na kore, koje budući Primislav malo po malo sve jednu za drugom niekakvom spravom izpožegò, udubiše se za namišljenimi timi vojnicim leteć u šumu, i tù nagazivši na jaku poljačku busiu, bieše malo ne do jednoga poraženì, a Primislav bì pod imenom Leška za zahvalnost od naroda poljačkoga na prestostolje uzdignùt.

Primiti, mim, *v. a. perf.* vidi primati.

Primjen, a, o, *adj.* primljen, a, o, empfangen, angenommen, *accettato, acquistato*.

Primožen, a, o, *adj.* bewältiget, *vinto, superato.*

Prinemagati, gam, mažem, *v. a. imp.* ſchwächen, *debilitare.*

Prinemoći, morem, možem, *v. a. perf.* vidi prinemagati.

Prinesti, nesem, *v. a. perf.* beitragen, *apportare.*

Prinieti, *v. a. imp.* beitragen, *apportare.*

Pripeći, čem, *v. a. perf.* röſten, *abbrustolire*; brennen, *bruciare.*

Pripeti, pnem, *v. a. perf.* heften, *attaccare*; — se, *v. n.* erklettern, *salire.*

Pripetiti se, tim se, *v. n. perf.* ſich ereignen, *avvenire.*

Pripoloviti, vim, *v. a. perf.* zur Hälfte theilen, halbiren, *dimezzare.*

Pripoviedati, dam, *v. a. imp.* erzählen, *raccontare.*

Pripravan, vna, o, *adj.* bereit, fertig, *pronto.*

Pripraviti, vim, *v. a. perf.* bereiten, *approntare*; verfertigen, *fare.*

Pripravljen, a, o, *adj.* bereitet, *approntato.*

Priprost, a, o, *adj.* einfach, einfältig, *semplice.*

Prisieći, čem, *v. a. perf.* vidi presieći.

Prisluškivati, vam, kujem, *v. a. imp.* horchen, lauern, *star all' erta.*

Prispieti, spijem, *v. n. perf.* ankommen, anlangen, *venire, arrivare.*

Pristajati, jem, *v. a. imp.* beiſtimmen, *esser d' accordo*; paſſen, *andar d' accordo*; ſtehen bleiben, *arrestarsi.*

Pristati, stanem, *v. n. perf.* vidi pristajati.

Pristojan, jna, o, *adj.* ziemend, geziemend, *conveniente.*

Pritezati, žem, *v. a. imp.* ziehen, *trarre.*

Pritisnuti, nem, *v. a. perf.* drücken, *premere.*

Pritiskati, kam, *v. a. imp.* drücken, *premere.*

Priukriepiti, pim, *v. a. perf.* wieder kräftigen, *ristorare.*

Priuzeti, zmem, *v. a. perf.* bewältigen, *vincere, superare.*

Priuzimati, mam, *v. a. imp.* vidi priuzeti.

Privara, e, *f.* vidi prevara.

Priveza, e, *f.* grad u Arbanii na ustju od zamorja istoga imena; ima danas do 5000 duſah. Jednu uru daleko od ovoga grada nalaze se razvaline grada Nikopolja, sagradjena od Augusta cesara na uspomenu pomorskoga boja, u kojem tù porazi Augusto sjedinjenu pomorsku silu Antonievu i Kleopatrinu malo prie Isusova porodjenja. Preveſa, *Preveſa.*

Prividjenje, a, *n.* Erſcheinung, *spettro.*

Pritimati, mam, mljem, *v. a. imp.* quetſchen, *schiacciare.*

Probijati, jam, *v. a. imp.* durchbrechen, *rompere*; paſſiren, wandern, *passare, viaggiare.*

Problidieti, bliedim, *v. n. perf.* erblaſſen, erbleichen, *impallidire.*

Probliediti, bliedim, *v. n. perf.* erblaſſen, erbleichen, *impallidire.*

Probuditi, dim, *v. a. perf.* wecken, *destare.*

Prociena, e, *f.* Schätzung, *stima*; bez prociene, unſchätzbar, *inestimabile.*

Pročuti, čujem, *v. a. perf.* hören, *sentire.*

Proć, *praep.* vidi proti.

Proćuknuti se, nem se, *v. n. perf.* durch Geliſpel gehört werden, *spandersi nel volgo susurrando.*

Prodati, dam, *v. a. perf.* verkaufen, *vendere.*

Prodiljiti, ljim, *v. a. perf.* verlängern, *allungare.*

Prodrieti, drem i derem, *v. a. perf.* durchbrechen, *penetrare.*

Prognati, prorenem, *v. a. perf.* wegjagen, verweiſen, *cacciare, esiliare.*

Progovoriti, rim, *v. a. perf.* ſagen, *dire.*

Prohadjati, djam, *v. n. imp.* vidi prohoditi.

Prohod, a, *m.* Durchgang, *pasaggio.*

Prohoditi, dim. *v. n. imp.* paſſiren, vergehen, *passare.*

Projti, jdem, djem, *v. n. perf.* vidi proći.

Prokopati, pam, *v. a. perf.* durchgraben, *scavare.*

Proklet, a, o, *adj.* verflucht, verdammt, verwünſcht, *maledetto.*

Proletieti, tim, *v. n. perf.* durchfliegen, *passar a volo.*

Prolieti, lijem, *v. a. perf.* gießen, ausgießen, *spandere.*

Prolietje, a, *n.* vidi premalietje.

Prolietan, tna, o, *adj.* vidi premalietan.

Prolievati, vam, *v. a. imp.* vidi prolieti.

Proliti, lijem, *v. a. perf.* vidi prolieti.

Prolitati, **Prolietati**, tam, tjem, *v. a. imp.* vidi proletieti.

Promicati, ćem, *v. a. imp.* befördern, *promovere.*

Promiena, e, *f.* Wechſel, Abwechſelung, *cambiamento, vicenda, cambio.*

Promieniti, nim, *v. a. perf.* wechſeln, verwechſeln, *mutare, cambiare.*

Promienjivati, vam, *v. a. imp.* vidi promieniti.

Promina, e, *f.* vidi promiena.

Pronieti, nesem, *v. a. perf.* hindurch tragen, *portar oltre*; — se, *v. n.* das Gerücht entſtehen, *nascer la fama.*

Propas, sti, *f.* Abgrund, *abisso.*

Propasti, padem, *v. n. perf.* durchfallen, *cader oltre*; zu Grunde gehen, *andar in rovina.*

Propeti, pnem, *v. a. perf.* kreuzigen, *crocifiggere*; — se, *v. n.* ſich bäumen, ſich aufrichten, *alzarsi, impennarsi, inalberarsi.*

Propinjati, njem, *v. a. imp.* vidi propeti.

Propisati, šem, *v. a. perf.* vorſchreiben, *prescrivere*; verbannen, verweiſen, *proscrivere.*

Proplakati, plačem, *v. n. & a. perf.* in Thränen ausbrechen, *incominciar a piangere.*

Proreći, rečem, *v. a. perf.* vorausſagen, *predire.*

Proricati, ćem, *v. a. imp.* vidi proreći.

Prorok, a, *m.* Prophet, *profeta.* U Osmanu se pod rieči prorok ima razumievat Muhamed, što vidi.

Prosba, e, *f.* Bitte, *preghiera.*

Prosieden, a, o, *adj.* klüftig, *cavernoso.*

Prosipati, pam, pljem, *v. a. imp.* ſtreuen, zerſtreuen, *spargere.*

Prositi, sim, *v. a. imp.* bitten, *pregare*; fragen, *dimandare*; fordern, *pretendere.*

Proslaviti, vim, *v. a. perf.* rühmen, ruhmvoll machen, *glorificare.*

Proslavljati, ljam, *v. a. imp.* vidi proslaviti.

Prostàrt, a, o, *adj.* ausgebreitet, *prostrato, dilatato.*

Prostàrti, strem, *v. a. perf.* ausbreiten, *prostrare, dilatare.*

Prost, a, o, *adj.* frei, *libero.*

Prostirati, rem, *v. a. imp.* vidi prostàrti.

Prostiti, stim, *v. a. perf.* verzeihen, *perdonare.*

Prostran, a, o, *adj.* weit, geräumig, *spazioso, ampio.*

Prostrieti, strem, *v. a. perf.* vidi prostàrti.

Prostor, a, *m.* Raum, *spazio.*

Prostoran, rna, o, *adj.* vidi prostran.

Prosuti, spem, *v. a. perf.* vidi prosipati.

Prosušiti, šim, *v. a. perf.* dörren, trocknen, *seccare*; — se, *v. n.* trocken werden, *seccarsi.*

Proštenje, a, *n.* Verzeihung, *perdono.*

Protàrnuti, nem, *v. n. perf.* zuſammenſchaudern, *inorridire.*

Proteći, čem, *v. n. perf.* anfangen zu fließen, fließen, laufen, *scorrere, incominciar a correre.*

Protezati, žem, *v. a. imp.* ziehen, *trarre.*

Protiecati, čem, *v. n. imp.* vidi proteći.

Proti, **Protiva**, *prasp.* gegen, *contra, contro.*

Protivan, vna, o, *adj.* der dagegen iſt, *contrario.*

Protiviti se, vim se, *v. n. imp.* dagegen ſein, *esser contrario.*

Protivnik, a, *m.* Gegner, Feind, *antagonista, nemico.*

Proučiti, čim, *v. a. perf.* durchleſen, *perleggere.*

Provadia, e, *f.* grad u bugarskoj zemlji; zove li se tako i ona okolina, gdie se nalazi grad Provadia, nemorem znati. Paravadi, *Paravadi.*

Provodič, a, *m.* Wegweiſer, Führer, *guida, conduttore.*

Provodičtvo, a, *n.* Führerſchaft, das Führen, Wegweiſen, *il guidare, la guida.*

Provoditi, dim, *v. a. imp.* führen, *menare*; bludnò dni —, ein wolluſtiges Leben führen, *menar una vita lasciva.*

Proz, *praep.* durch, bei — aus, hinaus, *per.*

Prozirati, rem, *v. a. imp.* vidi prozrieti.

Prozor, a, *m.* Fenſter, *finestra.*

Prozrieti, zrem, *v. a. perf.* durchſehen, *veder oltre.*

Prozriti, zrem, *v. a. perf.* vidi prozrieti.

Prožđirati, direm, *v. a. imp.* freſſen, auffreſſen, *vorare, devorare.*

Prožđrieti, drem, *v. a. perf.* vidi prožđirati.

Prus, a, *m.* čoviek iz Pruske zemlje. Preuße, *Borusso.*

Prut, a, *m.* rieka, koja izviruči u Galičkih gorah ulazi u Bogdaniu i nakon 112 miljah puta tone u Dunavo nedaleko od grada Galca. U vrieme Osmanovo biaše Prut malo ne u utrobi podunavskih pokrajinah turskih, a danas je medjaš izmedju dàržavah turskih i ruskih; tako su ogriženi od vriemena Osmanova i Gundulićeva (to jest za malo veće od dviesti godištah) Turčinu okraci, koje u doba mladostnoga svoga napona bieše pružio u Europu! Pruth, *Pruto.*

Prut, a, *m.* Stab, *verga*; — kraljevski, der königliche Stab, Zepter, *la verga regale, lo scettro.*

Pružati, žam, *v. a. imp.* reichen, *porgere*; ſtrecken, ausſtrecken, *stendere, allungare.*

Pružiti, žim, *v. a. perf.* vidi pružati.

Psovati, psujem, *v. a. imp.* ſchelten; fluchen, *maledire, bestemmiare*; *sgridare, svillaneggiare.*

Ptica, e, *f.* Vogel, *uccello.*

Ptičji, a, e, *adj.* Vogels, *d' uccello.*

Pučina, e, *f.* ungeheuere Weite, das hohe Meer, *l' immenso (del mare), l' alto (mare).*

Pučiti, čim, *v. a. imp.* bevölkern, *impopolare.*

Puhati, puàem, *v. a. & n. imp.* blaſen, *soffiare.*

Puk, a, *m.* Volk, Menſchen, *popolo, gente.*

Puknuti, nem, *v. n. perf.* krachen, *scoppiare*; ſich verbreiten, entſtehen, *scoppiare.*

Pun, a, o, *adj.* voll, *pieno.*

Puniti, nim, *v. a. imp.* füllen, *empiere.*

Pust, a, o, *adj.* verlaſſen, *abbandonato*; öde, *deserto.*

Pustinja, e, *f.* Einöde, *deserto.*

Pustiti, stim, *v. a. perf.* laſſen, *lasciare.*

Pustoš, i, *f.* vidi pustinja.

Puška, e, *f.* Feuergewehr, *fucile, archibugio.*

Puškar, a, *m.* Füſilier, *archibusiere, fuciliere.*

Pût, i, *f.* Fleiſch, *carne.*

Put, a, *m.* Mal, *volta.*

Put, a, *m.* Weg, *strada*; Reiſe, *viaggio.*

Put, *praep.* nach, gegen, in der Richtung, *verso.*

Putiti, tim, *v. a. imp.* anweiſen, *istradare, persuadere*; — se, *v. n. imp.* ſich begeben, *istradarsi.*

Putnički, a, o, *adj.* Reiſe-, Pilger-, *di viandante, da viaggiatore, da pelegrino.*

Putnik, a, *m.* Reiſender, Pilger, *viaggiatore, pelegrino.*

Putovati, tujem, *v. n. & a. imp.* reiſen, *viaggiare.*

Puziv, a, o, *adj.* ſchlüpfrig, *lubrico-*

R.

Rad, a, o, gern, *volentieri.*
Raditi, dim, *v. a. imp.* arbeiten, machen, *lavorare, fare.*
Radjati, djam, *v. a. imp.* gebären, *partorire*; tragen, (Frucht), *portare (frutto).*
Radmio, mila, *m.* ime mužko.
Radogostje, a, *n.* zemlje okó potoka Radogosta u Pomoranii i Meklenboru, das Land am Fluße Radegaſt, *il paese sul fiume Radegast.*
Rados, sti, *f.* Wonne, *gioja.*
Radovati se, dujem se, *v. n. imp.* ſich freuen, *rallegrarsi.*
Radovilski, koga, *m.* knez, svietla obitio u Poljačkoj pàrvašnjih vriemenah.
Raj, a, *m.* Paradies, *paradiso.*
Rajski, a, o, *adj.* paradieſiſch, *di paradiso.*
Rak, a, *m.* Krebs, *gambero*; ima toga imena na nebu i zviezdovje, Krebs, *cancro.*
Ralo, a, *n.* Pflug, *aratro.*
Rame, mena, *n.* Achſel, *ascella, spalla, omero.*
Rana, e, *f.* Wunde, *piaga.*
Raniti, nim, *v. a. perf.* verwunden, *ferire, piagare.*
Ranjati, njam, *v. a. imp.* vidi raniti.
Rano, *adv.* früh, *a buon' ora.*
Rat, a, *n.* / Rat, i, *f.* Krieg, *guerra.*
Rát, i, *f.* die Spitze, *punta.* Inako àrt, a, *m.*
Rasap, spa, *m.* Niederlage, *strage*; Zerſtörung, *eccidio.*
Rasàrdžba, e, *f.* Zorn, Wuth, *collera, furia.*
Raskoš, i, *f.* / Raskoša, e, *f.* Wolluſt, Wonne, Vergnügen, *delizia.*
Rasti, / Rastiti, rastem, *v. n. imp.* wachſen, *crescere.*
Rasuti, spem, *v. a. perf.* zerſtreuen, *spargere*; ſchlagen (den Feind), *dispergere.*
Raški, a, o, *adj.* to što sàrbski, raſcianiſch, *rasciano, di Rascia.*
Ravan, vna, o, *adj.* eben, gleich, *piano.*
Ravnica, e, *f.* / Ravnina, e, *f.* Ebene, *pianura.*
Ravno, a, *n.* Ebene, *piano, pianura.*
Ravno, *adv.* eben, gleich, *piano, dritto.*
Razabirati, rem, *v. a. imp.* unterſcheiden, erkennen, *discernere.*
Razabrati, berem, *v. a. perf.* vidi razabirati.
Razagnati, razrenem, *v. a. perf.* auseinander jagen, *discacciare, scacciare.*
Razan, a, o, *adj.* verſchieden, *diverso.*
Razbirati, rem, *v. a. imp.* vidi razabirati.
Razbiti, bijem, *v. a. perf.* zerſchlagen, *rompere*; ſchlagen (den Feind), *dispergere, disfare.*
Razbluda e, *f.* vidi razkoša.
Razbludan, dna, o, *adj.* wonnevoll, *delizioso.*
Razbojnik, a, *m.* Räuber, *malandrino.*
Razbor, a, *m.* Beſcheidenheit, *discrezione.*
Razciepati, pam, *v. a. perf.* zerſpalten, ſpalten, *fendere, spaccare.*
Razciepiti, pim, *v. a. perf.* vidi razciepati.
Razčinjati, njam, *v. a. imp.* vernichten, zerſtören, zerlegen, auflöſen, *disfare*; — se, *v. n.* ſich auflöſen, *disfarsi.*
Razdàrpiti, *pim, v. a. perf.* zerreißen, *squarciare, straciare, lacerare.*
Razdieliti, lim, *v. a. perf.* theilen, *dividere.*
Razdiliti, lim, *v. a. perf.* vidi razdieliti.
Razdirati, rem, *v. a. imp.* vidi razdàrpiti.
Razdrieti, drem, *v. a. perf.* vidi razdàrpiti.
Razdružiti, žim, *v. a. perf.* auseinander gehen laſſen, *dissociare.*

Razgarati, ram, *v. a. imp.* ſchüren, brennen laſſen, *far ardere*; — se, *v. n.* (oganj), wachſen (das Feuer), *crescere* (*il fuoco*).

Razglabati, bam, *v. a. imp.* aufſperren, *distaccare.*

Razglasit, a, o, *adj.* berüchtiget, *famoso, diffamato.*

Razgledati, dam, *v. a. perf.* beſchauen, beſehen, *visitare.*

Razglédati, dam, *v. a. imp.* vidi razgledati, *v. a. perf.*

Razgnjivati, vam, *v. a. imp.* zürnen, *irritare, metter in collera.*

Razgnjivjen, a, o, *adj.* erboßt, *adirato, furibondo.*

Razgojiti, jim, *v. a. perf.* das Wohlleben koſten laſſen, *far viver una vita commoda, felice*; — se, *v. n.* zunehmen von Wohlleben, *ingrassarsi menando giorni felici.*

Razgorieti, rim, *v a. perf.* vidi razgarati.

Razgovor, a, *m.* Troſt, *consolazione, conforto, sollievo*; Geſpräch, *discorso.*

Razgovoriti, rim, *v. a. perf.* tröſten, *consolare, confortare*; — se, *v. n.* ſich beſprechen, *discorrere.*

Razgrabiti, bim, *v. a. perf.* reißen, *rapire.*

Razhladiti, dim, *v. a. perf.* kühlen, erfriſchen, *refrigere, rinfrescare.*

Razigrati, gram, *v. a. perf.* (konja) in Lauf bringen, *far correre*; ausſpielen, *giuoccare*; — što na sablje, mit dem Schwerte den Beſitz entſcheiden, *decider il possesso a mano armata.*

Raskazan, a, o, *adj.* vidi razglasit.

Raskinuti, nem, *v. a. perf.* vidi razdàrpiti.

Raskoša, e, *f.* vidi raskoša.

Raskošan, šna, o, *adj.* Wolluſt, Wonne, Vergnügen verurſachend, liebend, *delizioso.*

Razliegati se, gam se, *v. n. imp.* wiederhallen, *risonare, echeggiare, rimbombare.*

Različit, a, o, *adj.* verſchieden, *diverso.*

Razlik, a, o, *adj.* vidi različit.

Razlikos, sti, *f.* Verſchiedenheit, *diversità.*

Razlievati, vam, *v. a. imp.* gießen, ausſchütten, ausgießen, *spandere.*

Razlog, a, *m.* Vernunft, Urſache, Beweis, Recht, Rechnung, *ragione.*

Razložiti, žim, *v. a. perf.* aus einander ſetzen, *spiegare, disfare.*

Razložiti, žim, *v. a. imp.* ſprechen, reden, ſchließen, rechten, *ragionare.*

Razlučiti, čim, *v. a. perf.* unterſcheiden, ſcheiden, *trovar differenza, separare.*

Razluka, e, *f.* Unterſchied, *differenza*; Scheidung, *separazione.*

Razlupati, pam, *v. a. perf.* zerſchlagen, *rompere.*

Razlupiti, pim, *v. a. perf.* vidi razlupati.

Razmetan, tna, o, *adj.* verſchwenderiſch, *prodigo.*

Razmetati, tjem, *v. a. imp. et perf.* hin und her werfen, auflöſen, *dissipare, distruggere, sciogliere*; verſchwenden, *dissipare, scialaquare.*

Razma, Razmi, *praep.* ausgenommen, außer, *eccetto, fuorchè.*

Razmisliti, lim, *v. a. perf.* denken, überlegen, *pensare, considerare, riflettere.*

Razmišljati, ljam, *v. a. imp.* vidi razmisliti.

Raznieti, nesem, *v. a. perf.* auseinander tragen, *portar via*; zerſtreuen, *spargere.*

Raznositi, sim, *v. a. imp.* vidi raznieti.

Razpaljen, a, o, *adj.* brünſtig, *amoroso*; warm, *caldo.*

Razpàršan, a, o, *adj.* zerſtreut, *dissipato.*

Razpàršati, šim, *v. a. perf.* vidi rasuti.

Razpàršiti, šim, *v. a. perf.* vidi razpàršati.

Razpasan, a, o, *adj.* ohne Gürtel, *ch' è senza cintola.*

Razpet, a, o, *adj.* gekreuziget, *crocifisso*; ausgeſpreißt, *allargato.*

Razpeti, pnem, *v. a. perf.* kreuzigen, *crocifiggere*; ſpreitzen, ausſpreitzen, *allargare.*

Razplesti, pletem, *v. a. perf.* auflöſen, *sciogliere, slacciare, dissolvere.*

Razpuhati, pušem, *v. a. perf.* aus einander blaſen, *dissipar soffiando*; (oganj) aufblaſen (das Feuer), *far crescer col soffio.*

Razpuknuti se, nem se, *v. n. perf.* berſten, *crepare, scoppiare.*

Razpustiti, stim, *v. a. perf.* zerlaſſen, auslaſſen, auflöſen, *dissolvere, sciogliere.*

Razputiti, tim, *v. a. perf.* entfeſſeln, *scatenare*; auflöſen, aufmachen, *aprire, sciogliere.*

Razrok, a, o, *adj.* ſchielend, *guercio, bieco.*

Razsàrčen, a, o, *adj.* zornig, *adirato.*

Razsiecati, cam, *v. a. imp.* zerhauen, *tagliare.*

Razsladiti, dim, *v. a. perf.* verſüßen, *addolcire.*

Razsuti, spem, *v. a. perf.* vidi rasuti.

Razsutje, a, *m.* vidi rasap.

Razšepaćati, ćam, *v. a. imp.* ungeſchlacht aus einander ſpreitzen, *allargar villanamente.*

Raztriebiti, bim, *v. a. perf.* lichten, aus dem Wege räumen, vernichten, *annientare, levare.*

Raztrieskati, skam, *v. a. perf.* aus einander ſchlagen, zuſammen ſchlagen, *rompere, spezzare.*

Raztrubiti, bim, *v. a. perf.* mit der Trompete verkündigen, kund geben, *divulgar a suon di tromba.*

Raztući, tučem, *v. a. perf.* vidi razbiti.

Razsvanuti, nem, *v. n. perf.* anbrechen (der Tag), *farsi giorno.*

Razsviestiti, stim, *v. a. perf.* zur Beſinnung bringen, *procurar l' uso de' sensi*; — se, *v. n.* zur Beſinnung kommen, *riaversi, riabilitarsi.*

Raztàrgnút, a, o, *adj.* zerriſſen, *stracciato, squarciato.*

Raztiskati, kam, *v. a. perf.* zerdrücken, *dissipare, dissolver premendo.*

Raztopiti, pim, *v. a. perf.* ſchmelzen, *fondere, strugere, liquefare.*

Razum, a, *m.* Verſtand, *inteletto.*

Razuman, mna, o, *adj.* verſtändig, *intelligente, savio, assennato.*

Razumieti, miem, *v. a. perf. & imp.* verſtehen, *intendere, comprendere.*

Razumnik, a, *m.* Weiſer, *il savio, il sapiente.*

Razvàrći, vàrgnem, *v. a. perf.* hin und her werfen, auflöſen, *dissolvere, distruggere, sciogliere.*

Razvedriti, rim, *v. a. perf.* aufhelfen, *rasserenare.*

Razvezati, žem, *v. a. perf.* aufbinden, auflöſen, *sciogliere.*

Razviditi, dim, *v. a. perf.* beſichtigen, *visitare, esaminare.*

Razznavati, vam, najem, *v. a. imp.* unterſcheiden, *discernere, distinguere.*

Razžaliti, lim, *v. a. perf.* betrüben, kränken, *addolorare.*

Rezžeći, žežem, *v. a. perf.* entzünden, *accendere.*

Razžigati, gam, žìtem, *v. a. imp.* vidi razžeći.

Reći, čem, *v. a. perf.* ſagen, *dire.*

Red, a, *m.* Ordnung, *ordine*; Orden, *ordine*; Reihe, *filo.*

Rediti, dim, *v. a. imp.* ordnen, *mettere, tener in ordine.*

Redom, *adv.* der Reihe nach, *secondo l' ordine.*

Redovnik, a, *m.* Ordensgeiſtlicher, *regolare*; Prieſter, Pfaffe, *sacerdote, prete.*

Redžeb, a, *m.* ime mužko u Turkah. Tako se zvaše i oni paša, što ga bieše odredio Osman, da ostane nakon njegova polazka kao jedan od tri kajmakama nad njegovom carevinom.

Rek bi, **Rekò bi**, *adv.* ſcheint, *pare*; man würde glauben, wähnen, *credi.* To je ono, što latinski piesnici vele *putes.*

Rekav, *adv.* mieſte rekavši, geſagt habend, *avendo detto.*

Rekši, *adv.* vidi rekav; wähnend, meinend, *credendo, pensando.*

Rekši, a, e, *adj.* der geſagt hat, *ch' è ha detto.*
Remen, a, *m.* Riemen, *correggia.*
Resiti, sim, *v. a. imp.* zieren, *ornare.*
Resulj, a, *m.* mužko ime u Turakah.
Revati, vem, *v. n. imp.* ſchreien wie ein Eſel, *gridar da asino.*
Rezati, žem, *v. a. imp.* ſchneiden, *tagliare.*
Režiti, žim, *v. n. imp.* knurren (wie der Hund), *mormorare come il cane arrabbiato.*
Riba, e, *f.* Fiſch, *pesce.*
Rieč, i, *f.* Wort, *parola*; Rede, *discorso.*
Rieka, e, *f.* Strom, Fluß, *fiume.*
Riečca, e, *f. dim.* vidi rieč.
Rieh, to što rekoh, ich ſagte, ich habe geſagt, *dissi.*
Rieše, to što rekoše, ſie ſagten, ſie haben geſagt, *dissero.*
Riešiti, šim, *v. a. imp.* aufbinden, auflöſen, *sciogliere*; — *v. a. perf.* erlöſen, *salvare.*
Rieti, rečem, *v. a. perf.* ſagen, *dire.*
Rigati, gam, *v. a. imp.* ſpeien, brechen, *vomere.*
Rika, e, *f.* vidi rieka.
Rikati, kam, ričem, *v. n. imp.* brüllen, *ruggire.*
Rilo, a, *n.* Rüſſel, *grugno, tromba.*
Rim, a, *m.* prastar i preglasovit grad u Italii, Rom, *Roma.*
Rimljanin, a, *m.* Römer, *Romano.*
Rimski, a, o, *adj.* römiſch, *romano.*
Rinút, a, o, *adj.* geſtoſſen, *spinto.*
Ris, a, *m.* Luchs, *lince.*
Riti, rečem, *v. a. perf.* vidi rieti.
Risvan-paša, e, *m.* ime onoga paše, kojemu bi naručena straža nad Korevskim.
Rob, a, *m.* Sclave, *schiavo.*
Robinja, e, *f.* Sclavin, *schiava.*
Robinjica, e, *f. dim.* vidi robinja.
Robiti, bim, *v. a. imp.* plündern, *saccheggiare.*
Robje, a, *n.* Sclaven, *schiavi.*
Robovati, bujem, *v. n. imp.* als Sclave dienen, *servir da schiavo.*
Robstvo, a, *n.* Sclaverei, *schiavitù.*
Rod, a, *m.* Geburt, *nascita*; Verwandter, *parente*; Verwandtſchaft, *parentela.*
Rodan, dna, o, *adj.* Geburts-, *natale*; fruchtbar, *fertile.*
Rodbina, e, *f.* Verwandtſchaft, die Verwandten, *parentado, parentela, parenti.*
Rodica, e, *f.* die Verwandte, *la parente.*
Roditelj, a, *m.* Erzeuger, *genitore.*
Roditi, dim, *v. a. perf.* erzeugen, gebären, *generare*; — *v. n. perf.* gedeihen, Frucht bringen, *fruttificare.*
Roditi se, dim se, *v. n. perf.* geboren werden, *nascere.*
Rodjak, a, *m.* der Verwandte, *un parente.*
Rodovilski, vidi Radovilski.
Rog, a, *m.* Horn, *corno.*
Rogoboran, rna, o, *adj.* murrend, *mormorante.*
Roj, a, *m.* Schwarm, *sciame.*
Rojan, jna, o, *adj.* ſchwärmend, *che fa sciami.*
Rojiti se, jim se, *v. n. imp.* ſchwärmen, *far lo sciame.*
Romon, a, *m.* Harmonie, *armonia.*
Romoniti, nim, *v. n. imp.* harmoniſch klingen, *sonar armonioso.*
Rositi, sim, *v. a. imp.* herabthauen laſſen, *far cader come rugiada*; — *v. n. imp.* fallen (vom Thau und feinen Regen), *cadere (parlando della rugiada e lenta pioggia).*
Rov, a, *m.* unterirdiſcher Kanal, *canale, fosso sotto terra.*
Rucati, čem, *v. n. imp.* brüllen, *mugghiare.*
Rud, a, o, *adj.* kraus, *ricciuto.*
Ručica, e, *f.* Handhabe, *manico*; Händchen, *piccola, bella mano.*
Ruda, e, *f.* Erz; Metall, *miniera*; *metallo.*
Rug, a, *m.* } Spott, Schimpf, *ol-*
Ruga, e, *f.* } *traggio.*
Rujan, jna, *m.* September, *settembre.*
Rujan, jna, o, *adj.* röthlich, *rossiccio.*
Ruka, e, *f.* Hand, *mano.*
Rumelski, a, o, *adj.* von Rumili, von Romanien, *di Romania.* Zove se Romania ili Rumelia veliki

onaj dio zemlje turske u Europi, koi se nahodi izmedju Bugarske, Maćedonie i crnoga, bieloga i egejskoga mora.

Rumen, a, o, *adj.* purpurn, *purpureo.*

Rumenilo, a, *n.* Purpurfarbe, *color purpureo.*

Rumenka, e, *f.* žensko ime pastirice u Gundulića.

Rumski, a, o, *adj.* vidi rumeljski, a, o.

Runjav, a, o, *adj.* ſtraubig, *irsuto.*

Rupa, e, *f.* Loch, *buco, pertugio.*

Rus, a, o, *adj.* es wird gebraucht als ewiges Epitheton von glava, allein aber nie, *non s' adopra che col sostantivo* glava, *e per ciò non ha per se stesso significazione veruna.*

Rusa, e, *f.* Roſe, *rosa.*

Rusag, a, *m.* Land; Reich, *paese, regno.*

Ruski, a, o, *adj.* ruſſiſch, *russo, di Russia.*

Ruža, e, *f.* Roſe, *rosa.*

Ružan, žna, o, *adj.* garſtig, häßlich, *brutto.*

Ružica, e, *f.* Röschen, *piccola, bella rosa.*

Ružno, *adv.* häßlich, garſtig, *brutto.*

S.

S, Sa, *praep.* mit, *con*; von—herab, *da*; wegen, *pervia, a causa.*

Saba, e, *f.* u Turakah zora i molitva, koju su dèržani činit u zoru; u narodnih piesmah nadje se kadkad metnuto ujedno *saba zora.* Morgenröthe, *aurora.*

Sablja, e, *f.* Säbel, *sciabola.*

Sabrati, berem, *v. a. perf.* verſammeln, vereinigen, *ragunare.*

Sačuvati, vam, *v. a. perf.* hüten, behüten, *guardare.*

Saći, sadjem, sajdem, *v. n. perf.* herabſteigen, *discendere.*

Sad, Sada, *adv.* jetzt, *adesso.*

Sadanji, a, e, *adj.* jetzig, *presente.*

Sadnit, a, o, *adj.* der eine Sattel- oder Saum-Wunde am Rücken hat, *piagato sul dorso come un cavallo da soma.*

Sadružen, a, o, *adj.* vereiniget, *ch' è assieme.*

Safer, a, *m.* ime tursko mužko.

Sag, a, *m.* Teppich, *tappetto, strato.*

Sagnan, a, o, *adj.* eingetrieben, *cacciato.*

Sagnati, gnam, sarenem, *v. a. perf.* eintreiben, treiben, *cacciare.*

Sagraditi, dim, *v. a. perf.* bauen, *fabbricare.*

Sagrješiti, šim, *v. a. perf.* ſündigen, *peccare.*

Sahnuti, nem, *v. n. imp.* dürr werden, *seccarsi*; welken, *appassire.*

Sahraniti, nim, *v. a. perf.* verwahren, *guardare, custodire*; *fig.* begraben, *seppellire.*

Saj, sà, sé, *adj.* dieſer, *questo.*

Sakrafoč, a, *m.* Schabracke, *gualdrappa.*

Sam, a, o, *adj.* allein, *solo*; ſelbſt, *solo, stesso*; —a sila, e, *f.* (II. 8.) vidi samosilje.

Samiriti, rim, *v. a. perf.* beruhigen, *acchetare.*

Samo, *adv.* nur, allein, bloß, *solamente.*

Samoća, e, *f.* Einſamkeit, *solitudine.*

Samodàržac, žca, *m.* Alleinherrſcher, *autocrata.*

Samokovo, a, *m.* grad u Bulgarii u jednoj dolini planine Vitoša, glasovit i dan današnji svojimi rudami gvozdenimi. Samokowo, *Samocovo.*

Samokres, a, *m.* Piſtole, *pistola.* Gundulić zove samokrese tamnim oružjem s toga, što su maleni i mogu se sakrit iz ugleda kud hoćeš, ter tako iz potaje bez svakoga junačtva, mogu ubit svoga protivnika.

Samopal, a, *m.* vidi samokres.

Samosilje, a, *m.* Tyrannei, *tirannia.*

Samovolja, e, *f.* Willkühr, *arbitrio*; Eigenſinn, *capriccio.*

San, sna, *m.* Schlaf, *sonno*; Traum, *sogno.*

Sanak, nka, *m. dim.* vidi san.
Saraj, a, *m.* Serail, *serraglio.*
Sarajevac, vca, *m.* čoviek iz Sarajeva, einer aus Sarajewo, *uno di Sarajevo.* Sarajevo je grad u Bosni na Miljacki potoku, ima do 100 mečetah i do 65,000 ljudih.
Sàrbia, e, *f.* zemlja slovinska na Dunavu, nakon duga robovanja sad opet poniešto svoja, ima do 700 [] miljah i od prilike 1,000,000 stanovnikah. Serbien, *Serbia.*
Sàrbkinja, e, *f.* Serbierin, *Serbiana* (*donna*).
Sàrbljanin, a, *m.* Serbier, *Serbiano.*
Sàrbljin, a, *m.* vidi Sàrbljanin.
Sàrbski, a, o, *adj.* ſerbiſch, *serbiano.*
Sàrce, a, *n.* Herz, *cuore*; Gemüth, *cuore*; Muth, *coraggio.*
Sàrčan, čna, o, *adj.* herzlich, *cordiale.*
Sàrčba, e, *f.* Zorn, *rabbia, collera.*
Sàrčiti, čim, *v. a. imp.* zürnen, *provocar alla collera*; — se, *v. n. imp.* zürnen, *esser in collera.*
Sàrčnò, *adv.* herzhaft, *coraggiosamente.*
Sàrda, e, *f.* Furie, *Furia.*
Sàrdit, a, o, *adj.* zornig, *arrabbiato.*
Sàrditi, dim, *v. a. imp.* vidi sàrčiti.
Sàrdžba, e, *f.* vidi sàrčba.
Sàrkati, rčem, *v. a. imp.* ſchlürfen, *sorbire.*
Sàrna, e, *f.* Reh, *cavriuolo, caprio.*
Sàrnuti, nem, *v. n. imp.* rennen, *correr con impeto*; ſtolpern, *inciampare, intoppare.*
Sàršiti, šim, *v. n. imp.* ſich kräuſeln (die Oberfläche des Waſſers bei leiſem Winde), *incresparsi* (*parlando della superficie dell' acqua al soffio d' un venticello*).
Sàrtati, tjem, *v. a. imp.* vidi sàrnuti.
Sàržba, e, *f.* vidi sàrčba.
Sasma, *adv.* gänzlich, ſehr, ganz, *affatto.*
Sastaviti, vim, *v. a. perf.* zuſammenfügen, *comporre.*
Sastati, stanem, *v. a. perf.* begegnen, *incontrare*; vidi sastaviti.
Sasuti, spem, *v. a. perf.* ſchütten, *spandere, versare.*
Sat, a, *m.* Honigſcheibe, Honigtafel, *favo, fiale.*
Satarisan, a, o, *adj.* geſtürzt, *precipitato, traripato.*
Satarisati, šem, *v. a. imp. & perf.* ſtürzen, *precipitare, traripare.*
Satàrt, a, o, *adj.* gebrochen, zerbrochen, *rotto, distrutto.*
Satàrti, tarem, trem, *v. a. perf.* brechen, zerbrechen, *rompere, distruggere.*
Satirati, ram, rem, *v. a. imp.* vidi satàrti.
Satren, a, o, *adj.* vidi satàrt.
Satritelj, a, *m.* Zerbrecher, *distruttore.*
Saturno, a, *m.* Gàrkom Hronos, t. j. vrieme, u starih pričalacah sin Uranov t. j. neba, i Vestin, a brat Titanov. Ovi kao parvorodjeni brat budući ustupio Saturnu vladanje nebesah s ugovorom, da neima odhranit nikakova sina, neka pako kraljestvo od Svega spane opet na natrağje njegovo, odredi Saturno proždrieti svako svoje mužko čedo, kako bi se porodilo, tim većma, što vidjaše u skutu budućih vremenah, da će ga jedan od vlastitih njegovih sinovah skinuti s prestolja, kakono i on biaše snimio svojega otca. Ali Opa, inako Rea, sestra i žena mu, porodivši niekoliko sinovah mužu za ručak, nadjè način, kojim izbavi od proždàrljivosti Saturnove i okrutnosti Titanove troje svoje diečice, na ime Jupitera, Neptuna i Plutona, davši mu miešte dieteta svakiput u pelenice zavit kamen proždrieti. Titan saznavši tu prevaru zavojšti sa sinovi svojimi bratu Saturnu i uhvativši ga sa ženom Reom zatvori ga u tiesnu tamnicu, odakle ga sin Jupiter, medjuto na Kreti (Kandii) otoku odgojen, najprie oslobodi i po-

vrati na prestolje, a poslie ga s onoga istoga prestolja skidè i satarisà. Saturno zatim odè u Italiu, gdie vladajući nad niekojimi puci mirno i slavno uvedè pàrvi u onu zemlju tako nazvano zlatno doba, u koje svi ljudi življahu srieći bez svakoga straha i truda, bez svake zlobe i rata. — Ima takodjer pomična zviezda toga istoga imena. Saturnus, *Saturno.*

Satvoriti, rim, *v. a. perf.* erſchaffen, *creare;* machen, *fare.*

Sav, sva, e, *adj.* aller, ganz, *tutto.*

Sava, e, *f.* rieka, koja izvirući u Kranjskoj ulazi u hàrvatsku zemlju i diljem uz medjaš slavonski i bosanski i sàrbski tekući utiče u Dunavo upravo pod gradom Biogradom. Save, *Sava.*

Sava, e, *m.* sveti, sin jednoga sàrbskoga cara, i po njem se zove u starih piamih Hercegovina vojvodstvom sv. Save. Sabbas, *Sabba.*

Saviše, *adv.* überflüſſig, *superfluo.*

Savkolik, a, o, *adj.* vidi vas, sva, e.

Sazdati, dam, *v. a. perf.* machen, errichten, erbauen, *fare, fabbricare.* To je upravo ono što Latinin veli *condere.*

Sazidati, dam, djem, *v. a. perf.* aufmauern, mauern, *fare, fabbricare.*

Saznati, nam, *v. a. perf.* in Kenntniß kommen, *risapere.*

Sbacati, cam, *v. a. perf.* zuſammenwerfen, auf einen Haufen werfen, *gettar assieme, gettar in un mucchio.*

Sbabljen, a, o, *adj.* zu einem alten Weibe gemacht, *somigliante ad una vecchia.*

Sbien, a, o, *adj.* vidi sbijen.

Sbijati, jam, *v. a. imp.* zuſammenzwängen, *strignere,* mit Gewalt verſammeln, *ragunare;* machen, *fare.*

Sbijen, a, o, *adj.* zuſammen gezwängt, *stretto, serrato.*

Sbilja, *adv.* wirklich, *effettivamente, realmente.*

Sbiti, sbijem, *v. a. perf.* vidi sbijati; — se, sbijem se, sbudem se, *v. n. perf.* ſich verwirklichen, in Erfüllung gehen, *verificarsi* (*una profezia, sogno ecc.*).

Sbor, a, *m.* Verſammlung, *congregazione.*

Sboriti, rim, *v. a. imp.* reden, *discorrere, parlare.*

Sborovski, koga, *m.* principska obitio u Poljačkoj pàrvanjih vriemenah.

Sbosti, sbodem, *v. a. perf.* Sporn geben, *spronare;* ſtechen, *compugnere.*

Sbučati se, čam se, *v. n. perf.* in großer Menge ſich verſammeln, *ragunarsi in gran quantità.*

Sbude, miešte sbije, vidi sbiti.

Sbuniti, nim, *v. a. perf.* aufwiegeln, empören, *ammutinare, sollevare.*

Sciena, e, *f.* Werth, Achtung, Schätzung, *stima.*

Scieniti, nim, *v. a. imp.* achten, ſchätzen, *stimare;* wähnen, meinen, *stimare.*

Sciepati, pam, *v. a. perf.* ſpalten, *fendere, spaccare.*

Sciniti, nim, *v. a. imp.* vidi scieniti.

S desna, *adv.* rechts, *alla mano destra;* von der rechten Seite, *dalla parte destra.*

Sdàrhtati, tjem, *v. n. perf.* erzittern, *tremare.*

Sdàržati, žim, *v. a. imp.* enthalten, *contenere.*

Sdaždieti, dim, *v. n. perf.* regnen, *piovere.*

Sdružiti, žim, *v. a. perf.* vereinigen, *unire;* — se, ſich vereinigen, *unirsi.*

S dvora, *adv.* von außen, *di fuori.*

Se, zaime, kojim se čineći glagolji pretvaraju u tàrpeće i u sriednje.

Sebar, bra, *m.* Plebejer, *plebeo.*

Sebarstvo, a, *n.* Stand der Plebejer, eines Plebejers, *stato plebeo.*

Sebe, *pron.* ſich, *se.*

Sedam, *num.* ſieben, *sette.*

Sedlati, lam, *v. a. imp.* ſatteln, *sellare.*
Sedlo, a, *n.* Sattel, *sella.*
Sega, } *gen.* to što ovoga, dieſes,
Segaj, } *di questo.*
Sej, *pron.* to što ove.
Sèle, e, *f.* miesto sestra, Schweſter, *sorella.*
Selim, a, *m.* ime muško u Turakah.
Seljanin, a, *m.* Dorfbewohner, *contadino.*
Selo, a, *n.* Dorf, *villaggio.*
Sélom, miesto sestrom, vidi sele, e, *f.*
Senjanski, koga, *m.* plemenita obitio poljačka.
Sestra, e, *f.* Schweſter, *sorella.*
Sgadjati, djam, *v. a. & n. imp.* zielen, *mirare*; treffen, *toccare, colpire*; errathen, *indovinare.*
Sgar, } *adv.* von oben, *dall' alto.*
Sgara, }
Sgarati, -ram, *v. n. & a. imp.* brennen, *ardere, brucciare.*
Sgare, *adv.* vidi sgar.
Sgibati, bam, *v. a. imp.* beugen, *piegare.*
Sginuti, nem, *v. n. perf.* untergehen, umkommen, *perire*; verloren gehen, verloren ſein, *perdersi, esser perduto.*
Sgnjezditi se, dim se, *v. n. perf.* ſich einniſten, niſten, *nidificare, porre, far nido.*
Sgoda, e, *f.* Fall, *caso*; Begebenheit, *caso, avventura.*
Sgodan, dna, o, *adj.* ſchicklich, paſſend, füglich, bequem, *commodo, adatto, acconcio, proprio, opportuno.*
Sgoditi, dim, *v. a. perf.* vidi sgadjati; — se, *v. n. perf.* geſchehen, *accadere.*
Sgora, *adv.* von oben, *dall' alto.*
Sgori, *adv.* vidi sgora.
Sgoriti, rim, *v. a. & n. perf.* brennen, verbrennen, *ardere, bruciare.*
Sgrada, e, *f.* Gebäude, *edifizio.*
Sgraditi, dim, *v. a. perf.* bauen, *fabbricare.*
Sgradja, e, *f.* vidi sgrada.
Sgubiti, bim, *v. a. perf.* verlieren, umbringen, *perdere.*
Sharati, ram, *v. a. perf.* vidi poharati.
Shoditi, dim, *v n. imp.* herabſteigen, *descendere.*
Sbrana, e, *f.* Behältniß, *conserva, ripostiglio.*
Si, *pron. dat.* to što sebi, ſich, *a se, si.*
Sibinj, a, *m.* grad u Erdelju na potoku Sibinju, ima do 16,000 stanovnikah. Hermannſtadt, *Cibigno.*
Sići, sidem, sidjem, *v. n. perf.* herabſteigen, *descendere.*
Sidieti, siedim, siedio, sidieh, *v. n. imp.* ſitzen, *sedere.*
Sidonski, a, o, *adj.* von Sidon, *di Sidon.* Zvaše se Sidon u staro doba oni grad u Sirii, koi se danas zove Saida na moru sriedizemnom. Kad Gundulić veli sidonski emirin, razumieva emirina iliti gospodara druzkoga u to doba Fah-redina, morebiti s toga, što tada emirin ovaj stanovaše u Saidi, jer današnji dan stoluje u gradu Deir-el-Kamaru.
Siecati, cam, *v. n. imp.* (munja) blitzen, *folgorare, balenare.*
Siečac, čca, *m.* der mit der Axt hackt, *chi taglia coll' ascia.*
Sieći, čem, *v. a. imp.* hacken, *tagliare coll' ascia.*
Sied, a, o, *adj.* grau, *canuto.*
Siedieti, siedim, *v. n. imp.* vidi sidieti.
Siediti, dim, *v. n. imp.* grau werden, *divenir canuto.*
Siediljka, e, *f.* Aſſemblee, Geſellſchaft, *conversazione, assemblea.*
Siedine, ah, *pl. f.* graues Haar, *crine canuto.*
Siedište, a, *n.* Sitz, *sede.*
Siediti, dim, *v. n. imp.* vidi siedieti, sidieti.
Siekirica, e, *f.* Aexthen, *ascetta.*
Siemo, *adv.* her, *quà.*
Sien, i, *f.* } Schatten, *ombra.*
Siena, e, *f.* }
Sienca, e, *f. dim.* vidi sien.

Sienievič, a, *m.* obitio poljačka plemenita.

Siesti, siedem, *v. n. perf.* ſich ſetzen, *sedere.*

Sievati, vam, *v. n. imp.* blitzen, *balenare*; glänzen, *risplendere, splendere.*

Siever, a, *m.* Norden, Nord, *norte, settentrione*; Nordwind, *tramontana, aquilone, borea.*

Sieveran, rna, o, *adj.* nordiſch, *settentrionale*; Nord-, *del norte*; nördlich, *settentrionale.*

Sigurnos, sti, *f.* Sicherheit, *sicurità, sicurezza.*

Sijati, jem, *v. a. imp.* ſäen, *seminare.*

Sila, e, *f.* Macht, *potere, potenza, forza*; Gewalt, *forza, violenza*; Kraft, *forza*; Noth, *necessità.*

Silan, lna, o, *ad.* mächtig, *potente*; **Silan**, siona, o, gewaltig, *potente, veemente, immenso.*

Siliti, lim, *v. a. imp.* zwingen, *sforzare*; — *v. n. imp.* eilen, *affrettarsi.*

Silnik, a, *m.* Tyrann, *tiranno.*

Simeonte, a, *m.* malen potočić niegda, na kojem siediaše glasoviti grad Troja. Simoes, *Simoente.*

Simo, *adv.* vidi siemo.

Sin, a, *m.* Sohn, *figlio.*

Sinan, a, *m.* ime mužko u Turakah.

Sinji, a, e, *adj.* blau, *azzurro*; ſchwarz, *nero.*

Sinoć, **Sinoćka**, **Sinoćke**, *adv.* geſtern abends, *jersera.*

Sinuti, nem, *v. n. perf.* erglänzen, *risplendere.*

Sio, siela, o, *adj.* geſetzt, *seduto.*

Sipati, sipljem, sipam, *v. a. imp.* ſtreuen, ſchütten, *spargere.*

Siria, e, *f.* zemlja turska na zapadu od Azie na moru sriedizemnom. Syrien, *Siria.*

Sirota, e, *f.* Waiſe, *orfano, orfana.*

Sit, a, o, *adj.* ſatt, *sazio.*

Sitan, tna, o, *adj.* klein, *minuto.*

Siti, sidem, sidjem, *v. n. perf.* vidi sići.

Siv, a, o, *adj.* grau, *bigio, grigio.*

Sivas, a, *m.* pokrajina turska u Natolii, s poglavitim gradom takodjer Sivasom, u jednoj poljani.

Sivati, vam, *v. n. imp.* vidi sievati.

Sjati, sjam, *v. n. imp.* ſcheinen, glänzen, *splendere.*

Sjediniti, nim, *v. a. perf.* vereinigen, *unire.*

Skakati, skačem, *v. n. imp.* ſpringen, *saltare.*

Skàrstiti, stim, *v. a. perf.* über's Kreuz ſchlagen, *metter a croce.*

Skàršiti, šim, *v. a. perf.* zerbrechen, zertrümmern, *spezzare.*

Skazati, žem, *v. a. perf.* erzählen, *raccontare.*

Skenderbeg, a, *m.* Gjuragj, gospodar od Arbanie, sin Ivana Kastriotića, rodjen g. 1404. Dietetom još bi predan od otca svoga, ratnom nesgodom sbijena, u talačtvo Muratu II., caru turskomu, sa tri brata svoja: Ropošem, Stanišom i Konstantinom, koji sva trojica izginuše potajnim otrovom Muratovim, a Jure bi ostavljen u životu ne za drugo, već što biaše još nejako i ludo diete. Činivši ga Murat obrezati po turskom zakonu i budući mu diete sriećom omililo, odhrani ga na svom dvoru s velikom pomnjom i davši mu ime *Skenderbeg*, t. j. gospodin Lehsandro, kad ponarastè, učini ga sandžakom od niekoliko vojske. Tu se Jure podnič odmah valjano i svojom hrabrosti i svojim razborom, i steče time veliku milost u cara, svoga gospodara. Ma prestavivši mu se otac g. 1432. odredi Jure priosvojit svoju otčevinu i tako se vješto umiaše kriti pred Turci, da nikad nebiehu ni pomislili na ono, što biaše nakanio Skenderbeg. Uvrebavši dakle sgodnu priliku uzè Jure g. 1443. poglaviti grad od Arbanie Kroju, i od toga časa obrati ognjenu svoju sablju protiva Turkom, koji većekratih bishu pokušali oteti Kroju i s njom Arbaniu, ma svakiput s neizmiernom i štetom i

sramotom moradoše vratit se natrag. Umrìè u gradu Lešu (Alessio) na 17. mieseca siečnja g. 1467. budući se 22 puta sriečno pobio s Turci.

Skenderia, e, *f.* od Skenderbega zove se kadkad ovim imenom Arbania, njegova kraljevina.

Skidè, *perf.* miešte skinù od skinuti, što vidi.

Skinuti, nem, *v. a. perf.* herabnehmen, *torre.*

Skio, a, *m.* otok u moru gàrčkom, nazvan prie *Hios*; ima u četvàrt od prilike 24 milje; liep je veomi i obilan, ali danas slabo naseljen; poglaviti grad zove se takodjer Skio. Ovi otok biaše nieko vrieme pod gospodstvom genovezkim, i niekoliko desetak godištah pred Gundulićem, to jest g. 1595. spadè sasvim pod oblast tursku. Skio, Chios, *Scio.*

Skiro, a, *m.* otok u moru gàrčkom, ima u četvàrt okò 3 milje; na njem žive danas od prilike samo 300 porodicah. Skyros, *Sciro.* Vidi Akile.

Sklad, a, *m.* Harmonie, *armonia.*

Skladan, dna, o, *adj.* harmoniſch, *armonioso, armonico.*

Skladanje, a, *n.* Compoſition, *conponimento, composizione.*

Skladati, dam, *v. a. imp.* componiren, *comporre.*

Skladno, *adv.* zuſammenſtimmend, harmoniſch, *in modo armonico.*

Sklapati, pam, *v. a. imp.* fügen, *commettere*; ſchließen, *serrare, strignere.*

Skloniti, nim, *v. a. perf.* beugen, *piegare.*

Sklopiti, pim, *v. a. perf.* vidi sklapati.

Skočiti, čim, *v. n. perf.* vidi skakati.

Skok, a, *m.* Sprung, *salto*; skokom, ſpringen, *saltando.*

Skoknuti, nem, *v. n. perf.* vidi skakati; — konja, ſprengen, *spignere.*

Skončanje, a, *n.* Kummer, *affanno.*

Skoro, *adv.* bald, *tosto, fra poco*; unlängſt, *poco fa*; bald, es mangelte nicht viel, *poco mancava*; od skora, unlängſt, *poco fa*; do skora, bald, binnen Kurzem, *fra breve*; *toste.*

Skoreu, a, o, *adj.* mit marmorner Rinde überzogen, *inerostato.*

Skot, a, *m.* Vieh, *animale, bestia.*

Skovati, skujem, *v. a. perf.* ſchmieden; *fabbricare.*

Skratiti, tim, *v. a. perf.* verkürzen, abkürzen, *abbreviare.*

Skriti, rijem, *v. a. perf.* verſtecken, *nascondere.*

Skrivati, vam, *v. a. imp.* vidi skriti.

Skrovan, vna, o, *adj.* verſteckt, *nascosto*; heimlich, *segreto, clandestino.*

Skrovit, a, o, *adj.* vidi skrovan.

Skrovno, *adj.* heimlich, verſteckt, *segretamente, nascostamente, clandestinamente.*

Skubsti, bem, *v. a. imp.* reißen, ausreißen, ſchleißen, *strappare, svellere.*

Skučati, čam, *v. a. imp.* beugen, ſenken, *piegare.*

Skučiti, čim, *v. a. perf.* vidi skučati.

Skudar, dra, *m.* grad naprema Carigradu u Azii postavljen, tako da se može smatrat kao predgradje carigradsko; ima do 60,000 dušah. Tù imadu bogatii Turci za svoje obitieli grobnice, jer vole bit ukopani u Azii neg u Europi, gdie se oni sami smatraju ne inako neg kao gosti i putnici. Skutari (am Bosphorus), *Scuttari (sul Bosforo)*, jerbo Skutari (in Albanien), *Scuttari (d' Albania)* u naš se jezik zove Skadar, dra, *m.*

Skup, a, *m.* Menge, *folla*; ein Haufen Menſchen, *una compagnia, un numero d' uomini.*

Skup, a, o, *adj.* theuer, *caro.*

Skupa, *adv.* zuſammen, *assieme.*

Skupan, pna, o, *adj.* gemeinſchaftlich, *comune*; to što skupljen, geſammelt, verſammelt, *ragunato, raccolto.*

Skupiti, pim, *v. a. perf.* ſammeln, verſammeln, *raccogliere, ragunare.*

Skupno, *adv.* gemeinſchaftlich, zuſammen, mit einander, *assieme, insieme.*

Skut, a, *m.* Schooß, *grembo, seno*; Schooß (am Kleide), *falda della veste.*

Skvàrčati, čim, *v. n. imp.* ſchreien wie ein Froſch, *far la voce di rana.*

Skvàrna, e, *f.* Makel, *macchia.*

Skvàrnjivati, vam, *v. a. imp.* makeln, bemakeln, *macchiare.*

Skvičati, čim, *v. n. imp.* ſchreien wie ein junges Schwein, *gridar da porco giovine.*

Slab, a, o, *adj.* ſchwach, *debole.*

Slabo, *adv.* ſchwach, *debolmente.*

Sladak, dka, o, *adj.* ſüß, *dolce.*

Sladji, a, e, *adj.* ſüßer, *più dolce.*

Slàgati, žem, *v. a. imp.* zuſammenſetzen, fügen, *comporre, commettere*; — se, *v. n. imp.* zuſammenſtimmen, *accordarsi.*

Slàgati, žem, *v. a. perf.* lügen, *mentire.*

Slakomiti se, mim se, *v. n. perf.* (na što), begehren, *appetire.*

Slama, e, *f.* Stroh, *paglia.*

Slamati, mam, *v. a. imp.* brechen, *rompere.*

Slati, šljem, šaljem, *v. a. imp.* ſchicken, ſenden, *mandare.*

Slava, e, *f.* Ruhm, *gloria.*

Slavan, vna, o, *adj.* rühmlich, löblich, *glorioso, inclito.*

Slavic, a, *m.* Nachtigall, *usignuolo, filomela.*
Slavić,

Slaviti, vim, *v. a. imp.* rühmen, preiſen, *gloriare, glorificare*; — se, *v. n. imp.* ſich rühmen, prahlen, *gloriarsi, vantarsi.*

Slavno, *adv.* rühmlich, löblich, *gloriosamente, con gloria.*

Slavojka, e, *f.* vidi Begum.

Slavuj, a, *m.* vidi slavic.

Slaziti, zim, *v. n. imp.* vidi sići.

Slediti se, dim se, *v. n. perf.* frieren, zufrieren, *agghiacciare.*

Sledjen, a, o, *adj.* zugefroren, gefroren, *agghiacciato.*

Sletieti, tim, *v. n. perf.* herabfliegen, *volar dall' alto.*

Sličan, čna, o, *adj.* ähnlich, *simile*; wahrſcheinlich, *verosimile.*

Slično, *adv.* ähnlich, *similmente.*

Slid, a, *m.* vidi slied.

Sliditi, dim, *v. a. imp.* vidi slieditì.

Slied, a, *m.* das Folgen, *il seguire*; sliedom sliediti, folgen, *seguire.*

Sliednik, a, *m.* riet će u naš jezik to što u turski *kalif.* To biaše naslov pašah od Bagdata. Zato na IV. 88. »ki od sliednika posvetjen je« riet će toliko, koliko: koi je posvetjen za kalifa, uzimajući ovdie naš Gundulić po dubrovačkom narieču rieču *od* mieste *za*, što naravno nedostoji, da se naslieduje; jer je po talianski.

Sliediti, dim, *v. a. imp.* folgen, *seguire, seguitare*; fortſetzen, *proseguire.*

Sliep, a, o, *adj.* blind, *cieco.*

Sliepac, pca, *m.* ein Blinder, *un cieco.*

Sliepilo, a, *n.* Blindheit, *ciecità.*

S lieva, *adv.* s lieve strane, von der linken Seite, *dalla parte sinistra.*

Slieziti, zem, *v. n. perf.* ſich herablaſſen, *condescendere.*

Slika, e, *f.* Geſtalt, Form, *forma*; Bild, ein ähnliches Weſen, *simulacro, immagine*; sva je slika, alle Zeichen ſind darnach, *dal tutto si può conchiudere.*

Slikovati, kujem, *v. a. imp.* bilden, *formare*; ähnlich ſein, *esser simile*; — vietar, dem Winde ähnlich ſein, *esser simile al vento*; (konja biesna XIX. 205) einem Pferde ähnlich ſein, *uguagliar un fiero cavallo.*

Slišati, šam, *v. a. imp.* hören, *udire, sentire, ascoltare.*

Slit, a, o, *adj.* gegoſſen, *versato, gettato.*

Slobod, i, *f.* Freiheit, *libertà*;
Sloboda, e, Muth, Entſchloſſenheit, *coraggio, risolutezza.*

Slobodan, dna, o, *adj.* frei, *libero*; muthig, entſchloſſen, unerſchrocken, *prode, risoluto, impavido.*

Sloboditi, dim, *v. a. perf.* befreien, *liberare.*

Sloboditi, dim, *v. a. imp.* Muth zuſprechen, ermuthigen, *incoraggiare.*

Slobodno, *adv.* frei, *liberamente*; muthig, unerſchrocken, *coraggiosamente, prodemente.*

Slomiti, mim, *v. a. perf.* vidi slamati.

Slon, a, *m.* Elephant, *elefante.*

Slovinski, a, o, *adj.* illyriſch, *illirico*; ſlaviſch, *slavo.*

Sloviti, vim, *v. n. imp.* berühmt ſein, *esser rinomato*; reden, *parlare.*

Slovo, a, *n.* Buchſtabe, *lettera*; Wort, *parola.*

Složiti, žim, *v. a. perf.* vidi slagati.

Slučiti se, čim se, *v. n. perf.* ſich ereignen, *accadere.*

Sluga, e, *f.* Knecht, Diener, *servo.*

Slušati, šam, *v. a. imp.* vidi slišati.

Slut, a, *m.* Ahnung, *presentimento*; Vorbedeutung, *presagio.*

Slutiti, tim, *v. a. imp.* ahnen, *presentire*; vorbedeuten, *presagire.*

Služba, e, *f.* Dienſt, Bedienung, *servisio.*

Služiti, žim, *v. a. imp.* (komu, koga) dienen, *servire.*

Smagnuti, nem, *v. n. imp.* (za čim) vergehen vor Gierde, *appetir con impeto.*

Smagnutje, a, *n.* ein leidenſchaftliches Begehren, *appetizione, appetito, cupidigia.*

Smaknuti, nem, *v. a. perf.* von der Stelle heben, bewegen, *muover dal posto*; aus dem Wege räumen, umbringen, *uccidere.*

Smàrdeć, a, e, *adj.* ſtinkend, *fetido, puzzolente.*

Smàrknut, a, o, *adj.* verfinſtert, *intenebrato, oscurato.*

Smàrknuti, nem, *v. n. perf.* finſter werden, *divenire, farsi scuro.*

Smàrknuti se, nem se, *v. n. perf.* vidi smàrknuti.

Smàrt i, *f.* Tod, *morte.*

Smàrtan, tna, o, *adj.* Tod-, Todes-, tödtlich, *mortale.*

Smàrtno, *adv.* tödtlich, *a morte.*

Smàrznuti, nem, *v. a. perf.* frieren machen, *far gelare*; — *v. n. perf.* frieren, *gelarsi*; — se, *v. n. perf.* frieren, *ghiacciare, gelarsi.*

Smàrznut, a, o, *adj.* gefroren, erfroren, *gelato.*

Smè se, *praet.* od smesti se, što vidi.

Smećiti, ćim, *v. a. perf.* quetſchen, zerquetſchen, *schiacciare.*

Smeća, e, *f.* Verlegenheit, Verwirrung, *imbroglio, confusione, scompiglio*; Beſchwerde, Plage, *molestia, scomodo*; Uebel, *male*; Feindſeligkeit, *ostilità.*

Smederevo, a, *m.* tvàrd grad u Sàrbii na Dunavu, gdie utiče u nju zapadni trak Morave potoka, glasovit je vinom i ima danas od prilike 12,000 dušah. Tù biaše stolica Jure Brankovića, despota sàrbskoga. Semendria, *Semendria.*

Smerno, *adv.* vidi smierno.

Smesti, smetem, *v. a. perf.* verwirren, *scompigliare*; — se, *v. n. perf.* verwirrt werden, *scompigliarsi.*

Smetati, tam, *v. a. imp.* (koga, komu) vidi smesti.

Smeten, a, o, *adj.* verwirrt, *scompigliato.*

Smetliše, a, *n.* Kehricht, *spazzatura.*

Smieh, a, *m.* das Lachen, *riso.*

Smiejе, a, *n.* Kühnheit, Verwegenheit, *audacia.*

Smieno, *adv.* kühn, verwegen, *audacemente.*

Smienstvo, a, *n.* vidi smienje.

Smieran, rna, o, *adj.* demüthig, *umile.*

Smierno, *adv.* demüthig, *umilmente*; *in modo umile.*

Smieti, smiem, *v. n. imp.* dürfen, kühn ſein, ſich unterſtehen, *osare.*

Smijati se, jem se, *v. n. imp.* lachen, *ridere.*

Smilje, a, *n. gnapharium arenarium.* Linn.

Smîn, a, o, *adj.* vidi smion.
Smînje, a, *m.* vidi smienje.
Smino, *adv.* vidi smiono.
Smion, a, o, *adj*, kühn, verwegen, *audace.*
Smiono, *adv.* kühn, verwegen, *audacemente.*
Smionos, sti, *f.* vidi smienje.
Smionstvo, a, *n.* vidi smienje.
Smiren, a, o, *adj.* beruhigt, *acchetato*; demüthig, *umile.*
Smiriti, rim, *v. a. perf.* beruhigen, *acchetare*; — se, *v. n. perf.* ſich beruhigen, *acchetarsi.*
Smiti, mim, *v. a. imp.* vidi smieti.
Smolensko, koga, *n.* pokrajina ruska izmedju Pleskova, Kaluge, Orla, Černigova, Mogiljeva i Vitebskoga; plodna i ravna; ima do 1,500,000 stanovnikah; poglaviti grad je Smolensko na rieci Niepru, danas od prilike sa 14,000 dušah. Smolenſk, *Smolenzco.*
Smucati, cam, *v. a. imp.* ſchleppen, *trainare, strascinare.*
Smutiti, tim, *v. a. perf.* verwirren, *scompigliare.*
Smutjati, tjam, *v. a. imp.* vidi smutiti.
Snaga, e, *f.* Kraft, Stärke, *forza.*
Snažan, žna, o, *adj.* kräftig, ſtark, *forte.*
Snebiti se, budem se, *v. n. perf.* vergehen vor Verwunderung, oder Schrecken, *esser stupefatto.*
Snebivati se, vam se, *v. n. imp.* vidi snebiti se.
Snieg, a, *m.* Schnee, *neve.*
Snieżan, żna, o, *adj.* von Schnee, ſchneeig, *nevoso.*
Snieżiti, żim, *v. n. imp.* ſchneien, *nevicare.*
Sniti, snim, *v. a. imp.* träumen, *sognare.*
Sniziti, zim, *v. a. perf.* beugen, niederlaſſen, *abbassare.*
Snositi, sim, *v. a. imp.* ertragen, *sopportare*; zuſammen tragen, *portar in uno*; herab tragen, *portar abbasso.*
Sofia, e, *f.* ime žensko u kàrstjanah. Sveta Sofia zove se najplemenitia càrkva carigradska, koja kad uzeše Carigrad pogani Turci, bi pretvorena u mečet, poznata je svietu najbolje pod imenom gàrčkim *Aja Sofia*, t. j. sv. Sofia.
Sokó, kola, *m.* Falke, *falcone.*
Sokolica, e, *f.* ime kćeri kana mogorskoga po Gunduliću, u koju bieše se zaljubio Osman. Po svoj prilici je i Sokolicu i njezina junačtva i ljubav izmedju nje i Osmana izmislio piesnički um Gundulićev, jer nigdie nisam mogó naći, da bi poljačkoga Osmanova rata bila se podniela junačtvom ikoja žena, tiem manje, što viteštvo nigdie nije znat ženski, a još manje u istoku, gdi je žena plemenitiega i boljega roda ponajviše po vas svoj život obkoljena zidinami od harema.
Sokolić, a, *m.* ein junger Falke, *un giovine falcone.*
Sokolov, a, o, *adj.* Falken-, des Falken, *di falcone.*
Sokolović, a, *m.* Muhamed, biaše veliki vezir i vezir od Bosne i osvojitelj grada Sigeta suprot Nikoli Zrinoviću god. 1566. Nakon njega se uzdàrżà njegovo natražje još dugo vriemena na gospodstvu turskom, tako da, kakono piše naš Gundulić, biaše jedan od Sokolovićah i s nesrećnim Osmanom pod gradom Hotimom suprot Poljaku.
Sopisati, šem, *v. n. imp.* röcheln, *aver il rantolo*; aushauchen, *spirare.*
Sotona, e, *f.* Satan, *satanasso.*
Sova, e, *f.* Eule, *gufo.*
Spahia, e, *m.* Reiter, Soldat zu Pferd, (bei Türken) Spahi, *spahi, soldato a cavallo.*
Spaholjanin, a, *m.* bolje spahogljanin od turske rieči *spahi oglu*, što će u naš jezik reći spahić iliti spahiin sin, Rekrut der Sapȟi, *recluta dell' armata degli spahi*; *fig.* der Spahi, *spahi.*
S pàrva, *adv.* von Anfang, anfangs, *da principio.*
Spàržiti, žim, *v. a. perf.* röſten, *arrostire*; verbrennen, *brucciare.*
Spasati, spašem, *v. a. perf.* entgürten, *scignere.*

Spati, spim, *v. n. imp.* ſchlafen, *dormire.*

Spavati, vam, *v. n. imp.* vidi spati.

Speti, sapnem, *v. a. perf.* feſſeln, *vincolare*; contract machen, lähmen, *far contratto, attratto, storpiare.*

Spiešan, šna, o, *adj.* vidi pospiešan.

Spiešiti, šim, *v. n. imp.* vidi pospiešiti.

Spievalac, vaoca, vóca, *m.* Sänger, *cantatore.*

Spievanje, a, *n.* Geſang, das Singen, *canto, il cantare.*

Spila, e, *f.* Grotte, *grotta.*

Splesati, šem, *v. a. perf.* vidi poplesati.

Splesti, tem, *v. a. perf.* flechten, *trecciare, intrecciare.*

Spleten, a, o, *adj.* geflochten, *intrecciato.*

Spomen, i, / Spomena, e, — *f.* Gedächtniß, *memoria*; Erwähnung, *menzione.*

Spomenjivati, vam, *v. a. imp.* erwähnen, *rammentare, far menzione.*

Spomenuti, nem, *v. a. perf.* vidi spomenjivati; spomenut se vidi meni, ich finde für gut es zu erwähnen, *giova a rammentare.*

Spominjati, njam, njem, *v. a. imp.* vidi spomenjivati.

Spoviedati, dam, *v. a. imp.* erzählen, *raccontare.*

Spoznanje, a, *n.* Erkenntniß, *conoscimento*; Bewußtſein, *coscienza.*

Spoznati, znam, *v. a. perf.* erkennen, *conoscere.*

Sprava, e, *f.* Apparat, Vorrichtung, *apparato*; Zeug, *arredi, arnese.*

Spravan, vna, o, *adj.* bereit, *pronto.*

Spraviti, vim, *v a. perf.* bereiten, *approntare, allestire, apparecchiare*; aufheben, *serbare, conservare.*

Spravljati, ljam, *v. a. imp.* vidi spraviti.

Spremati, mam, *v. a. imp.* vidi spraviti.

Spried, *adv.* von vorne, *d' avanti, d' innanzi.*

Sram, a, *m.* Scham, *pudore*; — biti koga, ſich ſchämen, *vergognarsi.*

Sraman, mna, o, *adj.* ſchändlich, *vergognoso.*

Sramiti se, mim se, *v. a. imp.* ſich ſchämen, *vergognarsi.*

Sramno, *adv.* ſchändlich, *vergognosamente.*

Sramota, e, *f.* Schande, *vergogna*; na sramotu, trotz, *malgrado.*

Sramotan, tna, o, ſchändlich, *vergognoso.*

Srebàrn, a, o, *adj.* von Silber, ſilbern, *argenteo, d' argento.*

Srebàrniti se, nim se, *v. n. perf.* von Silber glänzen, leuchten wie Silber, *risplendere come l' argento.*

Srebro, a, *n.* Silber, *argento.*

Srednji, a, e, *adj.* vidi sriednji.

Srića, e, *f.* vidi srieća.

Srieća, e, *f.* Glück, *fortuna, sorte*; zla —, Unglück, *mala, cattiva sorte.*

Sriećan, ćna, o, *adj.* glücklich, *fortunato.*

Sriećno, *adv.* glücklich, *fortunatamente.*

Sriednji, a, e, *adj.* mittler, *mezzano, di mezzo.*

Sriesti, srietem, tim, *v. a. perf.* begegnen, *incontare.*

Srietati, tam, *v. a. imp.* vidi sriesti.

Sroditi se, dim se, *v. n. perf.* in Verwandtſchaft treten, *imparentarsi.*

Stabar, bra, *m.* Baum, *albero.*

Stablo, a, *n.* Baum, *albero.*

Stado, a, *n.* Herde, *greggia.*

Stajati, jem, *v. n. imp.* ſtehen, *stare*; ſtehen bleiben, *fermarsi*; — se, zuſammen kommen, *raunarsi, concorrere, incontrarsi.*

Stamnieti se, nim se, *v. n. perf.* ſich verfinſtern, *oscurarsi.*

Stan, a, *m.* Wohnung, Haus, *abitazione, casa.*

Stanac, nca, (kamen) *m.* Fels, *rupe.*

Staniti se, nim se, *v. n. perf. & imp.* ſtehen bleiben, *arrestarsi.*

Stanovit, a, o, *adj.* feſt, ſtandhaft, *fermo;* gewiß, *certo.*

Star, a, o, *adj.* alt, *vecchio, antico.*

Stara planina, e, *f.* bàrdo u Bulgarii.

Starac, rca, *m.* Greis, *vecchio (uomo).*

Stari, ih, *pl. m.* die Vorfahren, *i maggiori, gli antenati.*

Starica, e, *f.* Greiſin, *vecchia (donna).*

Stàrm, a, o, *adj.* ſteil, *precipitoso.*

Stàrmoglav, *adv.* kopfüber, *capovescio.*

Staros, sti, *f.* Alter, *vecchiaja.*

Stàrpljeno, *adv.* geduldig, *con pazienza.*

Stàrti, starem, strem, satrem, *v. a. perf.* vidi satàrti.

Stàrše, *perf.* mieàte satroše od satàrti, što vidi.

Stàti, stojim, *v. n. imp.* ſtehen, *stare.*

Stàti, stanem, *v. n. perf.* ſtehen bleiben, *fermarsi;* treten, *metter il piè su o in qualche cosa;* — se, *v. n. perf.* zuſammen kommen, *raunarsi, congregarsi, concorrere, incontrarsi.*

Stavan, vna, o, *adj.* vidi stanovit.

Staviti, vim, *v. a. perf.* ſetzen, legen, *porre;* — se, *v. n. perf.* anheben, ſich verlegen, *porsi;* (čemu), dosietiti se, merken, gewahr werden, *accorgersi;* staviti, stavljati pamet na što, auf etwas achten, *por mente a qualche cosa.*

Stavljati se, ljam se, *v. n. imp.* (komu, čemu VIII. 193) dosietjivati se, gewahr werden, *accorgersi.*

Stavno, *adv.* feſt, ſtandhaft, *fermamente;* gewiß, *certamente.*

Stavnos, sti, *f.* Feſtigkeit, Standhaftigkeit, *fermezza;* Gewißheit, *certezza.*

Staza, e, *f.* Pfad, *sentiero.*

Steći, čem, *v. a. perf.* erreichen, *ottenere, procurare, procacciare;* erwerben, *acquistare.*

Steg, a, *m.* Fahne, Banner, *bandiera.*

Stegno, a, *n.* Schenkel, *coscia, gamba.*

Stegnút, a, o, *adj.* beſchränkt, *limitato;* geſchnürt, *allacciato.*

Stegnuti, nem, *v. a. perf.* beſchränken, *limitare;* ſchnüren, *allacciare;* — se, ſich ſchnüren, *allacciarsi; fig.* ſich zuſammen nehmen, *raccorsi.*

Sterati, rem, *v. a. imp.* breiten, ausbreiten, *distendere, stendere.*

Stezati, žem, *v. a. imp.* vidi stegnuti.

Stiecati, čem, *v. a. imp.* vidi steći.

Stieg, a, *m.* vidi steg.

Stiena, e, *f.* Fels, *rupe;* Stein, *sasso, pietra.*

Stienje, a, *n.* die Felſen, *le rupi;* die Steine, *i sassi, le pietre.*

Stiepan, a, *m.* Stephan, *Stefano.*

Stiepan Nemanjić, a, *m.* vidi Nemanja.

Stiepan, a, *m.* bogdanski vojevoda, koi g. 1475. na 7. mieseca siečnja sa 47,000 vojnikah razbi prieko 100,000 Turakah, koji na zapovied svojega cara Muhameda II. pod vojvodstvom Hadim-Sulejman-pašinim biehu došli harat Bogdaniu. Tù izgubiše Turci velik broj i blaga i ljudih: četiri paše poginuše im u boju, a četiri druge biehu uhvatjene žive i poslane Kazimiru, poljačkomu kralju, ujedno sa 36 zarobljenih barjakah.

Stići, stignem, *v. a. perf.* erreichen, *raggiugnere;* anlangen, *arrivare.*

Stiditi se, dim se, *v. n. imp.* ſich ſchämen, *aver vergogna.*

Stiešten, a, o, *adj.* vidi stišten.

Stignuti, nem, *v. a. perf.* vidi stići.

Stina, e, *f.* vidi stiena.

Stirati, ram, rem, *v. a. imp.* zermalmen, *sminuzzolare, triturare.*

Stiskati, kam, *v. a. imp.* drücken, zuſammen drücken, *comprimere.*

Stisnuti, nem, *v. a. perf.* vidi stiskati.

Stišten, a, o, *adj.* gezwängt, ge-

drückt, zuſammen gedrückt, *compresso.*

Stlačiti, čim, *v. a. perf.* zerdrücken, *opprimere.*

Sto, *num.* hundert, *cento.*

Stó, stola, *m.* Tiſch, *tavola*; Sitz, *sede*; *fig.* Thron, *trono.*

Stizati, žem, *v. a. imp.* vidi stići.

Stog, a, *m.* Schober, *mucchio, catasta.*

Stojati, jim, *v. n. imp.* ſtehen, *stare.*

Stol, a, *m.* vidi stó, stola.

Stolovati, lujem, *v. n. imp.* reſidiren, *risedere, aver la residenza.*

Stopa, e, *f.* Fußſtapfen, *traccia, orma.*

Stopàrv, *adv.* erſt.

Stoti, a, o, *adj.* hunderte (der, die, das), *centesimo.*

Stotina, e, *f.* hundert, *cento, centina.*

Stožer, a, *m.* jede aufrecht ſtehende Achſe (an Thüren, Himmelskörpern, Tennen, u. ſ. w.), *così si chiama ogni asse, che sta perpendicolare, per differenza dell' asse d' una ruota; per conseguenza l' asse, che s' immagina sui corpi celesti, che si trova sulle porte, sulle aje illiriche ecc.*

Strah, a, *m.* Furcht, *timore, paura*; Schauder, *orrore*; Schrecken, *terrore, spavento.*

Strahoća, e, *f.* Schauder erregendes Weſen, *ente, essere orrendo, orrore*; vidi strah.

Strahovit, a, o, *adj.* furchtbar, fürchterlich, *spaventevole, orribile.*

Strajati, jem, *v. n. perf.* enden, *finire, terminare.*

Strana, e, *f.* Seite, *parte*; Gegend, Land, *contrada, parte*; Theil, *parte*; Seite, *pagina.*

Strašan, šna, o, *adj.* vidi strahovit.

Strašiti, šim, *v. a. imp.* ſchrecken, *spaurire.*

Strašiv, a, o, *adj.* furchtſam, *timido, pauroso, timoroso*; vidi strašan.

Strašnodàržac, žca, *m.* Schreckensherrſcher, *tiranno.*

Stratiti, tim, *v. a. perf.* vidi pogubiti, sgubiti.

Straža, e, *f.* Wache, *guardia*; derjenige, der bewacht, *colui che fà guardia.*

Stražar, a, *m.* Wächter, *guardiano, custode.*

Stražnik, a, *m.* vidi stražar.

Straviti, vim, *v. a. perf.* verliebt machen, *inamorare.*

Stravljen, a, o, *adj.* verliebt, *inamorato.*

Stremen, a, *m.* Steigbügel, *staffa.*

Strenitelj, a, *m.* vidi satritelj.

Streptieti, tim, *v. n. perf.* erzittern, zittern, *tremare, contremare.*

Stresati, sam, *v. n. & a. imp.* ſchütteln, *scuotere, crollare.*

Strieha, e, *f.* Dach, *tetto.*

Striela, e, *f.* Pfeil, *saetta, strale*; Donnerpfeil, *saetta.*

Strielac, lca, *m.* Pfeilſchütze, *arciere*; (na nebu) Schütze, *sagittario.*

Strieljati, ljam, *v. a. & n. imp.* mit Pfeilen ſchießen, *tirar saette.*

Strielovit, a, o, *adj.* pfeilſchnell, *veloce come uno strale.*

Strielovito, *adv.* pfeilſchnell, *come saetta, come uno strale.*

Stresti, sem, *v. a. perf.* vidi stresati.

Strieti, strem, satrem, *v. a. perf.* vidi stàrti.

Strila, e, *f.* vidi striela.

Striljati, ljam, *v. a. & n. imp.* vidi strieljati.

Studen, i, *f.* Kälte, *il freddo.*

Studen, a, o, *adj.* kalt, *freddo.*

Studenac, nca, *m.* Brunnen, *fontana*; Quelle, *fonte.*

Stućiti, čim, *v. a. perf.* vereinigen, *unire*; — se, ſich vereinigen, *unirsi.*

Stući, čem, *v. a. perf.* zuſammen ſchlagen, *rompere, spezzare.*

Stup, a, *m.* Tritt, *passo, pedata*; *traccia, orma*; *fig.* Fuß, *piè, piede*; Säule, *colonna.*

Stupaj, a, *m.* Schritt, Tritt, *passo, pedata.*

Stupati, pam, *v. a. imp.* treten, *entrare, avvicinarsi*; gehen, marſchiren, *camminare, marciare.*

Stupiti, pim, *v. n. perf.* treten, *entrare, avvicinarsi, accostarsi, calcare.*

Stvar, i, *f.* Sache, Ding, *cosa.*

Stvarati, ram, *v. a. imp.* ſchaffen, erſchaffen, *creare.*

Stvor, a, *m.* Geſchöpf, *creatura*; Wirklichkeit, *effetto, realtà*, »a u stvoru ništa paka,« in der Wirklichkeit aber gar nichts, *ma in effetto niente.*

Stvoriti, rim, *v. a. perf.* vidi stvarati.

Sûd, a, *m.* Gericht, *giudizio*; Sentenz, Gericht, *giudizio, sentenza.*

Sudac, dca, *m.* Richter, *giudice.*

Suditi, dim, *v. a. & n. imp.* (koga, komu) richten, *giudicare*; urtheilen, meinen, *giudicare, pensare, credere*, »sudjahote, da nevolje najveće su stat bez rati,« ihr waret der Meinung, daß es das größte Elend iſt ohne Krieg zu leben, *voi credevate, che la miseria la più grande è starsene senza guerra.*

Sudjahote, *perf.* mieſte sudjaste, od suditi, što vidi.

Sudjen, a, o, *adj.* gerichtet, *giudicato*; vorbeſtimmt, *predestinato*; »—a mi nebud' šteta,« es ſoll mir nur kein Nachtheil vorbeſtimmt ſein, *non voglia solamente colpirmi il rio destino.*

Suh, a, o, *adj.* trocken, dürr, *secco*; —o zlato, gediegenes Gold, *oro massiccio.*

Suho, a, *n.* Land, feſtes Land, *terra, terra ferma.*

Suhor, a, *m.* alles was dürr iſt (ein Aſt, Geſicht, Bein, Arm), *tutto, ch' è arido, secco (come un ramo, la faccia, un piede, braccio ec.)*; *fig.* Dürre, *aridità, aridezza, alidore, magrezza.*

Sukobiti, bim, *v. a. perf.* begegnen, *incontrare.*

Sultan, a, *m.* Sultan, *sultano, soldano.*

Sultan Ahmet, a, *m.* vidi Ahmet.

Sultana, e, *f.* Sultanin, *sultana.*

Suliman, a, *m.* inako pravie Sulejman, a, *m.* I. car turski, sin Selima I., nakon kojega g. 1520. uzidjè na vladanje tursko; biaše jedan od najvećih i najslavniih carah otmanskih, nazvan takodjer od Turakah *kanuni* t. j. zakonotvorac, s toga što biešе upisó niekoliko zakonah, koji su razma korana i danas jedini temelj svega turskoga pravosudja. Porazivši ostanke Mamalukah i učinivši mir sa šahom od Persie, obrati oružje svoje suprot kàrstjanom, gdie g. 1521. obsiedè Biograd, a mieseca prosinca g. 1522. uzè Rod otok, koi biaše prie toga okó 212 godištah u vlasti vitezovah sv. Ivana od Jerusolima. Sulejman dobì takodjer Ugre kod Muhača (na 29. kolovoza 1526), gdie pogibè u niekakovoj bari i sám ugarski kralj Ludovik II. Uzamši Budim g. 1529 odè hàrvati Beč, ali morade izpod njega sramotno otići. To isto mu se sgodi vojsci i pod gradom Maltom g. 1565.; ma g. 1566. osvoji u moru gàrčkom otok Skio (Hios) genovezki od g. 1346. Umriè od godištah 76 u Ugarskoj pod gradom Sigetom na 5. rujna 1566, tri dana prie neg oteše Turci Siget Zrinoviću. Ovi isti sultan biaše načinio mir s Poljakom, koi paka izza rata od g. 1621. služi za temelj od mirovnih članakah. Nakon Sulejmana I. uzidè na prestolje tursko sin mu Selim II.

Sumnja, e, *f.* Verdacht, Argwohn, *sospetto, sospizione*; Zweifel, *dubbio.*

Sumnjiti, njim, } *v. a. et n. imp.*
Sumnjati, njam, } Verdacht haben, argwohnen, *sospettare*; zweifeln, *dubitare.*

Sunašce, a, *n. dim.* vidi sunce.

Sunce, ca, *n.* Sonne, *sole.*

Sunčan, a, o, *adj.* Sonnen-, *del sole.*

Sunčanica, e, *f.* po Gunduliću ime kćeri Ljubdraga, potomka gospodarah od Sàrbie.

Sunčji, a, e, *adj.* vidi sunčan.

Sunuti, nem, *v. a. perf.* ſtoßen, *spignere*; — se, ſich ſtoßen, *spignersi.*

Suproć, *praep.* wider, *contro.*

Suprotiv, } *praep.* vidi suproć.
Suprotiva, }

Suprotiva, e, *f.* Streit, Zwiſt, *controversia.*

Suprotiviti se, vim se, *v. n. perf.* ſich widerſetzen, *opporsi*, *esser contrario.*

Susied, a, *m.* Nachbar, *vicino.*

Susiedstvo, a, *m.* Nachbarſchaft, *vicinanza.*

Susriesti, srietem, *v. a. perf.* begegnen, *incontrare*; — se, *v. n. perf.* ſich begegnen, *incontrarsi.*

Susrietište, a, *n.* Begegnung, *incontro.*

Suza, e, *f.* Thräne, *lagrima.*

Suziti, zim, *v. a. & n. imp.* thränen, *lagrimare.*

Sužan, žna, o, *adj.* gefangen, *prigione, prigioniero.*

Sužanj, žnja, *m.* ein Gefangener, *prigioniere.*

Sužanjstvo, a, *n.* Gefangenſchaft, *schiavitù, cattività.*

Sva, vidi vas, sva, e.

Svači, čja, e, *adj.* vidi svačii.

Svačii, čija, e, *adj.* jedermanns, *d' ognuno, di tutti.*

Svadjati se, djam se, *v. n. imp.* ſtreiten, *contendere*; ſich zanken, *altercare, bisticciarsi.*

Svak, a, o, *adj.* jeder, jedermann, *ognuno, ogni, tutti.*

Svaki, a, o, *adj.* vidi svak.

Svakako, *adv.* auf jede Art, *in ogni maniera.*

Svakčas, *adv.* jeden Augenblick, *ogni momento.*

Svakolika, vidi vaskolik.

Svaliti, lim, *v. a. perf.* zu Boden werfen, *prostrare.*

Svanjivati, vam, *v. n. imp.* vidi svanuti.

Svanuti, nem, *v. n. perf.* anbrechen (der Tag), *farsi giorno, spuntare.*

Svanutje, a, *n.* Anbruch des Tages, *lo spuntare.*

Svàrdó, dla, *m.* Bohrer, *trapano, trivello.*

Svàrgnuti, nem, *v. a. perf.* herabwerfen, *deporre, gettar abbasso.*

Svàrha, e, *f.* Ende, *fine*; Ziel, Zweck, *fine, scopo.*

Svàrnuti, nem, *v. a. perf.* zurückgehen laſſen, *far andar indietro*; wohin gehen laſſen, *far andar in qualche luogo.*

Svàršiti, šim, *v. a. perf.* beendigen, vollenden, *terminare, finire*; *fig.* umbringen, *uccidere.*

Svàrtati, tjem, *v. a. imp.* vidi svàrnuti.

Sve, vidi vas, sva, e.

Sve, *adv.* immer, *sempre*; »sve što više stereš krila, sve ćeš paka niže pasti,« je höher du fliegſt, deſto tiefer wirſt du ſinken, *quanto più in alto spieghi le tue ali, tanto più profonda sarà la tua rovina.*

Své, *pron.* miešte svoje, ſein, *suo*; ſeiner, *della sua*, ſeine, *le sue.*

Svedj, *adv.* immer, *sempre.*

Svekar, kra, *m.* der Vater meines Mannes, *il padre del mio marito.*

Svekàrva, e, *f.* die Mutter meines Mannes, *la madre del mio marito.* U XVII. 148 valjalo bi, da stoji *punica*, a ne svekàrva, koja zvaše zeta Dauta na dogovore; ali je svekàrva našemu Gunduliću poslužila zarad rime kao *licentia poetica.*

Svekoliko, vidi vaskolik.

Svemoguć, a, e, *adj.* allmächtig, *onnipotente.*

Svemogućstvo, a, *n.* Allmacht, *onnipotenza.*

Svesti, svedem, *v. a. perf.* zuſammen führen, *condurre assieme*; hinab führen, *condur abbasso.*

Svet, a, o, *adj.* heilig, *santo.*

Svetac, tca, *m.* ein Heiliger, *un santo*; u Turakah se zove svetac prorok Muhamed, Prophet, *profeta.*

Svetčev, a, o, *adj.* des Heiligen, *d' un santo*; des Propheten, *del profeta.*

Svetilište, a, *n.* Opfer, *sacrifizio.*
Svetinja, e, *f.* Heiligthum, *santità.*
Svetiti, tim, *v. a. imp.* rächen, *vendicare.*
Svevolja, e, *f.* Willkühr, *arbitrio*; Eigenſinn, *capriccio.*
Svezati, žem, *v. a. perf.* binden, *ligare.*
Svi, e, a, *adj. pl.* alle, *tutti.*
Svibanj, bnja, *m* Mai, *maggio.*
Svieća, e, *f.* Licht, *lume.*
Sviedoèiti, čim, *v. a. imp.* bezeugen, Zeuge ſein, *attestare.*
Sviem, } *adv.* ganz, *del tutto*; ſehr,
Sviema, } *assai*; *dat. pl.* od svi.
Svies, sti, *f.* Verſtand, Vernunft, *mente.*
Sviestan, stna, o, } *adj.* mit Ver-
Sviestan, sna, o, } ſtand, Vernunft begabt, *che ha mente, prudente, savio.*
Sviet, a, *m.* Welt, *mondo.*
Sviêt, a, *m.* Rath, *consiglio.*
Svietao, tla, o, *adj.* vidi svietò.
Svietiti, tim, *v. n. imp.* vidi svietliti.
Svietliti, lim, *v. n. imp.* leuchten, *lucere, far lume.*
Svietlji, a, e, *adj.* glänzender, *più lucido, più illustre.*
Svietlo, a, *n.* Licht, *luce, lume.*
Svietlos, sti, *f.* Licht, *luce*; Glanz, *splendore.*
Svietnik, a, *m.* Rath, Rathgeber, *consigliere.*
Svietò, tla, o, *adj.* glänzend, *splendente, lucido, illustre.*
Svietovan, vna, o, *adj.* weltlich, *mondano.*
Svietovati, tujem, *v. a. imp.* Rath geben, *dar consiglio*; — se, *v. n. imp.* ſich Raths erholen, *chiedere, dimandar consiglio, consigliarsi.*
Svietski, a, o, *adj.* vidi svietovan, vna, o.
Svijati, jam, *v. a. imp.* zuſammen thun, zuſammen machen, *avvolgere.*
Svila, e, *f.* Seide, *seta.*
Sviloević, a, *m.* Mihajò, vitez bosanski još za kraljestva, prie nego ga potlačt Turčin.

Svim, *adv.* ganz, ſehr, *del tutto, assai.*
Svima, } *adv.* vidi svim, sviem.
Svime, }
Svion, a, o, *adj.* von Seide, *di seta.*
Svirala, e, *f.* Pfeife, *zufolo, piffero.*
Svirati, ram, *v. a. et n. imp.* ſpielen, *zufolare, sonare.*
Sviróka, e, *f.* Hirtenflöte, *zampogna, fistola pastorale*; pod sviróku, beim Schall der Hirtenflöte, *al suon della zampogna.*
Svit, a, *m.* vidi sviet.
Svit, a, o, *adj.* gewunden, *avvolto.*
Svita, e, *f.* Kleid, *veste*; Tuch, *panno.*
Svitati, tam, tjem, *v. n. imp.* vidi svanuti.
Sviti, svijem, *v. a. perf.* winden, zuſammen legen, umwinden, *avvolgere.*
Svoj, a, e, *pron. poss.* ſein, *suo*, zaime prisvojavajuće, koje pokazuje vlastitost parvoga padeža (subjekta) u istoj izreki bez svakoga obzira na broj i osobu. Ein zueignendes Fürwort, welches das Eigenthum des Subjektes desſelben Satzes anzeigt ohne alle Rückſicht auf die Perſon und Zahl. *Pronome possessivo significante la proprietà del subbietto della medesima proposizione senza verun risguardo della persone o numero.* Dakle

ako je subjekt		onda svoj znamenuje	
»ja«			mein, *mio.*
»ti«			dein, *tuo.*
»on, ona, o«			ſein, *suo.*
»mi«			unſer, *nostro.*
»vi«			euer, *vostro.*
»oni, e, a«			ihr, *di loro.*

N. p. svaki svoj križ nosi: ja nosim svoj, ti svoj, on svoj, mi svoj, vi svoj, oni svoj, jedermann trägt ſein Kreuz: ich trage meines, du deines, er ſeines, wir unſeres, ihr eures, ſie ihres; *ognuno porta la sua croce: io la mia, ti la*

tua, egli la sua, noi la nostra, voi la vostra, eglino la loro. Upravo tako se dobro veli: Ja radim sebi, ti sebi, on sebi, mi sebi, vi sebi, oni sebi; a ne: ja meni, ti tebi, on njemu, mi nama, vi vama, oni njima, kao što je u niemačkom i talianskom: ich mir, du dir u. s. w. *io a me, tu a te ecc.*

Na svakom pako drugom miestu, t. j. kad se ovo zaime preteže izvan iste izreke, ili na koi drugi padež u istoj izreki, mora se reći u jednobroju »njegov ili njezin (njega nje),« a u višebroju »njihov (njih);« a nikada »svoj.« In jeder andern Stellung, d. i. wenn sich dieses Fürwort auf irgend einen Namen außer desselben Satzes, oder auf was immer für einen Casus *obliquus* desselben Satzes bezieht, so wird statt »svoj« in der einfachen Zahl »njegov, njezin (njega, nje),« in der vielfachen aber, njihov (njih) gebraucht. *In ogni altro caso, ciò è, quando il pronome possessivo si riferisce a qualche nome fuori della stessa proposizione, od anche a qualche caso obliquo della medesima proposizione, allora invece di »svoj« bisogna adoperare nel num. sing.* njegov, njezin, (njega, nje), *e nel plur.* njihov (njih). Sliedeće prilike učinit će stvar jasniu:

Petar časti priatelja u svojoj kući, i « « « u njegovoj « ; ovo nije sve jedno, jer ono će pàrvo reći, da je kuća Petrova, a ovo drugo, da je priateljeva. Tako: Zove me brat, da dodjem u svoju (t. j. moju), u njegovu (bratovu) kuću. Jedan priatelj zove mene i Petra u svoju (priateljevu), u njegovu (Petrovu) kuću.

Ali Dubrovčani, i mnogi drugi gradovi dalmatinski pokvarili su svoj jezik po talianskom, i govore: Ja nosim moj križ, ti tvoj, on svoj ili njegov, mi naš, vi vaš, oni njihov; kao god što se je već i ovdie u Hàrvatskoj po gradovih iz niemačkoga jezika bilo počelo isto tako govoriti n. p. ja *mene* preporučam itd. — Ali ovo nevalja; jer ne samo da ovako nigdie negovori naš narod, koi nije po drugih jezicih pokvaren, nego on nemože ni da razumie ovakova govora. Tako u Piev. I. četveroredku 10. i 11. veli naš Gundulić, da pàrvo diete cara Ahmeta bio je Osman, pak da mu je stric (dundo) Mustafa po smàrti otca *svoga* sio na prestolje. Ovo bi znamenovalo, da je Osmanov stric Mustafa bio sin Ahmetov, i po tom ujedno brat Osmanov! — Ali da vidimo, po smàrti čijega otca zacario se je Mustafa? — po smàrti otca Osmanova; a dakle nije po smàrti *svoga* nego *njegova* otca. Tako su rieči *svoj* i *njegov* često izmienjene u Dubrovčanah. Ona miesta, koja u Osmanu Gundulićevu više mute razum po takovoj izmieni, jesu sliedeća:

Svoj za njegov: Piev. I. strofa 9. 11. 84. 89., II. 101., III. 11., IV. 23. 35. 37., V. 2. 19. 54. 56, VI. 70., VII. 95. 107. VIII. 191. 192., IX. 148. 150., XIII. 2, XVI. 26. 62. 67.. XVII. 139., XVIII. 34. 120. 140., XIX. 25. 82. 87. 91. 246., XX. 11. 43. 71. 83. 105.

Svoj za njezin: Piev. XIX. strofa 44.

Njegov za svoj: V. 119., VIII. 116., IX. 144. — Nje za svoje: IV. 88., IX. 127., XII. 100.

Sva ostala miesta, kao i ona, gdie stoji »moj, tvoj, naš, vaš« na miesto »svoj,« ostavljamo nepobilježena, jer ako i jesu neugodna, moći će ih narodni čitatelj i sam razumieti.

Svratiti, tim, *v. a. perf.* vidi svàrnuti.

Svratjati, tjam, *v. a. imp.* vidi svàrnuti.

Svući, čem, *v. a. perf.* abziehen, *detrarre.*

Svud, Svuda, Svudar, Svudi, Svudie, Svudier, Svudiere, *adv.* überall, *dappertutto*; od —, oda —, von allen Seiten, *da tutte le parti*; po —, überall, *dappertutto.*

Š.

Šaban, a, *m.* mužko ime u Turakah.

Šaka, e, *f.* Faust, *pugno*; Handvoll, *pugno, manata.*

Šapat, pta, *m.* Geflüſter, *bisbiglio.*

Šarkula, e, *f.* Janitſcharenmütze, *berretta de' gianizzeri.*

Šarovit, a, o, *adj.* bunt, vielfarbig, *variegato, di varii colori; fig.* liſtig, *di moltiforme ingegno.*

Šator, a, *m.* Zelt, *padiglione, tenda.*

Šatorje, a, *n.* die Zelte, *i padiglioni.*

Šeć, a, *m.* ime mužko Turčina Gundulićeva.

Šerif, a, *m.* toliko koliko gospodar, Scherif, *sceriffo.*

Šes, *num.* ſechs, *sei.*

Šeset, *num.* ſechzig, *sessanta.*

Šestoperac, rca, *m.* Keule mit ſechs Vorſprüngen am Kopfe, *mazza di sei penne.*

Šibika, e, *f.* Ruthe, *verga*; *fig.* Zepter, *scettro.*

Šikati, kam, *v. a. imp.* wiegen (das Kind), *cullare.*

Šip, a, *m.* Spitze, *punta.*

Širina, e, *f.* Breite, *larghezza, estensione.*

Širiti, rim, *v. a. imp.* ausbreiten, breiten, *allargare, dilatare*; — se, ſich ausbreiten, *dilatarsi.*

Širok, a, o, *adj.* breit, *largo.*

Šišman, a, *m.* ime mužko. Sigismund, *Sigismondo.*

Šišman, a, *m.* Bator, vidi Bator.

Šišman, a, *m.* I. kralj poljački, prezimenom *veliki*, sin Kazimira III. poljačkoga kralja, a brat Ivana, Alberta i Lehsandra, obojice kraljah poljačkih. Uzišavši na vladanje nakon smèrti Lehsandrove razbi Moskove i izagnà ih god. 1541. iz Litve. Razmaknuvši medjaše poljačke umriè od godištah 80, lieta 1548. nakon slavna vladanja od punih 40 godištah.

Šišman, a, *m.* II. kralj poljački, nadimenom Augusto, sin kralja Šišmana I., za kojim nastà na vladanje poljačko g. 1548. Ovaj osvoji Liflandiu, i umriè bez poroda g. 1572., posliednji vladalac od kuće Jagelonah.

Šišman, a, *m.* III. kralj poljački, sin Ivana III. švedskoga kralja i Katarine kćeri Šišmana I. kralja od Poljačke, rodjen g. 1566. Bi okrunjen za kralja poljačkoga g. 1587. s izključenjem Maksimiliana od Austrie, a na 10. veljače 1594 uzè posiedovanje kraljevine švedske, koju mu paka preotè njegov stric Karlo princip od Sudermanie. Šišman osim ovoga rata s Turčinom, koi opisuje Gundulić, ratovaše još i s Tatari i s Moskovi, kojih izagnà iz Smolenskoga g. 1611. Umriè na 30. travnja g. 1632, nakon kraljevanja od 45 godištah. Za njim nastadè na vladanje sin mu Vladislav IV.

Šišmani, nah, *pl. m.* poljački kralji, kojih vidi.

Šišmundo, a, *m.* vidi Šišman, a, *m.*

Šit, a, o, *adj.* genäht, *cucito.*

Škraka, e, *f.* Felſenriß, *fessura nelle rupi.*

Škripati, pljem, *v. n. imp.* knarren, *cigolare, stridere.*

Škripiti, pim, *v. n. imp.* vidi škripati.

Španjolska, e, *f.* zemlja prostrana na samom zapadu od Europe izmedju Portugalie, mora atlantičkoga i Francezke; niegda bogata i slavna, a danas domaćim ratom razdèrpljena i nemilo raztèrzana. Ima u četvàrt do 8,500 miljah, a od prilike 14,000,000 dušah. Poglaviti grad je Madrit.

Španjski, a, o, *adj.* ſpaniſch, *spagnuolo.*
Šparta, e, *f.* glasovit niegda i slobodan grad u prastaroj Grecii, navlastito u Morei; sad ništa neg hàrpa kamenja. Sparta, *Sparta.*
Šta, *gen.* od što; od šta ste se prepali? wovor ſeid ihr erſchrocken? *di che cosa avevate paura?*
Štap, a, *m.* Stab, Stock, *bastone*; *fig.* Stütze, *appoggio, sostegno.*
Štapak, pka, *m. dim.* vidi štap.
Štedieti, dim, *v. a. imp.* ſchonen, *risparmiare, sparagnare*; ſparen, *sparagnare.*
Šteditì, dim, *v. a. imp.* vidi štedieti.
Šteta, e, *f.* Schaden, *danno*; Nachtheil, *pregiudizio.*
Štetan, tna, o, *adj.* ſchadenbringend, *dannoso.*
Štetiti, tim, *v. a. imp.* beſchädigen, *danneggiare.*
Štipavac, vca, *m.* Skorpion, *scorpione.*
Štit, a, *m.* Schild, *scudo.*
Štiti, štijem, *v. a. imp.* leſen, *leggere.*
Štititi, tim, *v. a. imp.* ſchirmen, beſchirmen, *proteggere.*
Štitnik, a, *m.* Schildknappe, *scudiero.*
Što, *pron. gen.* šta, česa, was, *che, che cosa*; — *adv.* warum? *perchè?* VI. 11. »što mi siva sunce?« warum ſcheint mir die Sonne? *perchè mi risplende il sole?*
Štrapati, pljem, *v. n. imp.* ſpritzen, *sprizzare, schizzare.*
Šturak, rka, *m.* Grille, *grillo.*
Šturiti, rim, *v. a. imp.* zirpen, *cantar da grillo.*
Šupalj, plja, e, *adj.* hohl, *cavo.*
Švedski, a, o, *adj.* ſchwediſch, von Schweden, *di Suezia.*

T.

Tabor, a, *m.* Lager, *accampamento, campo.*
Taboriti, rim, *v. a. imp.* lagern, *accampare*; — se, *v. n.* ſich lagern, *accamparsi.*
Tač, *adv.* ſo, *così, sì.*
Tad,
Tada,
Tadar,
Tade, } *adv.* dann, *allora.*
Taj, ta, o, *adj.* dieſer, jener, *costui.*
Tajati, jim, *v. a. imp.* läugnen, verläugnen, *negare.*
Tak, *adv.* vidi tač.
Takav, kva, o, *adj.* ſo beſchaffen, *tale.*
Taki, á, ó, *adj.* vidi takav.
Tako, *adv.* ſo, *così, sì.*
Takov, a, o, *adj.* vidi takav.
Taman, mna, o, *adj.* finſter, dunkel, *oscuro, fosco*; gemein, niedrig, *vile, basso*; »samokrese tamno oružje od izdaje nose uza se,« vidi samokres.
Tamàrlan, a, m. ili kako nieki vele pravie *Timurlen* t. j. u naš jezik *Timur hromi*, kan tatarski i jedan od najpàrvih zadobitnikah; podloživši pod vlast svoju velik dio od Azie susrietè se g. 1402. s Bajazetom tadašnjim sultanom otmanskim u glasovitom boju od Angore u Natolii, gdie premda biaše skupio Bajazet silovitu vojsku (tù biaše i šurjak Bajazetov, Stiepan Lazarević, despot sàrbski, sa 12 tisućah svojih Sàrbaljah u pomoć zetu), ništanemanje bi od Tamàrlana razbit cielovito i glavom ulovljen on i žena mu Mileva, kći kneza Lazara, gdie Bajazet u sužanjstvu i umriè. Tamàrlan se prestavi na 15. travnja g. 1415.
Tamnica, e, *f.* Gefängniß, Kerker, *prigione, carcere.*
Tamničar, a, *m.* der Gefangene, *il cattivo, prigionere*; Gefängnißwärter, *carceriere.*
Tamniti, nim, *v. n. imp.* in der Finſterniß ſein, *esser in bujo, nelle tenebre.*
Tamo, *adv.* dort, *là, lì, colà*; dorthin, *là, colà, ci, vi.*
Tanac, nca, *m.* Tanz, *danza.*
Tanak, nka, o, *adj.* dünn, *sottile*;

potanko, genau, umſtändlich, *esattamente.*

Tančac, a, *m. dim.* vidi tanac.

Tara, e, *m.* ime Turčina u Gundulića.

Tàrčati, čim, *v. n. imp.* laufen, *correre.*

Tàrg, a, *m.* Markt, *piazza*; Waare, *roba, mercanzia, merce*; Handel, *commercio, traffico.*

Tàrgati, gam, *v. a. imp.* reißen, *strappare, dilaniare.*

Tàrgnuti, nem, *v. a. perf.* vidi tàrgati; — mač, das Schwert herausziehen, zücken, *trarre.*

Tàrgovac, vca, *m.* Kaufmann, Handelsmann, *mercante, mercatante.*

Tàrk, a, *m.* Lauf, *corso.*

Tàrkač, a, *m.* Köcher, *turcasso, faretra.*

Tàrnuti, nem, *v. n. imp.* ſchaudern, *inorridire.*

Tàrpeć, a, e, *adj.* geduldig, *paziente*; leidend, *passivo.*

Tàrpeza, e, *f.* Tiſch, *tavola.*

Tàrpieti, pim, *v. a. imp.* leiden, *patire.*

Tàrpiti, pim, *v. a. imp.* vidi tàrpieti.

Tàrst, i, *f.* Rohr, *canna.*

Tartarin, a, *m.* vidi tatarin.

Tàrtati, tam, *v. n. imp.* tappen, *andare al tasto.*

Tàržiti, žim, *v. n. imp.* handeln, *negoziare, trafficare.*

Tast, a, *m.* der Vater meiner Frau, *il padre della mia moglie.*

Tašt, a, o, *adj.* eitel, *vano.*

Taština, e, *f.* Eitelkeit, *vanità.*

Tatarhan, a, *m.* han iliti kan tatarski u Krimu za Gundulića, Chan der Krim'ſchen Tartaren, *cano de' Tartari crimei.*

Tatarin, a, *m.* Tartare, *Tartaro.*

Tavriš, a, *m.* grad na zapadu od Persie, u ravnici na potocih Spinči i Adžii podobro tvàrd; ima od prilike 50,000 dušah. Tebris, Tauris, *Tebri.*

Tažiti, žim, *v. a. imp.* beruhigen, *acchetare.*

Te, *pron.* od tebe, dich, *te.*

Tebe, bah, *f. pl.* glasovit niegda grad u Gàrčkoj, sad ništa neg malo razvalinah, blizu kojih stoji selo Tiva. Theben, *Tebe.*

Teći, čem, *v. n. imp.* laufen, *correre*; — konja, zu Pferde laufen, *correr a cavallo.*

Tefterdar, a, *m.* Großſchatzmeiſter (bei den Türken), *gran tesoriere (presso gli Ottomani).*

Tega, *gen.* miešte toga.

Teg, a, *m.* Arbeit, *lavoro.*

Tegnuti, nem, *v. a. perf.* berühren, *toccare*; — *v. n.* ſich ereignen, *accadere.*

Tegota, e, *f.* Schwere, *peso*; Schwierigkeit, *difficoltà.*

Temeljit, a, o, *adj.* gründlich, was Grund hat, *che ha fondamento.*

Tened, a, *m.* danas Bogdža, otok uz azianski kraj na ustih od Dardanelah, za koi se biehu sakrili brodovi gàrčki trojanskoga rata u prastara vriemena; malen je i vas nanizan glavicami; ima dobar muškat i grad istoga imena. Na svem otoku žive od prilike do 6000 ljudih. Tenedos, *Tenedo.*

Ter, Tere, } *conj.* und, *e.*

Tetiva, e, *f.* Sehne, *corda (dell' arco).*

Težak, a, *m.* Bauer, *coltivatore*; Arbeiter, *lavoratore.*

Težak, àka, o, *adj.* ſchwer, *pesante*; ſchwer, ſchwierig, *difficile.*

Težati, žam, žem, *v. a. imp.* arbeiten, bearbeiten, *lavorare, coltivare.*

Teži, a, e, *adj.* ſchwerer, *più pesante*; ſchwerer, ſchwieriger, *più difficile.*

Težiti, žim, *v. n. imp.* ſich ſehnen, *tendere.*

Ti, tebe, *pron.* du, *tu.*

Ti, ta, o, *adj.* vidi taj.

Ticati, ćem, *v. a. imp.* berühren, *toccare.*

Tiek, a, *m.* Lauf, *corso.*

Tielo, a, *n. pl.* tielesa, Körper, Leib, *corpo*; màrtvo —, Leichnam, *cadavere.*

Tiem, *conj.* hiermit, nun, alſo, *dunque, addunque*; daher, deshalb, *laonde, perciò.*

Tiem, } *adv.* dadurch, *con questo*,
Tieme, } *per questo*; deſto, *tanto*.
Tième, mena, *n.* Scheitel, *vertice*.
Tierati, ram, *v. a. imp.* treiben, *condurre, cacciare*; — robstvo, in der Gefangenſchaft ſein, *vivere nella schiavitù*; — put, reiſen, *viaggiare*; — blud, in der Unzucht ſchwelgen, *vivere lussurioso*; — tàrg, handeln, *trafficare*.
Tieriti, rim, *v. a. imp.* vidi tierati.
Tiesan, sna, o, *adj.* eng, *stretto*.
Tieskota, e, *f.* Enge, Klemme, *strettezza, angustia*.
Tigar, gra, *m.* Tiger, *tigre*.
Tigre, a, *f.* vidi tigar, gra, *m.*
Tih, a, o, *adj.* ſtill, *tacito, quieto*; *tranquillo, placido*.
Tiho, *adv.* ſtill, *tacitamente, in modo quieto*; ruhig, *tranquillamente, placidamente*.
Tikvica, e, *f.* Kürbißflaſche, *zucca*.
Tim, *conj.* vidi tiem, *conj.*
Tima, } *adv.* vidi tiem, *adv.*
Time, }
Tilo, a, *n.* vidi tielo.
Tirati, ram, *v. a. imp.* vidi tierati.
Tiriti, rim, *v. a. imp.* vidi tierati.
Tiskati, kam, *v. a. imp.* drücken, *premere*.
Tisnuti se, nem se, *v. a. perf.* ſich ſtoßen, *spignersi*.
Tisuća, e, *f.* tauſend, *mille*.
Tisućan, ćna, o, *adj.* vidi tisući, a, e.
Tisući, a, e, *adj.* tauſendſter, *millesimo*.
Tišina, e, *f.* Stille, *quiete*.
Tiši, a, e, *adj.* ſtiller, *più quieto*.
Tiště, *perf.* mieśte tisnù, vidi tisnuti se. Osim ove tretje osobe nenalazi se ništa više od ovoga glagolja.
Tištiti, tim, *v. a. imp.* vidi tiskati.
Tja, *adv.* weg, *via*; eine Partikel, welche die Entfernung bedeutet, z. B. drugi put ga tja previdi, ein anderes Mal ſieht er es ſchon von weitem voraus, *un' altra volta lo prevede da lontano*.
Tkalac, lca, *m.* Weber, *tessitore*.
Tkanje, a, *n.* das Weben, *il tessere*; Gewebe, *tessuto, tessitura*.
Tkati, tkem, *v. a. imp.* weben, *tessere*.
Tko, *pron.* wer, *chi*; jemand, *qualcheduno*.
Tkogod, kogagod, *pron.* jemand, *qualcheduno*; wer immer, *chiunque*.
Tla, tlih, *pl. n.* vidi tle.
Tlačiti, čim, *v. a. imp.* unterdrücken, mit Füßen treten, *calpestare, opprimere*.
Tle, } tlih, *f. pl.* Boden, *terra*; na
Tli, } — pasti, zu Boden fallen, *cadere a terra*.
Tlo, a, *n.* vidi tle.
Tmast, a, o, *adj.* dunkel, finſter, *atro, tetro, bujo*.
Tmastan, stna, o, *adj.* vidi tmast.
Tmina, e, *f.* Finſterniß, *tenebre*.
To, *pron.* das, dieß, *questo, cotesto*.
Toli, *adv.* vidi toliko.
To li, *conj.* ako li, wenn aber, *se poi*.
Tolik, a, o, *adj.* ſo groß, *tanto*.
Toliko, *adv.* ſo, ſo ſehr, *tanto*.
Tolikokrat, *adv.* ſo oft, *tante volte*.
Tomačiti, čim, *v. a. imp.* dolmetſchen, *spiegare*.
Tonjati, njam, *v. n. imp.* vidi tonuti.
Tonuti, nem, *v. n. imp.* unter den Waſſerſpiegel ſinken, *andar sotto l' acqua*.
Topàrva, *adv.* erſt, *appena*; nachdem, ſpäter, *poi*.
Topiti, pim, *v. a. imp.* ſchmelzen, *fondere*; ertränken, *annegare*.
Toplica, e, *f.* miesto na potoku istoga imena izmedju Kosova i Kruševca. Toplitza, *Toplizza*.
Toran, rna, *m.* Thurm, *torre*.
Toranj, rnja, *m.* Thurm, *torre*; kula od sedam toranjah zove se jedna pretvàrda sgrada na samom zapadnom kraju grada Carigrada kod mora, u Turakah Jedi-kula; tù dàrže Otmanovići vàlne svoje

tamničare; tù bi zadavljen i Osman II. i Korevski i Daut-paša i nebrojeni ini razlikom smàrti umoreni. Sieben Thürme, *sette torri.*

Trački, a, o, *adj.* thrakiſch, von Thrakien, *di Tracia.*

Trag, a, *m.* Fährte, *vestigio*: vidi traga.

Traga, e, *f.* Geſchlecht, *genere*; Race, *razza.*

Trajati, jem, *v. n. imp.* dauern, *durare*; — *v. a. imp.* trajati dni vesele, frohe Tage zubringen, *menar giorni allegri.*

Trak, a, *m.* Arm (eines Fluſſes), *ramo* (*d' un fiume*).

Tratiti, tim, *v. a. imp.* zehren, *consumare*; i iz luka tratit strile, und von Bogen die Pfeile zu ſchießen, *e scoccar dall' arco i dardi.*

Trator, a, *m.* Tauſendſchön, *l' amaranto.*

Trava, e, *f.* Gras, *erba*; Kraut, *erba.*

Travan, vna, o, *adj.* graſig, *erboso.*

Traviti, vim, *v. a. imp.* verliebt machen, *innamorare.*

Tražiti, žim, *v. a. imp.* ſuchen, *cercare*; ſpüren, *tracciare.*

Treći, a, e, *adj.* vidi tretji.

Trepetati, tjem, *v. n. imp.* zittern, *tremare, tremolare.*

Trepiti, pim, *v. n. imp.* vidi trepetati.

Treptiti, } tim, *v. n. imp.* vidi tre-
Treptieti, } petati.

Tresti, sem, *v. a. imp.* ſchütteln, *scuotere, riscuotere.*

Tretji, a, e, *adj.* dritter, *terzo.*

Tri, *num.* drei, *tre.*

Trideset, *num.* dreißig, *trenta.*

Tridesti, *num.* vidi trideset.

Tridesti, a, o, *adj.* trideseti, dreißigſter, *trentesimo.*

Triebati, bam, *v. a. imp.* brauchen, *abbisognare*; nothwendig ſein, *esser necessario.*

Triebi, *adv.* nothwendig, *necessario, bisogno*; — biti, nothwendig ſein, *esser necessario, bisognare, esser bisogno.*

Triebovati, bujem, *v. a. imp.* vidi triebati.

Triem, a, *m.* Portikus, *portico.*

Tries, sa i ska, *n.* Wetterſtrahl, *fulmine.*

Tries, *num.* vidi trideset.

Trista, *num.* drei hundert, *tre cento.*

Triš, *adv.* dreimal, *tre volte.*

Troglav, a, o, *adj.* dreiköpfig, *tricipite, di tre teste.*

Troja, e, *f.* grad glasovit u prastara vriemena, posadjen u Azii blizu ustah od Dardanelah, malo niže otoka Teneda. Bi razoren od Gàrkah nakon tiesna obsiednutja od punih deset godištah prevarom dàrvenoga konja, kojega bieše izmislio Ulis i natàrpó puna gàrčkih junakah, a Trojanci sami u zó čas po se n grad povukli. Zašto se biehu Gàrci onako listom podigli na Troju, vidi pod rieči Parid. Troja, *Troja.*

Trojanski, a, o, *adj.* trojaniſch, *di Troja.*

Trom, a, o, *adj.* faul, *pigro*; träge, *inerte.*

Trubiti, bim, *v. a. & n. imp.* blaſen die Trompete, *suonar la tromba*; (XIII. 24.) offen ſein, *esser aperto.*

Trublja, e, *f.* Trompete, *tromba*; Rüſſel, *tromba* (*d' un elefante*).

Trubnja, e, *f.* Trompetengeſchmetter, *il suon di tromba.*

Trud, a, *m.* Müdigkeit, Mattigkeit, *stanchezza*; *fig.* Mühe, Kummer, *affano, pena.*

Trudan, dna, o, *adj.* müde, matt, *stanco, lasso*; mühevoll, ſchwer, ſchwierig, *difficile, penoso.*

Truditi, dim, *v. a. imp.* (koga žalost) ermüden, *stancare*; — se, *v. n. imp.* ſich bemühen, *darsi la pena.*

Trudjahan, hna, o, *adj. dim.* vidi trudan.

Trudno, *adv.* müde, matt, *stancamente*; mühevoll, *difficilmente.*

Truniti, nim, *v. a. imp.* herabſchütteln, *scuotere.*

Trunuti, nem, *v. n. imp.* faulen, verfaulen, *imputridire.*
Trup, a, *m.* Rumpf, *busto, busto, tronco, corpo.*
Tù, *adv.* da, *costì, costà, colà.*
Tući, čem, *v. a. imp.* ſchlagen, *battere.*
Tud, Tuda, } *adv.* da vorüber, *per colà.*
Tudi, *adv.* vidi tù.
Tudj, a, e, *adj.* fremd, *forestiere, altrui.*
Tudjanin, a, *m.* ein Fremder, *il forestiere, lo straniero.*
Tudjela ili tugdjela, e, *f.* Decke? *coperta?*
Tudjin, a, *m.* Fremdling, *straniero, forestiero.*
Tudjinac, nca, *m.* vidi tudjanin.
Tuga, e, *f.* Schmerz, *dolore*; Traurigkeit, *tristezza.*
Tugovati, gujem, *v. n. imp.* trauern, *esser dolente.*
Tuj, *adv.* vidi tù.
Turački, a, o, *adj.* vidi turski.
Turanj, rnja, *m.* vidi toranj.
Turčin, a, *m.* Turci, turakah, *pl.* Türke, *Turco.*
Ture, eta, *n.* vidi Turčin.
Turkinja, e, *f.* Türkin, *Turca.*
Turkinjica, e, *f. dim.* vidi Turkinja.
Turski, a, o, *adj.* türkiſch, *turco.*
Turstvo, a, *n.* Türkenthum, *turcismo.*
Tužan, žna, o, *adj.* traurig, *mesto, afflitto*; trauernd, *dolente.*
Tužba, e, *f.* Klage, *querela, lamento.*
Tužiti, žim, *v. a. perf.* klagen, verklagen, *accusare.*
Tužiti, žim, *v. n. imp.* klagen, jammern, *lamentarsi, lagnarsi*; — se, *v. n. imp.* ſich beklagen, *lamentarsi.*
Tvà, *pron.* prikratjeno od tvoja, vidi tvoj.
Tvàrd, a, o, *adj.* feſt, *forte*; hart, *duro.*
Tvàrditi, dim, *v. a. imp.* befeſtigen, *fortificare*; behaupten, bejahen, *affermare*; — se, *v. n. imp.* ſich befeſtigen, *fortificarsi.*
Tvàrdja, e, *f.* Feſtung, *fortezza*; *fig.* tvàrdja od obraza, Viſir, *visiera*; tvàrdja od spletene žice, Panzerhemd, *giaco di maglia*; tvàrdja od pàrsih, Panzer, *usbergo, corazza.*
Tvàrdji, a, e, *adj.* härter, *più duro*; feſter, *più forte.*
Tvàrdoća, e, *f.* Härte, *durezza*; Feſtigkeit, *fortezza.*
Tvàrdoglav, a, o, *adj.* hartnäckig, *ostinato, testardo.*
Tvàrdos, sti, *f.* vidi tvàrdoća.
Tvé, *pron.* prikratjeno od tvoje, vidi tvoj.
Tvoj, tvá, tvé, Tvoj, a, e, } dein, *tuo.*
Tvój, *pron.* prikratjeno mieſte tvojoj.
Tvorac, rca, *m.* Erſchaffer, Schöpfer, *fattore, creatore.*
Tvorba, e, *f.* Schöpfung, Werk, *fattura, opera.*
Tvoriti, rim, *v. a. imp.* thun, ſchaffen, machen, *fare.*

U.

U, *praep.* in, *in, à*; bei, *presso.*
Ubiegnuti, nem, *v. a. perf.* entfliehen, vermeiden, *scansare, sfugire.*
Ubijen, a, o, *adj.* getödtet, *ucciso.*
Ubiti, bijem, *v. a. perf.* tödten, *uccidere.*
Ubjen, a, o, *adj.* vidi ubijen.
Ubliedieti, dim, *v. n. perf.* erblaſſen, *impallidire.*
Uboden, a, o, *adj,* geſtochen, *punto.*
Ubosti, bodem, *v. a. perf.* ſtechen, *pungere.*
Ubožtvo, a, *n.* Armuth, *povertà.*
Ucviliti, lim, *v. a. perf.* jemanden Trauer verurſachen, *cagionar dolore ad alcuno.*
Učiniti, nim, *v. a. perf.* thun, machen, *fare*; — se, *v. n. perf.* (komu) erſcheinen, *parere*; ſich verſtellen, *simulare, contraffarsi* (XX. 76).
Učitelj, a, *m.* Lehrer, *precettore, maestro.*
Učiti, učim, *v. a. imp.* lehren, *insegnare*; zemlji i moru posluh

uči, er zwingt das Land und das Meer zum Gehorſam, *insegna l' obbedienza al mare e alla terra.*
Učuvati, vam, *v. a. perf.* verwahren, bewahren, *conservare, proteggere.*
Udahnjivati, vam, *v. a. imp.* einhauchen, einflößen, *inspirare.*
Udahnuti, nem, *v. a. perf.* vidi udahnjivati.
Udarac, rca, *m.* Schlag, *colpo.*
Udarati, ram, *v. a. imp.* ſchlagen, *battere, colpire.*
Udariti, rim, *v. a. perf.* vidi udarati.
Udati, dam, *v. a. perf.* vermählen eine Frauensperſon, *maritare.*
Udes, a, *m.* Schickſal, Geſchick, Fügung, *destino, sorte.*
Udieljati, ljam, *v. a. perf.* einhauen, *scolpire.*
Udilj, Udilje, *adv.* gleich, ſogleich, alſo gleich, *subito, sull' istante.*
Udirati, rem, *v. a. imp.* vidi udarati.
Uditi, dim, *v. n. imp.* ſchaden, *nuocere.*
Udorac, rca, *m.* vidi udarac.
Udovica, e, *f.* Wittwe, *vedova.*
Udriti, drem, *v. a. perf.* vidi udariti; — se s kime, ſich mit jemanden ſchlagen, *battersi con qualcheduno.*
Uduben, a, o, *adj.* vertieft, *immerso.*
Uduhnuti, Udunuti, nem, *v. a. perf.* ausblaſen, *estinguere soffiando.*
Udušiti, šim, *v. a. perf.* erwürgen, *strangolare, strozzare.*
Udvoriti se, rim se, *v. n. perf.* ſich einſchmeicheln, *insinuarsi con lusinghe.*
Ufanje, a, *n.* Hoffnung, *speranza, speme.*
Ufati, fam, *v. a. imp.* Ufati se, fam se, *v. n. imp.* hoffen, *sperare.*
Ugadjati, djam, *v. n. imp.* wohl thun, nach dem Willen thun, *aggradire*; — se, zuſammen ſtimmen, *armoneggiare.*
Ugarska, e, *f.* zemlja na iztoku od Austrie podosta prostrana. Ungarn, *Ungheria.*
Ugarski, a, o, *adj.* ungariſch, *ungarico.*
Ugarština, e, *f.* ungariſche Mütze, *berretta all' ungara.*
Ugasiti, sim, *v. a. perf.* löſchen, auslöſchen, *estinguere.*
Ugledati, dam, *v. a. perf.* bemerken, gewahren, gewahr werden, *osservare, scoprire.*
Ugodan, dna, o, *adj.* angenehm, *grato, aggradevole.*
Ugodnik, a, *m.* derjenige der jemanden angenehm iſt, *un uomo grato, aggradevole.*
Ugrabiti, bim, *v. a. perf.* entreißen, *rapire.*
Ugrabljati, ljam, *v. a. imp.* vidi ugrabiti.
Ugričić, a, *m. dim.* vidi ugrin.
Ugrin, a, *m.* Ungar, *Ungherese, Ungaro.*
Ugrovlah, a, *m.* Wallache, Wlache, *Valaco.*
Ugrovlaški, a, o, *adj.* wallachiſch, wlachiſch, *valacco.*
Uharačiti, čim, *v. a. perf.* tributpflichtig machen, *render tributario.*
Uhiliti, lim, *v. a. perf.* berauben, *privare.*
Uhititi, tim, *v. a. perf.* fangen, *prendere, pigliare.*
Uho, a, *n.* Ohr, *orecchio.*
Uhod, a, *m.* Uhoda, e, *m. & f.* Spion, *spione.*
Uhoditi, dim, *v. a. imp.* auskundſchaften, *spiare.*
Uhodstvo, a, *n.* Spionerie, *spioneria.*
Uhvatiti, tim, *v. a. perf.* vidi uhititi.
Ujac, jca, Bruder meiner Mutter, *fratello della madre.*
Ujahati, jašem, *v. n. perf.* hineinreiten, *entrare a cavallo.*
Ujedno, *adv.* zuſammen, *assieme.*
Ukazati, žem, *v. a. perf.* zeigen, *mostrare*; — se, *v. n. perf.* ſich zeigen, erſcheinen, *mostrarsi, apparire.*
Ukinuti, nem, *v. a. perf.* abſchaffen, *abrogare.*
Uklanjati, njam, *v. a. imp.* aus dem Wege ſchaffen, räumen, *por da*

parte; abwenden, *rimuovere, allontanare*; — se, *v. n. imp.* aus dem Wege gehen, *andar da parte*; abweichen, meiden, *schivare, declinare.*

Ukloniti, nim, *v. a. perf.* vidi uklanjati.

U koliko, *adv.* in wiefern, *in quanto.*

Ukop, a, *m.* Begräbniß, *sepoltura.*

Ukopan, pna, o, *adj.* Begräbniß-, *di sepoltura.*

Ukrad, a, *m.* ukradom, heimlich, *furtivamente.*

Ukratiti se, tim se, *v. n. perf.* abgebrochen werden, *finirsi, terminarsi.*

Ukriepiti, pim, *v. a. perf.* stärcken, *fortificare, ristorare.*

Ukrotiti, tim, *v. a. perf.* bändigen, zähmen, *domare.*

U krug, *adv.* im Kreiſe, *in giro.*

Ulagati, lažem, *v. a. imp.* einlegen, *interporre, frapporre.*

Ulagati se, lažem se, *v. n. perf.* ſich einſchmeicheln, *insinuarsi.*

Ulak, a, *m.* Kurier, *corriere.*

Ulaz, a, *m.* Eingang, *introito.*

Ulaziti, zim, *v. n. imp.* hinein gehen, *entrare.*

Uliezti, zem, *v. n. perf.* vidi ulaziti.

Ulietati, tjem, tam, *v. n. imp.* hineinfliegen, *entrar a volo.*

Uliište, a, *n.* Bienenſtock, *arnia, alveare.*

Uloviti, vim, *v. a. perf.* vidi uhititi.

Uložiti, žim, *v. a. perf.* vidi ulagati.

Um, a, *m.* Witz, Verſtand, *ingegno, mente.*

Umàrli, a, o, *adj.* ſterblich, *mortale.*

Umàrtje, a, *n.* das Sterben, der Tod, *il morire, la morte.*

Umiešati, šam, *v. a. perf.* einmiſchen, *frammischiare.*

Umiestiti, stim, *v. a. perf.* ſtellen, *porre al suo posto, collocare.*

Umiesiti, sim, *v. a. perf.* Brot machen, kneten, *far il pane.*

Umietan, tna, o, *adj.* geſchickt, *destro, ingegnoso.*

Umieti, miem, *v. a. imp.* können, *sapere, intendere.*

Umiljen, a, o, *adj.* demüthig, *umile*; lieb, *caro.*

Umirati, rem, *v. n. imp.* ſterben, *morire.*

Umnožati, žam, žim, *v. a. perf.* vermehren, *moltiplicare, aumentare, aggrandire, ampliare.*

Umoliti, lim, *v. a. perf.* bitten, *pregare.*

Umor, a, *m.* Müdigkeit, *stanchezza*; bez umora, unermüdet, *instancabile*; Sterbebett, Todeskampf, *agonia.*

Umoriti, rim, *v. a. perf.* tödten, *uccidere*; ermüden, *stancare.*

Umrieti, rem, *v. n. perf.* ſterben, *morire.*

Umriti, rem, *v. n. perf.* vidi umrieti.

Umučati, čim, *v. n. perf.* ſchweigen, *tacersene.*

Umuknuti, nem, *v. n. perf.* vidi umučati.

Unapried, **Unaprieda**, *adv.* voraus, vorwärts, *avanti, innanzi.*

Unesti, nesem, *v. a. perf.* vidi unieti.

Unetàrmiti se, mim se, *v. n. perf.* gefühllos werden, *divenir insensibile, indolente.*

Unieti, nesem, *v. a. perf.* eintragen, hinein tragen, *portar dentro, importare.*

Unj, *adv.* prikratjeno mieſte u njega, in ihm, *in lui.*

Unjegovati, gujem, *v. a. perf.* mild, zart machen, erweichen, *intenerire.*

Unoriti, rim, *v. a. perf.* untertauchen, *immergere, attuffare*; *fig.* in eine finſtere Grube verſenken, *abbassar in una buja, sotterranea prigione.*

Unuk, a, *m.* Enkel, *nipote* (*dal figlio o dalla figlia*).

Unutra, *adv.* hinein, *dentro.*

U okoli, U okolo, *adv.* im Kreiſe, herum; *in giro, attorno.*

Upasti, padem, *v. n. perf.* einfallen, hinein fallen, ſinken, *cadere dentro.*

Upaziti, zim, *v. a. perf.* vidi ugledati.

Upirati, rem, *v. a. imp.* ſtemmen, *appoggiare*; — oči, den Blick heften, *fissar lo sguardo.*

Upirina, e, *f.* (vàrsta noćnoga strašila) Vampyr, *vampiro.*

Upisati, šem, *v. a. perf.* einſchreiben, ſchreiben, *inscrivere, scrivere.*

Upiti, pim, *v. a. imp.* ſchreien, *gridare.*

Uplesti, pletem, *v. a. perf.* flechten, einflechten, *intrecciare.*

Upoznati se, znam se, *v. n. perf.* (u koga) verkennen, *non conoscere, non ravvisare.*

Upoznavati se, vam se, *v. n. imp.* (u koga) vidi upoznati se.

Uprašati, šam, *v. a. imp.* bitten, *pregare*; fragen, *dimandare*; fordern, *chiedere.*

Uprav, *adv.* gerade, *dritto*; *appunto, giusto*; genau, *esattamente*; gegenüber, *contro al* (VII. 1.)

Upravljati, ljam, *v. a. imp.* richten, *indirizzare.*

Upretati, tjem, *v. a. imp.* mit Aſche zudecken, *coprir di cenere.*

Upriećiti, ćim, *v. a. perf.* auf dem kürzeſten Wege gehen, *andar per la strada la più corta*; (koga) entgegen kommen, *venir all' incontro.*

Upriećivati, vam, *v. a. imp.* vidi upriećiti.

Upustiti, stim, *v. a. perf.* vernachläſſigen, *negligere*; ſinken laſſen, *abbassare.*

Uputiti se, tim se, *v. n. perf.* ſich auf den Weg machen, *incamminarsi.*

Ureda, *adv.* bald, *tosto.*

Ureći, rečem, *v. a. perf.* verhexen, *infascinare*; beſtimmen, *fissare, statuire.*

Uredba, e, *f.* Einrichtung, *disposizione*; (XX. 99.) Beſtimmung, *destino.*

Ures, a, *m.* Schmuck, *ornamento, fregio.*

Uresan, sna, o, *adj.* geſchmückt, *addobbato, ornato, fregiato.*

Uresiti, sim, *v. a. perf.* ſchmücken, *adornare, fregiare, addobbare.*

Uresno, *adv.* geſchmückt, *con fregi, con ornamenti.*

Urešen, a, o, *adj.* vidi uresan.

Urnebes, a, *m.* Getöſe, *fracasso, frastuono.*

Uroš, a, *m.* vidi Nemanja.

Uruč, a, *m.* ime Turčina Gundulićeva.

Usaditi, dim, *v. a. perf.* ſetzen, *piantare*; (na konja) auf's Pferd ſetzen, *metter a cavallo.*

Usahnuti, nem, *v. n. perf.* dürr, trocken werden, *divenir secco.*

Usahó, hla, o, *adj.* dürr, *secco*; *scarno.*

Usàrnuti, nem, *v. n. perf.* einfallen, *far incursione, invasione, irruzione.*

Usàrtati, tjem, *v. n. imp.* vidi usàrnuti.

Usiliti, lim, *v. a. perf.* (koga) zwingen, *sforzare.*

Uskočiti, ćim, *v. n. perf.* hinein ſpringen, *saltar dentro*; ſich flüchten, *fuggirsene*; (na stremen XIX. 80.) ſpringen, *saltare.*

Uslišati, šam, *v. a. perf.* erhören, *esaudire.*

Usmàrtiti, tim, *v. a. perf.* tödten, *uccidere, far morire.*

Usna, e, *f.* Lippe, *labbro.*

Usnuti, snem, *v. n. perf.* einſchlafen, *addormentarsi.*

Uspieti, piem, *v. n. perf.* gedeihen, *prosperare.*

Uspomena, e, *f.* Andenken, Gedächtniß, *memoria*; Erinnerung, *ricordanza, rimembranza.*

Usried, *praep.* mitten, inmitten, *in mezzo.*

Usta, stah, *pl. n.* vidi usti.

Ustajati, jem, *v. n. imp.* aufſtehen, ſich erheben, *levarsi, alzarsi.*

Ustarati se, ram se, *v. n. perf.* alt werden, *invecchiare.*

Ustàrpieti, pim, *v. a. perf.* ertragen,
Ustàrpiti, gen, dulden, *sopportare.*
Ustati, stanem, *v. n. perf.* vidi ustajati.
Ustaviti, vim, *v. a. perf.* aufhalten, *fermare, ritenere*; — se, *v. n.* ſich enthalten (einer Sache), *contenersi.*
Ustavljati, ljam, *v. a. imp.* vidi ustaviti.
Usti, stih, *pl. f.* Mund, *bocca.*
Ustrašati, šam, *v. a. imp.* ſchrecken, *spaventare.*
Ustrieliti, lim, *v. a. perf.* mit dem Pfeile erſchießen, *uccider d' uno strale.*
Ustriliti, lim, *v. a. perf.* vidi ustrieliti.
Ustupati, pam, *v. a. imp.* abtreten, *cedere*; — *v. n. imp.* zurücktreten, *ritirarsi.*
Ustupiti, pim, *v. a. perf.* vidi ustupati.
Usuditi se, dim se, *v. a. perf.* ſich erkühnen, *osare.*
Uši, ših, šiuh, *f. pl.* die Ohren, *le orecchie.*
Uštapiti se, pim se, *v. n. perf.* ſtarr werden, *irrigidire.*
Uštapljen, a, o, *adj.* erſtarrt, *irrigidito.*
Ušto, *conj.* während, indem, *mentre.*
Utapati, pam, *v. a. imp.* tauchen, *immergere, attuffare.*
Utažiti, žim, *v. a. perf.* vidi tažiti.
Utaštvo, a, *n.* Beruhigung, *acquietamento, quiete, pace, tranquillità.*
Uteći, čem, *v. n. perf.* entfliehen, *fuggire*; — se, vidi utiecati se.
Utemeljiti, ljim, *v. a. perf.* errichten, gründen, *ergere, fondare.*
Utiecati, čem, *v. n. imp.* vidi uteći; — se, ſeine Zuflucht nehmen, *ricorrere.*
Utieha, e, *f.* Troſt, *consolazione.*
Utiešenje, a, *n.* Tröſtung, *consolazione.*
Utiešiti, šim, *v. a. perf.* tröſten, *consolare*; beruhigen, *acchetare.*
U to, *adv.* unterdeſſen, *intanto, frattanto.*
Utočiti se, čim se, *v. n. perf.* ſich wohin flüchten, *ricorrere.*
Utopiti, pim, *v. a. perf.* vidi utapati.
Utroba, e, *f.* Eingeweide, *viscere.*
Utruditi, dim, *v. a. perf.* ermüden, *stancare*; — se, *stancarsi.*
Utvàrditi, dim, *v. a. perf.* vidi
Utvàrditi se, dim se, *v. n. perf.* tvàrditi.
Utvoriti, rim, *v. a. perf.* einhauen, *incidere*; bilden, *formare.*
Uvehó, hla, o, *adj.* verwelkt, welk, dürr, *appassito, arido, secco.*
Uvesti, vedem, *v. a. perf.* einführen, *introdurre.*
Uvezti, vezem, *v. a. perf.* einführen, hineinführen, *condurre* (*con carri, navi ec.*); ſticken, hineinſticken, *ricamare.*
U vieke, *adv.* ewig, *eternamente.*
Uviet, a, *m.* Bund, Bündniß, *confederazione, alleanza*; Bedingniß, Bedingung, *condizione*; Gelübde, *voto.*
Uvietovati, tujem, *v. a. perf. & imp.* ein Gelübde thun, *far un voto*; zur Bedingniß machen, *far la condizione.*
Uvijati, jam, *v. a. imp.* winden, *torcere*; — se, ſich winden, *torcersi.*
Uvit, a, o, *adj.* gewunden, *torto.*
Uvit, i, *f.* ein aus einem Reis gewundenes Band, *legame fatto d' un ramicello.*
Uvoditi, dim, *v. a. imp.* vidi uvesti, uvedem.
Uvrieditі, dim, *v. a. perf.* beleidigen, *offendere.*
Uvriedjenje, a, *n.* Beleidigung, *offesa.*
Uvriežiti, žim, *v. a. perf.* hegen, *covare, alimentare.*
Uz, *praep.* neben, bei, *accanto, presso, appresso.*
Uza,
Uza, e, *f.* Strick, *corda*; Kette, *vincolo.*
Uzak, zka, o, *adj.* eng, *stretto.*
Uzam, *part.* mieſte uzamši, od uzeti, što vidi.
Uzanj, *adv.* neben, bei ihm, *accanto di lui.*

Uzavrieti, rem, *v. n. perf.* aufſieden, anfangen zu ſieden, *incominciar a bollire.*

Uzavriti, vrim, *v. n. perf.* vidi uzavrieti.

Uzbusiti, sim, *v. a. perf.* aufſtören, *scovare*; — se, ſummend aus dem Neſte auffliegen, *sbucare.*

Uzbiti se, budem se, *v. n. perf.* in Erfüllung gehen, *adempirsi.*

Uzbiti, bijem, *v. a. perf.* zurückſchlagen, *far ritirare.*

Uzbojati se, bojim se, *v. n. perf.* vidi bojati se.

Uzbučiti, čim, *v. n. perf.* vidi bučiti.

Uzbuniti, nim, *v. a. perf.* vidi buniti.

Uzčekati, kam, *v. a. perf.* vidi čekati.

Uzčuti, čujem, *v. a. perf.* vidi čuti.

Uzda, e, *f.* Zügel, *freno.*

Uzdah, a, *m.* Seufzer, *sospiro.*

Uzdahnuti, nem, *v. n. perf.* ſeufzen, *sospirare.*

Uzdahnjivati, vam, *v. n. imp.* vidi uzdahnuti.

Uzdan, a, o, *adj.* vertraut, *fido.*

Uzdanje, a, *n.* Vertrauen, *fidanza, confidenza.*

Uzdarje, a, *n.* Geſchenk, Gegengeſchenk, *regalo*; Belohnung, *premio, guiderdone.*

Uzdàržati, žim, *v. a. perf. & imp.* enthalten, *contenere*; halten, *tenere, ritenere*; unterhalten, *mantenere*; — se, *v. n.* ſich enthalten, *contenersi.*

Uzdati se, dam se, *v. a. perf. & imp.* vertrauen, *fidarsi.*

Uzdignuti, nem, *v. a. perf.* heben, *levare.*

Uzdisan, a, o, *adj.* wornach man ſeufzt oder geſeufzt hat, *sospirato.*

Uzdisati, dišem, *v. n. imp.* vidi uzdahnuti.

Uzdivjačiti, čim, *v. a. perf.* wild machen, *far selvatico.*

Uzdizati, dižem, *v. a. imp.* vidi uzdignuti.

Uzeti, uzmem, uzeo, *v. a. perf.* nehmen, ergreifen, *prendere*; anfangen, anheben, *incominciare.*

Uzhajati, jem, *v. n. perf.* vidi hajati.

Uzhitjen, a, o, *adj.* entzückt, *estatico, in estasi, rapito.*

Uzglavje, a, *n.* Kopfkiſſen, *guanciale.*

Uzgojiti, jim, *v. a. perf.* erziehen, auferziehen, *educare.*

Uzgori, *adv.* vidi gori.

Uzići, idjem, idem, *v. n. perf.* aufſteigen, *ascendere.*

Uzimati, mam, *v. a. imp.* vidi uzeti.

Uziti, idjem, idem, *v. n. perf.* vidi uzići.

Uzjahati, jašem, *v. a. perf.* das Pferd beſteigen, aufſitzen, *montar a cavallo.*

Uzletieti, letim, *v. a. perf.* aufſliegen, *volar in alto, alzarsi a volo.*

Uzmaći, } maknem, *v. n. perf.*
Uzmaknuti, } weichen, zurückweichen, *ritirarsi*; — *v. a.* emporheben, *alzare, levare.*

Uzmicati, čem, *v. n. imp.* vidi uzmaći.

Uzmnažati, žam, *v. a. imp.* vermehren, *aumentare.*

Uzmnožan, žna, o, *adj.* erhaben, groß, *augusto.*

Uzmnožati, žam, } *v. a. perf.* vidi
Uzmnožiti, žim, } uzmnažati.

Uzmoći, mòrem, mòžem, mognem, *v. a. perf.* können, *potere.*

Uzmožnos, sti, *f.* Macht, *potenza.*

Uznositi, sim, *v. a. imp.* heben, erheben, *levare, alzare*; — se, *v. n.* ſich erheben, *levarsi, alzarsi.*

Uzoholiti se, lim se, *v. n. perf.* ſtolz werden, *divenir superbo, insuperbire.*

Uzoholjen, a, o, *adj.* hochmüthig, *superbo.*

Uzopirati, rem, *v. a. perf.* widerſetzen, *opporre.*

Uzorati, rem, *v. a. perf.* aufackern, *arare.*

Uzpeti, pnem, } *v. a. perf.* heben,
Uzpenjati, njem, } erheben, *levare, alzare.*

Uzpieniti se, nim se, *v. n. perf.* (móre) anfangen zu ſchäumen, *incominciar a spumare.*

Uzpiešiti, šim, *v. a. perf.* beſchleunigen, *accelerare.*

Uzplòditi, dim, *v. a. & n. perf.* vidi plòditi.

Uzpogadjati, djam, *v. a. & n. perf.* vidi pogadjati.

Uzpokojiti, jim, *v. a. perf.* beruhigen, *acchetare.*

Uzpreći, pregnem, *v. a. perf.* zügeln, aufhalten, *frenare, ritenere.*

Uzpregnuti, nem, *v. a. perf.* vidi uzpreći.

Uzpremagati, gam, mažem, *v. a. imp.* überwältigen, *vincere, superare.*

Uzprezati, zam, žem, *v. a. imp.* vidi uzpreći.

Uzradovati se, dujem se, *v. n. perf.* froh werden, *rallegrarsi.*

Uzrasò, sla, o, *adj.* erwachſen, *adulto, cresciuto.*

Uzrast, a, *m.* Wuchs, Statur, *statura.*

Uzrasti, stem, *v. n. perf.* wachſen, *crescere.*

Uzrastiti, stim, *v. n. perf.* vidi uzrasti.

Uzročiti, čim, *v. a. imp. et perf.* verurſachen, *cagionare.*

Uzrok, a, *m.* Urſache, *cagione.*

Uzslièditi, dim, *v. a. perf.* vidi slièditi.

Uztezati, žem, *v. a. imp.* vidi uzpreći.

Uzvesti, vedem, *v. a. perf.* heben, erheben, *alzare, levare.*

Uzvisiti, sim, *v. a. perf.* heben, erheben, *levare, alzare.*

Uzznati, znam, *v. a. perf.* vidi znati.

Uživièti, vem, *v. a. perf.* leben, *vivere.*

Užeći, žežem, žgem, *v. a. perf.* entzünden, anzünden, *accendere.*

Uželjiti se, ljim se, *v. n. perf.* (česa) ſich den Wunſch erfüllen, *saziarsi.*

Užežen, a, o, *adj.* entzündet, angezündet, *acceso.*

Užgati, žgem, žežem, *v. a. perf.* vidi užeći.

Užigati, žižem, žigò, *v. a. imp.* vidi užeći.

Užívati, vam, *v. a. imp.* genieſſen, *godere.*

V.

Vaditi, dim, *v. a. imp.* vidi izvaditi.

Vaj, *interj.* weh, *guai.*

Vaj, a, *m.* Weh, Unglück, *guajo.*

Vajme, *interj.* auweh, *ohimè, ahimè.*

Val, a, *m.* Welle, *onda.*

Valja, Valjade, *v. n. imp.* müſſen, *dovere, bisogna*; gut ſein, *esser buono, convenevole.*

Vàljati, ljam, *v. a. imp.* wälzen, *voltolare.*

Vàljati, ljam, *v. n. imp.* gelten, *valere;* vidi valja, valjade.

Valovit, a, o, *adj.* voll Wellen, *ondoso.*

Van, *adv.* hinaus, *fuora.*

Vani, *adv.* draußen, *fuori.*

Vapaj, a, *m.* Geſchrei, *grido.*

Vapijati, piem, *v. a. imp.* vidi vapiti.

Vapiti, pim, *v. a. imp.* ſchreien, *gridare.*

Varati, ram, *v. a. imp.* betriegen, *ingannare.*

Vàrći, rčem, *v. a. perf.* werfen, *gettare*; ſetzen, *porre.*

Vàrgnuti, nem, *v. a. perf.* vidi vàrći.

Vàrh, Vàrhu, *praep.* über, von, *sopra.*

Vàrh, a, *m.* Gipfel, *cima, colmo, vetta*; Spitze, *punta.*

Vàrha, *adv.* vàrha doći komu (XIX. 98.) überwältigen, *superare*; vernichten, *anullare.*

Varka, e, *f.* Liſt, *arte, stratagemma.*

Vàrli, a, o, *adj.* ſtolz, trotzig, *fiero.*

Vàrlina, e, *f.* Stolz, Trotz, *fierezza.*
Vàrlji, a, e, *adj.* ſtolzer, trotziger, *più fiero.*
Vàrloća, e, *f.* vidi vàrlina.
Vàrlovit, a, o, *adj.* grauſam, *crudele*; ſtolz, trotzig, *fiero.*
Varno, a, *n.* tvàrd grad u Bugarskoj na mora càrnom, sagradjen na jednom bàrdašcu na utoku Varna potoka u more; ima dobru luku i do 24,000 stanovnikah. Warna, *Varna.*
Varoš, a, *m.* offene Stadt, Vorſtadt, *borgo, sobborgo.*
Vàrsnik, a, *m.* gleichen Alters, *dell' istessa età.*
Vàrst, i, *f.* Art, Gattung, *sorta*; Glied, *fila.*
Vàršiti, šim, *v. a. imp.* zu Ende bringen, *terminare*, — se, geſchehen, *adempiersi.*
Varšova, e, *f.* } poglaviti grad zemlje poljačke; ima danas do 125,000dušah.
Varšovia, e, *f.* }
Varšovo, a, *n.* } Warſchau, *Varsovia.*
Varšovski, a, o, *adj.* Warſchauer, *di Varsovia.*
Vàrtati, tam, *v. a. imp.* bohren, *forare.*
Vàrtieti, } tim, *v. a. imp.* drehen,
Vàrtiti, } *volgere, girare.*
Vàrviti, vim, *v. n. imp.* wimmeln, *formicolare.*
Vàržen, a, o, *adj.* geworfen, *gettato*; geſetzt, *posto.*
Vazam, *adv.* to što uzam, uzamši, indem er nahm, *avendo preso, pigliato.*
Vazda, *adv.* immer, *sempre.*
Vazeti, zmem, *v. a. perf.* vidi uzeti.
Vazetje, a, *n.* Eroberung, *presa.*
Vaš, a, e, *adj.* euer, *vostro.*
Vas, sva, e, *adj.* all, ganz, *tutto.*
Vasilj, a, *m.* ime mužko. Baſilius, *Basilio.*
Vaskoličak, čka, o, } *adj.* all, ganz,
Vaskolik, a, o, } *tutto.*
Večati, čim, *v. n. imp.* meckern, *gridar da capra.*
Veče, ra, *n.* }
Večer, a, *m.* } Abend, *sera.*
Večer, i, *f.* }
Već, } *adv.* ſchon, *già*; ſondern, *ma.*
Veće, }
Već, } *adv.* od mnogo, mehr, *più.*
Veće, }
Veći, a, e, *adj.* größer, *più grande, maggiore.*
Većji, a, e, *adj.* vidi veći.
Većma, *adv.* mehr, *più.*
Vedar, dra, o, *adj.* heiter, *sereno.*
Vedrina, e, *f.* Heiterkeit, der heitere Himmel, *ciel sereno, serenità.*
Vehnuti, nem, *v. a. imp.* vidi venuti.
Vele, *adv.* viel, *molto.*
Velia, e, *m.* ime mužko.
Veličanstvo, a, *n.* Majeſtät, *maestà.*
Veličina, e, *f.* Größe, *grandezza.*
Velieti, lim, *v. a. imp.* ſagen, *dire.*
Velik, a, o, *adj.* groß, *grande.*
Veliti, lim, *v. a. imp.* vidi velieti.
Velji, a, e, *adj.* groß, *grande.*
Venere, e, *f.* u starih boginja od ljubavi i liepote, kći Dianina i Jupiterova, ili po inih, rodjena od piene morske. Biaše žena Vulkanova, ljubovnica mnogih, osobito Martova, a mati premnoge diece, od koje najglasovitii biahu Imenej, Kupidon, Enea, Gracie itd. Najvećma ju štovahu na Pafu i Citeri otoćih gàrčkoga mòra. Venus, *Venere.*
Venuti, nem, *v. n. imp.* welken, *appassire, languire.*
Veo, vela, *m.* Schleier, *velo.*
Veoma, } *adv.* ſehr, *assai.*
Veomi, }
Vepar, pra, *m.* Eber, *verro.*
Veriga, e, *f.* Kette, *catena.*
Veseliti, lim, *v. a. imp.* erfreuen, *rallegrare*; — se, ſich freuen *rallegrarsi.*
Veselje, a, *n.* Freude, *allegrezza*; Wonne, *gioja.*
Veseo, sela, o, *adj.* luſtig, froh, *allegro.*
Veska, e, *f.* Vogelleim, *vischio.*
Veth, a, o, *adj.* alt, *vetusto, antico.*
Vethi, a, o, *adj.* vidi veth.

Vez, a, *m.* Band, *legame.*
Vezati, žem, *v. a. imp.* binden, *legare.*
Vezier, a, *m.* vidi vezir.
Vezir, a, *m.* Veſir, *vesiro.*
Vezirov, a, o, *adj.* des Veſirs, *di vesiro.*
Vezirstvo, a, *n.* Viſirthum, *vesirato.*
Viati, viem, *v. n. imp.* vidi vijati.
Viće, a, *n.* vidi vieće.
Vid, a, *m.* Geſicht, Ausſicht, Anſicht, *vista, veduta, viso, aspetto*; Schein, *apparenza.*
Vidieti, dim, *v. a. perf. et imp.* ſehen, *vedere*; — se, ſcheinen, dünken, *parere*; für paſſend, für nothwendig erachten, *parere, esser convenevole.*
Viditi, dim, *v. a. imp. et perf.* vidi vidieti.
Vidjenje, a, *n.* Geſpenſt, *spettro*; vidi vid.
Vidju, *praes.* mieäte vidim.
Viečan, čna, o, *adj.* ewig, *eterno, sempiterno.*
Vieće, a, *n.* Rath, *consiglio.*
Viećnica, e, *f.* Rathhaus, Rathsſaal, *palazzo del senato.*
Viek, a, *m.* Alter, Zeitalter, *età.*
Viek, *adv.* u pitanju: je, *mai*; u tvàrdjenju: immer, *sempre*; u niekanju: nie, *mai, giamai.*
Vieki, *adv.* vidi viek *adv.*
Viekovit, a, o, *adj.* ewig, *eterno.*
Viekovito, *adv.* ewig, ewiglich, *eternamente.*
Vieku, *adv.* vidi viek *adv.*
Vienac, nca, *m.* Kranz, Diadem, *corona, ghirlanda, diadema.*
Vienčac, a, *m. dim.* vidi vienac.
Vienčan, a, o, *adj.* bekränzt, *inghirlandato, cinto, adorno d' una corona.*
Viera, e, *f.* Glaube, *fede*; Treue, *fedeltà.*
Vieran, rna, o, *adj.* gläubig, treu, *fedele.*
Vierenica, e, *f.* Verlobte, *sposa.*
Vierenik, a, *m.* Verlobter, *sposo.*
Vieriti, rim, *v. a. imp. et perf.* verloben, *promettere.*
Vierno, *adv.* treu, *fedelmente.*
Viernos, sti, *f.* Treue, *fedeltà.*
Vierovati, rujem, *v. a. imp. et perf.* glauben, *credere.*
Vieśt, a, o, *adj.* erfahren, geſchickt, *esperto, destro.*
Vieštac, a, štca, *m.* Magier, *mago.*
Vieštak, a, *m.* ein weiſer, erfahrener Mann, *un uomo d' esperienza, saggio.*
Vieštica, e, *f.* Hexe, *strega, maliarda.*
Vieśto, *adv.* geſchickt, *destramente.*
Vietar, tra, *m.* Wind, *vento.*
Vietren, a, o, *adj.* leichtſinnig, *volubile, sventato.*
Vietric, a, *m.* Lufthauch, ſanfter Wind, *venticello.*
Vihar, hra, *m.* Wirbelwind, *turbine.*
Vijati, jem, *v. a. et n. imp.* blaſen, *soffiare* (*il vento*); sokó vije perja ohola, der Falke ſchwingt ſeine ſtolzen Fittiche, *il falcon spiega* (*spigne*) *le superbe penne*; heulen (wie ein Wolf, Hund uſw.), *urlare, ululare.*
Vik, *adv.* vidi viek, *adv.*
Vik, a, *m.* vidi viek, a.
Vika, e, *f.* Geſchrei, *clamore.*
Vikati, kam, vičem, *v. a. imp.* ſchreien, *gridare.*
Viknuti, nem, *v. a. perf.* vidi vikati.
Vikó, kla, o, *adj.* gewohnt, *assueto.*
Viku, *adv.* vidi viek, *adv.*
Vila, e, *f.* Fee, *fata*; Nymphe, *ninfa.*
Vilenica, e, *f.* Zauberin, *maga, strega.*
Vilenik, a, *m.* Zauber, *mago.*
Vilinstvo, a, *n.* Zauberei, *incanto.*
Vilna, e, *f.* poglaviti grad u Litvi, niegda poljačkoj, danas ruskoj pokrajini; ima sad okó 60,000 stanovnikah. Wilna, *Vilna.*
Vilovit, a, o, *adj.* zauberhaft, zauberiſch, *incantevole, magico.*
Vilozmaj, a, *m.* ein zauberhafter Lindwurm, *dragone magico.*
Vino, a, *n.* Wein, *vino.*

Vir, a, *m.* Quelle, *sorgente*; Strom, *torrente*. »Prestà, ali vire obilne neustavì se suzah ronit« (XIX. 182.).

Vira, e, *f.* vidi viera.

Viriti, rim, *v. n. imp.* ſchauen durch ein Loch, heraus ſchauen, *guardar fuora, guardar da un buco.*

Vis, a, *m.* Höhe, *alto.*

Visieti, sim, *v. n. imp.* hängen, *pendere.*

Visina, e, *f.* Höhe, *altezza, alto.*

Visiti, sim, *v. n. imp.* vidi visieti

Visiti, sim, *v. a. imp.* erhöhen, *alzare.* »Sried grada se pored vide na prostranoj sviem ravnici tri mečeta, biele zide gdi u oholoj vise dicie« (XIX. 231.).

Visla, e, *f.* rieka, koja izvirući u Slezii austrianskoj teče kroz Poljačku i Prusku u Baltik. Weichſel, *Vistula.*

Visok, a, o, *adj.* hoch, *alto.*

Visoko, *adv.* hoch, *alto.*

Više, *adv.* höher, *più alto.*

Više, *adv.* mehr, *più.*

Više, *praep.* vidi vàrh, vàrhu.

Višina, e, *f.* vidi visina.

Višnji, a, e, *adj.* allerhöchſt, des Allerhöchſten, *dell' altissimo, altissimo.*

Višnji, ega, *m.* der Allerhöchſte, Gott, *l' altissimo, iddio.*

Vištati, štim, *v. n. imp.* gellend ſchreien, *gridar con voce stridula.*

Vit, a, o, *adj.* geflochten, *intrecciato*; ſchwank, *sottile, pieghevole.*

Vitar, tra, *m.* vidi vietar.

Vitez, a, *m.* Ritter, *cavaliere*; Held, *eroe.*

Viteški, a, o, *adj.* ritterlich, *da cavaliere*; Helden-, *eroico.*

Viteštvo, a, *n.* Ritterthum, *cavalleria*; Heldenthum, *eroismo.*

Viti, vijem, *v. a. imp.* winden, flechten, *intrecciare, torcere.*

Vitò, tla, *m.* Wirbel, *vortice*; Haſpel. Winde.

Vitorog, a, o, *adj.* mit gewundenen Hörnern, *di corni avvinti*

Vitorožan, žna, o, *adj.* vidi vitorog.

Vitoslav, a, *m.* ime mužko.

Vitoš, a, *m.* brdo u Bulgarii; kako se zove u druge jezike, neznam upravo; nieki veli da Balkan, *Emo.*

Vitò, žla, *m.* Windſpiel, *veltro, levriere.*

Vladanje, a, *n.* Regierung, *governo.*

Vladati, dam, *v. a. imp.* regieren, *governare*; (sabljom) handhaben, *menare, dirigere.*

Vladislav, a, *m.* ime mužko. Vladiſlav, *Vladislao.*

Vladislav, a, *m.* I. kralj poljački, nastavši na vladanje za Boleslavom g. 1081. razbì u tri zavojevanja Pruse i Pomorance, i umriè g. 1102. ostaviši nakon sebe nasliednikom sina Boleslava III.

Vladislav, a, *m.* II. kralj poljački, umriè od 80 godištah na 31. svibnja 1434. ostaviši krunu poljačku Vladislavu III. svojemu sinu. Vladislav II. biaše prie pokàrštenja nazvan Jagelon, što vidi.

Vladislav, a, *m.* III. kralj poljački, sin Vladislava II. Budući izabran kraljem od Ugarske zavojšti Muratu II. turskomu caru, i predobì ga srietno u niekoliko bojevah; ma poslie pogaziši nukanjem papinim i inih vladaocah europejskih zadatu Turčinu od premirja vieru, i s vojvodom Jankom u Bulgariu usàrnuvši, izgubì u boju od Varna i vojsku i život na 11. studenoga 1444.

Vladislav, a, *m.* u doba spievanja Gundulićeva kraljević poljački, sin Šišmana III. rodjen g. 1595. Godišta 1621. razbì pod gradom Hotimom nesrietnoga Osmana II. a g. 1632. na 13. studenoga nakon smàrti otca si Šišmana pod imenom Vladislava IV. na prestolje uzišavši, ratovà s Turčinom i Moskovom, i nakon slavna i kriepostna kraljevanja umriè g. 1648. t. j. deset godištah iza našega Gundulića.

Vladislavi, vah, *m. pl.* kralji poljački toga imena, kojih vidi.

Vladko, a, *m.* ime mužko u Slavjanah.

Vlas, a, *m.* vlasi, sih, *pl. f.* das Kopfhaar, die Kopfhaare, *capello, capelli.*

Vlas, sti, *f.* Macht, *potere, potenza.*

Vlastit, a, o, *adj.* eigen, *proprio.*

Vlaštit, a, o, *adj.* vidi vlastit.

Vlažan, žna, o, *adj.* feucht, *umido.*

Voće, a, *n.* Obſt, *frutto.*

Voda, e, *f.* Waſſer, *acqua.*

Voditi, dim, *v. a. imp.* führen, *condurre, menare.*

Vodja, e, *m.* Führer, Anführer, *condottiere.*

Vojevanje, a, *n.* Kriegsdienſt, *la vita militare.*

Vojevati, jujem, *v. n. imp.* im Kriege dienen, *militare.*

Vojevoda, e, *m.* Wojwode, *vojvoda*; Heerführer, General, *condottiero*; Herzog, *duca.*

Vojevodstvo, a, *n.* Wojwodenthum, *vojvodato*; die Würde eines Heerführers, *la dignità d' un condottiero.*

Vojan, jna, o, *adj.* Militär-, militäriſch, *militare.*

Vojnica, e, *f.* Armee, Heer, *armata.*

Vojničar, a, *m.* Soldat, *soldato.*

Vojnik, a, *m.* Soldat, *soldato.*

Vojno, a, *m.* Mann, Gatte, *sposo, consorte.*

Vojska, e, *f.* Armee, Heer, *armata.*

Vojstvo, a, *m.* Armee, Heer, *armata.*

Vojvoda, e, *m.* vidi vojevoda.

Vol, a, *m.* Ochs, *bue.*

Volieti, lim, *v. a. imp.* lieber wollen, *voler piuttosto, preferire.*

Volinski, ih, *pl. m.* (t. j. ljudi) stanovnici od Volinie, pokrajine poljačke. (XI. 66.)

Volja, e, *f.* Wille, *volere, volontà.* »Volju hinit pri nevolji« (XIX. 196), zum böſen Spiel gute Miene machen, aus der Noth eine Tugend machen, *finger libertà dove non è che necessità.*

Voljan, ljna, o, *adj.* (biti) die Freiheit beſitzen, *aver l' arbitrio.*

Voljno, *adv.* willig, *volonteroso.*

Vosak, ska, *m.* Wachs, *cera.*

Vraćati, ćam, *v. a. imp.* vidi vratjati.

Vrag, a, *m.* Teufel, *diavolo.*

Vragoduh, a, o, *adj.* vom Teufel beſeſſen, inſpirirt, *inspirato dal diavolo, indemoniato.*

Vran, a, *m.* Rabe, *corvo.*

Vran, a, o, *adj.* ſchwarz, *nero*; — konj, Rappe, *cavallo, morello.*

Vrana, e, *f.* Krähe, *cornacchia.*

Vrat, a, *m.* Hals, *collo.*

Vrata, tah, *plur. n.* Thür, Thor, Pforte, *porta.*

Vratiti, tim, *v. a. perf.* zurückgeben, zurückſchicken, *ritornare*; — se, zurückkehren, *ritornare.*

Vratjati, tjam, *v. a. imp.* vidi vratiti.

Vražji, a, e, *adj.* teufliſch, *del diavolo.*

Vreteno, a, *n.* Spindel, *fuso.*

Vried, a, *m.* Beleidigung, *offesa.*

Vriedan, dna, o, *adj.* werth, würdig, *valente, che vale, degno*; fähig, *valente.*

Vriedno, *adv.* werth, würdig, *degnamente, valentemente.*

Vrielo, a, *n.* Quelle, *sorgente.*

Vrieme, mena, *n.* Zeit, *tempo*; Wetter, *tempo.*

Vrieti, vriem, *v. n. imp.* ſieden, *bollire*; quellen, *scaturire.*

Vrietiti, žim, *v. a. imp.* hegen, *covare, alimentare, nutrire.*

Vrime, mena, *n.* vidi vrieme.

Vriti, vrim, *v. n. imp.* vidi vrieti.

Vró, vàrla, o, *adj.* vidi vàrli.

Vruć, a, e, *adj.* ſiedend, *bollente*; heiß, *caldo.*

Vrućina, e, *f.* Hitze, *caldo.*

Vučac, čca, *m.* Degen, *spada.*

Vuči, čja, e, Vučji, ja, e. } *adj.* Wolfs-, *lupino, di lupo.*

Vuhvati, vujem, *v. a. imp.* ſüß, gewandt ſprechen, mit der Sprache bezaubern, *parlar dolcemente, accortamente, incantar parlando.*

Vuk, a, *m.* Wolf, *lupo.*
Vuk, a, *m.* ime mužko u Slavjanah.
Vuk Branković, vidi Branković.
Vukašin, a, *m.* kralj sàrbski, otac Kraljevića Marka; pogibè kod rieke Marice od sluge svoga Nikole Hàrsojevića god. 1371.
Vukosava, e, *f.* ime žensko u Slavjanah; tako se zvaše kći kneza sàrbskoga Lazara udata za Milošem Obilićem vojvodom sàrbskim.

Z.

Za, *praep.* um, für, wegen, *per, pervia*; zur Zeit, *nel tempo*; kad *za* znamenuje uzrok, tad se obično slaže s tužbenim padežem; ma se po Bosni i drugud čuje i s rodovnim, ter tako veli i naš Gundulić »za jedne glave« mjesto »za jednu glavu.«
Zabava, e, *f.* Unterhaltung, *trattenimento*; Beschäftigung, *trattenimento.*
Zabiegnuti, nem, *v. n. perf.* verloren gehen, *perdersi, svanire.*
Zabilježiti, žim, *v. a. perf.* zeichnen, bezeichnen, aufzeichnen, *segnare, segnalare.*
Zabit, i, *f.* Vergessenheit, *dimenticanza, obblio, obblivione.*
Zabiti se, bijem se, *v. n. perf.* sich eindrängen, *introdursi, insinuarsi.*
Zàbiti, budem, *v. a. perf.* vergessen, *dimenticare.*
Zaborav, i, *f.* vidi zabit, i, *f.*
Zaboraviti, vim, *v. a. perf.* vergessen, *dimenticare.*
Zaboravljati, ljam, *v. a. imp.* vidi zaboraviti.
Zabraniti, nim, *v. a. perf.* verbieten, *proibire.*
Zabude, *praes.* vidi zàbiti, budem.
Zabuniti, nim, *v. a. perf.* verwirren, verstören, *conturbare.*
Zacieć, *praep.* vidi cieć.
Začeti, čnem, čmem, *v. a. perf.* anfangen zu singen, *incominciar a cantare*; empfangen, *concepire.*
Začinati, nam, } *v. a. imp.* singen,
Začinjati, njem, } *cantare.*
Začinka, e, *f.* Lied, *canzone.*
Začuti, čujem, *v. a. perf.* hören, *sentire.*
Začutieti, tim, *v. a. perf.* fühlen, empfinden, *sentire*; schweigen, *tacersene.*
Zad, *adv.* hinten, *dietro*; zad sebsane, hinten die Lastthiere, *i giumenti dietro*; izza zad, von hinten, *da dietro.*
Zada, *adv.* vidi zad.
Zadar, dra, *m.* grad u Dalmacii poglavit, na moru jadranskom; ima do 6000 dušah. Zara, *Zara.*
Zadati, dam, *v. a. perf.* beibringen, *portare, addurre, cagionare*; aufgeben, *dare, proporre.*
Zadaviti, vim, *v. a. perf.* erdrosseln, *strangolare, strozzare.*
Zadaždieti, dim, *v. a. & n. perf.* regnen, *piovere.*
Zadieti, diem, } *v. a. perf.* anbin-
Zadienuti, nem, } den, anheften, anhängen, einhäckeln, *attaccare.*
Zadnji, a, o, *adj.* hintere, *ch' è addietro*; letzte, *ultimo.*
Zadojen, a, o, *adj.* gesäugt, *allattato.*
Zadosta, *adv.* genug, *abbastanza.*
Zadovolje, *adv.* genug, *abbastanza.*
Zaduti, dmem, *v. n. perf.* anfangen zu blasen, *incominciar a soffiare.*
Zagàrmiti, mim, *v. n. perf.* anfangen zu donnern, *incominciar a tuonare.*
Zagašen, a, o, *adj.* braun, *bruno.*
Zaglaviti, vim, *v. a. perf.* enden, endigen, *terminare.*
Zagledati, dam, *v. a. perf.* erblicken, *osservare*; — se (u što, kamo), sich verschauen, *figger lo sguardo.*
Zagorje, a, *n.* tako se zove više okolinah po Slavii; a ono, koje

spominje Gundulić, stoji ne daleko od Dunava do Dobruče u Bulgarii.

Zagranak, nka, *m.* Sprößling, *ramicello, rampollo.*

Zagrubiti, bim, *v. a. perf.* verſchulden, *demeritare.*

Zagunjastiti, stim, *v. n. perf.* haarig werden, *divenir peloso.*

Zahod, a, *m.* Untergang (der Sonne), *il tramontare (del sole)*; Irrgang, *andirivieni, giravolte.*

Zahoditi, dim, *v. n. imp.* untergehen (von Geſtirnen), *tramontare*; irre gehen, *andar errando.*

Zahvala, e, *f.* Dank, *ringraziamento*; Prahlerei, Lob, *vanto.*

Zahvaliti, lim, *v. n. perf.* danken, *ringraziare*; — se, *v. n. perf.* ſich bedanken, *ringraziarsi*; ſich brüſten, prahlen, auf etwas pochen, *vantarsi, insuperbirsi*; zah, čiem si se zahvalila, taäta ljudska oholasti?« ach, worauf pochſt du, o eitler Stolz des Menſchen? *ah, di che ti vanti, o vano umano orgoglio?*

Zaisto, *adv.* gewiß, beſtimmt, *certamente, certo, senza dubbio.*

Zajaziti se, zim se, *v. n. perf.* ſich verdämmen, *arginarsi.*

Zajedno, *adv.* mitſammen, zuſammen, *assieme.*

Zaklati, koljem, *v. a. perf.* die Kehle abſchneiden, abſtechen, abſchlachten, *scannare.*

Zakleti, kunem, *v. a. perf.* verfluchen, *maledire*; verwünſchen, *imprecare, esecrare*; bannen, *esorcisare, scongiurare*; — se, ſchwören, *giurare.*

Zakletva, e, *f.* Eid, Schwur, *giuramento*; (VIII. 109.) Beſchwörung, *scongiura*; Fluch, *maledizione*; Bann, *scongiura.*

Zaklon, a, *m.* Schirm, Schutz, *riparo, coperto.*

Zaklon, a, o, *adj.* abgelegen, *discosto.*

Zakloniti, nim, *v. a. perf.* ſchirmen, bedecken, *riparare, difendere, coprire.*

Zaklop, a, *m.* Schloß, *serratura*; (XX. 77.) ein eingeſchloſſener Ort, *chiostra.*

Zaklopiti, pim, *v. a. perf.* ſchließen, *serrare.*

Zakon, a, *m.* Geſetz, *legge.*

Zakonjak, a, *m.* Geſetzkundiger, *chi sa la legge.*

Zakono, *adv.* geſetzlich, *legalmente.*

Zala', (*gen. plur.* od zlo, a, *n.* što vidi.

Zalah,

Zalajati, jem, *v. a. & n. perf.* bellen, *latrare.*

Zaletieti se, tim se, *v. a. perf.* fliegend eilen, *spignersi a volo.*

Zalih, a, o, *adj.* überflüßig, *troppo, soverchio, sovrabbondante*; supernumerär, *superfluo.*

Zaliti, lijem, *v. a. perf.* gießen, eingießen, *versare, infondere.*

Zaljubiti se, bim se, *v. a. perf.* ſich verlieben, *innamorarsi.*

Zaludu, *adv.* umſonſt, *indarno.*

Zamah, a, *m.* Schwung, *lancio, vibrazione.*

Zamahnuti, nem, *v. a. perf.* ſchwingen, *vibrare, brandire.*

Zamaknuti, nem, *v. n. perf.* hinter etwas rücken, *muoversi dietro qualche cosa.*

Zaman,
Zamani, } *adv.* vidi zaludu.

Zamàrknût, a, o, *adj.* finſter, dunkel, *oscuro.*

Zamàrknuti, nem, *v. n. perf.* von der Abenddämmerung erreicht werden, *esser sopragiunto dalla notte.*

Zamàršen, a, o, *adj.* verwickelt, *intrigato.*

Zamazan, a, o, *adj.* verſchmiert, *turato, chiuso (con argilla ec.), imbrattato.*

Zamesti, metem, *v. a. perf.* verwirren, verſtören, *conturbare, turbare.*

Zametati, tjem, *v. a. imp.* machen, *fare*; verwerfen, *rigettare.*

Zamicati, čem, *v. n. imp.* vidi zamàknuti.

Zamiena, e, *f.* Tauſch, *cambio, permuta.*

Zamienit, a, o, *adj.* gegenſeitig,

wechſelſeitig, *scambievole, mutuo, reciproco, vicendevole.*

Zamieniti, nim, *v. a. perf.* tauſchen, wechſeln, *cambiare.*

Zamiera, e, *f.* Ziel, Augenmerk, Rückſicht, Anſehung, *mira, riguardo*; Verübſung, *biasimo, disapprovazione.*

Zamierak, rka, *m.* Zweck, *scopo*; Abſicht, *disegno.*

Zamieran, rna, o, *adj.* anſehnlich, *riguardevole.*

Zamierati, ram, *v. a. imp.* ſchauen, ſehen, erblicken, *vedere, guardare, riguardare, osservare*; verübeln, *biasimare, disapprovare.*

Zamieriti, rim, *v. a. perf.* vidi zamierati.

Zamiernos, sti, *f.* Anſehen, Anſehnlichkeit, *notabilità.*

Zamišljen, a, o, *adj.* gedankenvoll, *pensieroso.*

Zamnievati, vam, *v. a. imp.* vidi zamnieti.

Zamnieti, nim, *v. n. perf.* erdröhnen, *eccheggiare.*

Zamniti, nen, *eccheggiare.*

Zamojski, koga, *m.* porodica plemićah u niegdašnjoj Poljačkoj.

Zamosci, stacah, *plur. m.* ljudi iz okoline grada Zamosta u Ljubljinu, poljačkoj vojvodini. (XI. 64.)

Zamračiti, čim, *v. n. perf.* dunkel, finſter werden, *farsi scuro.*

Zamrieti, mrem, *v. n. perf.* erſterben, *morire.*

Zamučati, čim, *v. n. perf.* ſchweigen, *tacersene.*

Zamuknuti, nem, *v. n. perf.* ſchweigen, *tacersene.*

Zanešen, a, o, *adj.* dahin geriſſen, *trasportato.*

Zanieti, nesem, *v. a. perf.* vidi zanositi.

Zaniti, nesem, *v. a. perf.* vidi zanositi.

Zanj, *adv.* um, für ihn, *per lui.*

Zanositi, sim, *v. a. imp.* dahinreißen, *trasportare*; dehnen, ziehen, *trarre.*

Zao, zla, o, *adj.* ſchlecht, *cattivo, malo.*

Zapad, a, *m.* Untergang (der Geſtirne), *il tramontare.*

Zapadati, dam, *v. n. imp.* untergehen (von Geſtirnen), *tramontare*; hinein fallen, *cadere*; — *v. a. imp.* zukommen, gebühren, *competere, convenire.*

Zapanjiti se, njim se, *v. n. perf.* ſtarr werden (vor Verwunderung u. ſ. w.), *divenir insensibile (dalla paura ec.).*

Zapasti, padem, *v. n. perf.* vidi zapadati.

Zapaziti, zim, *v. a. perf.* merken, bemerken, *osservare*; — se (u koga), verkennen jemanden, für einen Andern anſehen, *prender qualcuno per un altro.*

Zapažati, žam, *v. a. imp.* vidi zapaziti.

Zapieniti se, nim se, *v. n. perf.* anfangen zu ſchäumen, *incominciar a spumare.*

Zapinati, nam, *v. a. imp.* ſpannen, *tendere*; — *v. n.* ſtecken bleiben, *inpuntare.*

Zapinjati, njem,

Zapiždriti se, drim se, *v. n. perf.* zabuljiti se u što, glotzend anſchauen, ſich vergaffen, *guardare cogli occhi spalancati.*

Zaplieniti, nim, *v. a. perf.* rauben, *rapire.*

Zapopievati, vam, *v. a. perf.* anfangen zu ſingen, *incominciar a cantare.*

Zapovied, i, *f.* Befehl, *commando.*

Zapoviedati, dam, *v. a. imp.* befehlen, *commandare.*

Zapovieditи, dim, *v. a. perf.* vidi zapovidieti, viem, di zapoviedati.

Zaprieka, e, *f.* Hinderniß, *ostacolo.*

Zaprietiti, tim, *v. a. perf.* drohend verbieten, *proibire colle minaccie.*

Zapršten, a, o, *adj.* lodernd (im Geſichte), *infiammato (dalla rabbia ec.).*

Zapušten, a, o, *adj.* verlaſſen, *abbandonato.*

Zarasti, stem, *v. n. perf.* verwachſen, *coprirsi d' erba, di pelo ec.*

Zarastiti, stim, *v. n. perf.* vidi zarasti.

Zaraštati, štam, *v. n. imp.* zuwachſen, verwachſen, *passare, perdersi crescendo.*

Zàrcalo, a, *n.* Spiegel, *specchio.*

Zàrno, a, *n.* Kern, *grano*; Kugel, *palla.*

Zarobiti, bim, *v. a. perf.* vidi zaplieniti.

Zarudjen, a, o, *adj.* kraus, *ricciuto*; röthlich, *rossiccio.*

Zasieda, e, *f.* Nachſtellung, Hinterliſt, Hinterhalt, *insidia.*

Zasiednik, a, *m.* einer der im Hinterhalte liegt, *insidiatore*; putah obćenih zasiednik, Wegelagerer, *malandrino.*

Zasiena, e, *f.* Schatten, Beſchattung, *ombra, inombrazione*; Blendwerk, *illusione.*

Zasiesti, siedem, *v. a. perf.* ſich in den Hinterhalt legen, *insidiare.*

Zasjati, jam, *v. n. perf.* glänzen, leuchten, ſchimmern, *splendere, risplendere.*

Zasliepiti, pim, *v. a. perf.* blenden, *abbagliare.*

Zaslipiti, pim, *v. a. perf.* vidi zasliepiti.

Zastav, a, *m.* Bedeckung, *copritura, coprimento*, n. p. XIX., 35. »Gó, izrezan od kožicah zvierskieh zastav mao uzima.«

Zastava, e, *f.* letzter Ort, *l' ultimo luogo*; u zastavi (XI. 106), zuletzt, *nell' ultimo luogo*; (XVIII. 77) Schutzwehr, *riparo.*

Zasužnjiti, njim, *v. a. perf.* gefangen nehmen, *far schiavo.*

Zasve da, *conj.* obwohl, obſchon, *sebbene.*

Zaškripiti, pim, *v. n. perf.* knarren, *cigolare.*

Zašto? *adv.* warum? *perchè?*

Zašto, *conj.* weil, *poichè.*

Zaštititi, štitim, *v. a. perf.* ſchirmen, beſchirmen, *difendere, riparare.*

Zatajati, jam, *v. a. imp.* vidi tajiti.

Zateći, čem, *v. a. perf.* vidi zatiecati.

Zatezati, žem, *v. a. imp.* ziehen, *trarre*; zaudern, *indugiare, tardare.*

Zatiecati, čem, *v. a. imp.* überraſchen, überrumpeln, *sorprendere*; einholen, *arrivare.*

Zatielak, tioka, *m.* Genick, *nuca, coppa.*

Zatiem, *adv.* nachdem, ſpäter, *dopo ciò.*

Zatierati, ram, *v. a. perf.* in die Flucht jagen, *fugare*; wohin jagen, *cacciare.*

Zatirati, ram, *v. a. perf.* vidi zatierati.

Zatirati, rem, *v. a. imp.* zu Grunde richten, *rovinare*; ausrotten, *esterminare.*

Zatisnuti, nem, / **Zatiskati**, kam, — *v. a. perf.* hineinſtoßen, *ficcare*; verſtopfen, *turare.*

Zato, *adv.* deswegen, darum, *perciò, per questo.*

Zatočnica, e, *f.* Kämpin, *guerriera.*

Zatočnik, a, *m.* Kämpe, Kampfheld, *guerriero, cavaliere.*

Zatraviti, vim, *v. a. perf.* bezaubern, *infascinare*; *fig.* verliebt machen, *innamorare.*

Zatravljen, a, o, *adj.* bezaubert, *infascinato*; *fig.* verliebt, *innamorato.*

Zatvor, a, *m.* Sperre, *clausura*; Haft, *arresto.*

Zatvorati, ram, *v. a. imp.* ſperren, ſchließen, *chiudere.*

Zatvoriti, rim, *v. a. perf.* vidi zatvorati.

Zavada, e, *f.* Streit, Zwiſt, *contesa, tenzone.*

Zavaditi, dim, *v. a. perf.* entzweien, *disunire*; — se, ſich veruneinigen, *disunirsi.*

Zavapiti, pim, *v. a. perf.* ſchreien, *gridare.*

Zavàrći, rèm, / **Zavàrgnuti**, nem, — *v. a. perf.* machen, *fare*; vidi zametati.

Zavidan, dna, o, *adj.* neidig, *invidioso.*

Zavidieti, dim, *v. a. imp.* neidig ſein, beneiden, *invidiare.*

Zavieriti, rim, *v. a. perf.* anvertrauen, *concredere*; — se, *v. n.* ſich verloben, *fidanzarsi.*

Zavietovati, tujem, *v. a. imp. & perf.* geloben, *votare, promettere.*
Zavievati, vam, *v. a. & n. imp.* heulen, *urlare, ululare.*
Zavijati, jam, *v. a. imp.* wickeln, einwickeln, *involgere*; vidi zavievati.
Zavikati, kam, vičem, *v. a. perf.* ſchreien, *gridare.*
Zaviriti, rim, *v. n. perf.* den Blick werfen, *gettar lo sguardo.*
Zaviti, vijem, *v. a. perf.* wickeln, einwickeln, *involgere*; drehen, *volgere, girare, voltare.*
Zavitò, tla, *m.* Wickel, *viluppo, piego.*
Zavladati, dam, *v. a. perf.* überwältigen, *superare, vincere.*
Zavrata, e, *f.* Zurückgang, *ritorno.*
Zažeti, žmem, *v. a. perf.* preſſen, drücken, *premere, comprimere.*
Zažet, a, o, *adj.* zugedrückt, *chiuso (parlando degli occhj).*
Zažimati, mam, *v. a. imp.* vidi zažeti.
Zbiljan, ljna, o, *adj.* ernſthaft, ernſtlich, *serio.*
Zdal, *adv.* unten, von unten, *abbasso, di giù.*
Zdaždieti, dim, *v. n. perf.* vidi sdaždieti.
Zdrav, a, o, *adj.* geſund, *sano.*
Zdravica, e, *f.* Toaſt, *brindisi.*
Zdravje, a, *n.* Geſundheit, *sanità.*
Združati, žam, *v. a imp.* vidi sdružati.
Združiti, žim, *v. a. perf.* vidi sdružiti.
Zdvornji, a, e, *adj.* äußer, *esteriore.*
Zec, a, *m.* Haſe, *lepre.*
Zelen, i, *f.* Grüne, *il verde.*
Zelen, a, o, *adj.* grün, *verde.*
Zemaljski, a, o, *adj.* irdiſch, *terrestre.*
Zemlja, e, *f.* Erde, *terra.*
Zenica, e. *f.* Pupille, *pupilla.*
Zenuti, nem, *v. n. imp.* wachſen, aufſchießen, *germogliare.*
Zet, a, *m.* Eidam, *genero.*
Zgled, a, *m.* Blick, *sguardo.*
Zglobljen, a, o, *adj.* gefügt, *congiunto, composto.*
Zgoda, e, *f.* Fall, Ereigniß, *caso, avventura.*
Zgoditi, dim, *v. a. perf.* treffen, *toccare*; errathen, *indovinare*; — se, ſich ereignen, *accadere.*
Zid, a, *m.* Mauer, *muro.*
Zid, i, *f.* (XVIII. 66.) vidi zid, a.
Zidje, a, *n.* Gemäuer, *le mura.*
Zienica, e, *f.* Augapfel, *pupilla dell' occhio.*
Zima, e, *f.* Winter, *inverno*; Kälte, *freddo.*
Zima, *adv.* kalt, *freddo.*
Zimen, mna, o, *adj.* winterlich, *d' inverno.*
Zinuti, nem, *v. n. perf.* aufſperren den Mund, *aprir la bocca*; *fig.* ſchreien, *gridare.*
Zievati, vam, *v. n. imp.* gähnen, Zivati, *sbadigliare*, vidi zjati.
Zjati, zjam, *v. n. imp.* gähnen, offen ſtehen, *esser aperto, star aperto.*
Zlamenje, a, *n.* vidi znamenje.
Zlat, a, o, *adj.* vidi zlatan.
Zlatan, tna, o, *adj.* golden, *aureo, d' oro.*
Zlatjen, a, o, *adj.* vidi zlatan.
Zlato, a, *n.* Gold, *oro.*
Zled, i, *f.* Uebel, Ungemach, *male, calamità.*
Zlica, e, *f.* ein böſes Weib, *donna cattiva.*
Zlo, a, *n.* vidi zled.
Zloba, e, *f.* Bosheit, *malizia.*
Zloban, bna, o, *adj.* böswillig, *malizioso.*
Zlobiti, bim, *v. a. imp.* verderben, *rovinare.*
Zločest, a, o, *adj.* ſchlecht, böſe, *cattivo, malo*; unglücklich, *malfortunato, misero.*
Zločestvo, a, *n.* Schlechtigkeit, Bosheit, *malizia*; Unglück, *mala fortuna.*
Zlos, sti, *f.* Bosheit, *malizia.*
Zlosàrd, a, o, *adj.* böſen Herzens, *di cattivo cuore.*
Zlosàrdan, dna, o, *adj.* vidi zlosàrd.

Zlotvor, a, *m.* Feind, *nemico*; Böſewicht, *ribaldo.*
Zlotvorski, a, o, *adj.* feindlich, *nemico*; böſe, *ribaldo, scellerato.*
Zmaj, a, *m.* Drache, Lindwurm, *dragone, drago.*
Zmajski, a, o, *adj.* Drachen-, *di dragone.*
Zmija, e, *f.* Schlange, *serpe, serpente.*
Znamenje, a, *n.* Zeichen, *segno.*
Znan, a, o, *adj.* geſcheit, klug, erfahren, kundig, geſchickt, fein, artig, *prudente, intelligente, destro.*
Znanac, nca, *m.* Bekannter, *conoscente*; ein geſcheiter, kluger, erfahrener, geſchickter, kundiger Mann, *uomo intelligente, prudente, sapiente*; ein Weiſer, *un sapiente.*
Znanje, a, *n.* das Wiſſen, *il sapere.*
Znati, znam, *v. a. imp.* wiſſen, *sapere.*
Znobiti, bim, *v. a. imp.* vidi zlobiti.
Znoj, a, *m.* Schweiß, *sudore.*
Znojiti se, jim se, *v. n. imp.* ſchwitzen, *sudare.*
Zò, zla, o, *adj.* ſchlecht, übel, *cattivo*; zla godina, Ungewiter, *tempesta.*
Zora, e, *f.* Morgenröthe, *aurora.*
Zoran, rna, o, *adj.* der Morgenröthe gehörig, *d' aurora.*
Zrak, a, *m.* Strahl, *raggio*; Luft, *aria.*
Zràka, e, *f.* Strahl, *raggio.*
Zriel, a, o, } *adj.* reif, *maturo.*
Zrio, iela, o, }
Zrieti, zriem, *v. a. imp.* ſchauen, *guardare.*
Zub, a, *m.* Zahn, *dente.*
Zublja, e, *f.* Fackel, *face, fiaccola.*
Zučati, čim, *v. n. imp.* ſummen, *ronzare, rombare.*
Zvati, zovem, *v. a. imp.* rufen, *chiamare*; — *se*, heißen, *chiamarsi.*
Zveka, e, *f.* Geklirre, *strepito, suono.*
Zvier, i, *f.* Wild, *fiera.*
Zvierenje, a, *n.* das Wildpret, *le fiere.*
Zvierski, a, o, *adj.* Thier-, *delle fiere*; zvierski krug, Thierkreis, *zodiaco.*
Zvizda, e, *f.* Stern, *stella.*
Zviezdar, a, *m.* Aſtrolog, *astrologo.*
Zviezdarski, a, o, *adj.* den Aſtrologen gehörig, aſtrologiſch, *astrologico.*
Zviždati, dim, *v. n. imp.* pfeifen, *fischiare, sibilare.*
Zvono, a, *n.* Glocke, *campana.*

Ž.

Žaba, e, *f.* Froſch, *rana.*
Žal, a, *m.* } Ufer, *riva, lido.*
Žalo, a, *n.* }
Žaliti, lim, *v. a. imp.* leid ſein, bedauern, *compatire, rincrescere.*
Žalos, sti, *f.* Traurigkeit, Leid, Trauer, *cordoglio, affanno, duolo, dolore, doglia, pena.*
Žalostan, stna, o i sna, o, *adj.* traurig, *mesto, afflitto.*
Žalostno i žalosno, *adv.* traurig, *mesto, afflitto.*
Žalovati, lujem, *v. a. imp.* betrauern, *deplorare, portar il bruno, il lutto*; vidi žaliti.
Žamor, a, *m.* Geliſpel, *susurro, bisbiglio.*
Žamoriti, rim, *v. n. imp.* liſpeln, *bisbigliare.*
Žao, *adv.* leid, žao (komu) biti, vidi žaliti.
Žarak, rka, o, *adj.* brennend, glänzend, ſchimmernd, *splendido, lucido, ardente.*
Ždàrljiv, a, o, *adj.* gefräßig, *vorace, ingordo.*
Ždrielo, a, *n.* Schlund, *gola*; Geburgspaß, *gola.*
Ždrieti, žderem, *v. a. imp.* freſſen, *vorare.*
Žeći, žežem, *v. a. imp.* brennen, *bruciare.*

Žedan, dna, o, *adj.* durſtig, *assetato.*
Žedja, e, *f.* Durſt, *sete.*
Želieti, (lim, *v. a. imp.* wünſchen,
Želiti, (*desiderare.*
Želja, e, *f.* Wunſch, *desiderio.*
Željan, ljna, o, *adj.* begierig, *bramoso.*
Željenje, a, *n.* das Wünſchen, die Wünſche, *i desiderj.*
Željezo, a, *n.* Eiſen, *ferro.*
Željno, *adv.* begierig, *bramoso.*
Žena, e, *f.* Weib, *donna*; Gattin, *sposa, consorte.*
Ženski, a, o, *adj.* weiblich, weibiſch, *femminino, donnesco.*
Žestočii, a, e, *adj.* vidi žeſtji.
Žestok, a, o, *adj.* feuerig, *vivo, ardente.*
Žeſtji, a, e, *adj.* feueriger, *più vivo, più ardente.*
Žeti, žnjem, žanjem, *v. a. imp.* ernten, *tagliar le biade, mietere.*
Žetva, e, *f.* Ernte, *messe.*
Žgati, žgem, *v. a. imp.* vidi žeći.
Žica, e, *f.* Draht, *fil di ferro*; Faden, *filo*; Saite, *corda.*
Žila, e, *f.* Ader, *vena*; Faſer, *fibra.*
Žilav, a, o, *adj.* muskelig, *muscoloso*; zäh, *tenace*; ſtark, *forte.*
Žitan, tna, o, *adj.* Getreide-, *di biade.*
Žito, a, *n.* Getreide, *biada.*
Živ, a, o, *adj.* lebendig, *vivo.*
Živieti, vem, *v. n. imp.* leben, *vivere.*
Živiti, vem, *v. n. imp.* vidi živieti.
Življenje, a, *n.* Leben, *vita.*
Život, a, *m.* Leben, *vita.*
Žnjeti, žnjem, *v. a. imp.* vidi žeti.
Žó, *adv.* vidi žao.
Žrielo, a, *n.* (XV. 64.) vidi ždrielo.
Žuber, a, *m.* Gezwitſcher, *garrito.*
Žuberiti, rim, *v. a. & n. imp.* zwitſchern, *garrire, canticchiare.*
Žubor, a, *m.* vidi žuber.
Žuboriti, rim, *v. a. & n. imp.* vidi žuberiti.
Žuč, i, *f.* Galle, *fiele.*
Žudan, dna, o, *adj.* begierig, *desideroso, bramoso.*
Žudieti, (dim, *v. a. imp.* wünſchen,
Žuditi, (*desiderare.*
Žudjen, a, o, *adj.* gewünſcht, *desiderato.*
Žut, a, o, *adj.* gelb, *giallo.*
Žutieti se, tim se, *v. n. imp.* gelb ſein, *esser giallo.*

Dodatak

niekoliko riečih, koje su gori na svojem miestu ili sasvim izpuštene, ili ne dosta raztumačene.

Glagolji (*verba*, Zeitwörter) zaniekajući, kao: nedielati, nevidieti itd. pobilježeni su jednostavni bez riečce »ne.« Pričastja (*participia*), kao: dielajuć, videć, dielavši, vidievši, dielan, vidjen itd. riedko smo pisali; jer ih može svaki sám razumieti iz glagoljah, iz kojih se izvode. — A budući da je vas Gundulićev riečnik u hitnji sastavljen i naštampan, tako se dogodi, da gdiekoja rieč nije na svojem pravom abecednom redu postavljena: i zato molimo blagovoljnoga štioca, da potraži svaku rieč il malo više il malo niže, prie neg podje koju rieč u ovi dodatak tražiti.

Agjam, a, *m.* vidi Adjam.
Agjamkinja, e, *f.* vidi Adjamkinja.
Agjamski, a, o, *adj.* vidi adjamski.
Alberto, a, *m.* drugačie Ivan Alberto kralj poljački, sin Kažimira IV., stupi na vladanje po smàrti otca g. 1492.; još za života otčina pomogó je razbiti Tatare, od kojih je do 25,000 pogubio. Poslie kao kralj vojevao je bez slave suprot Ugrovlahom i Bogdancem, i umriè g. 1501.
Altanski, oga, *m.* (ne Altamski) Graf Althan, *conte Althan.*
Arnaut, a, *m.* Arnautin.
Balaban, a, *m.* (XI. 145.) vezir. Nemogu znati, kojega Balabana spominje, i pod kojim li je carem vezirovao.
Baš, rieč turska, naški glava; bašvezir, XIX. 201. t. j. glavni ili pàrvi vezir.
Bieda, e, *f.* XV. 119. Elend, Unglück, *miseria.*
Bielodano, *adv.* bei Tag, *di giorno*; augenſcheinlich, offenbar, *evidentemente, manifestamente.*
Bies, sti, *f.* XIX. 104. i 262. v. bies, a, *m.*
Bih. *opt.* od biti, ſein, essere: »Bez obzira ja *bih* pàrvi podró sablju britku golu;« mene *biste* vojevodu suproć njemu svi primili.« (XVI. 66, 67.)
Bili, a, o, *adj.* vidi bio, biela, o.
Biljeg, a, *m.* vidi biljega, e.
Biti, jesam, *v. n. imp.* } ſein, *esBiti*, budem, *v. n. perf.* } *sere*; aufhören zu ſein, ſterben, *finir d' essere, morire*: »eto nagó glas dopàrši, Rizvan starac jur da *bieše*,« XV. 84; —(komu ili s čim), haben, *avere*: »mogući su svi s omrazom suproć« itd., XVI. 3. t. j. svi, koji su mogući, imaju omrazu, Alle Mächtigen haben einen Haß gegen..., *tutti i potenti hanno invidia contro...*
Blagodaran, rna, o, *adj.* wohlthätig, *benefico.*
Blagodariti, im, u XI. 136. danken, *ringraziare.*
Blagodat, i, *f.* XV. 109. Gunſt, Gnade, *grazia.*
Bljudu, miesto bljudem ili bljudim, od bljusti, što vidi.

Boča, e, *f.* XIX. 131. Degengefäß, *elso*. Nema dakle sumnje za ovu rieč, zato je odveć ono znamenje pitanja (?) kod nje gori na svojem miestu.

Boleć, a, e, *adj.* takodjer miesto bolujući, a, e, krank, *malato*, XIX. 8.

Bolja, e, *adj. f.* (srieća), n. p. imati bolju, beſſeres Loos haben, *aver miglior sorte.*

Bratučeda, e, *f.* Couſine, *cugina.*

Bridak, dka, o, *adj.* vidi, što je pravie, britak, tka, o.

Buka, e, *f.* Lärm, Getöſe, *strepito, fracasso.*

Bušiti, im, *v. a. perf.* XVIII. 73. što lupiti, gewaltig ſchlagen, *percuoter con impeto.*

Cviet sunca, *m.* Sonnenblume, *girasole, eliotropio.*

Čàpak, pka, *m.* čàpci, pakah, *pl.* Kralle, *artiglio.*

Čapja, e, *f.* vidi čàpak; ako ono nije pogrieška u XIX. 112. čapje za čàpke?

Čeljusti, ih, *f. pl.* Rachen, *gola, bocca.*

Čemu? *adv.* VI. 10. wozu, warum, *à che fine? per chè?*

Čiem, *instrum.* od što, česa, čemu, itd. womit, *con che, con qual cosa?; adv.* u I. 68. to što jer, denn, *perchè.*

Čudo, a, *n.* ima *plur.* ne samo čudesa, nego i čuda IV. 8. i XI. 25.

Ču'e, miesto čuje, od čuti.

Čuva', miesto čuvaj, od čuvati.

Čuvenje, a, *n.* das Hören, *l' udire*, su čuvenju od vietrica« VI. 19. gehört blos von dem Winde, *udita solamente dal venticello.*

Čuvòca, miesto čuvaoca, od čuvalac.

Ćeselbaš, a, *m.* } vidi Ćezelbaš.
Ćeselbaša, e, *f.* }

Ćeselbaški, a, o, *adj.* vidi Ćezelbaški.

Daj, (*pl.* dajte) *adv.* eine Partikel, welche man dem Imperativ vorzuſetzen pflegt, um kräftiger zuzureden, *particola d' esortazione.*

Dàj, *adv.* miesto bar *conj.* što vidi.

Da nu, *adv.* takodjer ſondern, *ma.*

Dàrti, derem, *v. a. imp.* reißen, *sbranare, stracciare.*

Dàržan, a, o, *adj.* ſchuldig, gehalten, *obbligato, tenuto.*

Daud, a, } *m.* ime u Turakah, što
Daut, a, } u nas David.

Diedinstvo, a, *n.* vidi diedina.

Dieliti se, lim se, *v. n. imp.* vidi odieliti se.

Dienuti, nem, } *v. a. perf.* thun, ſetDieti, dijem, } zen, legen, ſtecken, *porre, mettere, piantare*; Gdie se dio? VI. 94. wo ſteckt er? was iſt aus ihm geworden? *dov' è?*

Diever, a, *m.* der Bruder des Mannes, Schwager, *fratello del marito.*

Dio, diela, o, *part.* t. j. stavio, metnuo, od dieti, što vidi.

Divan, vna, o, *adj.* wunderbar, *maraviglioso, mirabile.*

Divjač, i, *f.* Wild, Wildpret, *selvaggina, fiere.*

Divjak, a, *m.* takodjer Wildſchwein, *cinghiale.*

Dô, dala, o, *part.* prikratjeno od dao, vidi dati.

Dobar, bra, o, *adj.* takodjer vriedan, podoban, kadar, fähig, *abile* XVI. 82.

Dobrovoljno, *adv.* gern, *volentieri.*

Dočim, *adv.* vidi dočiem.

Doći, dodjem, *v. a. perf.* (koga što, kao red, čast itd.) t. j. zapasti, dopasti (koga što); bekommen, *ottenere*; dodje Ahmeta red od vezira Huseina, a s Aliom Mahumeta od pobienieh miesta ina,« XX. 5. Achmet bekam das Amt des Veſirs Huſſein, Ali und Mahumet aber andere Stellen der Erſchlagenen; *Acmete ottenne la carica del vesir Usein, Ali e Maometto poi gli altri posti degli uccisi.*

Dohitati, tam, *v. a. imp.* vidi dohititi.

Dohraniti, nim, *v. a. perf.* ernähren, *nutrire, sostentare*; erhalten, *conservare.*

Dojiti, jim, *v. a. imp.* ſäugen, *lattare.*

Dolina, e, *f.* takodjer Tiefe, *profondità*, XII. 140.

Dopratiti, tim, *v. a. perf.* geleiten, *accompagnare, scortare.*

Doreći, čem, *v. a. perf.* takodjer ausſagen, ausſprechen, *finir a dire, proferire.*

Do skora, } *adv.* bald, *frà poco.*
Do skoro, }

Dospievati, vam, *v. a. & n. imp.* vidi dospieti.

Dotle, *adv.* ſo weit, *fin a tanto, fino lì, sin là.*

Dovàršiti, šim, takodjer *v. n.* miesto dovàršiti se (čim, na čem), XIII. 42. »i na ovomu da bi ruzi dovàršili našiem štetam!« und wenn das nur die letzte Schmach unſerer erlittenen Nachtheile wäre! *e fosse questa l' ultima onta de' nostri danni!*

Dovoditi, dim, *v. a. imp.* leiten, *condurre*; vidi dovesti.

Dragi kamen, ili kami, *m.* Edelſtein, Juvel, *gioja.*

Driešiti, šim, *v. a. imp.* vidi rieširi.

Drožditi se, dim se, *v. n.* (a ne kako je gori drožditi) XIII. 13.

Dvor, a, *m.* na dvor, hinaus, *fuora*; na dvoru, draußen, *fuori*; s dvora, von außen, *di fuori.*

Dvorba, e, *f.* u X. 154. jest to što služba, Dienſt, *servizio.*

Gdie, *adv.* u Gundulića po dubrovačkom nariečju reći će takodjer kamo? wohin? *per dove?*

Gladiti, dim, *v. a. imp.* ſtreicheln, *carezzare.*

Glavan, vna, o, *adj.* XX. 85. Haupt-, *principale, capitale, primario.*

Gled, a, *m.* X. 94. Blick, *sguardo.*

Gleda', t. j. gledaj, od gledati.

Gnjev, a,
Gnjevan, vna, o, } vidi gnjiev itd.
Gnjeviti se, }

Gnjezdo, a, } *n.* grad u Poljskoj,
Gnjezno, a, } Gneſen, *Gnesna.*

Gnjusan, sna, o, *adj.* takodjer ſchmuzig, *sporco, sordido.*

Godina càrna, *f.* Ungewitter, *tempesta.*

Gora, e, *adj. f.* (srieća), n. p. imat goru, ſchlechteres Loos haben, *aver sorte peggiore.*

Gorja, e, *adj. f.* vidi gora, e, (XVII. 84.): »ili gorju carstvo primi, u dobiti ili ostane.«

Gori, a, e, *adj.* vidi gorji.

Gospoda, e, *f. collect.* die Herren, *signori, signoria.*

Gotov, a, o, *adj.* fertig, bereit, *pronto, apparechiato.*

Granje, a, *n. collect.* Aeſte, *rami.*

Grobnica, e, *f.* Gruft, *caverna*; vidi grob.

Groza, e, *f.* XIV. 96. Schauder, *brivido.*

Gubiti se, bim se, *v. n. imp.* ſich verlieren, *perdersi.*

Gvožđje, a, *n.* vidi gvozdje.

Hajduk, a, *m.* u X. 151. bit će to, što vojnik piešac, Infanteriſt, *fante.*

Hàrkati, kam, čem, *v. n. imp.* ſchnarchen, *russare.*

Hàrvatska, e, (zemlja), *f.* Croatien, *Croazia.*

Hatmejdan, a, *m.* vidi atmejdan.

Hijena, e, *f.* Hyäne, *iena.*

Hiniti, nim, *v. a. imp.* ſich verſtellen, *fingere, simulare.* (XIX. 196.)

Hita', t. j. hitaj ili hvataj, od hitati.

Hitro, *adv.* künſtlich, gewandt, *artifiziosamente, ingegnosamente.*

Horugva, e, *f.* X. 92. Fahne, Fähnlein, *bandiera, insegna.*

Hrupati, pam, *v. a. imp.* XIX. 114. vidi lupati.

Husati, sam, *v. a. imp.* Streiche verſetzen, *dar colpi.*

Ičoljanin, a, *m.* vidi Ičoglanin.

Ići od ruke (komu), XI. 27. leicht können etwas, *poter con facilità.*

Igda, *adv.* XIX. 93. kadgod, wann immer, *quandunque.*

Igra, e, (od konjah) X. 90. poskakivanje, das Tänzeln, Hüpfen der Pferde, *la danza de' cavalli.*

Ištom, *adv.* nur, *soltanto, solamente*; — da, nur daß, nur damit, *soltanto che.*

Izabrat, a, o, *partic.* auserwählt, *scelto.*

Izbiru, XV. 161. miesto izbirem, od izbirati.

Iz bliza, *adv.* vidi sbliza.

Izdaše, XX. 91. miesto izdahnù, vidi izdahnuti.

Izgleda', t. j. izgledaj, od izgledati se.

Izgledati se, am se, *v. n. perf. & imp.* (u koga, u što, XX. 29), ſich ein Beiſpiel nehmen, *prender l' esempio, specchiarsi.*

Izhod, a, *m.* XI. 147. Ausgang, *esito.*

Izjadati, am, *v. a. perf.* (svoju pečal) ausklagen, *alleviare coi lamenti.* (XIX. 156.)

Izkupiti, im, *v. a. perf.* loskaufen, *riscattare.*

Iznenadi, *adv.* vidi iznenada.

Iznova, *adv.* u XI. 3. neuerlich, kürzlich, *novellamente, poco fà.*

Izpun, a, o, *adj.* völlig, ganz, *pieno, intiero.*

Izpuniti, im, *v. a. perf.* erfüllen, *adempire*; füllen, *ripienire*; u XI. 2. beſchweren, auftragen, *caricare.*

Izsried, *praep.* aus der Mitte, *dal mezzo*; aus, von, *fuorì del, dal.*

Iztaći, aknem, Iztaknuti, knem, *v. a. perf.* anfachen, *far fuoco, accendere*; anfeuern, *infiammare*; »zaman ičia moć se iztakla,« XIII. 40. umſonſt iſt jede Kraft angefacht worden, *indarno si sollevò la forza di chiunque.*

Izticati, tičem, vidi iztiecati.

Iztiecati, tičem, *v. n. imp.* takodjer aufgehen (die Sonne), *levarsi (il sole).*

Izvaliti, im, *v. a. perf.* umwerfen, umwälzen, umſtürzen, *rovesciare, voltare*; — oči, die Augen aufreißen, *spalancare gli occhi.*

Izvirati, rem, *v. n. imp.* hervorquellen, *scaturire.*

Jacija, e, *f.* molitva večernja u Muhamedovacah. Što se veli na XIV. 81. »bieše u doba, od jacije saba zora gdie se dieli,« jest toliko, koliko »bieše polnoći,« jer do polnoći traje jacija, a od polnoći *saba* iliti molitva jutarnja.

Jadati, am, *v. a. imp.* (sàrce komu) betrübt machen, *addolorare.*

Jadovit, a, o, *adj.* XIX. 79. v. jedovit.

Jato, a, *n.* na jata, haufenweiſe, *a ciurme, a stormi.*

Je, *pron.* miesto nje, od ona, vidi 'e.

Jecati, am, *v. n. imp.* ſchluchzen (vor Weinen), *singhiozzare (dal pianto).*

Jedino, *adv.* takodjer što ujedno, auf einmal, zuſammen, *in una volta, assieme*, II. 94.

Ječati, čim, *v. n. imp.* XVIII. 88. âchzen, wehklagen, *gemere*; u XIV. 38. ſchreien, *gridare, stridere.*

Jezd, a, *m.* Ritt, *cavalcata*; na X. 91. »jezdom jezdit« rečeno je onako, kao boj biti, sliedom slieditì itd.

Kad } *conj.* takodjer: ako, wenn,
Kada } wofern, *se*, V. 66.

Kamen (kami) dragi, Edelſtein, Juvel, *gioja.*

Kàrs, sta, *m.* vidi kàrst.

Kàršiti, im, *v. n. imp.* takodjer krümmen, drehen, *torcere*, XIX. 224.

Kavad, a, *m.* u X. 102. Manns-Oberrock, Kaftan, *sovr'abito da uomo, caftàn.*

Kigod, kágod, kégod, *pron.* wer immer, *chiunque*; irgend einer, *qualche.*

Kleti se, kunem se, *v. n. imp.* ſchwören, *giurare.*

Kó, kala, *m.* vidi kal.

Kobac, bca, *m.* XV. 59. Sperber, *sparviere.*

Kosati, am, *v. a. imp.* hacken, *tagliare.*

Kosier, a, *m.* Hippe, Rebmeſſer, *ronca, roncone*; sàrp, Sichel, *falce*; kosa, Senſe, *falce.*

Kosir, a, *m.* vidi kosier.

Kraičnik, a, *m.* vidi krajičnik.

Kraina, e, *f.* vidi krajina.

Kraj, a, *m.* takodjer Küſte, Ufer, *lido*, VII. 30.

Kratiti se, tim se, *v. n. imp.* verkürzt, abgekürzt werden, *abbreviarsi, divenir più breve.*

Krotiti, krotim, *v. a. imp.* demüthigen, *domare, umiliare.*

Kroz što, *adv.* XIX. 44. jer, jerbo, zašto, indem, weil, *poichè, perchè.*

Kuna, e, *f.* Marder, *martora.*

Lačan, čna, o, *adj.* hungrig, *affamato*; habsüchtig, *bramoso, desideroso d' avere* (XIX. 216.).

Lada, e, *f.* VIII. 150. Geliebte, *amante* (*donna*).

Lakat, kta, *m.* Elle, Ellbogen, *braccio.*

Laža, e, *f.* XIII. 69. miesto laž, i, *f.*

Leh, a, *m.* I. vladalac poljački, koi kako se priča, okolo polovine VI. stolietja osnovà poljačku dàržavu, i sagradì grad Gnjezno iliti Gnjezdo, kojemu podà ovo ime s toga, što kopajući mu temelje biaše našo na istom miestu orlovo gnjiezdo.

Leh, a, *m.* II. takodjer vladalac poljački okolo svàršetka VIII. stolietja, koi, kako vele, uzidjè na vladanje ovim načinom: Nakon smàrti Primislava kralja nemogući se pogodit medju se Poljaci koga bi zakraljili, odrediše učiniti kraljem onoga, koi na konju najbàrže do odlučena cilja dotàrči. Ali budući niekakav lukav čoviek, imenom Leško, pozabadò kradom u zemlju po onom tàrkalištu niekakove šiljke, izraniše se tàrčeći konji, i ohromiše tako, da on, šiljkom uklanjajući se, na konju najpàrvi odredjeni cilj dostignù. Uz konje tàrčaše i piešice niekoliko mladićah, od kojih je Leh ponajbàrže odmicao, pak budući se dokazala prevara Leškova, bì pogubljen Leško, a Leh na prestolje uzdignùt. Pišu, da je imò rata s Karlom velikim, kad biaše ovi navalio podjarmivat slovinske narode.

Lesandro, vidi Lehsandro.

Letnuti, nem, *v. n. perf.* VI. 24. fliegen, *volare.*

Ll, *praet.* od liti, lijem, što vidi.

Ličiti, čim, *v. a. imp.* schreien, *gridare.* Odatle lik, Chor, *coro*, i ličnik, Herold, *araldo.* »Kàrv pravednu na njih liče« XVI. 6. Man ruft das unschuldige Blut gegen sie auf, *l' innocente sangue s' invoca contro di loro.*

Lip, a, o, *adj.* vidi liep, a, o.

Lipsati, lipšem, *v. n. perf. & imp.* krepiren, *crepare*; umkommen, verschwinden, *cessare, sparire.* (IV. 22.)

Livonski, a, o, *adj.* liefländisch, *di Livonia.*

Lizati, žem, *v. a. imp.* lecken, *lambire.*

Ljeljen, a, *m.* vidi jeljen.

Ljub, i, *f.* XII. 85. miesto ljubav, što vidi.

Ljubomoran, rna, o, *adj.* eifersüchtig, *geloso.*

Ljut, a, o, *adj.* takodjer bitter, *amaro.* (XIX. 164.)

Lovor, a, *m.* Lorbeerbaum, *alloro, lauro.*

Lovoran, rna, o, *adj.* lorbeern, *d' alloro.*

Lovorika, e, *f.* Lorbeerbaum, *alloro, lauro*; Lorbeere, *bacca d' alloro.*

Mačak, čka, *m.* Kater, *gatto.*

Mah, a, *m.* u IX. 22. Moos, *muschio.*

Mahati, mašem i maham.

Mani, *adv.* vidi man, zaman.

Màrzieti, takodjer nehtieti, nicht wollen, *fastidire.* IX. 108.

Mećati, vidi metati.

Mier, a, *m.* IV. 11. vidi miera, e.

Miesti, *local.* miešte miestu.

Milostić, vidi Gašpar.

Mimo, *praep.* u VI. 86. außer, *fuor di*; a u X. 86. nad, über, *sopra.*

Mimoći, mimodjem, *v. a. perf.* vidi mimohoditi i mimoićі.

Mimohode', *ger.* mimohodeć, im Vorbeigehen, *passando appresso.*

Minuti svu kraljevinu (IX. 9.) t. j. proći ju svu.

Mliedan, dna, o, *adj.* vidi mledan.

Mnieti se, mnim se, *v. n. imp.* (komu što) vidi mnieti.

Mnom, *pron.* miesto menom, od ja.

Mój, *pron.* pokratjeno miesto mojoj.

Mu, t. j. njemu, ihm, *a lui.*

Mučan, čna, o, *adj.* takodjer qualvoll, gequält, *cruciato, tormentato*, XIX. 66.

Muka'ć, miesto mukajuć, od mukati.

Na dno, *praep.* auf dem Grunde, *a fondo.*

Na domu, t. j. doma, kod kuće, zu Hauſe, *a casa.*

Na dvor, *adv.* van, hinauß, *fuora.*

Naginjati, njem, *v. n. imp.* XV. 65. ſich neigen, *inclinare.*

Najpreći, a, e, *adj.* vidi najprieći.

Na kući, IX. 78. t. j. doma, kod kuće, zu Hauſe, *a casa.*

Nalog, a, *m.* IX. 119. vidi naloga.

Namiestnik, a, *m.* u X. 46. miesto nasliednik, Nachfolger, *successore.*

Napà, *praet.* miesto napadè, od napasti, što vidi.

Napeti, napnem, *v. a. perf.* aufſpannen, *tendere.*

Napinjati, njam, njem, *v. a. imp.* vidi napeti.

Napokonji, a, e, *adj.* letzt, *ultimo.*

Na poli, *adv.* zur Hälfte, *per metà.*

Naprieti, prem, *v. n. perf.* angreifen, *attaccare.*

Naredan, dna, o, *adj.* geordnet, *ordinato*; zweckmäßig, tauglich, *convenevole.*

Narediti, im, *v. a. perf.* ordnen, einrichten, *ordinare*; anordnen, *ordinare*; verordnen, befehlen, *ordinare.*

Na se, *adv.* takodjer napose, für ſich, beſonders, *separatamente*, IX. 82.

Nasititi se, tim se, *v. n. perf.* ſich ſättigen, *saziarsi.*

Navieštenje, a, *n.* Verkündigung, *annunziazione*; Ankündigung, *intimazione.*

Navratjati se, tjam se, *v. n. imp.* XX. 28, ſich wenden, *rivolgersi*; beginnen, *incominciare.*

Neharan, rna, o, *adj.* undankbar, *ingrato.*

Nehote', t. j. nehoteć, nehotice, unwillkührlich, *involontariamente.*

Nek) *conj.* takodjer damit, *acciocNeka*) *chè, affinchè.*

Nemoć', prikratjeno od nemoćeš, du kannſt nicht, *non puoi.*

Nenad, i, *f.* iz nenadi, plötzlich, unverhofft, vidi nenada.

Neprav, a, o, *adj.* ungerecht, *ingiusto.*

Neprilika, e, *f.* takodjer Ungeſtaltheit, Unförmlichkeit, *deformità, sformatezza*, XII. 32.

Neredno, *adv.* außerordentlich, *straordinariamente.*

Nesgledan, dna, o, *adj.* XI. 6. unabſehbar, *interminabile*; *smisurato.*

Nesgoda, e, *f.* Unfall, *sciagura.*

Nesvestan, stna, o, ili nesvesna, o, *adj.* takodjer ungeſtüm, *impetuoso*, V. 24.

Netom, *adv.* takodjer ſobald, *tostochè.*

Neufan, a, o, *adj.* V. 102. unverhofft, *insperato.*

Nevolja, e, *f.* takodjer Noth, *necessità*; do —e, XI. 170. im Nothfall, *in caso di bisogno.*

Neznan, a, o, takodjer unwiſſend, *ignorante.* (I. 60).

Nikò, kla, o, *partic.* gewachſen, *cresciuto.*

Nova Zemlja, e, *f.* otok ili bolje rekuć dva otoka tiesnim kanalom razciepljena u ledenom moru, spadajuća danas pod guberniu rusku Arhangjel; ima na njih prostora u četvàrt okolo 4,000 miljah; ali radi oštrine neba nestoji na njih nitko neg ribari, koji tu dodju lovit morske pse i druge ribe, i za tu svàrhu donesu sa sobom gotove kolibe. Nowaja Semlja, *Nova Zemlja.*

O, *praep.* takodjer von, über, *di.*

Obal, bla, o, *adj.* rund, *tondo.*

Obàrtati, obàrćem, *v. a. imp.* vidi obàrnuti.

Obazdru (XIV. 139.) po dubro-

vačkom nariečju, miesto obazru, od obazrieti se, što vidi.

Obćiti, im, *v. n. imp.* umgehen, *conversare, praticare;* pflegen, *usare.*

Obijati, am, *v. a. imp.* (strane i luge) herumgehen, herumſtreifen, *circuire, girare.* (XV. 108.)

Oblačiti, im, *v. a. imp.* (koga u što) kleiden, *vestire*; — (što, kao svilu, oklopljе itd.) anziehen, tragen, *vestire, portare*; — se, *v. n.* ſich kleiden, *vestirsi.*

Oblastan, stna, o, ili sna, o, *adj.* takodjer frei, *libero*; ermächtigt, *autorizzato,* XVII. 28.

Obličiti, im, *v. a. perf.* bemerken, gewahr werden, *scorgere*; aufſtreichen, *ugnere, distendere*; u XX. 70. überziehen, verdunkeln, *coprire, oscurare.*

Obliče, a, *n.* takodjer Geſtalt, Form, *sembianza.*

Obnaći, nadjem, *v. a. perf.* befinden, *trovare.*

Obnoćiti, im, *v. n. perf.* von der Nacht erreicht werden, *esser sorpreso dalla notte.*

Obó, obla, o, *adj.* vidi obal.

Obrasó, sla, o, *part.* verwachſen, *coperto d' erba o di pelo.*

Obrati, oberem, u V. 122. to što početi, anheben, *comminciare.*

Obratiti, im, takodjer verwandeln, *trasmutare.*

Obratjati, tjam, *v. a. imp.* vidi obratiti.

Obreći, čem, *v. a. perf.* XV. geloben, verheißen, *promettere.*

Obruč, a, *m.* Reif, *cerchio*; Kreis, *circolo.*

Obteći, čem, *v. a. perf.* takodjer umgeben, umzingeln, *attorniare, circondare,* IX. 116.

Oddieliti se, vidi odieliti se.

Odhraniti, im, *v. a. perf.* ernähren, erziehen, *allevare, educare.*

Odienuti se, odienem se, } *v. n. perf.*
Odieti se, odiem se, } ſich anziehen, *vestirsi.*

Odio, odiela, o, *particip.* od odieti.

Odkada, *adv.* ſeit wann? *da quando? —, conj.* po talianskom jeziku miesto: kada, pokle, budući da, da, nachdem, *da chè, poichè,* VIII. 135.

Odkle, } *adv.* znamenuje takodjer
Odkli, } odkad, odkako, ſeitdem, *dacchè,* V. 9.

Odkrivati se, am se, *v. n. imp.* XI. 208. ſich zeigen, *mostrarsi.*

Odlučati, am, *v. a. imp.* vidi odlučiti.

Odlučivati, čivam, čujem, *v. a. imp.* vidi odlučiti.

Odluka, e, *f.* takodjer Vorſatz, *proposito,* I. 36.

Odmaći, aknem, } *v. a. perf.* entOdmaknuti nem, } fernen, *allontanare; — se, v. n.* ſich entfernen, *allontanarsi.*

Odmetnik', *gen. pl.* miesto odmetnikah, od odmetnik.

Odnositi, im, *v. a. imp.* vidi odnieti.

Odpiêvati, vam, *v. a. imp.* im Singen antworten, *risponder cantando.*

Odpraviti, im, takodjer abfertigen, *spedire.*

Odprie, *adv.* ſeit eher, *da prima*; vidi prie.

Odrediti, im, *v. a. perf.* beſtimmen, *destinare,* VI. 47.

Odricati se, čem se (česa, od česa) *v. n. imp.* XV. 102. entſagen, *rinunziare.*

Odrieti, odriem i odrem, *v. a. perf.* ausziehen, *spogliare.*

Odsvud, *adv.* von allen Seiten, *da tutte le parti.*

Odveć } *adv.* zu viel, *troppo.*
Odveće }

Odviek, *adv.* t. j. od vieka, ewig, von Ewigkeit her, *eterno, ab eterno.*

Odzdala, *adv.* unten, von unten, *abbasso, d' abbasso.*

Ogreznút, a, o, *adj.* verſunken (im Blut, Koth), *chi nuota (nel sangue, fango.)*

Oklopiti, im, *v. a. perf.* die Rüſtung anthun, *armar di corazza, metter l' armadura.*

Oklopljen, a, o, *partic.* gerüſtet, *in armadura.*

Okovi, ah, *m. pl.* Feſſel, Kette, *catena.*

Oliepiti, pim, *v. n. perf.* ſchön werden, *divenir bello.*

Omramoriti se, rim se, vidi omramoriti.

Onamo, *adv.* dort, *là, li.*

Opirati se, ram se, rem se, *v. n. imp.* takodjer ſich ſtützen, ſtämmen, *appoggiarsi.*

Oprava, e, *f.* Verrichtung, *funzione.*

Opraviti, vim, *v. a. perf.* bewirken, *fare*; verrichten, *eseguire.*

Orlov, a, o, *adj.* Adler-, *d' aquila.*

Oružan, žna, o, *adj.* Waffen-, *d' armi.* V. 108.

Osa, e, *f.* VII. 51. gora visoka u Tesalii, veoma proslavljena u starih piesnikah.

Osoban, bna, o, *adj.* takodjer eigen, *proprio.* XI. 74.

Osobit, a, o, *adj.* takodjer eigen, *proprio.* VII. 72. XX. 118.

Ostaviti, vim, *v. a. perf.* takodjer hinterlaſſen, *lasciare.*

Osvanuti, nem, (tko gdiegod) *v. n. perf.* von Tages-Anbruch erreicht werden, *trovarsi in qualche luogo collo spuntar del giorno.*

Osvetiti, tim, *v. a. perf.* (koga) jemanden rächen, *vendicare.*

Otajan, jna, o, *adj.* geheim, *secreto.*

Otegnuti, nem, *v. a. perf.* ausdehnen, *stirare*; ſpannen, *distendere.*

Otezati, žem, *v. a. imp.* vidi otegnuti.

Otirati, ram, rem, *v. a. imp.* abwiſchen, *asciugare.*

Otražak, žka, *m.* takodjer što ostatak, Ueberbleibſel, *avanzo*; »Mogorkinja robi do otražka leške puke« XIII. 73., die Mongolin entführe die Polen bis auf den letzten Ueberreſt in die Knechtſchaft, *la Mogolese rapisca i Polacchi, che nonvene resti il vestigio.*

Ovčar, a, *m.* Schafhirt, *pastor di peccore.*

Ovčarica, e, *f.* Schafhirtin, *pastorella di peccore.*

Ozivati se, vam se, *v. n. imp.* } auf
Ozvati se, ozovem se, *v. n. perf.* } den Ruf antworten, *risponder a chi chiama.*

Ozlediti, dim, u II. 117. verletzen, *ledere, violare.*

Pac, a, *m.* Stiepan, veliki kanceljer kraljestva poljskoga, i glava od litvanske čete u vrieme rata Osmanova s Poljakom, XI. 55.

Panjiti se, njim se, *v. n. imp.* erſtarren, *irrigidire.*

Paržiti, žim, takodjer što palti.

Pečiti, čim, *v. a. perf.* beißen (von der Schlange, dem Skorpion ꝛc.), *mordere* (*detto di serpe, scorpione ecc.*).

Pedepsati, šem, *v. a. imp.* XX. 28. vidi pedepsati, sam.

Pertev, a, *m.* ime mužko u Turakah.

Pertev-paša, e, *m.* tast Osmanov.

Pertevljev, a, o, *adj.* des Pertev, *di Pertev.*

Pieniti, nim, *v. n. imp.* vidi pieniti se.

Pištati, tam, } *v. n. imp.* herausſchie-
Pištiti, tim, } ßen (das Waſſer, Blut ꝛc.), *schizzare, zampillare, sgorgare con impeto.*

Pita', t. j. pitaj. od pitati.

Piva, e, *m.* ime mužko u Turčina.

Pjasto, a, *m.* po priečanju dogodopisacah težak poljački, okolo polovine IX. stolietja na vladanje one kraljevine uzdignút. Od njegova imena zvahu se Pjasti svi domaći kralji u Poljskoj.

Plahos, sti, *f.* Uebermuth, *arroganza.*

Plamtati, am, *v. n. imp.* XIII. 19. vidi plamtiti.

Plemenik, a, *m.* vidi plemić.

Plovati, am, *v. n. imp.* vidi ploviti.

Pobiegnući, a, e, *adj.* vidi pobiegući.

Pobiti, ijem, *v. a. perf.* total ſchlagen, niedermachen, *ammazzare, sconfiggere*; u IX. 168. beſetzen, belegen, *guarnire, fornire.*

Počinati, am, vidi počinjati.

Poda', t. j. podaj, od podati.

Podaleko, *adv.* ziemlich weit, *alquanto lontano.*

Podhiban, bna, o, *adj.* takodjer hinterliſtig, falſch, *doloso, falso.*

Podignût, a, o, *partic.* erhoben, *elevato.*

Podlagati, gam, lažem, *v. a. imp.* takodjer unterwerfen, *soggiogare.*

Podliesje, a, *n.* XI. 59. miesto ili krajina niegda poljačka, u koja, nemogoh saznati.

Podobati, ba } *v. impers. imp.*
Podobati se, ba se } ſich ſchicken, geziemen, *esser conveniente, convenire.*

Podriet, i, *f.* Urſprung, Herkunft, *origine;* Geſchlecht, *stirpe.*

Pogàrditi, im, *v. a. perf.* beſchimpfen, *oltraggiare;* verachten, *disprezzare.*

Pogovor, a, *m.* »u pogovor ovo nije,« XVII. 112. ich erwähne es nicht deswegen, um davon zu ſprechen, *non lo rammento per vantarmene, per rinfarcciartelo.*

Pogreban, bna, o, *adj.* Grab-, Begräbniß-, *di sepolcro, di sepoltura.*

Pogrešpan, a, o, vidi pogriešpan.

Pojiti, im, *v. a. imp.* tränken, *abbeverare.*

Pokliknuti, nem, *v. a. & n. perf.* vidi kliknuti.

Poklikò, kla, o, *partic.* od poklikнuti.

Pokositi, im, *v. a. perf.* Heu machen, *diffalcare;* abmähen, *mietere; fig.* abſchneiden, *tagliare.*

Pokriti, ijem, *v. a. perf.* vidi pokrivati.

Poljakov, a, o, *adj.* des Polen, *appartenente al Polacco.*

Pološje, a, *n.* XI. 59. niekakva krajina u niegdašnjoj Poljskoj.

Poluriba, e, *f.* Halbfiſch, zur Hälfte Fiſch, *alla metà pesce.*

Pomiliti, im, *v. a. perf.* vidi pomilovati.

Pomilovati, lujem, takodjer beſchenken, *gratificare.*

Ponižàn, ana, o, *partic.* angereiht, *infilato.*

Poniżati se, am se, *v. n. imp.* XI. 130. ſich erniedrigen, *abbassarsi;* ſich demüthigen, *umiliarsi.*

Poplieniti, im, takodjer nacheinander wegrauben, *rapir successivamente tutto,* VIII. 30.

Popustiti, im, *v. a. perf.* nachlaſſen, *cedere.*

Po put, *praep.* wie, als wie, *come, in foggia di.*

Pored, *adv.* takodjer nebeneinander, *fianco a fianco,* XIX. 231.; nacheinander, *un dopo l' altro.*

Posmiehnuti se, nem se, *v. n. perf.* lächeln, *sorridere.*

Pospiešiti se, vidi pospiešiti.

Postaran, a, o, *part.* etwas alt, alt geworden, *alquanto vecchio, invecchiato.*

Postarati se, am se, *v. n. perf.* ziemlich alt werden, *divenir alquanto, vecchio, invecchiarsi.*

Potai, t. j. potaji, od potaja.

Potegnuti, em, *v. a. perf.* ziehen, *trarre;* abſchießen, *sparare, scoccare.*

Potezati, takodjer abſchießen, *sparare, scoccare, slanciare.*

Poticati se, čem se, *v. n. imp.* V. 49. ſtolpern, *inciampare.*

Potisnuti, nem, *v. a. perf.* ſtoſſen, *spignere;* verwerfen, *rigettare;* verſchmähen, verachten, *sprezzare;* verſtoſſen, *ribbuttarre, ripudiare.*

Potište, *praet. 3. pers. sing.* miesto potisnù, vidi potisnuti. Osim tište, stište, potište i zatište, nenalazi se drugo ništa od ovoga glagolja.

Potišten, a, o, *adj.* takodjer unterdrückt, *oppresso.*

Potlačati, am, *v. a. imp.* vidi potlačiti.

Potom, *adv.* takodjer nachdem, *dopochè;* ſobald, *tostochè.*

Povehnuti, hnem, *v. n. perf.* vidi povenuti.

Pozlatan, tna, o, *adj.* XI. 57. vergoldet, *indorato.*

Poznanje, a, *n.* XI. 21. Erkennung, *riconoscenza.*

Požnjen, a, o, *part.* od požeti. XIII. 83. geſchnitten, *mietuto.*

Pravo, a, *n.* das Recht, *diritto, ragione.*

Pravo, *adv.* XIX. 10. t. j. upravo, gerade, *appunto.*

Pravom, V. 127. *casus instrument.* od rieči pravo, das Recht, *diritto, ragione*; dakle pravom, mit Recht, *con ragione.*

Pre, riečca, koja se samo u sastavljenih riečih nalazi, pak pred kakovim pristavkom, znači: zu, ſehr, *troppo, assai*, kao prevelik, zu groß, oder ſehr groß, *assai o troppo grande*; a pred glagoljem: über, ab, *oltre, trà, tras* (lat. *trans*), kao prepisati, abſchreiben, *trascrivere.* Drugo je dakle »pre« a drugo »pri,« što vidi.

Preda, *praep.* vidi pred.

Predńji, a, e, *adj.* vorig, *anteriore, antecedente, precedente, passato.*

Preletieti, letim, *v. n. perf.* überfliegen, über etwas hinüber fliegen, *volar oltre, volar di là*; im Fluge übertreffen, zurücklaſſen, *avanzare, superare nel volo.*

Preobraža' t. j. preobražaj, od preobražati.

Preohol, a, o, *adj.* ſehr hoffärtig, *molto orgoglioso.*

Prepoloviti, vim, *v. a. perf.* halbiren, *dimezzare*; »kô se tmina prepolovi,« XIX. 233., als es Mitternacht wurde, *allor chè fù la mezzanotte.*

Prestanak, nka, *m.* Aufhören, Ablaſſen, *cessamento.*

Preša, e, *f.* Eile, *fretta.*

Pretećі, ćem, *v. n. perf.* im Laufen übertreffen, überlaufen, zuvorkommen, *superar nel corso, avanzar correndo, prevenire.*

Pretvara', t. j. pretvaraj, od pretvarati.

Prevàrnuti, nem, *v. a. perf.* umkehren, umwenden, *rivolgere.*

Prevratiti se, tim se, *v. n. perf.* ſich verwandeln, *mutarsi, cambiarsi.*

Pri, *praep.* koja u sastavljenju s pridavki znači: etwas, ziemlich, *alquanto, qualche cosa*, n. p. pridobar, pristar, itd. etwas gut, etwas alt, *alquanto buono, vecchio*; a s glagolji znači: dazu, zu, bei, *a, ad*, n. p. pripisati, zuſchreiben, *ascrivere*; prinieti, zubringen, *apportare.* Dakle dobro razluči ovu rieč od »pre,« što vidi.

Prida', miesto pridaj, od pridati, što vidi.

Prieduji, a, e, *adj.* vidi prednji.

Priglasje, a, *n.* što glas, Nachricht, *nuova, novella*: »glasa ni priglasja čut mu nije,« XII. 11., man hört von ihm gar nichts, *non si sente di lui cosa veruna.*

Priklonjati se, njam se, *v. n. imp.* ſich beugen, *piegarsi.*

Priklopiti, pim, *v. a. perf.* ein Dach, eine Kufe oder ein Deckel über jemand ſtürzen, *precipitare un tetto sù qualcheduno, coprirlo d' un tino, coperchio ecc.* — koga težka misô XVII. 191. vom ſchweren Gedanken befallen werden, *esser assalito da grave pensiero.*

Priličiti, čim, *v. n. imp.* vidi podobati se.

Primiti se, mem se, *v. n. perf.* greifen, *attaccarsi*, II. 53.

Prinemagati se, gam se, žem se, *v. n. imp.* vidi prinemoći se.

Prinemoći se, možem se, *v. n. perf.* ohnmächtig werden, *tramortire, svenire.*

Pripeti, takodjer što popeti, XVII. 43.

Pripomoć, i, *f.* Beihülfe, *ajuto, soccorso.*

Priuzeti, zmem, *v. a. perf.* takodjer das Wort wiedernehmen, erwiedern, *ripigliare (la parola).*

Prizida, e, *f.* Nebengebäude, *edifizio laterale.*

Probiti, bijem, *v. a. perf.* durchſchlagen, durchſtechen, *bucare, trafiggere*; voda je probila, das Waſſer quoll hervor, *l' acqua spicciò, sgorgò*; vidi probijati.

Probosti, bodem, *v. a. perf.* durchſtechen, *trafiggere, passar colla spada.*

Proći, prodjem, *v. n. perf.* durchgehen, paſſiren, *passare*; — koga mačem, IX. 134. t. j. probosti ga mačem.

Prokàpati, pam, *v. n. perf.* durchträufeln, *stillare, grondare.*

Promieniti što na čem, t. j. jedno za drugo.

Prominuti, nem, *v. n. perf.* voran vorbeigehen, *passar d' avanti*; durchpaſſiren, *passar oltre di dentro.*

Pronieti, nesem, *v. a. perf.* takodjer bekannt machen, *palesare.* XVI. 15.

Propeti, pnem, takodjer erheben, aufrichten, *alzare*, XIII. 10.

Proreći se, čem se, *v. n. perf.* ruchtbar werden, *propalarsi.*

Prosút, a, o, *part.* zerſtreut, *sparso.*

Prostraniti, nim, *v. a. imp.* breit, weit machen, *allargare.*

Prot, *praep.* vidi proti.

Protaknuti se, nem se, *v. n. perf.* ſich durchdrängen, durchſchlagen, *aprir la calca, trapassarla con istento.*

Proticati se, čem se, *v. n. imp.* XVIII. 141. vidi protaknuti se.

Protiskivati se, vam se, *v. n. imp.* XVIII. 141. vidi proticati se.

Protisnuti se, nem se, *v. n. perf.* vidi protaknuti se.

Protiviti, vim, *v. n.* XVI. 71., XVII. 60. 110. vidi bolje protiviti se.

Provàréi se, vàržem se, *v. n. perf.* (na čem, u što) ſich verwandeln, *cangiarsi, trasmutarsi.*

Provodištvo, a, *n.* vidi provodičtvo.

Prożdàrti, drem, *v. a. perf.* vidi prożdirati.

Pružiti se, žim se. *v. n. perf.* ſich erſtrecken, *stendersi*; ſich ſchwingen, ſchleudern, *slanciarsi*, X. 105.

Pseto, a, *n.* Hund, *cane.*

Puhati, puham i pušem.

Puknuti, nem, *v. n. perf.* krachen, *crepare, scoppiare*; aufſpringen, *spaccarsi*; ſich ausdehnen, ausbreiten, *dilatarsi, espandersi, estendersi*; »gdi je najdublje propast pukla,« XIII. 11. wo der Abgrund am tiefſten ausgedehnt iſt, *laddove si stese l' abbisso nel più profondo*; »gdie su pukle ove gore,« III. 54. wo ſich dieſe Gebirge ausdehnen, *ove si estendono questi monti*; puknuti glas, ſich das Gerücht verbreiten, ruchtbar werden, *spargersi la voce*; »od bolesti 'oj sàrce puknú,« (XIX. 159.) es brach ihr das Herz vor Schmerzen, *il cuor si spezzava dal dolore.*

Pukó, kla, o, *part.* od puknuti, što vidi.

Pustinjak, a, *m.* Einſiedler, *eremita.*

Raditi, dim, *v. a. imp.* XV. 105 arbeiten, ſich bemühen, trachten, *operare, cercare, procurare.*

Raniti, nim, *v. n. imp.* früh aufbrechen, *levarsi a buon ora.*

Ratiti se, tim se, *v. n. imp.* Krieg führen mit jemand, *guerreggiare con qualcheduno*; ſich ſchlagen, *battersi.*

Ravno, a, *n.* Ebene, *piano, pianura.*

Razabirati, rem, *v. a. imp.* takodjer erwägen, *ponderare.*

Razabrati se, berem se, *v. n. perf.* vidi osviestiti se.

Razaznavati, vam, *v. a. imp.* erkennen, unterſcheiden, *connoscere, discernere.*

Razbor, a, *m.* takodjer Verſtand, Einſicht, *ragione, discernimento*; bez —a, unvernünftig, *irragionevole, irragionevolmente.*

Razdirati se, ram se, rem se (trubnja), XIII. 11. *v. n. imp.* dröhnen, *frangersi il suon di tromba.*

Razgnjieviti, vim, *v. a. perf.* erzürnen, *metter in collera*; — se, *v. n.* zornig werden, *andar in collera.*

Razgovarati, ram, *v. a. imp.* vidi razgovoriti.

Razigrati, ram, *v. a. perf.* na sabljah XIX. 57., mit dem Säbel entſcheiden, *decider col ferro.*

Razliegati, gam, } *v. n. imp.*
Razliegati se, gam se, } erſchallen, *rimbombare, risonare.*

Razstaviti, vim, *v. a. perf.* (koga s čim), trennen, *disgiungere*; — se, *v. n.* ſich trennen, *disgiungersi.*

Razsviestiti se, tim se, *v. n. perf.* VIII. 138. vidi osviestiti se.

Raztiskati, kam, *v. a. imp.* auseinander zwängen, auseinander bringen, *distaccare, allargare, aprire*; a ne zerdrücken, što je gori rečeno.

Raztiskivati, vam, kujem, *v. a. imp.* auseinander bringen, *distaccare, allargare.*

Rec', t. j. reci, vidi reći.

Rediti se, dim se, *v. n. imp.* ſich reihen, *infilarsi, star in fila.*

Rieč, i, *f.* takodjer što stvar, XVII. 60.

Riga', t. j. rigaj, od rigati.

Rod, a, *m.* die Inſel Rhodos, *Rodi (isola).*

Romon, a, *m.* takodjer Gemurmel, *susurro*, XI. 16.

Ruho, a, *n.* haljine, oprava, Kleidung, *abiti, vestimento.*

S, *praep.* nalazi se u Osmanu
Sa, koikrat sasvim neobično namiesto proti, gegen, *contro di*: n. p. »Ona srieća, ká je bila vama s carom (t. j. proti caru), caru opet s vami (t. j. proti vam) ostaje,« XI. 163; »nije s njim (t. j. proti njemu) pakò jaki,« XIII. 45.

Sá, *pron. f.* ova, dieſe, *questa*; vidi saj, sá, sé.

Sade, *adv.* vidi sada.

Sahraniti se, nim se, *v. n. perf.* ſich retten, *salvarsi*; ſelig werden, *salvarsi.*

Saj, sá, sé, *pron.* dieſer, dieſe, dieſes, *questo.*

Sajdački, koga, *m.* X. 42. poljski vojvoda onoga doba, i hetman kozački.

Samo, a, *m.* otok u moru gàrčkom, Samos, *Samo.*

Sapleten, a, o, *adj.* geflochten, *trecciato.*

Sàrbalj, blja, *m.* XVIII. 73. vidi Sàrbljanin.

Sàrčno, *adv.* VIII. 182. zornig, *adiratamente.*

Sàrdašce, a, *n. dimin.* Herz, Herzchen, *caro cuore.*

Sàrditos, sti, *f.* Zorn, *ira.*

Saviše, *adv.* takodjer überdieß, *inoltre*, I. 80.

Sbijen, a, o, *adj.* takodjer gezwungen, *costretto*, XIII. 60.

Sbirati, ram, *v. a. imp.* vidi sabrati.

Sbiti se, sbijem se, takodjer dogoditi se, ſich ereignen, *accadere.*

S bliza, *adv.* von der Nähe, *da vicino.*

Sbroiti, vidi sbrojiti.

Sbrojiti, jim, *v. a. perf.* zuſammenzählen, *connumerare.*

Scienju, XI. 164. miesto scienim, ich achte, *stimo.*

Sdàržati, žim, *v. a. perf.* u XI. 188. erhalten, *conservare.*

Sdružati, žam, *v. a. imp.* vidi sdružiti; — se, *v. n.* vidi sdružiti se.

Sdružiti, žim, *v. a. perf.* takodjer Geſellſchaft leiſten, *far la compagnia.*

S dvor, *adv.* vidi s dvora.

S dvori, *adv.* XI. 211. vidi s dvora.

Sdvornji, a, e, *adj.* XIX. 243. äußerlich, auswendig, *esterno.*

Sé, *pron. n.* dieſes, *questo*; u sé doba, zu dieſer Zeit, *in questo tempo.*

Sehsana, e, *f.* (rieč turska), Saumpferd, *cavallo da soma.*

Sele, e, *f.* Schweſter, *sorella.*

Sgibati, bam, bljem, *v. a. perf.* biegen, beugen, *piegare.*

Sgled, a, *m.* vidi zgled.

Sgloban, bna, o, *adj.* gelenkig, *articolato*; was Fugen hat, *che ha giunture.*

Sglobiti, bim, *v. a. perf.* IX. 168 zuſammenfügen, *congiungere.*

Sgorieti, vidi sgoriti.

Sgrada, e, *f.* takodjer Werk, *lavoro*, XVIII. 126.

Si, *pron. m. pl.* t. j. ovi, dieſe, *questi.*

Silos, sti, } *f.* Gewalt, *forza, violenza*; Heftigkeit, *veemenza*, XVII. 146.
Silost, i, }

Sinan-paša, e, *m.* Turskih vezirah ovoga imena bilo je više; nego za Selima I. bio je jedan, od kojega se pripovieda, da je g. 1517. u novom saraju, na samom ârtu carigradskom do lietnjega harema carskoga sazidô liepu sgradu, koju Gundulić u XIX. 191. po njegovom imenu zaklone Sinan-pašine naziva, a valja da je to ona sgrada, što ju nieki zovu »Mramorni Čošak.«

Sirov, a, o, *adj.* roh, ungekocht und ungebraten, *crudo*; — o dărvo, grünes, friſches, nicht trockenes Holz, *legno verde, fresco, non secco*; *fig.* roh, unbearbeitet, ungebildet, *rozzo.*

Skărb, i, *f.* Sorge, *cura, sollecitudine.*

Skladati, dam, *v. a. imp.* takodjer zuſammenſtimmen, übereinſtimmen, *accordare*, VI. 20.

Skora, do skora, *adv.* vidi skoro.

Skroven, a, o, *adj.* vidi skrovan.

Skvărniti, nim, *v. a. imp.* mackeln, bemackeln, *macchiare*

Slap, a, *m.* XV. 101. Welle, *onda.*

Slied', t. j. sliedi, vidi slieditì.

Sliša', t. j. slišaj, hôre, *odi*, od slišati.

Slobodivati, vam, *v. a. imp.* IX. 163. vidi slobodìti.

Slobos, sti, *f.* vidi sloboda.

Smačè, *perf.* od smaći (t. j. smaknuti); u XIII. 52. »ako se smače« stoji miesto ako se smakne (otmanovo carstvo), wenn das osmaniſche Reich vernichtet wird, *se sarà distrutto l' impero ottomano.*

Smesti, smetem, takodjer ſtören, *turbare.*

Smetati, takodjer ſtören, *turbare.*

Smiljenje, a, *n.* XIX. 186. Erbarmung, Mitleid, *misericordia, pietà.*

Smućati, vidi smutjati.

Snebitje, a, *n.* XIV. 94. Erſtaunen, *stupore, sorpresa.*

Snieżan, żna, o, *adj.* takodjer ſchneeweiß, *bianco come neve.*

Snig, a, *m.* vidi snieg.

Spasiti, sim, *v. a. perf.* retten, *salvare*; — se, ſelig werden, *salvarsi.*

Spomena, e, *f.* IX. 16. vidi uspomena.

Spomenjivati, njivam i njujem, odkud spomenjujuć u IX. 49.

Spovidieti, viedim, *v. a. perf.* ſagen, erzählen, *dire, raccontare.*

Spraviti, vim, takodjer *v. n. perf.* miesto spraviti se, ſich bereiten, *apparecchiarsi*; »da li spravi slobodu iskat,« VI. 52. t. j. da li se spravi, haſt du dir vorgenommen die Freiheit zu ſuchen? *disegnasti di cercar la libertà?*

Srameżljiv, a, o, *adj.* ſchamhaft, *verecondo.*

Sramôtiti, tim, *v. a. imp.* ſchänden, beſchimpfen, entehren, *svergognare, disonorare*; — se, *v. n.* ſich beſchimpfen, *infamarsi.*

Stanje, a, *n.* Stand, *stato*; Verweilung, *dimora*, XI. 163.

Stărmo, *adv.* ſteil, jäh, abwärts, *precipitosamente, all' in giù.*

Starosta, e, *m.* niekakova čast u Poljakah, kao u Niemacah Graf (Grav, Grau), *un certo titolo presso i Polacchi, incirca come il conte.* XI. 56.

Stav', t. j. stavi; »— na me ina diela gorka,« XVII. 171., überlaſſe mir die andern bitteren Thaten, *e lascia a me le altre amare faccende.*

Stavan, vna, o, takodjer ernſthaft, geſetzt, *serio.*

Stidan, dna, o, *adj.* ſchamhaft, *verecondo, vergognoso.*

Stiditi se, dim se, *v. n. imp.* ſich ſchämen, *vergognarsi.*

Stinuti, nem, *v. n. imp.* frieren, *aver freddo.*

Stište, 3. *pers. sing. praet. perf. indic.* miesto stisnù; vidi tište i potište.

Sto'e, miesto stoje, vidi stojati.

Stoju, miesto stojim, vidi stojati.

Strašati, šam, *v. a. imp.* vidi strašiti.

Stratiti, tim, *v. a. perf.* takodjer potrošiti, vergeuden, *consummare.*

Strieptieti, tim, IX. 136. ſich ſchütteln, erbeben, *scuotersi.*

Stroše, XIV. 89. *perf.* od stàrti, ausbreiten, *distendere*; »odri carski gdie se —,« t. j. gdi je carski krevet ili caraka postelja prostàrta, wo ſich das kaiſerliche Bett befindet, *ov' è il letto imperiale.*

Stvarati se, ram se, *v. n. imp.* XII. 49. werden, *divenire*; »i stvara se mramorkome,« und wird ſtumm wie Marmor, *e resta come fosse di marmo.*

Suprotiva, e, *f.* takodjer protivština, nesrieća, nesgoda, Widerwärtigkeit, Unglück, Unfall, *avversità, disgrazia,* XVII. 99.

Svaditi, dim, *v. a. perf.* (koga s kim) in Zwietracht bringen, *mettere in discordia*; — se, vidi na svom miestu.

Svadjati, djam, *v. a. imp.* (koga s kim) vidi svaditi.

Svàrći, rzem, *v. a. perf.* vidi svàrgnuti.

Svàrnuti, nem, takodjer wenden, *rivolgere,* XI. 104.

Svàrtati, tjem, takodjer lenken, *reggere, dirigere.*

Svedjer, *adv.* vidi svedj.

Svist, i, *f.* vidi sviest.

Škripati, pam, pljem, *v. n. imp.* knirſchen, knarren, *stridere.*

Šlju, to što šalju, od slati.

Što, *conj.* daß, *che,* XI. 156.; in dem, weil, *che, perche.*

Štoć, prikratjeno miesto što ćeš.

Štogod, česagod. *pron.* etwas, *qualche cosa*; was immer, *qualunque cosa.*

Šumiti, mim, *v. n., imp.* ſauſen, *fischiare, rombare.*

Šupalj, plja, e, takodjer prazan, zna, o, leer, *vano,* XIII. 64.

Tàrpeć, *ger.* od tàrpieti, leidend, *sofferendo.*

Temeljit, a, o, *adj.* u XI. 63. fix, *fisso.*

Težati, im, *v. a. imp.* vidi težati, am, em.

Tisućkrat, *adv.* tauſendmal, *mille volte.*

Tlačati, čam, *v. a. imp.* vidi tlačiti.

Tres, a,
Tres, ska, } *m.* vidi tries.

Trieti, trem. *v. a. imp.* brechen, *rompere*; zerreiben, bröckeln, *stropiciare, sminuzzare.*

Trubnja, e, *f.* Trompetenſchall, *suon di tromba.*

Tući se, čem se, *v. n. imp.* takodjer skitati se, herumſtreifen, *scorrere, vagare.*

U, *praep.* miesto »k« ili »ka.« Dubrovčani, pokvareni po talianskom jeziku, neznaju razluke izmedju »gdie« i »kamo,« već za jedno i drugo govore »gdie,« n. p. gdie si bio? i gdie ideš? miesto kamo ideš? Zato stoji u X. 73. »koga *u kralja* posló bise« miesto kralju ili i ka kralju; pak u X. 159. »da *u slavna kralja* grede,« t. j. k slavnomu kralju; zatim u XII. 37. »doniè dare ovamo *u paše*,« t. j. paši ili k paši.

Učiti koran, den Koran leſen, *leggere il corano.*

Učutiti, tim, *v. n. perf.* XV. 83. što umuknuti, ſchweigen, *tacersene.*

Udan, a, o,
Udat, a, o, } *part.* vermählt (von Frauenzimmern), *maritata.*

Udarati, ram, *v. n. imp.* takodjer lärmen, *strepitare, romoreggiare,* VII. 31.

Udariti u smieh, u plač, XII. 31. in ein Gelächter, in Thränen ausbrechen, *prorompere in riso, in lagrime.*

Uhiću, V. 67. miesto uhitim, t. j. uhvatim, od uhititi.

Ukrasiti, sim. *v. a. perf.* XIV. 154. vidi naresiti.

Umoliti se, lim se, *v. n. perf.* (čim komu), erflehen, *impetrare.* »Umolì se (Dautov sin), da opet njega (Dauta) pomiluje car, « XVII. 145.

Unjegovati, gujem, *v. n. perf. & imp.* (s kim) XII. 135. ſchmeicheln, *adulare.*

Uplesan, a, o, *adj.* XIII. 25. niedergetreten, verworfen, *conculcato, ributtato.*

Uprašanje, a, *n.* XI. 29. Frage, Verlangen, *domanda, richiesta.*

Upraviti, vim, *v. a. perf.* vidi upravljati.

Uprositi, sim, *v. a. perf.* vidi uprašati.

Uročiti, čim, *v. a. perf.* rok napraviti, Termin feſtſetzen, *far termine*; ugovoriti, Vertrag ſchlieſſen, *patteggiare.*

Ustati, tanem, s konja (XIX. 8.) t. j. sići, abſteigen, *scendere.*

Ustručati, čam, *v. a. imp.* bezähmen, zurückhalten, *contenere, raffrenare*; — se, *v. n.* (od česa), VI. 45. ſich weigern, ſich enthalten, *ricusare, astenersi.*

Utapati se, pam se, *v. n. imp.* ertrinken, erſaufen, *annegarsi*; ſich eintauchen, *tuffarsi.*

Utàrnuti, nem, *v. a. perf.* (XV. 94.) auslöſchen, *spegnere, ammorzare.*

Utažu, miesto utažim, vidi utažiti.

Uticati se, vidi utiecati se.

U toliko, *adv.* (V. 32.) indeſſen, *frattanto.*

Utopiti se, pim se, *v. n. perf.* vidi utapati se.

Uz, *praep.* S pomoćju ove riečice načinja se skladno buduće vrieme vežućega načina kod trajućih glagoljah n. p. na miesto: ako budem pisao, veli se takodjer: ako uzpišem. Tako u XI. 191. »sve što s carom uzvojuješ,« t. j. što budeš vojevao; XVII. 112. »gdie se uzbije,« t. j. gdie se bude bilo iliti vojevalo; XVII. 159. »kad uziše« t. j. kad bude iskao; XVII. 175. »sve što uzžive Mustafa,« t. j. što bude živio, XVIII. 44. »tkogod nam se uzopira,« t. j. tko se bude opirao; XIX. 117. »ako ga ona uzčeka, t. j. ako ga bude čekala; XIX. 127. »ako uzčuje,« t. j. ako bude čuo; itd. — Kod netrajućih glagoljah (*verba perfectiva*) netrieba niti ove riečice »uz« niti pomoćnoga glagolja »budem« za napravljanje ovoga vriemena, n. p. bolje se veli: ako rečem, kada napišem, itd. nego ako budem rekò, napisò, ili ako budem reći, napisati.

Uzbučati, čam, *v. a. perf.* erheben, aufwiegeln, *sollevare*; —, *v. n.* (XVI. 76.) miesto uzbučati se.

Uzdàrmati, mam, *v. a. perf.* (XIV. 146.) rütteln, ſchütteln, *scuotere.*

Uzdivjačiti, čim, *v. n. perf.* wild werden, *divenir selvaggio*, II. 80.

Uzmicati, čem, *v. a. imp.* u XVI. 6. entziehen, *sottrarre, ritirare.*

Uzmnožnos, sti, *f.* vidi uzmožnost.

Uzò, zela, o, *part.* bolje uzeo, zela, o, od uzeti; »uzò bih ti bolje glase kazat,« V. 132. ich wollte dir beſſere Kunde geben, *vorrei darti miglior novella.*

Uzrokom, *adv.* (I. 33.) aus der Urſache, wegen, *a motivo.*

Užívati, vam, takodjer ſich freuen, *godere*, XII. 6.

Vapjahote, starinski, miesto vapiaste, ihr ſchriet, *gridaste*, vidi vapiati.

Vàršiti, šim, *v. a. imp.* erfüllen, *esseguire*; — se, *v. n.* geſchehen, *esser fatto.*

Varšov, a, *m.* X. 64. vidi Varšova.

Veljahote, starinski, miesto veljaste, ihr ſprachet, *dicevate*, od velieti.

Vezti, sem, *v. a. imp.* ſticken, *ricamare.*

Vidj, t. j. vidi, ſieh! *vedi!*

Vieka, *adv.* (XVII. 94.) vidi viek, *adv.*

Vierovati se, rujem se, *v. n. imp.* (u koga), XVII. 13. vertrauen, *confidarsi.*

Vitez, a, *m.* takodjer Soldat, *soldato.* I. 9.

Viteški, a, o, *adj.* takodjer Soldaten-, des Militärs, *dei soldati, del militare* (I. 29.).

Viti se, vijem se, *v. n. imp.* V. 93. ſich drehen, *girarsi.*

Zaboravljen, a, o, jest upravo *part. pass.* vergeſſen, *scordato*: ali u Dubrovčanah dolazi često mieśte zaboravivši, der (die, das) vergeſſen hat, *dimenticatosi.*

Začeti, čmem, čnem, takodjer ſich vornehmen, *disegnare, concepire,* I. 73.

Zadme, *praes. indie.* od zaduti, što vidi.

Zamazati, žem, *v. a. perf.* verſchmieren, *imbrattare*; *ugnere*; *incrostare*; *fig.* (XVII. 163.) beſtechen, *corrompere* (*per via di doni*).

Zametati rieč, (XVIII. 127.) reden wollen, *voler parlare.*

Zamicati se, čem se, *v. n. imp.* XIX. 75. ſich ſchwenken, *voltarsi.*

Zamoliti, lim, *v. a. perf.* bitten, *pregare.*

Zapažen, a, o, (VIII. 92.) jest upravo *part. pass.* bemerkt, *osservato*; ali ovdie znači gerichtet, *diretto.*

Zapliniti, vidi zaplieniti.

Zaslišati, šam, *v. a. perf.* (XV.) vidi začuti.

Zateći se, čem se, *v. n. perf.* (XIX. 69.) ſprengen, *galoppare.*

Zatište, miesto zatisnù, od zatisnuti.

Zatočan, čna, o, *adj.* (X. 38.) Kriegs-, *di guerra.*

Zavàrnuti, nem, *v. a. perf.* (XV.) drehen, *voltare.*

Zavijati se, jem se, *v. n. perf.* (XI. 114.) zapuhati se, plötzlich zu wehen, zu blaſen anfangen (vom Winde), *comminciar a soffiar* (*il vento*).

Zazvati, zovem, *v. a. perf.* rufen, *chiamare*; u XI. 79. nennen, *nominare.*

Zdala, *adv.* vidi zdal.

Zlatniji, a, e, *adj. comp.* miesto žutji, a, e, gelber, *più giallo.*

Pogrieške tiska

u piesni Osmana Gundulićeva.

Upamti: broj rimski bilježi pievanje; pokraj njega broj arapski četveroredak; *sad.* znamenuje sadàržaj; *str.* strana.

I.	*Sad.*		*miesto* veziru hodži	*čitaj* veziru, hodži
«	18.	«	da sviet	« sviet da
«	63.	«	sluči	« stući
II.	109.	«	smione	« smiono
III.	7.	«	uzroči	« uroči
«	71.	«	svieti	« sviti
IV.	24.	«	ovo	« evo
«	90.	«	mlada je	« mlada 'e
V.	10.	«	Čieć	« Cieć
«	94.	«	jednu snagu jedno u doba	« jednu snagu, jedno doba,
VI.	20.	«	u gorske	« uz gorske
«	29.	«	pievat	« pojat
«	30.	«	iž daleče	« iz daleče
«	86.	«	vezira'	« veziera'

VII.	26.	*miesto*	plače	*čitaj*	plača
«	64.	«	viecnu	«	viečnu
VIII.	64.	«	cieneć	«	scieneć
«	92.	«	cviet sunce	«	cviet sunca
«	«	«	pored suncem	«	pored s suncem
«	101.	«	miesto	«	miesta
«	104.	«	spovedj	«	spoviedj
«	166.	«	lice joj	«	lice 'oj
IX.	69.	«	polak	«	polag
«	156.	«	trieba	«	triebi
X.	27.	«	poljah	«	polja'
«	36.	«	Cieni	«	Scieni
«	42.	«	sajdačkoga	«	Sajdačkoga
«	130.	«	prieč	«	prieče
XI.	3.	«	čáś	«	čás
«	16.	«	krajih	«	krajieh
XII.	70.	«	dundo	«	dundu
«	111.	«	obraze preobraze	«	I obraze preobraze.
«	145.	«	straža	«	ustraža
XIII.	11.	«	gdi'e	«	gdi 'e
«	77.	«	glad i bliedi	«	glad ih bliedi
«	78.	«	Elikone	«	Elikona
«	82.	«	munarim od mečeta'.	«	munaram' od mečeta'
XIV.	189.	«	po put rala	«	poput rala
XV.	83.	«	bàržo	«	bàrzo
«	92.	«	vidiè	«	vidjè
«	174.	«	Redžebom	«	Redžepom
XVI.	66.	«	bi ste	«	biste
XVII.	41.	«	do svieta	«	od svieta
XVIII.	32.	«	da nje	«	na nje
«	«	«	izskoči	«	izkoči
«	*str.* 303.	«	piev. petnaesto	«	piev. osamnaesto
«	107.	«	cvietiću	«	cvietjicu
XIX.	58.	«	sa mom	«	sa mnom
«	79.	«	jadovita	«	jedovita
«	141.	«	Sebar	«	sebar
«	156.	«	svo pečali	«	své pečali
«	231.	«	mečita	«	mečeta
«	232.	«	mečit	«	mečet
«	257.	«	Hatmejdan	«	atmejdan
«	258.	«	mečit	«	mečet
«	274.	«	nadeè	«	nadjè
«	276.	«	mečit	«	mečet
XX.	*Sad.*	«	Stavè	«	Stave
«	10.	«	sveg iz glasa	«	svedj iz glasa
«	23.	«	prie neredno	«	prie, neredno
«	46.	«	priniè	«	preniè
«	93.	«	mečit	«	mečet

D I E L A

IVANA GUNDULIĆA.

KNJIGA DRUGA

RAZLIČITE PIESNI.

Troškom narodne Matice.

U ZAGREBU.
Tiskom kr. povl. h. s. d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1 8 4 7.

IVANA GUNDULIĆA

RAZLIČITE PIESNI

kao:

1. Suze sina raxmetnoga.
2. Veličanstva božja.
3. Piesni pokorne.
4. Smàrt Kalandrice.
5. Slava Ferdinandu II.
6. Ljubovnik sramežljiv.
7. Ariadna, drama.
8. Dubravka, drama.
9. Proserpina, drama.
10. Pojedini prizori.

U ZAGREBU.

Tiskom kr. povl. h. i d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1847.

Predgovor.

Izdavši u pàrvoj knjizi Osmana, izdajemo evo sada sva ostala diela Gundulićeva, koja se nalaze još do danas, a to su sliedeća:

1. *Suze sina razmetnoga.*
2. *Od veličanstvah božjih.*
3. *Piesni pokorne kralja Davida.*
4. *U smàrt Marie Kalandrice.*
5. *U slavu Ferdinanda II. velikòga kneza od Toskane.*
6. *Ljubovnik sramežljiv.*
7. *Ariadna.*
8. *Dubravka.*
9. *Proserpina ugrabljena.*
10. Pojedini prizori kao: a) *Diana i Endimion;* b) *Armida i Rinaldo.*

Ostala pako, kanoti

I. izvorna:

1. *Galatea.* 2. *Posvetilište ljuvenǫ.* 3. *Cerere.* 4. *Kleopatra.* 5. *Adon.* 6. *Koraljka od Šira* (ili kako niekoji čitaju *Skira*) i k tomu

II. prevedena:

7. *Filida*, i 8. *Jerusolim oslobodjen*, od Tassa,

propadoše, kako se sluti, u strašnoj trěšnji (potresu) i ognju grada Dubrovnika godišta 1667. A možebit da i niesu svakolika izginula, veće da gdiegod u mraku neznanstva čame očekujuć, da ih osvietljujuća koja domorodna ruka na bieli sviet izvede.

Što se gore spomenutih i u ovoj knjizi utištenieh dielah tiče, zadana je nižepodpisanomu od starešinstva sl. narodne čitaonice zagrebačke ugodna dužnost, da time javno izviesti, kako se je sa preštampljivanjem istieh postupalo. Govorit ćemo dakle o njih po svojem redu, kako su utištena.

Suze, Veličanstva božja i *Piesni pokorne*, biše ujedno preštampane, na koliko nam je poznato, posliednji put u Dubrovniku g. 1838 kod Antuna Martekina. Po ovom izdanju dadosmo i mi rukopis za preštampljivanje organičkim pravopisom prirediti, i prispodobismo ga sa stariimi izdanji, te tako i izpravismo, što je bilo za izpravit, i to *Suze* prispodobismo pàrvo sa vele liepim izdanjem od g. MDCI (ovdie će po svoj prilici I biti L = 50; jer je naslovni listak na kraju oštetjen, a poklonjenje piesnikovo je od g. 1622: dakle, ako se nevaramo, g. 1650) u Bnecieh (t. j. Mletcieh) po Franciśku Broiollu u 16. str. 66; zatim sa drugim jednim izdanjem bez miesta i godišta. *Piesni pokorne i Veličanstva božja* prispodobismo takodjer sa jednim starim izdanjem od g. 1630. U Mletcieh kod Marka Ginamma. Sve tri spomenute, zaisto riedke knjižice vlastitost su g. Dra. Ljudevita Gaja, koi nam ih za tu svàrhu rodoljubivo dadè.

Ostale piesni: *Smàrt Kalandrice, Slava Ferdinanda II., Ljubovnik sramežljiv, Ariadna, Dubravka*, zatim pojedini prizori: *Diana* i *Endimion; Armida* i *Rinaldo* utištene su, kako što gori rekosmo: na koliko nam je poznato, posliednji put u Dubrovniku kod Martekina od g. 1829—1838. Polag ovih izdanjah učinismo rukopis za preštampljivanje prepisati, i na koliko je bilo moguće izpravismo, osobito u Dubravci, koja biaše na mnogih miestih manjkava. U *Ariadni*, preštampanoj u Dubrovniku g. 1829 kod Martekina, stoji na naslovu, da je ona spievana g. 1632. Ali tu je u godištu

pogrieška; jerbo će se svatko, tko samo uzćita poklonjenje Gundulićevo »*Piesnih pokornieh*« Buniću, pisano u Dubrovniku god. 1620, ubaviestit: da su Piesni pokorne, Ariadna, Galatea, Diana, Armida, Posvetilište ljuveno, Proserpina ugrabljena, Cerere, Kleopatra, Adon i Koraljka jur prie g. 1820 složene i prepisivane bile; jer se inače nebi bile mogle »*na očitieh mieslieh s veliciem' slavam' prikazivat*«, kao što sám Gundulić iskreno spominje. Toliko je medjutim istine u g. 1632, da je toga godišta slavni piesnik svoju *Ariadnu* poklonio *Marinku Frana Tadisa* i k njemu ju poslao, neka od nje kao od stvari vlastite čini što hoće, budući da je ona od Tudisa i njegove družine s veliciema slavami u Dubrovniku prikazivana bila, kao što se iz istoga poklonjenja Ariadne najbolje uvidèti može. Da je pako *Ariadna* pàrvi put u Jakinu (Ankoni) utištena g. 1633 kod Salviona, kako nas Appendini uči, spomenuto je u životopisu piesnikovu. Na posliedku vriedno je ovdie barem znanja radi mimogred i na to pozornost obratiti, što Gundulić u poklonjenju *Piesnih pokornieh* spominje, t. j. da je on uprav u ono doba (g. 1820) nastojao oko piesni »*Jerusolim oslobodjen.*«

Proserpina ugrabljena. Piesan ova prepisana je polag jednoga vele staroga rukopisa, koi smo bili dobili iz knjižnice veleštovanog starešine družtva našega gosp. Dra. Ljudevita Gaja, i koi po svoj prilici (sudeći po pismu i ostarieloj hartii) niče iz dobe Gundulićeve. Zatim prispodobismo naš prepis sa najnoviim izdanjem dubrovačkim od g. 1843 kod Martekina. Što se knjige štampane i staroga rukopisa tiče, moramo iskreno izpoviediti, da je jedno i drugo posebno uzevši vele manjkavo i tako izštetjeno, da se jedno bez drugoga niti razumieti nebi moglo. Prispodobivši tek rukopis sa knjigom zadobismo težkim trudom sada prilično razumljivo dielce. Tko se potrudi, te

ovo naše izdanje prispodobi sa dubrovačkim, osviedočit će se cielovito o istini, koju ovdie izpoviedamo. Nemožemo istom prigodom kao uzgred nipošto naše boli premučati, da nam je za čudo, kako je mogao Dubrovnik, rodno miesto slavnoga Gundulića, toli manjkavo izdanje u sviet poslati, premda nam je inače drago, što nam je i ovakovo u pomanjkanju drugih rukopisah tako dobro došlo. Molimo zato svesàrdno svukoliko gospodu domorodce, a osobito, kojih se ponajviše tiče, Dubrovčane, neka nepožale truda, veće neka nastoje potražiti rukopisah, da se i ono, što je jošte u ovoj piesni amo i tamo manjkavo i nedostatno, po dostojnosti uzmogne izpraviti i izgladiti.

Glede pravopisa, kojega smo se u preštampljivanju gore popisanih dielah dàržali, miesto dužega razpravljanja izpoviedamo ovdie u kratko: da smo ona ista načela sliedili, koja su nas i u Osmanu vodila i kao što smo to tamo na str. IX. očitovali.

Pisano u Zagrebu dne 1. mieseca Travnja 1847.

Vjekoslav Babukić,
professor jezika i književnosti hàrvatsko-slavonske, kao bivši tajnik sl. nar. čitaonice zagrebačke.

RAZLIČITE PIESNI.

KAZALO.

1.	Suze sina razmetnoga . . .	na strani	1
2.	Od veličanstvah božjih . . .	» »	43
3.	Piesni pokorne kralja Davida . .	» »	49
4.	U smàrt Marie Kalandrice . .	» »	79
5.	U slavu Ferdinanda II. velikoga Kneza od Toskane	» »	93
6.	Ljubovnik sraïnežljiv . . .	» »	103
7.	Ariadna	» »	115
8.	Dubravka	» »	118
9.	Proserpina ugrabljena . . .	» »	239
10.	Pojedini prizori kao: *a*) Diana, *b*) Armida	» »	295

SUZE

SINA RAZMETNOGA.

Presvietlomu Gospodinu

JERU IVA GUNDULIĆA,

od vladalacah grada Dubrovnika,

dundu svomu,

IVO FRANA GUNDULIĆA

POZDRAV I POKLON.

Običaju dobri otci u imenieh od ljubljenieh porodah pojavljivati uspomenu od drazieh roditeljah: i tako zamienitim uzdarjem, spodobnom harnostim oživiljuju onieh, od koieh su oni život primili: zato ja Tvoje Gospostvo Poštovano dàržim, gledam i obslužujem kako otca rodjenoga, dičeći se dundom tako vriedniem i pohvaljeniem u našemu samovlaštitomu Gospostvu na Kneštvo, i na sve najvećje časti većekrat dostojno uzvišeniem. Radjajući se ovi malahan plod od pameti moje na sviet, s razlogom imenom ga njegoviem narešujem, i ne to da ufam tamniem neznanjem svietlos, koju bez prestanka od Vas primam, zamienitò zaplatiti, dà u njoj razsvanuti Vaša dostojanstva i dàržanstvo moje svakomu bielodano očitovati. Otac viečni, koga milosàrdje (u plačna sina, od grieha

pokajana pomilovanju) ovdie u nutra proslavlja se, da bi nakon duga i čestita života i Vas u broju od izbranieh pomilovo i posinio: neka naš Dubrovnik, kako sada koris prima, slavu stieče i ures nahodi u mudru svièt̀u, u temeljitoj pravdi i u pomnjivu nastojanju toliko krieposna, razborita i vriedna sudca: tako i paka pred sudcom općeniem i pred Bogom od vojskah u slavi toliko obljubljena sina odviet nadje, obranu stigne, štit izprosi osobitom' vladanju, vlastitomu gospostvu i čistomu dievstvu, u komu po višnjoj milosti naša sloboda neockvàrnjena veće od tisuću godištah uzdàrżala se i sahranila, što dopusti i u naprieda svemoguća vlas u zdravju Tvoga Gospostva Poštovanoga, komu ja sàrčano ruke celivam.

U Dubrovniku na 8. Junja 1622.

Plač pàrvi.

SAGRIEŠENJE.

Vivendo luxuriose dissipavit substántiam. *Luc. cap.* 15.

Grozno suzim gork plač sada,
Gorko plačem grozne suze,
Ké razmetni sin niekada
Kajan s grieha lievat uzè;
Jedà i moje griehe oplaču,
Suze u suzah, plač u plaču.
Viečnoga otca viečna rieči,
Ká si umàrlu pùt uzela,
Da se od smàrti sviet izlieči,
Ká sviem bieše život spèla,
Rieči, u ljudskoj ká naravi
Pravi čoviek si i Bog pravi,
Ti s nebesah pošlji odi
Meni duha presvetoga,
Ki od Boga otca izhodi
I od tebe sina Boga,
Da on objavi s moga glasa,
Za naš nauk što ti kazà!

Blag Jezuse i ti prosti,
Čiem razmišljam vàrh dubinah
Neizhitne tvé mudrosti,
Uz istinu ká taština
Ako s moje slabe sviesti
Priloži se i namiesti.
Za otvàrdnutu svies prignuti
Na skrušenje od pokoše,
Triebi 'e od svieta spomenuti
Himbe i varke sve najgore,
I da prostit vlás višnja je
Vazda spravna, tkó se kaje:
Tako i liekar s pàrva od svudi
Izštetjenu ranu odkrie;
Ni ga smutja, ni ga trudi,
Što nečisti càrv izjie:
Doniet bo je svá odluka
Dugo zdravje s kratcieh muka'.
O griešniče, u zlu tvomu
K viečnomu se dobru uteci,
U izgledu vidj ovomu
Sebe istoga, káj' se i reci,
Veće božje da 'e smiljenje,
Neg sve ljudsko sagriešenje.
Dan večerom, čoviek svàrhom
U životu svóm se hvali;
Milos Višnji dieli svàrhom
Sviem, u njega kí su ufali:
Svidj se, vieruj, ufaj, sluša',
Što skrušena stieče duša.
Pod česvinam' gàrm prignuti
Gdi u spletenu gaju raste,
A o klisurah stàrme ljuti
Gledaš visiet divje hraste,
Ter pod sniegom vàrsi bieli
Planinam su posiedieli;

Sin, ki dio blaga otčina
Razsù, čiem sve blude tîrî,
Sharan stražnik od živina',
Kieh želudom gora žirí,
Na hrek jedan suh se biše
Naslonio težko odviše.
Tuj, čiem skončan u životu
Jedva uzdahe podiraše,
Mrući od glada žirnom' skotu
Na jestojsci zavidjaše,
Nasitit se želeć veće
Pićom, ká se prascim meće.
On, kô dobar' svacieh množtvo
Na veliku zlu promieni,
I bogatstvo u uboštvo,
I u prikor glas pošteni,
Kliče ovako vàs u smeći
Sebe u sebi nevideći:
»Ah, ter ja sam mladac mili,
Oni mladac primljen svuda,
Od koga se viek neodîli
Slás ljuvena i razbluda,
Znan, plemenit, bogat, vriedan,
Slavljen, dvoren, služen, gledan!
Ako ja sam oni istî
Sad u sebi, jao, da gdi je
Sviono ruho, grimiz čisti,
Plemenito ki me odije?
Gdie su obilne gosbe moje,
I priatelji i gospoje?
Ah, ja ni'esam, ki sam bio,
Ako u meni nije mene;
Jao, svak me je ostavio
Sried pustoši sej kamène;
Pače gola i kami oni
Studení me svojom goni.

Miešte piće sladke uljudne,
Miešte dvora pozlatjena,
Miešte slugah, u noći i u dne
S kieh mi dvorba bì činjena,
Miešte uresne sviem postelje,
Gdie pokojah moje želje,
Jestojska je má jedina
Nepoznano gorko travje,
Prasci družbà, dvor planina,
Kami tvàrdi mehko uzglavje,
A razkošna, jao, pernica
Suha zemlja càrna lica,
Ćaćka moga dvorne sluge
Obilniim se brašnom hrane:
A ja od glada mrem pun tuge
Sried pustošne ove strane,
Želeć kao zvier, nu zaludu,
Naći brašno u želudu.
Ah, na ovo li bludnos tvoja
Dovela me 'e, izdavnice,
Ká pod slikom od pokoja
Dvorne i blage ljubovnice
Na službu me tvú zapisà,
Dokli iz mene kàrv izsisà!
Ah, nesviesna, ká negledaš
Ni razloga ni zakona;
Ah, bezočna, ká spoviedaš
Za istinu laž smiona,
Ká sried sàrca neimaš svoga
Srama od ljudih, straha od Boga.
U nečistoj koga želji
Neprigàrlì i nepriml?
Tvoi su bludni prijatelji
Vazda bili, lieti i zimi,
I tudjini i mieštani,
S kiem' te ugadjà tàrg pogani.

S kiem se, ah, ni'esi ti sastala,
Tko ti bio ni'e sried krila?
Tko 'e taj, koga ni'esi izdala?
Koga ni'esi prevarila?
Svedj nekriepka, svedj razlika,
Tamna, tašta, huda, prika.
Neću mučat zle načine,
Kiem' mé bitje izkoriepi;
Spoviedat ću varke istine,
Kiem' me obsieni i zasliepi;
Ukopat ću u ove gore
Tvé sramote, mé prikore.
Bieše zlatan pram vàrh čela
Za razbludu razpustila,
Svietlos draga i vesela
Sjaše iz očih sunca mila;
A captjašè posried lica
Sdružen trator i ružica.
Od koralja usti objavi
A od liera pàrsi svoje,
Govoraše nje gizdavi
Posmieh: »Daj mi sàrce tvoje!«
Veljaše opet: »Daj ga meni!«
Pogled sladki i ljuveni.
Nje svi čini biehu drazi
Sried razblude i miline;
Neka želi, tko ju pazi,
Tko ju želi, neka gine:
Bielom rukom snieg nadhodi,
Tihiem stupom tančac vodi.
Ah, má sviesti zapanjena,
Sve ovo scienjah i saviše:
A ona stara i skotjena
Preobrazila sliku biše,
Čiem obliepi i namasti
Bliede kože suhor tmasti.

A ostrižè s màrtca vlase,
I càrvima izè iz usti',
Te ih iz groba stavì na se,
I u rudeše zlatne spustì;
Plien od smàrti da 'e svá dika,
I vez sladki ljubovnika'.
Pepeo lica pogrešpana,
Suha, žuta i piegava,
Bì načinit toli znana
Hitrom silom od naprava',
Da za càrno bielo ukazà
Na obrazu bez obraza.
A mažući razkàrvavì
Usti opàrhle, pomodrene,
Na sramotu od naravi
Da ih koralji zarumene;
A ogolì premalietje,
Da svú zimu skrie u cvietje.
Pristavljenieh vàrhu kosi'
Trepte od cvietja perivoji;
Na ušiuh cvietje nosi,
Na pàrsieh cvietje stoji;
Cvietje u rukah, cvietje svuda,
I ona u cvietju zmija huda.
Medna 'e riečca, sàrce otrovno;
Oči ognjene, pàrsi od leda;
Ljubit kaže, màrzi skrovno;
Viek ńeželi, svedj te gleda;
Jedno misli, drugo čini:
Vara, izdaje, laže i hini.
Ja za ovu samo hajem,
Sama je ona moja draga,
Samoj njoj se neprestajem
Svu noć vàrtiet oko praga,
Klikujući skladnom piesni
Nje lieposti, mé ljuvezni.

Ona, kô me vidi i pozna
U nje mriežu uveznuta,
Kaže mi se nemilosna,
I na moj plam ostinuta;
Ja ju gledam bez prestanja,
Ona od mene oči uklanja.
Nje mraz oganj moj razgara,
Nje gnjiev ljubav moju uzmnaža;
Žeravom me led satvara;
S omraze mi sve je draža;
Sladki mi su nepokoji,
Pred očima svedj mi stoji.
Ona bieži, ja ju sliedim;
Krie se ona, ja joj pišem,
Kako za njom gasnem, bliedim,
Vehnem, sahnem i uzdišem:
Ona pismo dere i meće
Čekajući stvari veće.
Ja opet milos da izprosim,
Bit s napravah liepši žudim:
Svilu oblačim, cvietak nosim,
Resim lice, kose rudim,
Svedj uzdahe šljem ognjene:
Nestavlja se ona od mene.
Ja razumiet sebi davam,
I ono što je, da je neću:
S noviem' gizdam' i napravam'
Gostim, dvorim bolju srieću;
Šetam, gledam, spievam milo;
Nu 'e zaludu svako dilo.
Najposlie ruka stupi
Na mač britki od pieneza,
Jedà on probie i razlupi
Tvàrde oklopi draga uresa,
I dobitnik s njim izbrani
Dodjem, gdie má liepa brani.

Promieniva i veseli
Ona tada sliku svoju;
Kaže, ino da neželi,
Neg izpunit želju moju:
Oči u oči mé upira,
Bliedi, uzdiše i umira.
Ja biliege videć ove,
Neštedim se i nekratim
U razlike njoj darove
Pienez veći da potratim:
Ona o zlatu primljenomu
Mieri ufanje sàrcu momu.
Za na svàrhu doć žudjenu,
Ja šljem opet s veće zlata
Dragi kami u pàrstenu,
Biser za ures biela vrata:
Na rieči me ona dàrži,
Obećava, a nevàrši.
Jedan pogled bludno striljen,
Sladak posmieh, riečca od meda,
Željan uzdah ali usiljen,
Ki mi prodà sàrce od leda,
Izabrani i velici
Mojih ranah biehu lîci.
Zlato leti u toliko,
I iz mojih bieži rukah;
Bliedi lice svekoliko,
Skončavam se, i od svieh mukah
I od svieh štetah život prima
Za svú platu vietra i dima.
Moj ju ognjeni uzdah moli,
Da me u trudu već nehrani:
Mojim se ona trudom boli,
I obećava, i opet brani
Tako hitro, da ti kaže,
Da si ti kriv, što ona laže.

U to život u dne u noći
Skončava mi se i odlaga;
Mećem, sipljem sa svom moći
Sve što imam zlata i blaga:
Màrtav razbor, svies je sliepa,
Na zlo sàrnem, kó me ciepa,
Ter u način poplavice,
Ká sve nosi, što zadere,
I oreć se niz litice
Valja gore, polja ždere:
Oborì se i proždrìe
Mé imanje najposlie.
Nu bi šteta mala bila
Dobra izvanja izgubiti,
Da me nije usilila
Blago liepo potratiti,
Unutarnje mé krieposti
Bez ozira, bez milosti.
Što neučinih, što neskrivih,
U kú zlobu s nje neupadoh?
Tlačih zakon, neprav živih,
Tlapih, mamih, grabih, kradoh;
Na vàrlia se diela spravih;
Sram poplesah, Boga ostavih.
Bieh obličje izgubio
I priliku od čovieka;
Od mene se svaki dio
Preobrazì s grieha prieka;
Pače u griehu obratjena
Ostà má pùt strašna siena.
Staše u glavi ponosita
Vàrla oholas u nescieni;
A u čelu stanovita
Zasiečena nesvies meni;
A na obrazu bliedo i mrazno
Bezočanstvo bezobrazno.

Metjahu oči, s navidosti,
Zglede otrovne, zlobne i krive;
A pienjaše pun gorkosti
Své čemere jezik žive;
A rigahu usta huda
Kàrv smàrdeću gnjusna bluda.
Uši idjahu pomno i hàrlo
Oslušujuć hude raspe;
Jazovito zjaše gàrlo,
Da proždorstvo viečno zaspe,
Ruke pohitne i skupljene
Biehu, a noge k dobru liene.
Glava, čelo, oči, uši,
Usta, gàrlo, ruke i noge,
I u tielu i u duši
Opak i pun zlobe mnoge,
Vàs neman se vidjah gàrda
Vàrh nakaznih, vàrh svieh sàrda.
I ako pričuh u ſé doba,
Da se o meni zlo govori,
Nenavidos, rieh, i zloba
Sve uzroči ovo i tvori;
Ako rodjak ki me karà,
Prikleh mu se, da se vara.
Vàrgoh stare prijatelje,
I za novu mú družinu
Uzeh onieh, s iste želje
U bludnosti koji ginu;
Vodih za mú stražu ovieh,
Gosbe obilne njim gotovih.
Bez prestanka s njima šetah
Ljubljenieh oko mira',
S njima tražah, koga srietah,
Da oči gdi i ja neupira,
I kon toga mnokrat mîsta
Bì mi od sumnje sien má ista.

Toli nazbilj tkogod minù,
Još da na nju nepogleda,
Uzeh sumnju za krivinu,
Sgrizoh sebi usne od jeda,
Rieh, u kući živ se spraži,
Bud' priatelj moj najdraži.
Što nestvorih, što nerekoh,
Što neprosuh odasvudi,
Dokli od nje ono stekoh,
Što má bludnos većma žudi,
I što ona huda odviše
Dala od prie mnoziem biše.
Ah, prem zidje na pàržini,
I vàrh morske tàrči piene,
Tiera vihar po planini,
Omekšava tvàrde stiene,
Malim sudom more prazni,
Zmiju grije, lava blazni,
Kaže robstvo, krie verigu,
Ište zdravje u nemoći,
Kami u cvietju, cviet na sniegu,
Snieg na suncu, sunce u noći,
Vieru i ljubav tkogod scieni
U nekriepkoj naći ženi.
Upuštava najposlije
Mene, i k sebi tamno druži;
Ije sa mnom, sa mnom pije;
Jakno zmija vrat mi obkruži,
Ljuta, otrovna i veoma
Bludna, bezočna i lakoma.
Ona i tàrbuh moj Bog s nebi
Biehu; neka bez jesbine
I zaliha pitja u sebi
Bludnos moja neostine;
Tiem probirah sa svieh strana'
Piće izvàrsne, vina izbrana.

U dne, u noći, lieti i zimi
S njom ustarah zlobe moje,
Zavežajim nečistimi
U sliepilu svezan stoje'
O nje vratih, kao pas jedan,
Pàrstom kazan i odsvud gledan.
Ah, dosta sè jednom samo
Plešući ozir časti odreći,
I zàrcalo, kó imamo
Pred očima, vàró za pleći;
Neka ne mí, da nu druzi
Vide, kí su naši ruzi.
U smàrdeću bludu mnogu
Rastiahu moi prikori,
Živuć kô zvier u bàrlogu,
Kú sad pasem u ovoj gori;
Gnjusoba me s tamnieh dîla'
Bieše svega priklopila.
Ah, sram jezík veće veže,
Da nekaže u naprieda
Bludni oganj, ki požežè
Moje bitje sve bez reda;
Najposlie dokle izgàrnú
U pepelu mú čás càrnu.
Jer kao dah joj sve mé blago
I veće ona vidiè u plati,
Da ubožtvo moje nago
Neimaše joj česa dati,
I da mi je kosti izžela,
Kàrv izpila, meso izjela,
Ter da sam se ogolio,
I bez zdravja i bez časti,
I da veće sunca dio
Nemože me s nje dopasti;
Pokli podjè duša od zlata,
Vàržè i ljubav màrtvu iz vrata.

Ostà ljubav pri koristi;
Nu nepoznav još ja toga,
Na običajni blud nečisti
Idem k raspu bitja moga:
Ali ona nemilosna
Mene uboga tad nepoznà.
Tako jàk cviet, od uresa
Ki ni'e veće, kad uvene:
S pàrva očinkà, opet splesà,
Pak izmetè na dvor mene:
Neka u prahu i u kalu
Strenu ostavim diku opalu.
Da su od zlata polja i gore,
Da sve rieke zlatom teku,
Da 'e pučina zlatna more,
Da vàs saj sviet zlatan reku:
Sviem tiem nebi stoti dio
Ženske želje napunio.
Liepos, razum, ljubav, vira
Sve 'e pričica i besieda:
Kakov si, ona nerazbira,
Koliko imaš, samo gleda;
Zlato iz tebe izet ište,
Zavàrò pak te na smetlište.
Ja u taštu stratih bludu
Čás i pamet i imanje,
I neostà mi drugo u trudu,
Neg li žalos i kajanje,
Kad promislim cieća jada
Tko sam bio, tko sam sada.«

Plač drugi.

SPOMENANJE.

Et reversus in se. *Luc.* 15.

Pokli božja veličina
U početak sviet satvorì,
Sried obćenieh najprie tmina'
Od svietlosti zrak otvorì,
I ostaše razlučene
S bieliem danom noćne siene:
Tako u tminah svieta ovoga,
Zàmetena svega u sebi,
Kad čovieka umàrloga
Vlás pretvara višnja s nebi,
Prosvietli ga blago dosti
Najprie zrakom své milosti.
Netom ovi zrak udarì
U stražnika žirnieh stada',
Vidiè i poznà sve prevari,
Ké mu uzrok biehu od jada,
I da staše za satàrti
Svoj zli život gorom smàrti.

Tiem pokliče: »Tko me ovako
Ukopà u skut pustieh gora',
Da želeći dobro svako
Od glada umrem pun prikora,
Čekajući mieste groba
Da me proždre zvierska utroba?
Zasve 'er bi pravda bila,
Tkogod žive kao zvierenje,
Da i màrtav na sto dîla'
Od zvierenja razdàrpjen je:
Ako i zvieri nebi s strane
S piće utekle sviem pogane.
Ah! liepoto draga očima,
Ká za zlatom smagneš toli,
Evo plate, ká se prima
Sliedeć ures tvoj oholi,
Da i zvieri bieže prike
Ljudsko sàrce s tvè prilike.
Ti si oblak, ki zastupa
Vidjenje nam od nebesi';
Gine, tko tviem putem stupa,
Zapletena toli jesi;
Neviernos je tvá istina,
Družba izpraznos i taština.
Dievojčice pregizdave
Cviet čistoće svoje mile
Pod razkošam' tvé naprave
Nepomno su otrunile;
Ti najdraže prijatelje
S tvé otrovne svadjaš želje.
Ti postelje ženitbene
Priljubovstvom mnokrat skvàrniš;
Ti svietlosti proslavljene
Ime tlačiš, zràku càrniš;
T prevratjaš bludim tvíma
Ljubovnika u hotima.

Ti nevieste mladce vodiš
Màrtviem pramoin zavezane;
Pogledom ih ti gospodiš,
I u sàrcu stvaraš rane;
Ti ih vodiš na zla svaka:
Oni hudi, ti si opaka.
Prekiduješ ti zaviete
Ljudem Bogu posvetjenim,
Čiste želje, misli svete
Da potamne bludnom sienim,
I da plien je tvoga obraza,
Što se Višnjem' jur prikazà.
Turske sablje na pravednih
Ti obratjaš jedovito;
Miere od suda u najvriednih
Rukah kriviš ti očito;
Samosilna svud se čuješ,
Istiem' kraljim ti kraljuješ.
Gradovi su glasoviti
U pepelu s tvojih plama';
Ti vàs ures njih čestiti
Splesà i posù travom sama:
Ti si uzrok viečnieh šteta',
A u sebi što si opeta?
Jedno ufanje, ké svedj bieži,
Zlo u slici prazna dobra;
Plam, ki spraža, a nevrieži;
Noć, kú za dan sliepac obrà;
Vietric, hudje ki razgara;
Obećanje, koje vara.
Jedan stabar, ki neplodan
Samo u sien se širi i stere:
Slados gorka, jed ugodan;
Glas bez rieči, rieč bez viere;
Hip u vieku svieh godišta',
Vietar, magla, sien, dim, ništa.

Meni se je dogodilo
Kao dìetešcu, koje hàrli,
Gdie plam svieće ckili miło,
Najposlie ki ga opàrli;
Kao lepiru, koi udara
Oko ognja, ki ga sgara.
Jur za zrakom umàrlieme
Od lieposti, ká sviem udi,
Sliedeći ga sve mé vrieme
U ljuvenoj u požudi,
Mlados kopniè, život ginù:
Ah, sad poznam mú krivinu!
Ah, spoznanje prečestito!
Unutàrnja s tebe zràka
Razvedrena vidi očito
Pravo dobro bez oblaka,
Gdi 'e spasenje, gdie su moji
Sladci i drazi sviem pokoji.
Jao, vez, ki me smàrtno veže,
Ja nepoznah sried krivine:
Tako i more neuteže,
Tko mu nori u dubine;
Nu na vàrhu pak kada je,
Trud mu i malo vode daje.
Kose, ké zvah zlatom prije,
Jao, zabliešten s njih na blizu,
Poznam, da su ljute zmije,
Ké sad sàrce moje grizu;
A s pogledim svietle oči
Munja, iz koje tries izskočì.
Onò lice, gdie mi sivà
U ružicah zora bìla,
Sad je drača bodežljiva
I má viečna noć nemila;
A usti, ké mnjah da med hrane.
Čemerom su otrovane.

Zraci, kiem' se život dići
Zovući ih zviezde svoje,
Himbeni su provodiči
Bili od tamne smàrti moje;
A posmiesi vedri i sladci
Puni grāda càrni oblaci.
Ah, i ostavih miesto rodno
Probiući strane i luge,
I ištući što je ugodno,
Nadjoh jade, brige i tuge,
I u doba to smeteno
Ostah kao drievo odsiečeno.
Eto život moj sviedoči,
Kakav je sviet, i što daje;
Kad se smije, plač uzroči,
A kad blazni, tad izdaje;
U uresnu liepu sudu
Sdàrži nalip i smàrt hudu.
Celovom te sladciem truje,
Gàrleći te smàrtno ubija;
U hvalah te istieh psuje,
A u kriepčinah svieh previja;
Razlik obraz stavlja na se,
Kao zvier, ká se vietrom pase.
Tiho s hitrim' zasiedami
Tiera iz sàrcah svieh bojazni;
I unjeguje s pàrva i mami
Pod prilikom od prijazni,
Pak kô silnik pleše i meće,
Tko se uzda unj najveće:
Tako i more u tišini
S kraja pomorca u plav zove,
A kad ga ima u pučini,
Skoči i uzavri na valove,
I u potopu, ki nanj ori,
Prie smàrti grob mu otvori.

Ah, sad imam pamet hitru,
Sve je, što sviet gleda i dvori,
Na ognju vosak, dim na vîtru,
Snieg na suncu, san o zori,
Trenutje oka, striela iz luka,
Kiem potegne snažna ruka.
Ah, ni'e život ljudski drugo,
Neg smutjeno jedno more,
Neg plav jedna, kú u dugo
Biju vali kako gore;
I sried ovieh netonî tmina'
Čoek se rodì, mriet počina.
Bieži, kud znaš; što hoć', čini;
Zapad i iztok vas obhodi,
I bezkrajnoj po pučini
Sviet kružeći Indie brodi;
Krij se u jame gorskieh hridi':
Smàrt svuda te slìdom slìdi.
I ni'e stvari, koja može
Ubiegnuti toga suda;
U pokoju sried razkoše
Stoj bez misli i bez truda;
Bran' se orùžjem, zlato trati,
Nećeš joj se odhàrvati.
Smàrt negleda ničie lice,
Jednako se od nje tlače
Siromaške kućarice
I kraljevske te palače;
Ona upored meće i valja
Stara i mlada, roba i kralja.
Vedre krune, težka rala
Jednom kosom ona slamá;
Liepos, blago, snaga i hvala
Sve je pred njom na ognju slama;
Gluha i sliepa bez ozira,
Kud prohodi, sve satira.

Sgrade ohole, ké visieše
Niekada se do nebesa',
Sad hàrvane po tlieh leže,
Gnjusniem stopom stado ih splesà;
A od unuk' se carskieh hrane
Kostih gore neukopane.
Slavne gospodje i kraljice,
Kieh lieposti još se hvale:
Zlatne kose, drago lice,
Ljuven pogled ké su imale,
Ah, vidj, što su u ovo doba:
Malo praha u dno groba.
Gdie su mladci pregizdavi,
Plemeniti i bogati,
Kí cienjahu niegda u slavi
Pored suncem uviek sjati?
A što 'e od njih sad ostalo,
Neg li u zemlji zemlje malo?
Gdie junaci, koji snagom
Lave hàrvaše i medviede?
Gdie razumni s rieči blagom,
Kí daždjahu méd s besiede
Gospodeći sàrca umàrla?
Smàrt u pepeo sve je stàrla.
Gdi oni, kí se od svieh ljudi'
Dobitnici oglasiše?
Gdie li uzmnožni, kieh požudi
Krug malahan vàs sviet biše,
I ostali nebrojeni?
Svi su u laktu zemlje sbjeni.
Gdie su iztočna carstva stara?
Gdie gospodstvo od Rimljana'?
Svi pod plugom, kiem sviet hara,
Od vriemena su uzorana:
Jest, tko niegda svietom vladà,
A nezna mu se ime sada!

Mru kraljestva, mru gradovi,
I njih plemstvo trava krije;
A 'er je umàrli život ovi,
Čoek u sàrcu miran nije;
A svaki dan vidi očito,
Da ni'e ništar viekovito.
Vrieme hara stanac kami,
I žestoko gvozdje izjeda;
A hoćemo mi, da nami,
Kí smo od zemlje, svàrhe neda?
A ako život naš je sgledan,
Vàs ni'e drugo, neg hip jedan.
Što je bilo, prošlo 'e veće,
Što ima biti, još ni'e toga;
A sto 'e sada, za čas neće
Od prošastja ostat svoga:
Na hipu se vrieme vàrti,
Jedan hip je sve do smàrti.
Ah, da u što možeš rieti,
Da se uzdaš veće odi?
Jedà u vrieme? vrieme leti,
I u dohodu svóm prohodi;
Sgledaj, gdie si; svidj se, tko si,
Ufaj, káj' se, moli, prosi.
Tko se rodì, svak umrijè,
I bì, kao ti, prie tebe;
Dà, kao njemu, i tebi je
Màrtvu biti od potriebe,
Da za tobom rode opeta
Novi narod, nova lieta.
Ali svak čas gdie gledamo
Mrieti i diecu u povoju;
Ah jao! zašto neimamo
Više glave svedj smàrt svoju?
Ká čas po čas sgodu pazi,
Da te ubije i porazi.

Nu smàrt ovo ni'e, što čini,
Da sve umàrle narav stiže;
Smàrt je ono, što istini
Viečni od raja život diže:
Kratak uzdah smàrt je od svîta,
Smàrt je od duše viekovita.
Àh, jednaka smàrt je svima;
Ah, i svak zna, da umriet će;
Ali s mukam' jednacima
Doć svakomu smàrt, jao! neće:
Dobri će i zli mriet jednako;
Nu u raj dobri, zli će u pakó.
Dobri će u raj pun uresa,
Gdi u vedrini bez oblaka
Sja vàrh sunca i nebesa'
Jedna svietlos u tri zraka,
Pod prestoljem gdie višnjime
Stoji udes, srieća i vrîme.
Gdi u ljubljenom svomu Bogu
Duša slavom opojena
Dobro izvàrsno, rados mnogu
Sasma uživa svedj blažena
Pokoj viečni, liepos pravu,
Mir, dobrotu, znanje i slavu.
Zli će pasti u ponore
Dno paklenieh càrnieh jamah,
Da tu u vieke viekah gore
Sried žestocieh strašnieh plamah
Osudjeni u tamnosti
Bez ufanja, bez milosti,
Gdie zmie otrovne, zmai gorući,
Zle nakazni, sàrde vàrle,
Hudje jade, nemir ljući
Daju kletiem, kí se pàrle;
Gdi ore potop težkieh silah
Dažđi od ognja, gràdi od strîlah;

Gdi 'e vaj smàrtni, ki svedj kolje,
Gorci plači, trudi živi,
Tuge, pečali i nevolje,
Sàržbe, omraze, smeće i gnjivi,
Škripnja od zubah, kàršnja od ruka',
Viečna žalos, viečna muka.
Ah, má dušo, trepti i čezni
Misleć, kako život strajà;
Muka 'e viečna, nje boliezni
Bez svàrhe su i bez kraja;
A u paklu nije ufanja,
Neg skončanje bez skončanja.
Liepa dušo, ká u nas shodiš
Neumàrla, čista i biela,
Ti od života dan izvodiš;
Viečna svietlos tvá vesela
Neba 'e zraka, svieta dika,
Plod višnjega sunca i slika.
Angjeoska 'e tebe straža
U životu obgradila,
Božja pomnja ti najdraža
I sladka si kćerca mila:
On neumàrli, da te spase,
Umàrlu odieću uzè na se.
Ah, dà li se nesramuješ
Plemstvo i svietlos tvú veliku
Pocàrniti, čiem stanuješ
Sbjena u griehu tamnu i priku?
Ne, ne, ukaži, sveta odluka,
Da si dielo božjih ruka'.

Plač tretji.

SKRUŠENJE.

Pater peccavi, jam non sum dignus etc. *Luc.* 15.

Da ozeleni i procvieta
Prut usušen; da šibika
U zmiju se pruži opeta,
I prevrati svakolika;
I da Lotu starom' žena
Stup se učini od kamena:
Od višnje su vlasti sgori
Diela čudna i zamierna;
Nu od ništa tko sve stvori
S premogućstva neizmierna,
Kao htiè, može promieniti
Sliku stvoru svom' na svìti.
Ali obàrnut i svàrnutì
Ljudsku pamet u slobodi,
Ká se odlukom svojom puti,
Čuda ostala sva nadhodi;
Jer ako se volja opriet će,
Višnja vlás ju silit neće.

Nu da pustoš hridna i stàrma,
Puna zvierih, zmija' i zmajah,
Kupiena i drača oko gàrma
Kój se plete sa svieh krajah,
Još perivoj bude ugodan
Rajskiem, draziem voćem plodan,
Tere jedan, ki pun zlobah
Bitje razsù i izkoriepi,
I sried tminah i gnjusobah
Usmàrdiè se i osliepi,
Da progleda, da se skruši
Nov u sàrcu, čist u duši,
I kô sàrnù bezzakono
U nepravdah sva godišta,
Tere bludno i smiono
Živuć s grieha padè u ništa,
Da s milosti sgora dane
Prestvori se i ustane:
Promiena je ova odviše
Vàrh svieh čudah čudna u sebi;
I ni'e stvari slavom više
Ni na zemlji, ni na nebi;
Božje ruke svemoguće
Dielo najviše i najvruće.
Kad potisne u nevolju
Grieh čovieka i porazi,
Gane Višnji blagi volju,
I satrena čiem ga pazi,
Pun milosti, pun ljubavi
Sàrce i novi duh mu stavi.
Čoviek tada, ki bì prija
Suh prut, s dobrieh dielah zene,
I pokorom jakno zmija
Svlači stare své promiene;
A obslužujuć dobra diela
Ptica izlieta iz pepela.

Ter jakno oró bistri upira
Od ufanja vid s krieposti
U sunce ono, ké prostira
Zrak mu od pravde i od milosti,
I poničuć noviem veće
Starieh željah perje meće:
Tako griešnik sried planine
U pustinji divjih gora',
U nevoljah dočiem gine,
Milos višnju ganù sgora;
Tiem odluku novu začè,
Da se od grieha bolí i plače.
Od grieha se plače i bolí,
Bolí, ali neprestaje
Želiet boles težku toli,
Težja i veća vele da je
Od bolesti' i od svieh muka',
S kieh se u paklu ciči i huka.
Plače, ali plačem žudi
Nadić sitne zviezde očima,
Proz kieh lievat odasvudi
Rieke od suzah dotle ima,
Dokle u gorku vodu onu
Svoje zloće sve potonu.
Tiem boleć se i plačući
K zemlji obrazom nica padè,
I kroz uzdah najgorućî
Da ukaže skrovne jade,
Jedva iz sàrca najposlie
Jedno tužno »vaj!« podrie.
Za tiem se opet omramori
Studenii niraza i leda;
Hoće, da rieč izgovori,
Žalos brani, boles neda;
Nu napokon glas uteče,
I on uzdišuć s plačem reče:

»Ćaćko!« i da veće izusti
Svoj grieh, streptiè i izčeznù,
Rieč mu umriè posried usti',
A u suzah vàs ogreznù;
Tiem s bolesti težke umuknù,
Kako da mu sàrce puknù.
Pak do niegdi jur za tieme
Obilnie daždeć suze,
S uzdasima žalosnieme
Besiedu istu glasit uzè:
»Ćaćko!« — sgrieših;« ali opeta
Plač i uzdah rieč mu smeta.
Tiem bi rekao, od njih svaki
Da se tiera i pregoni,
Da on izreče grieh opaki,
Ter sad ovi, sada oni
Pàrvi u tomu čiem bit želi,
S' usta' i s očih se i nedieli.
Po nebesieh tako oblake
U neskladnoj suprotivi
Tiera, i sgoni s vlasti jake
Mrazni siever, jug daždivi,
I dobitnik neka ostane,
Svaki čuva svoje strane.
Nu po licu čiem plač pisà,
Što uzdah rečè pun poraza,
Rieč izmedju plača uzdisa,
I izmedju uzdah' plačuć kazà
Sve, što bieše riet spravio
Tužan uzdah, plač nemio.
Jur na sieni sried pustinje
Hridna zabit ké posila,
Noć priložì mrake sinje,
Kiem' sviet bieše priklopila,
Povietarce povàrh stîna'
Smàrznivaše vlažna tmina.

Žirno stado u snu dugu
Ostalo se bieše od paše;
Ptica u dubu, zvier u lugu,
U pokoju sve mučaše;
A sam griešnik neumučè
S misli', u trudu ké ga muče.
Zapovàrnù on plakati
Vapiuć: »Čemu, jao, nebesa
Više mene vidim sjati
Sried višnjega vedra uresa,
Gdi obrah zemlju i tamnosti,
A pogàrdih njih svietlosti?
Čemu li je, jer mi opeta
Zemlja kazà, sried livada'
Da što jutrom zene i cvieta,
Večer vehne i opada;
Nepromislih ako tieme,
Da e' minuća liepos svieme?
Ah, što vidieh sinje more,
Gdie smutjeno vrie na čase,
Ter počinut viek nemore,
Ako nehtĺeh mislit na se,
Jao! da tako sried pučine
Svieta ovoga ni'e kriepčine?
Što li gledah bàrza krila,
Gdie put neba ptice steru,
Ako misó ni'e mislila,
Da vàrh zemlje u istu mieru
K Bogu imam moje u vtke'
Pute obratit svekolike?
Noći sliepa, gluha noći,
Gluhu i sliepu slična meni,
Ah, da mi je ufat moći,
Da smàrknute tvoje sieni
Neće izagnat zora biela
Meni plačna, sviem vesela!

A to, jer se, jao! bolesti'
Grieha móga nepodoba,
Da mi svietli dan izliesti
Bude u ni'edno vieku doba;
I toli mi ikad svane,
Da i dan, kao noć, càrn mi ostane.
Platna tvoja, čiem veziahu
Neumàrlim zracim zvîzde,
Rek' bi, da mi govorahu:
»»Ah! nut gledaj naše gizde,
Ah nut kao smo liepe i drage,
Koli jasne, toli blage.
Da nu misli, slugam nami
Ako otac tvoj darovà
S uresniem svitliem' plamí
Naša jasna lica ova,
Koju slavu sried nebesi'
Spravlja tebi, ki sin jesi?««
Tako i liepos, zviezda umàrla,
Svietla lica, zlatna prama,
Bivši u oči moje upàrla
Zrak bieguća svoga plama,
Veljaše mi: »»Tvoja želja
Misli u stvoru stvoritelja;
Reci sàrcu: Liepo ako je
Ovo umàrlo vidiet tebi,
Liepša duša koliko je,
Neumàrla ká je u sebi;
A još vele liepši gori
Višnji, koi dušu stvori.
I ako liepos ká se pazi,
Liepe duše prilika je;
Duša, na kój slika izlazi
Božjâ, kakva scieniš da je?
Kakav li opet Bog od vîka,
Ki 'e bez slike sebi slika?

Liepa 'e liepos, koja očima
Sliku od liepe duše kaže;
Liepša duša, koja ima
Sliku božju, dare draže;
A najliepši Bog je paka,
U kom, po kom, s kiem su svaka.««
I nesviestan ja sam mogó
Boga ostavit pri taštini,
Ki je dobro pravo i mnogo,
Put i život moj jedini,
Put, po komu tko se puti,
Nikad neće poginuti.
Život, u ki tko vieruje,
Još da umre, žive uvîke;
Pače u smàrti zivot čuje
Slave izvàrsne i velike,
Gdi on dobar daje dobro
Dobriem, kieh je za se obró.
Ah jao! plačne oči moje,
Gdie su od groznieh suzah mora?
Plačte, plačte sve dni svoje,
Plačte, plačte bez umora;
Ah, i da se moj grieh skrati,
Život se u plač vàs obrati.
Nu kad ja sam tvàrdji od stiene,
Ter neplačem zadovoljno,
Daj proplači ti, kamene,
Bitje moje prenevoljno;
Što nećutim ja, ti ćuti:
Ja od kamena, ti od pùti.
Svietlo sunce zlatniem zrakom
Druziem goram vàrhe resi;
Svedj se meni pod oblakom
Skrivaj lice od nebesi':
Neka u ovakoj càrnoj noći
Nebudem se nazriet moći.

Nu ako iniem u tamnosti
Noć me i puste kriju gore,
Gora i noć s kóm krieposti
Mene meni skriti more?
Sve zaman je; treptim, blîdim,
Ako u sebi sebe vidim.
Tko sam? čoviek? ah jao! kako?
Ni'esam, ni'esam neg càrv jedan
Kroz življenje moje opako
Splesan i od svud za rug gledan;
A má tašta slava i hvala
U prikoru sva je ostala.
I ja, ki sam ništa u sebi,
Ja smio sam, ah jao! Boże,
Neizmiernu sgriešit tebi,
Znajuć, da vlás tvá sve može;
Nedàržeći u spomeni,
Ké milosti podà meni?
I još živem? još me zdàrži
Zemlja? još mi sunce siva?
Trieskovima nebo pàrži
Dubja, ká mu ni'esu kriva;
A u krivinah tko se ustarà,
Neporaža i neizgara.
Ah, má dušo, tužna odveće!
I s cieć grieha tolikoga,
Ká bit žalos mala neće?
Uvriedila ti si Boga,
Kroz milos te ki veliku
Stvorì od ništa na svú sliku.
Dar bì njegov má sloboda:
Pravdu i milos u me stavì;
Gospodstvo mi viečno podà
Vàrh stvorenja svoga u slavi;
Jer htiè, da sám čoviek vlada
Od iztoka do zapada.

Svojom viečnom zapoviedi
Da me vrieži, nebu reče;
A zviezdami sviem naredi,
Da mi svaka blaga izteče;
Čini oganj, da me sgriva,
A povietarce oživljiva.
Dà red vodi, da me očisti,
Da me uzdàrži zemlja opeta;
I kamenje tvàrdo umisti,
Da me brani od zlieh šteta';
Rude umnožì srebra i zlata,
Da me smiri tiem bogata.
Za piću mi voće uzgoji,
A za lieke bilje uzplodi;
Na mú službu htiè, da stoji
Sve, što leti, plove i hodi;
Dà mi život, bitje, stanje,
Pamet, mudros, svies i znanje.
Razborom me još nadari,
Dobro od zla da razdielim;
Dà mi razlog, da one stvari,
Ké znam dobre, samo želim;
Zlo i dobro ter čiem vidim,
Od zla utečem, dobro slìdim.
Za me cvietjem razlicieme
Prolietje se mlado kruni;
Za me rodno lietnje vrieme
Zlatniem klasjem njive puni;
Za me zriela jesen paka
Kiti o dubju voća svaka.
Za me plamen iz kremena,
Dàrvo iz gore vadi zima;
Za me plodna dar siemena
Stara mati u skut prima;
Za me ribe plovom hode
I od mora i od vode.

Za me ptica gnjezdo zbira,
Méd za mene pčela kupi,
Za me ovčica run prostira,
Vó pod jaram za me stupi,
Meni vrani konji jezde,
Siva sunce, miesec, zvezde.
Tiem još, kad bi mogło biti,
Da se u vieke neumira,
I da pakó strahoviti
Ni'e od muke i od nemira;
Moj se 'e život boliet obró,
Jer uvriedih viečno dobro.
Skot nesviesni u vàrlini,
Ki u gorskoj stoi dubravi,
Spozna, tko mu dobro čini,
I haran mu 'e po naravi;
A ja bit ću s grieha zloga
Dobročinca zlotvor moga?
Sám ja bit ću vàrh svieh zvieri',
Tvàrda sàrca, prieke čudi
S nehàrnosti, koju tieri
Moj u zlobah život hudi,
Zli odmetnik sve dni svoje
Stvoritelja duše moje?
Ah, eto se 'e učinílo
Gorko more mé skrušenje;
Vàs moj žívot svedj nemilo
Od bolesti valom bjen je:
A splievaju unj se u vieke
Mojih groznieh suzah rieke.
Pače kako vode u more
Sa svieh krajah obće uliesti:
Tako od svuda sve najgore
Bolesti u me: jao, bolesti!
Tiem s čemèrna skupa ujedno
Poprav ja sam more jedno.

Ako se ini puni jada
Bolé s dobra izgubljena,
Jao, i ja se bolim sada,
I čini mi mriet spomena;
Jer izgubih sve mé drago
Zdravje, imanje, dobro i blago.
Ako 'e druziem žao veoma
Ostaviti rodno mîsto
Iz ćaćkova biežeć doma:
Ja se bolim za to isto
Neimajući nigdier stana
Satren tukač pustieh strana'.
Ako u težku su ini vaju,
Jer su ih duzi priklopili:
Meni misli boles daju,
Jer za platit dobriem' dîlí,
Stotiem dielom, jao, nemogu
Težke duge, zlobu mnogu,
Ako u pùti, čiem boluju,
Druzi stoje bez pokoja:
Koju boles, jao, ja čuju,
Gdi 'e nemoćna duša moja?
Ter grieh s mačem prieti od smàrti,
Za posieć me i satàrti.
Ako iniem psovka ohola
U nemiru život zlobi:
Ciepa sàrce mé na pola
Oštra boles, jer u zlobi
Padoh taman u životu
U prikornu zlu sramotu.
Ako druzi žalos ćute
Osudjeni na smàrt hudu:
Bolesti su prieke i ljute
Žestočie meni u trudu,
Gdie ne samo na smàrt tako,
Da osudjuje grieh me u pakó.

I za sve to moći nije,
Čiem se boli sàrce i kaje,
Da količak bì grieh prije
Sada žalos tolika je;
Ali ufam, da je u Boga
Milos veća grieha moga;
Milosàrdje 'e božje veće
Neg sve hude mé krivine;
Zašto Višnji dobri neće,
Kajan griešnik da pogine:
Tiem što čekam tužan odi?
Dušo moja k njemu hodi!
On je otac od sirota',
Od ubozieh utočište,
Milosàrdje i dobrota,
Kú nahodí, tkogod iste:
Drum, istina, život, vrata,
Moje ufanje, tvoja plata.
Ah, još da sam tvàrdji od stiene,
I smàrznutii, jao, od leda,
Suze ronim vàrhu mene,
Milosno me sunce gleda;
Voda kami tvàrd probije,
Led se topi, sunce gdi je.
Dosta, dosta bì sviet dvoren
S običajì sviem nečasne;
Na stvari sam svietlie stvoren,
Neg su od zemlje ove tmasne;
Zvierma zemlja: nebo gori
Viečni stan se moj govori.
Za želud li, ah, jao meni!
Ljuti, gorki i nemili,
Ostavit ću pir blažèni,
Nerazdieljen gdie se dìli
Kruh presveti od angjela',
Pića od putnik' sviem vesela?

'Zarosite, o nebesa,
Milos vàrhu sàrca moga,
I vi oblaci puni uresa
Jur daždite pravednoga;
Zemlja otvor' se, i veselja
Puna plodi spasitelja.
Eto ustajem iz gnjusobe,
Sad, sad poć ću k ćaćku mómu
Suzam' peruć tamne zlobe
U životu nečistomu;
I po zemlji prostàrt paka
Riet ću, i molba bit će ovaka:
Otče viečni, neumiem rieti,
Paček jezik moj je svezan,
Kroz grieh hudi i prokleti
Koju ćutim ja boljezan:
Sgrieših tužan protiv nebi,
I mom' otcu sgrieših tebi.
Sgrieših, sgrieših težko odveće
Pred tvojim ćaćko obrazom,
I s toga sam, jao, sried smeće
Prebjen ljutiem sad porazom;
Nu je milos tvá velika
Vàrh skrušena pokornika.
Ćaćko dragi, ćaćko mili,
Ja se vratjam k tebi opeta,
Zasve da me ti odîlì,
I ja otidoh s tašta svieta:
Jao, sin tvoj sam, ah, spomeni,
Da tí život podà meni.
Ah, jao! treptim vàs u trudu
Razmišljajuć rieči ove:
Da ako te otcem ja zvat budu,
Tvoj glas mene neuzzove
Zlobniem raspom svojih dara',
Ćiem me u sàržbi tako uzkarà.

Ti li, izrode, ime od sina
Dostojan si nosit moga?
Gdi izlazi noćna tmina
Iz obraza sunčanoga?
Bieli golub sried kieh strána'
Roditelj je càrna vrána?
Ja sam dobar i pravedan;
Ti hud i opak u životu;
Vàrh naredbe ja naredan
Resim sobom svu liepotu,
Ti od smeće smeten gore,
Tobom càrniš tvé prikore.
Od čistoće ja vir živi,
Ti od gnjusobe màrtvo blato;
Svietu i Bogu ti sakrivi,
Ja prav sudac bit ću na to;
Razum, mudros, znanje 'e u meni,
Sliepa nesvies tebe obsieni.
Ja se bojim, da ovako
Neuzvapieš ti na mene;
Nu ako si otac moj svakako
Pun milosti neizrečene,
Kô te imenom zvati neću?
Ah, jao, ćaćko! riet ću, riet ću.
Nu što velim? nedostojim,
Ne, jao, sin se tvoj nazvati;
Ah, dàj medju slugam' tvojim'
Ufam li se miesto imati?
Bit najmanji má je slava
Od tvojieh svieh pristava'.
Bieżeć razlog, sliedeć volju,
Niegda bogat, niegda služen,
Sad sam upao u nevolju,
I potišten i porušen
Sahnem, giņem, mrem od glada,
Ubog, tužan, gó, pun jada.

Ah, kad smislim, ki čestiti
Vodjah život ja kon tebe,
Spomena me čini rìti,
Jao, izhodim izvan sebe;
Neg mi ufanje kriepko ostaje,
Da ti praštaš, tko se kaje.
Eto, eto, sladki otče,
Ja se kajem od svieh zloba',
Grozne suze to sviedoče,
Ké u svako lievam doba;
A ovi uzdasi odkrivaju,
U komu sam težku vaju.
Ubogar sam, ah jao, oni
Ja ubogar, ki da gane
Svieh na milos, nezakloni,
Neg odkrie skrovne ranè;
Viđj mè rane nebrojene,
I imaj milos vàrhu mene!
Umoli sè, ćaćko, umoli
Sinku tvomu u žalosti,
Ki ti prostàrt po tlieh doli
Gàrleć noge vapie: Prosti,
Smiluj mi se po mnogomu
Milosàrdju, ćaćko, tvomu!
Sám spoviedam i netajim,
Velici su griesi moji;
S izprazniem' pošetajim
Pred očima grieh mi stoji,
I nečista i nemila
Sva ostala huda dila.
Pomiluj me, ćaćko mili,
Ni'esi, ni'esi tvàrda stiena,
Da od griešnika, koi cvili,
Pokajana i skrušena,
Jao, molitvu nećeš čuti,
I od sàrca glas ganuti.

Sladak ti si, i to pozna
Svaka duša k tebi idući,
Ako jedna suza grozna,
Ako jedan uzdah vrući
Probie nebo, i izdvori
Milosàrdje tvoje gori.
Ah, besiedom rieč smetena
Nemože izriet, što bi htiela;
Nu ti misao ni'e skrovena,
Ká se 'e u sàrcu mom začela;
Jao, i boles, koja uzè
Za glas uzdah, za rieč suze!«
Skrušen griešnik rečè ovako,
I neckneći k otcu odleti;
Nu ištom na put dobar tako
Krenù stupaj od pameti,
A otac ga blagi srietè
Pun dobrote viečne svete.
Primì od sina ponižena
Molbu, i celov dà mu tada,
I sried dvora razvedrena,
Gdie viek sunce nezapada,
Povede ga rukom svojom,
Da razsladi trud pokojom.
Tuj čiem svietle pàrve odieće
Od čistoće nanj postavi,
I pàrsten mu poda veće
Za zlamenje od ljubavi,
U veselju i u radosti
Hvali božje svak milosti.

OD

VELIČANSTVAH BOŽJIH.

Piesan.

Naredbeno svedj vàrteći
Obratja se sila od nebi;
Plamenuje nesvieteći
Veličina ognja u sebi.
Sada svietlos, tminu sada
Povietarce ovo sliedi;
Sried iztoka, sried zapada
U kriepčini zemlja siedi.
Sámo sobom obkruženo
U sebi se more uzdàrži,
Te u svom kraju zatvoreno
U početku svom se vàrši.
Sviesti moja, tko ova stvori,
Poj mu otajstva zlamenita,
Kriepka viera ter govori,
Što tvá slabos nedohita.
Bez uzroka uzrok jedan,
Nerazdiono jedinstvo je,
I početak, komu ni'edan
Jur početak viek bio je.

Pàrvi oni, kí u sebí
Vazda kriepak vàrti svieme;
Svàrha, kojoj mogło nebi
Naći svàrhe ni'edno vrieme:
Oganj, koi duh uzdàrži,
I bez miesta miesto ima,
Koi sve što agara i pàrži,
Resi darim blaženima.
Dobro, koje neizmierno
U sve sebe čiem razmeće,
Sve prečudno, sve zamierno,
Sve izvàrsno čini odveće.
Znanje, koga vlás krieposna
Sama gleda se, u sebi je,
Ter čiem sebe istu pozna,
Sve u sebi razumije.
Ljubav, koja sve dieluje,
I sve hrani, ter ljubljena
Ljubovnika namiruje
U ljubavi svój blažena.
On prestolje svomu stanju
Bude u sebi sam staviti;
On u viečnom dielovanju
Ima pokoj viekoviti;
On nevidjen od slabosti
Sviesti umàrle kratka zgleda,
Skroven svojoj u svietlosti
U dielieh se svojih gleda,
Ter nebeskoj u vedrini,
I na zemlji još ovuda
Od zabiti i u tmini
Svud on svieti, Bog je on svuda.
Neizmiernièm znanjem svîme
Od sebe se poznan čuje:
Kako hoće, pak druzime
Na vrieme se objavljuje.

Ter u viečnoj svój pameti
Sve što može vrieme odkriti,
Prie vriemena sve vidieti
Bude, i poznat i ljubiti.
Nu u sebi, zasve 'er znamo,
Da sva gleda, rieti triebi:
Drugu svietlos, izvan samo
Sebe istoga, neima u sebi.
On nebesko polje resi
Predraziem' kamenima,
Zlatno cvietje s kojim' smiesi,
Neka liepšu sliku ima.
On koprene tamne noći
Svietliem' zracim zviezdah veze;
On je sunce, s koga 'e doći,
Svietlos sunca, kad izlieze.
On je, koi zore mile,
Kad najdraža jest ob liti,
Zlate prame, pàrsi bîle
Svedj rumenom ružom kiti.
Od čestitih njegovieh
Ljubovnikah ljubav čista,
Sladka piesan blaženieh,
Koji višnja pune mîsta;
Od obàrtnieh nebes' paka
Vieku plodna obratjanja:
Tiha, plaha, bàrza, laka,
Bez promiene, bez prestanja,
I razlici druzi plodi,
Koji izhode od naravi,
Navieštenja jesu odi
Njegovojzi mnogoj slavi.
Svietlos, koja tmine skratja,
I duh vazda užeženi;
Zemlju u nebo on obratja,
Smàrt u život prem žudjeni;

Ter u svoj dvor svietao vîku,
Ki od zraka' jest blaženih,
Na istinu, na veliku
Slavu zove razvedrenih.
Ponosito on na nebi
Sam sobom se narešuje,
Ter ujedno sam je sebi
Stan, i u stanu ki stanuje.
On razgleda liepos svoju,
Ká je svietlos svieh liepostih,
Tere sjá vàs u pokoju
Od ljuvenieh požudnostih,
Previšnjega srjed iztoka
Od ljuvenieh sladcieh čudah
Drazi uzroci bez uzroka'
I požude bez požudah.
Tako sebe sam uživa,
I u sili svój ognjeni
Viečna ljubav sam prebiva
I ljubovnik i ljubljeni.
Ovdie, sviesti priklonita,
Tvoj zaveži jezik sade,
Ter mučeći to počita',
Što ni'e rieti moć nikade.
Zašto ono, kó ti svieti
Dobro u tminah preveliko,
Ter ga nemož' razumieti,
Ono Bog je svekoliko:
On je ono, što zaman je
Iskat, da se viek izriet će,
Tere slabo ljudsko znanje
Zna, da nezna, znav najveće.

KRALJA DAVIDA

PESMI POKORNE

POKLONJENJE

Piesnih pokornieh

štampanieh pàrvi put u Mlietcieh god. 1620.

Mnogo svietlomu gospodinu

MARU MARA BUNIĆA

Vlastelinu dubrovačkomu

IVO IRANA GUNDULIĆA

POZDRAV I POKLON.

Piesni pokorne Davida kralja minutieh lietah od mene u jezik naški prenešene, u začetju *Tvomu gospodstvu* narečene, u rodjenju od prijateljah izdvorene, od neznanacah poharane, s nepomstva izopačene, s prepisah preobražene: eto opeta u vlaštitoj napravi, s naravniem uresom, u pàrvom svietlilu svietu se kažu, prijatelje srietaju, *gospodstvu* se *Tvomu* dobrovoljno darivaju. Ja za objavit, da sva ostala spievanja moja u manjoj scieni dàržim, sve ino, kao porod od tmine, u tminah ostavljam; njih samo, kako zrak od svietlosti, na svietlos izvodim. I ako su druzi razlika moja složenja: *Galateu*, *Dianu*, *Armidu*, *Posvetilište ljuveno*, *Proserpinu ugrabljenu*, *Cereru*, *Kleopatru*, *Ariadnu*, *Adona*, *Koraljku od Šira* s mnoziem' i bezbrojniem' piesnima taštiem' i izpràzniem' na očitieh miestieh s veliciem' slavam' prikazivali; ja,

sve stvari tašte za tašte dàržeći, vierujući, da je početak od pravoga znanja strah božji, *Piesni pokorne* svietu prikazujem; i to ne bez razborita spoznanja: da ako *Virgilio* poganin čoviek, zasve da izvàrstan spievalac, ovu istinu potvàrdì:

Ab Jove principium Musae; Jovis omnia plena,
Ille colit terras, illi mea carmina curae.

Ja kàrstjanin spievalac, ki pravoga Boga poznam, vierujem i spoviedam, od koga, po komu, i u komu sva dobra izlaze, sve milosti rastu, bitje se prima, život uzdàrži, zdravje umnaža, spasenje stieče i dobiva, vele dostojnie imam početi s piesnih svetieh i božanstvenieh, kakve su ove *pokorne*, koje skrušena griešnika preko valovita móra od smutjena i smetena svieta mogu susiem i kriepciem stupajem od viere, topeći ohologa Farauna od grieha privesti i dovesti u zemlju od obećanja od slave viečne, gdie vàrh dušah pravednieh daždi obilno sladka mana od milosti božanstvene. Ove dakle pod zaštitjenjem *Tvoga gospodstva*, kako od móga draga prijatelja i vlastelina, plemenitą, bogoljubna i razumna šljem na svietlos, dokli s nebeskom pomoći *Jeruzalem slobodjen*, spievanje čestitiem imenom prevedre krune *kralja poljačkoga* narešeno, svemu našemu slovinskomu narodu ukažem. Primi *Tvoje gospodstvo* za biljeg od mnoge sciene, koju ja činim od krieposti njegove, ovi dar njemu podoban, njemu narečen i njemu prikazan, u koliko ja, sve što umiem, znam i mogu, obietujem na zapovied vašu. Stoj zdravo. —

Iz Dubrovnika na 1. Oktumbra (Listopada) 1620.

Piesan pàrva.

Domine, ne in furore etc. *Ps.* 6.

Gospodine, neudaraj
U tvóm gnjevu sad na mene:
Ni nié zloće neizrečene
U razsàržbi tvojoj karaj.
Vàrh sluge se smiluj tvoje,
U bolesti zašto gine,
Ozdravi me gospodine;
Jer su u smeći kosti moje,
I má duša u svóm stanju
Smutjena je veomi priko;
Nu ti, Bože, do koliko
Smilovat se imaš na nju?
Pogled oka milosnoga
Svàrni, i dušu slobodi mi;
Čin', da zdravje rob tvoj primi
Milosàrdja cieća tvoga.
Zašto medju màrtviem' nije,
Da se od tebe tko spomene,
Iz propasti zle paklene
Tko da slave tvé spovije?

Dosle cvileć u dreselju
Moć sam tàrgó moje snage,
Od sad sve mé noći drage
Umivat ću mú postelju,
Ter ću od suzah groznieh vire
Za nepravdu, ká me trudi,
Okó mene lievat svudi
I bez svàrhe i bez mîre.
S gnjeva, u kóm za grieh stojim,
Smutjeno oko má pùt ima,
Jer se ustarah medju svima
Nepriateljim' hudim' mojim'?
Odstupite svi od mene,
Nepravedni kí ste u sebi;
Zašto uslišà Višnji s nebi
Glas mé molbe ucviljene.
Bog dobrostiv, blag i mio
Mé moljenje uslišó je,
Gospodin je duše moje
Sad molitvu mú primio.
Svi će sramni i smutjeni
Nepriatelji moji biti,
Natrag će se tiem vratiti
Veoma i naglo zažareni.
Slava otcu, sinu dika,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda i uvîk vîka.

Piesan druga.

Beati, quorum remissae sunt iniquitates. *Ps.* 31.

Ah, blaženi, kieh velike
Nepravde su odpuštene,
I kojih su pokrivene
Milosàrdjem zloće prike.
Ah, i blažen da u sebi
Po sve vieke čoviek ti je,
Komu dielo ni'edno nije
Stavio za grieh Višnji s nebi.
Koi život svoj odredì
Tako čisto i pravedno,
Da zlo u duhu svómu ni'edno
Nestanuje griešne zledi.
Jao, a zašto pun tamnosti
Mučo ja sam grieh moj hudi?
Vapiući vàs dan svudi
Sharaše se moje kosti.
Zašto stoji vàrhu mene
Tvoje težke ruke sila:
Ili 'e svietlos dana bila,
Ili tamnos noćne siene?

Smierno sam se obratio
Na nevolju moju sada;
Čiem me vàrti i probada
Oštra drača grieh nemio.
Opovidieh, gospodine,
Ja syu zloću moju tebi,
I neostavih skrovnu u sebi
Nepravednos mé krivine.
Rieh: Kazat ću proz mé usti
Suproć meni grieh moj Bogu,
I nemilos taj čas mnogu
Grieha moga ti odpusti.
Tiem još molit tvój milosti
Sveti će se svikolici,
Veleć: Zasve da su prici
Griesi naši, Bože, prosti!
A to, da kad voda izteče
Od nevolje, ter sve utopi,
Njih neobujmi, ni priklopi
Stojeći im na daleče.
O moj Bože, blago i milo
Utočište ti si moje,
Od svieh tugah i zla, koje
Od svud me je obkružilo.
Tiem, uzroče izabrani
Sve radosti mé do vika,
Od hudieh obsiednika'
Izvadi me i sahrani.
Na molitvu moju s nebi
Odgovara Višnji sveti:
Znanje i mudros u pameti
S previdjenstvom dat ću tebi.
Naučit ću te put istini,
Po kóm imaš svedj hoditi,
Nad tobom ću ustaviti
Očih mojih zrak jedini.

O vi, kí ste sad u vaju,
I u tminah od sgriešenja,
Nebudite kao zvierenja,
Ká razbora neimaju.
Stisni žvalim, stegni uzdami,
Gospodine, desni veće
Sviem oniem, kí ti neće
Približat se medju nami.
Pedepsanja mnokrat mnoga,
Ká griešniku spravna bit će,
Milosàrdje obkružit će,
Kada griešnik ufa u Boga.
Radujte se u veselju,
Vesel'te se u radosti,
O pravedni u milosti
Stojeć blagom' spasitelju.
I vi, čistoću i istinu
Kí u sàrcu uzdàržite,
Hvalite se i slavite
U milomu gospodinu.
Slava otcu, sinu dika,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda, i uvîk vîka.

Piesan tretja.

Domine, ne in furore etc. *Ps.* 37.

Gospodine, ah, na mene
U tvóm gnjevu neudaraj,
Ni u tvojoj sàržbi karaj
Zloće moje neizrečene.
Da tvé vlasti oštre strîle
Probit budu sàrce moje,
Vàrh mene si ruke tvoje
Ustavio težke sile.
Nije zdravja pred obrazom
Sàržbe tvoje u mój puti,
Vaskolik se život ćuti
Pribjen težkiem, jao, porazom.
U kostieh tužnu meni
Duša mira čas neima;
Jer mi svedj su pred očima
Griesi moji nebrojeni.
Zašto zloće mé nemile
Nadišle su glavu moju,
Ter kao brieme težko svoju
Vlás na mene naslonile.

Čule su se u gnjusnosti,
Jao, smàrdeće na sve strane,
Ištetjene moje rane
S mé nepomne bezumnosti.
Tužan sam se učinio,
Ah, i prignut nizko odveće,
Tiem zlovoljan i pun smeće
Po vàs dan sam ulazio.
Zašto su se boci moji
Podruganja napunili,
I zdravje se drago odìli,
Da u pùti mój nestoji.
Nevolja me 'e stegla mnoga,
Tere sasma bez uresa
Ponižen sam, cieća česa
Režah s plača sàrca moga.
Pred tobom je, Višnji s nebi,
Svaka očita moja želja,
I pun vaja i dreselja
Plač moj skroven nije tebi.
Sàrce smutjeno u meni je,
Má kriepos mé 'e ostavila,
I od očih svietlos mila,
Jao, i ona sa mnom nije.
Prijatelji svi su moji
I iskàrnji se još ostali
Suproć meni približali,
Ter mi svaki protiv stoji.
I, kí u mómu biehu broju,
Dalek su se ustavili;
Sàrnuli su svedj u sili,
Kí iskahu dušu moju,
I, kí iskahu zlo za rieti,
Na mene su tašte stvari
Govorili, laž s prevari
Vàs dan misleć u pameti.

Nu ja, kao gluh, uši moje
Odvratjó sam s njih govora,
I kao niemac bez otvora
Stiskujući usti svoje,
Tere sam se učinio
Jakno čoviek, ki nečuje,
Kóm' sried ustih nestanuje
Rieč, pokarat kóm bi htio.
Zašto ufanje moje u tebi,
Gospodine, svedj je bilo,
Uslišat me ti ćeš milo,
O moj višnji Bože s nebi!
Zašto rekoh, da se kada
Vàrh zla moga neobesele,
Nepriatelji kí se vele
Glavni i hudi moji sada.
Jer čiem su se uputile,
Da postupe, noge moje,
O meni su zlo svakoje
Njih besiede govorile.
Zašto cieća grieha mnoga
Spravan ja sam podniet biče,
Ter se boles moja iztiče
Svedj pred obraz lica moga.
Jer nepravdu hudu moju
Svakomu ću naviestiti,
I za grieh ću moj misliti
U viečnomu nepokoju.
Ali živu u radosti
Nepriatelji moji hudi;
I stekli su veće svudi
Suproć meni, jao, krieposti,
Tere su se umnožili,
I skupili još zajedno
Svi, koji su nepravedno
Màrziet na me odlučili.

Kí vratjaju zla za dobra,
Karahu me u životu,
Zašto pravdu i dobrotu
Moje sàrce sliedit obrà.
Neostavi, Bože mili,
Slugu tvoga, da pogine:
Milostivi gospodine,
Od mene se neoddîli.
Oblas tvoja, ká se može,
Budi u pomoć vazda meni,
O jedini, o žudjeni
Od spasenja moga Bože!
Slava otcu, sinu dika,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda i u vîk vîka.

Piesan četvàrta.

Miserere mei Deus etc. *Ps.* 50.

Imaj, višnji Bože s nebi,
Milosàrdje vàrhu mene
Cieć milosti neizrečene
I velike, ká je u tebi,
I cieć množtva, kóm' ni'e broja,
Smilovanja sladka tvoga
Nepravednos grieha moga
Vlás očisti sveta tvoja.
Još me operi, gospodine,
Od nepravde, ká me tlači;
Jao, i dušu mú opláči
Od nečiste mé krivine.
Jer ja poznam odasvudi
Nepravednos zloće moje,
Pred očima ter mi stoje
Vazda griesi moji hudi.
Tebi, mómu stvoritelju,
Samomu sam sagriešio,
Pred tobom sam učinio
Zlo, s koga sam u dreselju.

Tiem u svakoj tvój besiedi
Da istina tvá rieč bude,
Svieh dobivaš, kí te sude,
Milosàrdan vàrh mé zledi.
Zašto u pàrvo još sam vrîme
Začet evo ja sried zlobe,
I u griesieh iz utrobe
Mati moja porodì me.
Zašto od vlasti tvé s ljubavi
Svedj istina bì gledana:
Evo otajna i neznana
Tvé mudrosti meni objavì.
Sipantom ćeš okropiti
Mene, i čist taj čas bit ću,
I nad sniegom pobielit ću,
Čiem me uzbudeš ti umiti.
Čuvenju ćeš mómu dati
Mir veselja i radosti,
Ponižene ter će kosti
Milo i drago uzigrati.
Lice odkloni sveto tvoje
Od mojieh grieha' u vîke,
Jao, i smàrsi svekolike
Nepravedne zloće moje.
Čisto griešne bez otrovi
Sàrce u meni stvori i stavi,
Višnji Bože, i duh pravi
U utrobi mój ponovi.
Griešnika me neodreni
Izpred svietla lica tvoga,
Jao, i duha presvetoga
Nemoj uzet nikad meni.
Vrat' mi rados od žudjene
Slave tvóga spasitelja,
I ukriepi cieć veselja
Poglavitiem duhom mene.

Riečma i dielim ja ću učiti
Nepravednieh pute tvoje,
I u tminah grieha tko je,
K tebi će se obratiti.
Slobodi me od vapjenja
I od osvete, koju pita
S mé bludnosti kàrv prolita,
Bože, moj Boże od spasenja!
Neka jezik moj slaviti
Bude iz glasa pravdu tvoju,
U životu dočiem stoju
Po milosti tvój na svîti.
Tvá vlas tako, gospodine,
Ustne meni otvorit će,
I moje usti naviestit će
Slavu tvoje veličine.
A da bi ti od imanja
Posvetilišta ugodila,
Posvetil bi ih; ali mila
Ta ti ni'esu prikazanja.
Posvetilište ovo, Boże,
Od boleće dušc u sebi,
Ufati je, da pri tebi
Svedj i svudi vele može.
Zašto sàrce od griešnika
Sviem priklona i skrušena
Neće milos božanstvenu
Pogàrditi do vîk vîka.
Tiem dobrostiv u nevolji
Sionu se tvóm' objavi,
Koliko je tvój ljubavi
I tvój svetoj drago volji.
A to, iz hudieh neka šteta',
Sried kieh lievam grozne suze,
Jeruzalemu uzdignu se
Miri okolo bieli opeta.

Tada od pravde ti primat ćeš
Posvetilište obilnie,
Prikazanja ter svudie
I dar smierna sàrca nać ćeš.
Tada sa mnom postavit će
Svi moi puci odi sgara
Vàrh svetoga tvoga otara
Mladolietne sviem junčiće.
Slava otcu, sinu dika,
Čàs svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda i u vîk vîka.

Piesan peta.

Domine, exaudi orationem meam etc. *Ps.* 101.

Gospodine višnji s nebi,
Ti molitvu moju usliši,
I moj vapaj vrući i viši
U uzdasieh pridji k tebi.
Neodvratjaj mi zrak blaženi
Vedra i blaga lica tvoga:
U dan trudna jada moga
Prikloni uho tvoje k meni.
U ki dan tvé sveto ime
Zazvat budem ja skrušeno,
Naglo tvoje neizrečeno
Milosàrdje usliši me.
Zašto kao dim dni moi, Bože,
Iztajaše u tamnosti,
I kao požar moje kosti
Izgorjene usahoše.
Jao, izbjen sam u životu
Kako slama suha jedna,
A to 'er moja nepravedna
Misó uvriedì tvú dobrotu;

Ter u ognju svaki dio
Sàrca moga stà sgarati;
Zašto kruh moj blagovati
U zabit sam postavio.
Ah jao, s glasa moga cvila,
Puna plačna nepokoja,
K mojoj puti kost je moja
Žestoko se priliepila.
Nenasitu pustinskomu
Priličan sam ja vidieti,
Tere da sam, mogu rieti,
Kako noćni vran na domu.
Nesdružî me viek san tihi,
Sve sam drage noći bdio,
Tere sam se učinio
Jak modrokos sám na strîhi.
Nepriatelji moji himbeni
Na me vàs dan iznošahu,
I kí hvalit mene obćahu,
Kunjahu se protiv meni.
Zašto ja htieh sladko toli
Pepeo kao kruh blagovati,
I mú piću izmiešati
S gorkiem plačem, jao, na poli.
Izpred lica sàržbe ognjene
I prestrašna gnjeva tvoga
Zašto oblas tvoja mnoga
Uzdignuvši vàržè mene.
Svi dni moji neredbeno
Kako siena skratiše se
U životu, jao, tere se
Vàs usuših kako sieno.
Nu ti, Bože, bez izhoda
I bez svàrhe stoiš do vîka,
I spomena 'e tvá velika
Od naroda do naroda.

Ah, moj sladki gospodine,
U dobrotu tvú ću ufati:
Dà, ti ustavši smilovati
Sionu ćeš se, da neizgine.
Vrieme bo je, da mu budeš
Imat milos vàrhu smeće;
Prišlo bo je vrieme veće,
Da ga braniš, da ga bljudeš.
Zašto kamenja odražaše
Jur njegova slugam tvima;
Triebi je, da mu zemljam svima
Blag se i mio svaki ukaže.
Bojat će se tiem narodi
Tvoga imena, Bože, u vike,
I tvé slave prevelike
Kralji, od kieh se sviet gospodi.
Jer gospodin sazidó je
Vàs sionski grad presveti:
Vazda će se tiem vidieti
U obranah slave svoje.
Pogledó je blag i mio
Na molitvu sniženimi,
I molenja smierna njimi
Pogàrditi nije htio.
Upisana ova bit će,
Kad se narod drugi otvori,
I puk, ki se od sad stvori,
Gospodina hvaliti će.
Zašto htiè Bog pogledati
Iz visine svoje svete,
Ah, gospodin, tamni sviete,
S neba nà te oko obrati:
Da glas tužbah ucviljenih
Okovanieh bude čuti;
Vez da odrieši smàrtni i ljuti
Sinovima od pobjenih.

Neka budu naviestiti
U Sionu božje ime,
I hvalami njegovime
Jerùzalem napuniti.
Neka skladna i jedina
Množtva od puka kupe u sbore
I kraljeve, neka dvore,
Neka služe gospodina.
Ovi odgovor višnjoj sviesti
Budi u putu své krieposti,
Ah, maline i kratkosti
Mojieh mi dnih naviesti.
Usried danah nemo' opeta
Natrag prizvat moga hoda,
Od naroda do naroda
Bez svàrhe su tvoja lieta.
U početak vlás tvá mila
Zemlju osnovà punu uresa,
Gospodine, i nebesa
Tvojieh su rukah dîla.
Oni izginut; nu ostati
Kriepko tvá će veličina,
Ah, tere će, kao haljina,
Svikolici ovehšati,
I kao odieću promieniti
Desnica ih ima tvoja,
I u svietlia ruha svoja
Promienjena sva će biti.
Ali ti sám isti sada
I vazda si bez promîne,
I tvá lieta, gospodine,
Skončati se neće ikada.
Viernieh slugah tvoih sinovi
Prebivat će puni dike,
I sieme se njih u vîke
Upravit će na put ovi.

Slava otcu, sinu dika,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda i u vîk vîka.

Piesan šesta.

De profundis clamavi etc. *Ps.* 129.

Iz dubinah sàrca moga
Vapih, višnji Bože, k tebi:
Višnji Bože vapaj s nebi
Ti usliši sluge tvoga.
Neka uši svete tvoje
Prikłonjene budu čuti
S grozniem plačem glas ganuti
Od molitve smierne moje,
Ako uzgledaš, gospodine,
Na nepravde svekolike,
Tko da cieća zloće prike
Na tvóm sudu nepogine?
Tiem cieć ove običaji
I zakona tvé milosti,
Ja sam vazda ufó dosti
Steć, što kajnim tvá rieč praji.
Uzdala se mâ duša je
U rieč božju nad sva ina,
U miloga gospodina
Duša moja ufala je.

Od jutarnje straže o zori,
Dokli tminu noć donese,
Kriepko Izrael ufat će se
U Višnjega, ki ga stvori.
Jer pred blaziem gospodinom
Milosàrdje svedj stanuje,
I odkupljenje pred njim tu je
S neizmiernom veličinom.
On će svoga Izraela
Dobrostivo odkupiti
Od nepravad', kieh na svîti
Sada ga je uza spela.
Slava otcu, sinu diḳa,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sada i vazda i vîk vîka.

Piesan sedma.

Domine exaudi orationem etc. *Ps.* 141.

Ah, usliši, gospodine,
Mú molitvu sgar s nebesi,
Ki griešniku, rekao jesi
Podat život, da neizgine.
Čuj skrušene molbe moje
U obećanja tvoga istini,
U milosnoj veličini
Uslišaj me pravde tvoje.
Prem na sudu nemoj stati
S tvojom slugom u sej vrîme,
Jer pred svietliem licem tvíme
Živ duh nećeš opravdati.
Nepriatelj zašto hudi
Progonil je dušu moju,
I na zemlji kroz vlás svoju
Snižio život moj od svudi.
Postavi me u tamnosti,
Kako mártvieh još od vîka,
Jao, i duh moj s grieha prîka
Nad mnom cičà u žalosti.

Život bolez zlu očuti,
Duša smàrtne nepokoje;
A sve tužno sàrce moje
U meni se smetè i sastuti.
Spomenuh se starieh danah,
Stah razmišljat svá tvá dìla,
Tvojih rukah tvorstva mila
Razbirajuć sa svieh stranah.
Prostrieh ruke moje k tebi,
Ah, má duša s prieke sgode
Pred tobom je kao bez vode
Suha zemlja, Bože od nebi!
Hàrlo usliši mé boleće
Ove iz sàrca glase istine,
Usliši me, gospodine,
Jao, skončà se duh moj veće.
Ah, lice mi tvoje sveto
I tvú svietlos neodvrati,
Da nebudem slikovati
Tiem, kí u blato shode kleto.
Čin', da milos tvú veliku
Čuti budem, kada pravi
S noviem zrakom dan se objavi,
Zašto u tebe ufah viku.
Ukaži mi, koi sada
Put u hodu sliedit mogu,
Zašto k tebi mómu Bogu
Dušu uzdigoh, ti ju vlada'.
Od mojieh sasma vàrlih
Nepriateljah, Boše, otmi me;
Gospodine, gdie tvé ime,
Utočište mé, zagàrlih.
Nauči me, kao tvoriti
Vazda budem tvoju volju:
Pravedno je, da ovo moļu;
Jer si ti Bog moj na svìti.

Duh će uvesti dobri veće
Mene u pravu zemlju opeta,
Cieć imena tvoga sveta
Tvá me pravda oživiet će.
Iz nevolje na veselje
Izvadit ćeš dušu moju,
I kroz milos slavnu tvoju
Razsut sve mé nepriatelje.
Pače svieh jad i tuga,
Od kieh duši mój se stvara,
Pogubit ćeš, Višnji, sgara;
Zašto ja sam tvoja sluga.
Slava otcu, sinu dika,
Čás svetomu duhu budi,
Kô je od prie bilo svudi,
Sad i vazda i u vîk vîka.

PIRSNIKU
PIESNIH POKORNIEH:

IVAN PALMOTIĆ DIONORIĆ.

Viečni vienac da se spravi
Od lovora od zelena,
I za slavu tvoga imena
Na glavu se tvú postavi.
I spievóci svi, kí biše,
Ter dobiše vience Alone,
Da se tebi sad poklone,
Razložno je, nije odviše.
Tebi Višnji osobitu
Srieću i razum sgar dopustì,
Govor sladak, zlate usti,
Viekovitu čás na svîtu.
Ime će se tvoje znati,
Igdie ljudski stupaj stane,
Bez prestanka na sve strane
Medju zvanjem spoviedati.
Leti, leti jaciem' krilí,
Kako i oró u visine,
Kómu bistri vid negine,
Kad se u sunce gledat sili.
Roditeljem viečno ime
Daj i miestu, ké te uzhranì:
To su umàrli svi dàržani,
Dugujemo, znaš, svi time.
I učini, da se reče,
Da proroka presvetoga
Ime s pisma znana tvoga,
Sva oblîta, svud protieče.

ANTUN KASTRATOVIĆ.

Uz romon od lire kraljevski prorok taj
Pun duha, pun vìre, izpustì svoj vapaj.
Molitva vruća bì zajedno s njim sdružena,
Kú primì Bog s nebi od sàrca skrušena;
Sàržbe gnjev ustavì, njemu grieh oprostì,
Tiem svietu objavì drum prave krìposti,
Kú sliedi naš sada spievalac, ki slove
Krieposno, čiem sklada pokorne piesni ove,
Kojimi dà nauk izvàrstan u svemu,
Slovinski neka puk raj ufa po njemu:
Tiem slav'mo ovoga, koi nam ukazà
Put dobra viečnoga, štit huda poraza.

U SMÁRT

MARIE KALANDRICE.

Piesan

U SMÀRT

MARIE KALANDRICE

Žene Ivana Vlajka.

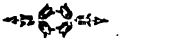

Silni udes silnom vlasti
Silnu liepos jur satire,
Gine dika rajske časti,
Kalandrica liepa umire.
Cviet izbrani od lieposti
Smàrt pepelom eto stvara,
I u prolietju od mladosti
Vil' nebesku pleše i hara.
Grozniem' suzam' proplačite
Ljubovnici ucviljeni,
Dragu diklu, kú dvorite,
Sad vam grabi grob studeni.
Eto i ljubav puna cvila
Kàrši za njom svoje strîle,
Bivši ovako izgubíla
Svo'e kraljevstvo i sve sile,
Tere groba sried studena
U smàrtniema nepokoji'
Plačna, mražna i kamena
Bez božanstva svoga stoji.

Pozna dobro, da na svìti,
Kad jedine ni'e liepote,
Ni'e joj napried gospoditi
Naša sàrca i živòte;
Vidi u smàrti draga uresa
Glasovite sej gospoje
Oborena sva nebesa
I prestolje slavno svoje.
Sried smàrtnoga evo vaja
Kalandrica leži odi,
Ká božice sve od raja
Rajskom slavom svóm nadhodi.
Leži, ah jao, bez života,
Huda ju je smàrt satàrla;
Angjeoska nu liepota
U njoj màrtvoj ni'e umàrla.
Kod nje ljubav u zlu priku
Žalosno se prem skončava,
Jer vlás gubi svukoliku
Neumàrlieh svojih slava'.
Kroz to i ti po sva doba,
O putniče, nje smàrt cvili;
Pače ostavi vàrhu groba
Njoj u zaviet tvoj duh mili:
Jer nemogu već živieti
Bez života tvoja lìta,
Pravi život čiem na svieti
Smàrt umorì jedovita.
Tiem s razlogom izbrala je
Trajat vàs viek svojih dana',
U istom grobu gdi ostaje
Rajska dikla ukopana.
Da što ćemo, vajme! veće,
Huda smàrti, mi pod nebi?
Ali s ove zle nesrieće
Umriet nam je svima triebi.

Ali imamo bez radosti
Uzdišući izdisati,
I pogubnoj u žalosti
Bez prestanka umirati.
Živieti nam ni'e načina
Uzdisane bez ljubavi,
Kad sried ovieh noćnieh tmina'
Svietlo sunce nas ostavi.
Umrieti je trieba nami,
Jednom smeće da svàršimo;
Tiem grozniem u suzami
Viekovito svedj plačimo:
Da dàj neka voda obilna
Uduši nas i utopi,
Ili da nàs boles silna
Plačnu u rieku svieh raztopi.
Nu što ćemo cvilit prije
U toj smàrti, liepa vilo,
Ali oči, od kieh nije
Svietlie od nebi sunce bilo?
Ali usti premedene,
Gdi u milom perivoju
Liepe ruse i rumene
Smijahu se sladko u goju?
Ali ona slavna lica,
Višnja kriepos kieh naresi,
Kojim zora i danica
Klanjaše se sgar s nebesi'?
Ali zlatne prame od kosi',
Ali ostale tvé lieposti,
U kojim se još ponosi
Slava prave izvàrsnosti?
U neizmierniem čudesima,
Sried kieh bi ti dano sjati,
Neznaš, sàrce što prie ima
Za požalit razabrati,

Neznajući u nesvìesti,
Koi život traje sada,
Gdie žestokoj u bolesti
Sried smàrtnoga gine jada.
Ah, o Bože, ovo što je?
Gdi je ona rajska mlados?
Kroz lieposti koja svoje
Uzrokovà sladku rados?
Toli jesu pohudile
One ruse i ružice,
I svoj miris izgubile,
Kiem' resahu liepo lice?
Tot dva sunca od iztoči
Viečni u zapad zašla jesu,
Toli svietle, vajme, oči
Odi màrtve sklopjene su.
Ljubice su dakle iznikle
Vàrhu ustih prerumenieh;
I ni'e čuti rajske dikle
Drazieh riečih i medenieh.
Ni'e čuti usta draga,
Milom riečcom da žubere,
Ni da kaže skrovna blaga
Sladki posmieh preko miere.
Mramorne su i kamene
Oči, usti, ruke i noge,
Mrazne, vajme, i ledene
Njih milosti stoje mnoge;
I zato se sad negizda
Stupaj tihi, kiem slovjaše,
Ki tanačce noćnieh zvìzda'
I svieh vilah nadhodjaše.
Ah, žalosti viekovite,
Oči naše prem opake
Màrtvu dragu vil' pazite,
I živete jošter jake?

Što s ovake, jao, bolesti
Razpuknut se sad nećete,
Ali tašte izvan sviesti
Da još boles nečujete?
O gospoje rajska i mila,
Mramorna je sârca odviše,
Gdi 'e smârt tebe umorila,
Tko za tobom neuzdiše.
Kamene je duše u sebi,
Tko ostaje u životu,
Ter neide tiekom k tebi,
Za sliediti tvú liepotu,
Tvú liepotu, za kom cvili
Nebo, zemlja, voda i more
I smârt ista, ká dan bîli
Skrati tvoje jasne zore,
Koja gorko sad kaje se,
Jer ovako bez milosti
Mile umorì tvoje urese
I neizmierne tvé krieposti.
Nu što žalos tvá pomaga
I plač grozni sad na svîti,
Ako umriè vila draga,
I ni'e moć je povratiti?
Ako opadè liepa rusa,
Svietla dika od prolietja,
I ostavì vârhu busa
Drače smârtne miešte cvietja?
Ako silna smârt umorì,
Vajme meni! liepša lica,
Neg ih vieku dosle stvorì
Višnja kriepos i desnica.
Ah opaka kleta čestì!
I jošter je duh u nami,
Nit nam puca od bolesti
Tvârdo sârce, tvârdi kami?

Umàrla je, utekla je
Od nas dikla pregizdava,
I drugo nam neostaje
Neg nje imena sama slava.
Ostaje nam sama kriepos,
Da 'e pievaju grozne suze;
Pokli u zemlju podjè liepos,
Smàrt nemila kú nam uzè.
Ali liepa o gospoje,
Tko će izriet moć ikada
Stoti dio hvale tvoje,
Ké viek svietlos nezapada?
Tko da izkaže lica tvoga
Sve lieposti božanstvene,
Tko li sàrca prevriednoga
Misli i želje prehrabrene?
Kô te narav liepom stvorì
Nad diklice sve ostale:
Tako i sàrce tvé zatvorì
Slavne želje, svietle hvale.
Da tvá misó i tvá duša
Nepožude ino vîku
Razmi slave, u kój kúša
Vriedno sàrce pravu diku;
Tere zasve bì gledana
Od tisuću ljubovnika',
Vieku liepos tvoja izbrana
Neučinì diela prika:
Neockvàrnjenoj u čistoći
Tvoji danci svietli biše,
Kieh glas isti u bieloći
Kô snieżani lier miriše.
Liepa i vriedna, vriedna i liepa
Liepoj živiè u vriednosti,
Ni bì drugo tvá pohlepa
Razmi samo od krieposti.

Na daleče od taštinah
Izpraznoga bludna svieta
Puna mudrieh ti bistrinah
Sva provedè svoja lieta,
Ter ukazà u zeleni
I u cvietju lietnieh dana'
Zrielo voće od jeseni,
Plod razumna sàrca i znana,
Da tvoj vierni, s kiem te s nebi
Prava ljubav čisto svezà,
Kriepos videć tu u tebi
Ostà u robstvu tvoga uresa,
Ter dočiem bi u životu
Tvoj vierenik prečestiti,
Viek neprestà tvú dobrotu
Vierno dvorit i ljubiti.
Ali nebo, da pritopi
Tvé krieposti zlato vriedno,
Dodjè s smećam', da te utopi
Prem pospiešno i neredno.
Ugrabì ti mladca mila
Mladieh dobah sried prolieća,
U komu je tebi bila
Svakolika slava i srieća,
Ter tom hudom nemilosti
Hotiè sàrce tvé kušati;
Za vidieti u žalosti,
Kú će kriepos ukazati.
Nu takoga sried poraza,
Ki ti umorì duh na poli,
Ti svies stavnu svietu ukazà,
I ustegnù plahe boli.
Dignù očima suze grozne,
Tužbe plačne ustim uzè,
A žalosti nemilosne
Hotiè ukopat samo u se,

Da ti su one uspomena
Od jedine tvé ljubavi
Draga mladca i ljubjena,
S kiem te huda smàrt razstavi.
Podnièvriednos tvá visoka
Stavno i kriepko take jade,
Zasve rana prem duboka
U tvé sàrce da upadè;
Duh ukazà plemeniti,
Ki vladaše mlados tvoju,
Da umie cielu čás dobiti
U protivnom svakom boju,
I da ni'edna zla nesrieća
Neima u sebi take moći,
Da viek može s gorkieh smeća'
Tvój krieposti vàrha doći.
Ali duša tvà čestita
Smàrtnom' trudu zasve odoli,
Narav, ká ni'e kamenita,
Bì podložna ljutoj boli.
Unutàrnji càrv izgrizè
Tvé sàrdašce milostivo,
Ké u sebi prekratì se,
Što bì veoma bolježljivo:
Pokli rados neimà puta,
U tvé pàrsi da ulièze,
Od kada ti sgoda ljutà
U grob dobro tvo'e ponesè.
I zakonom zasve od nebi
Mnozi iskaše i prosiše,
Vierni druzi da su tebi,
Te im molbe zaman biše;
Jer ti vriedna u sva diela,
Za ures veći tvojih dika',
Pronieniti ni'esi htiela
Vieru màrtva ljubovnika.

Pače za uprav bit njegova
I slobodit sebe od jada',
Tač boles te ljuta otrovà,
Da ga bàrzo sliediš sada.
Eto zlatnieh miešte dvora',
Gdie mogaše uživati,
Sad màrkli te grob zatvora,
Čiem ti žalòs život skratì,
Žalos, ká tvój u pogubi
Očito je ukazala,
Da si prava vierna ljúbi,
Komu vieru tvú si dala.
Sliedi duša tvá hrabrena
Dragu dušu své ljubavi,
I zasve 'er bi ostavljena,
Nju viek ona neostavì.
Ah, krieposti plèmenita,
Nečuvena prie na svìti!
Tvá spomena glàsovita
Za izgled će uviek biti.
Svi jezici, svi narodi
Pripievat će slavnom piesni
Svietle i slavne ove sgodi,
Zasve pune zle boliezni.
Ali na čem boles naša,
O ljubavi, svàršit ima,
Gdie se svak čas plač uzmnaža
Našiem plačniem u očima.
Ti, vidimo, gdie poplesà
Sve božanstvo slavno tvoje,
I da za raj i nebesa
Grob izabrà sej gospoje.
Mi, triebi je, da ištemo
Pospiešit se, za doć k tebi,
I da sami oberemo
Smàrt nemilu podat sebi;

Rajske vile da milosti
Neželimo na sem svîti,
Neg da viečnoj u radosti
S njom budemo prečestiti.
Kroz to grozno svedj plačite,
Oči naše boležljive,
Pače se odi satvorite
Dvie rieke vode žive,
Tere vašem u romonu
Sviedočite prem žalosne
Našu boles usionu
S ove smârti nemilosne.
A ti, dušo prehrabrena,
Ká uživaš viečne srieće,
I čestita i blažena
Odsgar gledaš naše smeće,
Čiem s hudoga nepokoja
Sad opaka smârt nas mori,
Od rajskoga perivoja
Slavna vrata nami otvori,
Ter čestita ti božica
Uvedi nas u veselje,
Da blaženstvo tvoga lica
Uživaju naše želje.
Ucviljena tužna piesni,
Plačna kćerce moga jada,
Ako ljutoj u boljezni
Ikad cviliè ti do sada:
Sad uzmnoži gorke cvile,
Ter žalosna u naprieda
Smârt nezrielu rajske vile
Grozniem' suzam' pripovieda';
Pače da joj pod nebesi
Glas u vieke bude sjati,
Podji, na grob nje poncsi
Rieči ove upisati:

»Ovi' mramor vil' žatvora
Rajske dike i lieposti:
Tko ni'e sàrca od mramora,
Odi izdahni od žalosti.«

PREVEDROJ VISINI

FERDINANDA II.

VELIKOGA

KNEZA OD TOSKANE.

Piesan.

Zaleti se strielovita
Na sunčanieh kolih slava
Po najvećem dielu od svîta
Slovinskieh svieh dàržava',
I razsvanù iz vedrine
Nje obraza svietla zora
S dubrovačke pokrajine
Do Ledena mrazna Mora,
Sto kraljevah gdie se čuje
Slovinsko ime slovit sada,
Kieh sviet prostran razdieljuje,
A obćeni jezik sklada:
Da najviših sried nje kruna'
Visoka se kruna umiesti,
Ká gospodi slave puna
S mnogom sriećom, s mnogom česti,
Ter s razlike bude strane
Zemlja slavit bližnja i dalja
Velikoga od Toskane
Kneza imenom, dielim kralja.

Neka u način drag, naredan
Gdie slovinske slave slovu,
Iz pó svieta jezik jedan
Klikne pievat piesan ovu:
»Ferdinando, kneže okrunjen
Nad najvišiem' knezovima,
Koga slavom sviet napunjen
Saj od zemlje sunce ima,
Čuj, gdie slave tvoje glasí
Vàs sloviński narod haran,
Obljubio kojega si
Ti besiedu blagodaran.
Od visoka i velika
Koliena se rodio si,
Koga plemstva vedra dika
Čás neumàrle slave nosi.
Tvé kraljevske svietle kuće
Blagodarnos sladka i mila
Sve krieposti pobieguće
Na zemlji je ostavila:
U njoj sàrca plemenita
Pod visokom misli sdružà
Pomnja i ljubav viekovita
I od knjigah i od oružja.
Tiem u mnogoj slavi i dici
Služiše joj pàrvi od svieta
I junaci i knjižnici,
I za straže i za svièta;
Svi bo stari tvoji biše
Slavni u miru, silni u boju,
I do zviezdah uzvisiše
Čudniem' dielim kuću tvoju.
Jedan s krune tri na glavi
Raj na zemlji otvoraše,
U càrljenoj u napravi
Oko čela drugi sjaše.

Nieko u vojskah hrabren toli
Nepriatelje čiem potlača,
Rieke od ljudske kàrvi proli
Trieskovita izpod mača.
Svietlji od sunca nieko iztieče,
Mudar sviestim, moguć rukom,
I od velika ime stečè,
I ostavi krunu unukom.
Ali kô čás neumàrlu
Tvoji diedi, slavom kitni,
U pošušnu boju vàrlu
Dobivahu nedobitni!
Vojske u móru svedj njihove
Zločincem su smàrtne bile,
I kraljestva i gradove
Turske žegle i palile:
Tiem na konju tvoj died skovà
Oružanu sebi sliku
Otetieh od trieskova'
Carigradskom' nevierniku.
Nu svieh jezik' sve besiede
Bàrzo bi se utrudile,
Kad bi vedre tvoje diede
I pradiede brojit htîle.
Sa svieh stranah po plemenu
Sunce od sunac' ti iztečè;
Svak bo u dielu i imenu
Od tvojih se svietó rečè!
U buljonskoj staroj kući
Mati se otca tvoga rodi,
U kieh Gofred sjà mogući,
Ki Jezusov grob slobodi,
I rodica tvá čestita,
Koje plemstvu slike nije,
Kraljica je glasovita
Od cesarske Austrije;

Slavni 'e cesar dundo tebi,
Ki više svieh krunah siedí;
A najveći svi pod nebi
Kralji od kàrstjan' bratučedi.
Ali na ké pute smione
Zajedriľ je má plav mala,
Nebojeć se da utone
U pučini tvojih hvala'?
S noviem' zracim svietlos stara
Preobraža sunce u te,
O kraljevah, o cesara'
Sinu, unuče i nepute!
Sve pohvale, ké govore,
Da u diedieh tvojih sjaju,
Kako rieke sve u more
U samom se tebi staju.
Tebe svaka kriepos vísi,
Sviet se u tebe s mačem sdružà,
U oružju moguć ti si,
A glasovit bez oružja.
Mirah zidnja sviem visoka,
Vojske oklopjem sviem pobjene
Na trenutje tvoga oka
Stavit će se podložene.
Obećava slava sade,
I od slave većma istina,
Da vàs saj sviet da nepade,
Podpàrla bi tvá visina.
Tvom' velikom' sàrcu toli
Podobno bi carstvo bilo,
Sve što žarko sunce okolí,
Kad bi ti se podložilo.
Nu bi i tada veći bio
Od cesarstva velikoga,
Toliko si se uzvisio
Vàrh svieh častih svieta ovoga!

Ti previdiš sve pametim,
Znan, razborit, tih i stavan;
Starac sviestim, mladac lietim,
Visok mislim, dielim slavan.
Blagodarne tvé su ruke,
Svièti mudro temeljiti,
Sàrce uzmnožno, vriedne odluke,
Svi načini plemeniti;
Proz tvoj se obraz vedri vidi,
Kako proz cklo, sàrce čisto,
I u misli i u besîdi
Jedno imaš htienje isto;
Ćud bez varke u istini,
I blagoća i dobrota
Od sàrcah te kraljem čini,
I cesarom od žívota';
Lica draga pogled mili
Neprobudja bludne želje,
Ni čistoću tvoju sili
Tudje ckvàrnut viek postelje;
Nesmetaš se ni'ednom smećom,
Ni te oholi čés velika,
Medju sriećom i nesriećom
Jednaka je tvá prilika.
Čés je mnoga tvojih pukà',
Što tvój kruni posluh daju;
Gdie svak ini satren huka,
Viek zlatni oni uživaju.
Ti u Livornu gradu hajà
Striet po vodah gradje nove,
Da im od svieta sa svieh strana'
Sámo na stan zlato plove.
U tvoih rukah pravda čista
Neugiba miere od suda:
Tiem podložna tebi mîsta
Stoje u miru bez zla huda.

Tudja imanja ti nestižeš,
Hteć, svakomu da je svoje;
Jer kô dobri pastir strižeš,
A nedereš ovce tvoje.
Ali u tebi svedj jednako
Milosàrdje s pravdom slove;
Na pedepse stupaš lako,
Tečeš hàrlo na darove.
Tko 'e kriepostan, tko je vriedan
Ili u miru ili boju,
Za vàs život u čas jedan
Blagodarnos pozna tvoju.
Vàrh koristih svieh od svieta
Ti svedj dàržiš nada svima
Slavu božju i razpeta
Isukàrsta pred očima:
Po viteškoj zato sili
Iz korabljah tvoih se uzè
Sinja mora sloboditi
Od turačke klete guse.
Jer dobitne tvoje plavi
Čiem po moru silne tàrče,
Pri sunčanoj tvojoj slavi
Iztočni se miesec smàrčè;
Pače u sried Carigrada
Otmanović čezne i preda,
Čiem se od vitez' tvojih sada
Junačtvo mu pripovieda.
U isto doba pomoć jaku
Šlješ cesaru, dundu tvomu,
Suproć kletu i opaku
Poluvierstvu odmetnomu.
Tvoi junaci na sve strane
Neviernike hàrvu odmetne,
I cesarstvo niemsko brane
Od navale plahe i štetne.

Ali od vitez' tvoih sloboda
Da 'e tolika, glas i slava,
Čiem hrabreni vojevoda
Pikolomin jaka 'e glava.
Njih životim u životu,
Čiem pravu oni vieru brane,
Triebi 'e, od pakla na sramotu
Križ dobitnik da ostane.
Tiem zmaj zaman od sievera
Proć cesarskom' orlu pàrši;
Vojska tvá mu skube pera
I ognjena krila kàrši.
Ali 'e vrieme, da sviet sluša,
Kako ljubav u radosti
Druži tebe kralja od duša'
I kraljicu od lieposti,
Kój prie od zlatnieh pramah stavi
Narav krunu okó čela,
Nego li onu, s kom na glavi
Čestita je i vesela.
Izpod zore svietlieh oči',
S nje pogleda suncu sličnа,
Vedra lica sried iztoči
Sja razbludna liepos dična.
Razumna je nje besieda,
Puna 'e dike i milosti,
Zàrcalo se u njoj gleda
Od najvišjih svieh krieposti'.
I ona, koja svietla dîkla
Visociem se plemstvom resi,
Iz česvine 'e zlatne nikla,
Ká uzrastiè do nebesi';
Čeka vàs sviet u okoli,
U pokojnu mirnu vieku,
Od dva sunca svietla toli
Nova sunca da izteku,

Kieh zracim, kako sada
Vašiem, bit će kratka miera
Od iztoka do zapada,
Od poludne do sievera.
Nu kud veće mala ptica
S nejaciem' leti krilí,
Mukliem glasom od slavica
Natiečući žuber mili?
Neka od Arna kufi bieli
Čestitosti tvoje poju,
I oni slavé preveseli
I kraljicu, ljubi tvoju.
Duga piesan kratku znanju
Ni priliči, ni dotieče;
U sniženu ja mučanju
Častit vas ću iz daleče.

LJUBOVNIK SRAMEŽLJIV.

Piesan.

Podji liste moj ljuveni,
Podji k onoj, cieća koje
Múčeći je sila meni
Dni u željah svàršit moje;
U mučanju tere momu,
Komu 'e dano besiediti,
Njoj ćeš, ká je uzrok tomu,
Mú smàrt mučè objaviti.
Podji vierni, podj mučeći
Naviesniče sàrca moga
Pred oči one, ké je veći
Pogled zraka sunčanoga;
Zašto slika i prilika,
I stvar u svem podobna je,
Od mučeća ljubovnika
I poklisar mučeć da je.
Podji vierni, podji mili,
Podj mučeći moj glasniče
Pred oči one, s kieh dan bîli
Noći mojoj sám iztiče.

Da nu, ako neznaš puta,
Ki te odvesti ima onamo,
Gdie má mlados izginuta
Puna želje stoji samo.
Trag od uzdah' mojih slîdi,
Koje upravljam svedj bez broja,
Gdie se draga liepos vidi,
Drumi otajni duša moja;
U ljuvenu tako u sebi
Putu i u sladku nada svîma
Moje sàrce vodac tebi
I pritecnik biti ima.
Sàrce moje strielovito,
Koje svak čas bieži od mene,
Ter kô u miesto své vlaštito
Put lieposti gre ljubljene.
Nu ako u udesu mom je hudem,
Ter inako nije moći,
Da ja prie na smàrt budem,
Neg' li tamo ti, jao, doći,
Pokloni se umiljeno,
I ako od očih nje svietlosti
Gnjevno, sàrčno, nesmiljeno
Vidiš goriet nemilosti,
Smierniem glasom tad objavi
U zlu momu dielo tvoje,
Da ti ni'esi od ljubavi,
Neg' li od smàrti glasnik moje.
Nu ako moga cieć poraza
Glas od smàrti čuje ljuti
Ona, koja vieku glasa
Od ljubavi nehtiè čuti;
Nu za malo od ružica'
Ako vidiš rujnos milu
Promienut ju u sried lica
Bielieh lierah na bliedilu;

Tko zna, da ju neprimože
Niemo pismo na smiljenje,
Što učinit viek nemožè
Grozno i tužno mé cviljenje.
Ali po mój smàrti veće
Tá na vrieme milos nije;
Jao jednomu, ki mučeće
Bez nje živiè i umrijè!
Tieme bàrže još će rîti:
Pravo žalit nije ovoga;
Mre dostojno, tko odkriti
Nehtiè mreći sàrca svoga.
Dàj, dàj bolje, da čiem duša
Na izhodu svom se vàrti,
Da prie jedan uzdah sluša
Od ljubavi, neg' li od smàrti.
Ah moj liste izčeznuti!
Gdi 'e prolietje mojih lîta'?
Uputi se veće, uputi;
Hod, smiej, moli, ufaj, pita'.
Pitaj u one, ká obstire
Čelu od pramah krunu zlatu
Od ljubavi, od mé vîre
Milos samo, jao, na platu:
Ja nepitam to, saviše
Mojoj srieći, mojoj česti,
Da na uzdahe moje uzdiše,
Da se bolí móm bolesti.
Ah, sàrce ima prem kameno;
Ljubovnik se toj neveli,
Tko uzdisat svedj ljuveno
Svoju dragu vidiet želi.
Na daleče da se oddîle
Od nje muke sve ljuvene:
Boles, uzdah, jade i cvile
Ja uzimam sve na mene.

Pače, ah jao, nova čuda
Od ljubavi, u kój stoju,
Prosit ni'e má požuda,
Da ona ljubi ljubav moju;
Jer moja ako liepa vila
Žalos stieče, rados gubi,
Ter joj ljubav nije mila,
Ja viek neću, da me ljubi.
Samo žudim, samo prosim
U života moga svàrsi,
Da na ljubav, kú joj nosim,
Negnjevi se, jao, ni màrzi,
Ter za platu svega jada,
Vaj, u komu vàs viek tužim,
Da uzhoće samo sada,
Da ju ljubim, častim, služim.
Sad od mene, ah jao, Bože,
U preliepe mé gospoje
Koja stvar se manja može
Od ljubavi pitat moje?
Pitam ono, što braniti
Toli manje ima ona,
Koli većma hoće biti
Nemilosna, nepriklona.
Jao, jer pitam samo, da je
Ugodna joj boles, koja
Jadno sàrce mé skončaje,
I s nje mirom da'e smàrt moja.
Na ovomu tvom govoru,
Liste, kad ga bude čuti,
Ako u liepom svom pozoru
Išta vidiš, da se smuti,
Ti zamukni mramorkome,
Tere čini, da rieč druga
Neizide tvá pred njome,
Neg' li ova: »Mre tvoj sluga.«

Ah, da uzmožeš kô po srieći
Još pun želje tej ljuvene
Izrieti joj tad mučeći
Ove uzdahe moje ognjene.
Tako riečju vriedja i sliedi
Prieka i huda, jao, saviše,
Zabraniti ako odredi,
Da uzdiše, tko izdiše.
Nu ako je namienila
Već života moga osude,
Ter uzhoće moja vila,
Da svakako umriet bude;
Zareče se pače u sebi,
Nečut uzdahe od ljubavi;
Tko mre, uzdah jes mu triebi,
Da s njim život svoj ostavi;
Ali videć, da svietlosti
Sebi obratja sve ljuvene,
Ako, ah jao, ne s milosti,
Da dàj sasma nesmutjene,
Tad s uzdasim daždeć grozno
Suzah rieke, pismo, tvoje
Tužno skazanje i žalosno
Od ljubavi riet ćeš moje.
Najprie počni: »Kad upazih
Vedra lica raj veseli,
Svietlo sunce očih drazih,
Sladki pogled, moj dan bieli:
Tada poznah, višnja kriepos
Da svú objavì vlás veliku,
Svu ujedno skupnu liepos
Stavì u samu tvú priliku.
Tiem má duša naglo stupì,
I u oči dodjè moje,
Ter u jedan pogled skupì
Svekolike sile svoje;

Plačem tako sve mé vrîme,
Nu ljubovnik mučeć vîku
Pod sàrdašcem ognjenime
Tajeć ljubav mú veliku.
Tako gorim vàs u sebi,
Nu moj oganj skrovan stoji,
Nije objavljen još on tebi,
Ká ga užežè i razgoji:
Ja i ljubav, nitko veće
Ni domisli, ni se stavi
Od goruće, nu mučeće
I otajne mé ljubavi.
Moja mlados tàrpi i kuša
Muke one sve najgore,
Osudjena koje duša
Posried pakla podniet more.
Nu da 'e vàrh svieh mukah huda,
I najveće zlo ću rîti,
Nemoć jedno, jao, sried truda'
Pred vil' dragom izustiti.
Nemilostan sasma pače
Ni'e, ni žestok sasma toli;
Jer se ciči dàj i plače,
A nemúči u njem doli,
Múčim, i ako sàrce odpravi
Glas za milos tvú pitati,
Po sried ustih rieč ustavi,
U uzdah se pak obrati.
Ali život čezne i vene;
Da su mučeći i uzdasi,
Vietric' pàršeć oko mene,
Da ih nečuje i neizglasi,
Mučim, i ako glas ikada
Stan žestocieh mukah uteče,
Od bojazni i od jada
Dostigne se i presieče.

Ah, da glase tvé mučeće,
Ké viek jezik neotvori,
Zatravljena sàrca veće
Čuješ, niemo kô govori,
Ognjilo bi mo'e žalosne
Tužbe izelo, jao, iz stiene
Sàrca tvoga, jô! milosne
Iskre, ako ne ljuvene.
Múčim; ali bliedilo je
Na mom licu upisalo,
Jao, da zaman sàrce moje
Razgorjenu je ognju malo.
Veće, liste moj, se odpravi,
Gdi u družbi mislih drazih
Sàrce i duša má boravi
Ponesena u uzdasih.
To li bi te tko u putu
Pitó: ki je trud najveći?
Reci: tajat muku ljutu,
Želju i ljubav tvú mučeći.

ARIADNA.

POLUŽALOSTNO PRIKAZANJE

U PET ČINJENJAH.

Imena,

koja ulaze u ovo prikazanje.

APOLO.
VENERE.
LJUBAV.
TEZEO.
ARIADNA.
SVIETNIK.
Skup ribarah.
Skup bojnikah Tezeovih.
PELINKO, BISERKO, } Ribari.
Poklisar s plavi Tezea.
KORALJKA, Gostionica.
Glasnik pàrvi.
Glasnik drugi.
BAKO.
Skup bojnikah Bakovich.
JOVE.

MNOGO SVIETLOMU GOSPODINU

MARINKU FRANA TUDISI

Vlastelinu dubrovačkomu

IVANA FRANA GUNDULIĆA

POZDRAV I POKLON.

Medju mnoziem' prijateljima, koji mene svietuju i ljubežljivo sile, da *Ariadnu* moju budem na sviet prikazati, *Vaše Gospodstvo* navlašto je, komu ja u to pogoditi želim, ne samo jer toliko sàrčana prijatelja požudu u miesto od zapoviedi dàržim; nu jer ista *Ariadna* nikoga nije dàržania poslušati, nego li *Vaše Gospodstvo*, od koga i od Vaše družine s veliciema slavami bi jur prikazana u našem Dubrovniku. Tiem istino mogu rieti, da od mene bi začeta, a od *Vas* i urešena i proslavjena. K *Vami* dakle *Ariadnu* pošiljem, i vèle s draga je sàrça *Vami* u dar poklanjam, neka kako od stvari osobite i vlaštite činite od nje, što hoćete. Akc uzbude pohvaljena, biti će čás *Vaša*, to li inako, *Vi* ćete je vriedni biti obraniti, kako prem gospodičiću takomu pristoji, čiem pod *Vašeg Gospodstva* krilom na svietlos od svieta izhodi. Stojte zdravo.

Iz Dubrovnika na 4. Settembra (Rujna) 1632.

IVAN SARA BONA VUČIĆEVIĆ

piesniku.

Ariadna ostavljena
Tako liepo mladca cvilì,
Da diklica ucviljena
Baka k sebi doć usilì,
Ki ne samo nju prigàrlì,
Nu za slavu nje podpunu
Dà joj u dar neumàrli
Usried neba zviezdah krunu.
Sad pravo je, u tvé piesni
Tí, ki vèle liepše skladaš,
Neg ona ista nje boljezni,
Liepšoj kruni da se nadaš.
Čestit ti se vienac svit će
Od neumàrle lovorike,
Ki se slavno zelenit će
Vàrh čela ti po sve vîke;
Jer njoj zapad krunu krije,
A tvoj lovor, kako sada
Zelen je uviek, njemu nije
Smàrti, zime, ni zapada.

Pripoviest ovoga prikazanja.

Budući se uhvatačila dàržava i grad od Atene slati svako lieto niekoliko mladićah, koji se na srieću vodjahu kralju od Kandie, koja se u ono doba Kreta zvaše, neka budu vàrženi u zahodnu i smetenu gradju od Labirinta za jestojsku vàrloj i strašivoj nakazni, koja biaše do pása čoviek, a u ostalomu svemu kipu četveronožni vó i zvaše se *Minotauro*. Tezeo kralj, hrabren mladić i glasoviti junak, izvadjen i on na smàrtni red màrzećega ugovora mučno tàrpeći u slobodnomu sàrcu nepravedno bezzakonje, odluči, ili viteżki poginuti, ili od težkoga harača rodni grad sloboditi. I tako s družbom od izabranieh mladićah prebrodi na Kandiu, gdie s pomoći i po nauku Ariadne kćeri kraljeve, koju on biaše obećo za vierenicu uzeti, uliezè i izidè zdrav i żiv iz zametnoga *Labirinta*, budući predobio, zakló i pogubio strašnoga *Minotaura*. Tako slavan dobitnik sebe hrabreno obranivši i oslobodivši plemenito rodni grad od težkoga harača, s družbom veseo i čestit dižè se put Atene s Ariadnom vierenicom svojom, kú bez uprosa otca i matere nje on vodjaše. Ali u putu na otoku od Nasa, budući se hrabreni vojvoda izkàrcó za na kraju prenoćiti, svietovan od svojih svièt nikah, pače usiljen i predobit od njih razlogah, ostavi speći na rečenomu otoku zatravljenu mladicu, koja budući se probudila, i našla se prevarena i izdana, plačući i zovući zaludu pobiegućega ljubovnika, veće màrtva neg li żiva bez ufanja svakoga uzdišući izdisaše. Tada Ljubav po odluci svega vieća višnjih bogovah i po naredbi

Venere majke svoje ostavljenu ljubovnicu nevidjena, vidjeno pomožè; jer u to isto doba iz nenadke sagnan od sile od vietarah Bako bog dobitnik iztočnieh Indijah s hrabrenom družbom budući dojedrio, ne dobro na isti otok svoj stupaj postavi, a ucviljenu mladicu ugleda, koja neumàrloga mladića zamierivši i bàrzo oba po milosti od blage i moguće Ljubavi, od stravljenieh ljubovnikah čestiti vierenici nadjoše se. Tako *Arĭadna* sriećna u nesriećah, ostavljena od svieta, pomožena od neba, umàrloga čovieka na neumàrlome Bogu promieni.

Apolo.

Od nebeske sladke lire
Viečna straža Bog sunčani,
Ki po višnjoj liepoj strani
Zlatna kola zrak prostire,
Od znanieh kralj dievica',
Ké stanuju vàrh Parnasa,
Eto na sviet sad ukazà
Slavnu svietlos vedra lica.
Ne, jer opet ljuta zmija
Jedom, ki se u njoj čuje,
Nebo smutja, zemlju truje,
Rieke suši, ljude ubija;
Ne, jer opet svietlos draga
Od pogleda umàrloga
Željnu misao sàrca moga
K sebi zove i premaga:
Neg li samo, o gospoje,
Dodjoh Sunce ja s nebesa'
Sried vašega svietla uresa
Za uživat zrake moje.

Čujte, blage u ljubavi,
Milieh piesnih sklad uljudni,
Vašieh očih zrak razbludni
Od kojih je uzrok pravi.
Čujte, izdana ljubovnica
U pustomu sama kraju
Kako uzdiše, jao, u vaju
Peruć suzam' liepa lica.
Može bit vam da se sgodi
Sried sadanjih vidiet spravah
Davnju kriepos starieh slavah
U spievanju novom odi.

ČINJENJE PÀRVO.

SKAZANJE PÀRVO.

VENERE I LJUBAV.

VEN. Ah, poprav je sriećno čudo,
Da te sad sam ja zastala
Vàrh pomorskieh ovieh žala',
Sinko, sladka má razbludo!

LJUB. Što želiš, majko má, što žudiš, božice,
Sve pitaj bez srama u moje desnice!
Jedà liepos tvoga uresa
Hoće, da luk napnem odi
Suproć Bogu komugodi
Od mora, ali od nebesa'?
Da koi, hoć' li ti, umàrli na svieti
S tvé rajske lieposti uzbude gorieti?

VEN. Má besieda sad nepita,
Da itko uzdiše s mene u sebi,
Ni od bogovah višnjih s nebi,
Ni od umàrlieh ljudi' od svîta.
Čuj, što hoću, čuj, što želim,
O dietešce liepo moje,
Čuj me, zašto volja ovo je
Boga Jova, što ti velim.

Ter plam viečni tvojih striela'
I lûk zlatni veće spravi,
O jedina má ljubavi,
Na visoka slavna diela.

LJUB. Zapovied se svaka ina
Tvá saviše, majko, gleda,
Gdie razbludom zapovieda
Sladka molba tvá jedina.
Eto sam pripravan na tvú rieč, na tvoj glas
Položit ovi dan lûk, striele i svu vlás.

VEN. Neće liepi bog Apolo,
Koi nosi dan po svîti,
Sried valovah zatvoriti
Zlatnu zràku, viečno kolo,
Sinko, draga má ljubavi,
A na otočne ove žale
Pun vojvoda slave i hvale
Ustavit će svoje plavi.
Oni slavni vojevoda,
Ki je stupaj izvadio
Iz strahoće od zahoda,
U kom nesja viek dan bio,
U viteztvu u hrabrenu
Ostavivši vàrhu trave
Zlu nakazan poražénu
Bez života i bez glave.

LJUB. Ká uredba, ká požuda,
Kó li od slave novo ufanje
Opet na svo'e rodno stanje
Tezea vodi sad ovuda?

VEN. On pun slave neizrečene
Veseo u svá mlada lieta
Želi, neka vidi opeta
Grad uzmnožni od Atene.
Tiem od mora sada brodi
Valov'te sinje vode

S mnoziem' plavim, pun slobode,
Kieh u svoju družbu vodi.
Od Krete ga kralja sliedi
Liepa kćerca pobieguća,
Ká u ognju sva goruća
Za njim vehne, čezne, bliedi;
Što ga učini (ah milosti
Od ljuvena sàrca mila!)
Od mučnoga sasma dîla
Dobitnikom slavniem dosti.

LJUB. Ja sve to dobro znam; jer sve, što rečè ti,
Učinil' ja jesam, dielo je mé vlasti.

VEN. Da čuj, sinko, ter se gani
Kažuć milos dragu u licu,
Kraljevsku će dievojčicu
On ostavit u ovoj strani.
Bez ufanja, bez veselja
U oholoj će u pameti
Moguća se toli rieti
Od umàrle slave želja?
Koje uzdahe, jao, i koje
Tužbe i cvile čuti ima
Povietarce s nebesima,
Ká povàrh nas ovdie stoje.
Ah, kako će, jao, do skora
U žalosti jadoviti
Gorkiem plačem svi zamniti
Bližnji otoci, bližnja mora!

LJUB. Bez uzroka neće vieku
Bit cviljenje to čemerno,
Ako u varku pasti prieku
Pravedno će sàrce i vierno.

VEN. Ali kaž' mi, sladko ufanje,
Má ljuvezni, sinko mili,
Da pustit ćeš ti, da cvili
Rajska liepos, gdi 'e tvé stanje?

Ti ćeš pustit, da pogine
S himbenieh hudieh sprava',
Jao, mladica tač gizdava
I tač vierna nad sve ine?
Ter će ostat na otoku
U pàržinah žala ovoga
Zatvorena liepos mnoga
U čemeru u žestoku?
Ah, mladjahna dievojčica
Ostat li će uzdisaje,
Zasve tvoga carstva da je
Sviem priklona službenica?

LIUB. Ah, nereci to se ikada,
Ah nebudi viek istina,
Da u kraljestvu, kojim vlada
Moja svietla vlast jedina,
Vierna sluga naći ḫude
Za svú platu gorke trude.
Sàrce mu ću tvàrdje i jače
Ja svezati uzam' noviem'
Ranit ga ću većma pače
Svemogućiem' strielam' oviem'
A neka se pak po sili,
Ako uzmože, od nje oddîli.

VEN. Neka Tezeo od své podje
Pogàrdjene vierenice,
Ištom da vlast tvé desnice
Njoj na pomoć blaga dodje.

LJUB. Od goruća plamą u sebi
I od mogućieh ovieh strîla'
Čini, što hoć', majko mila,
Kô je ugodno većma tebi.

VEN. Prie neg sunce u pučinu
Zautra zrake své podune,
Ter od svieta strane pune
Razlikosti s noći izginu;

U miesta će vietri ova
Po smutjenoj sagnat vodi
Tebanina, ki se rodì
Od Semele i od Jova.
Tako 'e, sinko, viečno vieće
Vàrh nebesah odlučilo,
I Atlantov sin je dîlo
Izvàršiti pošo veće;
Otišo je Merkurio
K kralju, koi vietrim vlada,
Da bi od volje višnjih sada
Glas mu stavan naviestio.
Ti, kom' stupaj on postavì,
Potom na žao ovi stane,
Čin', cieć liepe Ariane
Da se užeže vàs ljubavi,
Ter od take čini moći
Tvoje u njemu vruće plame,
Da ufa, da mu od nje same
Mir i pokoj može doći.
Ni od takoga ljubovnika
Sladku želju, plam čestiti
Bude liepa pogàrditi,
Ali ostavit do vîk vîka.
Pače učini, da sve ine
I radosti i ljubavi
Veće u zabit ona stavi
Cieć požude te jedine.

LJUB. Smiri se misao tvá, majko má ljuvena,
Goriet će obadva s jednoga plamena;
Ljubav sam ja mila, kletvom ti obietam
Vàrh lûka' i strîla, kú činim voljno sám.

VEN. Po načinu liepu ovakom
Kolici će, o Ljubavi,
Po dobitnoj vriednoj slavi
Nebo uresit novom zràkom?

Jur u poljih punieh gizde,
Sried kieh sunce kram svoj ima,
Vidju medju svietlostima
Zlatan vienac činit zvîzde.
Ali koja buka ovo
Od trubaljah i od glasa
Povietarcem sad se ukazà?
Što bit može? što je novo?

LJUB. Ah, nut plavih koliko je!
Puna ih je strana svaka,
Svàrni liepe oči tvoje,
Ter pogledaj, ter vidj paka,
Nebi l' rekla za istinu,
Majko, dobro moje milo,
Da se 'e more u planinu
Punu dubja obratilo?

VEN. Ah, ja svaki stieg ponosni
Dobro poznam i sried vode;
Nu ti gàrčke vojevode,
Ono 'e Tezeo nemilosni!
O kolike prehrabrene
Čete, svaka na ponase,
S njim s visocieh drievah slaze
Pod oružjem narešene!

LJUB. Gleda' ohola čela sgara,
Ká gizdava perja rese,
Gledaj, štiti gdie svietle se,
Čiem zrak sunčan u nje udara.

VEN. Na zemlju eto sad postavi
Veće stupaj svoj iz voda'
Plemeniti vojevoda,
Vidiš li ga, o Ljubavi?

LJUB. Medju množtvom, kó bez broja
Oko njega od svudi je,
Još ga neznam naći; gdi je,
Ukaž' mi ga, majko moja!

VEN. Gledaj, on je mladac oni,
Ki se put nas uputiva,
I u vezenu zlatu siva
Po odieći po svioni.
Vierenicu liepu nu ti,
Kako uzdàrži rukom svojom,
Ah, s tihoćom liepom kojom
Gizdav stupaj milo puti!
Nut, razbludno zamišljena
Kô se kaže sva u sebi,
Kô vedrina svietla od nebi
Lica resi nje ljuvena!

LJUB. Gnjiev i milos veće od sada,
Jao! od hude česti svoje
Na sàrdašce slazi moje,
Ter me gorka žalos jadá.

VEN. Da ti nastoj, má Ljubavi,
Blaženu ju učiniti,
Ja ću se u to zabaviti
U moru, ali u dubravi.

LJUB. A ja, ovako liepo dilo
Da po meni svàrhu primi,
Nevidjen ću medju njimi
Stanovati rado i milo.

SKAZANJE DRUGO.

TEZEO, ARIADNA, SVIETNIK *i skup bojnikah Tezeovih.*

SKUP. Ako u kraj rieke Izmena
Plemeniti glas prostira
Sladkoskladna gàrčka lira,
Neka budu pohvaljena
Herkulova slavna diela.

Sgoditi se vieku neće,
Da će mučat grad Atene
Slavne dobiti i hrabrene,
S kieh sad svietao i pun srieće
Kralj je dobri, ki ju vlada.
Pievati će kufi bîli,
Piévati će vile od mora,
I one, koje posried gora'
Vode o zori tančac mili
Pri kladencu u dubravi,
Ter će rieti, kô porazi
Nedobitan zlu nakazan,
I kô po njem bi ukazan
Put, po kom se smiono izlazi
Iz zahoda smetenoga.

TEZEO. Vitezi hrabreni, o družbo od truda
I od časti, ká meni u pomoć bi svuda,
Skoro će svanut dan, kad ćete doći vi
Na željni rodni stan, ponosni u slavi,
Gdie svaki čestit prem, zagàrlit vrat ima
Ljubovcam draziem, sinovim milima.
Kú rados izbranu, kú ćemo ćutit slas,
Òružje na stranu kad stavi svaki nas,
Kad budem s vami ja pokojan viditi
Od rodnieh oganjah dim k nebu hoditi!

SKUP. Sladko 'e diecu svú, i sladko i milo
Ljubovcu gizdavu primiti u krilo;
Ali manja čás nebude
Ljudem, koji slavu ljube,
Za čás liepu kad pogube
Podnosit se vide i trude.
Gdie nebesa najgnjievnija,
Gdie svedj mora smutjena su,
Gdi u ledu i u mrazu
Val se s valom svedj razbija,
Sliedit ćemo volju tvoju.

TEZEO. Dosta smo podnili pogube i smeće,
Vrieme je, dom mili da vidi svak veće;
Da rados svak svoju uživa s ljubavi
U miru, u goju, u igrah, u slavi.
SVIET. Umàrla kriepos, dím, bez snage ostaje,
Ako joj za trudim pokoj se nedaje.
Dobiti gàrde sve i sàrca gnjieve se,
Ako vienci od slave čela im nerese.
TEZEO. Na lûku podjte vi, i pomnja budi vam
Od vojske, od plavi' ja ću ovdi ostat sám,
Ter dočiem sried mraka tmastu sien studenu
Od zlatnieh od zraka' strieljanja iždenu,
Draziem ću pokojom sried liepe zeleni
S gizdavom vil' mojom razsladit sve mé dni.
SKUP. Ah! blaženi i čestiti
Da bi svi sni vaši bili,
Ah! da s zorom danak bîli
Oba bude probuditi
Samirenieh u pokoju.
Što cknenjem od hoda ustavljamo odluku,
Kom svietli vojvoda šlje nas svieh na luku?
Hod'mo, neka on njegovi
Svàrhu podá sladkoj želji,
Hod'mo veće, prijatelji,
Hod'mo veće, vitezovi!

SKAZANJE TRETJE.

TEZEO, ARIADNA I SVIETNIK.

TEZEO. Jao! ki od straha biljeg meni
Kaže liepo lice tvoje,
O životu moj ljubljeni,
O sàrdašce sladko moje!

Ah! razvedri, dušo, veće
Zrak lieposti prepadene,
Skoro oči tvé vidiet će
Svietle mire slavne Atene.
Tu ćeš, ljubi liepa moja,
Ti kraljica u svietlilu
Gospodovat sried pokoja
Vodeć sladko mlados milu.

ARIAD. Ah! dopusti, čiem rodjenu
Zemlju ostavljam, bràće, sada,
Dàj uzdahom jedniem mlada
Da počastim uspomenu.
Za istinu svies má sudi,
Poznam dobro, má ljuvezni,
Da su gorke tvé boljezni
Moje muke, moji trudi,
Ali od pàrsih majke mile
Dievojčica odkinuta,
Uzdàržati veće puta'
Svaki uzdah neimam sile.

TEZEO. Sviem je dobit plemenita
Od nakazni pogubljene,
Od zahoda sviem skrovita
Sladke i drage uspomene:
Nu veselo lice tvoje
Ako oči mé nepaze,
Sve dobiti slavne moje,
Sve mé slasti gorke izlaze.

ARIAD. Uzdisati sili mene,
Sladki bràče, želja mnoga
Od izdana ćaćka moga
I od majke prevarene.
Jao! nu boles veće ustavi,
Dragi pogled, dušo, smiri,
Plemenitoj u tvój vîri
Razgovor je meni pravi.

TEZEO. Ah! nemože bez žalosti
Miesta ostavit svá rodjena,
Tko sried pàrsih bez milosti
Sàrca neima od kamena;
Ali veće mlados tvoju
Smiri, liepa dievojčice,
Ter s ljubavi u pokoju
Tvé razvedri rajsko lice.
Sladku i dragu svietlos vrati
Sunčaniem' tviem' očima,
S mnogom sriećom kraljevati
Narodim ćeš čestitima.
Kraljica ćeš svietla biti,
Bit će slavno svud tvé ime,
Pram ćeš zlatom naresiti
I kamenjem predrazime.
Dievojčice gàrčke izbrane,
Kieh lieposti s suncem lete,
Dvorkinjice vierne i znane
Umiljeno služit će te.
Nu prie nego ijedna druga
Na trenutje tvoje sgledno
Ja ću letiet vierna sluga
I ljubovnik tvoj ujedno.
Služit te ću, moj životu,
Dvorit te ću, má ljubavi,
Ah jao! ištom da liepotu
Mirnu gledam, ká me travi.
Ah! razvedri lice blago,
Tvoj drag ures razveseli,
O sunašce moje drago,
Kiem mi siva danak bieli.
Trud, ki dragu rados diže
Tvom' pogledu sladkom' sada,
Mé sàrdašce, jao! saviše
Tužno mori, smàrtno jadá.

ARIAD. Tako sladko k sàrcu shodi
Tvá besieda sad medena,
Jur da svaka uspomena
Rodnoga me miesta ohodi.
S Bogom! majko moja mila;
S Bogom! ćaćko moj izdani,
I ti, s Bogom! zemljo, ostani,
U kój sam se porodila.
TEZEO. Ah! kralj koi u svietlosti,
Ki li vitez sviem hrabreni
Paše s većom čestitosti
Sad od mene mač zlatjeni?
Eto mi je dopušteno,
Eto pogled moj uživa
Sunašce ono razvedreno,
Ké moj život prosvietljiva;
Nu jur sunce pri pučini
Svietla u more kola krije,
Navideći, da jedini
Sunca moga zrak svietlji je.
Eto veće dan utečè,
Čiem noć pàrvi mrak prostira,
Ovo 'e doba, na daleče
Kad od sebe svak trud tîra.
U ovo vrieme od pokoja
Nebismo li i mi odi
Počinuli, liepa moja,
Gdie se pravi mir nahodi?
Bolje nam je noćit veće
U divjemu miestu ovomu,
U ubogu stanu, komu
Vlažni ševar krov poplieće,
Neg na more poć opeta
Na mú zlatnu plav veliku,
Gdi i malahan vietric vîku
S krajem vale svadja i smeta,

ARIAD. Drag i ugodan stan će biti
Brače, s tobom vazda meni
Medju vihrim, gdie smutjeni
Val je morski jedoviti.
Ištom da sam tebe blizu,
O ljubavi má jedina,
Mirna bit ću sried planina',
Gdie najveće pustoši su.

SVIET. Ali mi se vidiet čini,
Ali istino vidim veće
Onamo u onieh sienah tmini
Na čas treptiet plam od svieće.

TEZEO. Ah! pastirski stan po srieći
Da kigodi ono bude,
Gdi izpokojit san družeći
Sladko ćemo danje trude.
A kad sine zora mila,
Opet ćemo za put dragi
Na jutarnji vietric blagi
Odriešiti jedra bîla.
Put onieh veće strana'
Sa mnom stupaj tihi upravi,
O gizdava má ljubavi,
O kraljice izabrana.

SKAZANJE ČETVARTO.

BISERKO, *ribar od skupa i skup ribarah.*

BISER. Svietle ti su i vesele,
Vedro nebo, zviezde tvoje;
Veselie nu su vele
I svietlie oči Zorke moje,
Kiem' sàrdaśce mé otvori,
Da u viečnom ognju gori.

SKUP. Jur je sunce ugasilo
Svoj gorući zrak u moru,
Po nebesieh eto guru
Jasne zviezde sviete milo,
Vrieme 'e, družbo, što činimo?
Lov iz mora da vadimo.
Sada skrovno i mučeće
Na luku vam poć je trîba;
Jer sumnjiva često riba,
Čiem se od straha uzpromeće,
Kraje okastoj razdre mrieži,
Ter izlazi tuda i bieži.
Mi ćemo u to počivati
Bez svietlosti ovdi ine,
Izvan kú nam zviezde čine,
Kóm se nebo vidi sjati,
Blazneć tiho u ljuvezni
Sne presladke skladnom piesni.

Skup.

O jasnosti vedre i čiste,
Kóm se tamna siena resi,
Svietlo blago od nebesi'
I kamenja draga vi ste.
Višnjieh poljah liepe vile,
Ké u skutu bistra mora
Uživate s neba sgora
Viečne vaše zrake mile.
Zašto pomno vaša lica
Pazi umàrla želja mnoga
Jur od ognja nebeskoga
Sviem požudna ljubovnica?
Ne bì zato, da zrak mili
Vi nam ikad skrile jeste,
Jer goruće volje ni'este
Druzieh nikad pogàrdili.

Nu vi liepe, koli prieke,
Svietle zviezde pune uresa,
Koje sjate sried nebesa'
Umàrloga lica u vieke.
Sad kažete zrak milosni,
Sad krijete nami svieme,
U sàrcieh budeć tieme
Sad smieh mili, sad plač grozni.
Ah jao! ako vi žudite
U gorjenju slikovati
Jasne zviezde, koje sjati
Po nebesieh svedj vidite,
Zviezde od zemlje liepe i drage,
Stojte s istom svedj prilikom,
Daždeć rados ljubovnikom
Proz poglede mile i blage.

ČINJENJE DRUGO.

SKAZANJE PÀRVO.

TEZEO I SVIETNIK.

TEZEO. Ako se od pùti, mé sàrce, možeš rît,
Kô ćeš se prignuti, koli ćeš, jao! pustit
Medju oviem' otocim, na kieh se nevidi
Neg stienje strašno svim, klisure i hridi
Na žalu studenu, na goloj pàržini,
Tvú dušu ljubljenu, tvoj život jedini?
Neharniče, ter je tvoja
Misao, onu ostaviti,
Ká za tebe, jao! slieditì
Sva ostavì dobra svoja?
Ti si krunu, s kom na glavi
Svietla si se porodila,
Ariadna, pogàrdila,
Cieća moje, jao! ljubavi,
I ti, dušo moja, paka
Da tvoj ures sa mnom bude,
I celove i razblude
Ostavila od rodjaka',
A ja moć ću, ah jao! diela
Od mramorne nemilosti
Prosut bez tvé sad lieposti
Na plah vietar jedra biela?

Jao! to moć ću? sàrca od stiene!
Nemisleći sried kieh strana',
Gdi i kako sad izdana
Ti ostaješ, brače, od mene.
Što ti valja, da me stravì
Kroz tu rajsku tvú liepotu,
I da si uzrok mom' životu,
Jao! i mojoj viečnoj slavi,
Ako hudji zvieri' od gorah
Ja, to ništa nemareći
Od tebe se sad uteći
Spravljam, dušo, preko morah?

SVIET. Još čini rat mnogu, natiečuć još se àrve
Proć liepom' razlogu smutjeno sàrce tvé;
Stravljenu svies tebi, ah! vriedja saviše
Plam nečist u sebi, ki tvú vlast užiže
Jur silnik, zasve da prikoran vàrh svieh
Od tvoga pogleda, od mislih tvojieh.

TEZEO. Ljubav je nemila toliko tvàrdime
Vézom, jao! smàrsila sàrdašce tužno mé,
Da ako moja sviest ište ga odriešit,
Muku, trud i boles čujem, jao! za umrît.
Ali mi veći jad zadava strašni grieh
Od viere, koju sad pogàrdit ovdi htieh,
Grieh, vajme! sasma priek, za viečni nepokoj
Ki neće stavit viek u zabit život moj.

SVIET. Pod posluh ljuveni čiem bude sàrce stat,
Istine moć mu nij' razvidiet, ni poznat.
Pogàrdit vieru onu grieh nije nikada,
U ognju sionu užežen koju dà;
Jer kletva nije toj, ljubovnik kú tvori,
Mladici gizdavoj, u bludu čiem gori,
Pače se može riet, gledavši k istini,
Da 'e kriepos i pamet, kad se od nje promîni.

TEZEO. Odveće je na sem svîti
Tvàrde i vàrle taj naravi,

Tko od uzah od ljubavi
Može odriešen svedj hoditi.
Mučno može da promîni
Blagu odluku mislim prikom,
Tko drag pogled, jao! silnikom
Od svojieh želja' učini.

SVIET. Ako uzmnožnos, s kom uzrasti,
I kraljevsko sàrce tvoje
U požudah sada stoje
Od uresa vedre časti;
Ako scieniš viečnu slavu
Ti ne manje u životu
Neg li žensku tu liepotu,
Kú spoviedaš tač gizdavu:
Ah! nu što će riet od tebe
(Uzmi sa mnom mislit sada)
Bani i kralji, kiem' se vlada
Micene, Argo, Sparta i Tebe?
A to, videć sried tvojega
Svietla grada stat kraljicu
Pobieguću dievojčicu,
Došlu iz miesta iz tudjega.
Slavna 'e hvala čudne moći
(S podsmiehom će govoriti)
Dobitnik se oglasiti
S tudje varke i pomoći.
Tako ženska ljubav prîka
Tvój hrabrenoj vlasti veće
Svietlu zelén potamniet će
Od bojnieh lovorika'.
Kaž' mi, kô ćeš podniet moći,
Da u tvój slavi gleda Atena,
Gdie kon tebe bludna žena
Stoji u dne i u noći?
Bit ćeš uzrok, gnjievna s toga
Màrmoreći da izreče:

Da li ova krunu steče
S huda diela nečasnoga?
  Da li vàrh nas vlast prostire,
I kraljica 'e premoguća
Jedna žena, jao! bieguća,
Bez poštenja i bez vîre?
  Ah! ká želja sad na svieti
Od ljubavi i od časti
Smeću čini svojom vlasti
U sumnjivoj mój pameti!
  Nu tuj prirok tvoj nevàrši,
Ni naš prikor, gospodine;
Jer su hudje stvari ine,
Ké još jezik moj uzdàrži.
  Žalosniem su majkam svima
(Što naš obćen jad uzroči)
Tužna sàrca, plačne oči
Za draziem' porodima,
  Kieh čés huda htiè iznîti,
S ké smo jošte svi porażni,
Da nje bratu, zloj nakazni
Prožđàrstvo se njim nasiti.
  Ah! nu misli, ká 'e tvá želja,
Ké li naše, jao! nevolje,
Čiem ti stavljaš na prestolje
Sad kćer kralja nepriatelja.
  Tvoji gradjani s kiem' pogledí,
S kiem li sàrcem gledati će,
U svietlosti slavne srîće
Hudi uzrok sve njih zledi.
  Ah žalosti! ah prikora!
Da se gane stanac kami,
Kraljevat li medju nami
Našega će kći zlotvora?
  Kom' za harač zao saviše
(Ah jao, tužna uspomena!)

Naša dieca neodhranjena
Svako lieto dana biše.
Ah! ter jedan zrak na svîti
Tamna lica umàrloga
Liepu svietlos od razloga
Moć će dotle zasieniti,
Da kraljestvo i čás tvoju
Zaboraviš ti neredno
Za želenje tašto jedno
Ćud visoku gàrdeć svoju?

TEZEO Čiem mogu otvorit na suncu oči mé,
Nećeš nigda rît, u ni'edno, znaj, vrîme,
Da želje ijedne vlast veća je u meni,
Nego li svietla čast, kóm slovu moje dni.
Gospodstva, vierni moj, dostojan čoviek ni,
Ki sluga volji svój tamna se učini.

SVIET. Ah! kô svies má grede u miru s veseljem
S razumnè besiede, s hrabrena sàrca prem!
O krieposti plemenita,
Na nebu se ká nahodiš,
Odkle u svietla sàrca shodiš
Od kraljevah sega svîta,
Gdie s oružjem bude doći
Svemoguća tvoja sila,
Neima ljubav, ni nje strîla,
Jad, ni omraza ni'edne moći.

SKAZANJE DRUGO.

POKLISAR, TEZEO I SVIETNIK.

POKL. Pomorci su viešti i znani,
Tvoim' plavim kí vladaju,
Spravni, samo što čekaju
Tvé došastje, kralju izbrani!

Po nebesieh jur se čuje
U blag način, drag i sladak
Šušnjet nieki gizdav hlądak,
Ki na put nas svieh klikuje.

TEZEO. Opeta, vierni moj, vrati se, ter ćeš rît
Viteškoj družbi svój, da s njima sad ću bit.
Kô vidiš, kaži svim, da sam se digó ja,
I da se jur k žalim stupaj moj približa.
Ah! odkli se dielit triebi,
Dielimo se, hod'mo veće;
Gorka muko puna smeće,
Kú mé sàrce ćuti u sebi,
I ti sa mnom doć se spravi,
Jao! ter viek me neostavi.

SVIET. Žalosne boljezni na svietu nije té,
S vriemenom koju dni napokon neskrate;
Nu vele prie od svieh, ké nam jad gork čine,
Od ranah ljuvenieh muka i trud pogine.

TEZEO. Meni se nehaje, da vrieme ali smàrt
Ranu ovu, koja je u sàrcu, bude stàrt.
Ali, vajme! da ostane
U ovakoj hudoj srieći
Sried pustošne ove strane
Moje duše dio veći;
Da ostane dievojčica
Kraljevskoga od plemena
Sried klisurah i litica'
Ovdi od mene ostavljena:
Taku u sebi boles ćutim,
Da ja neznam, cieć gorkoga
Odielenja kô se putim,
A neumrem prie toga.

SVIET. Vedrina tvá nemoj cieć toga strah imat,
Višnja će milos njoj podpunu pomoć dat.

Tiem se opet vratit će na miesta svá rodna,
Vesela s te srieće i svojim ugodna,
Čestita, gdie paka sve dni će svoje vidit:
Jer milos rodjakah nemože se uvrîdit.

SKAZANJE TRETJE.

PELINKO *i skup ribarah.*

PELIN. Nevoljniem putnicima
Počinuti nije moći,
Svedj po tamnoj idu noći
Drage i tihe sne druzima
I pokoje smetajući.

SKUP. Il na iztok sunce sine,
Ili u sinje more zadje,
Da od mislih pokoj nadje,
Ké mu u trudu stati čine,
Zaman ište, tkogod vlada.
Nu jur zviezde bliede ostaju,
Bielom rukom jasna zora
Od koralja vrata otvora,
Sried iztoka koja sjaju
Čistiem zlatom narešena.

Skup.

Zoro liepa, zoro biela,
Zlatniem stupom nebo uresi,
Zrak objavi,
Dan donesi
Hodi vedra, hod' vesela
Ljubovnika starca ostavi.

Bog sunčani stavio je
Zlatnu uzdu svoim konjima,
Jur iz mora zrake svoje
Meće i k nebu put uzima,
Da sne izagnu tamne svîma,
Otvorene trepte oči,
Prostri, prostri zrak s iztoči,
U kom nam si dan doniela.
Zoro liepa, zoro biela,
Zlatniem stupom nebo uresi,
Zrak objavi,
Dan donesi,
Hodi vedra, hod' vesela,
Ljubovnika starca ostavi.
Noć s miesecom i zviezdami
Skupiv tmastu svú koprenu
Drugo nebo svoim' igrami
Ide uresit noseć sienu;
Cviet, na busu ki 'e zelenu,
Sunce prosi, rosu pita,
Hodi draga, hod' čestita,
Zemlja te se 'e uželiela.
Zoro liepa, zoro biela,
Zlatniem stupom nebo uresi,
Zrak objavi,
Dan donesi,
Hodi vedra, hod' vesela,
Ljubovnika starca ostavi.
Tih kladenac romoneći
Zove svietlos dana draga,
Slavic perja svá čisteći
Vàrhu gnjiezda piesni slaga,
Na pàrsanje hladka blaga
Sladko trepti vàrh od mora,
Tance vode vile od gora'
Reseć cvietjem vedra čela.

Zoro liepa, zoro biela,
Zlatniem stupom nebo uresi,
Zrak objavi,
Dan donesi,
Hodi vedra, hod' vesela,
Ljubovnika starca ostavi.

ČINJENJE TRETJE.

SKAZANJE PARVO.

ARIADNA, KORALJKA *i skup ribarah.*

ARIAD. Zasve da me viera mnoga
Tvàrdi i ljubav prevelika
Od svietloga kralja moga,
Od dragoga vierenika,
Ištom u sni i u javi
Sried sàrdašca, jao, sumnjiva
Mrazan nieki strah boravi,
Ki vas život obujmiva.
Da nije ovo mój mladosti
Jadni glasnik i tužbeni,
Jao, od muke i žalosti,
Koja doći ima meni,
Ki smutjenoj duši mojoj
Zlu bojazan nosi sada
U strahoći zloj niekojoj,
Ká me hudje svedj prepada.

SKUP. Često, gdi ima šteta prieka
Doć po uredbi višnjoj hàrla,
Čini otajna prepas nieka,
Da goneta svies umàrla,
Proročica od zla svoga.

ARIAD. Jao, još svietlos zorna mila
Zrak neslaše s neba sgara,
Kad, buduć se probudila,
Iskah moga gospodara.
Po pernici bieloj mani
Stokrat prostrieh ruke oboje,
Jedà tužna u kój strani
Nadjem pokoj duše moje.

KOR. Kćerce mila, razlog nije,
Da se liepos tvoja smeta,
Drag razgovor uzmi opeta,
Kralj vierenik blizu ti je.
Istino 'e pošó k žalim,
Za prigledat plavi svoje
I za vidiet, mirno kô je
Sinje more s tisim' valim,
I ako veće drazi i sladci
Sried blagoće i tišine
Za vaš put se čuti čine
Pomoćnici zorni hladci.

ARIAD. Ali posried noćne sieni,
Jao, što mi se muče ukradè,
Što me ostavlja samu sade,
Što nevratja još se k meni?

KOR. Od lieposti poman tvoje
Tihiem stupom on se oddili,
Da nesmete sanak mili
I ugodne tvé pokoje,
Misleć, netom jedra stavi,
Hàrlo opeta po te doći,
Neka brodit bude moći,
Ki čas stupiš ti na plavi.

ARIAD. Sve je tako istino, kô veli rieč tvoja,
I da, jao, nije ino, vierovat hoću ja.
Ako kadgod s tvé lieposti
U sàrdašcu strah je ovomu,

Viereniče dragi, prosti
Gorućemu ognju mómu.

SKUP. Vazda ufa, svedj se boji
Mlados, ká je zatravljena;
Nu htiej danas vlast ljuvena,
Da bojazan tašta broji
A ufanje istino se.

KOR. Nu ako podat uzaznaju
Glase istine tvojoj želji
Ribari oni prijatelji,
Koji ovdie priebivaju,
Ah, tako vam svedj kazale
Zviezde čestit zrak veseli,
Prie zore vidieste li
Koga ovuda sít na žale?

SKUP. Pripravila prem se biše
Zora gonit tmine od noći,
A ovdie se ustaviše
Dva viteza čudne moći,
Odovle se oddieliše;
Tu se vidiè k njim pridoći
Jedan bojnik, i kô rieše,
Uprav lúke put uzeše.

KOR. Da čuste li vi po srieći
Bližnje žale gdie zamniti
Na trubaljah glas, aliti
Na ki ini vapaj veći?

SKUP. Ni u bukah, ni u glasih
Muklieh trubalj' bojna biesa
Sklad se smetè piesnih drazih,
Ni tišina noćna uresa;
Na svietlosti zviezdah blazih,
Pod vedrinom od nebesa'
Proveli smo mirne čase
Družeć pokoj drag uza se.

KOR. Ah! što veće sada tebi,
Draga kćerce, sumnju uzroči,
Razveseli liepe oči,
Zamišljena još si u sebi?
Jedà neznaš, u zamnienju
I u kojoj buci stane
Nebo i zemlja s svake strane,
Kad je vojska na dieljenju?

ARIAD. Sladko ufanje, s kiem boravi,
Ah jao, želja moja sama,
Od sàrdašca ti si mama,
I drag vietric od ljubavi.
Ljubko ti me, jao, i milo
Od svud blazniš i njeguješ,
Neka sa mnom svedj stanuješ,
Hodi, hodi u mé krilo.
Hodi ufanje, hodi raju,
Hod' blaženstvo mé veliko,
Trudne pàrsi, ah, koliko
Dobrovoljno stan ti daju.
To nebesa milostiva
Našla svaka želja tvoja,
Povèdi me, draga moja,
Gdie sunašce moje siva.
Povedi me, gdi od móga
Sàrdašca je dio draži,
Ukaži mi, jao, ukaži
Vierenika ljubljenoga.
Jao, od želje duša pójè,
Povedi me veće sada,
Gdie ću pokoj naći mlada,
Gdie ću vidiet dobro moje.

KOR. Mirno sàrce, vedro lice
Veće objavi, ter upravi
K moru stupaj tvoj gizdavi,
O kraljevska dievojčice!

ARIAD. Priateljska družbo, s Bogom!
Veseo večer, jutro milo
Da bi vami dohodilo
S čestitosti vazda mnogom.
SKUP. S Bogom! i ti podj čestita,
Ljubav dvorna, draga i mila
Tvom' sàrdašcu samirila
Dni smetene, trudna lîta
Viečnom, dragom svóm radosti.

SKAZANJE DRUGO.

BISERKO, PELINKO *i skup ribarah.*

BISER. Da dá višnje vlast desnice,
Da od srieće danas hude
Prorok sàrce mé nebude,
Ah nevoljna dievojčice!
PELIN. Nu koja te stvar prepada?
Što ti žestok trud uzroči?
Što k nebesom dižeš oči,
Pak uzdišeš, kô pun jada?
BISER. Ja se bojim s mudriem svietom
Zasiedami i prevaram',
U pameti koje stvaram
Mladjahniem oniem lietom.
Cieć tolike, jao, lieposti
One svietle sviem gospoje
Od bolesti i od milosti
Skončava se sàrce moje.
PELIN. Ah! Biserko, odkli izhodi
Tá bojazan, ká te jadá,
To odkriti nami ôdi
Nebudi ti mučno sada.

BISER. Ah, viteza vi onoga
Dočuste li svi veljenje,
Koi s mnogo sad razloga'
Pospiešaše oddieljenje?
Još na pamet staviste li
Čine, ké mu drugi ukazà,
Gorku žalos, jad dreseli,
I uzrok svóga vas poraza?

PELIN. Vidieh sve, i kako razumieh sviesti móm,
Predobít onako medju snom i trudom,
Stavljam se od toga, sve mi se učini
Prie dana bielóga, da onako u tmini
S mogućieh besiedah žalosno ucviljen
Dielit se ureda jedan bi usiljen.

BISER. Da jeste li pak vidili,
Ki u trudu jadovitu
Skončavaše strah nemili
Gospodju onu plemenitu?
Nečuste li s uzdasima
Nje govore plačne svîma?

SKUP. Jao, što kažeš ti nam sada?
Ah jao, što nam spomenjivaš?
O mladice puna jada,
U nevolji ká priebivaš,
Sad bojazan tvá žestoka,
Poznam, da ni'e bez uzroka.

PELIN. S besiede moguće usiljen na to bit,
Uzdisat goruće i s tiem se sviem dielit,
Jao, noćno se oddieliti
U žalosti i u vaju,
Na ovakom pustu kraju
Liepos dragu ostaviti,
Nije bez svièta to nikada,
O nevierni sviete sada!

BISER. Ah, ké sàrce, višnji Bože,
Toliko je bez milosti,

Da ovolike, jao, lieposti
Ostaviti sada može
Na otoku pustu ovomu.

SKUP. Liepota se tu nescieni,
Milos blaga neima silah,
Bez lûka je i bez strilah
U nescieni bog ljuveni,
Gdi ohola hliepnja od časti
Sàrca gori svojom vlasti.

Skup.

Srieći ti smo mi vàrh svieh
Ljudih, kojih sunce obtieče,
Viek vodeći na daleče
Od gradovah oholieh.
Zabave su naše obćene,
Mirno vodit krotka stada,
Gdie sried travnieh vru livada'
Vode bistre i studene;
Ili u morsko metat krilo,
U tišini čiem neraste,
Vàrše uresne, mrieže okaste
Niemom' jatu hitro i milo.
Nam sried mirnieh sàrcah vieku
Neumie se ustaviti
Žalos, ni trud jadoviti
Kroz nerednu misó prieku;
Ni viek ovdie smesti može
Žestok zakon hude sile
Od ljuvene slasti mile
Drage pokoje i razkoše.
Svieh nas ljubav vodi i vlada,
I što od nje mi imamo
Naručeno, ono samo
Naš je zakon i drum sada.

Jedan sladak posmieh nami
Želju svaku samiriva;
Neima varke, kojom siva
Za nas zlato i drag kami.
Ah! a koja ikad blaga
Veća i liepša sviet ukazà
Od jednoga rusa vlasa,
Od jednoga lica draga?
Nam su od carstvah svietle slave
Tamne vidiet i čemerne,
Ugodne smo sluge i vierne
Od lieposti pregizdave.
Nu ti ponosni i oholi,
Koi s naših krajah poći
Sad ukradom prieko noći
Spravio si skrovno toli,
Tamo, gdie greš stolovati
U prevedroj velikosti,
Bàržek još ćeš pun žalosti
Misó hudu proklinjati,
I zapleten pomnjam' priciem'
Sladko gorjenje od onoga,
Jao, pogleda preliepoga
S uzdasima zvat veliciem'.

ČINJENJE ČETVARTO.

SKAZANJE PARVO.

GLASNIK, PELINKO, BISERKO *i skup ribarah.*

GLAS. Ako Višnji s neba gori
Iz desnice svemoguće
Striele ognjene i goruće
U treskovieh neobori;
Trozubje ako vàrlovitǫ
Silnieh ostih cievi càrne
U kolovrat neobàrne
Sve kraljestvo valovito;
Ako ona plav nemila
Od mora se neprożdrije,
O kuk li se nerazbije
U tisuću màrvah i dîla':
O bogovi, prostit ćete,
Ja vierovat neću ôdi,
Da se pravda sad nahodi
Usried vaše strane svete.

SKUP. Stvar je liepa i krieposna
Čoviek, mučat ki umije,
Kad velika i jakosna
Razsàrżba ga predobije.
Za vazda se jednom pusti
Kami iz rukah, rieč iz usti'!

PELIN. Pod prestoljem božjim stoji
Gori pravda neoskvàrnjena,
I ako kadgod kasna i liena
Hàrlo stupit nenastoji,
Koliko se tišja diže,
Vàrlja i prečja toli stiže.
GLAS. Ako jezik izvan sebe
Sad govori bez razloga,
Gnjiev i milos, ah jao, mnoga
Opravi me, Boże, u tebe.
BISER. Ki pravedan gnjiev te jadá
I razgara ljuto odviše?
Čia li milos ganù sada
Sàrce tvoje, da uzdiše?
GLAS. Jedna liepa dievojčica,
Od ké, neznam, zora bìla
Je li ikada objavila
U iztoku dražja lica,
Ostavljena jad svoj vika,
Jao, izdana tužno pače,
Oddieljenje hudo plače
Od nevierna ljubovnika,
Ter gorućieh sried uzdaha'
Tako sladke tužbe čini
Za jedrima po pučini,
Kojih nosi sila plaha,
Da ja neznam, jao, za milos,
Kô se vietar neustavi,
Kô li na trag tamne plavi
Nezagne opet morska silos;
Ali sunce kô neskrije
U zapad se viekoviti,
Za strašivu neviditi
Sgodu, kojoj slike nije.
PELIN. Umàrla ufanja poprav su laživa,
Sumnja i strah, vidju ja, istin se odkriva.

Da kako, htiej mi rît, mogoše bez buke
Tolike plavi izit ujedno iz luke.

GLAS. Nedà trubljam glasa dati,
Nu mučeća svìem zlamenja
Stavì od svóga oddieljenja
Tad himbenik domišljati.

PELIN. Prevarit jednoga, ki se uzda, lasno je;
Nu plata od Boga svakomu svá dóje.

BISER. Da nu tužna, gdie nesrieće
Od svud su ju tako stisli,
Jao, što čini, jao, što misli,
Ušto se uzda sada veće?
Ah, sve nam, što vidì, i sve sto slišà ti,
Molju te, sad slîdi podpuno kazati.

GLAS. Na onome golom kuku,
S koga obćim odizgora
Prostirući s tàrstim ruku
Varat ribe ukraj mora,
Ne prie vele, neg s iztoči
Zorni zraci dan ukažu,
Otvorene dàržah oći,
Pomno činjah mriežam stražu;
Ali eto meni objavi
U jedini hip se tade,
Od visocieh gdie se plavi'
Jedra drieše, sidra vade.
Prem da od kraja na daleče
Strieljaicu biehu od luka,
Kad me ljuto, jao, posieče
Glas nevoljna pun jauka,
Koi bì tako tužan čuti
I toliko pun žalosti,
Da mi sva se kàrv u pùti
Smàrznù i sledì od milosti.
Obratjam se i po žalu
Vidim hodit dievojčicu,

Jao, od truda veće palu,
Plačnu u sgledu, bliedu u licu.
Ah, od koga bieše jada
Mekaniem nje stupajim
Oštro i tvàrdo stienje tada
Pomorskiem blizu krajim!
Od bolesti oblak ki li
Smàrknut sasma, smeten svieme
Nje prilike zrak premili
Pokrivaše u to vrieme!
Hoja, Lero, Dolerie,
Na kletvu vas zovem doli,
Da vidjenja nigda prie
Čo'ek nesgledà tužna toli.
U vlast vietra razpustila
Bieše zlatni pram niz pleći,
A oči plačne obratila
K moru hàrlo svedj tàrčeći,
Jao, a ruke prostiraše
Pobieguće one plavi,
Jedà tužna, kô mogaše,
Da zagàrli, da ustavì,
Koje gluhe na nje tužbu
Valovitoj po pučini
Plaha vietra naglu družbu
Dostizahu u bàrzini.

BISER. Ah, mladice, odasvudi
Kú nemila srieća tiera,
Poprav ti te udes hudi
Donièe na kraj naš ovdiera.

GLAS. Nu tekući kako dójè,
Gdie pàržinu more pláče,
Od hàrline plahe svoje
Tiek uzprežè, stup uzmačè,
Tere glasom tužniem kliče
Vapiući u žalosti:

»Obrati se nevierniče,
Jao, k izdanoj mój mladosti,
Jao, ki grieh te moj odnosi,
Obrati se, ah! obrati.
Vidj, nevieran koliko si,
Jao, jesam li ja vierna ti!«
Kô dovàršì govor ovi,
U more se sva zapazì
Veleć plačuć: »O valovi,
Iz vas li su moi porazi?
Ah! valovi, sasma vi ste
Nemilosni meni sada,
Što mi stupaj ustaviste,
Da netonem prešno mlada.
Neustavljajte misó priku,
Kad mi živoj nije moći,
K nemilosnom' izdajniku
Neka màrtva budem doći.
Što ste živoj zabranili,
Dàj to màrtvoj dopustite,
Da me vidi moj nemili,
Vodite me, jao! vodite,
Da me vidi, da me pozna
Razkinutu na sto dîla'
Ah! ljubavi má žalosna,
Ovo li si zaslužila?«
Prestà i opet tiek preuzè,
Što hàrlie može i plaše,
I nesviesna u vodu se
Naglo veće sunivaše,
Kad joj, kô bì nebu ugodno,
Prispiè u pomoć ribar' četa,
Iz valovah kí slobodno
Izeše ju na žó opeta.
Tu umorna i utrudjena
Uzdišući svedj na čase,

Kô snieg biela i studena
Snagu izgubì, jao! skončà se.
BISER. Tužne sgode, ah žalosti!
Ah prevari vàrle i prieke!
Jao, dostojne od milosti
I od grozna plača u vieke!
Da što paka sliedi veće
Od tolike, vaj! nevolje,
Od tolike hude srieće,
Ká nas pored s tobom kolje?
GLAS. U naručja milostiva
Od priateljah onieh tada
Veće màrtva neg li živa
Za malo se spustì mlada,
Pak opeta plakat uzè,
I toliku slas uzročì
Lievajući grozne suze
Iz onizieh liepieh oči',
Da ne samo sàrca i duše
Omekšat će, nu bi rekó
Stienja, u moru ká se duše,
Kami, od ljuti ki se 'e odsiekó.
Podniet veće nebì meni,
U žalosnoj gledat sgodi
Oni ures božanstveni,
Tiem obratih stupaj ôdi.
SKUP. Nevoljna ti mož' se rîti,
O mladice liepa i mila,
Sried razkošna kojoj krila
Striel svoj toli jadoviti
Stavlja uredba prieka i huda.
Ah! u ovoj sad pustini
Koi život bit će tebi?
Bez ufanja tužna u sebi
Što da misli, što da čini
Nepokojna mlados tvoja?

Ako od tebe goru uzliesti
K višnjim milos neuzbude,
Nemože se znat, kô hude
Svàršiti će, jao! bolesti,
I tolici raspi tvoji.
Ah jao! ako sried svietlosti
Vedrieh kraljah slave i dike
Zamierne su i velike
Varke, izdajstva, himbenosti,
Naš je život čestit svime.
Ovi otoci sva su naša
Mila rados, gdie nam časi
Lete mirni, ljubki i drazi;
Ni nas smeta, ni poraža
Vruće ufanje, strah ledeni.

GLAS. Ako me oči nevaraju
Ove svietle dievojčice,
Ah! kô tiho stupa u vaju
Žalosno ti njeje lice!

SKAZANJE DRUGO.

ARIADNA, KORALJKA *i skup ribarah.*

ARIAD. Neustavljajte, nedàržite,
Komu veće ni'e živieti,
Umriet, umriet, jao! pustite,
Pustite me, jao! umrieti.
Ter tko će u ovoj hudoj česti
Razgovor mi ki donieti?
U ovoj ljutoj, vaj, bolesti
Pustite me, jao! umrieti.

SKUP. Zaman ište i nastoji
Svies umàrla, ljudski jezik

Da razgovor poda i lîk,
Gdie bez svàrhe zlo se goji.
ARIAD. O Tezeo, moj Tezeo,
Moj, jer moj si, jao! svakako,
Zasve očima mojim tako
Svietlos dragu da si uzeo,
Obrati se, moj životu,
Obrati se, ah jao Boże!
Da tvoj pogled vidiet može
Niekad rajsku tvú liepotu
Ona, cieća sladke tvoje
I jedine, jao! ljubavi
Rodno miesto ká ostavl
I kraljestvo slavno svoje,
I ká màrtva s gorka vaja
Još jestojska zvieri ohole
Ostavit će kosti gole
Na pàržinah sega kraja.
Ah! má željo nemilosna,
Jao o Boże! da ti 'e znati,
Kô se muči i što pati
Ariadna tvá žalosna;
Bàržek, bàržek s mojih zalah
Tu bi milos oćutio,
Da bi kajan obratio
Jedra još put ovieh žalah.
Nu s vietricim blazim' milim'
Ti sad čestit brodiš more,
A ja tužna svak čas gore
Bez ufanja ovdie cvilim;
Tebi Atena spravlja u čudih
Sprave pune veličine,
A ja puste vàrh pàržine
Pića ostajem zvierih hudih;
Tebe rodjaka oba tvoja
Veseli će zagàrliti,

A vas veće ja viditi
Neću, ćaćko, majko moja!
SKUP. Ah sàrce mi sve se ciepa
Na nevoljnu svàrhu, koju
Vidim letiet mlados tvoju,
O nesriećna, koli liepa.
ARIAD. Neharniče, gdi je vîra,
Gdie su kletve, ké činjaše,
Da bez mene nemogaše
Čas pokoja nać ni mira?
Ove li su, jao! nevolje,
Načini oni, s kiem' obećà,
Da ću siesti svietla i veća
Mojih starieh na priestolje?
Ovo li su krune jasne,
S kojim' resiš prame moje;
Šibika li svietla ovo je,
Kú kraljice nose oblasne?
Kamenja ovo bez prociene
I zlata su prevelika,
Ostavit me, da zvier prîka
Svoj na meni glad iždene?
Ah! Tezeo, moj Tezeo,
Skončat li ćeš ù nemiru
Onu, kú si ti na vîru
Iz rodnoga miesta izveo?
Ah! žudjeni moj pokoju,
Ah! životu moj izbrani,
Podniet li ćeš, da zamani
Plačuć pitam pomoć tvoju?
Ah! sve dobro mé pod nebi,
Bràče, ter ćeš ti pustiti
Ariadnu tužnu umrîti,
Slavu i život ká dà tebi?
SKUP. Tolika ju boles kosi,
Da nepozna puna jada,

Jer ujedno s molbam' sada
Uzdahe joj vietar nosi.

ARIAD. Ah! ne samo odgovora
Na mé tužbe da nedaje,
Nu se glušji kaže da je
Od kamenja ljutieh gora'.
Silni vietri, vihri plasi,
Sried valovah i trieskovah
Vaš ga urnebes dno valovah
Tisni, uduši i porazi;
Strašnieh ribah jata vàrla
Hàrliem plovom doletite,
Tielom hudiem da punite
Jazovitieh ponor gàrla'.
Ah! ká nesvies tužna ovo je,
Kuda sàrnèm s biesom hudim,
Jao! što pitam, jao! što žudim,
Ké su ovo rieči moje?
O Tezeo, moj Tezeo,
Moj, jer moj si, jao! svakako,
Zasve očima mojim tako
Svietlos dragu da si uzeo,
Niesam, niesam, jao! ja ono,
Jao! ja ono niesam bila,
Ká sam gnjievna izustila
Govorenje usiono;
Govoril' je muka prieka,
Govoril' je boles mnoga;
Bì jezika govor moga,
Ne sàrdašca, jao! do vieka.

SKUP. Ah! ovo je ljubav prava,
Neka sviet ju s čudom pazi;
Nevolja te čiem porazi,
Ah, liepoto pregizdava,
Neumieš se razsàrditi
Ni s osvetom zla prositi.

ARIAD. Ah! nevoljna još li dajem
Miesto ufanju izdanomu,
Ljuven oganj ter u momu
Sàrcu ugasit još nehajem?
Narugana, nepokojni
Život vodim još ovuda,
Gorim, ne, ne, smàrti huda
Ti plam ugas' nedostojni.
Dragi ćaćko, majko mila,
Dvori svietli carstva moga
Gdi od zlata prečistoga
Kolievku sam ja imala;
Sluge spravne mojoj želji
Dvorkinjice vierne meni,
O rodjaci moji ljubljeni,
O ugodni prijatelji,
Pogledajte, gdie sam mlada
Dovedena s hude srieće,
Ter za milos moje smeće
Proplačite sa mnom sada.
Pogledajte, od kolika
Uzrok mi je, jao! nemira
Moja ljubav, moja vîra
I druzieh prevar' prîka.
Ah! ovaku platu stiže,
Svoj ovako život gubi,
Tko dragoga sasma ljubi,
Tko vieruje, jao! saviše.

KOR. Od hrabrena i slobodna!
Sàrca, ko'e smàrt pogàrdjuje,
Rieči uzmnožne svies má čuje,
O kraljevska kćerce ugodna!
Ali svietla má gospoje,
Još oružaj odasvudi
Uredbenoj proć osudi
Ponosite volje tvoje.

Ter vidj, blaga i pokojna
Priekoj smàrti poć u krilo,
Od kraljice je li dîlo
I odluka to dostojna]?

ARIAD. Svietla sam se ja rodila,
Krunom pram se moj resio,
I liep život moj jest bio,
Čiem nebesa jesu htîla.
Skončaju me sad nemiri,
Trudi, jadi, tuge i smeće;
Jao! da umrem, vrieme 'e veće,
Na moju se volju smiri.

KOR. Ká se vàrti buka ovo,
Povietarcem ter se ukazà
Od vapajah i od glasa'
Žamor smeten, što je novo?
Čuj, gdie se 'e množ sastala
Bojnieh trubalj' spievat milo,
Čuj, kako je sve zamnilo
Od bubanjah i od svirala'.
Razveseli svietlo lice
Na žó, na žó dievojčice;
Od česa se bojiš veće,
Što cknìš, evo tvoje srieće?
Evo Tezea, evo tvoga
Vierenika ljubljenoga,
K njemu milo što neslaziš,
Jao! što činiš? jao! što paziš?

ARIAD. Hodim, živem, mrem, biesnujem,
Tašta li sam sien na svîti?
Što, jao! imam učiniti?
Što da sada ja vierujem?

KOR. Jur bojazan svaku otîra',
Ter se onamo sad zapazi,
Odkuda se najprie oglasì
Vapaj, glasnik tvoga mira.

Nevidì li, má gospoje,
Veće ures tvoj gizdavi,
Da 'e sva luka puna plavi',
Ké svud po njoj redom stoje?

ARIAD. Ali tko mi do istine
Može rieti, plavi ove
Da su zaisto Tezeove,
A ničie veće ine?
Ah! ufanje nepravedno,
Još li vriežit misliš sade
Mé bolìezni, moje jade
U nemiru zlom neredno?
Ah žalosna i skončana,
Živiela si tužna odveće:
Umri, umri, Ariana,
Jao! neišti druge srieće.

KOR. Tko za život svoj nehaje,
Smàrt svedj nadje, kad ju ište,
Najpokonje 'e utočište,
Komu ufanja neostaje.
Nu od tvojih trudnieh zala'
Može biti ni'e daleče
Željna svàrha; vrieme utieče,
Ah! molim te, dodj do žala.
Pogàrditi nemoj, mila,
Moga svièta razgovorna,
Ako sam ti vierna i dvorna
Gostinica dosad bila.

ARIAD. Ja ću činit, što ti hoćeš,
Gdie ti 'e ugodno, svud me vodi;
Strah me 'e, da opet bàrzo òdi
Sasma tužna sa mnom doć ćeš.
Tko pogàrdì, tko me ostavì
U pustoši, u nescieni
Da se vratja opet k meni,
Da me prima u ljubavi:

Ah! mučno je vierovati,
Jao, ufanje tašto to je;
Tako lasno misli svoje
Neobće kralji promienjati.

SKUP. Odkrit će kratak čas od svega istinu,
Nu vidiet još danas tvú liepos jedinu,
Gdi čestita i uresna
Raduje se i veseli,
U sàrcu mi nieka veli
Misao naročna i udesna.

Skup.

Strašivoga vàrhu blata,
Kud se u pakó brodi tmasni,
Na premučan put cieć jata
Hudih, vàrlih, zlih nakazni'
Orfeo, željan své ljubavi,
Zatravljeni stupaj stavi.
Ne tri gàrla neizmierna,
Zavievanja ne strašiva,
Ne pogleda sviem čemerna
Karontova od sumnjiva
Diela i trudna vlast imaše
Sàrce ustavit, ké goraše.
Željnu milos tiem izprosi
Pod glas sladke svoje lire;
Nu kom časti da ponosi
Čistoća se većma od vîre,
Neg li u tamni pakó siti,
Za na bio dan draga izniti?
I oviem se samo slavi
Ženska kriepos, cieć lieposti
Tiem nemučà, nego stavi
Sunčanieh vàrh svietlosti'
Jur Ljubmira sried nebesa'
Gàrčka piesan puna uresa.

Ah ljubavi, vlast tvá sada
Ako oni isti luk napiña,
Ako s misli, ká mnom vlada,
Kaže mi se ká istina,
Bit ćeš slavna, ah! veseo
Vrati se opet k nam, Tezeo!

ČINJENJE PETO.

SKAZANJE PARVO.

GLASNIK *i skup ribarah.*

GLAS. Prospi perja zlatnieh krila',
Ciepa' oblake, o Ljubavi,
Od veselja sladka i mila,
Ter se glasnik ti objavi.
Ti u jezik tvoj najdraži
U razbludi i milosti
Tvoje dike, njih radosti
Svemu svietu sada kaži.
Višnje slave i veselja
Bez načina i bez reda
Čo'ek umàrli da spovieda,
Huda 'e misao, prieka 'e želja.

SKUP. O gizdavi naš Radmile,
Sladko štiemo svikolici
U veseloj tvój prilici
Glase drage, ljubke i mile.
Eto, veće svàrha dodjè
Gorciem tužbam, puniem smeće,
Dodjè, dodjè svàrha veće
Plaču liepe sviem gospodje.

GLAS. Ah! ké danas ljubovnike
Druži Ljubav puna uresa,

Rec'te, o zviezde, o nebesa,
I ti, o svietla danja zrako,
Vidieste li vi u vîke
Vârteći se u okoli,
Goriet u ognju liepu toli
Dva sârdašca liepa ovako?

SKUP. Eto se opet njoj povratî,
Eto misao svú promienî,
Poprav ti se, o ljuveni
Bože, moguć možeš zvati.
Sladkoj dragoj svój lieposti
Da Tezeo sada dojè,
Dvorno i slavno dielo to je
Nedobitne tvé krieposti.

GLAS. O má družbo draga i mila,
Tezeo ono bio nije,
Ki na luci malo prije
Sagnû i skupî jedra bîla,
Liepši, dražji i gizdavî
Drugi je uzrok nje ljubavi.
Puna sladke sviem požude
Drugoga je ljubovnika,
Drugoga je vierenika
Na radosti, na razblude
Sva pokojna, sva vesela
U razkošno krilo uzela.

SKUP. Ter je itko drugi mogó
Nje jad ljuti samiriti,
Ah! toliko čudo mnogo
Kako prodjè, htiej nam rîti.

GLAS. Bako, koga slava i dika
U sto imenah svud se glasi,
Bako, u iztoku ki porazî
Množ nakaznih, množ silnika'.
Ah, čestita dievojčice!
Tako gori s nje ljubavi

Da s pogleda, ki ga stravì,
Čas nesmeće rajsko lice;
Nu ne manju i ona silu
Ćuti od ognja sva blažena,
Sried pozora ter ljubljena
Dàrži od očih zraku milu.
Ah! od očih s česti prieke
Neizmernieh puna zala',
Proz koje je, jao! lievala
Malo prie suzah rieke.

SKUP. Ah! ljuveno providjenje,
Ah pomoći, mila ćuti
Staro ognjeno své gorjenje
Noviem plamom podunuti!
Da nu još nam sad objavi,
Kô dodjè ovdi, i kô spravna
Bì prem tako vlast ljubavi,
Za užeći sàrca slavna?

GLAS. Da od tisuću svije poma'
I od tisuću lovorikah
Vienac slavan do viek vîkah
Sried vedroga svoga doma,
Brodiaše sinje vale
Stare Tebe svietla glava
Indioskieh od dàržava'
Liep dobitnik i pun slave.
Ali od vietar' plasieh sila
Goneći mu bàrze plavi
Obàrnù mu i upravì
Na kraj ovi jedra bîla.

SKUP. O vietri milosni, ah! da li ganù vas
Kroz plačni svoj žalosni od tužbah liepieh glas?

GLAS. Kad on s plavi, na koj staše,
Sidjè i ugledà liepos milu,
Bez ufanja ká u cvilu
Željno i tužno uzdisaše,

Ponositoj u blažini
Taj čas stupaj k njoj obrati
I videći ju skončavati
Plačem ures drag jedini,
I videći ju (ah jao! koja
Odkrì mu se žalos tada),
Gdie se rajska liepos s jada
Topi u suzah bez pokoja,
U svietlosti ucviljene
Liepa i draga lica onoga
Od pogleda neumàrloga
Upriè zrake božanstvene
I milinam' veće blaziem'
Stravljen s rajske nje lieposti,
Pun razblude i milosti
Reče ovako glasom draziem:
»Ah! što vidim? jao! koja je
Od božicah liepieh s nebi
Uzdisati plačna u sebi
Sad na ove sišla kraje?
Ah! što čini, što uzroči,
Ké su vlasti to nemile,
Da u suzah groznieh cvile
Ovolike drage oči?
Ká je uredba huda odveće
Naripila toli prîko,
Liepos draga ovoliko
Da sad gine s gorke smeće?
Jao! ne samo vidiš ôdi
Stvar umàrlu na očiu',
Da nu, kliče, najtužniu,
Medju umàrliem' koja hodi.«
I kako ovo odgovori,
Veokom oči otirući
Podriè uzdah, jao! gorući,
Da prosuzì nebo gori.

Paka počè spoviedati
Tezea sliedeć neviernoga,
Iz kraljestva rodna svoga
Bieguć stupaj kô obratì,
I tač sladka i milosna
Bì u skazanju rieč joj tomu,
Da u sàrcu nebeskomu
Novoga ognja plam se poznà.
Kroz što u glas božanstveni,
Višnji porod kiem se objavì,
Ove rieči u ljubavi
Bog izustì zatravljeni:
»Veće boles svaku otîra',
Ká sàrdašce tvoje smeta,
Ter mladjahna liepa lieta
Razveseli puna mira.
Ni'e uz rajsku tvú liepotu
Dostojan se mogó rieti
Čo'ek umàrli, ki na svieti
U umàrlom stoi životu.
Neumàrli sin s nebesa'
Neumàrloga Boga gori,
Tebe ljubi, tebe dvori,
Vierna 'e sluga tvoga uresa.«
Na glas ovi sladak toli
Gorućieh od besieda'
Sramna umučà, draga sgleda
Svàrnù svietlos zemlji doli,
Ter liepšiem rumenilom
Neg je cvietak od ružice,
Sladko uresì drago lice
Sva razbludom sjajuć milom.

SKUP. O dvorno odveće mučanje u sebi,
Koli već mučeće, toliko draže bì.

GLAS. Nu od Boga, ki se diči
Svedj veseljem vàrhu svega,

Odgovora mučećega
Razumiene biše rîči.
Tiem ruku onu, ká 'e po svemu
Svietu dobitna i smiona,
On dà nagu njoj, a ona
S rukom bielom sàrce njemu.
SKUP. O lieposti sviem čestita,
O lieposti nebu mila,
Ljudska sviest te 'e pogàrdila
U mladjahna tvoja lîta,
Sladko i drago da te primi
Bog veseo nada svimi.
GLAS. Užežè se sinje more,
Na pàržini plam se objavì,
Vidieše se u ljubavi
Tad nebesa sva gdie gore.
Nu ustavljena vàrhu krila'
Sried vietrica tiha i blaga
Vidjeno se ljubav draga
Ljudskom sgledu očitila,
Tere glasom nebeskiem
Iz medenieh svojih usti'
Ove rieči sladke izustì,
Ké čuvene biše sviem:
»Gor'te u liepom ognju momu,
Liepe duše i gizdave,
U blaženstvu pune slave
Gor'te u ognju ljuvenomu.
Vaša liepa želja izhodi
Od hotjenja višnjih zvîzda',
Nu što obećà, neka izda
Vlast moguća moja ôdi.
Eto vašoj ja lieposti
U razbludah milo i drago
Sve prosipljem sladko blago
Od neizmierne mó radosti.

Pak vedrinom neba milom
Tiho perjem svedj trepteći
Podà oblacim ures veći
Pozlatniem rumenilom.
Povietarce prosvietlì se,
Skup se vilah i božicah
Vàrh bisernieh kamenicah
Iz valovah morskieh izè.
Nu čuˈem, nebo gdi ˈe zamnîlo
Na spievanje drago i milo:
»Priatelji, priatelji,
Evo drazieh ljubovnikah
Evo u skladnoj sladkoj želji
Kraljevskieh vierenikah!«

SKAZANJE DRUGO.

Skup bojnikah, skup ribarah, LJUBAV, ARIADNA I BAKO.

SKUP BOJ. Prostri tvá krila
Zlatna i mila,
Sladkoga pun mira
Boże od pira,
Dodji veseo
Sveti Imeneo,
Ljubav te zove
Ljubav te zove,
Da drage ove,
Razbludno sdružiti
Budeš na svîti;
Stisni u radosti
Rajskom krieposti
Presladke veze.

Presladke veze,
Da sjedine se
Ovako liepa dva,
Sdruži, i uživa'
Vidieti sada
Mlada uz mlada
Sried mila uresa.
Sried mila uresa
I ti s nebesa',
Sunce, zrak ukaži
Svietlji i draži,
Da ovi dan bîli
Vedri i mili
Liepši se objavi.
Liepši se objavi
U dragoj slavi
Dan, ki se može rît
Blažen i' čestit,
Koga spomena
Bit će čaštjena
Milo u vieke.

SKUP RIB. Od prilike po vedrini
Po rajskomu svom pozoru,
Kiem nadsiva svietlu zoru,
Boga Jova sin istini
Odkriva se milo svimi.

LJUB. Pogledajte, o bogovi,
Zamierite, o umàrli,
Moje slave, moj striel ovi
I plam, kiem se vas sviet pàrli.

ARIAD. Radujte se mój radosti,
Mój radosti, ká nadhodi
Svačiu misao sada ôdi
U razbludnoj čestitosti.
Ah, ufanje neostaje
Od većega dobra meni

Ah, milosni bog ljuveni
Po sve vieke blažen da je.
Nad željami sviem' inima
Sàrce ono blaženo je,
U pokoju sladkom koje
Za razgovor boga ima.

SKUP RIB. Ah, blaženi da su uzdasi,
Ah, čestiti da su cvili,
Plači sriećni, sladci i mili,
Kiem' tolike višnji blazi
Pokoje u viek odlučiše.

SKAZANJE TRETJE.

VENERE *iz mora*, BAKC, ARIADNA, SKUP *bojnikah i ribarah.*

VEN. Vierenice sviem čestita,
Uz višnjega ljubovnika
Sladko uživaj do viek vîka'
Ljubav, ká ni'e vriemenita.
Neka u mojoj u radosti
Sried pokoja i razblude
Vàs sviet sada gledat bude
Blaga diela mé milostí,
Da pod vierom od ljubavi
Sàrce izdano na sém svîti
Višnji umiu povratiti
Na veseli život pravi.

SKAZANJE ČETVARTO.

JOVE *s neba*, VENERE, ARIADNA, BAKO, SKUP *bojnikah i ribarah.*

JOVE. Sad po slavah i dobitih,
Po uzdasih i po cvilih,
U pokojih drazih milih
Trajte čase dnih čestitih;
Više sunca sried nebesa'
Prestolje vas svietlo čeka,
Ah, ugodni meni od vieka
Moi porodi puni uresa!

BAKO. Sried vedrine viečne blage
Milo sa mnom sadružena
Kušajući, má ljuvena,
Pićn slasti mile i drage,
Svedj gledati plemenita
Svietla liepos tvoja ima
Pod stupajim neumàrlima
Hàrlo letiet nagla lîta.
Medju višnjim' tu na nebi
Zviezde, ké su najjasnie,
Liep će vienac svit najprie
Od tvojieh pramah sebi.
Slavna plata, kú uživa
Duša, umàrle ká lieposti
Cieć nebeske požudnosti
Kò stvar taštu pogàrdjiva.

SVARHA.

DUBRAVKA.

IMENA,

koja ulaze u ovo prikazanje.

RADMIO.
PASTIRAH skup.
RIBAR.
MILJENKO.
LJUBIMIR.
DUBRAVKA.
VILAH skup.
DIVJAK, satir.
ZAGORKO.
LJUBDRAG.
JELJENKA, satirica.
BARŠTANKO.
TRATORKO.
VUK, satir.
STOJNA.
PELINKA.
PASTIRIĆI mali, u sve pet.
GLASNIK.
SATIRAH skup.
REDOVNIK.

(*Prikazano u Dubrovniku godišta* 1628.)

ČINJENJE PARVO.

SKAZANJE PARVO.

Skup pastirah i RADMIO.

SKUP. Objavi, danice, jasni zrak objavi;
Čuj tihe vietrice u ovoj dubravi;
Pàrsat su počeli po listju zelenu
Zovući dan bieli i zoru rumenu.
O zviezdo, najdraži od neba uresu,
Ukaž' se, ukaži, razkoše tvé gdie su?
Žudjena danice, objav' se, objavi,
I zvieri i ptice, svaki te glas slavi.
Sve te oči gledaju i sàrca sva hlepe,
Da nas svieh obsjaju svietlosti tvé liepe,
Da nam prie svane dan blagi, dan svetčani,
I žudjen i čekan u ovoj svoj strani:
Objavi, danice, jasni zrak objavi,
Čuj tihe vietrice u ovoj dubravi;
Pàrsat su počeli po listju zelenu
Zovući dan bieli i zoru rumenu.

RADM. Ovo dan je, ki dohodi
Jednom nami na godište,
U ki sladkoj mi slobodi
Činimo ovdie svetilište:

Sladkoj slobodi, i od časti,
I od uresa viekovita,
U kój ničè i uzrastì
Dubrava ova plemenita.
Sastaje se cieća tega
Skup od vilah i pastiera',
I za od svieh najliepšega
Najliepša se od njih viera.
Vieraju se i jedine
Dva najliepša, kí se žele,
I od pira gosbe čine
Obilne se i vesele.

SKUP. Objavi, danice, ah veće objavi
Žudjeno tvé lice u ovoj dubravi,
Livade su uzele odieću zelenu,
Da obuku dan bieli i zoru rumenu.

RADM. Pod sviróku ovčar mladi
Danaska se glasi svuda,
Reseć cvietkom na livadi
Krotkom'-stadu čela ruda.
Danas liepe pastirice
Viencem krune zlatne vlase,
Po dubravah ter slavice
Búde, u sladke pojuć glase.
S dobrom kobi na dan ovi
Težak, za teg da neuhiti,
Popievajuć za volovi
Težko ralo cvietjem kiti:
Danaska se tanci staju,
Danas poju sladke piesni,
I razlike igre igraju
U radosti i ljuvezni.

SKUP. Objavi, danice, drag pogled objavi
Eto ctí cvietjice po ovoj dubravi,
Tu miris, ki dieli na busku zelenu,
Uzdiše dan bieli i zoru rumenu.

RADM. Ali suncem iz iztoči
Dubrava ova nesvanjiva,
O Dubrayko liepa, iz oči'
Tvojieh nami bîo dan siva.
Tvú liepotu od svieh višu
Svi pastiri da prie vide,
Žude, žele i uzdišu,
I svuda te sliedom slîde.
Tiem svi danas doletiet će,
Gdie tvá sjaju suncem lica,
Jedà komu s blage srieće
Budeš draga vierenica.
Doć će, da gork trud razsladi
Kon uresa tvoga slavna,
I Miljenko pastir mladi,
Ki te vierno služi od davna.
Dvą mila ova, o Ljubavi,
Tvá sjedini sladka sila
Na dan ovi, u ki slavi
Sloboda se naša mila.
Sdruž' s Miljenkom ti pastirom
Liepu Dubravku i gizdavu,
I obeseli srićniem pirom
Nas i našu svu dubravu.

SKUP. Objavi, danice, liep ures objavi,
Probudi slavice u ovoj dubravi
U žuber veseli po dubju zelenu,
Dą poju dan bieli i zoru rumenu.

RADM. Ali, družbo, neka čut je
Sad veselje sa svieh strana',
Podj'te oglasit osvanutje
Svud ovoga blaga dana.
Svud se glasi i naviesti,
Da prie nego sunce zadje,
Svak na ovom ovdie miesti
Na obćenu se skupu nadje;

A u to ja ću poć spraviti
Svetilište i sva ina,
Dostojno se čiem slaviti
Današnja će svetkovina.

SKAZANJE DRUGO.

RADMIO I RIBAR.

RIBAR. Čestiti pastiru, ti pievat podrani,
Jer vodiš u miru pokojan svoje dni;
Ufanja, jao, a má nesrieća nestieče
Pobieguć iz doma tukuć se daleče.

RADM. Tkogod si, necvieli, ni tvojim' nesriećam'
Kobi dan veseli, ki je sriećan svima nam;
Obćena sloboda vàrh svega najdraža,
Koju nam Bog podà, naš pokoj uzmnaža.
Nu ako si ti ribar, kô kaže vàs čin tvoj,
Koja te činì stvar k dubravi doć ovoj?

RIBAR. Za shranit staros mú, i oddahnut bez sile
U gnjiezdu sladkomu slobode premile.
Primorja naša sva u ništa sila sbì:
Dubrava sama ova vlada se po sebi.
Po njih svieh sàrdita zvier tàrči i hàrži,
I stiže i hita i u noktieh svoih dàrži:
Ovdie čut zle zvieri, ni inoga glasa ní,
Neg što sám žuberi tih slavic na grani.
Tvàrda u nas ni'e kuća, da od sile prehude
Bludnika goruća otcu kćer zabljude:
Ovdie ni'e sirote, kú sila potište,
Ni se boji sramote, tko ju sam neište.
Toliko 'e vladanje silno u nas, da se ti
Žena, dieca, imanje nemože tvo'e rieti.

U miesti 'e ovemu slobode čestit dar;
Svak sebi i svemu svomu je gospodar.
Razlog, pravda i miera sve mu 'e zlato u nas,
Prodava nanj viera, život se, duša i čás.
Duša i čás ovuda neide za platom,
Ní miere u suda pritežu pod zlatom:
Stvari u nas té nije, kóm voljan mož' se čut,
Kupovat triebi je, ako hoć' oddahnut.
Vàrsta ovdie svakoja u časnoj zabavi
Sried mirna pokoja veselo boravi:
Tiem težko nam svime, i lele vàrh svega
Pod jarmom težkime gospodstva tudjega,
A blago sviem vami, ki ončas s poroda
Slobodni i sami sebi ste gospoda.
Da uzdàrži višnja vlás u bitju vas tomu!
A tko ište zlo na vas, zlo našo na domu.

RADM. Ti si doć mudro obró, priatelju, pod sieni
Od miesta, gdie dobro gosti su primljeni;
Jer odkad najprie ničè ova dubrava,
I odkad se obstriè slobodniem plotom sva,
Viera u njoj kriepak stan nadjè i steče,
S kom je svak slobodan od síle najpreče.
Tiem, goste, kad srieća doniè te priatelja
U ovi dan, najveća kad nam su veselja,
Pastiri kad hode u skupu obćenu
Presladke slobode slaviti spomenu;
Najliepši kad pastir s najliepšom od vila'
Druži se, i na pir družba im gre miła:
Tanci se hitaju i poju tu piesni,
I igre igraju s razlike ljuvezni:
Tiem slied' me, priatelju, jer bih ja uzeo
U obćenu veselju da si i ti veseo.

RIBAR. Vieran drúg bit ću tvoj, jedà i ja u mom trudu
Drag pokoj u vašoj slobodi nać budu.
O Dubravo, slavna svima
U uresu slobodnomu,

Liepa ti si mojim očima,
Draga ti si sàrcu momu.
U veseloj ovoj sieni
Od čestitih tvojih granah
Provesti je milo meni
Dio najdraži mojih danah:
Tiem razpinjam mrieže moje,
I u zaviet viešam vàrše
Na zeleno dubje tvoje,
Po kom blazi vietrì pàrše.

SKAZANJE TRETJE.

MILJENKO.

Po listju počeli pàršat su vietrici,
Po dubju veseli žubere slavici,
Romonom kladenci zovu zrak sunčani,
Izhode pod vienci seljanke s gorani.
Pastiri livadom uz diple začinju,
Klikuju za stadom liepotu vilinju.
A liepe sve vile pod siencom kraj vode
Pod piesni premile tančace izvode:
Zora je, svanjiva, ali jao, s iztoči
Meni dan nesiva iz drazieh još oči'.
Vietrici uzdasi, žuber su tužbe mé,
Suzah se vir glasi romonom groznieme,
Plač piesni, a stada misli su stravljene,
Sàrdašce livada, u željah ké zene;
Nu bez mé jedine svietlosti čiem stoju,
Nevidju neg tmine i viečnu noć moju.

O Dubravko sé dubrave,
Jasna zoro, svietli uresu,
Od liepote tvé gizdave
Gdie su rajski zraci, gdie su?
Dan nesvitje moj s danice,
Ni mi sunce sja s iztoči:
Iztok čelo, bîo dan lice,
A mé sunce tvé su oči.
Da vàs gorim, dubje pita',
I na dubju svaku granu,
S moga ognja viekovita
Kolikrati listje plànù.
Ah, u sàrcu je li tvomu
Ká spomena od mé vîre,
I da u miesti jest ovomu
Jedan, za te ki umire?
Ali jòš, jao, i u svàrsi
Nemilosna mom' životu
Od kamena kažeš pàrsi,
Kriješ rajsku tvú liepotu.

SKAZANJE ČETVÀRTO.

LJUBIMIR I MILJENKO.

LJUBM. Miljenko, kuda to tužeći sám hodiš:
Što uzročì nepokoj, u kom se nahodiš?
Ah, da li žalostan drúg mili moj bit će,
Veseo u što dan svakomu osviće?
MILJ. Ljubimire, komu je sudjeno tužiti,
Nepozna, ni čuje radosti na svîti.

Ja služim gospodju sletjelu iz raja,
Ali ona za moju viek službu nehaja.
Za onom, ká meni prieka je saviše,
Život moj stravljeni uzdišuć izdiše.

LJUBM. Miljenko, prosti mi, ludos je mriet s tega,
Sami smo uzrok mi svega zla našega.
Nesvies je to vàrla, zareć se u sebi,
Da je žena umàrla božica od nebi.
Pastirica iz sela našega ovoga
Tebe je zaniela s uresa miloga;
Pastiri, znaš, da svi i vile gizdave
Na dan se kùpe ovi, na mile zabave.
Bit ćeš ti, bit će tu Dubravka gizdava,
Kroz rajsku liepotu koja te skončava.
Veseo se zato kaži,
Znaš, običaj ká je mila,
Pastir najliepši i najdraži
Da najliepšu steče od vila'.
Ti si liep, liepa ona; draga ona, drag si ti,
Sàrca vam razdiona ljubav će sdružiti.

MILJ. Nescieni, da sliepe toli oči imam ja,
Da ures mé liepe nepoznam od raja,
Sunce iz nje sja oči', a zora iz čela,
Bieli dan s iztoči pogleda vesela.
Tiem svud noć màrkla je, gdie svietli zrak gledan
Ni'e mé vil', koja je sunce, zora i moj dan.
Ljubmire, kud ti hoć, vodi me, s tobom grem,
Mú liepu da mi 'e moć prie vidiet, neg umrem.

LJUBM. Dà, sa mnom hod' sada, i veće spravljaj pir
Od našieh livadah najliepši kô pastir,
I ako strah dosle imà tvá mlados, ostavi
Košutam plasima u ovoj dubravi.
Ali smiej, i veća ufanja prilaga';
Jer ljubav i srieća sinione pomaga.

MILJ. Tamni strah, jao, mene mladjahna netieri,
Slobodan u stiene pošó bih sried zvieri'.
LJUBM. Ne veće naprieda, Miljenko, nu pazi,
S dragoga pogleda gdie ti dan izlazi.
MILJ. Sve vidim, ah, sad, moj uzdaše ognjeni,
K mój želji preliepoj ti vodac bud' meni,
Pače se poteži leteći naprieda,
Ter i nje užeži sàrdašce od leda;
Neka mi vieruje, da u ognju gorim vàs,
U sebi kad čuje istoga ognja vlás.
Ah, život, ki je draži, kad bi oganj moguć bil,
Ki dušu mú spražì, užeći i mú vil'.

SKAZANJE PETO.

DUBRAVKA *i skup vilah.*

DUBR. Liepe vile, drúge moje,
Eto iztečè zora biela,
Dan čestiti svanuo je,
Naresimo viencim čela,
Nakitimo cvietkom vlase
Skladno u sladke pojuć glase.
SKUP. Neka liepos nami uzmnaža
Od naprave pomnja mila,
Ti najliepša, ti najdraža
Bez cvieta si cviet od vila':
Zene trator i ružica
Sried rajskoga tvoga lica.
Slavicu u gori,
I ti otvori

Žuber medeni
Liepe zeleni,
U glas najviši
S nami biljiši
Hvaleći slave
Zore gizdave.

DUBR. Cvietá cvietje po sve kraje,
Jasni se iztok cvietjem resi,
Zviezdam' cvietje svud nastaje,
Zora u cvietju sgar s nebesi'
Od cvietja nam daž prosipa,
Kùpimo ga, družbo lîpa.
Sve rumeni, sve se bieli
U razlikom cvietju sada,
U cvietju se sve veseli:
Gora, polje i livada;
Sve je cvietjem procvatilo,
Od cvietja je doba milo.

SKUP. Slavicu u gori,
I ti otvori
Žuber medeni
Liepe zeleni,
U glas najviši
S nami biljiši
Hvaleći slave
Zore gizdave.

DUBR. Svietla i draga sried iztoči
Zrak u cvietju zora kaže:
Nu je zrak liepši našieh oči',
Na licu u nas cvietje draže;
Dobiva ures naš veseli
Pramalietje i dan bieli.
Eto izza zore biele
Sunce svietli zrak pomilja,
Al' je pogled svietlji vele,
Ki mé svietlo sunce strîlja

Iz iztoka od liepote
S očih, kieh zrak dušu mi otè.
Hod'mo veće drûge mile,
Čiem na iztoku sunce svîti,
Lier snieżani pûti bîle
U jezeru bistru umiti,
Da od lieposti zrak jedine
Danaske nam većma sine.

SKAZANJE ŠESTO.

SATIR DIVJAK.

Nečudim se ja, Ljubavi,
Da ni'e mala, ni velika,
Koga u ovoj ti dubravi
Neučinì ljubovnika.
Ljubovnik se svak spovieda,
Ljubovnik se svak govori,
I ni'e toga, tko s pogleda
Draga u ognju tvóm negori.
Jer ti vlastim tvóm ganuti
Moguća si svačie ćudi,
I tko mlad te neoćuti,
Triebi 'e, da star pak zaludi.
Tiem ja velik dar sam stekó,
Što me mlada plam tvoj sgrià;
Jer pod staros kukuriekó
Ljuvena bih ludoria.
Pače dàržim, mlad slieditì,
O Ljubavi, tvé zabave
Da nemože bit na svîti
Dielo od veće dike i slave,

A pameti zdrave nije,
Tko od tvé vlasti sudi inako;
Jer da tebe s ljudim nije,
Vas bi trag se ljudski smakó.
Ali má svies čemu u dugo
Razložeći rieči gubi?
Nietko jedno, nietko drugo,
Svak na ovomu svietu ljubi.
Nu kô u sebi ljudske ćudi
I misli su sve razlike:
Razlike su tako u ljudi'
I ljubavi svekolike.
Tko visoko hlepi znanje,
Tko zlato Indie sliedom sliedi,
Tko za uziti na vladanje
Vene, čezne, gasne, bliedi,
Tko u gradovieh stat uživa,
Tko obrà u selieh stanje za se,
Tko putuje, tko počiva,
A tko lovi, a tko pase.
Nietko càrnu zemlju teži,
Nietko sinje móre brodi;
Na ono se svak poteži,
Na što ljubav svá ga vodi.
O Dubravko liepša vele
Od svieh vilah u dubravi,
Tebe misli moje žele,
Má se ljubav tobom slávi.
Ja tvoj sliedim ukras mnogi,
Zasve u gorah da imam Ladu;
Ali i ovan vitorogi
Za ovcom jednom negre u stadu.
Po naravi oganj žeže,
A liepota smamlja i travi:
A bàrštan se gàrli i veže
S dubom svakiem u dubravi.

I ako niesam ja, tko ini
Taj će reći od gorana',
Komu za ures tvoj jedini
Ti ćeš danas bit podana.
Satirić sam čudno pristó,
Stvari u meni grube nije,
A u jezero bistro i čisto
Ogledah se malo prije.
U napravi ni'e mój varka,
Najliepši sam od mé vàrste:
Zračna obličja, čela žarka,
Jake kosti, pùti čvàrste,
Dva rožčića, ki me krune,
U miesto mi su od rudeža,
A po koži oštre vune
Od hrabrenstva obilježja.
U móm sàrcu nije strahe,
Má su oružja ruke gole,
Tiekom stižem sàrne plahe,
Snagom hàrvem lave ohole.

SKAZANJE SEDMO.

GORŠTAK I DIVJAK, *satiri.*

GORŠ. Tu li si, Divjače, kud jutros od mene
Kriući izmačè u gaje zelene?
Jeda te 'e sram, da puk smieh tobom netvori,
Ter sám kô prebjen vuk skitaš se po gori?
Tajat je zaludu, česa ni'e moć skriti,
Po svačiem ja sudu liepši sam nego ti.
DIVJ. Liepši ti nego ja? Tko je, tko ti veli,
Da je liepša šoja neg golub prebieli?

Ovaku tko drúgu vidì igdie nakazan,
Pastirah po lugu nestraši na blagdan.

GORŠ. Ti strašiš, a ja ne s gàrdoće nemile
Od ove strane pastire i vile.

DIVJ. Od ženah i od ljudih gonjen si svuda ti,
A moju svak žudi prijazan imati.

GORŠ. Pače ká od ženah u svomu životu
Nije sva pečena kroz moju liepotu;
A ljudem sviem sam drag, i zato prie sunca
Još jutros na dan blag zazvan sam za glunca.

DIVJ. Tebe su dozvali za glumca pastiri,
Ki neimaš 'svirali', ni kô se, znaš, sviri.

GORŠ. Svirale evo mé, i ako ćeš za oklad
Sviriti sa mnome, uzmi i ti tvoju sad.

DIVJ. Svirale nesviri, ni u to dni gubi,
Neg s glave roge sdri, ter u nje zatrubi.

GORŠ. A s miešnic' tvojieh tih pisak razcîpi,
Ter odsad u taj mieh nepuhaj, neg njim pij.

DIVJ. O zori kad moje dipli se oglase,
Tih slavic zapoje natiecat š njima se.

GORŠ. Pod dubjem ja kada zasvirim u gaju,
Pastiri i stada s veseljem igraju.

DIVJ. Dubravka, ká je čás i ures svieh vila',
Pod diplih mojih glas tančac je vodila.

GORŠ. Danica má pače, sunce, kim svitjem ja,
Pod ovu mú začè svirόku sried dubja.

DIVJ. Podj, gorsko zvierenje u gorah zagluša',
Neskladno svirenje da se ovdie nesluša.

GORŠ. Vàrzi rieči i dava' razumiet drugi put,
Svirimo oba dva, koga je bolje čut.

DIVJ. Počni ti najprie, natiecat ki se hoć',
Ki od nas dobie, na pir će glumac poć.
I veća neka ti j' sramota i šteta,
Uzmimo pievati upored opeta. (Ovdie svire.)

GORŠ. Ni dipli, ni tvoj glas zadava strah meni,
Ja počeh on čas, ti me opet izmieni.
DIVJ. Sada sám izusti, tko sviri bolje od nas;
Dobit si, i pusti od glumca meni čás.
GORŠ. Ili ti 'e u volji, ili ni'e, stat ćeš tja,
Kô glumac najbolji dozvan sam na pir ja.
DIVJ. Tamo se it nemuči, jer kô tàrs razpukla
Svirala tvá zuči neskladna i mukla.
GORŠ. A buče té tvoje mieśnice kô spila
Po gorah, iz koje od vietar' dme sila.
DIVJ. Ah, kada nećeś rog dignuti svàrh oči',
Podj, svinjo, u bàrlog, a ovdie nehroči.
GORŠ. A ti, kad zamukó još ni'esi, potàrči,
Gubava žabo, u kó, a ovdie nekvàrči.
DIVJ. Zmio ljuta, pregrizi otrovni jezik taj,
Boljem' se ponizi, a u nesvies nerigaj.
GORŠ. Rigaš ti zlobni jed, hudji svieh živina',
Ali opet upored hod' sa mnom začina'.
DIVJ. Nepievaj ti, neg blej, koze ine gdie pasu;
S slavicem gorskim, ej, neskladaš se u glasu.
GORŠ. Ah nuti, u što ufa càrni vran nesviesni,
Da bieloga on kufa dobit će u piesni.
DIVJ. Rakle mi dvie dunje darovà iz niedri',
Da od očih svietlieh nje popievam zrak vedri.
GORŠ. Kitu mi nieki dan jabuk' dà Ljubica,
Da joj hvalim pram zlatan i ures od lica.
DIVJ. Kad moj sladki glas začina
Kako slavic, ki se izvija,
Nanj doteku iz planina'
Hoja, Lero, Dolerija.
GORŠ. Kad moj jezik piesni klikne
Kako staglić, ki žuberi,
Da me resi, cvietje nikne,
Da me čuju, teku zvieri.
DIVJ. Kukuljava ja dva gniezda,
Kieh piet naràv medno uči,

Hranim liepoj, kój má zviezda
Za viečnu me slugu odlučì.

GORŠ. Svega ruda jaganjčića,
Dvie matere ki posisà,
Pasem dragoj, kój me srića,
Da sam viečni rob, zapisà.

DIVJ. Rec', ká u gori zvier pribiva
Ljudske sviesti i spoznanja,
Ká se u bistroj vodi umiva
I miesecu čista klanja?

GORŠ. Kaž' mi, ptica ono ká je,
Ká svój smàrti loži dàrva,
I iz ognja opet živa ustaje,
Perja i krila stiečuć pàrva?

DIVJ. Sad poznat mož' uprav odluku tvú ludu,
Zašto se s lavom mrav zatieče zaludu.

GORŠ. O žabo, s kriesovi podj kvàrči i krišti,
Moj je danas pîr ovi, ti za se drugi išti. *(Odè.)*

DIVJ. Ovi utečè, ja znam, što ću:
On na piru glumac budi,
Ja za drugo tamo doć ću,
Kô mé sàrce većma žudi.
Danas miesti u ovemu
S pastîrim se vile staju,
I pastiru najliepšemu
Vil' najliepšu od svih daju.
Nu prie toga u jezeru
Vile okupat sve se hode,
Svaka želeć da nju oberu,
I neviestom danas vode.
Namislio sam tiem odieće
Jednoj od njih skrovno uzeti,
I preobučen tako veće
Ja se vila liepa rieti.

SKAZANJE OSMO.

ŽAGORKO I LJUBDRAG.

ZAG. Potež' se naprieda, mé stado, poteži,
Nevidiš, ureda gdie má vil', jao, bieži.
Uputi se, uputi, stado moje, prie,
Neg ju gàrm sgusnuti očima moim skrije.
Toli neć' it hàrlo, pod stranom a ti ovom
Pusto ostaj, ter gàrlo zajazi vukovom.
Ustav' se, kud plaha utiečeš, liepa má,
Od moga uzdaha, ki od ognja krila ima?
Ja, bràče, niesam zvîr sàrdita u gori,
Neg stravljen mlad pastir, ki s očih tvoih gori:
Ki sa svom krieposti drag ures tvoj slidim,
A od tvoje lieposti prignutja nevidim.

LJUBD. Kud sàrneš, Zagorko, kud li se potežiš,
Ké prispiè zlo gorko, od stada što bieżiš?
Gdie si se zatekó, ké ti su nevolje,
Loču ti psi mlieko, ovce ti vuk kolje.
Tvé sieme po pustoj njivi se poteza,
Vinograd leži tvoj zapušten bez rieza.
Stada svieh ovčarah po žitu tvom pasu,
Muka se tvá hara, i stoka sva razsú.
Tiem vrat' se nazada, ženska ti liepota,
Kad umreš od glada, nevrati života.

ZAG. Nezalaz' u dilje, má je ovo odluka,
Nek ide stado žlje i stoka i muka.
Jedan sám milostan pogled vil' žudjene
Hraniti kriepostan živa je svedj mene.
Namiera nu huda na me te donijè,
Kud liepa má, kuda obratì, jao, gdi je?
Stranom ću ja svakom trag sliedit vil' moje,
A ti podj zliem mrakom, odkuda i dojè.

LJUBD. Ah, kako počè, ti naprieduj i hodi,
Poznat ćeš, mahniti bieş na što dovodi.

SKAZANJE DEVETO.

LJUBDRAG.

Ah, sad poznam, da nevara
U sudu se, tko govori:
Da koliko sviet se stara,
Toliko je hudji i gori.
U moje vrieme narav ina
I nauka bieše od ljudi;
Sve je drugoga sad načina,
Druga doba, druge ćudi.
U dni moje vidjaše se,
O koristi gdie svak radi;
Uzlotrilo sada sve se 'e,
Živu izprazno stari i mladi.
Prie bieljahu sva miesta se
Našiem' stadim bezbrojnima;
Sad dubrava sva nepase,
Što u mé doba jedan imà.
Pomnja prie dobra obćena
U njoj viečnu zelen goji;
Sad s nepomstvom porušena
S povenutiem listjem stoji.
Ovce vodjahu iz daleka
S mekahniem se runom prie;
Sad medju nam ni'e čovieka,
Ki se krenut s miesta umie.
Prie od ljudih sè dubrave
Koralj se je ribó u moru;
Svačie su sad zabave,
Kamenitu dubsti goru.
Prie kô mrav oda svuda
Svak nosaše sebi hranu;
Sad za neimat malo truda,
Svak mre u lasti gó na stanu.

Prie neznahu pàrve vile
Što je svila u haljini,
Sad odieće sve od svile,
Ni'e seljanke, ká nečini.
Prie pod ruhom priprostime
Zlato odsvud nam na stan plivà;
Zlatno ruho u ovo vrieme
Stan svakomu ogoljiva.
U moje je dni letîla
Na krilieh sama ptica;
Za poletiet sad su krila
Oko vrata u mladica'.
Nošahu se opletene
U bîo gajtan prie kose;
Sad pram u cklo pletu žene,
A zàrcalo im glave nose.
Prie biehu bistri viri,
Da čist ogled svemu daju,
Vilami se sad pastiri
U zatioku ogledaju.
Vladaše se u má lieta
Mlados svièтom od staracah;
Sad čut mladi neće svièta
Ni od istieh njih otacah.
Mlados prie cieć koristi
Svieta obhodì četàr dîla;
Sad na jednom gine miesti
Za stupajim pricieh vila'.
Tiem ni'e čudo, čiem bez znanja
Dni u izpraznoj lasti traju,
Kô Zagorko da imanja
S pricieh vilah ostavljaju.
Ali u ovomu svemu meni
Pomoć je ufat sgar s visine
Na dan ovi posvetjeni
Našoj slobodi od starine.

SKAZANJE DESETO.

JELJENKA *satirica.*

Iz gluhe pustinje satir se moj dižè,
Da vile plemkinje susrieta i stiže:
A ja ostah sried jamah i dubja divjega
I mrazna i sama u gori bez njega.
Ah, sasma nevieran, kud divjaš, divjače,
Moj život čemeran po sve dni da plače.
U vilah što vidiš u ovoj dubravi,
Ter sliedom njih slidiš, a menę ostavl?
Gizdave himbeno plemke su vile sve,
Grabža su i plieno lieposti njihove.
Bez svàrhe i kraja plahe su i taśte,
Biocim od jajah čela se njih lašte.
A nije ih strah ni sram za gadnu napravu
Màrtački stavit pram iz groba na glavu.
Na svieći cklo pale, i màrče càrnima
Obàrve opale čadjami od dima.
Opàrhlu i modru kožu usne blîde
Do kàrvi svu odru, da rumena izide;
U bjaku, kom klače i hartaju obraze,
Otrovi najjače i gnjusobe ulaze.
A mastim od berse daleko našaste,
Lica im svudiér se pengaju i lašte.
Nu mažu i liepe naravna bliedila,
I čini jih liepe ne narav neg sila.
A meni má ista naravna liepos jes
Naprava prečista i svietli drag ures.
Zlatni pram od kosih, tih vietric ki svudi
Niz bio vrat raznosi, tudjim se nerudi.
Obraz moj i čelo bistra vòda umiva,
A sunce veselo iz očih mi siva.
Bez masti sried lica mladjahne u mene
Rumena ružica i bieli lier zene.

Càrljeniem ustime ruža je prilika,
A bielje pàrsi mé sniega su i mlîka.
K tomu se prilaga još za stvar najdražu
Mladjahna i naga, sve što imam, sve kažu.
Tiem vrat se tvoj ljubi, divjače, nedivjaj,
Vlaštita negubi, a o tudjem malo haj.
Od vietra puzivii, neguḇ' s tvé krivine
Za ures laživi liepote istine.
Sunce je s nebesih izvàrsne lieposti,
Zašto se neresi neg svojom svietlosti.
A čista i prava liepos má suncem sja;
Jer meni naprava i ures sva sam ja.
Poć ga ću iskati, ah, danas kuda si,
Divjače, zašó ti, oglas' se, oglasi.

ČINJENJE DRUGO.

SKAZANJE PARVO.

Skup pastirah, BARŠTANKO, LJUBMIR I TRATORKO.

BARŠT. Liepa ti 'e zaisto običaj veoma,
Kóm naše sé mîsto slavi se, družbo má,
U strani da se ovoj dan s tancim provodi,
Posvetjen prečistoj božici slobodi.
Najliepša od vilah druži se i viera
Za draga i mila vàrhu svieh pastiera'.
Nescien'te, da ištom ova se odredi
Spomena s godištom svaciem, ká sliedi.
Na sboru pradiedah od ove dubrave,
Kad prodjè besieda, da ovi dan slave,
Razumni starci oni u kori dubovi
Medju iniem' zakoni uriezaše i ovi.
Da užiže neprestav slobode spomena
U unucieh njih ljubav od dobra obćena;
I da se u miru dni vode sried sklada,
Dočiem se pastiru ljubi od své vàrsti dà.

LJUB. Naredbe pametne; jer kako neobične,
Tako su i štetne ženitbe neslične.
Pod jaram dobro vik stučit se nemore
S junčićem vó velik u pored da ore.
Ni se muž i žena ugadja, kad su oba
Razlika plemena, imanja i doba.

Ah, Bog te ukloni, gotova 'e tu smeća,
Dati se ženi oni, od tebe da 'e veća.
Kô dàrvo càrv vàrti, i grize, i ije:
Tako ona do smàrti živa te sičije.
Na posle sve kućne màrdi se i gadi,
Samo njoj da su nje naprave, to radi.
Po skupieh živote od druzieh spovieda,
A svoje sramote domaće negleda.
Sve selo zagluši s jezična karanja,
A muža zabuši, j učini kô panja.
Nu veće što velju, pašu ove smione
Muževom kudielju, a oblače gaće one.

TRAT. Tako je; nu pate i istiem zlom bolé
I žene udate za ljudi ohole,
Kí siti pri svomu k tudjem' se propinju,
I dàrže na domu ženu kô robinju
Po gadu se i smradu tukući skitaju,
A za čistu i mladu ljubovcu nehaju.
Nu da ovdie svàršuju, mala bi zla bila:
Mesa im raztruju smàrdeća i gnjila.
A pak na pečione mladice, njih ljubi,
Guba ta prione, koja ih pogubi.

BARŠT. A mi ti smo uzeli govorit zlo danas,
Kad iste i želi počastit puk se vàs,
Ter kad se začinje i u piesnieh svak hvali,
Tudje smo mi grinje protresat ustali!
Nu me 'e strah, da veća, neg je igda bila,
Danas kar' ï smeća nebude od vila'.
Jer vilah mnogo je sried ove dubrave,
Liepše ké se broje i zovu gizdave,
I svaka uzmnaža sve dike jedine,
I scieni, da 'e draža i liepša, neg sve ine.
Tiem težak na se trud taj će uzet, vidim ja,
Tko činit ima sud, koja je najliepša.

TRAT. Tač da je pomnja má suditi to danas,
Nemiran veoma i smeten bio bih vàs.

U skupu od vilah toliko gizdavieh
Riet, jedna da 'e mila i draža oda svieh.
' Za od jedne dobiti prijazan s te hvale,
Sa sviem' se svaditi, sve izgubit ostale.
Nikako pamet nij' od mudra čovika;
A Bog te ukloni od ženskieh jezika'.

LJUB. Tko je na to obran, ti nek se tiem brine,
Hod'mo mi iskati ostale družine.

SKAZANJE DRUGO.

VUK *satir.*

Tebi u dar i na čás, Zagorko, sve vile,
Ovce su sva má čás ovako prietile.
Po vodah i gorah ovako teci ti,
A od stada neimaj strah, ja ću t' ga čuvati.
Tko ono; tko ovo, nastoi svak za se,
A svak, što je osnovo, izatkat uzda se.
A moj glad ovi dan kradjom se utieša,
Lupež sam izvàrstan, izvàrsna izješa.
Kùpe se svatovi, spravlja se neviesta,
Pir se odsvud gotovi najliepši od miesta.
Kad tamo podje svak pomoć peć i varit,
Neka je meni pak na pusto udarit.
Bio bi grieh, kad gostí svak se ini i štuje,
Da tàrbuh moj posti i prazan gladuje.
Zaludu ovi dan slobodi svetjen nij',
Neg da 'e svak slobodan, što hoće, da čini.
Ni narav zaludu ruke mi ove dà,
Neg njima da budu pomoć se ja sada.

Nieka se besieda niekoga i danas
Vieka još spovieda, ki od zlata bieše vas.
Na svietu sve što je, tad staše obćeno,
Još moje i tvoje nebieše rodjeno.
Granice se od ljudi' nebiehu zabile,
Ni mierom sve svudi otišlo na dîle.
Blizu tieh vriemenah davnjieh od zlata
Gora u nas kamena hranjaše Bàrgata,
Gora, ká tada sva u dubju veliku
Gusta se dubrava vidjaše putniku.
Bàrgat, ki stanovà u gorskoj dubravi,
Zakona cieć nova starog neostavl.
Kazati pače uzè, da ljudi po svietu
Razdielit ni'esu se mogli mú u štetu.
Tiem jer se potežà, i kô ja svud bàrz bl,
Slovuća lupeža ime i glas on dobì.
A gori, u kój stà, i ká je vàrhu nas,
Od Bàrgata istoga Bàrgat je ime i danas.
Od Bàrgata ovoga, ki je krasti svud išó,
Početak od moga tràga je izišó.
I diedu slobodnom' unuk sam slobodni,
Vodeći u rodnom Bàrgatu zlatne dni.
Tko neima ni njive, ni vàrta, ni stada,
Da tudjiem nežive, umró bi od glada.
Ja plazim i lazim, ulagam svud ruke,
Obilnos gdie pazim od stoke i mûke.
Uhodim i prežim po pašah imanja,
I nad sviem' lupežim imam čás od znanja.
Nu tko se hitrostim moim stavlja, ni'e toga;
Jer častim i gostim, i čitam svakoga.

SKAZANJE TRETJE.

STOJNA I VUK *satir*.

STOJN. Tudjim se nehrani, daj mi ovcu lupežu,
Prie neg te seljani uhite i svežu.
Da li se ti krasti bez straha postavì,
Kad blagdan svak časti u ovoj dubravi.
Pače sám na zlo bàrz uhodiš livade,
Bàrže tu ovcu vàrz', koju mi ukradè.
VUK. Stan', ženo, kud sàrtiš, nepozna se, tko sam ja?
Prie neg se upàrtiš u zlo tvé, idi tja.
Lupeža, koga ti u meni ugledà,
Bez smeće, velju ti, ohaj me se ureda;
Jer da znaš u sebi, koja je má sila,
I ovcu i sve bi stado mi pustila.
STOJN. Ja silu svu tvoju nescienim ni pera,
Ovcu mi daj moju, kleta ti namiera.
VUK. Nepoznaš još me ti, planinski bog sam Pan,
Iz gorah, ki iziti htieh ovi na blagdan.
STOJN. Hàrdja si i vedaš, satir Vuk ti si oni,
Od vuka hudji dvaš, kad ovcu mú ponì.
VUK. Satir sam liep i drag, mé se ime svud slavi.
STOJN. Satir si càrni vrag i s rozima na glavi.
VUK. U miesti ovemu meni se spravila
Kako najliepšemu, najliepša od vila'.
STOJN. U miesti će ovemu bit tebi do mala,
Kako najvećemu lupežu, viešala.
VUK. Ako ti se u kose má ruka uplete,
Poznat ćeš, što nose te rieči proklete.
STOJN. Kozju ako tu bradu razmàršat ja počeh,
Poznat ćeš, kô stadu tudjem' té nosi grieh.
VUK. Da čekaj, nebieži.
STOJN. Nebieži, čekaj ti.
VUK. Ajme, nepoteži.
STOJN. Da puštaṁ, pusti ti.

VUK. Ja puštam.
STOJN. Eto i ja, je li gdie tko, pomozi!
Meni ovca, a tvoja tebi brada i rozi.
VUK. Ustav' se, ah kuda s ovcom tom udarì,
Ah, ženo prebuda, vàrlo t' me prevarì.
Struka ti prokleta i imanje ostalo,
Sve ti se prie lieta od vuka poklalo.
Kuća t' se prosiela, trag ti se smakó vàs,
Ni pila, ni jela, kô neću ja danas.
Vaj, neznam, što ću sad, kud li bih otišó,
Veće mi je màrtvi glad do nosa uzišó.
Ah, je li, da mi duh susriete, tkogodi?
Od glada izdahnuh, život mi izhodi.
O smàrti mahnita, što me ni'es' satàrla
I pjana i sita na gosbi do gàrla.
Ká ti će hvala bit, jednoga divjačna
Satira pogubit i žedna i lačna.

SKAZANJE ČETVARTO.

GORŠTAK I VUK, *satir.*

GORŠ. Što plačeš, Vukoje? ké te je zlo smelo
Danaska, kad stoje svi ljudi veselo?
Dobre si ti volje, i vazda sit i pjan,
Ké ti su nevolje prispiele na blag dan?
Od kóga zla sila tako te oborì,
Jedà ká od vilah i tebe sad mori?
VUK. Iz gladna tàrbuha k vilami ni'e puta,
Bez vina i kruha ljubav je smàrznuta.
Od golieh što će nas i ubozieh gospodje?
Znaš, golu kos ni pas neće da oglodje.
GORŠ. Ubožtvo nediže, da ni'esmo mi drazi
Vilami na blìže, kô jaci u snazi.

VUK. Ká snaga može ôdi i meni bit sada,
Gdie mi duh odhodi i umirem od glada?
GORŠ. Ti živeš, da iješ i piješ na svîti,
Ni možeš, ni umieš o drugom misliti.
VUK. Da kaž' mi, kad ijo i pio ti nebi,
Kako bi živio, priatelju, u sebi?
GORŠ. Nežívem, kô ti, ja jestojci i piću,
Neg liepoj, kój moja sva lieta služit ću.
VUK. A ja vas život moj hranim najmilii
Pečenici ugodnoj i dragoj buklii.
GORŠ. Da jednom poznaš ti u tvomu životu,
Ká je rados služiti vilinju liepotu,
Rekó bi, i u sviesti ovako odlučil:
Nit ću pit ni jesti, neg služit liepu vil'.
VUK. Da poznaš ti jednom, koji su to jadi,
I s gladnom i žednom govorit čeljadi,
Ili bi se ohajó i od mene htio otit,
Ili bi nać hajó, što ćemo jesti i pit.
GORŠ. Nemoj se ti starat, glumac sam na pir zvan,
Hoć' bubanj udarat, ter ćeš bit sit i pjan.
VUK Sàrce mi igra sve, i stupaj sámi teče
Na sladke zabave, gdie se vari i peče.
Ah, tvoja blažena, Gorštače, namiera;
Màrtva me spomena uzkàrsnù od pira.
Pečenica, ah, peče mé sàrce pečeno,
Gdi u sladki sok teče i gori ljuveno;
Gdie me još sve čeka mé dobro uzdano,
Jalovica od mlieka varena sniežano;
Gdie žarka kapljica groznika vesela
Kaže mi svá lica rumena i biela;
Kapljica od vina, koga ures preliepi
Igrajuć začina: Hod', brače, dušo pij.
Životu čestiti, ah, koja veća slas
Može bit, neg piti i jesti na svak čas.
Gorštače, u selo, gdi 'e taj pir, hod'mo nanj,
Ti glumac veselo, a ja ću bit bubanj.

SKAZANJE PETO.

MILJENKO I PELINKA.

MILJ. Dubravko gizdava, na ures rajski tvoj
Od gorskieh dubravah ni'e slično ime toj.
Gustinom od granah dubrava zakriva,
Da zràka sunčana travu i cviet neobsiva.
Iz svietlieh tvoih oči' na dragom tvom licu
Dva sunca s iztoči go'e rajsku ružicu.
Sried dubrav', má lipa, imaju stan svudi
Zmie pune nalipa, zvieri, i skot vas hudi:
Sried tvoga pogleda i sàrca sviem blaga
Ljubav stan svoj gleda i milos predraga.
Dubravi ures vas prolietnje zeleni
Tre siever, hara mraz, tlači led studeni.
Kakva si ti sada, takva ćeš vazda bit;
Vieka bo neopada lieposti rajske cvît.

PELIN. Skladne su rieči toj, i zaisto velike
Dubravci tvój liepoj i slave i dike;
Nu vile sadanje riečim se nepasu,
Veće u stvoru, a manje htiela bih te u glasu.
Nu prie neg na ino ja budem s tobom doć,
Kaž' mi sve istino, ako ćeš mú pomoć,
Jesi li koi dan ljuvenom u ognju
Uzdahnuo žaloštan pazeći pomno nju?

MILJ. Ako uzdah moć i glas želje mé neobjavi,
Užežen da sam vas u živoj žeravi,
I ako još plama nevidjè u meni,
Tere, má vil', sama, da gorim, nescieni;
Pogledaj sried čela mé sàrce spàrženo,
Od suha pepela u prahu satreno;
Vidj luge, dubrave, i polja, i gore,
Veće gdi eto sve u ognju móm gore.
Je li ovo, reci ti, što zna lis i kami,
Kladence ki uzrasti mojima suzami,

Kroz romon kažuć tvoj žudjenoj mój duši,
Kako te oganj moj čestokrat presuši.

PELIN. Da reci, bì li kad, da njoj se ostavì
Dar koi u zaklad od tvoje ljubavi?

MILJ. Opak je način svim, koi me učiš ti;
Nedaj Bog s darovim k Dubravci hoditi,
Scienit vil' gizdavu za ženu lakomu,
Ja neću mudros tvú poslušat u tomu.
K sàrcima časnimi ni'e triebi s darom it,
Ako u viek pred njimi omraze neć' dobit.

PELIN. Varaš se: bez mite sve je to inako,
Darovi zamite nebesa i pakó;
Darim se vlada sviet na volji i sudi,
Dar pravi može riet gospar se od ljudi'.
Ljuvena dar je strîl, ká sgadja i sili
Na ljubav svaku vil', po tom se k njoj strîli.
Milisav razumni, znaš, što ono veljaše,
Da u stare jošte dni, kad zlatni viek biaše,
Kad ljubljen svak ljubì, ni u to imà sram,
Ter jezik sàrcu bì i ustom jedan sam;
Tad bieše svaki dan ljuvenieh od žena':
»Daj, daruj,« ta piesan začinat obćena.

MILJ. Čudne su nad sve ine, ké kažeš, rieči te.

PELIN. Ali su istine, u razlog očite.
Čuj ino: skúp brojì čoviek se mnogo tí,
U ljubav svú koi toliko iztratì
Rieči', uzdah', moljenja, zaludnieh stupaja',
Pogleda', cviljenja, jauka i vaja,
I k tomu pristavì laživieh kletava',
Od svoje ljubavi čiem biljeg on dava.
Prie neg volju svú prignuti uzbude,
Jagnjicu màršavu darovat da bude.
Rad česa buduć sve laž ino i prevar,
Ljubavi njegove sviedok je pravi dar;
I zato samomu svaka vil' vieruje
Ljubovniku onomu, koi joj daruje.

o, može bit, da vlast dar ima tu
obit ponosnu liepotu.
lik po svojoj volji sam
k veselo darivam.
vi oni dar blaženi,
da krat ljuveni.
za tebe ti se hran',
. veće ugodan.
. kratit neću se hàrlo poć
atit na ljubav tvoju moć.
u, da blagu uživaš i milu
potu predragu, žudjenu tvú vilu.
Podj', u družbi ovi moji
Svud ti uzdasi bili ognjeni,
I sama se, jao, spomeni,
Da mi u tebi život stoji.

SKAZANJE ŠESTO.

DIVJAK, *satir u haljini vile preobučen.*

Tko je taj, tko sad riet neće,
Cieć uresa draga i mila
Da ja satir ni'esam veće,
Neg najliepša od svieh vila'.
Dubje se ovo, ptice i zvieri
Mómi liepotom snebivaju,
I gorani, i pastiri,
I sliede me, i gledaju.
Od kladenac' bistrieh prèdam
Cieć naprava', ké me rese,
Da, ako se gdi ogledam,
Má slika me nezanese.

Pristavio sam tudje kose,
I opleo u cklo prame,
I obukó ruho na me,
Kó najliepše vile nose.
Put snieżana neka 'e meni,
Vas se izmazah klakom bielim,
A da se obraz moj rumeni,
Namazah se murvam' zrielim'.
Za ocàrljenit usti moje,
Krieàam' sam ih obliepio,
I haljinom svietlom, što je
Kože u meni, sve sam skrio.
Samo branduse i pàrhala
Niz čelo iniem vilam vise,
A uz glavu s čela ozdala
Rożčići se moji vise.
Nu pod kose ako mnozi
Lasno roge skrit umiju,
Zašto i ovi mojł rozi
Kosami se nepokriju?
Sa svom moći i krieposti
Uvlačih ih, krih svudire;
Nu svakako pravi i prosti
Iz prama mi jošte vire.
Ali od ljudih i od żena'
Vidiet su oni na mój glavi,
Kô dva dubka usadjena
Zlatnieh kosah u dubravi.
Tiem pohuljen bit nikako
S toga se ures moj neboji;
Tko je kô ja liep ovako,
Svaka stvar mu dobro stoji.
U ovoj slavi, u ovoj dici
Veseo idem na mú srîću;
Nu i od vile u prilici
Hrabren junak dielim bit ću.

Ah, da kako satirica,
Má sumnjiva divja lada,
Može nazriet moja lica
U prilici ovoj sada!

SKAZANJE SEDMO.

ZAGORKO.

O liepa, o huda, kú narav uresi,
Da pokoj od truda sàrdašcu móm' jesi,
Eto ja izvan svih liepotom smamljen tvóm,
Mlieko psim, a ostavih imanje vukovom.
Tiem gorki i ljuti ako plač i vaj moj
Nemože ganuti na milos ures tvoj:
Gani se, pravo je, veselo i rado
Nesriećno na moje i pusto daj stado,
U gorkom mukanju koje te svedj moli,
Da u smàrtnom skončanju život moj neboli.
A da ima ljudski glas, jòš bi ti izreklo
Moj tužni bitak vas, hud nemir, prieko zlo.

SKAZANJE OSMO.

STOJNA *sa sinom*, ZAGORKO *i pastirići mali.*

STOJN. Ja te ištem i glasim, i zovem svudira,
A ti se za plasim vilami otìrà.
Dubrave priek ove od stada nebieži,
Najpretlje ovnove vuku ti lupeži.
ZAG. Neka idu ovnovi i ovce najbolje;
Stadu me nezovi, njemu 'e pasti od volje.

STOJN. Na kí te razsap to, ludjače, nosi bies,
Od vilah ká je to, koja ti uzè svies?
ZAG. U ovomu, znaj, miestu najliepšu, vil' moja,
Večeras neviestu na stan ti vodim ja.
STOJN. Na vrat ćeš ti i ta neviesta hoditi,
Kô Poče mahnita nemo' se svidîti!
ZAG. Ja nemljah, majko má, da ćeš se ti smesti;
Jer ti ću sin doma odmienu dovesti.
Ili ćeš ili ne, podaj se razlogu,
Ovako bez žene ja stati nemogu.
STOJN. Mož' derat samohoć za vilam' obuću;
Meni ga neće doć neviesta u kuću.
Ćudi svieh sadanjih neviestah vàrle su,
Nemisle nego o njih samomu uresu.
Vazda su na dvoru, a neka stan gine;
Zlu mužu, a goru svekàrvi čás čine.
Šesteré, dedelé, jeziče i sjaju,
I drugo nežele, neg da ih gledaju.
Za koris prioni, a vile nedvori,
Pusto nam razgoni stado vuk po gori.
ZAG. Stado čuvaj i brani od vučje ti sile,
Ja ću ures izbrani poć iskat mé vile;
Kad jšte svak sebi dobar tàrg s ljubavi,
I meni jes triebi činit, što čine svi.
STOJN. Ah, Zagorko, s neposluha
Sliedi tvoju ćud zločestu,
Ja ću tebi nać očuha
Prie, neg meni ti neviestu.
Nu ako ja danas s mé mile dragosti
Vilam sviem čás dobiem s lieposti?
Slika me nevara, má dika mi'e pala,
Malo sam prestara, ali sam pristala;
Tvoga od miesta nu ako najliepša
Večeras neviesta uzbudem jošte ja....
PAS. 1. Ostaj s Bogom, majko mila,
Od tebe ćemo i mi poći

Za ukrasti kój od vila'
Sladak nami cielov moći.
PAS. 2. Za moć izet meda, pčela,
Ja nehajah, da me uije,
I to nosim za čás, gdi je
Má Biserka s drugam' siela.
PAS. 3. Stoklasu ovu, kú zrelieh
Nanizó sam kupjenica',
Nosim oči' veselieh,
Gdie sja sunce, má danica.
PAS. 4. Vrabca ovoga, kí se javì
S najdaljega meni puta,
Mioci dat ću, kój me ugrabì
Jučer silom mati iz skuta.
PAS. 5. Šturka u ovoj kajpi od žice,
Kí po svu noć šturi i poje,
Donio sam ja za moje
Male, kô ja, pastirice.
STOJN. Još biste sad i vi, brečadi od sise,
Po ovoj dubravi za vilam' digli se.
PAST. Nam su drage liepe vile,
Iz niedar' nam dunje daju,
Na tance nas vode mile
I njegujuć cielivaju.

SKAZANJE DEVETO.

JELJENKA, *satirica preobučena u pastira.*

Ah, plemkinje prieke vile,
Trag vam proklet i namîra,
Vi me ste se učinile
Preobući u pastira.
Da prie hàrba ova jaka
Onoj od vas sàrce izkine,
S ké moj život bez divjaka
Čezne i u mraznoj sumnji stîne.
O divjače divje ćudi,
Plemenite t' vile màrze,
Lele tomu, tko ih žudi,
Ter ga uzda njih zavàrze.
Od bojazni ti si njimi;
Jer te zvieri svaka scieni;
A s rožčići ljuvenimi
Miesec mladi svud si meni.
O mladjahni moj mieseče,
Sini ljubi tvojoj, sini,
Kuda zadjè; gdie utečè,
Drag pokoju moj jedini?
Što ugledà, cieća česa
Vilinja ti 'e slika draga?
Bez naprave bez uresa
Liepota je prava naga.
Vedru svietlos nebo odkriva
Bez odieće od oblaka;
A liepotom čistom siva
Bez naprave žena svaka.
Ali vidim, što niekada
Bog nam Lero proroković,
Promienila da je sada
Vilam ures dubrava ova;

Sad bo ujedno sve mladice
Za napravu njih najdražu,
Kô divjačne satirice,
Do pupka se gole kažu.
Tiem da ih sliedom sliede i žele,
Nije čudo, divji ljudi;
Odkrivene pàrsi biele
Tko da gleda, a nežudi!
Nu će ruke sad mé ove
Priekiem vilam ukazati,
S golím pàrsim što je mužove
Gorskiem ženam prigrabiti.

ČINJENJE TRETJE.

SKAZANJE PARVO.

DIVJAK, *satir*, JELJENKA, *satirica i skup pastirah.*

DIVJ. Vas sam prebjen, još me tîra
Kleta sila po ovoj strani;
Je li gdie tko, da od pastira'
Mene liepu vil' obrani.

PAS. 1. Stigni, srieti, dàrži, uhvati,
Nedaj napried, nepropusti,
Udri, udri, da pod batî
Gàrdi satir dušu pusti.

JELJ. A tko je ovo, u haljini
Tko od vile sad protečè,
Ako zlo vam kó nečini,
Nije razlog, da zlo steče.

PAS. 2. Kô nečini zlo, ako je
Gnjusni satir gàrdnieh dîla'
Smio doć kriuć slike svoje
Medju vile kako vila?
I da izpred nas biežat neustà,
Buduć ju on čas zaskočio,
Dubravci bi liepoj s usta'
Cielov silom ugrabio.
Nu čemu će sad besîde?
Tec'mo u miesta za njim svaka,

Po uvadici da neide
Zlom' satiru zloba ovaka.
SAT. I meni ih je sliedit sila,
Da, što misle, neučine;
Zasve opak, nebih htîla,
Moj neviernik da pogine.

SKAZANJE DRUGO.

GORŠTAK, *satir.*

Niz strane, niz polje pustiem' gorami,
Divjače, bież' bolje, i pridaj nogami.
Bez smieha tko pazit sad ludos može tvú,
Gàrd satir preobratit u vil' se gizdavu.
I kô vil' u odieći sried vilah inieh poć,
Da nitko, scieneći, poznat ga neće moć.
Nesviesti velike s uresne htiet sile
Satirske prilike preobražat u vile!
Zaman se čini sve, i liepi, i maže
Gàrdoća, s naprave gàrdja se ukaže.
Polje se, gora i lug ludosti tvój čudi,
Tamaša, smieh i rug ostà ti svieh ljudi'.
Nu tako sad pleća vukući prebjena,
Sudi sam, čia veća liepos je vidjena?
A još bi ovi dan, kako snieg od lani,
Da izmedju svieh jedan pastir te nebrani.
Sàrce te i snaga ovoga odhàrvà
Izmedju tojagah težkieh i dàrva'.
Nu neka on huka, smiat ću ja se, i zanj
Glumac sam, a vuka poslò sam po bubanj.
Na pir ćemo obadva večeras u selo,
Da se igra, uživa i stoji veselo.

SKAZANJE TRETJE.

LJUBDRAG, *starac.*

Zlo se 'e tiskat bez jakosti,
Tko 'e nekriepka, kô ja, stupa;
Jedva izvukoh stare kosti,
I izkopah se svieh iz skupa'.
Ah, ká čeljad, množtvo koje
Sabralo se sa svieh strana',
I star, i mlad, svak došó je
Na slavjenje blaga dana.
Sve su vile, svi pastiri
S vàrstom svakom žena' i ljudi',
I gorani i sàtiri
Dotekli su oda svudi.
Ali se je ockvàrnila
Svetkovina plemenita;
Najliepša je dana vila
Najgàrdjemu s tamna mita.
Blažen pastir ovdi ide,
Kí zasliepljen nebì od zlata,
Neg po čistoj pravdi otide,
Da 'e lieposti liepos plata.
A oni proklet, s koga izlaze
Na dan blag nam plačne kobi,
Tko lieposti liepos vazè,
A za zlato dà gàrdobi.
Proklet i oni, tko najprie,
Za izet zlato, zemlju izdubè,
Kad cieć zlata najvriednie
Običaji se u nas gube.
Po zakonu dat se imaše
Liepa Dubravka i gizdava,
Sried dubrave komu naše
U liepoti 'e prava slava.

Miljenko je imó mili
Steć Dubravku cieć liepote;
Nu se uklonì zakon sili,
Gàrd ju pastir zlatom otè.
Tiem su smeće sàrca moga,
Da na miestu nebi ovomu
Tko Gàrdanu bogatomu
Smio se opriet cieća toga.
Ali mene većma smeta
Miljenkova uspomena,
Komu 'e bila od dieteta
Još Dubravka narečena.
On nju žudjè i ona njega,
Okom gledà vas dan blazim,
I glas danas puka svega
Vierenicim zvaše drazim.
Kad iznenad sa svieh strana'
Začuh opet, gdie svi glase,
Da Dubravka za Gàrdana
Bogatoga vierila se.
I Miljenko čû sa mnome,
Tko mu ugrabì vierenicu,
I od muke svenù u licu,
I zamuknù mramorkome.
I od žalosti, i od jada,
Tu stat veće ni'esam mogó,
Razmišljajuć na što sada
Zločestvo nas vodi mnogo.
Da na blag dan od slobode
Jes, tko zlatu još robuje,
I da sila s prieke zgode
Nad zakonim gospoduje.
Nu tko tužan ovo izhodi!
Po prilici Miljenko je,
Za dubje ću skrit se ôdi,
Za čut, ké su misli svoje.

SKAZANJE TRETJE.

LJUBDRAG, *starac.*

Zlo se 'e tiskat bez j
Tko 'e nekriepka, kô
Jedva izvukoh stare
I izkopah se svieb
Ah, ká čeljad,
Sabralo se sa
I star, i mla
Na slavjenj
Sve su
S vàrst
I gor
Dot
...o moja?
... dana sade,
...ivot, ki 'u dostojà,
...resiečen dub, jao, pade.
Krotku ovčicu, mirnu i blagu
Vuk u gore strašni uvučè,
I ni'e toga, smienje i snagu
Tko bi ukazó! jao, svi muče!
Ja ću gledat na mé oči?..
Neću ne, ne, razlog nije,
Da ti ga oblak sried iztoči
Svietlo sunce mé prikrije.
Da što čekam, što li pazim?
Razdieljen sam s dragom vilom.
Što gàrdobu neporazim,
Ká mi život grabi silom?
Prie smàrknutja dana ovoga
Dni imaju bit satreni,
Ili moji, ili onoga,
Tko moj život grabi meni.

SKAZANJE PETO.

'VJAK *satir i* JELJENKA *satirica*.

'vala ti, ubjen bih ja bio,
mi ti nebudeš prispio.
'me, da mi te nezabit;
ne životom dàržan bit,
ku se mom' sade,
'vje mé Lade.
'omaću tvú drûgu,
ilam' po lugu?
ka pusta bies
vaka vila mi nosi svies.
nescienim, bez sviesti čiem hodiš,
ako s prebjenim' kostim se nahodiš.
Napravljaj se i resi, i čini sve što hoć,
Da satir ti ni'esi, koi se skrit nije moć.
Vàrzi tja cieć tega nesličnè odiećе,
Satira divjega pitoma vil' neće;
K ljubi se povrati, od ké se oddieli,
Koja te gledati u slici tvój želi.
Ohaj se od vila', ké ti su s prikora,
Ljubovca tvá mila vapi te iz gora',
I još čut neć' ti glas, ni poznat liepote,
A ona bi danas, koja te smàrti otè.

DIVJ. Ah, gdi 'e? da ju slîdim, ljubi má večeras?
Ja ovdie nevidim druzieh izvan nas.
Na obranu moju bi, pastiru, ti jedan,
Samomu ja tebi dàržan sam ovi dan.

JELJ. Da, da sad izide t' tvá ljubi, bi li ti
Htio samu nju sliediet, vile ine pustiti?

DIVJ. Vile odsad, pače sien màrzeća 'e mieni njih,
Sramotan ja i bjen danaska s vilah bih.
Ah, Lero Leriane, veliki boże naš,
Prieko ove kad strane s vilam' mene ugledaš,

SKAZANJE ČETVARTO

MILJENKO *sam.*

Najliepša se vila daje
Najgàrdjemu u prilici
Ké ufanje veće osta
Nami, o vierni lju
Ljubav, viera
I običaji i za
Sve bi zam
Gàrda u
Dà li
Najgà
Má
N ...ačim,
...eran veće.
...aleče, na daleče,
Pod-Bàrgatke vile prieke,
Težko i lele temu u vieke,
Tko u vrieme od vas neuteče.
Ah, za druzieh hoću moći
Igda ostavit tvú liepotu?
Gdie samom sam tvóm pomoći,
Moj životu, u životu.
Ti me peci, ti me vari,
I na volju tvoju kuha':
Napravom me neprevari
Ni'edna vila liepa ruha.
Da se u dušu nieke stave,
Vratit tudje, što ih slavi,
Ostale bi bez naprave
Kako suh panj u dubravi.
Nu hod'mo i mi, gdie svi hode,
Od najliepšieh čuti vieru,
Na dan ovi od slobode
Zahvaliti bogu Leru.

Kad nas oba svóm krieposti
Vlás njegova 'e slobodila,
Tebe od moje neviernosti,
A od priecieh mene vila'.

SKAZANJE ŠESTO.

BARŠTANKO, LJUBDRAG I GLASNIK.

BAR. Ter vidjè ti sada, Miljenko gdie teče,
Ili iniem da smàrt dá, ili on da je steče.
Težke su pogube od svud ga pritisle,
Nu mali, kí ljube, što ima doć, misle.
Nije slike zaisto gàrdoba gàrdobi,
Ma zlato ono ìsto, kiem liepu vil' dobi,
Imat će moć i vlás toliko veliku
Za podat večeras Miljenku smàrt prìku.

LJUB. Razbiram i ja to svaki čas u meni,
Da moć tu ima zlato, ostajem smeteni.
Ah prikor, u dugu tamnilu neznanja
Cieć zlata drug drugu kô rob da se klanja.
Bit će od svieh sudjeno, ako što se odredi,
Da Miljenko obćeno veličanstvo uvriedi.
Svačia ti ruka bit mu će na poraz,
Na smàrt ga će od puka osudit svega glas.
Tlem njegovu smàrt istinu
Sa mnom odsad plači i cvili
Misleć: kako pastir mili
Cieć gàrdobe zlatne izginù.
O Miljenko, vierenikom
Čiem večeras svak te pazí,
Jao, s neharnom sgodom prìkom
Nemila te smàrt porazì.

GLAS. Tko ovo sada nepravedno
S Miljenkove smàrti cvieli,
Kad vaskolik puk se ujedno
S njim raduje i veseli?
LJUB. Što spoviedaš, o Radmile,
Pravi je uzrok nami od cvila,
Najgàrdjemu s prieke sile
Najliepša je dana vila.
I Miljenko cieća toga,
Ki Dubravku sam dostoji,
Kô najliepši miesta ovoga,
Ak' nije umro, za umriet stoji.
GLAS. Koi plač, ká smàrt? Miljenko je
Zdrav, živ, veseo, čestit svime,
Smirio je želje svoje,
Dubravka je liepa š njime.
Vierenik je on izbrani
Na ovi blag dan u dubravi,
Vile, pastiri i gorani,
Svak ga sliedi, svàk ga slavi.
BARŠ. On vierenik Dubravčin je,
Ká se vieri za Gàrdana?
Čut nam čini, ki način je
Bio toj sgodi segaj dana?
GLAS. Od pastirah družbe naše
Do najmanjih pastirica'
Vieremik se Gàrdan zvaše,
A Dubravka vierenica.
I redovnik bieše tìma
U Lerovu càrkvu uliezó,
Da bi od viere medju njima
Viekovièni vez zavezó.
Svetilište on najprie
Po običaji davnjoj čini:
Hoja, Lero, Dolerie,
Vapiaše vas puk ini.

Jaganjčić se bez biljega
U žeravi živoj spražl,
I, što radja zemlja, od svega
Prikazà se plod najdraži.
Ali na ognju plam potamnì,
Pod nami se tle uztresè,
Càrkva od groma bukom zamnì,
A stup Lerov znojaše se.
Na ovo čudo vas puk stojà
Kô zapanjen, tere prístà
Doleria, Lero i Hoja
Zvat na pomoć segaj mîsta.
Nu što imena od tieh veće
Bogovah se od nas zvahu,
Trešnje, buke i od smeće
Hudja zlamenja izhodjahu.
Nu čiem svačia lica blîde,
I svak treptit neprestaje,
Eto Miljenko u càrkvu ide,
Izvan sebe kô vas da je.
Na dožastje Miljenkovo
Prestà trešnja, gromnja uniuknù,
Prosvietljenje oganj novo
Uzè, i u čist plamen buknù.
Bog razvedri Lero sliku,
I da vide mladi i stari,
Nje liepomu ljubovniku
U obraz jedan zrak udari.
Svak to uzè za zlamenje,
Da vlás višnja to učinì,
Da Miljenko sadružen je
Liepoj Dubravci, a ne ini.
Tiem vaskolik puk se uzbunì,
I zavapi u sve glase,
Da se volja božja izpuni,
Dočiem liepu liepa dá se.

Iz rukah se tako otè
Gàrdanovieh liepa vila,
I dà, komu cieć liepote
Nje pristoji liepos mila.
Tiem Miljenko sad veselii
I čestitii neg ikada
Liepos dragu, kú svedj želi,
Kad manje ufà, stečè sada.

LJUB. Poznam i to, riet je triebi,
Vàrh vladanjah svieh na svìtu
Da vladalac višnji s nebi
Ima pomnju posobitu.
Da se on danas nenadkloni
Vàrh dubrave ove naše,
Po tle idjahu svi zakoni,
Sloboda se satiraše.

GLAS. Ali eto, gdie skače k nam kolo satira',
Poznat je kuhače i glumce od pira.
Na gosbe sve naše oni su svedj zvani;
Jer bez njih tamaše ni smieha nigdie nij'.
Nu veće svatovi kùpe se na pospieh,
U svatbu hod'te i vi, sve što znah, sve vam rieh.
Bàrštanko, tebe sam pàrvencom došó zvat,
A Ljubdrag nad sviem' nam' obran je stari svat.

SKAZANJE SEDMO.

GORŠTAK, VUK, DIVJAK, *satiri*, JELJENKA, *satirica i skup satirah.*

GORŠ. Zapekle se od družine
Pečenice biehu sočne,
A to da se bolje pine,
Kad obilna gosba počne.

Da, kad kuša slad mila se
Od jestojske i od pitja,
Svačie sàrce razigra se
Ćuteć miris draži od cvitja.
Da zažare, i obesele
I lica se i pogledi,
I da u smiehu sladje vele,
I u radosti svak besiedi.
Da razlike igre igraju,
I skladne se poju piesni,
Mladi i stari užívaju
Siti, pjani i obiesni.

SKUP. Igraj kolo, skoč'mo bolje,
Svak se kaži dobre volje,
Na pir, na pir hod' svak hàrlo,
Spravi tàrbuh, čisti gàrlo,
Da se ije, da se pije,
Hoja, Lero, Dolerije.

GORŠ. Žarka kaplja dobra vina
Nebeska je mana istina,
Sried ljuvena sladka piva
Čeśtje grizka i cieliva.
Na pir, na pir, da se ije,
Hoja, Lero, Dolerije.

VUK. Kopun pečen svietla lica
I ljuvena jarebica,
Kô najliepši sega miesta
Zet nami su i neviesta.
Na pir, na pir, da se ije,
Hoja, Lero, Dolerije.

GORŠ. Ah, što sladje može biti,
Nego jesti svedj i piti,
Zdravje, snaga, život, bitje
Jedenje je nami i pitje.
Da se ije, da se pije,
Hoja, Lero, Dolerije.

DIVJ. Sve je spravno, sve gotovo
U čas dobar veselje ovo,
Glumče, bubnju, udri, gdie ste?
Evo zeta i nevieste,
Da se uživa, igra i smije,
Hoja, Lero, Dolerije.

SKAZANJE OSMO.

MILJENKO, DUBRAVKA, REDOVNIK, *skup pastirah i vilah.*

SKUP. Hod' od pira boże, hodi,
Igre mile s nami vodi,
Sdruži, sjedini
Pod piesni medene
Ove ljuvene.

RED. Vierenici obrani dostojno nad sve ine
Kroz ures izbrani, liepote istine,
Na ugodan, na skladan vez sladki od vire
Sloboda na blag dan čiem skupi pastire,
Nebo vam od sgori vieru ovu sviedoči,
I vàrh vas otvori od zviezdah sto oči',
Skladno svi jezici sried ove dubrave
Da u časti i dici hvale vas i slave.

MILJ. Evo uza me moga dobra,
Evo uza me moga blaga,
Evo liepa, evo draga,
Kú moj život služit obrà.

DUBR. O presladko, o jedino
Drago ufanje, željno meni.
O uresu moj ljuveni,
Noći moje sunce istino.

SKUP. Hod' od pira boże, hodi,
Igre mile s nami vodi,

Združi, sjedini
Pod piesni medene
Ove ljuvene.

MILJ. Eto dodjè željno vrieme,
Liepi raju duše moje,
Da snieg pùti rajske tvoje
Gàrlim rukàm' ognjenieme.

DUBR. Ja sam ona, ká liepotu
Vierno ljubi, dvorno slavi,
O gizdava má ljubavi,
O jedini moj životu!

SKUP. Hod' od pira bože, hodi,
Igre mile s nami vodi, i t. d.

MILJ. Oba smo u cviet' od nlađosti,
Hod'mo, na što sàrca žude,
Na ljuvene na razblude,
Na cielove, na radosti.

DUBR. Daj, daj veće hodi k meni,
Na medene igre hàrli,
Ah cielivaj, miluj, gàrli,
Drag pokoju moj ljubljeni.

MILJ. Čiem razkoše tvé razbira,
Zameta se sàrce u lasti.

DUBR. U tvojoj sam, dušo, vlasti,
Uzmi što hoć' bez obzira.

SKUP. Hod' od pira bože, hodi,
Igre mile s nami vodi,
Združi, sjedini
Pod piesni medene
Ove ljuvene.

SKAZANJE DEVETO.

REDOVNIK *iz càrkve s iniem' pastiri.*

RED. Pastiri, pokli svi i riečma i dieli
Sva smo veće u càrkvi činjenja dospieli,
Još vàršit trieba je, da se blagdan resi,
Što činit ostaje pod vedriem' nebesi.
Iz svieh tiem ustih u składu jedan glas
Ovako izusti, i klikni večeras:
O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm sva blaga višnji nam bog je dó.
Uzroče istini od naše své slave,
Uresu jedini od ove dubrave.
Sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi
Nemogu bit plata tvoj čistoj liepoti.

SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm sva blaga višnji nam bog je dó.

RED. Svak redom dar ovdi, kí ima najdraži,
Sad našoj slobodi čestitoj prikaži.
O svietla božice, eto i ja na tvú čás
Najpàrvi sve ptice puštavam večeras,
Da, kô one steru krila
Sad slobodne svud pod nebi,
I sloboda prostre mila
Sé dubrave glas po tebi.

SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm i t. d.

MILJ. Milosna, jedina božice svieh strana',
Tebi u dar maslina od mene 'e podana;
Da kô u miru uz vil' moju
Željenje se mé izpuni:
Tako vlás tvá da u pokoju
Čestitiem nas viencem kruni.

SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm i t. d.

DUBR. Ovi cviet rumení i liepe ružice
Primi sad po meni, o liepa božice,
Da kô ona cvietju ostalom'
Sadružena ures dava:
Tako slavom tvóm i hvalom
Da 'e hvaljena i má slava.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm i t. d.
ZAG. Slobodo ugodna, uzdahe, plač i vaj,
Od mene slobodna na tvú čás primit htjaj,
Da kô se oni sad od mene
Zajedno s riekom suzah dîle:
Da se oddiele i spomene
Od mé prieke tako vile.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm i t. d.
DIVJ. Slobodo, odveće ugodna svakomu,
Primi ove odieće vilinje za čás mú,
Da kô s njima sve ludosti
I taštine sdrieh i skinuh:
Tako da opet s tvóm krieposti
Viek nesvežem, što prekinuh.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kom i t. d.
JELJ. Slobodo, pogledaj na mene odisgar,
I ovi kus meda htjaj primit za drag dar,
Da kô sladak bez primiese
Med je sobom po naravi:
Nad sviem', ké se tudjiem rese,
Tako i liepos da má slavi.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kom, i t. d.
VUK. Slobodo jedina, na tvú čás sasma rad
Času ovu ja vina naslužih punu sad.
Čini, kô si ti utieha
Dubravi ovoj na sem svîti:

Da i čašica ova od smieha
Meni 'e ures viekoviti.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kom i t. d.
GORŠ. Slobodo, za malu tvoju čás neprimi
Ovu mú sviralu skladnu ovdie nad svimi.
Neka u vieke svi pastiri,
I sve vile pregizdave
Tance vode, gdie ona sviri
U dan ovi sried dubrave.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kom i t. d.
PAS. 1. Slobodo, i ovi košičić pun krieša'
Medju iniem' daroví od mene izmieša'.
A to jer ću ja ufati,
Da mi od tebe pomoć doć će,
I da me ćeš podspet brati,
Dokle uzrastem s dubja voće.
PAS. 2. Sira ovo, što mati ručku mi jutros dà,
Slobodo, podati tebi ću ja sada.
A to i ja unaprieda
Neka budem tvojom vlasti
Sira, masla, mlieka i meda
Slobodnie majci krašti.
SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kom i t. d.
RED. Sad, nebo, usliši, usliš'te bogovi,
Što u glas najviši sad vas molju ovi
I ti, ká iz ruka' svieh primi darove,
Proz má usta od puka svega čuj molbe ove:
Eto vile pregizdave
Zlatne prame cvietkom rese,
A goranin divji izlieže
S viencem bornim okó glave.
Eto pastir sried livada'
Pod sviróku pieva svoju:

Eto u miru i pokoju
Dva najliepša ljubav sklada.
Dubrava ova slavna svudi
Opet zelen svú 'e primila,
Opeta se razgojila
U pokoju, kí svak žudi.
Bez oblaka u vedrini
Vàrhu nje se nebo kaže,
Tihi vietric u njoj draže
Zorne hladke čuti čini.
Skladni puci, mirna sela,
Travna polja, doba ugodna,
Pune njive, dubja plodna,
Rojne pčele, stada ciela.
Tiem pospiešno moji mili,
Kí resite ove strane,
U slobodi sladkoj stane
Čiem ste u miru obljubili,
U jedinstvu, u ljubavi
Neka draži dan izlazi,
Ovdie našiem' skladniem' glasí
Sloboda se draga slavi.

SKUP. O liepa, o draga, o sladka slobodo,
Dar, u kóm sva blaga višnji nam Bog je dó.

SVARHA

PROSERPINA

UGRABLJENA.

Drama u tri čina.

OSOBE.

MERKURIO, naviestitelj bogovah.
VENERE, božica liepote i ljubavi.
CERERE, božica od žita.
PROSERPINA, njezina kći.
DIANA, božica od lova.
PLUTON, bog od pakla.
RADAMANTO, sudac u paklu.
LJUBIMIR, LOVORKO, RADMIO, DUBRAVKO, } pastiri
MEGERA, TEZIFONE, } sárde u paklu.
ARETUZA, rieka, kao vila.
JEKA iz gore.
Skup BOŽICAH.
» VILAH.
» PASTIRAH.
» SARDAH paklenih.
» DVORANAH Plutonovih.
» DVORKINJAH Proserpininih.

Činjenje biva u dubravi Sicilianskoj i u paklu.

PREDGOVOR.

MERKURIO

(vrativši se iz pakla).

Iz ognjenieh strašnieh jama',
U kieh noć se viečna kaže,
Gdie se u smećah hudi praže
Gorućega posried plama,
Gdie nemilos prieku slavi
Rieka od suzah, ká se lieva,
Gdie na vratieh svedj zavieva
Straža ohola, pas troglavi,
Na svietlos se vratih sada,
Buduć podó s višnje odluke
Pokoj, gdie su viečne muke,
Kralju, koi tminam' vlada.
Ovi sărdjbom paklenome
Sàrce oholo sve razgorì,
Ter odlučì, da otvori
Boj višnjiem bogovome.
A to podniet nemogući
Da izvan svìeh se on nahodi,
Sam neplodne dni ki vodi
U ognjenoj svojoj kući;
Sam ki nezna, što je vrîme
Trajat uz vil' dragu svoju,
Tere steći u pokoju
Ono od otca sladko ime.
Jur nakazni strašne i hude,
Tmasta propas ké sakriva,
Kupljahu se pune gnjîva,
Da se vas sviet smesti bude.

Sestrenice oholę se
Staše protiv nebesima,
Jedovite zmije kima
Miešte pramah čelo rese.
Jedna od ovieh Tesifone
Glavnju od sàrdjbe prešno užeže,
Na smeću se da poteže
Sile tminah usione;
Da se propas tmasta otvori,
Razvali se jaz pakleni,
Ter izidu bliede sieni
Gasit suncu svietlos gori:
Kada one, ké umàrlim
Dug i kratak život snuju,
Čiem tu hudu spravu čuju
S odlukami toli vàrlim',
S prosutieme staše vlasom
U priklonstvu ponižene,
Pred vladóca tužné siené
Veleći mu plačniem glasom:
»Sunce uzmnožno viečne noći,
Kralju od tminah premogući,
Po kom stvarat trag živući
I satriet se viek će moći,
Bez uzroka sviet negubi.
Čemu 'e sprava strašna ova?
Što te sàrči? pita' u Jova,
I dat će se tebi ljubi.«
Pred razsàrdnom nemilosti
Smierna molba jedva odoli;
Jedva slomì sàrce oholi,
Da satrenje svietu prosti.
Prešno po me tad poslaše,
Ki sam glasnik svieh bogova',
Da odlučenja sva njegova
Višnjim rečem na ponase.

I kad dodjoh, gdie on siedi,
Strašniem glasom progovori,
A pakleni svi ponori
Zamnieše mu na besiedi.
Stresoše se sve dàržave,
Gdie razlicieh stan je muka',
A zarežà i zahukà
Strašni vratar proz tri glave.
Rečè: O ti, ki bì vîku
Obćen glasnik zemlje i nebi,
Čuj rieč moju stavnu u sebi,
I odluku preveliku!
Hàrlo uzleti, Merkurio,
Na visine, Jove gdi je,
Ter mu reci, da mi nije
S nebom vlasti ugrabio.
Ako mi si te svietlosti
Uzeo dana prebieloga,
Da izgubih, nescien', s toga
Viek s oružjem hrabrenosti.
Posried moga kuju dvora
Po naredbi mój trieskove,
A ti oholo njima, Jove,
Ognjenito strielaš sgora.
Ni'e li dosta tvój požudi,
Da ja u tminah viek moj vodim,
Nad màrtviemi da gospodim,
Kieh stat sa mnom grieh dovodi?
Da stavio mene jesi,
Gdie su polja plača puna,
Tebe od zviezdah liepa kruna
Da u veselieh stranah resi?
Nego zloban išteš k tomu,
Što mi vieku ni'e podniti,
Još ženitbu zabraniti
Svud božanstvu silnu momu.

Amfitritu vil' svú milu
Neptun gàrli posried móra;
Sried nebesah bez prikora
Tvój Junoni ti si u krilu.
Nu što velim? tvá razbluda
Neka bi ona sama bila,
Da božicah još i vila'
Ti milovó ni'esi svuda.
Tiem sinovah množ čestita
Tebe resi: jao, a mene
Strašni dusi, hude siene
Sried kraljestva ognjevita.
Da li ja sam, ki bez ploda
Sám udove dni mé trajem?
Ni za život moga hajem
Hrabrenoga sviem poroda?
Ah, viek prikor taj nesliedi,
Čujte kletvu, kleti u tmini,
Koju Pluton, bog vaš, čini,
Kad nestečè, što odredì.
Hridne gore razvalit ću
Svietlos tminam' svu pokrivši,
Sviet u pakó obrativši,
Kàrvi poliv suncu svìću.
Ove rieči kad izustì
Silna pakla vlas najveća,
Učiniše, da obećà
Sve mu Jove i dopustì.
Dat mu 'e reko Proserpinu
Dievojčicu, ká nahodi
U ovom se miestu ôdi,
Cererinu kćer jedinu,
Ké zamierna liepos bieše
Čás rajskoga slavna kola,
Dočiem Marta i Apola
Zrak svietline nje užežè.

Jer to uzročl, da s nebesa'
Mat' je u strane ove stavl,
Da skrovena njih ljubavi
Bude svietlos nje uresa.
Ah, kô luda miso ova je,
Jer se vara taj saviše,
Tko čiem s očih svietlos diže,
Scieni dignut i s sàrca je.
Po sebi se liepos kaže,
I u pustoj još planini
Svietlje od neba nebo čini,
Koli skrovnie toli draže.
Pluton smiren nahodi se
(Ako u smeći mir bit more),
Steći ufajuć liepos s gore,
Ká vidiela viek prie nl se.
Nu ká svietlos protiv meni
Podigla se? što je novo?
Božice su nieke ovo
Sišle uživat sé zeleni.
Palade je i Diana,
Nu Venere na ponase,
Koga vodi ono uza se?
Proserpina 'e izabrana.
Ni'e mi veće govoriti,
Da nebudu rieči moje
Bit čuvene od njih koje,
Ter tiem smeća ká prispiti.
Poć ću skrit se sried dubravah
Pod pastirsku sliku i čine,
Neka gledam sgode ine,
Ké će iz višnjih izit spravah.

ČIN PARVI.

PRIZOR PARVI.

VENERE, PROSERPINA, DIANA, *skup božicah i skup vilah iz dubrave.*

VEN. Liepša i svietlja u razbludi,
Neg li ikada, zoro, izliezi,
Ter plam, ki ti zlato resi,
Po iztoku prospi svudi;
Prospi rajsko cvietje iz krila,
Zoro draga, zoro mila!
Da i mi po ovoj liepoj strani,
Kô mladjahne vile čine,
Prie neg s vedre te visine
Ukaže se zrak sunčani,
Izbiramo sried zeleni
Cvietak bieli i rumeni;
Da pod sladke skladne glase
Nam vienašce té vijemo,
Naresiti čiem budemo
Povàrh čela ruse vlase,
Ké tih vietric bludno odveće
Niz bio vrat nam sad razmeće.
Pojmo, pojmo, mile moje,
U nov način drag i sladak,
Na jutàrnji dočiem hladak
Šušnjiet listje počelo je
Veleći nam: Piesni mile
Sprav'te, od neba liepe vile.

PROS. Ké će piesni naše biti,
Liepa majko od ljubavi,
Jedà pojuć ki gizdavi
Cvietak ćemo proslaviti,
Lier prebieli i ružicu,
Ká u rumenom cti nam licu?

VEN. Cererina kćerce izbrana,
Nut, gdi onamo sried gustine,
Čiem lieposti tvé jedine
Sried ovieh se kažu strana',
Slavic poje u dubravi,
Da taj ti si cviet gizdavi.

PROS. Ugodna je hvala svaka,
Od hvaljenih ká izlieze:
Što da liepo nereče se,
Koga liepos hvali taka?
Cviet sam gizdav ja rečena
Bivši od tebe pohvaljena.

DIANA. O božice, što do sada
Piesni sladke naše ustavlja?
Dočiem svaka sebi spravlja
Liep vienačac sried livada',
Pojmo drago premalietje,
Koje plodi travu i cvietje.

SKUP BOŽ. Zelenju se polja rese,
Zelen cvietjem razlicime,
Prolietja je slavno vrîme,
U veselju sve čuje se,
Uživa ptica i zvîr
Ljuveni sladki mir.

VEN. Liepe vile od dubrava',
Kiem je razvít pram uresni,
Gdie su vaše sladke piesni,
Od kojih je svudi slava?
Na spievanja, ká slišate,
Odgovor nam i vi dajte.

SKUP VIL. Ká ovo svietlos sad vidi se?
Zemlja u nebo obrati se,
Drag ti iztečè danak bieli,
Veseli se svak, veseli.
VEN. Veseli se svak, veseli,
List na dubu, dub u gori,
Tkogod ljubav dragu dvori,
Tkogod pokoj sladki želi:
U veselju, polja i luzi,
Budite nam mili druzi.
SKUP BOŽ. Veselje se svudi kaži,
Sve se raduj premalietjem,
Trava cavti liepšiem cvietjem,
Cvietje nosi miris draži,
Svak s dragom ljuvezni
Na tance, na piesni.
SKUP VIL. Tiek svoj rieke ustavljaju
Na pievanja, ká slišaju,
Duh svaki se zamamljuje,
Čiem nebeski skup se čuje.
VEN. Ljubko svaka sad prinesi
Bieli cvietak uz rumeni,
Da naš svietli pram zlatjeni
Liep vienačac veće uresi,
S kiem na igre gorskieh vila'
Poć budemo, družbo mila.
SKUP VIL. Cvietjem taj se neponosi,
Tko cviet rajski sobom nosi,
Božicama liepiem s nebi
Gizda' od cvieta nije triebi.
VEN. Rajska liepos, kad uzima
Čin vilinji i priliku,
Kô vil' svaka za svú diku
Po livadah resit se ima,
Neka i nju po dubravi
Pastir sliedi pregizdavi;

Ter zatravljen i ustriljen
S presladkoga nje pogleda,
Požudnieh sklad besieda'
Pod sviróku piet je usiljen,
I plam, ki mu sàrce gori,
U divjačnoj dieljat kori.

SKUP BOŽ. Zviezdah jasnos potamnjiva
Pri sunčanoj pri svietlosti;
Gdie su rajske té lieposti,
Dika umàrla tašta biva;
Gubi se zemlje ures
Pri gizdah od nebés'.

VEN. Cvietje zene i opada,
Noć za danom tmasta dodje,
Svieta krasnos časom prodje,
Staraju se lieta mlada;
Samo blažen taj se pravi,
U ljubavi tko boravi;
Jere mlados s pàrva uživa,
Pak ju miran spomenuje,
I oni pokoj mislju čuje,
U kojemu mlad pribivà.
Ah, koli su te ljuvene,
Pak ugodne uspomene!
Tiem, mladice, ber'te slasti
Draga cvieta ljuvenoga;
Bez uresa jer svakoga
Neubran će zemlji opasti,
A vi, kajne, pak zaludu
Proklinjati srieću hudu.
Nut božice, drúge moje,
Koliko su vidiet mile,
Čiem su ljubko nakitile
Svietle i čiste prame svoje;
Nut li paka sried livada',
Gdie neubrano cvietje opada.

SKUP VIL. Tko riet neće, blažen da je
Tko s ljubavi dni své traje;
Ako oni, koi ljubi,
Mlados dragu viek negubi?

SKUP BOŽ. Tu liepota ima kriepos,
Da je uresna bez naprave;
Nu ako 'e s viencim povàrh glave,
Tad je ovako rajska liepos;
Liepša je svieh žena'
Liepota rešena.

VEN. Liepa je liepos liepieh vila',
Čiem se s pomnjom narav slavi;
Nu i nepomnost većkrat bila
Ponuda je od ljubavi;
Gizdav ures bez uresa
Liepota je od nebesa'.

DIANA. Nu što, jao, čuje se, koja je sila ovo?
Ká svietom sviem trese, što li će bit novo?
Ká će ovo bit siena, ká sunce prikriva,
Ter munja ognjena kroza nju svedj sïva?
Već nam stat ni'e ôdi gorućieh vàrh kola',
Iz zemlje izhodi nieka sien ohola.
Biežmo, što ovo bì? od pakla kralja vlás
Proserpinu ugrabì izmedju svieh nas!

PRIZOR DRUGI.

(Ovdie se razpuknjiva zemlja, i izlazi iz pakla PLUTON sa sàrdami, i ugrabi PROSERPINU).

PROS. Tko me ugrabì? jao, što ovo je?
Nakazni su strahovite,
Ustav'te se, nebiežite,
Nedajte me drúge moje.

PLUT. Neboj se, u vlasti boga si ti sada,
Paklenoj u tmasti ki moguć sve vlada.
PROS. Gdie si, ćaćko, tvé trieskove
Ostavio sviem nemile,
Jao, da sada tužné ové
Sàrce jadno neprostrile?
Zašto neimaš milos koju
Podat, vajme, sad ovako
Sviem nesriećnu mlados moju
Vàrlim sienam u zli pakó?
Da li od otca neumoli
Ljùbav mi se pri tvom sudu,
Da sviet dragi bàrzo toli
Ostaviti, jao, nebudu?
U čemu sam tebi vìku
Ja mladjahna sagriešila,
Probuditi da toliku
Dostojna sam sàrdjbu bila?
Za čiju ću zlobu poći
Dievojčica osudjena,
Gdie sried viečne tmaste noći
Stari je samo hudieh siena'.
Ah, čestite pri mom vaju,
Ké su od inieh ugrabljene;
Jer dàj té sve uživaju
Svietlosti ove drage obćene:
Meni svietlos i sloboda
Jednako se tužnoj brani,
Osudjenieh sried naroda'
Da u paklenoj čičim strani.
Grabi mi se s danom bielim
Sve poštenje, sva čás moja,
Nesriećnia ter se velim
Od svieh, ké su bez pokoja.
Jao, u bitju nevoljnomu
Dočim liepo nebo ohodim,

Silniku se paklenomu
Robinjica plačna vodim.
O cvietjice povàrh glave
Meni milo za zlo moje,
Ostaj pusto; jao, naprave
Nesriećnim se nepristoje.
O majčini svièti svieme
Pogàrdjeni s mé ludosti;
O poznate u nevrieme
Venerine zle hitrosti.
Draga majko, majko moja,
Majko ploda žalosnoga,
Jedina je kćerca tvoja
Ostavljena od svakoga.
Jao, jedà i ti za čés hudu,
Majko, ime sladko meni
Ostavit ćeš tvú razbludu
I vas pokoj tvoj ljubljeni?
Mój pogubi pomoć spravi,
Ugrabi me, jao, silniku;
Uzde uztegni, konje ustavi
Zlom' gusaru, càrnu i priku.
Ugrabi me, majko mila,
Strašivomu iz oblasti,
Ki u ponor svojieh spila'
U viečne me nosi tmasti.

PLUT. Morit se razlog nij' toliko, liepa má,
Taštome bojazni, ni mislim jadnima;
Ustavi tužni glas, ustavi suze i cvil;
Neće se, hud poraz da ćuti taka vil'.
Veće ćeš gospodit kraljestvom vas tvoj vîk,
Dostojàn, ter ćeš rît, da ti sam ljubovnik.
Da bieli dan meni u màrkloj tamnosti
Nesvietli, nescieni, rad tvoje lieposti.
Saturnov sin sam ja, koga vlás bez mîre
U zemlji moguća nad sviem se prostire;

Nebesa su meni druga
I sviet drugi, sried vesele
Gdie svietlosti veća vele
Uživat ćeš polja i luga.
Tuj naraštaj vas čestiti,
Ki dà na sviet viek zlatjeni,
Život draži i ljuveni
Obrà u viek svoj živiti.
Tuj trava u cvietju sried livad' ravnieh jes,
Ké u viečnom prolietju kažu drag svoj ures.
Sried ovieh livada' skup je onieh svieh vila',
Kieh liepos ikada na svietu 'e slovila.
Pastiri tu su svi sa draziem' gospodjam',
Koji su ljubavi ćutili sladki plam.
Sried inieh tu lieposti'
Jedan dub se još nahodi,
Koi se zove od svietlosti,
Pod zlatimi tere plodi
Svedj ugiblje sa sve strane
Sviem zelene jasne grane.
Koi, neka tvoja slava
Bude veća svak čas biti,
O razbludo má gizdava,
Tebi će se posvetiti.
U vieke će tvoj se zvati
Taj dub liepi i bogati.
Nu što velim? sve ištore
Povietarcem lahko hodi,
Na zemlji se što nahodi,
Više česa leži móre,
Sve će stamniet svieta ovoga
Pred razkošom carstva tvoga.
U krunah kraljevi sniženi oda svud
I puci jošte svi doći će pred tvoj sud,
Smàrt svaka jednači: pred tobom pored stat
Nejak će i jači, ubog će i bogat.

Krive ćeš suditi po volji pò tvojoj,
Dobri će viditi po tebi drag pokoj.
Smàrt s milim životom pod vlas ćeš imati,
Tere ćeš rieči tvóm srieću i čés vladati.

PROS. Dà li na moj glas tužbeni
I na ove grozne suze,
Jao, mladjahnoj nitko meni
Neima milos, ni ganù se?
Pokli je ufat, jao, kroz cvile
Zaman pomoć na mé trude,
Pokli nije, tko bi od sile
Oteo me ove hude:
Ostaj s Bogom, zrak sunčani,
S Bogom, družbo rajskieh vila',
I ti s Bogom, jao, ostani,
Gdiegoder si, majko mila!

PLUT. Veće, vrani konji moji,
Hàrli stupaj obratite,
Gdie prestolje moje stoji,
Da me opeta postavite!

ČIN DRUGI.

PRIZOR PARVI.

LJUBIMIR, LOVORKO, RADMIĆ, DUBRAVKO *i skup pastirah*

LJUB. Staviste li se, o pastiri,
(Još me svega strah obhodi),
Na ovomu miestu ôdi
Ko'e se čudo sad zamîrl?
Nu stavio tko da ni'e se;
Zvier, sried jamah ká priebiva,
Zapanjena izčezniva,
Još se s jamam' istiem' trese.
Ah, vidjenje sviem nemilo!
Bog ukloni od zlieh šteta',
Pomàrčala svietlos svieta
I sve bieše potamnilo.
Pàrvo trešnja silna pridjè,
Ter svom zemljom jako krenù,
U oblaku potamnjenu
Viečni se oganj paka vidjè.
Nu što kažem, što li veli
Svies má sada prepadena,
Hudieh silah, strašnieh siena'
Skup ujedno vidieste li?

LOV. Tminu, kú spoviedaš,
Vidiesmo, druže naš;

Nu ostalo, što kazà ovdie nam ti sada,
Nečusmo ni glasa, nit tko nam spoviedà.
Tiem sliedi naprieda, ako ti mučno nij',
Ti nieśto ugledà strašivo u tmini.

LJUB. Sve ste u tomu mogli čuti;
Nu za družbi pogoditi,
Opeta sam spravan rîti,
Što me strah je spomenuti.
Prem s iztočne bieše strane
Sunce odkrilo zrak zlatjeni,
Još ctijaše vàrh zeleni
Rosa, jutrom koja pane,
Kad izagnó bieh ja stada
Ne daleče miestu ovomu,
Pri kladencu gdie bistromu
Vazda zene trava mlada.
Pod sviróku ter bez misli
Stojah piesni tuj pojeći,
Od nikud se nebojeći,
Vuk da će izit hudi i zli.
Kad eto ti iznenadi
Poda mnom se zemlja uztresè,
Poplašene tiem ovce se
Raztieraše po livadi.
Hàrlo skočih, ali opeta
Eto ti oči mé vidiše,
Gdie se iz zemlje van podiže
Dim, u kóm se oganj smeta.
Za kojiem taj čas paka,
Kako iz nieke càrne jame
Oganj velik vàržè plame
Stisnut tmasta sried oblaka,
Iz kojega sieni grube
Čuh, gdie buka mukla izlazi,
Kako vihri kada plasi
Proć nemogu guste dube.

Čuh, nu jedva još u trudu,
Nieśto kô glas ljudski cvilit,
Veće htiè me strah usilit,
Napried gledat da nebudu.
Tiem utekoh pun poraza
K selu pognav stado ureda;
Jere bo mi sàrce nedà
Tu gledàti kratka časa.
Dà nu gledaj stvar veliku,
Gdi opet dodjoh; nu ti srieće:
Na istom miestu, gdie bieh veće
Odlučio nedoć vîku.
K Bogu sada, družbo mila,
Da se prostru glasi vaši,
Ako u tomu zemljî naši
Stvar sluti se ká nemila.

LOV. Ukloni višnja vlás
Ta huda zla od nas.
Pastiri, daj da svi jedino mi sada
Molimo s ljubavi toga, ki sve vlada,
Da, ako bî sàrdjbe to njegove zlamenje,
Bude imat na puk svoj kojegod smiljenje.

SKUP. O višnje krieposti,
Kažite vàrhu nas
Moguću vašu vlás,
Ne razsàrdjbom, neg milosti.
Dostojte se drugdi odnieti
Sve zlo, kó se nami prieti.

RADM. Ako mi smo narod oni,
Ki svedj poje vaše slave:
Od našieh se strana' ukloni
Prieki nemir s hude sprave.

SKUP. O višnje krieposti,
Kažite vàrhu nas
Moguću vašu vlás,
Ne razsàrdjbom, neg milosti,

Dostojte se drugdi odnieti
Sve zlo, kó se nami prieti.

DUBR. Moć se vaša kazat podji
U gradovieh oholime,
A priklonu čeljad odji,
Ká pastirsko nosi ime.

LJUB. Sve žle misli jadovite,
Ké smo u sàreu mi začeli,
Tašte u nas objavite
Milostiviem' vašiem' dielí.

SKUP. O višnje krieposti,
Kažite vàrhu nas
Moguću vašu vlás,
Ne razsàrdjbom, neg milosti.
Dostojte se drugdi odnieti
Sve žlo, kó se nami prieti.

LOV. Prosvietli nas sgar s nebesi'
Svietlie sunce iza oblaka.

RADM. Na vedrie bitje izliezi
Tmasta zla tá sumnja svaka.

SKUP. O višnje krieposti,
Kažite vàrhu nas
Moguću vašu vlás
Ne razsàrdjbom, neg milosti.
Dostojte se drugdi odnieti
Sve zlo, kó se nami prieti.

LOV. Molbe usliši, Bože s nebi,
Utiečemo s kiem' se tebi.

LJUB. Vàrh ótara ako tvoga
Srebro i zlato ni'e nam slati,
Naše ubožtvo mieše toga
Sàrce ti će prikazati.

LOV. Neostavi puka blaga,
Kí sve ufanje u te slaga.

SKUP. O višnje krieposti,
Kažite vàrhu nas

Moguću vašu vlás
Ne razsàrdjbom, neg milosti.
Dostojte se drugdi odnieti
Sve zlo, kó se nami prieti.

PRIZOR DRUGI.

(Ovdi izlazi Cerere ištući kćer, a pastiri vidievši ju, sakriju se u dubje)

CERERE, LOVORKO *i skup pastirah.*

CER. Jao, gdie tužna niesam bila:
Obtukla sam polja i gore,
Nit mi umie riet itkore,
Gdi je moja kćerca mila.

LOV. Tko ovo svá lica suzami poliva?
Cerere 'e božica u pogled tužna sva.
Jao, da li još tuga i višnjiem trud dieli?
Skroveni iz luga slušajmo što veli.

PRIZOR TRETJI.

CERERE (sama).

Jur izgubih, jao, ovako
Drag razgovor moj jedini,
Moju rados, moj istini
Pokoj, i mé dobro svako!
Gdie si, kćerce mila, meni?
Gdie si, sladka má ljubavi?
Tvój nesriećnoj majci objavi,
Jer te inako nać nescieni.

Nu ká je moć bila ta, koja ju izvadì
Iz dvora bogata, kí joj tí sagradì?
Dostoj se to nam riet, slobodan tko bi toj,
Iz tvoje kuće izet da smiè drag porod tvoj?
O slavna Cerere, kaž' nam to najprija.

CER. Bì hitros Venere, ne sila ničija.
Ona bì, koja mi razbludnom rieči svóm
Diete, jao, primamì iziti nadvor š njom;
Ona uzrok bì, danas mé smeće sve na svît',
Jao, tko će dat mi glas, gdie će má kćerca bit?
Pitah ljude, pitah zvieri,
Ribe, ptice, nu zaludu,
Jedà tkogod mú razbludu
Gdie za milos, vaj, zamierì:
Jao sve gluho ukazà se
Na tužbene moje glase.
O pastiri, pomozite,
Još da pitam ove gore,
Jedà one odgovore
Na mé tužbe jadovite;
Jedà nadjem móm cviljenju
Koju milos u kamenju.
O planine drage moje,
Na ove tužbe kè slišate,
Dàj mi odgovor vi poda'te,
Gdi je dobro mé svakoje?

JEKA. Ko je?

CER. Ja sam, goro, poslušaj me;
Nu vapiti već naprieda
Suze brane, plač mi neda, (*pastirom*)
Odgovor'te vi joj za me.

SKUP. Cerere je slavna ôdi,
Ká vas pored s nami pita,
Možete li znat, čestita
Gdie se kćerca nje nahodi.

JEKA. Hodi.

CER. Hodi po ovoj strani gdi li?
Pitajte opet moji mili!

SKUP. Hodi l' kuda skrovna toli,
Da ju same vi vidite,
O planine, objavite,
Jedà je u vašoj kój prodoli?

JEKA. Doli.

CER. Doli? kuda to, jao, meni,
Jedà u strani u pakleni,
Gdie su viečni nepokoji?
Za ki tu stat grieh dostoji?

JEKA. Stoji.

SKUP. Stoji doli, veliš tako,
Ká sù miesta doli? reci!
Ah, vieku se to nesteci,
Što sad rečè tí opako.

JEKA. Pakó.

CER. Da li, vajme, ni'e na svìtu,
Jao, jedina moja dika,
Sried naroda neg li prika
U zlu miestu ognjevitu?

JEKA. Tu.

SKUP. Kako u pakó mogu otaći
Sunčjeg zraka svietla lica?
Zaisto li se tu božica
Proserpina može iznaći?

JEKA. Naći.

CER. Kô nać će se, ako priti
Nemože se k miestu tomu?
Tko sít k jazu paklenomu
Slobodan će toli biti?

JEKA. Ti.

SKUP. Da božice svietle s nebi
Slaze tmaste u ponore,

Kaž' nam, tko to biti more
Još velikoj pri potriebi?

JEKA. Triebi.

CER. Da li gdie su càrne siene
Strašivoga posried plama
Trieba je, da sít budu sama,
I ni'e drugi liek za mene?

JEKA. Ne.

SKUP. Pusta i huda sviem planino,
Već riedala glas nikada,
Ah, kako nam ovdie sada
Ti sve veliš neistino.

JEKA. Istino.

CER. Sve sam čula, jao, ne veće
Kô li tužnoj pristoji se.
Da li stánl, kćerce, ti se,
Gdie su viečne tmasti i smeće?

LOV. Božice, planini u svemu tak gluhoj
Vierovat razlog nij', uzdat se nij' u toj.
Nebiše rieči te planinske, neg li sam
Gore glas, naše ište besiede ki šlje nam.

CER. Ah, neharna zemljo vîku,
Da li dalı ti dobra svaka,
Da ti budeš prożdriet paka,
Jao, jedinu moju diku?
Hodi opeta, neplodila,
Ko'e sieme u te bude pasti,
Na zloj travi da prorasti,
Zemljo huda i nemila!
Nenapasó pastir stada
Na ravninah na tvojieh,
Težák trudah rad svojieh
Neimó plate své nikada.
Zvier sàrdita biesnovala
Po ravninah tvojih sama,

Munja silom svoga plama
Dub tvoj svaki poharala.
Tvé càrnilo da bez sieni
Lietnje sunce kruto peče,
Ter te putnik na daleče
Strašnù iniem kaže i mieni!

LJUB. Već kletvam svàrhu daj, već nam zla nezovi,
Jao, milos kú imaj na tužni puk ovi.
Božice, smili se
Zemlji, u kój rodì se.
Nu što oči mé vide, što li će bit novo,
Koja vil' izidè iz rieke sad ovo?

PRIZOR PETI.

(Ovdi izlazi vila Aretuza iz rieke.)

ARETUZA, CERERE, LOVORKO *i skup pastirah.*

ARET. O rodice slavna i sveta
Žitna klasja razlikoga,
Bez uzroka i razloga
Zemlja od tebe ova 'e kleta.
Ako iskà i nenadjè
Još u ni'ednoj svieta strani
Oni pogled drag sunčani,
Koga ništor neimaš sladje;
Ako porod tvoj jedini
Neznaš gdi 'e, kćerca tvója,
Nemoj sudit zemlju, koja
Nije zato u krivini.

CER. Kako to, o vilo, rieka li jesi ti,
Ni'e li ona nemílo sgriešila na sviti?
Znaj, od nje da poraz izhodi vas meni,
Ona mi skrì danas moj porod ljubljeni.

ARET. Ah božice, zla usilos,
S kom se hàrvat jaka nebì,
Činì skriti kćercu tebi,
Tiem imaj joj koju milos.
Vrat' nesriećnoj u nevolji,
Da, kô spàrva, plodna bude;
Na ukradu tvé razblude
Otvorì se suproć volji.

CER. Tko bì jak toliko, čudju se rieči tvóm,
Nje bitje veliko provalì da silom?
Ona bì, vaj, koja usilì nje silu,
Tiem pravo 'e stavih ja pod kletvu nemilu.

ARET. Veliko 'e zemlje bitje,
Da nu vlás ćeš rieti mnogu,
Veću od onieh, koji mogu
Na svoj posluh usilit je.
Tiem pedepši njih krieposti,
Koji htieše, da obore
Nje kamene težke gore,
A nevoljnoj njojzi prosti.
Ja nemolim za nju te ôdi
Usiljena od ljubavi,
Kú svak ima po naravi
Prema miestu, gdie se rodì;
Jere sam se ja rodila
U poljieh od Grecie,
Aretuza ime mi je,
Sada rieka, niekad vila:
Nu ti od pravde i od istine
Predobita spomenujem,
Da nij' pravo, kako čujem,
Da za tudj grieh pravi izgine.
Jer kad budeš ti uzeti
Zemlji ovoj svoje dike:
Za druzieh zlobe prîke
Platu će ona zlu podnieti.

Ah, pogledaj vàrh zeleni,
Tere budi još joj blaga
Ne cieć rodna miesta draga,
Ni za koje dobro meni,
Neg li, kako rieh od sgora,
Jere mi se tvàrdo haje,
Da pravednieh pedepsa je
Cieća inieh huda tvora.

CER. Kako to ti rečè, da od miesta niesi ódi,
Ako sve obtieče tvojojzi u vodi?

ARET. Tudjinka sam, opet pravim,
I tudjinkom svak me zovi,
Zasve da otok ljubim ovi
Pored s mojim' rodnim' krajim.
Veselia kad bi bila,
I htiela me čuti sada,
Rekla bih ti: kako i kada
U rieku sam se obratila,
Tere kojim' dodjoh putí
U strane ove pune slave:
Nu je dosta, zemlje prave
Da sad razlog budeš čuti.
Tiem pred tobom, ká si s nebi,
Ako nadjoh milos istu,
Ti ćeš rodnu tvomu místu
Dat veselje, a ja tebi.

SKUP. O božice mnoge vlasti,
Na tvú zemlju još pogledaj,
Da pogine tere nedaj
Narod, ki te slavi i časti.

CER. Veselje, ko'e tomu u viek se riet može,
Tko u bitju tužnomu svàrhu ufat nemože?
Nu što hoć, kaži ti, slišam te stàrpljeno,
Jedà je na svìti mé dobro ljubljeno?
Jere to bi samo bilo,
Čiem bi se razvedrilo

Sviem žalostno moje stanje,
A skončano prem ufanje.

LOV. Gubit se, vajme, još toliko ti nemoj,
Ufati dobro mož', naći drag porod svoj.

ARET. Znaj, da bistre ove vode,
O Cerere vazda slavna,
Iz dno móra ké odavna
Posried poljah sieh izhode,
Nepočinju, ni izviru
U dàržavi ovoj plodnoj,
Neg li u mojoj strani rodnoj
Pizanskomu blizu miru.
Tu proždire zemlja mene,
Tu me krije i provodi,
Ljudski stupaj kud nehodi
Proz dubine proz paklene.
Tuda, čieme vale moje
Sa mnom nošu skrovnim putom,
Vidim vazda s mukom ljutom
Svieh, u paklu koji stoje.
Vidju sve ono, što se čini,
I pripravlja i odlučuje
Doli, gdie se tužni čuje
Plač od onieh, kí su u tmini.
Tu sam kćercu tvú vidila,
Nu gospodjom viečne tmasti,
Ké zapovied čudne vlasti
Vàrh paklenieh svieh je sila'.
Kraljica je tu poznana
U koruni pozlatjeni,
Božica 'e ona od sieni,
Plutonova ljubi izbrana.
Zato veće nesàrdi se
Suproć zemlji, ká 'e prava;
Razbluda je tvá gizdava,
Gdie noć viečna nahodi se.

Pače sviem se ti čestita
Sad spoviedaj; jer si mati
Kćerce, ká će kraljevati
Tretjiem dielom svega svîta.
Tiem ostani u pokoju,
Ter tvé bitje već nesmeta':
A ti, vodo moja, opeta
Aretuzu primi tvoju.

(Ulazi u rieku.)

PRIZOR ŠESTI.

CERERE, RADMIO *i skup pastirah.*

CER. Što da veće ištem sliepa?
Ko'e ufanje jad mi ustavlja?
Da li 'e u vlasti moja liepa
Paklenoga strašna kralja?
Da li moja, jao, sva hvala
U paklu je sad ostala?
Tužna kćerce, kako sama
Bez nesriećne majke podjè
Sried onieh tmastieh jama',
U ké svietlos viek nedodjè?
Ah, ká te je, brače, sila
Tvojoj majci ugrabila?
O, vi svi, jao, kí vidite
S hude srieće žalos moju,
Na mé suze proplačite,
Imajte mi milos koju,
Vaj, jedinu kćercu izgubih,
Nad životom koju ljubih.

RAD. Je li ki duh na sem svîti
Sad toliko bez milosti,

Jao, da misleć sé žalosti
Neuzbude prosuziti?
Gluhe gore, pusti luzi,
Proplačite k našoj tuzi.

SKUP. Tko je sàrcem tvàrdi kami,
Da necvili?
Da neplače ôdi s nami
Uzrok nemili,
S koga tuži sad bez miere
Božica Cerere?
Da li, kćerce, liepi Apolo
Tvoj drag ures zaman dvorì,
Ki svietlosti svóm okolo
Svemu svietu dan otvorì,
A u piesnieh hvalu imà
Nad bogovim sviem' inima?
Da li Marte još hrabreni,
Ki vojuje vriedno u slavi,
Dobit pokoj svoj žudjeni
Ni'e mogó s tvé ljubavi?
Zasve da je on bog oholi,
Poniżen te većkrat molì.
Neka liepos tvoju bude
Uživati, jao, po sili
Zlobni silnik sieni hude
U strašivoj svojoj spili,
Jao, i majka tvá žalosna
Otet mu te ni'e krieposna!

RADM. Svietlo sunce, plačuć hodì
Od nebesah po vedrini,
Pače skrij zrak, da se u tmini
Sve za žalos sad nahodi:
Potamni i ti, o mieseče,
Zadj' nam, zviezdo, ká iztečè.

SKUP. Tko je sàrcem tvàrdi kami,
Da necvili?

Da neplače ôdi s nami
Uzrok nemili,
S koga tuži sad bez miere
Božica Cerere?

CER. Da li za zlo moje svako
Neka tužim sve mé vrîme,
Razgori se još i pakó
Milim plamom ljuvenime?
Ljubavi ako plam je koji,
Gdi omraza viečna stoji.
Da l' sve dike budu ostati
Tužne ove nesriećnice,
Svietle oči, prami zlati,
Sladki pogled, rajsko liçe,
Bez svakoga razgovora
Paklenoga sried ponora?
Jao, má kćerce, tvój lieposti
Koju milos možeš steći
Pri razsàrdnoj nemilosti,
Gospoduje ká u smeći,
Neg ako ovu samo, brače,
Da se u tvojoj kàrvi oplače?

RADM. Romonome muklim, vode,
Tec'te od plača zamutjene;
U piesni nam poj tužbene,
Gorski slavic, sé nezgode;
Blazi vietri, kí letite,
Vlažniem ćuhom prosuzite.

SKUP. Tko je sàrcem tvàrdi kami,
Da necvili?
Da neplače ovdie s nami
Uzrok nemili,
S koga tuži sad bez miere
Božica Cerere?

CER. Ah, sad poznam, kô li istino
Odgovorî meni ôdi,

Kad te pitah, o planino,
Gdie se porod moj nahodi,
Gdi je rados má jedina,
Gdi je moja Proserpina:
Nahodi se, ti mi rečè,
Doli, vajme, tvoja mila,
Gdie dan bieli neiztieče,
Neg su miesta potamnila;
Nu ja mišljah, kô to moći
Mé će sunce stat u noći?
Ali prem tu, gdie ti kazà,
Nahodi se, pustą goro,
Cieć majčina zla poraza,
Da ju i ona sliedi u skoro,
Jao, dà ja sam usiljena
Sried càrnih ju iskat siena'.

RADM. Planina se bez zeleni,
A bez listja kaž' dubrava,
U poljieh sahni trava,
Na livadah cvietje veni,
Jao, za žalos premalîtje
Svoje u zimno promien' bitje.

SKUP. Tko je sàrcem tvàrdi kami,
Da necvili?
Da neplače ôdi s nami
Uzrok nemili,
S koga tuži sad bez miere
Božica Cerere?

CER. Svedj se čini tužnoj meni,
Čut mú dragu, gdie mi pravi:
Majko, u ovoj plačnoj sieni
I ti li me, jao, ostavì?
Dušo, kćerce, niesam, nit ću,
Jao, nu kuda, kamo li ću?
Žitni vienče, u dni mile
Koi vlase moje resi,

Čiem na tužne idem cvile,
Ti ostani pod nebesí.
Klas tvoj život zlamenuje,
Ja gdie poć ću, smàrt kraljuje.
S bogom polja, s bogom luzi,
S bogom, nebo drago moje,
Podjoh tužna k većoj tuzi,
Osudjeni u kój stoje,
Ako nać se veća koja
Može tuga, neg je moja.

(Ovdie Cerere odhodi put pakla, a pastiri ostaju.)

PRIZOR SEDMI.

RADMIO, LJUBMIR, LOVORKO *i skup pastirah.*

RADM. I vi, gore kamenite,
Kiem po vàrsieh vihri plasi
Ledenimi čine mrazí
Zle studeni viekovite,
Na žalosti ovolike
Lievajte nam suzah rike.

SKUP. Tko je sàrcem tvàrdi kami,
Da necvili,
Da neplače ôdi s nami
Uzrok nemili,
S koga tuži sad bez miere
Božica Cerere?

LJUB. Paklu se uputì tužna ova, vidju ja:
Božice nesluti, da je tu kći tvoja;
Jer, ako tu stàni ona se, imaš znat,
Moć ju ćeš zamani na svietlos doviek zvat.
U pakó 'e lasno sít: iz njega opet van
Mučno se povratit na ovi bieli dan.

LOV. Da li mi sad ôdi sami ćemo ostati,
Za čudo ko'egodi jošte, jao, gledati?
Ter straha nije u nas ostalo, zasve da
Strašne stvari od danas svaki čù i gledà?
Ah, družbo, cieć Boga, k selima našimi
S miesta se ovoga dielimo veće mi.
Pogibno 'e saviše ôdi nam stat veće,
Gdie se, jao, sgodiše tolike nesrieće.
Čovieka, velim vam, žaliti ni'e milo,
Ki po svój volji sam nastupa na své zlo.

ČIN TRETJI.

(*Ovdie se odkriva pako.*)

PRIZOR PARVI.

Skup sàrdah, PLUTON, MEGERA, RADAMANT I TEZIFONE.

SKUP. O moguće naše tmine
Viečniem ognjem narešene,
O paklene
Slavne strane nad sve ine,
U kieh pribiva
Od zemlje kriepos sva;
Pred kojom sve se
Snebiva i trese.

PLUT. Počni rados, plač dovàrši,
Oganj svieti, a nepàrži;
Prestani urede davati veće trud
Oniem, kieh dovedè ôdi stat grieh prehud.
Bez kàrzmanja, vierne moje,
Plahi stupaj pospiešite,
Da osudjenieh slobodite,
U zlieh mukah koji stoje.

SKUP. O vi, kojih silna odluka,
Kóm se Pluton bog naš slavi,
Jur postavi
Posried viečnieh stati muka',
Na dvor hodite
Iz zla, u kóm stojite,

Neimate veće
Ni truda ni smeće.

PLUT. Svak slavi večeras, tko pod móm krunom jes,
Hrabrenu moju vlas i mé vil' drag ures.
Veselje se čuj sried sieni,
Pogasi se plam ognjeni,
Sgini svaka stvar strašiva,
Što je u paklu, sve uživa'.

SKUP. Razvedrite, càrne spile,
Oblak, pod kiem viek vodimo,
Čiem gasimo
Mi ognjene svudi sile,
Ter pakó draži
Od raja se ukaži:
Tko tužì i cvielì,
Raduj se, veseli.

PLUT. Bàrže se naredi, prestati da bude
Radamant, ki siedi sudeći prehude,
Izkušat od zloba' duše, ké pred njega
Dodjoše u doba veselja mojega.
Megera, zaupi:
Pridanj kô pristupi,
Nebude za své zlo
Osudjen nemilo!

MEG. Sudče, koga u tmini od pakla stavì bog,
Da svakoj krivini nać budeš svoj razlog,
Radamante!

RAD. Evo me, tko zove?

MEG. Čuj sada
Zapovied, kojome propast se sva vlada.

RAD. Tko si ti?

MEG. Megera.

RAD. Ter što mi riet imaš?

MEG. Ovoga večera da ženi kralj se naš.

RAD. To mi ni'e stvar nova.

MEG. Da slušaj!

RAD. Što će bit?
MEG. Ženitba njegova tvoj će sud ustavit.
RAD. Kako to? da znam ja.
MEG. Jer hoće bog mili,
Sried svoga veselja da nitko necvili.
RAD. Po tminah sé jame svak da gre slobodan?
MEG. To isto poslà me, da činiš ovi dan.
RAD. Pedepsu nečekaj grieh, s koga zli plaču.
SKUP. Slavi se do vieka milos, ká sad se čù.
PLUT. Ostavite nesklad hudi
I bies, kiem se zadojiste,
Ter ké smeću uzročiste,
Bud'te od mira uzrok svudi.
Činite, da pozna, o sile paklene,
Za boga milosna u napried svak mene.

PRIZOR DRUGI.

(Ovdie Cerere dohodi i govori iz nutra.)

PLUTON I TEZIFONE.

CER. Jao, ovo l' su miesta od smeće
I od viečnoga nepokoja?
Ali gdie si liepa moja,
Nevîm jošte, tko mi riet će.
PLUT. Čii ovo sada ja u tužbah čujem glas?
Sried moga veselja tko mieša svoj poraz?
Nerekoh, da svačii prestanu od svudi
I jadi i plači, i tuge i trudi?
Hàrlo skoči, Tezifone,
Ter vidj, tko to može biti,
Tko nehaje obslužiti
Mé naredbe i zakone.

CER. Ah, za milos, kćerce, sada
Nesrićnoj se majci ozovi,
Ká za tobom puna jada
Dodjè u strašni ponor ovi.
TEZIF. Tko ovo s neciene slobodan saviše
Sried naše obćene radosti uzdiše?
Koja si duša ti,
Ká smieš smetati
Cviljenjem žalosniem
Veselje nami sviem?
CER. Imaš znat, ničia
Da duša niesam ja;
Nu sam, čuj me, mati ona,
O nakazni zla paklena,
Nemiloga od Plutona
Kojoj bì kći ugrabljena.
TEZIF. Jedà ti si mati kćere,
Ká je srićna nad sve ine?
CER. Mati ja sam Proserpine
Prenesrićna sviem Cerere.
TEZIF. Nereci veće to, nesrićna da si ti,
Ako sad zaisto kćere si té mati,
Kćere, ká je ljubi izbrana
Kralja od ovih silnieh strana';
Nu mi je veće poć, da kazat budu sve,
Tko si ti, ká smiè doć u naše tmine ove.
CER. Podji, reci ovo sada
Zlom' silniku, ki vas vlada,
Da mi iz jame strašne svoje
Opet vrati diete moje.
TEZIF. O slavni bože naš, plačni glas ki čut bi,
Matere 'e, neka znaš, gizdave tvé ljubi.
PLUT. Ili jes ili ní to mati ljubi mé,
Najbàrže učini, da dodje preda me.
TEZIF. O, koja se opovidì,
Da kraljice naše jesi

Slavna mati, amo uljezi,
Da te uzmnožni kralj naš vidi.

CER. Što mi tamo doć pomaga,
Gdi je sila ta strašiva,
Ako neznam gdie pribiva
Má razbluda mila i draga?

TEZIF. Samiri tvoju svies, kći liepa tvoja ta
U stranah ovieh jes napuno čestita,
Tiem hodi slobodno sa mnome veće ti,
Tvé dobro ugodno da budeš vidieti.

CER. Eto ulazim u zlu tminu,
Vaj, našto li hotieh doći?
Posried mraka viečne noći
Ištem svietlos mú jedinu.

PRIZOR TRETJI.

CERERE, PLUTON, *skup sàrdah i skup dvoranah.*

CER. Nu što ovo tužna vidim
Zla gusara pred očima,
Vaj, ponieti ki vlas imà
Moju liepu sienam blìdim?
Kako, vajme, da nesmete
Vidjenje me sé màrzeće?
Vladaoče viečne smeće,
Gdi je, kaž' mi, moje diete?
Zli silniče, gdie si odnio
Kćer, kú mi si ugrabio?

PLUT. Čuj, tako ni'e razlog govorit sad tebi,
Znaš, ôdi ja sam bog kô Jove na nebi.
U momu kraljestvu ako ćeš milos steć,
Oholas sniži tvú preda mnom govoreć.

CER. Da govorim poniženo
Ja božica pred tobome,
Kojoj uzè ukradome,
Jao, sve dobro ti ljubljeno?
Neću; jer se nepristoji,
Huda sieni i strašiva,
Na nebesieh da tko stoji,
U paklu se poniživa.
Ponizi se ti nemili,
Satri oholas tvú naravnu,
Tere vrati porod mili
Na svietlos mi opet slavnu.

PLUT. Čiem mislim, da mati moje si drage ti,
Sàrdjbu ti mú mnogu ukazat nemogu;
Nu velju unapried, zasve 'er si od sgori,
Besiedi stavi red, s načinom govori.

CER. Kako vieku bit to može,
Čiem nevidim dragu moju?

PLUT. Ona bo je u pokoju,
Gdie su rajske mé razkoše.

CER. U tminah će kô ikada
Sried smeće se pokoj rieti?

PLUT. Ké su tmine tu, gdie svieti
Svietlos, ká viek nezapada?

CER. Akò svietlos tu vidiet je,
Gdie su noćna tvá priestolja?

PLUT. Noći nije, gdie su polja,
Kojih viečno resi cvietje.

CER. Ká mi polja, o Plutone,
Posried viečnieh kažeš jama'?

PLUT. Ti, Cerere, vidi sama
Kroz pukline spile one.

CER. Vidju polja i zeleni,
Nu nevidju kćerce moje:

PLUT. Ona bo je tu, gdie stoje
Svi čestiti i blaženi.

CER. Daj čini, da moja razbluda dodje ôdi,
Ili ću poći ja, gdie se ona nahodi.

PLUT. Zasve, jer má običaj nikom nij' pogodit,
Činit ću, da kći ta tvá bude ôdi prit.
Od dvorkinjah mojih jedna
K blaženima stranam teci,
Ter da dodje hàrlo, reci,
Moja ljubi liepa i vriedna,
I š njom ona množ gizdava,
Ká, gdie viečni dan se vidi,
Po naredbi mojoj slîdi,
Neka joj je veća slava.
I vi u to sve ostale,
Dočiem dodje má ljuvezan,
Pojte vašu kúgod piesan,
U kój nje će biti hvale.

SKUP SAR. Što su gizde od nebesi'
Pri paklenoj sada slavi?
U ljubavi
Sve uživa, sve se resi
Sried naših tmina',
Liepota jedina
Kaže sve dike,
Kiem naći nije slike.

SK. DVOR. O božice slavna i mila
Blaženieh svieh livada',
Ká silnika, ki nas vlada,
Liepotom si predobila....

SKUP SAR. Razvesel'te plačno lice,
Radujte se, o tužbeni,
Na ljuveni
Pogled naše sad kraljice.

Nut, kako milo
Kaže nje svietlilo
Sladki drag pokoj,
Ki nam će bit po njoj.

PRIZOR ČETVARTI.

Skup dvorkinjah, skup dvoranah, PROSERPINA, CERERE, PLUTON *i skup sàrdah.*

SK. DVOR. Plač se u paklu već nečuje,
Svakoji se duh raduje,
Càrna rieka mliekom teče,
Sunce u viečnoj noći iztieče,
Sried viečnieh omraza'
Ljubav se ukazà.

CER. Vaj, želja me svedj skončaje,
Da mú dragu vidim prije,
Jao, má svietlos ovo ká je,
Kćerce, dušo, ono mi je.
Kćerce tužna, kćerce moja,
Za ki ôdi grieh boraviš?

PROS. Nije, majko, kćerca tvoja
Tako tužna, kô ti praviš.

CER. Kako, brače, svietle strane
Ovo li su od nebesa',
Gdi ja cienjah tvoga uresa
Viek uživat dike izbrane?
Na paklu li raj promienì?
Na nakazni ljubovnike?
Jao, a svietlos dragu u vîke
Na tamnilu càrnieh sieni'?

PLUT. Cerere, rekoh ti, da u mom kraljestvu
Ponizit budeš ti oholas hudu tvú.

Nečù li, da ja sam
Ovdie sám, ki vladam?
Tiem pusti té rîči, pače ćud bez srama,
Hvali se i diči; jer tvá 'e kći ljubi má.

CER. Nezadaj mi hudje trude,
Nepravedni zli silniče,
Neka majka, jao, nariče
Vàrh jedine své razblude.
Nemnjah vieke, da će doći,
Kćerce mila, još to vrîme,
Kad očima ti mojime
Màrzeća ćeš biti moći:
Jao, a sad bih tužna uzela
Kiem načinom nać se sliepa,
Za nevidiet, moja liepa,
Ovdie lica tvá vesela.
Ah, gdie svietlos moja podjè?
Ké su 'e tmine obujmili?
Vaj, što vidim, ah nemili,
S koga meni sve zlo dodjè.

PROS. Tužba 'e, majko, tvá neredna,
Samiri se cieća mene,
Niesu strane sve paklene
Tmaste kako ova jedna.
Svàrhu podaj gorkoj tuzi,
Jao, tá 'e žalos sasma duga:
Sunca svietlos meni 'e druga,
Trava, cvietje, polja i luzi.

CER. Da li, kćerce, ja ću ostati
S tvom lieposti razdieljena?

PROS. Draga majko má ljubljena,
Nemoj toli sad plakati;
Utieši se, majko, utieši,
Ah nesrieće moje hude!
Majko, evo ti tvé razblude,
Nigdi od tebe ká nebieži.

SK. DVOR. Nu pogledaj prame zlate,
Ké joj kruna svietla resi,
Ter ti, ká si sgar s nebesi'
Drag razgovor uzmi za te.
S. DVORK. O božice, razlog nije,
Ako kćerca mila ti je,
Da joj srieću sad zavidiš,
Kraljicom ju dokli vidiš.
Čin', da je nje slava
Vesela rados tvá.
PLUT. Nečini, naprieda da smeta veće tu
Tvá zlobna žalos ta mú rados čestitu.
CER. Da li 'e zloba ovo u meni,
Kóm se oholas tvoja smetè,
Jer ja tužeć moje diete
Ištem, traže zli pakleni?
PLUT. Ili ti tužiti, iliti ne, tužbe tvé
Neće mi odnieti mé sladke zabave.
Nu velim, nebi te stàrpljeno podnosil,
Da mi nij' cieća te predrage moje vil'.
Vrati se opeta na svietlos, s ké dodjè,
Mú rados nesmeta' ni moje gospodje.
CER. Ah, nepravi sudče od tmine,
Bez svietlosti mé jedine,
Kú mi sila tvoja uzè,
Na kú svietlos vratit ću se?
PLUT. Da ako kći tvoja svietlos je, razlog nij',
Da bez nje još ni ja pribivam u tmini.
CER. Pače je razlog toj, da ti sám provodiš
U tminah život tvoj, ki tminam gospodiš.
PLUT. Gospoda uzmnožna, kí nezna'u vlasti ine,
Imaš znat, svudie to što hoće da čine.
CER. Tko kaže sud inom', ako će prav se rît,
Najprie sudu svom' ima se podložit.
PLUT. Pravda ako najprija od sebe počinje,
Najpàrvo imam ja korist mú steći š nje.

CER. Pravda je neprava, na koris ká pazi.
PLUT. Da tot rieč sada tvá laživa izlazi.
CER. Jao, s kim tužna već govorim!
Što zamani trajem rîčí!
Ki će razlog čut, tko diči
Viečnima se nerazborim?
Ah, tko bi mi, kćerce, rekó,
Kad te rodih ja na nebi:
Cieć pakla se plačna tebi
Ovi ures dragi stekó?
Gdie te gledam, gdie nahodim?
Jao, u paklu (strašno ime)
Sried nakaznih, da sve vrîme
U nemiru život vodim?
Vaj, radosti má jedina,
Sad žalosti majke tvoje,
Da li, huda srieća, ovo je
Moja liepa Proserpina?
PROS. Jao, má sladka majko, primi
Ki razgovor, nemoj toli
Smeća i nemir da odoli
Žalostima pri tvojimi.
Otri, majko, grozne suze,
Poslušaj me, ter počini,
Taj, ki dragu kćercu t' uzè,
Kraljicom ju on učinì.
Ja uživam polja mila
Sried blaženieh liepih stranah;
Skup je sa mnom svedj dvoranah
I dvorkinjah ovieh vila'.
Ah, kada bi, majko, htiela
Rieč stàrpljeno čuti moju,
Ja bih sve ti spovidiela
Sad razkoše, u kíh stoju.
CER. Nazriela sam sva ta polja,
Ká spoviedaš toli draga,

Nu što, jao, mi to pomaga?
Drugi 'e uzrok moih nevolja'.

PROS. Kaž' mi, majko, stvar koja je,
Ká nevolje té ti uzročì?

CER. Plaču i cvilju neprestaje
Zrak negledav tvojih oči'.

PROS. A tko to ti gledat brani,
Ká zaprieka, koja sila?

CER. Jer u ovoj neću strani
Ja ostati, kćerce mila.

PLUT. Dakle tebi ti si kriva
Od sve tuge, ti, Cerere.

CER. Na nebesieh tko pribiva,
Da u paklu stat obere?

S. DVORK. Kakav može biti pakó,
U kom svieti sunce ovako?
Pakó, u kom' su sé lieposti,
Raj je svake pun milosti:
Raj dragi veseli,
U kom stat svak želi.

CER. Jao, ter nije meni ufati,
Kćercu odovle mú imati?

SKUPSAR. Kô da na dvor mi puštamo
Oni ures drag jedini,
Ki učinì,
Da u paklu raj imamo,
Da se mir čuje,
Gdie smeća kraljuje,
A sladke piesni
Sried viečne boliezni?

PROS. Pokli uredba, majko, odlučì,
Da ja budem ljubi sada
Kralju, ki sve ovo vlada,
I ti obikni, i ti muči.
Već razvedri tužna lica,
Ter vidj, srieća ká me resi;

Junone je od nebesi',
A od pakla ja kraljica.
Nje kraljestvo prostire se
Nad tiem', kí sad na svietu su,
Mé nad sviemi, kí bili su,
I kí u napried rodit će se.

PLUT. Cerere, nescieni, da samo moja vlás
Stere se vàrh sieni, gdie ova zja propas;
Nu malo poslušaj, ká miesta liepa ôdi
Kralj moguć u svem ja i tvá kći gospodi.

SK. DVOR. Na svietu smo i mi bili;
Nu su liepše bez prilike
Strane i luzi ovi mili,
U kieh sad nam stati 'e u vîke.

PROS. Slušaj, majko, što počela
Bieh ti i ja spoviedati,
Ter móm sriećom bud' vesela,
Blažena ću kóm se zvati.

PLUT. Polja su mnoga, dím, kieh zemlja ravna prem
Resi se rumenim svietlilom jedniem.
Zelenim ova se odieva viečnima,
Ter sunce ponase i zviezde své ima.
Čestita tu čeljad stan je svoj obrala,
Dio cvietnieh vàrh livad', a dio vàrh žala'
Viek vodeć dnih sladcieh neumàrlih svojieh
Veselo u svacieh zabavah milieh.
Piesni drage i mile
Pastiri i vile
U skladne tu glase neprestav pievaju,
I slavnoga uza se Orfea imaju.

S. DVORK. Ljuvene su naše strane,
Blažene su svudi zvane,
A to, 'er u nje tko dohodi,
Veseo se svedj nahodi:
Uživa vas viek svoj
Sladki mir, drag pokoj.

Kraj jednoga tu velika
Gusta gaja, kom' nikada
Lis zeleni neopada,
Teče Lete, slavna rîka,
Ká krieposti tom se slavi,
Da, tko vode nje pit bude,
Taj čas misli, ké ga trude,
Sve na puno zaboravi.

SK. DVOR. O božice, s nami hodi
K čestitima našim dvori,
Jer svu žalos, ká te mori,
Ostavit ćeš u toj vodi.

PROS. Hodi, majko draga, k meni,
Da moj vidiš raj blaženi:
Hodi, majko, na zabave,
Čestiti se kojiem' slave.
Ah, da sad hoć' sama poć vidiet mé dike,
Rekla bi: kćerce má, živi tu u vike.

PLUT. U milo to miesto, gdie stoje moi drazi,
Nescien', svak ni često da tako ulazi.
Jer kô u muke oni hode,
Podno pakla ter se praže,
(Čujte prikor) kîm bî draže
Zlato od iste njih slobode:
Tako stoje tu slobodni,
Bez ozira kieh strah nebî,
Riečma i kàrvi pri potriebi
Bogatiti grad svoj rodni.
Jošte stan je tu onieh,
Kí načine iznadjoše,
Da se uresi i pomože
Sviet i bitje umàrlieh.
Tu su i oni, kí živiše
Dielujući vazda vriedno,
Ter s dostojnom časti ujedno
Uviek slavan glas dobiše.

Tu pravedni, tu milosni,
Dobri, istini, blazi i znani
U blaženoj stoje strani
Uživajuć viek radosni.

PROS. O majko, ter hoć' to, nemila meni prem,
Da od družbe toliko dostojne utečem?

VORK. Jak pred suncem noćne tmine,
A pred vietrom magla izgine:
Pri naših se stranah tako
Gubi od svieta miesto svako;
Naša su polja sva
Uresna, gizdava.

PLUT. Tu dohode još gospoje
Od lieposti neizmierne,
Ké na svietu blage i vierne
S ljubovnicim svojim stoje.
I š njim' oni mladci izbrani,
Kí živieše u pokoju,
Žudjenu im milos svoju
Draga vila čiem nebrani.
Tiem Cerere, pusti, neka,
Gdie su strane te blažene,
Liepa, vlada koja mene,
Sa mnom stoji do viek vieka.
A za ljubav nje lieposti
Čuj odluku sih besieda':
Neću od sàrdjbe unaprieda
Neg zvat bog se od milosti.

PROS. Samiri, majko má, tu smeću i tvoj trud,
Ter s dobrim mojima vesela sa mnom bud'.
Koliko je liepše tebi
Gledat me ovdie sad kraljicom,
Neg na svieti, neg na nebi
Priprostome sviem božicom?
Nu mi kaži, ko'e najveće
Mogla mi si dobro ufati,

Da dostojna budem srieće,
Po kojoj ću kraljevati?
Veće, majko moja mila,
Žudieti mi mogla niesi,
Budući se ja rodila
Božicome sried nebesi'.
Da ako stekoh, što ti želi,
Ili želiet što mi imaše,
Zašto sa mnom tvoj veselj
Pogled rados svú nekaže?
Samiri, majko má, tvú smeću i tvoj trud,
Ter s dobrim mojima vesela sa mnom bud'.

SKUP SAR. Otri veće suze u licu,
Promien' misao tu nepravu,
Tvu gizdavu
Diku daj nam za kraljicu:
Nečin' opeta,
Da sàrdjba zla smeta,
Za svieta poraz,
Oholo svieh nas.

S. DVORK. O božice, mi smo vile,
Dvorkinjice tvoje mile,
Nemoj drage bez gospodje
Naša družba, jao, da podje;
Daruj nam drag ures,
Gdie nam sva rados jes.

SK. DVOR. Dopusti nam, o milosna,
Dobro, kó još neimamo,
Da blaženi mi gledamo
Liepos, u kój raj se pozna.

CER. Što da molba neizpita,
Kad je sladko naredjena?
Ni'e mé sàrce od kamena,
Dobita sam, jao, dobita.
O kralju sieh jamah krieposti velike,
Evo ti kćerca má za ljubi u vîke;

Nu hoću, da s pàrva što budem pitati,
Obeća vlás mi tvá, da mi ćeš podati.

SKUP SAR. Svud veselje, svuda rados,
Mir i pokoj svud se glasi;
Svud izlazi
Skladnieh piesnih draga slados.
Razvedri lice,
O liepa božice,
Majka tvá mila
Ljubko se smirila.

PLUT. Budi ti sve, što hoć', u mome kraljestvu,
Još istu moju moć pod vlás ću stavit tvú.
Daj prosi, pitaj već,
Od mene sve ćeš steć.

SK. DVOR. Tko, ljuveni sada bože,
Vlás tvú mnogu neće rìti,
Usried pakla poniziti
Kad oholas istu možè?

CER. Čin', moj porod, koi ôdi
Stat će s tobom u pokoju,
Da i majku jošte svoju
Za ko'e vrieme uzpohodi.

PLUT. Neima se rieči svój na manje vieku doć,
Vieri se u kriepkoj unnaža svaka moć.
Nu da još gine svìt, i u razsap sve grede,
Imaju stavne bit gospodske besiede.
Veliku pitaš stvar, nu da ti podam ja
I veći svaki dar, sili me rieč moja,
Ako dar ki veći i draži i vriednii
Mogla bi želeći zamislit sve tvé dni.
Tiem s voljom sad se tvóm ugodit má će svies,
Šest miesec' da 'e s tobom, a druge sa mnom šes.

CER. Samirena ja sam time,
A ti, moja kćerce, sada
S ovom družbom povedi me
Sried liepih tieh livada',

Jer ni'e vidiet slično meni,
Pače to se nepristoji,
Da, gdie nemir viečni stoji,
Vi budete sadruženi.
Nemoj vam se u to ckniti,
O neplodna miesta od svita,
Čiem se budem ja vratiti
Za učinit vas sva čestita.
Svojim suncem primit ćete
U žudjenoj obilnosti
Od mé ruke slavne i svete
Nove dare i milosti.

PLUT. Već ulazi, mila moja,
Vierna slavo dvora moga,
Putimo se put' liepoga
Miesta od mira i pokoja.
Al nu s pàrva, čiem vidite
Sve smirene mé ljuvezni,
Veselima vašiem' piesni
Moju rados sadružite.

Svi skupi ujedno.

O kraljice milostiva,
I ti bože nàš sad blagi,
Eto dragi
Čas, koi vas sadruživa;
Sprav'te se oba
U sladko sé doba
Kušati medene,
Radosti ljuvene.
Čestit porod još izlazi,
Hrabren, vriedan u sva diela:
Jur vesela
Narav s pomnjom čeka i pazi
Bogove mile,
Koji će bit sile

Moguće u sebi,
U paklu, na nébi.
Združite se u razbludi,
Sladke želje izpunite:
Priložite
Još blaženstva nova svudi:
Cereri slavnoj,
Za pokoj mili svoj,
Stav'te na ruke
Žudjene unuke.

POJEDINI PRIZORI

KAO:

I. DIANA I ENDIMION.

II. ARMIDA I RINALDO.

I.

DIANA I ENDIMION.

(Endimion pastir spava na niekom bàrdu, pak vidivši ga božica Diana s neba, zaljubi se u njegovu liepotu, i sajde k njemu.)

DIANA.

Istino se čudna pravi
I zamierá vlas u tebi,
Kad bogove sgara s nebi
Činiš shodit u ljubavi:
Nu ovaku dragu liepos
Kad u pomoć imaš tvoju,
Ni'edno čudo ja nebroju,
Da 'e tolika tvoja kriepos,
Ljubko, dobro mo'e žudjeno;
Jer od koga da ni'e dvoren
U tvom licu raj raztvoren,
Sunce u očih razdieljeno,
Ké, čiem sanak sladki druže,
Kažu narav, koju imaju,
Gdie ljuveno potezaju
Sgar božice, da te služe.
Nu ovako zatvorene
Ako druže take sile,
Koliko bi jače bile
U razbludi otvorene?
Ah, da može kô nazrîti
Ova ljubav moja mila,
Koja ga je sada vila
U snih došla pohoditi!

Nu kad ni'esu ta mu dana,
Da sniet bude san veseli,
Gdi u njegovu krilu želi
Pokoj naći svoj Diana:
Sne ljuveni, ti mu skaži
Sve ljuvene misli moje,
Da s prilike smàrtne tvoje
Odsad prijà život draži.
Kaž' mu: ona, pred kom càrni
Gluhe noći mrak pogine,
Ká iztiečuć neba tmine
Bieliem' zracim osrebàrni,
Cieć uresa tvoga slavna
Své božanstvo već necieni,
Neg koli je, moj žudjeni
Brače, uživat tebe spravna.
Kaž' mu: polja neba svoga,
Po kieh zviezdam' kolo izvodi,
Promienit je došla ôdi
S poljem cvietniem krila tvoga.
Nu što čekam? koju srîću?
Sé ljuvene mé požude,
Ké me svak čas veće trude,
U san spustit jedà li ću?
U mój vlasti eto gledam
Sve, što želju moju uzmnaža,
Sladki plamen, ki me spraža,
Što pokoja sebi nedam?
Dragi brače, što neteku
Lier cielovat i ružicu
U razkošnom tvomu licu,
Gdie prolietje cvati vieku?
Jao, kod ognja žudjenoga
Treptim, stinem svakolika;
Ah, ljubavi má velika,
Isti uzrok sama od toga.

Čudna diela, čudne vlasti!
Ovako se dogodiva
Ljubovnikom, da 'e strašiva
Liepos, ká se od njih časti.
Nu već želji, koju ćuti',
Ja nemogah odoliti,
Da nebudem k tebi priti
Ter te ovako cielunuti.

ENDIMION
(razbudivši se.)

Tko je ovo nesraman,
Nečistiem' cieloví
Da sada ište san
Razbiat meni ovi?

DIANA.

Brače, ovo 'e jedna vila,
Ká ti mnogu ljubav hrani,
Ká na ures tvoj sunčani
Stravila se 'e i smamila.

ENDIMION.

Tkogodi jesi ti,
Ni'e razlog nigda to,
Da ištеš smetati
Pastirom njih pokoj.

DIANA.

Tko je ovo, kad bi znao,
Tko te vapi, tko te žudi,
I cielovim tko te budi,
Blažen bi se nazivao.
Božica sam nebo svoje
Ošla, u krilo za doć tebi;
Nu što velim, brače, od nebi?
Ti sám nebo jesi moje!

ENDIMION.

Ovo je sluga tvá,
Čin' od nje slobodno,
Gospodje gizdava,
Sve što ti 'e ugodno:
Koi hoć, stavi red,
Sve prijat razblude;
Čin', da sám tvoj pogled
Njoj zakon uzbude.

II.

ARMIDA I RINALDO.

ARMIDA (sama u šumi.)

Prem se 'e htielo za smàrt moju
Miesto ovako gluho i pusto,
Gdie strašivo sienu svoju
Spušta dubja granje gusto.
Ah, oružje mé prikorno
I nesriećno i prehudo,
Dosle ufanje razgovorno,
A sad smàrtna má ponudo,
Kad iz vojske te kàrvave
Samo, vajme, čisto izidè,
Zle osvete ali prave
Oči moje da nevide:
Sad u ovoj càrnoj strani,
Sried pustoši sé velike,
Pusto od mene i ti ostani
Ukopano po sve vîke:
Jao, ter neće vîku biti,
Medju strielam' tolicima,
Da se jedna omastiti
Dàj u kàrvi danas ima?
Ako vam se kamenite
Svačie druge pàrsi kažu,
K sàrcu ženskom' upufite,
Ljute striele, silu vašu.
Eto nago krilo moje
Sad vas na to, jao, priziva,
Poplesano cvietje svoje
Čiem razvratja i odkriva.

Ní'e tvàrdoće hude u njemu,
Za odoliet vašoj sili,
A ljubav je uzrok temu,
Ká me zaman viek nestrîli.
Ukaž'te se usione
Suproć meni i jakosne;
Sve vam praštam prednje one
Sramne udorce î milosne.
Tužna Armida! u kój srieći
Sad se život tvoj nahodi,
Ako 'e za te liek najveći,
S nemilosti ki dohodi?
Pokli štetne sve obrane
I pomoći meni jesu,
Tere samo ranam rane
Triebi 'e zdravlje da donesu:
Ozdrav', ljuta rano od strîle,
Sladku ranu od ljubavi,
Tere smàrti vlás nemile
Móm' životu liek se objavi! (hoće da se ubije.)

RINALDO (dohodeći k Armidi.)

Na hudo koje si
Dielo se pripravil'?
Što činiš? odnesi,
Jao, s pàrsih ljuti strîl.
Ustavi u tebi
Tužnu bies i plač taj,
Ter sama smàrt sebi
Nepravo nezadaj.

ARMIDA.

O jednako prehud vieku,
Il vratjaš se, il dohodiš,
Kako smàrti da slobodiš,
Komu podà ti smàrt prieku?
Stvar zamierna i čudna je,
Ká se prije viek nesgodi,

Od života, meni ôdi
Ubojica uzrok da je!
Ti me ìsteš śmàrti oteti,
Ti 'e razmetješ moje od ruke?
Ké prikore, koje muke,
Sudjeno mi jest vidieti?
Poznam skrovne sve načine
Podhibnika neharnoga;
Nu što može cieća toga,
Tko nemože da pogine?
Vieruj, o má viero izdana,
Čás svoju ćeš ockvàrniti,
Kad u slavi tvój hoditi
Neuzbudem ja svezana.
Ova hvala tvoga imena
Najveća će bit svudie;
Žena, izdana ká bì prie,
Da 'e sad silom uhitjena.
Da te pitah, bì to vrìme
Život i mir s njim žudjeni,
Sad bi smàrtju htìl' se meni
Podat svàrhu zlim mojime.
Nu pitati vieku neću
Toga od tebe; jer ni'e stvari,
Medju tvojim' ká je darí,
Da 'e nedàržim za màrzeću.
Nemilosna sama sebi
Put ću od smàrti objaviti,
Nit mi 'e u to zabraniti,
Neharniče, dano tebi.
Tere tužnoj ako naći
Ni'e nalipa, uze i strìle,
Vidju druge, jao, nemile
Ja načine, s kiem' ću obaći:
Vidju, vidju kô ću izliesti
Izpod tvoje nemilosti,

Nut naravnom podhibnosti
Još uzmnaža mé bolesti.
Hitre čine te ostavi,
Màrtvo ufanje neoživljiva';
Pusti, pusti ta laživa
Sviedočanstva od ljubavi.

RINALDO.

Armida, samiri
Smeteno sàrce tvé,
Živi, jaò, neumiri,
Ostavi tuge sve;
Nesumnji, ni scieni,
Da je ká odluka
Od tvojih u meni
Prikorah i muka'.
Kraljestvo svakako
Hranim ti za pokoj,
Nepriatelj nikako
Nego li sluga tvoj.
A nu vidj oči mé,
Ter vieruj dàj njima,
Ako neć ovime
Vierovat rieèima.
Tiem neimaj zle volje,
Kletvom ti obîtam,
Na starieh prestolje
Budem te stavit sámi.

ARMIDA.

Evo ona, ká od davna
Službenica tvá bila je,
Željna stoji i pripravna,
Da ti u svem posluh daje.

SVARHA.

Pogrieške,

koje se nalaze u različitih piesnih I. Gundulića.

		Miesto:	*Čitaj:*
Na *str.*	3	*strofa* 1. oplaču,	oplaču
» »	4.	» 8. svàrhom	s vàrhom
» »	6.	» 18. obilniim	obilnim
» »	15.	» 73. Zavàrć	Za vàrć
» »	17.	» 9. T	Ti
» »	20.	» 24. je sviet	sviet je
» »	22.	» 34. stopom	stupom
» »	»	» 36. A	Ah,
» »	»	» 37. razumni s rieči blagom,	razumni, s rieči blagom
» »	25.	» 52. Sàržbe	Sàrdjbe
» »	26.	» 3. pamet u slobodi,	pamet, u slobodi
» »	27.	» 6. Prestvori	Pretvori
» »	29.	» 18. pregoni	prigoni
» »	30.	» 23. višnjega	viečnoga
» »	35.	» 56. splievaju	slievaju
» »	38.	» 73. tvojim	tvojiem
» »	»	» 75. Da ako	Da, ako
» »	40.	» 82. riti,	mriti,
» »	52.	*redak* 9. spoviedam	izpoviedam
» »	59.	*strofa* 6. Ištetjene	Izštetjene
» »	»	» 11. mé 'e	me 'e
» »	61.	» 26. se	sve
» »	64.	» 21. božanstvenu	božanstvena
» »	»	» 27. danah	dana
» »	87.	» 55. Pritopi	Pretopi
» »	»	» 57. vidieti u žalosti,	vidieti, u žalosti
» »	97.	» 17. pošušnu	posušnu
» »	99.	» 34. mudro	mudri,
» »	109.	» » sliedi	zledi
» »	»	» 35. osude, bude;	osudu budu;